F. Kuperis

RAUDONASIS KORSARAS

DRĄSIŲJŲ KELIAI

F. Kuperis

RAUDONASIS KORSARAS

VAGA
VILNIUS
1 9 6 5

THE RED ROVER,
by Jas. Fenimore Cooper
New York

Vertė
T. BRAŽIENĖ
ir
V. CHURGINAITĖ

Iliustracijos I. GODINO

I SKYRIUS

P a r a s. Tepadaro jus Marsas savo numylėtiniais.

Š e k s p y r a s, „Viskas gerai, kas gerai baigiasi"

Nė vienas, kas yra matęs, kaip verda komercinis gyvenimas Amerikos prekybiniuose miestuose, negali ir pagalvoti, kad šis ramus senas uostas Rod Ailendo saloje kadaise yra buvęs vienas svarbiausių visoje mūsų labai ilgoje pakrantėje. Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad gamta šią vietą pritaikė kaip tik jūreivystės reikalams. Niuportas turi keletą itin svarių privalumų: saugų ir talpų uostą, didelį užutekį, patogų reidą, ir todėl mūsų protėviai europiečiai tikėjosi, kad jis bus natūralus prieglobstis laivams ir taps drąsių ir prityrusių jūrininkų lopšiu. Pastarosios jų viltys iš dalies pasitvirtino, bet uostui, deja, kitokia lemtis atiteko! Visai netoli šios vietos, kurią, atrodo, pasirinko pati gamta, atsirado laimingas varžovas, ir dėl to niekais pavirto visi komerciniai apskaičiavimai, dar kartą patvirtinę, kad „žmogaus išmintis yra kvailumas".

Iš žymesnių miestų plačiose mūsų žemėse nedaug atsiras tokių, kurie per pusę šimtmečio būtų pasikeitę tiek mažai, kaip Niuportas. Kol didžiuliai Amerikos žemyno gamtos turtai dar nebuvo naudojami, šioje puikioje saloje, kurioje yra Niuportas, daugelis Pietų plantatorių slėpdavosi nuo savo krašto kaitros ir ligų. Jie krūvomis atvažiuodavo čia pakvė-

puoti sveiku jūros oru. Abiejų Karolinų ir Jamaikos salos gyventojai, tos pačios valstybės piliečiai, čia draugiškai susitikdavo, lygindavo savo įpročius ir papročius, vienodai klysdami ir nenumanydami, kad jų trečios kartos palikuonys šią klaidą jau pradeda suprasti ir apverkti.[1]

Šis bendravimas paprastiems, primityviems puritonų palikuonims turėjo iš dalies teigiamos, iš dalies žalingos įtakos. Iš pietinių Britanijos kolonijų aristokratijos jie perėmė švelnumą ir mandagumą, nes ši aristokratija tomis savybėmis garsi buvo, bet kartu išmoko skirtingai vertinti įvairių rasių žmones, nes ir tuo požiūriu pietinės kolonijos buvo ne mažiau žymios. Rod Ailendo gyventojai pirmieji Naujojoje Anglijoje atsisakė paprastų savo prosenių papročių ir pažiūrų, griežtų šiurkštokų įpročių, kurie kažkada buvo laikomi privalomu tikrojo tikėjimo požymiu, savotišku padorumo laidu. Dėl nuostabaus aplinkybių ir gamtos savybių sutapimo — tokio neabejotino ir kartu tokio neišaiškinamo — Niuporto prekybininkai pamažu virto vergų pirkliais ir kartu džentelmenais.

Šioks ar toks būtų buvęs moralinis salos gyventojų veidas tuo metu, apie kurį kalbama,— 1759 metais,— pati sala niekada neatrodė gražesnė ir žavingesnė. Jos išdidžios viršukalnės dar puikavosi šimtamečiais miškais, negiliuose slėniuose ryškiai žaliavo Šiaurės augmenija, o gana kuklios, bet patogios sodybos skendėjo medžiuose ir gėlynuose. Šios gražios ir derlingos vietos pagrįstai buvo gavusios vardą, kuris reiškė žymiai daugiau, negu tomis seniai praėjusiomis dienomis buvo manoma. Šio krašto gyventojai pavadino savo valdas „Amerikos sodu“, o jų svečiai iš saulės išdegintų Pietų lygumų mielai pritarė šiam išdidžiam pavadinimui. Jis išliko net iki mūsų dienų; nebuvo užmirštas tol, kol keliautojai jau galėdavo matyti daugybę plačių, gražių slėnių, kurie dar prieš pusšimtį metų tebebuvo apaugę ūksmingais miškais.

Mūsų minėti metai buvo labai svarbūs Britanijos valdoms šiame žemyne. Jau buvo beatnešąs pergalę žiaurus,

[1] Čia, matyt, užuomina į vergvaldystę.

kruvinas karas, kurio pradžioje patirta nemaža nesėkmių ir pralaimėjimų. Prancūzija prarado paskutines savo valdas žemyne, ir didžiulė teritorija tarp Hudzono įlankos ir Ispanijai priklausančių žemių atiteko Anglijai. Kolonijų gyventojai daug prisidėjo prie savo motinos tėvynės laimėjimų. Apsvaigę nuo sėkmių, jie ėmė pamiršti pralaimėjimus ir nuoskaudas, patirtas dėl karo vadų europiečių neišmanėliškumo ir prietarų. Emersto energija ir Vulfo[1] genijus išpirko Bredoko klaidas, Laudono aplaidumą ir Eberkrombio nemokšiškumą. Visuose žemės kampeliuose nugalėjo Britanijos ginklas. Ištikimi kolonistai ypač triukšmingai džiūgavo, sąmoningai stengdamiesi nematyti, kokia menka ta šlovė, kurią galingoji nacija nenoromis užleidžia pavaldžiai tautai, nes jos garbės troškimas, lygiai kaip ir gobšumas, didėja vis labiau, kai šios aistros yra patenkinamos.

Tuo metu dar nebuvo įsigalėjusi priespaudos ir smurto sistema, pagreitinusi santykių nutraukimą, nors jie anksčiau ar vėliau turėjo nutrūkti dėl natūralios įvykių eigos. Motina tėvynė buvo jei ne teisinga, tai bent atlaidi. Kaip visos senos ir didžios nacijos, ji gėrėjosi savimi — tai malonus, bet pavojingas dalykas. Šaunumas ir nuopelnai tų, kurie Anglijoje laikomi žemesniais žmonėmis, buvo greitai užmiršti, o jeigu juos kada ir prisimindavo, tai tik tam, kad būtų pažeminti ir apjuodinti. Tokios nuotaikos dar labiau sustiprėjo dėl politinių nesutarimų, ir visa tai leido įsigalėti dar didesniam neteisėtumui ir didesnėms klaidoms. Net aukščiausioje nacijos taryboje tie, kuriems gyvenimo patyrimas turėjo suteikti išminties, nesidrovėjo nepripažinti tos tautos, su kuria kartu liejo kraują mūšio lauke. Kvailių išpuikimui pritarė visuotinis išdidumas. Apsvaigę nuo garbės, karo veteranai menkino kilnų savo vardą tokiomis pagyromis, kokias reikėtų nutildyti, išgirdus niekingo salioninio kareivio lūpose; dėl to visuotinio apsvaigimo generolas Bergoinas Bendruomenių rūmuose nelemtai pasižadėjo nužygiuoti su kariuomene nuo

[1] Anglijos karo vadai, kariavę Amerikos žemyne prieš Prancūziją ir jos valdas Septynerių metų kare (1753—1760), po kurio Kanada įėjo į Britų imperiją.

Kvebeko iki Bostono ir net nurodė savo kareivių skaičių: vėliau jis ištesėjo žodį, žygiuodamas tokį pat kelią su dvigubai didesniu skaičiumi palydovų, bet jau karo belaisvių; dėl to paties apsvaigimo Anglija paaukojo šimtą tūkstančių gyvybių ir prarado milijoninius turtus.

Šios atmintinos kovos istoriją žino kiekvienas amerikietis. Patenkintas, kad jo tėvynė nugalėjo, jis ramiai leidžia šiai šauniai pergalei užimti deramą vietą istorijos puslapiuose. Jis mato, koks platus ir natūralus jo tėvynės galios pagrindas, ir supranta, kad jam nereikia parsidavėlių rašeivų paramos. Jo širdis ir sąžinė rami, nes jis suvokia, jog valstybės gerovės reikia siekti, nežeminant kaimyninių tautų.

Šis pasakojimas nukelia mus atgal, kai, artėjant revoliucijos audrai, gyvenimas dar slinko ramiai. 1759 metų pirmosiomis spalio dienomis Niuporto, kaip ir visų kitų Amerikos miestų, gyventojai buvo kupini ir liūdesio, ir džiaugsmo. Jie apverkė žuvusį Vulfą ir kartu šventė jo pergalę. Kvebekas, Kanados tvirtovė ir paskutinis žymesnis punktas, valdomas tos tautos, kurią kolonistai iš mažens buvo pratinami laikyti tikru priešu, ką tik perėjo į kitas rankas. Ištikimybė Anglijos karūnai, patyrusi tiek kančių, kol šis svetimas amerikiečiams principas prarado savo reikšmę, tais laikais buvo ypač tvirta: tikriausiai nebūtų atsiradę nė vieno kolonisto, kuris tariamos Braunšveigų dinastijos šlovės nebūtų laikęs savo garbės dalimi.

Visą dieną, kurią prasideda mūsų pasakojimas, gerieji miesto ir jo apylinkių gyventojai iškilmingai šlovino karaliaus ginklo pergalę. Kaip ir daugelis vėlesnių dienų, ši diena prasidėjo varpų skambėjimu ir šaudymu iš patrankų, gyventojai iš pat ankstyvo ryto pasipylė į gatves. Išrinktas kalbėtojas išliejo savo gražbylystę, prozaiškai liaupsindamas kritusį didvyrį, ir prisiekė visišką ištikimybę karūnai, nužemintai paklodamas po kojų sostui ne tik šio pareigos kankinio, bet ir daugelio tūkstančių jo šauniųjų kovos draugų šlovę.

Taip išreiškę savo pilietinės ištikimybės jausmus, patenkinti miestelėnai pradėjo skirstytis. Saulė jau švietė virš

begalinių tolumų, kurios dar tebebuvo paženklintos pirmykščio laukinumo, o dabar gausiai apdovanotos visais civilizacijos vaisiais ir gėrybėmis. Aplinkinių kaimų gyventojai ir svečiai iš žemyno taip pat pradėjo ruoštis į savo tolimus namus, nes to krašto gyventojai, net ir smagiausiai besilinksmindami, niekada nepamiršta, kad reikia būti taupiam ir apdairiam: ateis vakaras, ir gali atsirasti nereikalingų išlaidų, neturinčių nieko bendro su tais jausmais, kurie teikė įkvėpimo visą dieną. Taigi susijaudinimas pradėjo blėsti, ir žmonės grįžo prie savo įprastų kasdieninių darbų, rimtai ir oriai parodydami, kad jie gerai supranta, kiek daug laiko sugaišo, reikšdami, gal net ir per smarkiai, savo patriotinius jausmus.

Mieste jau vėl pradėjo stuksenti kirviai ir kūjai, džergžti piūklai. Daugelio krautuvėlių langai prasivėrė, tarsi jų savininkai būtų sudarę sandėrį tarp savo interesų ir sąžinės, o visų trijų miesto viešbučių šeimininkai sustojo tarpduryje ir lydėjo akimis praeinančius kaimiečius, bergždžiai tikėdamiesi susilaukti klientų iš tokių žmonių, kurie, deja, labiau linkę parduoti, negu pirkti. Jų malonūs linkčiojimai, teiravimasis apie žmonų ir vaikų sveikatą, o kartais net tiesiogiai kvietimai užeiti ko nors išgerti, suviliojo tik keletą dykinėjančių triukšmingų jūrininkų iš uoste stovinčių laivų ir kokį pustuzinį nuolatinių smuklių lankytojų.

Tuometiniai vadinamų Naujosios Anglijos provincijų gyventojai būdavo iki kaklo pasinėrę kasdieninio gyvenimo varguose, visuomet susirūpinę dėl ateities. Beje, įvykio, kuris buvo minimas tą dieną, niekas nepamiršo, nors niekas nenorėjo tuščiai apie jį plepėti arba jį svarstyti prie butelio. Tie, kurie įvairiais keliais turėjo skirstytis į tolimas salos vietas, rinkosi nedideliais būreliais, labai pagarbiai minėjo garbingus valstybės veikėjus ir gana laisvai šnekučiavosi apie tai, kaip buvo atšvęstos didžiosios iškilmės ir kaip pasirodė asmenys, vaidinę šioje šventėje svarbiausią vaidmenį. Visi kalbėjo, kad pamaldos, kurios, tiesą sakant, buvo kiek nuobodžios ir skirtos istoriniam įvykiui, praėjo sklandžiai ir nuoširdžiai. Visi (išskyrus vieno advokato, oratoriaus priešininko, keletą klientų) vienbalsiai pripažino, kad šiemet bu-

vo pasakyta geriausia kalba, kokią tik jiems yra tekę girdėti. Lygiai taip pat samprotavo darbininkai, statę laivą tenykštėje laivų statykloje, kuris dėl to paties provincialaus entuziazmo, padariusio nemirtingais tiek pastatų, tiltų ir net žmonių savo gimtosiose vietose, buvo laikomas bene gražiausiu laivu!

Gal būt, reikėtų tarti keletą žodžių apie kalbėtoją, kad ir šis įstabus išminčius užimtų deramą vietą neilgaamžiame mūsų aprašytos dienos didžiųjų veikėjų sąraše. Šis žmogus postringaudavo savo žemiečiams kas kartą, kai prireikdavo jo išminties tokiomis didelėmis progomis, kaip ką tik minėtoji. Visi teisingai manė, kad niekas neturi tiek daug ir tokių išsamių žinių, kaip jis, ir visiškai pagrįstai teigė, kad šios žinios nustebinusios daugelį europiečių mokslininkų, o šie dėl šlovės, kuri, nelyginant krosnis, kuo mažesnė, tuo labiau įkaista, susigundė pasivaržyti su juo senovės literatūros arenoje. Tai buvo žmogus, kuris mokėjo išspausti iš savo talento kuo daugiausia naudos. Tik kartą jis pasielgė neapdairiai, ir dėl šio neapdairumo būtų galėjusi pašlyti jo išsikovota reputacija: jis leido, kad vienas jo gražbylystės pavyzdys būtų išspausdintas, arba, kaip pasakė antrasis miesto advokatas, sąmojingesnis, bet ne toks populiarus jo varžovas, leido sugauti išlėkusius savo žodžius. Bet kad ir kokios buvo šio atsitikimo pasekmės kitur, namuose jos tik padidino oratoriaus šlovę.

Dabar palikime šį laimės kūdikį ir pakalbėkime apie visiškai kitokią asmenybę kitoje miesto dalyje.

Vieta, į kurią mes norime perkelti skaitytoją,— tai tik siuvyklėlė, kurios savininkas neniekino jokio, kad ir menkiausio darbelio, ir pats jį atlikdavo savo rankomis. Šis namiūkštis stovėjo netoli jūros, miesto pakraštyje,— taigi jo gyventojas galėjo gėrėtis gražia įlanka ir už protakos, vingiuojančios tarp salų, tolumoj tyvuliuojančiu lygiu kaip ežeras uostu. Prieš pat jo duris buvo maža prieplaukėlė, kurioje laivai retai tesustodavo. Nebuvo čia žmonių, bruzdesio, ir tai aiškiai rodė, kad kalbos apie prekybinį uosto klestėjimą perdėtos.

Pavakarys priminė pavasario rytą, o jūros vėjelis, kartais pašiaušdamas vandens paviršių, buvo toks švelnus ir gaivus, koks būdingas Amerikos rudeniui. Orusis siuvėjų amato atstovas dirbo savo darbą, sėdėdamas ant darbo stalo prie atviro lango, ir atrodė kur kas labiau patenkintas už daugelį tų, kuriems teko laimė gyventi prabangiai po auksu ataustu aksomo baldakimu. Prie lango, pečiu atsišliejęs į sieną, tarsi kojoms būtų sunku atlaikyti svarų kūną, stovėjo aukštas, gana nerangus, bet tvirtas ir gerai sudėtas sodietis. Jis, matyt, laukė, kol siuvėjas baigs jam siūti eilutę, kurią ketino apsivilkti sekmadienį, eidamas į bažnyčią.

Gal dėl to, kad neprailgtų laikas, o gal ir todėl, kad, dirbant adata, sunku atsispirti pagundai paplepėti, jie abu netylėjo nė minutės. Kalbėjosi jie kaip tik apie tai, kas labai artima mūsų pasakojimui, ir todėl mes išdrįsime supažindinti skaitytoją su mums svarbiausia šio pokalbio dalimi. Ateityje būtina prisiminti, kad siuvėjas buvo jau ne pirmos jaunystės žmogus, sprendžiant iš išvaizdos, vos teįstengė sudurti galą su galu — nežinia ar dėl nesugebėjimo, ar dėl piktos lemties,— ir apsigindavo nuo skurdo tik nenuilstamu darbu ir baisiausiai taupydamas; jo pašnekovas buvo jaunuolis tokio amžiaus ir tokios padėties, kai įsigyti naują eilutę yra svarbus įvykis.

— Taip,— sušuko nenuilstantis drabužių meistras, ir jam išsprūdo atodūsis, kuris vienodai galėjo reikšti ir visišką dvasinį pasitenkinimą, ir didžiausią nuovargį,— taip, gal žmogaus lūpos ir yra kada nors ištarusios gražesnius žodžius už tuos, kuriuos šiandien sakė skvairas, bet mes kolonijose nesame tokių girdėję. Kai jis prakalbo apie protėvį Abraomą ir apie mūšio laukus, apie dūmų tvaiką ir apie kautynių griaudėjimą[1], tai, žinai, Pardonai, man krūtinę ir visą kūną užliejo toks jausmas, kad, dievaži, nors mesk antpirštį ir eik į garbingą mūšį už karalių.

Jaunuolis, kuriam krikščionišką, arba, kaip ir dabar dar Naujojoje Anglijoje sako, krikšto, vardą dievobaimingi

---

[1] Puritonų pamoksluose ir religinėje publicistikoje nuolat minimi biblijos legendų įvykiai, vietovės ir personažai.

krikšto tėvai išrinko, nuolankiai reikšdami viltį dėl ateities[1], pakreipė galvą į didvyriškai nusiteikusį siuvėją, ir jo akyse įsižiebė pašaipios ugnelės — įrodymas, kad gamta gana dosniai jį apdovanojo jumoru, nors, išauklėtas būti santūrus, jis stengėsi neleisti šiai savybei pasireikšti.

— Dabar, kaimyne Houmspanai, tinkamiausias laikas siekti garbės,— tarė jis.— Juk jo didybė neteko drąsiausio savo generolo.

— Taigi, taigi,— atsakė siuvėjas, kuris savo jaunystėje aiškiai prakišo, pasirinkdamas profesiją,— dvidešimt penkerių metų žmogui tai puiki proga. Bet aš savo gyvenimą beveik nugyvenau ir likusias dienas praleisiu čia, kur mane matai, tarp klijuotės ir Osnabriuko drobės. . . Kas dažė šitą medžiagą, Pardi? Šį rudenį aš dar nesiuvau gražesnės.

— Tikra tiesa. Mano senukė moka puikiausiai nudažyti savo austas medžiagas. Galvą dedu, kaimyne Houmspanai: jeigu jūs neapvilsite, tai visoje saloje neatsiras gražiau apsirengusio vaikino už mano močiutės sūnelį. Bet jeigu jau jums neteks tapti generolu, gerasis žmogau, galite guostis bent tuo, kad ir kautynių daugiau jokių nebus. Visi mano, kad prancūzai nebesilaikys; o jeigu nebėra su kuo kariauti, tai tikrai bus taika.

— Tuo geriau, tuo geriau, berneli. Kas kas, o aš tai mačiau karo baisybių ir puikiai galiu įvertinti taikų gyvenimą.

— Tai jūs, kaimyne, esate ragavęs to amato, kurio ketinote imtis?

— Ar aš? Juk aš pergyvenau penkis ilgus ir kruvinus karus ir tikrai galiu dėkoti dievui, kad per juos negavau nė vieno guzo, net tokio maželyčio, kaip šis antpirštis. Taigi pergyvenau tiek ilgų, kruvinų ir, galima sakyti, šlovingų karų, o išlikau sveikutėlis!

— Tai, kaimyne, matėt ir juodo, ir balto. O aš per visą savo gyvenimą tesu girdėjęs tik apie du susirėmimus su prancūzais.

— Tu dar vaikas, lyginant su žmogumi, baigiančiu šeš-

---

[1] Pardon — malonė, atleidimas, sielos išganymas (*angl.*).

tą dešimtį. Žiūrėk! Pirmiausia šitas besibaigiąs karas, paskui tūkstantis septyni šimtai keturiasdešimt penktųjų metų įvykiai, kai mūsų pakrantes saugojo senasis Vorenas — jo didybės priešų rykštė ir visų jo ištikimų piliečių gynėjas. Po to karas su Vokietija — tada mes prisiklausėme nemaža baisybių apie mūšius, kuriuose žmonės krito, kaip žolė po gero piovėjo dalgiu. Šit jau trys.— Siuvėjas nusismaukė akinius ant kaktos ir pradėjo skaičiuoti ant pirštų.— Ketvirtas, tūkstantis septyni šimtai penkioliktųjų metų maištas; čia negalėčiau sakyti daug matęs, nes tada buvau dar labai jaunas. Ir penktas,— tai baisus gandas, aplėkęs visas kolonijas: girdi, prasidėjęs bendras juodukų ir indėnų sukilimas, kuris vienu akimirksniu nušluosiąs nuo žemės paviršiaus visus krikščionis.[1]

— Vaje, kaimyne, o aš maniau, kad jūs namisėda ir taikus žmogus,— atsakė susižavėjęs sodietis.— Aš ir sapnuoti nesapnavau, kad jūs tiek visko regėjęs.

— Jei būčiau pagyrūnas, Pardonai, tai prie šito sąrašo dar daugiau gražių tokelių pridėčiau. Juk tūkstantis septyni šimtai trisdešimt antraisiais rytuose buvo didelės peštynės dėl Persijos sosto. Tu tikriausiai skaitei apie midų ir persų įstatymus. Tai va, dėl to paties sosto, išleidusio tuos nepakeičiamus įstatymus, ir prasidėjo baisus karas, kuriame kraujas upeliais liejosi. Kadangi tai dėjosi ne krikščionių pasaulyje, aš pats jo nepatyriau, bet apie Portėjo maištą galėčiau kuo puikiausiai papasakoti, nes tai atsitiko mūsų karalystėje, tik kitame krašte, toliau nuo mūsų.

— Žiū, jūs daug apkeliavęs, ragavęs ir šilto, ir šalto, tiek visko matęs, o išlikote sveikutėlis.

— Taip, truputį pakeliavau, Pardi. Du kartus esu buvęs žemyne, Bostone, o vieną sykį plaukiau per didįjį Long Ailendo sąsiaurį į Jorką. Tai baisiai pavojinga: viena, ten labai toli, bet biauriausia, kai reikia praplaukti pro tikrus mirties vartus.

---

[1] Šio monologo komiškumą sudaro tai, kad pagyrūnas siuvėjas painioja įvykius, įvairiu metu buvusius įvairiose šalyse.

— Aš dažnai girdėdavau kalbant apie „Pragaro vartus", gal tai tie patys, ir net gerai pažįstu vieną žmogų, kuris plaukė pro ten du kartus: vieną kartą — į Jorką, o antrą — grįždamas atgal.

— Na, tai jis to niekada nepamirš. Ar jis tau pasakojo apie katilą, kuris kunkuliuoja ir šnypščia, tarsi po juo kūrentųsi didžiausia Belzebubo liepsna, ir apie Šerno nugarą, virš kurios vanduo šniokšdamas krinta kaip nuo Didžiųjų krioklių vakaruose? Tik dėl mūsų jūrininkų šaltakraujiškumo ir sugebėjimo, dėl nepaprastos keleivių drąsos viskas mums pasibaigė laimingai. Nežinau, ką mano kiti, bet aš sakau tiesą: plaukti pro tą baisų verpetą — tai tikras drąsos išbandymas. Mes išmetėme inkarą prie salelių, už kelių furlongų[1] nuo kranto, ir kapitonas su dviem stuomeningais jūrininkais kateriu išplaukė apsižvalgyti, ar sąsiauris ramus. Buvo pranešta, kad viskas gerai, ir tuomet, iškėlęs keleivius į krantą, laivas su dievo palaiminimu laimingai praplaukė verpetą. Dabar mes tikrai galėjome pasidžiaugti, kad mūsų bendruomenė už mus meldėsi, kai ruošėmės palikti taikius ir saugius savo namus.

— Ar jūs pėsčiomis apėjote Vartus? — paklausė vaikis, įdėmiai klausęsis pasakojimo.

— Žinoma. Jeigu būtume padarę kitaip, apvaizda, matydamas, kad be reikalo lendame į pavojų, nebūtų dovanojęs už tokį šventvagišką likimo paniekinimą. Bet viskas jau praėjo, manau, kad taip praeis ir kruvinas karas, kuriame mudu dalyvavome. Nuolankiausiai tikiuosi, kad tuomet jo šventoji didybė malonės nukreipti savo karališkas mintis į jūrose siautėjančius piratus ir įsakys kuriam iš savo šauniųjų laivyno kapitonų pasielgti su jais taip, kaip anie mėgsta su kitais elgtis. Tai pasidžiaugtų mano senos akys, jei į šį uostą karaliaus laivas atitemptų garsųjį ir taip ilgai medžiotą Raudonąjį Korsarą.

— Tas Korsaras, tur būt, labai pavojingas piktadarys?

— Ar jis? Tame nusikaltėlių laive ne tik jis, bet visa

[1] Ilgio matas, maždaug 67 metrai.

komanda iki jauniausio jungos — šlykščiausi vagys ir plėšikai. Širdį gelia, Pardi, kai išgirsti, kiek jie pridaro eibių karaliaus vandenyse.

— Aš ne kartą girdėjau minint Korsarą,— atsakė sodietis,— bet nieko smulkiau nežinau apie jo piktadarybes.

— Iš kur tu, vaike, gyvendamas kaime, gali tiek žinoti, kas dedasi didžiuosiuose vandenyse, kaip mes, uosto gyventojai, apsupti jūrininkų? Bet bijau, kad tu, Pardonai, gali susivėlinti namo,— pridūrė siuvėjas, pažvelgęs į savo dirbtuvės sieną, sužymėtą brūkšneliais, pagal kuriuos nustatydavo, kaip aukštai saulė.— Dabar bus apie penkias, o tu turi dveja tiek nupėduoti, kol pasieksi tėvo lauką.

— Kelias lygus, o žmonės dori,— atsiliepė sodietis, pasiryžęs laukti nors ir iki vidurnakčio, kad kuo daugiau išgirstų visokių dalykų apie baisius plėšikavimus jūroje, o paskui galėtų papasakoti tiems, kurie, tikriausiai, jam grįžus, užeis pasiklausinėti, kas girdėti uoste.— Ar tikrai jo taip bijo ir taip visur ieško, kaip žmonės šneka?

— Ieško! Argi tikintis krikščionis gali ieškoti vartų į pragarą? Visame vandenyne nerasi jūrininko, net jeigu jis būtų toks narsus, kaip didysis žydų karvedys Jozuė, kuris nenorėtų veikiau išvysti žemę, negu to šlykštaus pirato bramstengas. Žmonės noriai kaujasi dėl šlovės, Pardonai, aš pats esu matęs tokių dalykų, bet niekas nenori susitikti su priešu, kuris jau po pirmojo patrankos šūvio iškelia savo kraugerišką vėliavą ir pasiryžęs nuskandinti priešą ir pats nusiskandinti, jei tik pajus, kad šėtonas jam daugiau nebe pagalbininkas.

— Jeigu jis toks baisus piktadarys,— tarė jaunuolis, išdidžiai įtempdamas savo stiprius raumenis,— tai kodėl salos gyventojai ir plantacijų savininkai nepasistato gero kabotažinio laivo, kad, jį sučiupę, galėtų atsigabenti į salą ir parodyti kartuves, kurios seniai jo laukia? Tegul tik būgnai paskelbia tokią žinią, ir prisiekiu, kad vienas savanoris tikrai atsiras.

— Iš karto matyti, kad nesi uostęs parako. Kokia nauda iš tavo grandinių ir šakių, einant prieš žmones, parsidavusius

velniui? Karališkojo laivyno kreiseriai, ne kartą pamatę Korsarą nakčia arba saulei leidžiantis, visiškai yra jį apsupę, ir plėšikams, rodos, nebūdavo jokios vilties pasprukti, bet, išaušus rytui, pasirodydavo, kad grobis dingęs, ir nežinia, kas jam padėjo — gerosios dvasios ar piktosios.

— Ar tie niekšai yra tokie žiaurūs kraugeriai, kad juos praminė „raudonaisiais"?

— Taip vadinamas jų vadas,— atsakė orusis siuvėjas, kuris jau visai pasikėlė puikybėn, kad gali papasakoti tokių įdomybių,— ir taip pavadintas jo laivas, o nė vienas į jį patekęs žmogus — doras jūreivis ar laimingas keliautojas — nėra grįžęs atgal ir papasakojęs, kad jis turėtų kitokį vardą — geresnį ar blogesnį. Sako, tai esąs tristiebis laivas, tokio pat dydžio, kaip visi karo laivai, taip pat apginkluotas ir įrengtas. Bet jis visada stebuklingai pasprunka nuo daugelio šaunių fregatų, o sykį, Pardonai, kaip sklinda gandas (viešai kalbėti apie tokį skandalingą dalyką neišdrįs nė vienas pilietis), į jį visą valandą šaudė iš penkiasdešimties patrankų ir jis, visiems matant, nugrimzdo į dugną kaip lotas. Bet kai visi sveikino vienas kitą, kai kaimynas su kaimynu džiaugėsi, kad plėšikai pelnytai pagaliau nubausti, į uostą atplaukė Vest Indijos laivas, kurį „Korsaras" buvo apiplėšęs kitą rytą po tos nakties, kai, visų įsitikinimu, plėšikai visi iki vieno nuėjo amžinybėn. Ir žinai, vaike, blogiausia, kad tuo metu, kai šis karaliaus laivas buvo remontuojamas, kai jam buvo lopomos sviedinių pramuštos skylės, piratas plaukiojo pakrante visiškai sveikutėlis, tarsi ką tik pastatytas.

— Tai tau! — sušuko kaimietis, kuriam pasakojimas padarė didelį įspūdį.— Ar pažiūrėti tas laivas gerai aprūpintas ir gražus? Ar tai tikras laivas su gyvų žmonių įgula?

— Kas gali žinoti. Vieni sako — taip, kiti — ne. Bet aš gerai pažįstu vieną žmogų, visą savaitę plaukiojusį su jūrininku, kurį audringas vėjas buvo prinešęs per šimtą sieksnių nuo piratų laivo. Laimė, dievo ranka taip smarkiai siūbavo jūrų gelmes, kad ir „Korsarui" į valias buvo darbo — jis taip pat iš visų jėgų stengėsi išsilaikyti neapvirtęs. Tada mano bičiulio pažįstamas spėjo kuo geriausiai apžiūrėti ir

laivą, ir jo kapitoną. Jis pasakojo, kad piratas yra kone dvigubai aukštesnis už tą aukštąjį pamokslininką iš žemyno; jo plaukai ūkanotos saulės spalvos, o akys tokios, kad joks žmogus jau nenorės antrą kartą į jas pažvelgti. Jis matė piratą taip aiškiai, kaip aš dabar tave: niekšas stovėjo denyje ir plačia kaip apsiausto skvernas ranka mojo garbingajam prekybos laivui, liepdamas laikytis atokiau, kad nesusidurtų.

— Na, ir drąsus jūreivis, tas pirklys, kad nebijojo taip arti priplaukti prie tokio aršaus piktadario!

— Sakau tau, Pardonai, kad jis visai ne savo valia taip prisiartino. Juk naktis buvo tokia tamsi. . .

— Tamsi! — nutraukė jį pašnekovas, kuris, kaip tikras Naujosios Anglijos gyventojas, buvo nors ir labai patiklus, bet dar daugiau smalsus ir įžvalgus.— Tai kaip jis galėjo taip gerai įžiūrėti?

— Niekas nežino,— atsakė siuvėjas,— bet jis matė kaip tik tuos dalykus ir kaip tik taip, kaip aš tau sakiau. Be to, jis įdėmiai apžiūrėjo laivą, kad galėtų atpažinti, jeigu atsitiktinai arba apvaizdos noru jiems tektų kada vėl susitikti. Tai ilgas juodas laivas, giliai nugrimzdęs į vandenį, kaip gyvatė į žolę, baisios išvaizdos ir kažkokio neįprasto dydžio. Be to, visi sako, kad jis plaukia greičiau už debesis danguje, rodos, mažai tepaisydamas, iš kurios pusės vėjas pučia, ir kad nuo jo pasprukti taip pat sunku, kaip ir pavytam sulaukti pasigailėjimo. Sprendžiant iš to, ką esu girdėjęs, „Korsaras“ šiek tiek panašus antai į šį vergų pirklių laivą, kuris praėjusią savaitę, dievai žino kuriems galams, išmetė inkarą mūsų išorinėje prieplaukoje.

Plepusis siuvėjas, sugaišęs daug brangaus laiko bepasakodamas, dabar suskato dirbti be atokvėpio, sparčius savo adatos dūrius palydėdamas galvos ir pečių judesiais. O tuo tarpu sodietis, kurio galva jau tiesiog plyšo nuo išgirstų naujienų, atsigręžė pažiūrėti to laivo, kurį minėjo pašnekovas, kad galėtų susidaryti tikrą vaizdą ir tinkamai įvertinti tą jaudinančią istoriją. Tad kurį laiką abu tylėjo, nes ir vienas, ir kitas buvo pasinėrę į savo darbą. Tylą nutraukė siuvėjas. Paskutinį kartą įbedęs adatą, jis nukando siūlą,

metė viską, ką turėjo rankose, užsismaukė akinius ant kaktos ir, pasidėjęs plaštakas ant kelių, visu kūnu palinko į langą, nukreipdamas žvilgsnį į tą patį laivą, į kurį vis dar spoksojo vaikinas.

— Ar žinai, Pardi,— prabilo jis,— kad keistos mintys ir įtarimai man lenda į galvą dėl šito laivo? Jie sako, kad laivas čia užplaukęs pasiimti malkų ir vandens, bet jau bus savaitė, kaip jis čia, o aš kažkodėl nepastebėjau, kad būtų pakrautas nors vienas pagalys, didesnis už irklą; ir galiu susilažyti, kad į jį patenka dešimt kartų daugiau Jamaikos romo, negu vandens. Be to, pats matai, jis stovi taip, kad iš visų pakrantės baterijos patrankų į jį negali pataikyti nė viena. Jeigu tai būtų tikrai taikus prekybos laivas, jis būtų pasistengęs taip apsistoti, kad jį galėtų pridengti visi baterijos pabūklai, jeigu į uostą atsibastytų koks piratas.

— Kad ir akylas esi, kaimyne,— atsakė nustebęs kaimietis.— Dėl manęs laivas galėtų sustoti prie pat salos baterijos, aš vis tiek nieko nepastebėčiau.

— Įpratimas ir patyrimas, Pardonai, daro mus tikrais žmonėmis. Matęs tiek karų, aš turiu kai ką išmanyti apie baterijas. Juk aš net savaitę ištarnavau kaip tik tame forte, kai pasklido gandas, kad prancūzai pasiuntė savo kreiserius iš Luisburgo. Tuomet aš ėjau sargybą va prie tos patrankos ir kokį dvidešimt kartų buvau nutaikęs ją į taikinį, norėdamas įsižiūrėti, kur sviedinys nukris, jeigu ištiktų tokia nelaimė ir tektų šaudyti tikrais kovos sviediniais.

— O šie kas tokie? — pasiteiravo Pardonas iš žioplo smalsumo, kurį jam buvo sukėlę nepaprastos siuvėjo pasakos.— Ar vergų laivo jūrininkai, ar kokie Niuporto dykaduoniai?

— Tie? — sušuko siuvėjas.— Žinoma, atėjūnai. Šiais neramiais laikais ne pro šalį būtų į juos atidžiau pasižiūrėti. Ei, Neba, tingine, paimk eilutę ir gerai išlygink siūles. Kaimynas Hopkinsas skuba, o tu mali liežuviu, kaip jaunas advokatas teisme. Ir nesigailėk rankų, mergele, juk ne indišką musliną lygini, o tokį milą, kuriuo net trobą galėtum išmušti. Taigi, Pardonai, tavo motinėlė taip uoliai darbuojasi stak-

lėmis, kad daugelis siuvėjų paskui negauna padoresnio darbo.

Palikęs užbaigti eilutę nevalyvai tarnaitei, nepatenkintai, kad teko liautis plepėjus su kaimyne, siuvėjas nusliuogė nuo darbo stalo ir, nors buvo raišas iš prigimties, sparčiai nuklibikščiavo į lauką.

Kadangi skaitytojui dabar teks susipažinti su svarbesniais veikėjais, mes pradėsime kitą skyrių.

II SKYRIUS

Seras Tobis. Puikiausia! Aš jau nujaučiu gudrybę.

Šekspyras, „Dvyliktoji naktis"

Atėjūnų buvo trys, taip, atėjūnų, nes gerasis Houmspanas, kuris puikiai žinojo ne tik kiekvieno vyro ir kiekvienos moters vardą per dešimtį mylių aplinkui, bet ir daugelį kiekvieno jų gyvenimo smulkmenų, tuojau pat pašnibždėjo savo bendrakeleiviui, kad tai ne vietiniai, ir dargi kažkokie paslaptingi ir įtartini. Kad būtų galima spręsti, kiek šie paskutinieji žodžiai teisingi, reikia smulkiau aprašyti, kaip atrodė tie žmonės, kurių reputacija kentėjo dėl to, kad jie, savo nelaimei, kol kas dar buvo nepažįstami plepiajam Niuporto siuvėjui.

Vienas, iš pažiūros pats svarbiausias, buvo kokių dvidešimt šešerių ar septynerių metų jaunuolis. Kad tie metai nebuvo vien iš giedros dienos ir ramios nakties, aiškiai rodė jo vėjo nugairinto veido rudumas, kurį laikas pastoviai dėjo sluoksnis po sluoksnio, kol balta oda pasidarė tamsi, kaip alyva, nors sveikas ryškus raudonis buvo matomas ir pro įdegimą. Jo veido bruožai buvo veikiau kilnūs ir vyriški, negu taisyklingi: ne perdaug graži nosis buvo grubių ir griežtų linijų, iškili kakta ir tankūs antakiai teikė veidui protingą

išraišką, kuri jau darosi tokia įprasta amerikiečių veidui. Burna — tvirta ir vyriška, o kai jaunuolis kažką sau sumurmėjo ir nusišypsojo, pamažu prie jo besiartinąs smalsusis siuvėjas pastebėjo dvi eiles baltutėlių dantų, kurie dėl tamsaus veido atrodė dar baltesni.

Tankūs juodi plaukai buvo susigarbiniavę, o pilkos akys, šiek tiek didesnės, negu daugumos, vis mainėsi, bet žvelgė veikiau švelniai, negu rūsčiai. Jaunuolis buvo puikiai sudėtas, vikrus ir stiprus. Jis atrodė gražiai nuaugęs, proporcingas ir grakštus. Nors apsirengęs labai paprastais, bet tvarkingais ir gerai pasiūtais eilinio jūrininko drabužiais, jis vis dėlto kėlė tokią pagarbą, kad įtarusis siuvėjas nesiryžo iš karto kreiptis į nepažįstamąjį, kai šis, neatitraukdamas akių, tarsi užkerėtas, žvelgė į tariamąjį vergų laivą išorinėje prieplaukoje. Kai virptelėjo viršutinė jūrininko lūpa ir jis vėl mįslingai nusišypsojo ir kažką sumurmėjo, žmogelis apsisprendė. Nedrįsdamas žadinti iš gilaus susimąstymo to jaunuolio, kuris stovėjo atsirėmęs į stulpą ir jo nė nematė, siuvėjas greitai nusisuko ir patraukė prie kitų dviejų nepažįstamųjų.

Vienas iš jų buvo baltasis, antras — negras, abu vidutinio amžiaus ir, sprendžiant iš išvaizdos, seniai papratę prie didžiausių klimato permainų ir begalinių audrų. Jie buvo apsirengę padėvėtais, degutuotais paprastų jūrininkų drabužiais, o ir kiti požymiai aiškiai rodė, kad jie šios profesijos. Pirmasis buvo neaukšto ūgio, kresnas, bet stiprus. Pati gamta labai vykusiai suderino, kad jo jėga susikaupė daugiausia plačiuose pečiuose ir raumeningose rankose. Galvos dydis proporcingai atitiko kūną, žema kakta beveik visa buvo apžėlusi plaukais, akutės mažos, atkaklios, kartais piktos, bet dažniausiai visiškai abuojos. Nosis riesta, grubi ir vulgari, burna didelė ir godi, dantys trumpi, balti ir labai tvirti. Šis neįprastai išrodąs žmogus sėdėjo ant tuščios statinės ir, sudėjęs rankas, įdėmiai apžiūrinėjo minėtąjį vergų laivą, retkarčiais tarsteldamas kokį žodį savo juodaodžiui bendrui apie tai, ką pastebėjęs ir suvokęs.

Negras laikėsi kiek kukliau; tai labiau atitiko jo įpročius ir polinkius. Išvaizda abu vyrai buvo labai panašūs, ypač dėl

savo plačių, tvirtų pečių, raumeningų rankų, tik negras buvo aukštesnis ir dailiau sudėtas. Tiesa, gamta jį apdovanojo visomis jo rasei būdingomis žymėmis, tačiau nesubiaurojo. Jo bruožai buvo kilnesni, negu paprastai negrų, švelnios akys kad kiek tuoj šypsodavosi, o kartais jose blykstelėdavo net pašaipa, tokia, kaip ir jo draugo akyse. Galva jau buvo pradėjusi žilti, oda praradusi juodos dervos blizgesį, būdingą jaunystei, ir visas jo kūnas ir judesiai rodė jį esant užgrūdintą ir sugrubusį nuo sunkaus darbo. Negras sėdėjo ant plokščio akmens labai užsiėmęs: mėtė į viršų mažus akmenėlius ir nepaprastai vikriai juos gaudė ta pačia ranka; šis žaidimas rodė įgimtą polinkį džiaugtis visokiais niekniekiais ir nesirūpinti aukštesniais poreikiais, kurie atsiranda kaip auklėjimo vaisius. Vis dėlto iš šio žaidimo buvo aiškiai matyti, kokia fizinė negro jėga. Kad niekas nevaržytų judesių, jis iki alkūnės buvo atsiraitojęs lengvos drobinės striukės rankovę, apnuogindamas ranką, kuri galėjo būti Heraklio rankos modelis.

Mūsų siuvėjui tie žmonės neatrodė esą tiek ypatingi, kad patenkintų jo smalsumą ir atimtų norą dar pašniukštinėti. Tačiau orusis siuvimo meistras, norėdamas nustebinti kaimietį savo įžvalgumu ir atsargumu, iš karto to neparodė. Reikšmingai prispaudęs pirštą prie lūpų, jis tyliai prisėlino iš užpakalio prie jūrininkų, tikėdamasis išgirsti kokią paslaptį, jei šie netyčiom prasitartų. Deja, rezultatai buvo ne kažin kokie, nors iš balsų siuvėjas nusprendė, kad jo įtarimas dėl jų klastingų kėslų pasitvirtina. O patys žodžiai, nors žmogelis ir buvo įsitikinęs jų išdavikiškumu, atrodė nekalti. Taigi jis turėjo prisipažinti, jog išdavystė čia taip sumaniai paslėpta, kad net jo įžvalgumas bejėgis. Leidžiame skaitytojui pačiam spręsti, ar jis buvo teisus.

— Puikus užutekėlis, Gvinėja,— pasakė baltasis, žiaumodamas tabaką ir pirmą kartą per tiek laiko atitraukdamas akis nuo laivo.— Tas, kas teliuskuojasi prie užuovėjinio kranto, turi džiaugtis, radęs tokią vietelę savo geldai. Aš, galima sakyti, juk taip pat jūreivis, bet niekaip nesuprantu, ką galvoja tas žmogus, laikydamas savo laivą išoriniame rei-

de, kai per pusę valandos galėtų jį atitempti į šitą malūno tvenkinį. Jo vyrams ten ir taip ne per linksmiausia, juodasis Scipai, tai kam dar gadinti jiems nuotaiką.

Negras buvo pakrikštytas Scipijono Afrikiečio[1] vardu. Tuo pasireiškė tuometinių kolonijų gyventojų sąmojingumas, kurio jie turėjo daugiau, negu Amerikos valstijų gyventojai. Negrui visai nerūpėjo, kur stovi laivas — reide ar uoste, ir todėl, nepertraukdamas savo vaikiško žaidimo, jis visiškai abejingai atsakė:

— Gal jis mano, kad užutekyje labai seklu.

— Sakau tau, Gvinėja[2],— pasipriešino antrasis šiurkščiai ir autoritetingai,— tas kapitonas tikras neišmanėlis. Argi nors vienas jūreivystėj nutuokiąs žmogus laikys jūros laivą reide, kai gali kuo puikiausiai prisišvartuoti tokioje prieplaukoje, kaip šita?

— Ką tu vadini reidu? — nutraukė jį negras, kuris iš karto su neišprususio žmogaus godumu pastebėjo, kad jo priešininkas truputį suklydo,— supainiojo išorinį Niuporto uostą su toliau esančia atvira inkarine prieplauka. Kaip ir visi į jį panašūs žmonės jis nepaisė, kad jo prieštaravimas visai ne į temą.— Niekada nesu girdėjęs, kad iš visų pusių sausumos apsupta prieplauka būtų vadinama reidu.

— Klausyk, misteri Aukso Krante,— sumurmėjo baltasis, grasinamai pakreipęs galvą, tačiau nemalonėdamas pažvelgti į kuklaus pašnekovo akis,— jeigu nenori visą mėnesį vaikščioti sutraiškytais šonkauliais, pasilaikyk savo juokelius ir prikąsk liežuvį. O dabar atsakyk: ar uostas nėra uostas, o atvira jūra — ne atvira jūra?

Kadangi šių dviejų teiginių nebuvo galima nuneigti, geraširdis Scipijus išmintingai tylėjo, bet patenkintas lingavo galvą; jis taip nuoširdžiai džiaugėsi savo tariama pergale,

---

[1] Scipijonas Afrikietis (235—183 m. prieš mūsų erą) — Romos karvedys ir valstybės veikėjas.

[2] Jūrininkas vadina negrą tai „Gvinėja", tai „Aukso krantu", turėdamas galvoje vakarų Afrikos rajonus Atlanto pakrantėse, iš kur vergų pirkliai veždavo negrus į Amerikos plantacijas.

lyg niekada nebūtų pažinęs vargo ir patyręs nuoskaudų bei pažeminimo.

— Taigi, taigi,— bambėjo baltasis, jau nurimęs ir sukryžiavęs rankas, kuriomis ką tik mosikavo, piktai grasindamas juodukui sulaužyti „kaulus".— Veltui, žmogau, laidai gerklę, kranksėdamas, kaip visas pulkas pakrantės varnų, ir manai, kad nėra už tave gudresnių. Viešpats sukūrė negrą neprotingu gyvuliu. O aš prityręs jūrininkas, du kartus apiplaukęs abu iškyšulius ir plaukiojęs palei visą žemyną nuo Fandžio iki Horno, ir man nėra ko eikvoti jėgų, kad įkrėsčiau proto tokiems, kaip tu. Sakau tau, Scipijau,— jeigu tuo vardu tu įrašytas į laivo knygas, nors statau mėnesio atlyginimą prieš medinį žeberklą, kad namuose tavo tėvą vadino Kvošiu, o motiną Kvošeba,— taigi sakau tau, Scipijau Afrikieti,— tai tinkamiausias vardas visiems juodukams,— kad tas vaikinas išoriniame uoste visai nenutuokia, kur pasirinkti vietą inkarui išmesti, kitaip jis būtų galėjęs išmesti verpą ana tenai, pietiniame tos mažos salelės krašte ir, priplukdęs savo laivą prie pat kranto, prisitvirtinti su gerais kanapiniais lynais. Nagi dabar pats gerai pagalvok, Scipai,— kalbėjo jis jau gana ramiai, nes ką tik įvykęs nedidelis kivirčas buvo jiems, nelyginant staigi vėtra, kuri ūmai ir nurimsta,— ir pamatysi, kad aš sakau teisybę. Jis čia atplaukė arba su kokiais nors reikalais, arba šiaip sau. Aš manau, dėl to nesiginčysi. Jeigu atplaukė šiaip sau, tai jam gal ir ten nebloga plūduriuoti, nieko nesakau, bet jeigu su kokiu nors reikalu, tai, užuot išmetus inkarą taip toli, jam būtų kur kas lengviau susitvarkyti čia, kaip tik toje vietoje, kur aš tau sakiau, nė per sieksnį toliau ar arčiau,— nes tai padaryti nėra sunkiau, kaip atnešti saują plunksnų kapitono pagalvei. O dabar, jeigu gali paprieštarauti, aš klausau, kaip protingas žmogus, dar nepamiršęs išmoktų mandagumo taisyklių.

— Tarkim, kad iš šiaurės vakarų pakyla smarkus vėjas,— atsakė negras, raumeninga ranka rodydamas į tą horizonto pusę,— o laivui skubiai reikia išplaukti į jūrą. Kaip jis tada išplauks, jei vėjas pūs į krantą? Cha! Atsakyk. Tu didžiai mokytas, misteri Dikai, bet ir tau neteko matyti, kad

laivas plauktų tiesiai prieš vėją, kaip neteko girdėti kalbant beždžionės.

— Juodukas teisus! — sušuko jaunuolis, kuris, matyt, gerai girdėjo ginčą, nors, atrodo, tuo metu galvojo visai ką kita.— Vergų pirklys laiko laivą išoriniam uoste, gerai žinodamas, kad šiuo metų laiku dažniausiai pučia šiaurės vakarų vėjas. Žiūrėkite, stengos iškeltos, nors iš to, kaip sutrauktos jų burės, visiškai aiškiai matyti, kad žmonių jam pakanka. O kaip manote, vyrai, ar jis išmetęs du inkarus, ar vieną?

— Reikia būti visiškai kvaišam, kad tokiu potvyniu stovėtum su vienu inkaru, nenuleidęs papildomojo arba bent verpo,— ilgai negalvojęs atsakė baltasis, pasitikėdamas, matyt, savo dideliu patyrimu.— Galima sutikti, kad jis nėra didelis specialistas pasirenkant stovėjimo vietą, bet nė vienas, kas sugeba taip susitvarkyti viršuje, nepaliks ilgesniam laikui savo laivo tik su vienu inkaru, kad šis puldinėtų šen ir ten, kaip tas besispardantis kumeliukas, kurį, keliaudami sausuma iš Bostono, matėme pririštą prie medžio ilgomis vadelėmis.

— Jie išmetę papildomąjį inkarą, o visi kiti — laive,— tarė negras, savo tamsiomis akimis supratingai žvelgdamas į laivą ir vis tebemėtydamas akmenukus.— Sakysime, prasidėjo atoslūgis, o jiems reikia staiga išplaukti. Kaip jie išsuktų vairą, jei būtų taip prisitvirtinę? Norėčiau pažiūrėti, Dikai, kaip tu šuoliuotum ant kumeliuko, jeigu jis pririštas prie medžio.

Negrui patiko paties žodžiai, jis vėl ėmė juoktis, purtydamas galvą, tarsi visa esybe džiaugdamasis primityvios savo fantazijos sukurtu vaizdu. Jis juokėsi taip nuoširdžiai, kad net ašaros jam ištryško, o baltaodis jo bendras suirzęs vėl ėmė jį mokyti ir grasinti. O jaunuoliui, matyt, visai nerūpėjo keistų pašnekovų ginčai ir kivirčai, ir jis akylai tebestebėjo laivą, kuris, atrodo, jį nepaprastai domino. Pagaliau jis taip pat papurtė galvą, bet labai rimtai, tarsi dabar jo abejonės būtų ėmusios sklaidytis, ir, kai negras liovėsi kvatojęsis, pridūrė:

— Tu teisus, Scipijau, laivas tikrai yra išmetęs tik papildomąjį inkarą ir ten viskas paruošta staigiam išplaukimui. Kapitonas gali per dešimt minučių nukreipti laivą ten, kur jo nepasieks jokia pakrančių baterijos ugnis, kad tik vėjas būtų nors kiek palankus.

— Atrodo, jūs puikiai išmanot tokius dalykus,— pasigirdo kažkieno balsas jam už nugaros.

Jaunuolis staigiai atsisuko ir tik dabar pamatė, kad prie jų kažkas priėjo. Beje, nustebo ne jis vienas; plepusis siuvėjas apstulbo ne mažiau, o gal net daugiau už jūrininkus, į kuriuos buvo taip įsispoksojęs, kad net nepastebėjo, kaip atsirado dar vienas žmogus.

Nepažįstamasis galėjo būti virš trisdešimties, o gal netoli keturiasdešimties, tokios išvaizdos ir apsirengimo, kad gerasis Houmspanas nebegalėjo tvertis iš smalsumo. Jis buvo liesas, bet, regis, labai vikrus ir net stiprus, nors ūgio anaiptol ne aukšto. Jo odos kadaise būta baltutėlės, kaip moters, bet veidas neatrodė švelnus, nes buvo smarkiai nurudavęs nuo saulės ir griežtas dėl gražios kumpos nosies. Šviesūs plaukai krito ant kaktos ir smilkinių tankiomis, vešliomis garbanomis. Kiek pašaipi burna ir smakras buvo labai gražūs, tačiau nenuslėpė goslios prigimties. Didelės negilios mėlynos akys dažniausiai žvelgė ramiai ir net švelniai, tačiau retkarčiais jos imdavo bėgioti ir pasidarydavo žiaurios. Jis buvo su aukšta kūgio pavidalo skrybėle, truputį pakreipta ant šono ir dėl to atrodančia gana viliūgiškai, su šviesiai žalia jodinėjimo striuke, briedenos kelnėmis ir aukštais auliniais batais su pentinais. Vienoje rankoje laikė vytelę, ir tuo metu, kai buvo pastebėtas, šmaikščiai čaižė ja orą, nuduodamas nematąs, kaip visus nustebino jo staigus pasirodymas.

— Sakau, sere, jūs puikiai išmanote tokius dalykus,— pakartojo jis, kai jam pagaliau nusibodo, kad jaunasis jūrininkas piktai į jį žiūri.— Jūs kalbate kaip žmogus, kuris jaučiasi turįs teisę reikšti savo nuomonę.

— Argi jus stebina, kad žmogus, paskyręs visą savo gyvenimą vienai profesijai, nesijaučia esąs neišmanėlis toje srityje?

— Hm. Mane šiek tiek stebina, kad žmogus, kuris iš esmės tėra amatininkas, vadina savo darbą tokiu skambiu vardu, kaip profesija. Net mes, teisininkai, išlepinti universitetų mokslinčių šypsenų, negalėtume kitaip išsireikšti, kalbėdami apie save.

— Tai vadinkite mūsų darbą amatu, juo labiau kad jūrininkai neturi nieko bendro su tokiais džentelmenais, kaip jūs,— atkirto jaunasis jūrininkas, nusigręždamas nuo nepažįstamojo su panieka, kurios net neslėpė.

— Smarkus vyrukas! — sumurmėjo tas, reikšmingai nusišypsojęs.— Nejaugi dėl žodžio mes susibarsime, drauguži? Prisipažįstu nieko nenutuokiąs apie jūreivystę ir mielai pasimokysiu ko nors iš žmogaus, taip puikiai išmanančio savo kilnią profesiją. Man rodos, jūs kalbėjote, kokį inkarą yra išmetęs anas laivas ir kaip jie ten susitvarkę, tiek viršuje, tiej viduj?

— Viršuje ir viduj? — sušuko jaunasis jūrininkas, įsmeigęs į pašnekovą klausiamą žvilgsnį, kuriame buvo ne mažiau išraiškingumo, negu anksčiau paniekos.

— Viršuje ir viduj,— ramiai pakartojo antrasis.

— Aš kalbėjau apie gerai sutvarkytas bures viršuje, bet nė nemanau iš tiek toli spręsti apie tai, kas ten dedasi viduje.

— Tai aš suklydau. Atleiskite už nemokšiškumą žmogui, kuris jūsų profesijos neišmano. Kaip jau minėjau, esu tik kuklus jo didybės teismo tarnas, atsiųstas čionai su ypatinga užduotimi. Jeigu nebijočiau, kad išeis netikęs kalambūras, pasakyčiau, kad net nesu teisėjas.

— Neabejoju, kad greitai būsite pakeltas į teisėjus,— pasakė antrasis,— jeigu tik jo didybės ministrai moka vertinti kuklius nuopelnus ir jeigu, suprantama, be laiko nebūsite. . .

Jaunuolis prikando lūpą, greitai nusilenkė ir neskubėdamas nuėjo prieplauka kartu su abiem jūrininkais, kurie tingiai ir abejingai žingsniavo jam iš paskos.

Nepažįstamasis žalia striuke žiūrėjo į nueinančiuosius ramiai ir netgi susidomėjęs, čaižydamas vytele batų aulus ir galvodamas, kaip čia radus dingstį tolesniam pokalbiui.

— . . .Pakartas,— burbtelėjo jis pagaliau, tarsi užbaigdamas sakinį, kurio nebaigė anas.— Įdomu, šis vaikinas išdrįso man pranašauti likimą.

Jis jau buvo besivejąs tolstantį būrelį, bet pajutęs, kad jam petį be jokių ceremonijų palietė kažkieno ranka, sustojo.

— Galima vieną žodelį į ausį, sere,— ištarė smalsusis siuvėjas, duodamas ženklą, kad nori pasakyti kažką svarbaus.— Tik vieną žodelį, sere, jeigu jūs tikrai tarnaujate jo didybei. Kaimyne Pardonai,— globėjiškai kreipėsi jis į savo draugą,— saulė jau leidžiasi, ir aš bijau, kad nepavėluotum namo. Mergina atiduos tau eilutę, ir keliauk su dievu. Niekam nesakyk, ką čia girdėjai ir matei, kol iš manęs negausi kokios žinios. Tokiems vyrams, kaip mudu, kurie tiek pergyveno šiame kare, nedera būti plepiams. Viso geriausio, vaikine. Perduok linkėjimų garbingajam fermeriui, savo tėtušiui, ir nepamiršk draugiškai pasveikinti rūpestingosios šeimininkės, savo motušės. Na, iki pasimatymo, gerasis vaikine, iki pasimatymo!

Taip atsikratęs smalsaus bendrininko, Houmspanas oriai palaukė, kol nerangusis sodietis paliko prieplauką, ir vėl atsigręžė į nepažįstamąjį žalia striuke. Pastarasis nerūpestingai žingsniavo tolyn, kol siuvėjas vėl prašneko. Buvo matyti, kad nepažįstamasis iš pirmo žvilgsnio suvokė, su kuo turi reikalą.

— Jūs sakote, sere, kad tarnaujate jo didenybei? — paklausė siuvėjas, nusprendęs iš pradžių įsitikinti, ar nepažįstamasis turi teisę išklausyti jo prisipažinimą, ir tik paskui kalbėt atvirai.

— Galiu pasakyti net daugiau — turiu jo pasitikėjimą.

— Visa savo esybe jaučiu, kokia man garbė kalbėtis su tokiu žmogumi,— tarė siuvėjas, suglostęs savo retus plaukelius ir lenkdamasis beveik iki žemės.— Taip, man be galo didelė garbė, kad jūs parodėte tokią neregėtą malonę mane išklausyti.

— Taigi, drauguži, drįstu jus sveikinti jo didybės vardu.

— Toks begalinis palankumas atvers jums mano širdį,

nors dėl išdavystės ir daugelio kitų neteisybių ji buvo užgniaužta. Esu laimingas ir sujaudintas, gerbiamasis sere, ir tikiu, kad ši gera proga leis man įrodyti savo ištikimybę karaliui per žmogų, kuris, be abejonės, padarys taip, kad monarchas išgirstų mano kuklius nuopelnus.

— Kalbėkite, nesivaržykite,— iškilniai, lyg koks princas, nutraukė jį nepažįstamasis žalia striuke, ir įžvalgesnis žmogus, ne tiek apakintas jam tekusios garbės, lengvai būtų pastebėjęs, kad pašnekovui jau pradeda įkyrėti ištikimybės rodymas.— Kalbėkite laisvai, bičiuli, mes karaliaus dvare visada taip elgiamės.— Nerūpestingai ir abejingai čaižydamas vytele batus ir sukinėdamasis ant kulno tai į vieną, tai į kitą pusę, nepažįstamasis pagalvojo: „Jeigu ir tuo patikės, tai jis kvailesnis už savo paties žąsį!"

— Pasistengsiu, sere, pasistengsiu. Tai didžiausia jūsų kilnybės malonė mane išklausyti. Ar matote tą didelį laivą, sere, išorinėje mūsų ištikimo uosto prieplaukoje?

— Matau. Atrodo, kad juo smarkiai susidomėję visi ištikimi jūsų miesto piliečiai.

— Turiu pasakyti, sere, kad jūs per gerai vertinate mūsų miesto gyventojų įžvalgumą. Laivas jau daug dienų stovi toje vietoje, kur jį matote, bet nė viena gyva dvasia, išskyrus mane, nė žodelio nėra užsiminusi, ko jis čia atplaukė.

— Štai kaip! — sumurmėjo nepažįstamasis, kandžiodamas savo vytelės rankeną ir nenuleisdamas spindinčių akių nuo vargšo žmogelio, kuris tiesiog nebesitvėrė, norėdamas pranešti nepaprastai svarbų dalyką.— O kuo jūs jį įtariate?

— Gal aš ir klystu, sere, teatleidžia man dievas, bet štai ką apie tai galvoju. Gerieji niuportiečiai laiko šį laivą ir jo įgulą dorais ir nepavojingais vergų pirkliais, juos gerai priima: laivui suteikiama patogi ir saugi prieplauka, o jūrininkai nuoširdžiai sutinkami tavernose ir krautuvėse. Bet aš nenorėčiau, kad jūs manytumėte, jog iš mano rankų bent vienas tos įgulos jūrininkas būtų gavęs kokią drapanėlę. Ne, žinokite visam laikui, kad su jais bičiuliaujasi jaunas siuvėjas Teipas, kuris vilioja klientus, visaip šmeiždamas žmones, geriau už jį išmanančius savo darbą. Mano rankos nėra pa-

siuvusios jokio daiktelio nė menkiausiam jungai iš to laivo.

— Jūsų laimė,— atsakė nepažįstamasis žalia striuke,— kad nenorėjote turėti jokių reikalų su tais nenaudėliais. Bet jūs pamiršote nurodyti man svarbiausią kaltinimą, kurį turėčiau jiems pateikti karaliaus akivaizdoje.

— Pasistengsiu kaip galima greičiau prieiti prie paties svarbiausio. Jūs turite žinoti, garbingasis ir kilnusis sere, kad aš esu daug matęs ir iškentėjęs, tarnaudamas jo didybei. Aš dalyvavau penkiuose kruvinuose ir žiauriuose karuose, neskaitant kitų išmėginimų ir negandų, kuriuos nuolankus tarnas turi pakelti romiai ir paklusniai.

— Apie visa tai bus pranešta tiesiai karaliui. Bet dabar, mielas bičiuli, atverkite savo širdį ir drąsiai pasakykite savo įtarimus.

— Dėkoju, garbingasis sere, aš niekada nepamiršiu jūsų gerumo, bet tegu niekas negalės pasakyti, kad nekantrus noras susilaukti malonės, kurią minėjote, privertė mane su nederamu skubotumu lengvapėdiškai išdėstyti, kas mane slegia. Taigi, gerbiamasis džentelmene, vakar tą pačią valandą vienas sau sėdėjau siuvykloje ant stalo, paskendęs mintyse dėl tos paprastos priežasties, kad mano pavydusis kaimynas prisiviliojo į savo dirbtuvę visus naujuosius klientus. O jūs žinote, sere, kai rankos neturi darbo, pradeda dirbti galva. Tai šit, sėdžiu, kaip jau trumpai esu minėjęs, ir kaip kiekvienas protingas žmogus galvoju sau apie visokius nelaimingus nutikimus gyvenime ir apie tai, kiek daug visko patyriau per karus, nes, žinote, šaunusis džentelmene, kad be karų Midijoje ir persų žemėje, be Portėjo maišto Edinburge, aš buvau penkiuose žiauriuose ir kruvinuose. . .

— Vien iš jūsų išvaizdos nesunku nuspėti jus buvus kareiviu,— nutraukė jį klausytojas, kuriam jau visai baigėsi kantrybė.— Bet aš turiu labai nedaug laiko, todėl norėčiau pirmiausia išgirsti, ką galite pasakyti apie tą laivą.

— Taip, sere, kas yra matęs tiek karų, tas būtinai įgauna karišką išvaizdą. Kadangi, laimė, mum abiem rūpi tas pats dalykas, aš pereinu prie mano slapto pranešimo apie laivą. Taigi, sėdžiu sau ir galvoju, kaip mano liežuvingajam

kaimynui pavyko prisivilioti nežinomus jūrininkus — tarp kitko, sere, tas Teipas yra baisus plepys ir dargi vaikėzas, matęs daugių daugiausia vieną karą; na, tai galvoju, kokiu būdu jis nuvilioja nuo manęs teisėtus klientus, ir staiga (jūs žinote, kaip viena mintis sukelia kitą, visai kaip graudžiuose ir išmintinguose mūsų dievobaimingojo ganytojo sekmadienio pamoksluose) man šovė į galvą šit kas: jeigu tie jūrininkai būtų sąžiningi ir dori vergų pirkliai, jie neaplenktų darbo žmogaus, turinčio gausią šeimyną, ir nežertų sąžiningai uždirbtų pinigų į saują niekingam plepiui. Aš iš karto nusprendžiau, sere, kad čia kažkas ne taip. Ir didžiuojuosi, kad taip tiesiog ir pasakiau pats sau, o paskui atvirai paklausiau visų, kas galėjo mane išgirsti: jeigu jie ne vergų pirkliai, tai kas jie? Net pats karalius su savo karališkąja išmintimi sutiks, kad tokį klausimą lengviau paklausti, negu į jį atsakyti. Bet aš atsakiau: jeigu tai ne vergų laivas ir ne jo didenybės karo laivas, tai kiekvienam protingam žmogui turi būti aišku, kad čia ne kieno kito, o to niekingojo pirato, Raudonojo Korsaro, laivas.

— Raudonojo Korsaro! — sušuko nepažįstamasis žalia striuke taip krūptelėjęs, kad buvo galima neabejoti, kaip staigiai ir smarkiai jis susidomėjo siuvėjo pasakojimu.— Iš tikrųjų tai verta apdovanojimo paslaptis! Bet kodėl jūs taip nusprendėte?

— Dėl daugelio priežasčių, kurias aš dabar nurodysiu iš eilės. Pirmiausia, laivas yra ginkluotas, sere. Antra, jis nėra karo laivas, nes kitokiu atveju apie jį žinotų visi, o jau aš būčiau sužinojęs greičiausiai, nes man retai kada neatitenka koks skatikas iš karaliaus laivyno jūrininkų. Trečia, tat patvirtina tų kelių jūrininkų, kurie buvo išėję į krantą, rėksmingas ir įžūlus elgesys. O tai, kas yra pagrindinai įrodyta, galima laikyti tvirtai nustatytu, štai ir viskas, sere, ką aš vadinčiau prielaidomis mano išvadoms, ir tikiuosi, jūs tinkamai tai išdėstysite jo karališkajai didenybei.

Teisininkas žalia striuke atidžiai klausėsi kiek ištęstų Houmspano išvedžiojimų, nors garbėtroška amatininkas juos dėstė gana miglotai ir painiai. Jo skvarbus žvilgsnis greitai

lakstė nuo laivo prie pašnekovo veido, bet atsakyti jis teikėsi tik po kelių minučių. To nerūpestingo linksmumo, su kuriuo jis prisistatė ir kuris jo neapleido per visą pokalbį, nebeliko nė ženklo — teisininkas kažko susirūpino. Buvo aišku, kad šis žmogus, nors lengvabūdis, reikalui esant, gali būti rimtas ir galvotas. Staiga pabudęs iš susimąstymo, jis nutaisė nuoširdžią, kartu kiek ironišką miną ir, draugiškai uždėjęs ranką belaukiančiam siuvėjui ant peties, atsakė:

— Toks svarbus jūsų pranešimas rodo, kad jūs ištikimas karaliaus tarnas. Gerai žinoma, kad net už paties menkiausio jūrievio galvą iš Korsaro laivo paskirtas didelis atlyginimas, o jau tas, kas padės atiduoti budeliui visą šią niekšų gaują, bus apdovanotas kuo dosniausiai. Tikrai galiu pasakyti, kad už tokią paslaugą galima susilaukti ir kitokių nemažų karaliaus malonių. Buvo toks Fipsas, žemos kilmės žmogus, tai jis gavo riterio titulą. . .

— Riterio! — be žado lyg aidas ištarė siuvėjas.

— Taip, riterio,— šaltai pakartojo nepažįstamasis,— garbingą ir kilnų titulą. Kokį vardą jums davė krikšto tėvai?

— Mano krikšto vardas, maloningasis ir garbingasis sere, Hektoras.

— O giminė? Kaip jūsų pavardė?

— Mes visuomet vadinomės Houmspanais.

— Seras Hektoras Houmspanas. Hm. Skamba visai neblogai. Bet jeigu norit užsitarnauti tokio atpildo, mano bičiuli, reikia mokėti tylėti. Mane nustebino jūsų įžvalgumas ir visiškai įtikino jūsų logiški argumentai. Jūs taip išsamiai įrodėte įtarimus esant teisingus, jog aš daugiau visiškai neabejoju, kad šis laivas yra piratų, kaip neabejoju, kad netrukus jūs nešiosite pentinus ir vadinsitės seru Hektoru. Nė viena, nė antra man neišeis iš galvos, tačiau mes privalome būti nepaprastai atsargūs. Jūs, rodos, sakėte, kad niekam nesate užsiminęs apie savo įtarimus ir spėliojimus?

— Ničniekam. Juk Teipas galvą deda, kad visa įgula — doriausi vergų pirkliai.

— Tuo geriau. Pirmiausia mes turime įsitikinti, kad mūsų spėliojimai teisingi, o jau paskiau galvoti apie atlygi-

nimą. Susitiksime šįvakar vienuoliktą toje vietoje, kur iškyšulys įsirėžia į išorinę prieplauką. Iš ten mes galėsime gerai viską apžiūrėti, o rytoj, išsklaidę paskutines abejones, paskelbsime savo atradimą, kuris nuskambės nuo Bėjaus kolonijos iki Ogletorpo. O dabar skirkimės, nes būtų neprotinga, jei kas nors dar ilgiau matytų mus drauge. Atsiminkite: tylėjimas, punktualumas, karaliaus malonė — toks mūsų šūkis!

— Iki pasimatymo, gerbiamasis džentelmene,— atsakė siuvėjas, lankstydamasis kone iki žemės, kai tuo tarpu anas nueidamas vos palietė skrybėlę.

— Iki pasimatymo, sere Hektorai,— atsakė nepažįstamasis žalia striuke, maloniai šypsodamasis ir grakščiai pamojavęs ranka. Jis palengva nuėjo link prieplaukos ir dingo už Houmspanų namų. Tuo tarpu šios senos giminės galva liko stovėti, visiškai užliūliuotas nuostabių minčių apie laimingą likimą ir tiek apakintas savo kvailumo, kad, nors jo akys matė viską aplinkui ne blogiau, negu visada, protas buvo galutinai aptemdytas garbėtroškiškų vizijų.

III SKYRIUS

Alonsas. Gerasis bocmane, mes pasikliaujam tavimi.

Šekspyras, „Audra"

Vos tik nepažįstamasis išsiskyrė su lengvatikiu siuvėju, jo veidas iš karto pasidarė ramesnis, natūralesnis. Vis dėlto, matyt, ilgi samprotavimai ir susimąstymas jam nebuvo būdingi ir malonūs, nes į didžiąją gatvę jis jau įžengė nerūpestingai, vis tebečaižydamas vytele savo batų aulus ir abejingai dairydamasis į šalis. Tačiau, nors jis ir atrodė išsiblaškęs, nė vienas praeivis neliko nepastebėtas, ir tai, kaip vikriai ir akylai jis nužvelgdavo kiekvieną sutiktąjį, aiškiai rodė,

kad ir jo mintys veikė taip pat gyvai. Neįprastai apsirengęs ir visu savo elgesiu išsiduodamas, kad į miestą atvykęs neseniai, nepažįstamasis iš karto privertė sukrusti visus viešbučių savininkus, kuriuos mes turėjome progos paminėti pirmajame skyriuje. Nekreipdamas dėmesio į malonius geriausių užeigos namų savininkų kvietimus, jis, net keista, pasuko ten, kur paprastai rinkdavosi uostamiesčio dykinėtojai.

Įėjęs į taverną — taip vadinosi ši užeiga, kuri, tikriausiai, kitoje šalyje negalėtų pretenduoti į skambesnį pavadinimą kaip smuklė,— jis pamatė, kad toji svetinga patalpa jau pilna nuolatinių lankytojų. Įžengus svečiui, kurio išvaizda ir drabužiai rodė jį esant aukštesnio luomo, taverna pritilo, bet tuoj pat vėl suūžė, kai tik nepažįstamasis, atsisėdęs ant suolo, pasakė šeimininkui, ko pageidauja. Atnešęs, kas užsakyta, šeimininkas gana garsiai, kad visi aplinkui girdėtų, atsiprašė dėl to, kad kažkokia žmogysta kitame ilgo ir siauro kambario gale elgiasi ne visai prideramai: kažką vis pasakoja ir ne tik neduoda niekam nė žodžio įterpti, bet reikalauja, kad visi įdėmiai klausytųsi jo nepaprastos istorijos.

— Tai bocmanas iš vergų pirklio laivo, kuris stovi išoriniame uoste, skvaire,— pasakė orusis Bakcho tarnas.— Jis daug dienų praleidęs jūroje ir matęs tiek stebuklų, kad būtų galima prirašyti storą knygą. Jį vadina seniu Boréju[1], nors jo tikras vardas Džekas Naitingeilas. Ar jūsų malonybei patinka mano todis[2]?

Nepažįstamasis, atsakydamas į klausimą, tik sučepsėjo ir linktelėjo, bet, vos palietęs lūpomis, tuojau pat pastatė gėrimą atgal ant stalo. Paskui atsisuko į pasakotoją, kuris postringavo taip uoliai, kad jį, anot vietinių gyventojų, taip pat galėtum pavadinti „dienos kalbėtoju".

Tas žmogus buvo daugiau kaip šešių pėdų aukštumo; didžiulės žandenos dengė apatinę jo niūraus veido pusę, kuri kadaise vos nebuvo padalinta dar pusiau žaizdos, blogai užgijusios ir palikusios didelį randą. Rankos ir kojos buvo

[1] Borėjas — antikinėje mitologijoje Šiaurės vėjas.
[2] Todis — karštas alkoholinis gėrimas.

tokios pat stambios, ir tą ypač pabrėžė jūreiviški drabužiai. Bet iš kitų tarpo jūrininką išskyrė sidabrinis švilpukas su patamsėjusia sidabrine grandinėle ant kaklo. Visai nepaisydamas, kad įėjo pašalietis, priklausantis žymiai aukštesnei visuomenei, negu jo įprastiniai klausytojai, šis vandenyno sūnus tęsė savo pasakojimą tokiu balsu, kuriuo jį apdovanojo gamta, tarsi pasityčiodama iš jo skambios pavardės. Iš tikrųjų jo balsas tiek panėšėjo į buliaus riaumojimą, kad neįpratusiai ausiai buvo sunku suprasti keistai tariamus žodžius.

— Tai va,— tęsė jis, tiesdamas į priekį kumščiu sugniaužtą raumeningą ranką ir nykščiu rodydamas reikiamą kompaso vietą,— Gvinėjos krantas buvo, sakysime, ten, o vėjas, suprantate, nuo kranto purškė lyg katė, na, kaip tas senis, kur mums, jūrininkams, laiko vynmaišyje sukimšęs vėjus ir pagal reikalą tai ištraukia kaištį, tai vėl standžiai užkemša savo maišą. Ar tu žinai, broliuk, kas yra vynmaišis?

Tuo netikėtu klausimu buvo kreiptasi į skaitytojui jau pažįstamą žioplą sodietį, kuris čia stoviniavo, pasibrukęs po pažastimi iš siuvėjo pasiimtą eilutę. Mat, šiais naujais pasakojimais jam magėjo papildyti jau girdėtas įdomias istorijas, kuriomis jis ketino nustebinti kaime savo kaimynus. Visi nusikvatojo iš nustebusio ir išsigandusio Pardono. Tuo tarpu Naitingeilas reikšmingai mirktelėjo keliems savo bičiuliams ir pasinaudojo proga „mažumėlę atsigaivinti"; kas reiškė — išgerti pintą romo su vandeniu. Savo pasakojimą jis tęsė pamokomu tonu:

— Gal kada ir tau teks sužinoti, kas yra viesulas, jeigu paleisi iš rankų padorumo vairą. Žmogus turi kaklą, broleli, tam, kad laikytų galvą virš vandens, o ne tam, kad tampytų jį, kaip blogai pritvirtintą jufersą. Dėl to, kai tave neš į pagundų seklumą, laiku apskaičiuok kursą ir giliau nugramzdink sąžinės svambalą.

Baigęs žiaumoti tabaką, jis išdidžiai apsidairė, tarsi atlikęs kokią moralinę priedermę, ir prašneko toliau:

---

[1] Nightingale (naitingeil) — lakštingala (*angl.*).

— Taigi ten buvo žemė, o vėjas, kaip sakiau, pūtė pietryčių, ar gal daugiau pietų, kartais prašvilpdamas lyg mirtinai sužeistas banginis, o kartais plaikstydamas ir draskydamas bures taip, tarsi kiltinė burė tebūtų tiek verta, kiek turtuolio garbės žodis. Nepatiko man toks oras, nes buvo perdaug nepastovus ramiam budėjimui. Aš nuėjau į vairagalį, kad reikiamą valandą būčiau vietoje ir galėčiau pasakyti savo nuomonę, jeigu kam nors jos prireiktų.

— Žinot, broleliai, aš tai taip suprantu pamaldumą ir mandagumą: žmogus yra ne ko vertas, jeigu neišmano, kaip dera elgtis. Todėl, visi žino, aš niekada nelendu su savo šaukštu prie kapitono stalo, kol manęs nepakviečia, dėl tos aiškios priežasties, kad mano gultas yra pirmagaly, o kapitono — vairagalyje. Aš nekalbu, kuriame laivo gale yra geresnis žmogus — tuo atžvilgiu nuomonės būna skirtingos, nors dauguma supratingų žmonių dėl to sutaria. Šiaip ar taip, aš nuėjau į vairagalį, kad galėčiau pasakyti savo nuomonę, jeigu manęs kas paklaus, ir labai greit tikrai įvyko taip, kaip buvau numatęs. „Misteri Naitingeilai,— tarė kapitonas, nes jis yra džentelmenas ir niekada nepamiršta, kaip dera elgtis denyje arba su bet kuriuo jūreiviu.— Misteri Naitingeilai, ką jūs manote apie tą atbaubiantį debesį ten, šiaurės vakaruose?“ — paklausė jis.—„Ką gi, sere,— sakau aš drąsiai, nes niekada nesivaržau atsakyti, kai su manim kalbamasi mandagiai,— ką gi, jūsų malonybė, žinoma, geriau už mane supranta (nesąmonė, nes jis — viščiukas palyginti su mano metais ir mano patyrimu, bet aš niekada nežeriu prieš vėją žarijų). Vis dėlto, sere,— sakau,— patarčiau nuimti visus tris marselius ir iškelti kliverį. Mums nėra ko skubėti, nes visai aišku, kad rytoj Gvinėja bus lygiai toje pačioje vietoje, kur ji yra šįvakar. O kad laivas tvirtai laikytųsi, jeigu prasidės audra, mes turime grotą. . .“

— Reikėjo nuleisti ir grotą,— pasigirdo kažkur iš už nugaros balsas, toks pat įsakmus, kaip ir iškalbingojo bocmano, tik kiek šiurkštesnis.

— Koks neišmanėlis tai pasakė? — piktai paklausė Nai-

tingeilas, staiga įniršęs, kad buvo taip grubiai ir įžūliai pertrauktas.

— Žmogus, ne kartą apiplaukęs Afriką nuo Bono iki Gerosios Vilties iškyšulio ir mokąs atskirti audrą nuo vaivorykštės,— atsakė Dikas Fidas, kuris, nors ir nedidelio ūgio, energingai brovėsi prie savo įtūžusio priešininko, skindamasis kelią pro minią plačiais pečiais.— Taip, brolyti, kad ir kas aš būčiau, gudruolis ar neišmanėlis, bet niekada nepatarčiau savo kapitonui palikti tiek daug užpakalinių burių, kai aiškiai matyti, kad, artėjant audrai, vėjas varys laivą atgal.

Aplinkui visi pradėjo garsiai niurnėti, išgirdę tokią drąsią nuomonę, kurią jie palaikė perdaug įžūlia. Padrąsintas visų pritarimo, Naitingeilas jam atrėžė greitai ir nelabai švelniai. Ir tada prasidėjo kurtinantis koncertas: aukšti ir skardūs susirinkusiųjų balsai sudarė lyg foną, kuriame žemais bosais dundėjo ryžtingi ir energingi dviejų pagrindinių varžovų tvirtinimai, prieštaravimai ir aiškinimai.

Kurį laiką per triukšmą negalėjai girdėti, ką besiginčijantieji sako. Netgi buvo aiškių požymių, kad Fidas ir bocmanas savo ginčą ketina išspręsti veiksmais. Pasinaudodamas maišalyne, Fidas prasibrovė prie milžiniško priešininko ir, įsirėžęs visu savo kresnu kūnu, atsistojo priešais jį. Jau gniaužėsi keturios didžiulės stiprios rankos, tarsi indiškų nendrių stiebai gumbuotos nuo išsišovusių raumenų, sąnarių ir sausgyslių, grasindamos sunaikinti viską, kas išdrįs joms pasipriešinti. Bet nedarnus triukšmas ėmė tilti, ir pagaliau buvo galima atskirti, ką ginčininkai kalba. Ir šie, tarsi pasitenkindami, kad gali pasikliauti savo iškalbingumo jėga, abu susivaldė, matyt, nusprendę ginti savo pozicijas mažiau grėsmingomis priemonėmis, negu raumeningos rankos.

— Tu narsus jūrininkas, brolyti,— tarė Naitingeilas, sėsdamas atgal į savo vietą,— ir jeigu žodis reikštų tą pat, ką ir darbas, tai, be abejonės, laivas tau būtų toks paklusnus, kad galėtum su juo daryti, ką tik nori. Bet aš esu matęs, kaip ištisos dvidenių ir tridenių laivų eskadros, priklausančios visokioms valstybėms,— išskyrus, gal tik jūsų, mohokų[1], lai-

[1] Mohokai — Šiaurės Amerikos indėnų gentis.

vus, nes, prisipažįstu, tokių nesu sutikęs, — tylutėliai, kaip būriai baltų žuvėdrų, plūduriavo surifuotomis burėmis, ir todėl žinau, ką reikia daryti, kad laivo neblaškytų ir kad visos jo pertvaros liktų sveikos.

— O aš manau, kad negalima gulti į dreifą su užpakalinėmis keturkampėmis burėmis,— atkirto Dikas.— Jeigu nori, išskleisk štagines — nepakenks. Bet nė vienas jūrininkas, bent kiek išmanąs savo darbą, nesugaus vėjo tarp grotstiebio ir pavėjinių vantų. Ką bekalbėti. Čia žodžiai tas pat, ką griaustinis debesyse — tik dunda, o netrenkia. Pasiklauskim dar ko nors, kas yra plaukiojęs vandenyne, žino jūrų gyvenimą ir išmano apie laivus ne blogiau už mus.

— Jeigu pats jo didybės laivyno admirolas būtų čia, jis iš karto pasakytų, kas iš mūsų teisus ir kas ne. Taigi, brolyčiai, jeigu tarp mūsų yra žmogus, kuriam teko laimė mokytis jūreivystės, tegul taria savo žodį, kad tiesa nepasimestų kaip geležtėlė, nukritusi tarp brasbloko ir rėjos.

— Toks žmogus yra! — sušuko Fidas. Ištiesęs ranką, jis čiupo Scipijų už apykaklės ir, nieko nepaisydamas, atitempė jį į vidurį rato, kurį buvo sudarę žmonės aplink ginčininkus.— Štai tas žmogus yra plaukęs iš Afrikos vienu reisu daugiau už mane, nes ten yra gimęs. Na, Scipai, atsakyk, tik garsiai, lyg šauktum prieš vėją: su kokiom burėm guldytum laivą į dreifą prie savo tėvynės krantų, jeigu būtų pavojus, kad staiga gali užgriūti škvalas?

— Aš jo neguldyčiau į dreifą,— atsakė juodukas.— Aš leisčiau jį pavėjui.

— Taip tai taip, berneli, bet, tikėdamasis škvalo, ar tu jį prispaustum grotais, ar leistum plaukti laisviau su vienu foku?

— Juk tą kiekvienas kvailys supranta! — piktai atrėžė Scipijus, kuriam jau įkyrėjo klausinėjimas.— Kaip galima kelti grotą, jei norit, kad laivas tvirčiau plauktų pagrindiniu kursu? Sakykite man, misteri Dikai.

— Džentelmenai,— oriai apsidairė įsižeidęs Naitingeilas,— pasakykite sąžiningai, ar mandagu taip atitempti negrą, kad jis čia reikštų savo nuomonę tiesiai į akis baltajam?

Tokį kreipimąsi visa prietaringoji draugė sutiko murmėjimu. Scipijui, kuris visada gindavo ir dabar būtų gynęs savo profesinį požiūrį nuo bet kokio priešininko, nebeužteko drąsos, pamačius, kaip visi nepatenkinti jo nederamu pasirodymu. Be jokio pykčio, nė žodžiu neatsiprašęs, jis sukryžiavo rankas ir nuolankiai išėjo iš tavernos, kaip žmogus, kuris perdaug dažnai buvo pratinamas nusižeminti, kad galėtų piktintis. Bet ne taip ramiai į savo bendrininko pasitraukimą pažiūrėjo Fidas, netikėtai netekęs juoduko paramos. Jis garsiai pareikalavo, jog tas grįžtų, bet, matydamas, kad jo pastangos bergždžios, prisikimšo į burną tabako ir keiksnodamas iškiūtino paskui afrikietį, vis atsigręždamas į savo priešininką ir bumbėdamas: „Nors jis ir negras, bet vis tiek baltesnis už tave."

Bocmano pergalė buvo aiški, ir jis neslėpė savo pasididžiavimo.

— Džentelmenai, — kreipėsi jis su dar didesniu pasitikėjimu į jį apstojusią minią,— jūs ir patys matote, kad teisybė — tai lyg laivas, plaukiantis prieš vėją su liseliais iš abiejų pusių, palikdamas paskui save švarų, tiesų kilvaterį. Aš nekenčiu pagyrų ir nežinau, kas tas vyrukas, laiku pabėgęs ir išvengęs gėdos, bet vis dėlto turiu pasakyti, kad vargu ar galima rasti žmogų nuo Bostono iki Vest Indijos, kuris geriau už mane žinotų, kaip vesti laivą reikiamu kursu arba kaip jį priversti ramiai stovėti, jeigu tik. . .

Bet staiga žemas Naitingeilo balsas pritilo, o jo žvilgsnį, tarsi užkerėtą, sukaustė skvarbios nepažįstamojo akys,— nepažįstamasis žalia striuke dabar stovėjo tarp kitų paprastesnių klausytojų.

— Gal būt,— tęsė bocmanas, prikandęs žadą iš nuostabos, taip netikėtai susidūręs su tokiu kilniu žvilgsniu,— gal būt, tas džentelmenas išmano apie jūrą ir gali išspręsti mūsų ginčą?

— Jūreivystės universitete nemoko,— gyvai atsakė nepažįstamasis,— bet iš to, ką girdėjau, prisipažįstu, kad leisčiau laivą pavėjui.

Paskutiniuosius žodžius jis ypač pabrėžė, tarsi norėdamas išsklaidyti bet kokį dviprasmiškumą, o paskui, numetęs pinigų ant stalo, iš karto išėjo, palikęs mūšio lauką Naitingeilui. Šis, kiek patylėjęs, tęsė savo pasakojimą, nors jo balsas, ar iš nuovargio, ar dėl kokios kitos priežasties, skambėjo ne taip ryžtingai, kaip anksčiau, ir savo istoriją, aiškiai matyti, jis gerokai sutrumpino.

Baigęs savo pasakojimą ir išgėręs grogą, jis nusvyravo į pakrantę. Ten netrukus atplaukė valtis nugabenti jo į laivą, kurį, neatitraukdamas akių, visą tą laiką įtariai ir atidžiai stebėjo vargšelis Houmspanas.

Tuo tarpu nepažįstamasis žalia striuke toliau žingsniavo per didžiąją miesto gatvę. O Fidas tebesivijo nusiminusį Scipijų, vis bambėdamas ir ne perdaug maloniais žodeliais vertindamas bocmano žinias. Netrukus jie jau ėjo drauge, ir Fidas ėmė išmėtinėti negrui, kam šis neįrodė tokio paprasto dalyko, „kaip du kart du — keturi".

Gal iš smalsumo, kurį sukėlė savotiški tos keistos bičiulių poros santykiai, o gal dėl kitų savo užgaidų, nepažįstamasis sekė paskui juos. Patraukę nuo jūros, jie užkopė ant kalvos ir dingo nepažįstamajam iš akių, kai tik pasuko už gatvės, ar teisingiau, kelio vingio, nes jie dabar jau buvo išėję už miesto. Paspartinęs žingsnį, teisininkas, kaip jis buvo pasivadinęs, apsidžiaugė, pamatęs abu oriuosius bičiulius besėdinčius patvoryje, nes jau buvo manęs, kad visai nuo jų pasimetė. Abu užkandžiavo iš nedidelio maišelio, kurį baltasis atsinešė po ranka. Negausiais likučiais jis draugiškai dalijosi su savo bendrakeleiviu, kuris sėdėjo beveik greta, kas rodė, kad tarp jų vėl taika ir draugystė, ir vis dėlto šiek tiek užpakaly — iš pagarbos jo odos spalvai. Priėjęs arčiau, nepažįstamasis pasakė:

— Jūs taip uoliai tuštinate savo maišą, vyručiai, kad trečiajam jūsų draugui, žiūrėk, teks gulti alkanam.

— Ko reikia? — pakėlęs akis nuo kaulo, paklausė Dikas, ir jo išraiška buvo panaši į kaulą graužiančio šuns.

— Aš tik norėjau jums priminti, kad jūs turite dar vieną stalo draugą,— pagarbiai atsakė nepažįstamasis.

— Nori pagraužti, broliuk? — paklausė jūrininkas ir su jūreivišku dosnumu atkišo maišiuką, vos tik suvokė, kad anas, nors ir netiesiai, paprašė valgyti.

— Jūs vėl manęs nesupratote: prieplaukoje su jumis buvo dar vienas bičiulis.

— Taip, taip, jis jūroje apžiūrinėja tą švyturiuką, kuris stovi gana nevykusioje vietoje, nebent būtų buvęs pastatytas rodyti kelią jūsų jaučių vežimams ir jūsiškiams prekybininkams; štai ten, džentelmene, kur matyti baigianti išgriūti akmenų krūva.

Nepažįstamasis pažvelgė, kur rodė pašnekovas, ir pamatė ką tik minėtą jauną jūrininką, stovintį netoli apgriuvusio bokšto, kurį iš lėto, bet negailestingai ardė laikas. Numetęs abiem draugužiam saujelę smulkių, jis palinkėjo skaniai pavakarieniauti ir peršoko tvorą, aiškiai ketindamas taip pat apžiūrėti griuvėsius.

— Tas ponulis nesigaili variokų,— tarė Dikas, nustojęs kramtyti, kad galėtų geriau įsižiūrėti nepažįstamąjį,— bet kadangi jie vis tiek neaugs ten, kur juos pasėjo, Scipai, tu gali juos sumesti man į kišenę. Jis dosnus žmogus ir tiesus, Afrika. Bet, žinai, tie visokie teisininkai gauna pinigėlių iš paties velnio, o jei ir pajunta, jog vėjai pradeda švilpauti kišenėse, žino, kad neilgai.

Palikę negrą rinkti pinigus ir nori nenori juos kišti į kišenę tam, kuris, nors ir nebūdamas jo šeimininku, visą laiką labai mielai juo dėjosi, paseksime nepažįstamąjį, žingsniuojantį link senovinio statinio. Vargu ar patys griuvėsiai galėjo sudominti šį žmogų, nes, sprendžiant iš jo žodžių, jis yra matęs kur kas įdomesnių praeitų amžių paminklų anapus Atlanto.

Tai buvo nedidelis apvalus bokštas ant grubiai sumūrytų stulpų, sujungtų arkomis, ir galėjo būti pastatytas pirmaisiais krašto metais gynybos reikalams, nors labiau įtikėtina, kad jo paskirtis nebuvo tokia karinga. Praėjus daugiau kaip pusei amžiaus po mūsų aprašomo laiko, šiuo nedideliu statiniu, įdomiu dėl savo formos, irimo sąlygų ir medžiagų, iš kurių pastatytas, staiga susidomėjo mokyčiausios žmonių

genties atstovai, amerikiečių antikvarai, pradėję jį tyrinėti ir dėl jo ginčytis. Kai riteriai, besidarbuoją meno ir savo krašto senienų srityje, laužė ietis dėl griūvančių sienų, mažiau mokyti ir žemesni žmonės žiūrėjo į tuos įsikarščiavusius kareivas su tokia nuostaba, su kokia jie būtų žiūrėję į garsųjį La Mančos riterį, su ietimi puolantį kitokius malūnus, kuriuos taip nuostabiai aprašė nemirtingasis Servantesas.

Atėjęs į tą vietą, nepažįstamasis žalia striuke garsiai pliaukštelėjo vytele sau per aulą, tarsi norėdamas atkreipti susimąsčiusio jaunojo jūrininko dėmesį, ir kartu visai laisvai pradėjo pokalbį, lyg visą laiką būtų buvęs kartu su juo, o ne įsibrovęs kaip neprašytas svečias.

— Šitas statinys atrodytų labai gražiai, jeigu būtų apžėlęs vijokliais ir stovėtų kur nors miško proskynoje,— tarė jis.— Bet atleiskite, jūsų profesijos džentelmenai mažai susiduria su miškais ir mūrų griuvėsiais. Štai tie bokštai,— jis parodė į reide stovinčių laivų stiebus,— į kuriuos malonu jums žiūrėti, o vieninteliai jus dominą griuvėsiai — tai, tur būt, sudužusio laivo nuolaužos.

— Jūs, atrodo, gerai žinote mūsų skonį, sere,— šaltai atsiliepė jūrininkas.

— Vadinasi, mano gera nuojauta — juk aš negalėjau iš niekur sužinoti, nes beveik nesu turėjęs progos bendrauti su žmonėmis, dėvinčiais jūrininkų drabužius; beje, regis, ir šį kartą man ne per daug sekasi. Būkime atviri, mano bičiuli, ir pakalbėkime nuoširdžiai. Kuo jus sudomino ta akmenų krūva, kad net liovėtės apžiūrinėti aną puikų ir taurų laivą?

— O gal jums atrodo keista, kad nedirbantis jūreivis apžiūrinėja jam patikusį laivą, gal būt, ketindamas ten prašytis darbo?

— Ir jo kapitonas būtų labai neprotingas, jeigu atsisakytų tokio puikaus jaunuolio paslaugų! Bet jūs, atrodo, perdaug gerai išmanote jūreivystės reikalus, kad pasitenkintumėte kuriuo nors vidutinišku gultu.

— Gultu! — pakartojo antrasis, išplėtęs akis ir keistai pažvelgęs į nepažįstamąjį žalia striuke.

— Gultu. Jūs, jūreiviai, šį žodį, rodos, vartojate padėčiai ar pareigoms nusakyti, ar ne? Mes, teisininkai, mažai susipažinę su jūreivių žodynu, bet, manau, šiuo atveju aš nesuklydau. Kokia jūsų autoritetinga nuomonė?

— Šis žodis tikrai dar netapo archaišku, ir, galiu pasakyti, kaip metafora jis gali būti vartojamas ta prasme, kurią jūs jam suteikėte.

— „Archaišku"? — pakartojo nepažįstamasis žalia striuke, savo ruožtu pažvelgęs į jūrininką tokiu pat mįslingu žvilgsniu. — Ar taip vadinasi kuri nors laivo dalis? „Metafora" jūs, tur būt, vadinate marselį, o „archaiškas" reiškia daugiairklis?

Jaunuolis nusijuokė. Ir kaip tik šis pokštas, atrodo, pralaužė ledus, nes toliau kalbėdamasis jis jau nebebuvo toks santūrus.

— Visiškai aišku,— tarė jis,— kad jūs esate plaukiojęs jūra, o aš — mokęsis mokykloje. Ir jeigu jau mums abiem teko ta laimė, būkime kilnūs ir liaukimės kalbėję užuominomis. Tai kaip, jūsų nuomone, atrodė šie griuvėsiai ir kokia buvo jų paskirtis anksčiau, kol jų stovis buvo geresnis, negu dabar?

— Kad būtų galima apie tai spręsti,— atsakė nepažįstamasis žalia striuke,— reikia juos atidžiai apžiūrėti. Užlipkim į viršų.

Tai pasakęs, teisininkas ėmė lipti išklibusiomis kopėčiomis ir pro atvirą angą pateko į antrą aukštą, kuris buvo kaip tik virš arkų išlenkimų. Jūreivis iš pradžių delsė, bet, pamatęs, kad anas jo laukia viršuje ir labai paslaugiai jam rodo vieną palūžusią pakopą, šoko į priekį ir užkopė taip mikliai ir ryžtingai, kaip ir tinka jūrininkui.

— Štai, mes ir viršuj! — sušuko vyriškis žalia striuke, žvalgydamasis į plikas sienas, sumūrytas iš tokių mažų ir netaisyklingos formos akmenų, kad visas pastatas atrodė kažkaip baisiai netvirtas.— Mūsų denis, kaip jūs pasakytumėte, iš gerų ąžuolinių lentų, o dangus — mūsų stogas, kaip mes, universitete vadiname viršutinę namo dalį. O dabar

pašnekėkime apie labiau žemiškus dalykus. Taigi, ė-ė, aš pamiršau, kuo jūs sakėtės pavarde?

— Tai priklauso nuo aplinkybių. Įvairiais atvejais mane vadina skirtingai. Beje, jeigu jūs vadinsite mane Vailderiu, aš mielai atsiliepsiu.

— Vailderis! Graži pavardė, nors drįstu pasakyti, jums taip pat gerai tiktų ir Vaildas[1]. Jums, jauniems jūrininkams, aplamai kartais trūksta pusiausvyros. Kiek švelnių širdžių dūsauja miegamuosiuose dėl jūsų klaidų, kol jūs skrodžiate — rodos, taip sakoma,— sūrias vandenyno bangas?

— Dėl manęs mažai kas dūsauja,— atsakė susimąstęs Vailderis, kurį jau pradėjo erzinti šis savotiškas, tariamai laisvas, tardymas.— Eime apžiūrėti bokšto. Kaip manote, kam jis buvo reikalingas?

— Kam jis dabar tarnauja, visai aišku, bet netenka daug abejoti ir dėl jo ankstesnės paskirties. Šią valandą jis teikia prieglobstį dviem žmonėms, turintiems didelę širdį ir, jei neklystu, taip pat lengvą galvą, kurios nėra apsunkinusi gyvenimo išmintis. O anksčiau čia buvo laikomi grūdai ir, neabejoju, juose šmižinėjo maži keturkojai žvėreliai, kurių letenėlės tokios pat lengvos, kaip mūsų galvos ir širdys. Kalbant aiškiai angliškai, čia buvo malūnas.

— Kai kas mano, kad tvirtovė.

— Hm! Reikalui esant galėjo būti ir tvirtovė,— atsakė nepažįstamasis žalia striuke, greitai ir atidžiai apsidairęs.— Ir vis dėlto tai buvo malūnas, kad ir kaip norėtum jam išrasti aukštesnę kilmę. Įrenginys pastatytas vėjų gairinamoje vietoje, ant stulpų, kad būtų lengviau apsisaugoti nuo graužikų. Be to, visa jo išvaizda ir struktūra rodo, kad aš teisus. Ū-ū-ū, ū-ū-ū. Kažkada, patikėkit, čia viskas ūžė, traškėjo. Š-š! Triukšmas ir dabar nenutilo.

Atsargiai nustipsenęs prie nedidelės angos, kadaise buvusio bokšto lango, jis palengvėle iškišo galvą ir, kiek pasižvalgęs, tuoj atsitraukė, jį stebėjusiam Vailderiui ženklais

---

[1] Wild (vaild) — laukinis (*angl.*); Wilder (vailder) — šio būdvardžio aukštesnis laipsnis.

rodydamas tylėti. Pastarasis jo paklausė, ir netrukus paaiškėjo, kodėl jam buvo liepta nutilti.

Iš pradžių netoliese pasigirdo sidabrinis moteriškas balselis, paskui dar keli balsai, ir kalbančiųjų draugẽ priartėjo visai prie pat bokšto. Patylomis, lyg susitarę, Vailderis ir teisininkas pasirinko patogiausias vietas ir visą laiką, kol apačioje prie griuvėsių buvo kalbamasi, žiūrėjo, patys būdami nematomi, ir — mums labai gaila, kad tenka papriekaištauti šiems dviem tokiems svarbiems mūsų pasakojimo veikėjams,— susidomėję, atidžiai klausėsi pokalbio.

IV SKYRIUS

Jie išvarys mane iš proto.
Šekspyras, „Hamletas"

Apačioje stovėjo keturios moterys. Viena buvo jau pagyvenusi, antroji vidutinio amžiaus, trečioji, kaip sakoma, vos įžengus į gyvenimą, o ketvirtoji buvo jauna, kokių dvidešimt penkerių metų negriukė. Suprantama, tais laikais ir toje šalyje ji tebuvo nuolanki, nors ponios gal ir mėgiama, tarnaitė.

— O dabar, vaikeli, kai aš tau daviau tiek visokių patarimų, kurie gali būti naudingi įvairiomis aplinkybėmis ir kurie reikalingi tavo pačios tauriai širdžiai,— tarė pagyvenusioji ponia, ir tai buvo pirmieji aiškūs žodžiai, kuriuos išgirdo besiklausantieji,— pakalbėkime apie malonesnius dalykus. Pasakyk tėveliui, kad aš jį vis taip pat tebemyliu, ir primink jam jo pažadą, kad, prieš išsiskiriant visam laikui, jis dar kartą tave leis pas mane.

Tai buvo pasakyta visų jauniausiajai, kuri šiuos žodžius išklausė, atrodo, taip pat švelniai ir nuoširdžiai, kaip jie buvo ištarti. Ji pakėlė akis, stengdamasi sulaikyti sublizgusias

ašaras, ir atsakė švelniu, melodingu balsu, kuris abiem vyriškiam suskambėjo it sirenos daina.

— Be reikalo man kartoji tą pažadą, mieloji tetule, aš ir pati jį mielai atsiminsiu,— tarė ji.— Ir atvažiuosiu gal net ilgesniam laikui, negu tikiesi. Jeigu pavasarį tėvas ir nenorės čia su manimi važiuoti, aš mokėsiu jį visaip įkalbinėti.

— Mūsų geroji Vilis mums padės, ar ne? — nusišypsojo teta, linktelėjusi trečiajai moteriai meiliai, bet kiek manieringai, kaip tuo metu buvo priimta aukštesnių žmonių, kreipiantis į žemesniuosius.— Dėl savo ištikimybės ir paslaugų ji turi įtakos generolui Greisonui,— šią teisę ji užsitarnavo.

— Ji turi teisę į visa, ką tik gali duoti meilė ir širdis! — sušuko dukterėčia taip skubiai ir karštai, kad buvo matyti, kaip mielai ji sušvelnintų formalų tetos mandagumą savo nuoširdumu.— Mano tėtė išpildys kiekvieną jos norą.

— O misis Vilis pasižada veikti mūsų labui? — paklausė teta, neleisdama dukterėčios jausmingumui nustelbti jos santūraus tono.— Su tokia stipria sąjungininke mes būsime nenugalimos.

— Aš visiškai įsitikinusi, kad tyras šios sveikos salos oras labai naudingas mano jaunajai auklėtinei, madam. Vien tik dėl šios aplinkybės aš prisidėsiu, kiek galėdama, kad išsipildytų jūsų norai.

Vilis atsakė oriai ir su tam tikru santūrumu, kuo pasižymėjo ir jų santykiai — turtingos kilmingos tetos ir samdomos, priklausomos guvernantės, auklėjančios jos brolio įpėdinę. Tačiau ji kalbėjo maloniai, ir jos, kaip ir auklėtinės, balsas buvo švelnus ir moteriškas.

— Tad galime sakyti, kad pergalė — mūsų, kaip sakydavo velionis mano vyras kontradmirolas. Admirolas de Lesi, mano brangioji misis Vilis, iš jaunų dienų laikėsi taisyklės, kuria vadovavosi visą savo gyvenimą ir kuri nemažai prisidėjo išgarsindama jo, kaip gero jūreivio, vardą,— būtent: jei nori sėkmės, turi ja tvirtai tikėti. Tai kilni ir įkvepianti taisyklė, davusi tuos puikius rezultatus, kurių man nėra reikalo čia minėti, nes visi juos žino.

Vilis linktelėjo galva, sutikdama su šia teisinga nuomo-

ne ir lyg paliudydama velionio admirolo šlovę, tačiau neketino ką nors atsakyti. Nenorėdama ilgiau klausytis kalbant šia tema, ji atsigręžė į savo jaunąją mokinę ir paprastai, nesivaržydama tarė:

— Gertrūda, brangioji, tu dar turėsi tą malonumą grįžti į šią žavią salą, prie šių gaivių jūros vėjų!

— Ir pas tetą! — sušuko Gertrūda.— Aš taip norėčiau įkalbėti tėvelį, kad jis paliktų savo dvarus Karolinoje ir persikeltų į šiaurę visam laikui.

— Turtingam žemvaldžiui ne taip lengva persikelti kitur, kaip tau atrodo, vaikeli,— tarė misis de Lesi.— Nors ir labai norėdama, kad jis tai padarytų, aš niekuomet neverčiu savo brolio tam ryžtis. Be to, jeigu mūsų šeima ir nuspręstų pakeisti savo gyvenimą, tai nebent ta prasme, kad mes visi drauge grįžtume į tėviškę. Štai jau daugiau kaip šimtmetis, misis Vilis, kai Greisonai, nepatenkinti Anglijos valdžia, persikėlė į kolonijas. Mano prosenelis seras Everardas supyko ant savo jaunesniojo sūnaus, ir ši nesantaika privertė mano senelį persikelti į Karolinos provinciją. Bet dabar vaidai seniai pamiršti, ir aš dažnai pagalvoju, kad mudu su broliu galėtume grįžti į savo protėvių namus. Tačiau daug priklausys nuo to, kaip mes padarysime su savo turtu šiapus Atlanto.

Užbaigusi kalbą šia pastaba, geraširdė, nors gal kiek pernelyg savimi patenkinta ledi, pažvelgė į merginą, kuri nė nesuvokė, kad kalbama apie ją. Kaip ir visuomet, kai teta auklėtojai teikdavosi pasakoti šeimos gyvenimo atsiminimus, Gertrūda rausdama iš gėdos nusisuko į šalį, ir dabar gaivus vakaro vėjas vėsino skaisčius jos skruostus. Kai tik misis de Lesi nutilo, mergina greitai atsigręžė į jas ir, rodydama puikios išvaizdos laivą, kuris stovėjo vidiniame uoste ir kurio stiebai buvo iškilę viršum miesto stogų, sušuko, džiaugdamasi proga kaip nors pakeisti kalbą:

— Ir tas niūrus kalėjimas bus mums namais visą mėnesį, brangioji misis Vilis!

— Nemėgsti keliauti jūra, tur būt, todėl ir laikas atrodo būsiąs toks ilgas,— atsakė guvernantė.— O iš tikrųjų nuo šios vietos iki Karolinos dažnai nuplaukiama daug greičiau.

— Aš galiu tai patvirtinti,— įsiterpė admirolo našlė, gana atkakliai laikydamasi minčių tėkmės, kuri, kartą prasiveržusi jos sieloje, būdavo ne taip lengvai pakreipiama kita vaga.— Juk mano velionis gerbiamas ir (aš tikrai jaučiu, kad visi, kas manęs klausosi, pritars, jeigu pasakysiu) narsus vyras kartą nuvedė karališkąją eskadrą nuo vieno jo didybės amerikinių valdų krašto iki kito per trumpesnį laiką, negu paminėjo mano dukterėčia. Tiesa, gal jis turėjo plaukti kiek greičiau, nes vijosi karaliaus ir šalies priešus, tačiau iš paties fakto aišku, kad kelionė neužtruks ilgiau kaip mėnesį.

— Blogiausia — tai tas baisusis Henlopenas su savo smėlėtomis seklumomis ir sudužusių laivų liekanomis iš vienos pusės ir su ta vadinamąja Golfo srove iš kitos! — sušuko Gertrūda, pagauta neslepiamos baimės, kuri jauną ir gražią būtybę kartais daro dar patrauklesnę.— Jeigu ne tas Henlopenas su savo škvalais, seklumomis ir verpetais, aš tegalvočiau apie džiaugsmingą susitikimą su tėveliu.

Misis Vilis, niekuomet neskatinusi šių savo auklėtinės silpnybių, kad ir kokios mielos jos atrodytų kitiems, rimtai į ją atsisuko ir, norėdama pagaliau padaryti galą visiems jos nuogąstavimams, tarė trumpai ir tvirtai:

— Jeigu tikrai grėstų visi tie pavojai, kurių bijai, čia nebūtų saugiai plaukiojama kas dieną ir net kas valandą. Jums, madam, tur būt, dažnai yra tekę plaukti iš Karolinos su admirolu de Lesi?

— Niekada,— iš karto šaltai atsakė našlė.— Mano sveikatai kenkia jūra, ir aš visuomet keliaudavau sausuma. Tačiau jūs žinote, Vilis, man, laivyno karininko žmonai ir našlei, būtų gėda nenusimanyti apie jūreivystę. Manau, kad Britanijos imperijoje nedaug tėra moterų, kurios geriau už mane būtų susipažinusios su laivais,— paskirais arba eskadromis, ypač su eskadromis. Tas žinias aš įgijau, būdama laivyno vado gyvenimo draugė. Jums tie dalykai, tikriausiai, visiškai nežinomi.

Ramus ir orus misis Vilis veidas dėl ilgai saugomų slogių prisiminimų buvo kupinas skausmo, greičiau numaldžiu-

sio, negu sunaikinusio tuos jausmus, kurie atsispindėjo jos akyse. Dabar jį užtemdė liūdesio šešėlis. Kiek pasvyravusi, lyg norėdama pakeisti temą, ji tarė:

— Negaliu sakyti, kad visai nepažinčiau jūros. Ne kartą esu leidusis į ilgas ir kai kada pavojingas keliones.

— Paprasta keleivė. Tačiau iš moterų tik mes, jūrininkų žmonos, galime teigti išmanančios šią garbingą profesiją! Kas yra ar gali būti gražiau,— sušuko jūrininko našlė, pagauta profesinio entuziazmo,— už dailų laivą, skrodžiantį bangas, kaip aš girdėjau tūkstantį kartų sakant admirolą! Už laivą, kai jis vairagaliu skrodžia vandenyną, o jo putotas takas slenka paskui forštevenį lyg vingiuojanti angis, lyg gyva būtybė, ieškanti sau tako sausumoje ir paliekanti pėdsakus — kelio ženklą plaukiantiems iš paskos laivams.[1] Aš nežinau, mano brangioji Vilis, ar pasakoju pakankamai suprantamai, bet mano įgudusiai akiai nėra didingesnio ir žavesnio vaizdo!

Vos pastebima guvernantės šypsena gal būtų išdavusi, kad ji suprato, jog velionis admirolas, matyt, mėgo išdaigas, kaip ir kiekvienas jūrininkas. Tačiau tuo metu pasigirdo tylus brazdėjimas, nelyginant vėjo šlamesys, bet iš tikrųjų tai buvo prislopintas juokas iš viršutinės bokšto patalpos. Gertrūda įsivaizdavo visą savo tetos aprašyto paveikslo grožį, nepaisydama atskirų žodžių, ir jau buvo besakanti: „Kaip gražu“, bet staiga nutilo ir baimingai sukluso.

— Jūs nieko negirdėjote? — paklausė ji.

— Malūne dar tebėra likę žiurkių,— ramiai atsakė Vilis.

— Malūne! Mano brangioji misis Vilis, ar dar ilgai jūs šiuos žavius griuvėsius vadinsite malūnu?

— Deja, taip. Nors tai ir labai nesiderina su jų žavumu aštuoniolikmetės akyse, man jie — malūnas.

— Griuvėsių ne tiek jau daug šioje šalyje, mano brangioji auklėtoja,— atsakė mergina juokdamasi, nors iš degančių jos akių buvo matyti, kaip rimtai ji gina savo nuomo-

[1] Misis de Lesi painioja paprasčiausius jūrinius terminus.

nę,— kad mes turėtume teisę atimti iš jų tai, kuo jie mums gali būti įdomūs.

— Tuo laimingesnė tokia šalis. Griuvėsiai žemėje yra nelyginant senatvės žymės žmogaus kūne, liūdni liudininkai piktnaudžiavimų ir aistrų, pagreitinusių laiko darbą. Šios provincijos, mano Gertrūda, savo gaiviu jaunumu ir, galima sakyti, savo nekaltumu panašios į tave pačią. Tikėsimės, kad ir jų, ir tavo gyvenimas bus ilgas, naudingas ir laimingas.

— Dėkoju ir už save, ir už savo šalį, bet vis dėlto aš jokiu būdu negaliu sutikti, kad šie puikūs griuvėsiai — buvęs malūnas.

— Kad ir kas jie būtų buvę, jie jau seniai stūkso savo dabartinėje vietoje ir, atrodo, išbus čia dar tiek pat ar net ilgiau. To negalima pasakyti apie mūsų kalėjimą, kaip tu pavadinai puikų laivą, kuriuo mes greitai plauksime. Jeigu mano akys manęs neapgauna, madam, jo stiebai štai palengva juda ten, ties miesto kaminais.

— Jūs sprendžiate visiškai teisingai, Vilis. Jūreiviai jį dabar veda į išorinį uostą, ten gerai pritvirtins inkarais, kad jis stovėtų saugiai, kol jie rytą išskleis bures ir išplauks į jūrą. Tai įprastas manevras, ir admirolas man jį taip puikiai yra išaiškinęs, kad man pačiai būtų nesunku jam vadovauti, jeigu tai tiktų mano lyčiai.

— Šiaip ar taip, jis mums priminė, kad mes pačios dar nesame galutinai pasiruošusios. Kad ir kaip čia miela, Gertrūda, mes turime dabar šią vietą palikti mažiausiai keliems mėnesiams.

— Taip,— toliau kalbėjo misis de Lesi, lėtai pasukusi paskui guvernantę, kuri jau buvo išėjusi iš griuvėsių,— ištisi laivynai būdavo buksyruojami prie savo inkarų ir, ten pritvirtinti, laukdavo palankaus vėjo ir potvynio. Nė viena moteris nesupranta, koks grėsmingas vandenynas. Tai žinome mes, kurios buvome glaudžiausiais iš visų ryšių susijusios su aukšto rango ir didelių nuopelnų jūrų karininkais. Ir jokios kitos moterys negali taip giliai pajusti viso šios taurinančios profesijos didingumo. Kaip žavu, kai laivas skrodžia bangas savo vairagaliu ir sklendžia kilvateriu, nelyginant ristūnas,

kuris niekuomet neiškrypsta iš savo kelio, nors skuodžia pašėlusiu greičiu!

Ką atsakė misis Vilis, pasislėpę klausytojai negirdėjo. Gertrūda nusekė paskui savo bendrakeleives, tačiau, kiek atitolusi nuo bokšto, sustojo, norėdama paskutinį kartą pažvelgti į yrančias jo sienas. Įsivyravo visiška tyla.

— Šioje akmenų krūvoje kažkas yra, Kasandra,— tarė ji greta einančiai juodaodei tarnaitei.— Aš labai norėčiau, kad senovėje čia būtų buvęs ne malūnas.

— Joje yra žiurkių,— tarė paprasta ir naivi juodukė.— Jūs girdėjote, ką sakė misis Vilis?

Gertrūda atsisuko į ją, nusijuokė ir plekštelėjo per juodą savo tarnaitės skruostą baltais lyg sniegas pirštais, tarytum bausdama, kam ši nori išsklaidyti jos gražią iliuziją, kurią ji būtų mielai puoselėjusi. Tada greitai nubėgo žemyn nuo kalvos paskui savo tetą ir auklę, kaip džiaugsmo kupina jaunutė Atalanta[1].

Keisto atsitiktinumo suvesti, abu pokalbio klausęsi vyriškiai žiūrėjo iš savo stebyklų bokšte, kol tik buvo matyti plazdanti nuo vėjo grakščiosios merginos suknelė. Kai ji dingo, jie atsisuko, stengdamiesi išskaityti akyse vienas kito mintis.

— Galiu prisiekti pačiam lordui kancleriui,— staiga sušuko teisininkas,— kad šis bokštas niekuomet nebuvo malūnas!

— Jūsų nuomonė nepaprastai staigiai pasikeitė!

— Kaip būsimasis teisėjas, visada nusileidžiu įrodymams. Šią bylą gynė labai stipri advokatė, ir aš pamačiau klydęs.

— O vis dėlto bokšte yra žiurkių.

— Sausumos žiurkių ar vandens? — guviai paklausė antrasis, ir skvarbios jo akys jau nebe pirmą kartą kiaurai persmelkė jūrininką.

— Manau, kad visokių,— kandžiai atsakė paklaustasis.— Bet pirmųjų tai tikrai. Nebent džentelmenus su mantijomis pernelyg tas garsas įžeistų.

---

[1] Atalanta — graikų mitologinė herojė.

Teisininkas nusijuokė. Jis visai neatrodė įsižeidęs, kad taip drąsiai pasijuokta iš aukštos ir gerbiamos profesijos.

— Jūs, vandenyno džentelmenai, turite tiek naivaus ir komiško nuoširdumo,— tarė jis,— kad tiesiog apstulbinate žmogų. Aš didelis jūsų kilnios profesijos garbintojas ir šiek tiek susipažinęs su jos terminologija. Ar gali būti, pavyzdžiui, puikesnis reginys už išdidų laivą, kuris „skrodžia bangas vairagaliu ir lekia kilvateriu kaip lenktynių žirgas"?

— Ir „palieka pėdsakus paskui save — kelio ženklą jį sekantiems laivams"!

Tarytum radę nepaprastą pasitenkinimą šiame vaizdingų gerbiamosios admirolo našlės palyginimų žaisme, jie abu taip įsilinksmino, kad nuo jų juoko sudrebėjo seni griuvėsiai, it geriausiomis savo galybės dienomis, kai čia dar nuo vėjo sukosi malūno sparnai. Pirmasis susitvardė teisininkas, o jaunojo jūrininko linksmumas reiškėsi daug nuoširdžiau ir laisviau.

— Šiaip ar taip, čia slidi dirva visiems, išskyrus jūrininko našlę,— pastebėjo pirmasis, kuris liovėsi juokęsis taip pat staiga, kaip ir buvo pradėjęs.— O mergina, kuri nemėgsta malūnų, yra reto grožio! Greičiausia, ji dukterėčia tai jūreivystės „žinovei".

Jaunasis jūrininkas irgi nustojo juoktis, lyg būtų staiga supratęs, kad nedera šaipytis iš tos, kuri yra artima žaviosios fėjos giminaitė. Tačiau kad ir kokios buvo jo slaptos mintys, jis teatsakė:

— Ji pati taip išsireiškė.

— Sakykite,— tarė teisininkas, prieidamas prie jūrininko arčiau, lyg norėdamas jam atskleisti kažkokią paslaptį,— ar jūs nepastebėjote, kad tos, kurią jos vadino Vilis, balsas skamba kažkaip keistai, nepaprastai, tiesiog į širdį skverbiasi?

— O jūs tai pastebėjote?

— Jis man skambėjo kaip orakulo balsas, paslaptingas laumės šnibždėjimas, pačios tiesos žodžiai! Tai keistas ir nuostabiai įtaigus balsas!

— Prisipažįstu, ir man jis padarė įspūdį, kurio nemoku paaiškinti.

— Lyg kokia haliucinacija! — atsakė teisininkas, žingsniuodamas pirmyn ir atgal po ankštą patalpą. Linksma ir pašaipi jo išraiška pasikeitė — jis dabar atrodė susimąstęs ir susirūpinęs. Jo draugas, matyt, nebuvo linkęs nutraukti jo minčių ir stovėjo, atsirėmęs į pliką sieną, pats kažką galvodamas. Pagaliau teisininkas iš karto sujudo, ir jo susimąstymo neliko nė pėdsako. Matyt, taip staigiai keisdavosi jo nuotaika visuomet — toks jau jo būdas. Jis priėjo prie lango ir, atkreipdamas Vailderio dėmesį į laivą išoriniame uoste, staiga paklausė:

— Jūs jau nebesidomite anuo laivu?

— Kodėl? Domiuosi. Į tokį laivą jūrininkui malonu žiūrėti!

— Nenorėtumėte pamėginti į jį nusigauti?

— Dabar? Vienas? Aš nepažįstu nei jo kapitono, nei įgulos.

— Galima ir kitu laiku. O jūrininką visuomet svetingai sutiks jo profesijos draugai.

— Tie vergų laivai ne visada nori, kad juos kas lankytų. Jie ginkluoti ir moka laikytis atokiau nuo pašalinių.

— Argi jūrininkai neturi slaptažodžių, iš kurių galėtų pažinti brolį? Pavyzdžiui, tokių posakių, kaip „skrosti bangas vairagaliu“, arba kitų žinomų frazių, kurias mes neseniai girdėjome?

Taip užklaustas, Vailderis atidžiai pasižiūrėjo į pašnekovą, tarsi norėdamas apgalvoti, ką išgirdo, o tik paskui atsakyti.

— Kodėl jūs manęs to klausiate? — šaltai pasiteiravo.

— Todėl, kad esu įsitikinęs, jog neryžtingumu niekuomet nelaimėsi laivo, kaip drovumu — gražuolės. Jūs sakėte norįs gauti tarnybą, ir jeigu aš būčiau admirolas, paskirčiau jus savo flagmanu. Kai mes teisme norime priimti nuosprendį, mes pirma kaip reikiant ištiriame dirvą. Bet, gal būt, aš kalbu perdaug laisvai, juk esu su jumis visai nepažįstamas? Šiaip ar taip, atsiminkite, nors tai teisininko patarimas, jis jums duotas nemokamai.

— Ir gal dėl to, kad patarimas toks nesavanaudiškas, jis vertas didesnio pasitikėjimo?

— Apie tai jau spręskite pats,— atsakė nepažįstamasis žalia striuke, labai atsargiai statydamas koją ant kopėčių ir lipdamas žemyn. Netrukus jūrininkas bematė tik jo galvą.— Štai aš dabar tikrąja žodžio prasme skrodžiu bangas savo vairagaliu,— pridūrė jis, nes lipo atbulas, ir, matyt, jam buvo malonu pabrėžti tuos žodžius.— Likite sveikas, bičiuli! Ir jeigu nebesusitiksime, patariu jums nepamiršti Niuporto griuvėsių žiurkių.

Vos tik tai pasakęs, jis dingo iš akių, ir po akimirkos jo liekna figūra jau buvo matyti apačioje. Čia jis apsisukęs kuo šalčiausiai spyrė koja į kopėčias, ir vienintelė priemonė nusileisti iš bokšto nuvirto ant žemės. Tada, dirstelėjęs aukštyn į apstulbusį Vailderį, nerūpestingai jam linktelėjo, dar kartą pasakė sudie ir greitais žingsniais išėjo iš po arkos.

— Keistas, tiesiog įžūlus elgesys! — sumurmėjo Vailderis, kuris tokiu būdu liko griuvėsių nelaisvėje. Supratęs, kad, šokdamas iš tų spąstų, galėtų nusilaužti koją, jaunasis jūrininkas pripuolė prie lango, norėdamas sugėdinti išdaviką, o gal įsitikinti, ar iš tiesų yra paliktas likimo valiai.

Teisininkas jau buvo taip toli, kad neprisišauksi, ir, kol Vailderis svarstė, ką daryti, pirmasis, sparčiai eidamas, jau pasiekė miesto pakraštį ir dingo tarp namų.

Kol vyko čia aprašytos scenos bei dialogai, Fidas ir negras baigė viską valgyti iš savo maišelio, sėdėdami prie tvoros, kur mes juos paskutinį kartą matėme. Kai apetitas buvo numalšintas, Fidui vėl užėjo noras mokyti kitus, ir kaip tik tuo metu, kai Vailderis liko vienas bokšte, Fidas rūpestingai aiškino juodukui, kaip elgtis mišrioje draugijoje.

— Tai matai, Gvinėja,— pasakė jis baigdamas,— jeigu nori tarp žmonių laikyti vairą prieš vėją, niekuomet negalima visko mesti velniop ir bėgti nuo ginčo vairagaliu pirmyn kaip tu šiandien pasielgei. Mano supratimu, tas ponas Naitingeilas daug narsesnis smuklėje, negu, škvalui užėjus, denyje. Ir, jeigu tu matei, kad besiginčydamas aš atsidūriau

traverse, reikėjo pasukti link jo vairagalio, ir mes būtume jį taip surietę, kad nebūtų turėjęs kur akių dėti prieš besiklausančius žioplius. Kas ten žviegia? Koks virėjas šiokiu metu piauna savo kaimyno kiaulę?

— Viešpatie! Misteri Fidai,— sušuko juodukas,— tai masteris Haris! Iškišęs galvą iš ambrazūros švyturio bokšte, plyšauja, lyg matrosas valtyje su ištrauktu kaiščiu.

— Na, na, jis ir pats sugebės iškelti bramselį arba bomkliverį. Šio vaikino balsas, kai jam užeina ūpas šūkaloti, tikras prancūziškas ragas! Ir kuriems velniams jis šaukia žmones prie tos vėjų sutaršytos griuvenos? Bet, šiaip ar taip, jeigu jam dabar tenka bandyti jėgas, tegu kaltina vien save, nes kam pradėjo kautynes be būgnų mušimo ar kokio kito signalo vyrams sušaukti.

Tačiau suvokę, kokioje padėtyje atsidūrė jų draugas, Dikas su negru kuo skubiausiai nudrožė bokšto link ir netrukus jau galėjo suprasti Vailderio žodžius. Šis trumpai ir energingai, kaip tinka jūrų karininkui, liepė pastatyti kopėčias. Išlaisvintas jis gana oriai paklausė, ar jie kartais nepastebėjo, kur nuėjo žaliai apsirengęs žmogus.

— Ar tai tas batuotas vyras, kuris prieš kiek laiko mėgino prieplaukoje įkišti savo irklą į svetimą įkabą?

— Tas pats!

— Jis pasuko stačiai prieš vėją, kol aplenkė aną daržinę, po to pakeitė halsą ir pasuko į pietryčius, tiesiai į jūrą, išskleidęs, kaip aš manau, visus liselius, nes skuodė velniškai greitai.

— Paskui mane! — sušuko Vailderis, leisdamasis Fido nurodyta kryptimi ir nebelaukdamas kitų jo paaiškinimų.

Tačiau ieškojo veltui. Nors ilgai visus klausinėjo, net ir saulei nusileidus, niekas jiems negalėjo nieko doro pasakyti, kur dingo nepažįstamasis su žalia striuke. Keli žmonės sakėsi jį matę — jiems krito į akis jo keisti rūbai ir drąsus skvarbus žvilgsnis. Bet, iš visa ko sprendžiant, jis išnyko iš miesto taip pat keistai ir paslaptingai, kaip ir buvo jame atsiradęs.

V SKYRIUS

Tai tu toksai narsuolis?
Aš tuoj su tavimi savaip pasikalbėsiu.

Šekspyras, „Koriolanas"

Gerieji Niuporto miesto gyventojai eidavo miegoti anksti. Jie buvo ypač saikingi ir išmintingi — šios dvi savybės net iki mūsų dienų liko būdingos Naujosios Anglijos gyventojams. Dešimtą valandą mieste kiekvieno namo durys užsidarydavo nakčiai, o dar po valandos vargu ar būtų galima rasti bent vieną porą neužmerktų akių iš visos daugybės tų, kurios buvo pakankamai budrios per visą dieną, ne tik akylai stebėdamos savo savininkų interesus, bet ir atsargiai dirsčiodamos į visų kaimynų reikalus.

„Surūdijusio inkaro"— taip vadinosi smuklė, kur vos nesusipešė Fidas su Naitingeilu — savininkas rūpestingai uždarė duris aštuntą. Anksti guldamas, jis, tur būt, manydavo tuo išperkąs smulkias nuodėmes, kurias galėjo būti padaręs per dieną. Iš tikrųjų tai, galima sakyti, bendra taisyklė, kad tie, kuriems sunkiau už kitus išlaikyti savo gerą vardą blaivininkų ir saikingųjų akyse, griežčiausiai atsisako savo įprastų kasdieninių malonumų, kai ateina laikas. Vienu metu admirolo našlė buvo sukėlusi nemaža kalbų, nes jos namuose dažnai būdavo matyti šviesa gerokai po tos valandos, kai pagal paprotį reikėdavo ją gesinti. Būta ir kai kurių kitų smulkių nesklandumų, už kuriuos gerąją ponią pašnibždomis apkalbėdavo kai kurios jos viešnios. Pati priklausydama episkopalinei bažnyčiai, ji šeštadienio vakarais visuomet sėdėdavo namie su rankdarbiu rankose, nors paprastais vakarais nieko nedirbdavo. Mat, tuo kilmingoji dama norėdavo savotiškai pabrėžti savo įsitikinimą, kad sekmadienio vakaras yra ortodoksinis šventvakaris. Tiesą sakant, šiuo klausimu vyko savotiškas tylus karas tarp jos ir miesto dvasininko žmonos. Laimė, jų priešiškumas niekam nekrisdavo į akis. Dvasininko žmona teatsimokėdavo tuo, kad sekmadienio vakarais, atėjusi į našlės namus, atsinešdavo savo darbelį ir,

kartais nutraukusi pokalbį, kokį penketą šešetą minučių uoliai pasidarbuodavo adata. Prieš tokį šventvakario išniekinimą misis de Lesi nesigriebdavo jokios kitos atsargumo priemonės, kaip sklaidyti maldaknygę, lyg tai būtų šventas vanduo, kuriuo galima atitolinti velnią tiek, kad jis, bažnyčios nuomone, būtų nepavojingas tikintiesiems.[1]

Šiaip ar taip, tą dieną, kurią prasideda mūsų pasakojimas, apie dešimtą valandą vakaro Niuporte buvo taip tylu, tarsi jame nebūtų nė gyvos dvasios. Naktinių sargų ten nebuvo, nes vagystės provincijose tada dar neklestėdavo. Todėl, kai Vailderis su abiem savo palydovais išėjo tą valandą iš savo slėptuvės į tuščias gatves, jos atrodė tarsi išmirusios. Nepamatysi nei žibant žvakės, nei išgirsi tyliausio garso, rodančio, kad čia gyvenama žmonių. Mūsų nuotykių ieškotojai, matyt, gerai žinojo, kur eiti, nes, užuot beldęsi pas kurį nors mieguistą smuklininką ir prašęsi įleidžiami, jie ramiausiai ėjo kranto link: Vailderis žengė pirmas, paskui jį sekė Fidas, o Scipijus, tylus ir paklusnus, kulniavo paskutinis.

Pakrantėje jie rado keletą mažų valčių, pririštų prie polių artimiausioje prieplaukoje. Vailderis davė nurodymus savo palydovams ir nuėjo į kitą vietą, iš kur patogiau įsėsti. Teko kiek palaukti, po to iš karto dvi valtys atplaukė prie kranto: vieną irklavo negras, antrąją — Fidas.

— Kas čia dabar? — paklausė Vailderis.— Ar vienos neužtenka? Jūs, tur būt, apsirikote?

— Nė kiek,— patenkintas atsakė Dikas, paleisdamas irklą plūduriuoti ir braukdamas pirštais per plaukus.— Viskas aišku kaip saulė giedrą dieną ramioje jūroje. Gvinėja štai toje valtyje, kurią jūs išsinuomojote. Bet jūs, man atrodo, pasirinkote nevykusią. O kadangi mano taisyklė yra „geriau vėliau, negu niekada“, aš ir apšniukštinėjau visas tas geldas. Ir jeigu prieš jus ne pati tvirčiausia ir greičiausia irklinė valtis iš visų čia esančių, tai aš visiškas neišmanėlis. O jei

[1] Puritonai tikėjo, kad šabaso šventė prasideda saulei leidžiantis šeštadienį ir baigiasi tą pačią valandą sekmadienį. Todėl sekmadienio vakaras visoje Naujojoje Anglijoje buvo ir iš dalies tebėra tik šiaip šventė, o ne apeigų metas, kai tuo tarpu šeštadienio vakaras švenčiamas, griežčiausiai laikantis visų apeigų.

čia būtų mūsų parapijos kunigas, papasakotų jums, kad mano tėvas buvo valčių meistras, taip, taip, jis ir prisiektų, jeigu jūs už tai gerai sumokėtumėt.

— Klausyk,— rūsčiai tarė Vailderis,— vieną dieną tu mane taip įpykinsi, kad aš tave išmesiu už borto. Grąžink valtį, kur radai, ir stipriai pririšk, kaip buvo.

— Išmesit mane už borto? — nesijaudindamas pakartojo Fidas.— Vadinasi, vienu kirčiu perkirsite visus savo talrepus, masteri Hari. Be manęs judu su Scipijum Afrikiečiu nekaip teišsiversite. Ar ne šauniai plaukiojote visą tą laiką, kai mes kartu?

— Gal ir šauniai. Bet kartais tenka skirtis, išdraugavus ir dvidešimt metų.

— Prašau atleisti, masteri Hari, bet tebūsiu aš prakeiktas, jeigu tuo patikėsiu. Kas iš to Gvinėjos — jis viso labo tik negras, todėl nėra tinkamas draugas baltajam žmogui, tačiau, bežiūrėdamos į juodą jo fizionomiją dvidešimt ketverius metus, mano akys taip priprato prie šios spalvos, kad dabar ji man atrodo ne blogesnė už bet kurią kitą. O jūroje ir dar tamsią naktį skirtumo visai neįžiūrėsi. Man jūs dar neįkyrėjote, masteri Hari, ir kokie nors mažmožiai neturi mūsų išskirti.

— Tada atsisakyk savo įpročio naudotis svetima nuosavybe.

— Nieko aš neatsisakysiu. Nė vienas mane pažinojęs žmogus nepasakys, kad aš esu palikęs denį, kol ant bimsų laikosi bent viena lenta. O dabar aš turiu, anot jūsų, atsisakyti savo teisių? Kas taip jau ypatingo atsitiko, jog reikia visą įgulą sušaukti ir rodyti, kaip baudžiamas senas jūreivis? Dykaduoniui žvejui, kuris niekuomet nėra buvęs gilesniuose vandenyse, negu galima išmatuoti jo meškere, jūs davėte spindinčią monetą vien tik už tai, kad pasinaudosite jo valtimi naktį ir gal dar dalelę ryto. Na, o ką daro Dikas? Jis taria sau,— nes tebūnie prakeiktas, jeigu jis koks plepys, kuris lakstytų aplink laivą ir rūgotų savo karininką,— taigi jis taria sau: „Tai per daug“ ir užmeta akį, bene ras tarp kitų žvejų valčių tokią, kuri būtų verta tos monetos. Pinigus ga-

lima pravalgyti arba, dar geriau, pragerti, todėl jų nedera mesti už borto, kaip kokas išmeta pelenus. Galiu lažytis, kad tiek šito boto, tiek ir anos valties šeimininko motinos — tikros pusseserės ir kad už jūsų dolerį parūkys ir smagiai nugers visa giminė. Taigi niekam skriaudos nepadaryta.

Vailderis nekantriai mostelėjo ranka ir palengva nuėjo krantu, kad Fidas turėtų laiko padaryti, kas jam liepta. Fidas niekuomet neprieštaraudavo tiksliems ir aiškiems įsakymams, nors paprastai nelabai skubėdavo vykdyti mažiau tikslius. Todėl jis nedelsdamas grąžino valtį į vietą, tačiau nebuvo toks paklusnus, kad padarytų tai neburbėdamas. Po šio teisingumo akto Vailderis įlipo į negro atplukdytą valtį ir, matydamas, kad jo palydovai jau užgulė irklus, liepė irkluoti per uostą, bet kiek galint tyliau.

— Tą naktį, kai aš yriau jus į Luisburgą apsižvalgyti,— pasakė Fidas, kišdamas kairiąją ranką už ančio, o dešiniąja taip smarkiai irkluodamas, kad valtis it strėlė lėkė vandeniu,— mes apsiraišiojome viską, net savo liežuvius, ne tik irklus. Kai yra reikalas užkimšti burnas irkluotojams, ką gi, tokiais atvejais aš neprieštarauju. Tačiau aš iš tų žmonių, kurie mano, kad liežuvis mums duotas kalbėti, kaip ir jūra skirta ant jos gyventi, todėl mielai prisidedu prie protingo pašnekesio blaivioje draugijoje. Ei, Scipai, tu Gvinėja, kur, po velnių, suki valtį? Sala juk ten, o tu irkluoji tiesiai į bažnyčią!

— Vyrai, smarkiau! — pertraukė Vailderis.— Irkluokite palei šį laivą.

Jie kaip tik priartėjo prie laivo, kuris šiuo metu suko nuo krantinės į reidą ir kuriuo, kaip jaunasis jūrininkas buvo nusiklausęs, misis Vilis ir žavioji Gertrūda ketino kitą rytą išplaukti į tolimąją Karoliną. Valčiai plaukiant pro laivą, Vailderis dulsvoje žvaigždžių šviesoje apžiūrėjo jį jūrininko akimis. Nė viena laivo dalis neliko jo nepastebėta: nei korpusas, nei stiebai, nei įranga. Ir kai, laivui tolstant, viskas susiliejo į vieną tamsią beformę masę, jis atsirėmė į valtelės šoną ir susimąstė. Fidas nesiryžo nutraukti jo minčių — manė, kad jos susijusios su jūreivyste, o ši tema Fido

akyse buvo, galima sakyti, šventa. Scipijus, kaip paprastai, tylėjo. Taip prabėgus kelioms minutėms, Vailderis staiga atsitokėjo ir pasakė:

— Tai labai didelis laivas. Jį nelengva būtų pavyti.

— Visaip gali būti,— mielai atsiliepė Fidas.— Jeigu pūs palankus vėjas ir visos jo burės bus iškeltos, tai jis nuvargins net karališkąjį kreiserį, kuriam taip ir nepavyks prie jo tiek priartėti, kad galėtų užmesti abordažinius kablius. Bet jeigu jis plauktų stačiai prieš vėją, tada aš drąsiai imčiausi jį užpulti iš priešvėjinės. . .

— Vyrai,— nutraukė jį Vailderis,— dabar metas jums sužinoti, ką aš ketinu toliau daryti. Mes buvome tarnybos draugai, galima sakyti, bičiuliai daugiau kaip dvidešimt metų. Aš buvau dar vaikas, Fidai, kai tu atvedei mane pas savo laivo kapitoną; tu ne tik išgelbėjai mano gyvybę, bet ir padėjai man gerai įsitaisyti ir tapti karininku.

— Taip, taip, jūs buvote tada nedidukas, masteri Hari, ir jums užteko trumpo hamako, nereikėjo kapitono gulto.

— Aš tau daug skolingas, Fidai, jau vien už tą kilnų poelgį, o kartu už tai, kad tu man visada toks pat ištikimas.

— Ką gi, tai tiesa, aš tvirtai laikiausi savo linijos, masteri Hari, ir niekuomet neatleisdavau savo kablių, nors jūs taip dažnai grasindavote išmesiąs mane už borto. Gvinėjai — tai jam su jumis visada geras oras, nesvarbu, koks būtų vėjas. O tarp mūsų lengvai kyla škvalas, kaip va ir dėl tos valties. . .

— Nekalbėk apie tai,— pertraukė Vailderis, matyt, prisiminęs kažką liūdno iš tolimos praeities.— Jūs žinote, kad tik mirtis galės mus išskirti. Nebent panorėtumėte palikti mane dabar. Tad žinokite, kad aš ryžausi vienam beveik beviltiškam žingsniui, kuris gali lengvai pražudyti ir mane patį, ir visus, kas bus su manimi. Aš labai nenorėčiau su jumis skirtis, bičiuliai, nes tai gali būti išsiskyrimas visam laikui, bet kartu jūs turite žinoti ir visą pavojų.

— O ar daug dar teks keliauti sausuma? — stačiai paklausė Fidas.

— Ne. Viską, kad ir kas būtų, teks atlikti jūroje.

— Tada traukite savo laivo knygas ir parodykite vietą, kur nupiešti pora sukryžiuotų inkarų — ženklą, pakeičiantį visas dviejų žodžių „Ričardas Fidas" raides.

— Bet, gal būt, kai sužinosi. . .

— Aš nieko nenoriu žinoti, masteri Hari. Ar ne pakankamai dažnai esu plaukiojęs su jumis, kai maršruto įsakymas būdavo užantspauduotame voke, kad dabar pamirščiau savo pareigą ir nepatikėčiau jums savo senų griaučių? O tu ką pasakysi, Gvinėja? Ar plauksi drauge? Ar turėsime išsodinti tave tuojau pat ana ten, žemai nerijoje, ir palikti užmegzti pažinties su sraigėmis?

— Man gera ir čia,— sušnibždėjo visiškai patenkintas negras.

— Taip, taip, Gvinėja — tarytum kabotažininkų barkasas: visada velkiasi jūsų kilvateryje, masteri Hari. Tuo tarpu aš dažnai stoju į traversą jūsų kliuzams[1] arba įsiremiu vienaip ar kitaip priekiu jums į vairagalį. Šiaip ar taip, mes abu, kaip matote, plaukiame su jumis ir visomis sąlygomis esame labai patenkinti. Tad tarkite mums žodį, ką pirmiausia reikia daryti, ir daugiau jokių kalbų.

— Atsiminkite, aš jus įspėjau,— atsakė Vailderis. Jis matė, kad bičiulių ištikimybė beribė ir nereikalinga paskatinimo. Iš patirtų per ilgus metus pavojų žinojo galįs nesvyruodamas jais pasikliauti, nepaisant kai kurių silpnybių, kurios, tur būt, būdingos tokiems, kaip jie.— Atsiminkite, ką sakiau. O dabar irkluokite tiesiai prie laivo išoriniame uoste.

Fidas su negru tučtuojau paklausė, ir valtis netrukus skriejo vandens paviršiumi tarp salelės ir kranto, kurį dėl palyginimo būtų galima pavadinti žemynu. Priartėję prie laivo, jie ėmė lėčiau irkluoti, pagaliau visai liovėsi: Vailderis nusprendė būsiant geriau, jeigu tėkmė palengva neš valtį prie to objekto, kurį jis norėjo gerai apžiūrėti, prieš ryždamasis į jį lipti.

— Ar jums neatrodo, kad laive abordažiniai tinklai pritraukti prie takelažo? — paklausė jis tyliai, kad nebūtų gir-

[1] Kliuzai — angos priekinėje laivo dalyje, pro kurias eina inkaro lynai.

dėti laive, ir kartu iš jo balso buvo aišku, kaip susidomėjęs jis laukia atsakymo.

— Kiek matau, taip ir yra,— atsakė Fidas.— Tie vergų pirkliai visuomet turi ne visai gryną sąžinę ir niekuomet nėra perdaug drąsūs, nebent medžiodami kokį jauną negrą Kongo pakrantėje. Bet dabar, tokią naktį, kai pučia kranto vėjas ir dangus giedras, tikėtis čia prancūzų laivo galima tiek, kiek yra vilties sulaukti, kad aš būsiu pakeltas Anglijos admiraliteto lordu. O neatrodo, kad tai greit įvyktų, karalius dar kol kas nežino visų didelių mano nuopelnų.

— Jie, be abejo, pasiruošę karštai sutikti bet kokius užpuolikus,— toliau kalbėjo Vailderis, nepaisydamas įmantrių palyginimų, kuriais Fidas mėgdavo pasodrinti savo kalbą.— Būtų nelengva paimti taip pasiruošusį laivą, jeigu jo įgula — šaunūs vyrai.

— Garantuoju, ten visa sargyba dabar miega tarp savo patrankų, kai tuo tarpu nuo krambolių[1] ir hakaborto[2] viskas puikiai matyti. Kartą sėdžiu iš pavėjinės pusės ant „Hebo" nok-rėjos ir matau — iš pietvakarių artėja prie mūsų laivas. . .

— Tsss! Denyje kažkas bruzda!

— Aišku, jie subruzdo. Kokas skelia pliauską. Kapitonas tikriausiai pareikalavo paduoti naktinę kepuraitę[3].

Čia Fido balsą nustelbė skardus šūktelėjimas nuo laivo, atrodė, tarsi būtų sumaurojusi kažkokia netikėtai iš vandens išnirusi jūrų pabaisa. Įgudusios mūsų nuotykių ieškotojų ausys iš karto suvokė, kad tai tebuvo įprastas būdas susišaukti su valtimi. Užuot luktelėjęs ir pasiklausęs, ar negirdėti netoliese irklų pliuškenimo, Vailderis atsistojo visu ūgiu ir atsiliepė.

— Kas čia dabar? — sušuko tas pats keistas balsas.— Nė vienas mūsiškis taip nekalba. Kur jūs esate?

— Jums iš kairės, arčiau priekio. Laivo šešėlyje.

---

[1] Krambolis — storos kvadratinės sijos, išsišovusios už borto priekinėje laivo dalyje.

[2] Hakabortas — viršutinė paties vairagalio dalis.

[3] Jūreivių žargonu: paprašė nakčiai stikliuko viski.

— O ką jūs čia veikiate mūsų pašonėje?

— Skrodžiu bangas vairagaliu,— akimirką pasvyravęs, atsakė Vailderis.

— Kas čia per kvailys palei mus dreifuoja? — suurzgė iš laivo.— Duok šen muškietą, pažiūrėsime, gal išgirsime mandagesnį atsakymą.

— Liaukis! — pasigirdo ramus, įsakmus balsas iš atokiausios laivo dalies.— Tegul. Leisk jiems prisiartinti.

Žmogus laivo priekyje liepė jiems priplaukti, ir kalba nutrūko. Vailderis dabar turėjo progos suvokti, kad buvo šaukta visai kita valtis, kurios būta dar toli, o jis paskubėjo ir atsiliepė pirmas. Bet, suprasdamas, kad jau vėlu saugiai pasitraukti, arba gal veikdamas, kaip anksčiau buvo numatęs, liepė savo palydovams paklusti.

— „Skrodžiu bangas vairagaliu“ — tai, žinoma, ne pats mandagiausias atsakymas,— sumurmėjo Fidas, nuleisdamas irklą į vandenį.— Nieko nuostabaus, kad tai juos įžeidė. Šiaip ar taip, masteri Hari, jeigu jie ketina dėl šito dalyko prisikabinti, duokite jiems grąžos nesigailėdamas ir pasikliaukite mumis.

Vailderis nieko neatsakė į šį padrąsinimą, nes tą akimirką valtis jau atsidūrė prie pat laivo. Vailderis ėmė lipti į denį, o aplinkui viešpatavo gūdi ir, kaip jam pasirodė, grėsminga tyla. Naktis buvo tamsi, nors šen bei ten mirgančios žvaigždės skleidė pakankamai šviesos, kad jūrininko akys galėtų įžiūrėti viską aplinkui. Pasijutęs denyje, mūsų jaunasis nuotykių ieškotojas skubiai apsižvalgė, tartum šis paviršutiniškas apžiūrėjimas būtų galėjęs išsklaidyti visas seniai susikaupusias abejones ir įspūdžius.

Nejūrininkas labai stebėtųsi tuo, kaip tvarkingai ir simetriškai iš tamsios korpuso masės kilo į dangų aukšti stiebai su ore kabančiu takelažu, o tikslingas ir prasmingas vienų linijų susikirtimas su kitom jam atrodytų nesuvokiama painiava. Bet Vailderio nedomino šitie įprasti dalykai. Tiesa, pirmiausia jis, kaip visi jūrininkai, dirstelėjo į takelažą, bet tuojau pat greitu, skvarbiu žvilgsniu apžvelgė denį. Be vieno vienintelio žmogaus, kuris, nors apsisupęs plačiu jūrei-

višku apsiaustu, atrodė esąs karininkas, denyje nebuvo nė gyvos dvasios. Abipus tamsavo grėsmingos baterijos, sustatytos gražia, įspūdinga rikiuote. Tačiau niekur nebuvo matyti nė ženklo tos daugybės jūrininkų, kurių visada pilna ginkluoto laivo denyje arba kurie reikalingi aptarnauti pabūklams. Visai suprantama, tokią valandą dauguma vyrų, tur būt, ilsėjosi, bet juk įprasta visada palikti sargyboje tiek žmonių, kiek būtina laivo saugumui. Taip netikėtai susidūręs su tuo vieninteliu denyje žmogumi, mūsų nuotykių ieškotojas suvokė savo keblią padėtį ir pajuto, jog reikia kaip nors pasiaiškinti.

— Jūs, be abejo, stebitės, sere,— pasakė jis,— kad aš pasirinkau savo vizitui tokį vėlų metą.

— Tikrai, jūs buvot laukiamas anksčiau,— lakoniškai atsakė užkalbintasis.

— Laukiamas?

— Taip, laukiamas. Argi aš nemačiau, kaip jūs su savo abiem draugais, kurie sėdi valtyje, visą pusdienį žvalgėte mus nuo miesto prieplaukų ir net iš seno bokšto ant kalvos? Ką daugiau galėjo visas tas smalsumas reikšti, jeigu ne ketinimą atvykti pas mus?

— Hm, keista! — šūktelėjo Vailderis, kiek sunerimęs.— Tad jūs supratote, ką aš ketinu daryti?

— Paklausykite, bičiuli,— pertraukė antrasis, negarsiai nusijuokdamas.— Spręsdamas iš apsirengimo ir išvaizdos, manau nesuklysiu, jus pavadinęs jūrininku. Gal jūs galvojote, kad žiūronai pamiršti įtraukti į šio laivo inventorių? Ar gal manote, kad mes nemokame jais naudotis?

— Jūs, tikriausiai, turite rimtų priežasčių taip domėtis, ką veikia ant kranto jums nepažįstami žmonės?

— Hm. Gal būt, mes laukiame krovinio. Bet, manau, čia atvykote taip vėlai ne laivo krovinių deklaracijos tikrinti. Jūs norite matyti kapitoną?

— Argi ne jį aš matau?

— Kur? — krūptelėjęs paklausė jūrininkas, tuo išsiduodamas, kokią pagarbią baimę jis jaučia savo viršininkui.

— Jūsų asmenyje.

— Mano? Aš dar nesu taip aukštai pakilęs laivo sąrašuose, nors vieną gražią dieną mano laikas dar gali ateiti. Klausykite, drauguži, irdamiesi pas mus, jūs praplaukėte pro aną laivą, kuris guli dreife?

— Žinoma. Matot, mano kursas buvo kaip tik pro jį.

— Tas laivas atrodo puikiai. Ir, užtikrinu, viskuo gerai aprūpintas. Girdėjau, jis visiškai paruoštas išplaukti.

— Taip atrodytų. Jo burės pririštos ir gramzda — kaip pilnai pakrauto laivo.

— Ko pakrauto? — skubiai paklausė antrasis.

— Be abejo, prekių, kurios nurodytos jo deklaracijoje. Bet jūs patys, atrodo, dar esate tušti. Jeigu krausitės šiame uoste, tai dar praeis kelios dienos, kol galėsite leistis į jūrą.

— Hm. Nemanau, kad mes ilgai užtruktume, išplaukus mūsų kaimynui,— šaltai tarė antrasis. Tada, lyg būtų pasakęs per daug, greitai pridūrė: — Jūs gi žinote, mes, vergų pirkliai, nesivežame beveik nieko, išskyrus grandines vergams ir keletą statinaičių ryžių. Visas kitas mūsų balastas — šitos patrankos ir sviediniai.

— Bet argi įprasta, kad prekybos laivai būtų taip smarkiai apginkluoti?

— Gal įprasta, o gal ir ne. Tiesą sakant, krante nelabai tepaisoma įstatymų, ir jėga dažnai reiškia tiek pat, kiek ir teisė. Todėl mūsų šeimininkai, matyt, ir nusprendė, kad laive neturi stokoti patrankų ir amunicijos.

— Tai jie turėtų jums duoti ir žmonių, kurie moka su jomis elgtis.

— Šitai jie bus pamiršę.

Šiuos žodžius nuslopino tas pats šiurkštus balsas, kuris anksčiau šaukė Vailderio valtį. Viršum bangų vėl nuskriejo kimus šūktelėjimas, kuris reiškė:

— Kas iriasi!

Atsakymas buvo greitas, trumpas, pagal visas jūreivystės taisykles, bet ištartas negarsiai ir atsargiai. Žmogus, su kuriuo Vailderis taip dviprasmiškai šnekučiavo, kiek sumišo, taip staigiai pertrauktas, ir atrodė nebežinąs, kaip elgtis. Jis jau buvo bevedąs lankytoją į kajutę, tačiau iš irklų pliauškė-

jimo pačioje laivo pašonėje suvokė, kad jau vėlu. Liepęs Vailderiui likti vietoje, jis nuskubėjo prie laiptelių pasitikti atvykusių.

Taip staigiai paliktas vienas, Vailderis pasijuto galįs laisvai apžiūrėti visą tą laivo dalį, kur stovėjo, tad ir pasinaudojo šia gera proga, vėl akylai viską stebėdamas ir atidžiai įsižiūrėdamas į ką tik priplaukusius žmones.

Penki ar šeši atletiški jūreiviai tylėdami lipo iš valties. Jie trumpai pašnibždomis pasikalbėjo su savo karininku, kuris, matyt, priėmė jų raportą ir kartu kažką jiems įsakė. Po šio pokalbio nuo grotstiebio buvo nuleistas lynas ir jo galas įmestas į valtį. Po akimirkos krovinys, kurį reikėjo perkelti į laivą, jau suposi ore, paskui buvo palengva nuleistas, pritrauktas prie borto ir pagaliau rūpestingai padėtas ant denio.

Į visą šią procedūrą, kuri nebuvo kuo nors ypatinga arba neįprasta kasdien uoste stovintiems dideliems laivams, Vailderis žiūrėjo išpūtęs akis, kad jos, atrodė, iššoks jam ant kaktos. Iš valties iškeltas tamsus daiktas šviesesnio dangaus fone buvo kiek panašus į žmogų. Aplink jį susirinko jūrininkai. Po didelio bruzdesio ir ilgokai užtrukusio tylaus pokalbio vyrai pakėlė krovinį — ar žmogų — ir dingo kartu su juo už stiebų, valčių bei patrankų, užgriozdinusių priekinę laivo dalį.

Visas šis įvykis patraukė Vailderio dėmesį. Tačiau kad ir atidžiai sekė akimis tuos tolstančius žmones, jis suspėjo pastebėti kokį tuziną tamsių daiktų, kurie staiga pasirodė iš už stiebų ir kitų laivo dalių. Tai galėjo būti ore siūbuoją blokai, bet jie labai priminė žmonių galvas. Jų pasirodymas ir išnykimas vienu metu dar labiau patvirtino tą įtarimą. Tiesą sakant, mūsų nuotykių ieškotojas nė kiek ir neabejojo, kad dėl smalsumo tiek daug galvų išniro iš slaptaviečių.

Beje, jam neteko ilgai galvoti apie šiuos nereikšmingus jį supančius dalykus, nes prie jo vėl priėjo ankstesnis pašnekovas, kuris, iš visko sprendžiant, vėl liko vienintelis denio šeimininkas.

— Jūs žinote, kiek būna vargo, kol surenki nuo kranto visus žmones, kai laivas jau pasiruošęs plaukti.

— Kiek mačiau, jūs turite gana paprastą metodą jiems įkelti į vidų,— atsakė Vailderis.

— Jūs kalbate apie vaikiną ant lyno? Jūsų geros akys, bičiuli, jeigu iš tiek toli skiriate peilį nuo iešmo. Bet tas vaikinas įsišėlo, teisingiau sakant, prisigėrė, ir triukšmavo, kiek tik gali žmogus, kuris nebepajėgia nei liežuvio apversti, nei pasėdėti, nei pastovėti.

Ir patenkintas savo jumoru bei sėkmingai pavykusiu pasiaiškinimu, karininkas ėmė kikenti.

— Bet jūs tiek gaištate denyje,— greitai pridūrė jis,— o kapitonas laukia jūsų kajutėje. Eime, aš jus nuvesiu.

— Klausykit,— suabejojo Vailderis,— ar nederėtų pirma jam pranešti apie mano vizitą?

— Jis jau žino. Mažai kas atsitinka laive, ko jis neišgirstų anksčiau, negu įrašoma į budėjimo žurnalą.

Vailderis daugiau neprieštaravo ir pareiškė galįs eiti. Karininkas privedė jį prie pertvaros, kuri skyrė kapitono kajutę nuo škancų, ir, parodęs duris, sušnibždėjo:

— Pabelskite dukart. Jeigu atsakys, įeikite.

Vailderis pabeldė. Tačiau kajutėje jo arba negirdėjo, arba neatkreipė dėmesio. Pakartojęs, jis išgirdo kvietimą. Jaunasis jūrininkas atidarė duris, apimtas jausmų, kuriuos paaiškinsime vėliau, ir staiga, stiprioje lempos šviesoje, pamatė bestovįs priešais nepažįstamąjį žalia striuke.

VI SKYRIUS

O planas toks:
Tepaima, kas turi valdžią,
Telaiko, kas pajėgia.
Vordsvortas

Patalpa, į kurią įėjo mūsų nuotykių ieškotojas, neblogai apibūdino savininko charakterį. Savo dydžiu ir forma tai buvo paprasta kajutė, bet jos baldai ir visi daiktai sudarė kaž-

kokį prabangos ir karingumo mišinį. Palubėje kabėjo masyvi sidabrinė lempa, kurios forma ir apdaila rodė ją kažkada švietus šventesnio pobūdžio buveinėje, nors išradingai buvo pritaikyta ir dabartinei padėčiai. Masyvios žvakidės iš to paties brangaus metalo, taip pat kadaise priklausiusios prie bažnytinių rakandų, stovėjo ant įspūdingo raudonmedžio stalo, kuris neprarado savo blizgesio, nors jam gal buvo koks pusšimtis metų, ir kurio paauksuotos kojos, išpiaustinėtos tarsi žvėrių letenos, aiškiai rodė, kad stalas kažkada tarnavo anaiptol ne laivo kajutei. Kušetė palei trancą buvo apdengta siuvinėtu aksomu, o priešais prie pertvaros stovėjo žydro šilko divanas, ir iš jo formos bei krūvos pagalvėlių buvo matyti, jog ir Azija atidavė savo duoklę kajutės savininkui, mėgstančiam patogumus ir prabangą. Greta šių išvaizdingų daiktų, ten dar buvo šlifuotų veidrodžių, indų ir net užuolaidų, bet viskas skyrėsi savo stiliumi. Trumpai tariant, keistas jų savininkas juos rinkosi, matyt, vien tik pagal savo užgaidas ir galvojo veikiau apie kiekvieno daikto išvaizdą, o ne apie jo naudą ir derinimąsi su kitais.

Tarp šios prabangos ir prašmatnumo rūstūs karo pabūklai sudarė ypatingą kontrastą. Kajutėje buvo keturios patrankos, kurių dydis pirmiausia atkreipė Vailderio dėmesį. Nors jos stovėjo visai arti ką tik aprašytų daiktų, prityrusi jūrininko akis iš karto pastebėjo jas taip esant išdėstytas, jog būtų lengva bet kada panaudoti, o ir pati patalpa prireikus per kokias penkias minutes galėjo būti iškraustyta ir paversta karinga, gerai apsaugota baterija. Pistoletai, kardai, trumpos ietys, kirviai ir kiti smulkūs jūreiviški ginklai buvo sukabinėti ir išdėlioti kajutėje taip, kad atrodytų kaip savotiška kariška puošmena ir kad kiekvienu būtų patogu iš karto pasinaudoti.

Aplink stiebą buvo sustatytos muškietos, o tvirtos medinės atramos abipus durų pakankamai aiškiai rodė, kad pertvarą galima lengvai paversti barikada. Iš viso kajutės įrengimo matei, kad tai tikra laivo citadelė. Tai patvirtino ir liukas, kuris jungė kajutę su žemesniųjų karininkų patalpomis ir vedė tiesiai į parako kamerą. Toks laivo patalpų iš-

dėstymas, kuris šiek tiek skyrėsi nuo Vailderiui įprasto, iš karto krito į akis, nors jis neturėjo kada spėlioti, kokia to visko prasmė ir paskirtis.

Kai nepažįstamasis žalia striuke (jis vis dar buvo apsirengęs taip pat, kaip ir pirmą kartą pasirodydamas skaitytojui), įėjus Vailderiui, atsistojo, jo veide atsispindėjo slaptas pasitenkinimas, gal net kiek atmieštas ironija. Valandėlę jie stovėjo vienas prieš kitą, kol tariamasis teisininkas pagaliau nutraukė nejaukią tylą.

— Kokioms laimingoms aplinkybėms šis laivas turi būti dėkingas už garbę susilaukti tokio svečio? — paklausė jis.

— Manau galįs atsakyti gavęs paties kapitono pakvietimą,— atsakė Vailderis taip pat tvirtai ir ramiai, kaip ir jo pašnekovas.

— O ar jis parodė jums dokumentus, prisistatydamas kapitonu? Sakoma, kad jūroje kiekvieno laivo vadas privalo turėti dokumentą, patvirtinantį jo laipsnį.

— O kaip į tokius dalykus žiūrima universitetuose?

— Atrodo, kad aš galiu nusimesti mantiją ir užsivilkti jūreivio uniformą,— šypsodamasis atsakė kajutės šeimininkas.— Mūsų amatas — beje, jūs, rodos, labiau mėgstate žodį profesija,— taigi mūsų profesija turi kažkokį bruožą, kuris leidžia atpažinti vienam kitą. Taip, misteri Vailderi,— pridūrė jis išdidžiai, mostu kviesdamas pasekti jo pavyzdžiu ir atsisėsti.— Aš, kaip ir jūs, visą gyvenimą buvau jūrininkas ir laimingas galiu pridurti, kad vadovauju šiam šauniam laivui.

— Vadinasi, jūs turite sutikti, kad aš pas jus neįsibroviau be kvietimo.

— Tikrai sutinku. Mano laivas maloniai glostė jūsų akį, o aš turiu prisipažinti, jog jūs man padarėte gerą įspūdį, ir man gaila, kad nebuvome pažįstami anksčiau. Jūs norite gauti tarnybą?

— Taip. Gėda dykinėti tokiais neramiais laikais.

— Puiku. Pasaulis, kuriame mes gyvename, misteri Vailderi, keistai sutvarkytas. Vieni mano, kad jiems gresia pavojus, kai po kojomis jie jaučia silpnesnį pagrindą, negu

terra firma[1], o tuo tarpu kiti patenkinti, galėdami patikėti savo likimą jūrai. Arba vėl, vieni mano, kad žmogus turi viską melsti iš dievo, o kiti, nesišvaistydami žodžiais, patys ima tas gėrybes, kurių prašyti jie neturi arba laiko, arba noro. Neabejoju, kad jūs, prieš ateidamas čia samdytis, buvote toks išmintingas ir pasiteiravote, kuo mes verčiamės.

— Niuportiečiai sako, kad jūs vergų pirklys.

— Kaimo liežuvautojai niekada neklysta! Jeigu kada žemėje tikrai buvo burtininkų, tai pirmasis iš jų klastingosios giminės — kaimo smuklininkas, antrasis — kaimo daktaras ir trečiasis — kaimo kunigas. Dėl ketvirtosios vietos galėtų lenktyniauti kirpėjas ir siuvėjas. Roderikai!

Tardamas šį paskutinį žodį, kuriuo taip beatodairiškai pats nutraukė savo kalbą, kapitonas nesmarkiai sudavė į kinišką gongą, kuris tarp visokių keistų daiktų buvo tiek nuleistas nuo lubų ant vieno iš bimsų, kad jį būtų lengva pasiekti ranka.

— Ei, Roderikai, ar užmigai?

Ant škancų buvo dvi nedidelės karininkų kajutės. Iš vienos išniro lieknas, vikrus berniukas ir išsitempė priešais kapitoną.

— Ar valtis sugrįžo?

Atsakymas buvo teigiamas.

— Viskas sėkmingai?

— Generolas savo kajutėje, sere, ir gali geriau jums atsakyti, negu aš.

— Tegu generolas ateina ir praneša, kaip pasibaigė jo kelionė.

Vailderiui viskas buvo taip įdomu, jog net kvėpuoti stengėsi tyliau, negu visuomet, kad neišblaškytų staiga susimąsčiusio savo pašnekovo. Berniukas išsliuogė pro liuką kaip gyvatė į savo guolį ar, tikriau, kaip lapė į olą, ir kajutėje įsiviešpatavo visiška tyla. Laivo vadas sėdėjo, parėmęs galvą ranka, tarsi pamiršęs, kad čia yra pašalinis. Jis būtų tylėjęs dar ilgiau, jeigu nebūtų atsiradęs trečias žmogus. Tiesi, lyg

[1] Kieta žemė (*lot.*).

sustingusi figūra pamažėle išlindo pro siaurą liuką, visai panašiai kaip šmėkla teatro scenoje. Išlindęs iki juosmens, žmogus stabtelėjo ir labai pagarbiai atsisuko veidu į kapitoną.

— Laukiu jūsų įsakymo,— pasigirdo duslus balsas, nors kalbančiojo lūpos beveik nesukrutėjo.

Vailderis krūptelėjo iš netikėtumo. Beje, liuke pasirodęs žmogus buvo toks įsidėmėtinas, kad būtų galėjęs bet ką nustebinti. Tas žmogus, nuo ilgos tarnybos jūroje sugrubusiais bruožais, atrodė kokių penkiasdešimt metų. Veidas raudonas su būdingomis, skruostus vagojančiomis plonomis gyslelėmis, kurių raizginys labai panašus į vynuogių kekę ir, matyt, ne veltui yra tapęs įrodymu priežodžiui, kad „geras vynas pats save giria". Galva nuplikusi, bet palei ausis styrojo kuokštai žilstelėjusių, pomada suteptų ir kariškai pašiauštų plaukų. Kaklas ilgas, apvyniotas juodu kaklaryšiu. Pečiai, rankos ir visas kūnas rodė, kad tas žmogus aukštas. Jo apsiaustas, nors ir gana griežto kirpimo, aiškiai buvo siūtas kaip maskaradinis domino. Kai žmogus prašneko, kapitonas pakėlė galvą ir sušuko, tarsi nustebęs dėl jo pasirodymo.

— A! Jūs jau savo poste, generole? Ar buvote krante?

— Taip.

— Suradote tą vietą? Ir tą žmogų?

— Ir viena, ir kita.

— O ką padarėte?

— Įvykdžiau įsakymą.

— Gerai. Jūs nuostabus karininkas, generole,— taip puikiai vykdote įsakymus; aš visuomet tai prisimenu. Ar jis rėkė?

— Mes užkimšome jam gerklę.

— Tai geriausias būdas užčiaupti burną skundikui. Viskas atlikta, kaip reikia, generole, ir, kaip visuomet, jūs nusipelnėte mano pagyrimo.

— Tai atsilyginkite.

— Kuo? Jūs ir taip turite patį aukščiausią rangą, kokį tik galiu suteikti. Po jo jau eina kilmingumo laipsniai.

— Niekai. Mano žmonės atrodo ne geriau už pašauktinius. Juos reikia aprengti.

— Aprengsime. Jo didybės gvardiečiai, pamatysite, nė per pusę tiek nebus aprūpinti. Labanakt, generole.

Žmogysta nusileido į tą patį liuką ir dingo tarsi šmėkla, kaip buvo pasirodžiusi. Vailderis vėl liko vienas su kapitonu. Pastarasis, atrodo, tik dabar staiga suvokė, kad šis keistas pokalbis įvyko prie beveik nepažįstamo žmogaus ir kad tas, tur būt, laukia kokių nors paaiškinimų.

— Mano bičiulis,— paaiškino jis išdidžiai,— vadovauja būriui, kuris tikrame karo laive būtų vadinamas „jūrų pėstininkais". Jis palaipsniui kilo tarnyboje nuo jaunesniojo karininko iki savo dabartinių aukštų pareigų. Pastebėjote, kaip jis atsiduoda kareivinėmis?

— Daugiau, negu jūra ir laivu. Ar vergų pirklių laivai visuomet turi tokią stiprią ginkluotę? Juk jūs apsiginklavę iki dantų.

— Kol mes susitarsime, jūs sužinosite apie mus ir daugiau,— šypsodamasis atsakė kapitonas. Paskui jis atidarė ant stalo stovinčią dėžutę, ištraukė iš jos susuktą pergamentą ir šaltai ištiesė jį Vailderiui. Greitu, tiriamu savo neramių akių žvilgsniu apžiūrėjęs jaunuolį, jis tarė: — Galite įsitikinti, kad mes turime „kaperiavimo raštus" ir kad mums, užimtiems taikiais reikalais, suteikta teisė dalyvauti kautynėse kartu su karaliaus laivynu.

— Bet juk tai patentas brigui!

— Tiesa, tiesa. Aš jums padaviau ne tą raštą. Va, šitas bus tikrasis.

— Taip, tai tikrai patentas šauniam laivui „Septynios seserys". Bet juk jūsų laive daugiau kaip dešimt patrankų, o šitie pabūklai jūsų kajutėje yra ne keturių, bet devynių colių.

— Jūs toks priekabus, tarsi būtumėt teisėjas, o aš — tik lengvabūdis jūrininkas. Manau, jūs esate girdėjęs apie tokį dalyką, kaip išplėstinis patentas? — toliau kalbėjo kapitonas, nerūpestingai nusviedęs pergamentą ant krūvelės kitų dokumentų. Po to, atsistojęs nuo savo kėdės, jis ėmė greitai

žingsniuoti po kajutę.— Nėra reikalo jums sakyti, misteri Vailderi, kad mes žaidžiame labai drąsų žaidimą. Kai kas jį vadina neteisėtu. Bet kadangi manęs nedomina teologiniai ginčai, šio klausimo mes nesvarstysime. Jūs atvykote čia, gerai žinodamas, ko norite?

— Aš ieškau tarnybos.

— Neabejoju, kad jūs jau apgalvojote ir nusprendėte, kokiu laivu norite plaukioti. Kad negaištume veltui laiko ir galėtume kalbėti atvirai, kaip dera dviem sąžiningiems jūrininkams, aš iš karto prisipažįstu, kad man reikalingas toks žmogus, kaip jūs. Dar prieš mėnesį karininko kajutėje bakborte gyveno drąsus ir prityręs jūreivis, vyresnis už jus, bet, drįstu pasakyti, ne šaunesnis, tačiau vargšelis atiteko žuvims.

— Nuskendo?

— Ne, ką jūs! Žuvo atvirame mūšyje prieš karaliaus laivą.

— Prieš karaliaus laivą? Nejaugi jūs išplėtėte savo patentą tiek, kad drįsote stoti į mūšį su jo didybės laivu?

— Ar be Jurgio Antrojo nėra kitų karalių? Gal laivas plaukiojo su balta vėliava[1], o gal su Danijos. Šiaip ar taip, karininkas buvo šaunus vyras, o jo gultas tebėra tuščias, kaip tą dieną, kai mes nukėlėme jo kūną ir įmetėme į jūrą. Jis būtų buvęs visiškai tinkamas laivo vadas, jeigu mano likimui būtų patekėjusi pražūtinga žvaigždė. Jeigu žinočiau, kad šis kilnus laivas atiteks į rankas tokiam žmogui, kuris mokės juo deramai naudotis — man būtų ir mirti lengviau.

— Bet jeigu atsitiktų tokia nelaimė, laivo savininkai, be abejo, patys pasirūpintų, ką paskirti.

— Mano laivo savininkai labai išmintingi,— atsakė kapitonas, vėl pažvelgęs į savo svečią tokiu skvarbiu žvilgsniu, kad tas net nuleido akis.— Jie retai tevargina mane savo priekaištais arba įsakymais.

— Jie jums nuolaidūs! Aš matau čia nemaža vėliavų,

[1] Prancūzijos karaliaus vėliava — baltame fone auksinės lelijos.

nepamirštų įtraukti į jūsų inventorių. Ar jie taip pat leidžia naudotis bet kuria iš jų pagal savo nuožiūrą?

Po šio klausimo reikšmingi ir suprantantys dviejų jūrininkų žvilgsniai susidūrė. Kapitonas išėmė iš praviros dėžės vieną vėliavą, į kurią svečias žiūrėjo, ir, išskleidęs ją iki pat grindų, atsakė:

— Kaip matote, čia — Prancūzijos lelijos. Nebloga emblema nepriekaištingiesiems prancūzams. Nors ji ir pretenduoja būti nesuteršta, vis dėlto šiek tiek susitepė nuo ilgo naudojimo. Štai taupusis ir apdairusis olandas — paprasta, solidu, pigu. Aš nelabai mėgstu jų vėliavą. Jeigu laivas, plaukiantis su šia vėliava, yra vertingas, savininkai ne visuomet linkę pigiai jo atsisakyti. Šitoji — tai pasipūtėlių hamburgiečių vėliava. Jie teturi vieną turtingą miestą ir giriasi, rodydami jo bokštus. Apie kitus savo turtus šioje alegorijoje jie išmintingai nutyli. O štai turkų, lunatikų tautos, pusmėnuliai. Jie įsivaizduoja esą dangaus karalystės įpėdiniai. Tegu sau ramiai mėgaujasi tuo pranašumu, nes atviroje jūroje jie retai ieško dangaus palaiminimo. Ana ten — laukiniai afrikiečiai, smulkieji palydovai, kurie sukasi apie galingąjį turkų mėnulį. Man mažai teko susidurti su šiais plačiakelniais ponais, nes jie retai kada turi vertingo krovinio. Bet vis dėlto,— pridūrė jis, žybtelėjęs akimis į šilkinį divaną, prieš kurį sėdėjo Vailderis,— esame susitikę su niekšais. Aha, štai ką aš myliu — puošnusis ispanas! Tas geltonas laukas primena jo kasyklų turtus. O ta karūna? Galima pagalvoti, kad ji tikrai nulieta iš aukso — tiesiog norisi ištiesti ranką ir čiupti tą brangenybę. Čia — kuklesnis, bet vis dėlto turtingas portugalas. Aš visuomet maniau, kad tie visokie karališki niekniekiai papuošti tikrais Brazilijos deimantais. Anas nukryžiuotasis, kurį jūs matote pamaldžiai kabantį greta mano kajutės durų, yra kaip tik vienas iš tokių.

Vailderis atsisuko pažvelgti į brangią emblemą, kuri tikrai kabojo ant perdorio už kelių colių nuo nurodytos vietos. Patenkinęs savo smalsumą, jis vėl ėmė žiūrinėti vėliavas ir staiga vėl pajuto tą tiriamą skvarbų žvilgsnį, kuriuo kapitonas taip dažnai stengėsi įskaityti mintis, atsispindinčias jo

pašnekovų veiduose. Tur būt, ir dabar jis mėgino įžvelgti, kokį įspūdį jo lankytojui daro šis gausus prabangos demonstravimas. Šiaip ar taip, Vailderis negalėjo sulaikyti šypsenos, nes jam šovė į galvą, kad kajutė taip išpuošta sąmoningai, laukiant jo apsilankymo ir tikintis, kad visas tas turtingumas jį palankiai nuteiks. Kapitonas pastebėjo šią jo akių išraišką, bet, gal būt, neteisingai suprato jos prasmę. Ir, tikriausiai, šie jo teisingi ar neteisingi spėliojimai paskatino jį ir toliau ironiškai, dar gyviau ir linksmiau, negu pirma, analizuoti vėliavas.

— Šios dvigalvės pabaisos — tai sausumos paukščiai ir retai teišdrįsta išskristi į atvirą vandenyną,— tęsė jis.— Jos ne man.[1] Štai narsus šaunuolis danas ir atkaklusis švedas, o toliau — smulkmė,— tarė jis, greitai modamas ranka į kokį tuziną plonesnių ritinėlių, tvarkingai sudėtų savo vietose,— nors ir jos išsileidžia savo skarmalus, kaip ir didžiosios valstybės. Štai ir prabangusis neapolietis. Aha, pagaliau pasirodė ir rojaus raktai! Tai tinkamiausia vėliava, su kuria galima mirti. Kartą plaukdamas su šiuo skuduro gabalu, aš susikibau vienas prieš vieną su sunkiuoju alžyriečių kaperiu. . .

— Kaip jūs ryžotės kautis, iškėlę bažnyčios vėliavą?

— Grynai dėl dievobaimingumo. Aš įsivaizdavau, kaip nustebs barbaras, pamatęs, kad mums toli gražu ne maldos galvoj. Vos tik paleidus į jį vieną ar dvi salves, jis jau ėmė prisiekinėti, kad pats alachas nuskyręs jį pasiduoti. O kai aš užgriuvau iš priešvėjinės pusės, musulmonas, tikriausiai, nusprendė, kad jį atakuoja visa šventoji konklava[2] ir kad artėja galas Mahometui ir visiems jo palikuonims. Prisipažįstu, aš pats išprovokavau tą susirėmimą, parodydamas jam šiuos taikos raktus, nes jis iš savo paikumo manė, kad jais atidaroma geroka pusė krikščioniškojo pasaulio nedegamųjų spintų.

— Kai jis prisipažino klydęs, ar paleidote jį?

— Hm! Gerokai pamokę. Mes pasikeitėme kai kuriomis

[1] Matyt, čia kalbama apie Rusijos imperatoriaus herbą. Tuo metu rusų laivai iš tikrųjų daugiausia plaukiojo Europos vandenyse.

[2] Kardinolų taryba.

prekėmis ir išsiskyrėme. Aš palikau jį berūkantį pypkę audringoje jūroje su forstenga už borto, bizanstiebiu už vairagalio ir kokiomis šešiomis ar septyniomis skylėmis dugne, pro kurias vanduo veržėsi taip greitai, kad nebuvo galima spėti jo pumpuoti. Matote, jam buvo užtikrintas kelias gauti savo dalį rojaus karalystėje. Bet taip nuskyrė dangus, ir jis buvo patenkintas!

— O kokios tos vėliavos, kurias praleidote? Jos išrodo turtingai ir jų daug.

— Tai Anglijos vėliavos. Jos aristokratiškos, kaip ir ji pati, daugiaspalvės, kaip jos partijos, ir nestokoja humoro. Čia netrūksta skarmalų pažymėti visiems rangams ir padėtims, lyg žmonės nebūtų iš vieno molio drėbti ir lyg vienos karalystės piliečiai negalėtų garbingai plaukioti po vienokia vėliava. Štai lordo vyriausiojo admirolo vėliava, štai šventasis Jurgis, štai jums raudonas, štai žydras laukas — kiekvienam atvejui, kiekvienai užgaidai. Štai motinos Indijos[1] juostos ir net paties karaliaus vėliava[2]!

— Karaliaus vėliava!

— O kodėl gi ne? Juk laivo vadas paprastai yra vadinamas jo monarchu. Taip, tai karaliaus vėliava, ir dar daugiau — mes buvome ją iškėlę, kai susitikome su admirolu!

— Nesuprantu,— sušuko klausytojas, apimtas tokio siaubo, kokį jaučia dvasininkas, matydamas dievo išniekinimą.— Iškėlėt karaliaus vėliavą, susitikę admirolo laivą?! Mes visi žinome, kaip sunku ir net pavojinga iškišti, kad ir juokais, paprastą vimpelą karaliaus kreiserio akivaizdoje. . .

— Mėgstu paerzinti tuos niekšus! — nutraukė jį kapitonas, negarsiai, bet piktai nusijuokdamas.— Labai malonu. Jie ne kartą mėgino mane nubausti, bet tam reikia jėgos, ir jiems vis nesiseka. Jūs suprantate, kaip malonu vesti sąskaitas su įstatymu, parodžius šį platų audeklą. Aišku ir be žodžių.

---

[1] Turima galvoje Ost Indijos vėliava.

[2] Karaliaus vėliavą laivas iškelia tik tada, kai juo plaukia karalius.

— O kuria iš visų šių vėliavų jūs dažniausiai naudojatės? — paklausė Vailderis, valandėlę įtemptai pagalvojęs.

— Plaukiodamas aš paprastai esu įnoringas, kaip penkiolikmetė mergiotė, rinkdamasi kaspinus. Kartais aš pakeičiu ir tuziną vėliavų per dieną. Nemaža garbingų pirklių, atplaukę į uostą, pasakodavo tikrą tiesą tai apie olandą, tai apie daną, su kuriais jiems teko šnektelėti atviroje jūroje. Kautynių metu, nors ir turiu visokių užgaidų, vis dėlto labiausiai mėgstu vieną vėliavą.

— Kokią gi?

Kapitonas uždėjo ranką ant vienos susuktos vėliavos ir kiek padelsė, žiūrėdamas į savo svečią taip įdėmiai ir susikaupęs, tarsi būtų norėjęs įžvelgti pačias jo sielos gelmes. Paskui, prilaikydamas, kad nenukristų, ištiesė raudoną kaip kraujas audeklą be jokių siuvinėjimų, be jokių pagražinimų, ir reikšmingai atsakė:

— Šitą. . .

— Tai piratų spalva!

— Taip, tikrai. Ir ji man geriau patinka, negu niūrus juodas fonas su kaukolėmis ir kitokiais vaikiškais niekais. Ši vėliava negrasina, ji tiesiog sako: „Tik tokia kaina mane galima nupirkti." Misteri Vailderi,— valdingai pridūrė jis jau be jokios ironijos ir juokų,— mudu suprantame vienas kitą. Kiekvienam ateina laikas plaukti su sava vėliava. Ar reikia jums pasakyti, kas aš toks?

— Manau, nereikia,— tarė Vailderis.— Jeigu aš teisingai suprantu, tai visi šie aiškūs ženklai rodo, kad prieš mane. . .

— . . . Raudonasis Korsaras,— užbaigė antrasis, pastebėjęs, kad Vailderis nesiryžta ištarti šio baisaus vardo.— Tai tiesa, ir aš tikiuosi, kad mūsų pokalbis duoda pradžią ilgai ir tvirtai draugystei. Pats nežinau, kodėl nuo pat pirmojo mūsų susitikimo mane traukia prie jūsų kažkoks stiprus ir nesuprantamas jausmas. Gal būt, aš pajutau tuštumą, kurią mano padėtis sudaro aplink mane. Šiaip ar taip, aš priimu jus iš visos širdies ir ištiestomis rankomis.

Nors viskas, kas buvo įvykę prieš šį atvirą pokalbį, aiš-

kiai rodė, kad Vailderis ir anksčiau šiek tiek įsivaizdavo, kas tai per laivas, į kurį jis išdrįso atplaukti, vis dėlto po tokio paaiškinimo jis pasijuto gana nejaukiai. Garsas apie šį nepaprastą plėšiką, jo drąsą ir dosnumą, taip dažnai užtemdomą žiaurumo, jo beatodairiška panieka mirčiai — viskas, tur būt, susitelkė krūvon mūsų jaunojo nuotykių ieškotojo galvoje ir privertė jį sudvejoti. Jis ruošėsi svarbiam žingsniui, o mes visi įpratę dvejoti rimtuose gyvenimo posūkiuose, net jeigu tie posūkiai nėra nelaukti.

— Jūs neapsirikote nei dėl mano ketinimų, nei dėl mano įtarimų,— atsakė jis pagaliau,— nes turiu prisipažinti, aš ieškojau kaip tik jūsų laivo. Aš sutinku tarnauti pas jus. Nuo šios minutės jūs galite mane skirti bet kokioms pareigoms, kurioms, jūsų manymu, aš labiausiai tinku.

— Jūs būsite mano pirmuoju padėjėju. Rytą tai bus paskelbta visai komandai, o, jeigu manęs neapvilsite, tapsite mano įpėdiniu, man mirus. Gal būt, jūs nustebsite, kad aš taip staiga parodžiau jums tokį pasitikėjimą. Tikrai, iš dalies tai keista. Bet juk mes negalime rinkti žmonių į savo laivą, mušdami būgnus Anglijos miestų gatvėse, kaip daroma, imant jūreivius karaliaus laivynui. Ir jeigu aš ką nors nutuokiu apie žmonių širdis, tai man atrodo, kad, nuoširdžiai pasitikėdamas jumis, aš jau vien tuo įgysiu jūsų palankumo.

— Visiškai teisingai! — sušuko Vailderis staigiai ir karštai.

Korsaras šaltai nusišypsojo ir kalbėjo toliau:

— Jūsų metų jauni džentelmenai dažniausiai turi atlapą širdį. Nors jūs ir labai man patinkate, bet, norėdamas, kad įsidėmėtumėt, koks jūsų vadas apdairus, turiu pasakyti, jog mes jau esame susitikę anksčiau. Aš žinojau, kad jūs ketinote surasti mane ir pasiūlyti savo paslaugas.

— Negalimas dalykas! — sušuko Vailderis.— Nė vienas žmogus. . .

— . . . negali būti tikras, kad jo paslapčių niekas nesužinos,— nutraukė antrasis,— jeigu jis turi tokį atvirą veidą, kaip jūs. Vos prieš dvidešimt keturias valandas jūs buvote gerajame Bostone.

— Tikrai, prisipažįstu, bet...

— Netrukus pripažinsite ir visa kita. Jūs perdaug smalsiai klausinėjote vieną mulkį, kuris skelbiasi esą mes atėmę iš jo maistą ir bures. Melagis niekšas! Tegu kitą kartą traukiasi man iš kelio, nes taip pamokysiu, kad iš karto pasidarys sąžiningas. Nejaugi jis mano, kad toks pasigailėjimo vertas grobis, kaip jis, galėtų priversti mane išskleisti bures nors per colį ir nuleisti valtį į jūrą?

— Vadinasi, visa tai netiesa? — paklausė Vailderis, neslėpdamas savo nustebimo.

— Kokia tiesa! Argi aš toks, kokį mane vaizduoja? Įsižiūrėkite gerai į pabaisą, kad niekas neliktų nepastebėta,— dusliai nusijuokė Korsaras, panieka norėdamas nuslopinti įžeistą išdidumą.— Kur ragai, kur kanopos? Pauostykite orą: argi kvepia siera? Bet pakaks apie tai. Aš sužinojau, kad jūs teiravotės apie mus, ir man patiko jūsų veidas. Trumpai sakant, aš nusprendžiau jus ištirti ir, nors veikiau gana atsargiai, vis dėlto prisiartinau prie jūsų tiek, kad savo tikslą pasiekiau. Jūs man patikote, Vailderi, ir, manau, šis jausmas bus abipusis.

Naujasis piratas nusilenkė, dėkodamas viršininkui už komplimentą, ir sumišęs nebežinojo, ką atsakyti. Paskui, tarsi norėdamas greičiau baigti pokalbį, paskubomis tarė:

— Dabar, kai viskas sutarta, nenorėčiau ilgiau įkyrėti, tad išplauksiu nakčiai, o rytą sugrįšiu eiti savo pareigų.

— Išplauksite! — sušuko Korsaras ir, staigiai sustojęs, įsmeigė žvilgsnį į Vailderį.— Mano karininkai tokią vėlyvą valandą paprastai laivo nepalieka. Jūrininkas turi mylėti savo laivą, o nakvoti krante gali tik ypatingais atvejais.

— Tuomet reikia viską išsiaiškinti,— greitai tarė Vailderis.— Jeigu aš turiu būti vergas ir tarnauti jums tik kaip papildomas varžtas arba laivo kniedė, tada mūsų reikalai baigti.

— Hm! Jūsų įkarštis, sere, man patinka labiau už jūsų išmintingumą. Aš esu prieraišus ir nemėgstu net trumpam išsiskirti su draugais. Ar jums ko nors trūksta laive? Aš nekalbu apie tuos dalykus, kuriais patenkinami paprasčiausi poreikiai... Bet jūs esate išmokytas vertinti žmogaus proto

kūrinius — čia yra nemaža knygų, jūs turite išlavėjusį skonį — čia daug gražių daiktų, jūs esate vargšas — čia prabanga.

— Visa tai niekis, jeigu nėra laisvės,— šaltai atsakė antrasis.

— O kokios laisvės jums reikia? Manau, jaunuoli, jūs nenorite taip greitai nustoti mano pasitikėjimo? Juk mes visai neseniai tesusipažinome, o gal aš paskubėjau, jums viską atvirai pasakęs?

— Aš turiu grįžti į krantą,— tvirtai pakartojo Vailderis,— jau vien dėl to, kad galėčiau žinoti, jog manimi pasitikima, jog aš ne kalinys.

— Visa, ką jūs kalbate, arba rodo jūsų kilnius jausmus, arba maskuoja didžiausią niekšybę,— kiek pagalvojęs nusprendė Korsaras.— Noriu patikėti pirmuoju atveju. Prižadėkite, kad, būdamas Niuporte, nė vienai gyvai dvasiai neprasitarsite, koks iš tikrųjų yra šis laivas.

— Galiu prisiekti! — karštai tarė Vailderis.

— Šiuo kryžiumi, šiuo deimantais nusagstytu kryžiumi? — sarkastiškai atkirto Korsaras.— Ne, sere,— pridūrė jis, išdidžiai perkreipęs lūpas ir su panieka atblokšdamas brangenybę,— priesaika reikalinga tiems, kurie turi įstatymus, priverčiančius tos priesaikos laikytis. O man tereikalingas tik aiškus ir nedviprasmiškas džentelmeno žodis.

— Tai aš aiškiai ir nedviprasmiškai pareiškiu, kad, būdamas Niuporte, niekam nepranešiu, koks yra šis laivas, jeigu jūs pats nepanorėsite ar neįsakysite to padaryti. Dar daugiau. . .

— Daugiau nieko nereikia. Protingiau yra patausoti pažadus ir be reikalo nesišvaistyti žodžiais. Gal būt, ateis laikas, kai jums bus naudingiau, be jokios žalos man, nebūti susietam pažadais. Po valandos būsite nugabentas į krantą. Ši valanda reikalinga tam, kad susipažintumėte su tarnybos sąlygomis ir papuoštumėte savo parašu mano laivo dokumentus. Roderikai,— pridūrė jis, vėl negarsiai stuktelėjęs gongą,— tu man reikalingas, berniuk.

Tas pats vikrus berniukas, kuris pašauktas buvo pasirodęs ir pirma, užbėgo laipteliais iš apatinės kajutės ir prisistatė.

— Roderikai,— vėl tarė Korsaras,— štai mano būsimasis pavaduotojas ir, žinoma, tavo viršininkas, o mano draugas. Gal užkąsite, sere? Mažai yra žmogui reikalingų daiktų, kurių negalėtų patiekti Roderikas.

— Dėkoju, man nieko nereikia.

— Tuomet būkite malonus eiti su berniuku. Jis palydės jus į kajutkompaniją ir paduos susipažinti mūsų taisykles. Per valandą jas perskaitysite, ir aš užeisiu pas jus. Pašviesk gerai į laiptus, berniuk. Beje, jūs, rodos, mokate nulipti ir be kopėčių, nes antraip aš nebūčiau turėjęs malonumo matyti jus čia.

Tardamas šiuos žodžius, Korsaras šelmiškai nusišypsojo, tačiau Vailderis niekuo neparodė, kad jam malonu prisiminti, kaip kvailai jis buvo paliktas bokšte. Korsaras pamatė, koks nepatenkintas jo pašnekovas, pasirengęs eiti paskui berniuką, stovintį prie liuko su žvake rankoje. Žengęs žingsnį į jį, maloniai, kaip dera gerai išauklėtam žmogui, piratas skubiai pasakė:

— Misteri Vailderi, aš turiu atsiprašyti, kad buvau toks nemandagus, mums išsiskiriant ant kalvos. Nors aš ir maniau, kad jūs atiteksite man, bet dar nebuvau visiškai tikras dėl savo laimikio. Netrukus suprasite, kaip man svarbu atsikratyti pašnekovu reikiamu laiku.

Vailderis atsisuko. Jo veido nebetemdė joks šešėlis, ir jis ženklu parodė daugiau apie tai nebekalbėti.

— Žinoma, atsidurti tokioje nelaisvėje nemalonu, bet pripažįstu, kad jūsų žodžiai teisingi. Ir aš pats, greičiausiai, būčiau taip pat pasielgęs, jeigu tik man būtų tai į galvą atėję.

— Gerajam žmogui, Niuporto griuvėsiuose malančiam savo grūdus, matyt, einasi nekaip, jeigu jau žiurkės bėga iš jo malūno,— sušuko Korsaras pavymui ir maloniai pamojavo ranka Vailderiui, kuris jau ėjo paskui berniuką.

Šį kartą Vailderis širdingai ir linksmai nusijuokė. Paskui jis dingo, ir kajutėje liko tik tas, kuris dar prieš valandėlę buvo joje visai vienas.

VII SKYRIUS

...Nėra tokių įstatymų jame,
Kurie iš vargo tau išbrist padėtų.
Tad nusiženk įstatymams pasaulio,
Paimk šiuos pinigus — ir praturtėk.

V a i s t i n i n k a s.

Ne aš, o mano skurdas ima juos.

Š e k s p y r a s, „Romeo ir Džuljeta"

Vailderiui išėjus, Korsaras sustojo ir kelias minutes stovėjo, gėrėdamasis savo pergale. Tačiau, nors jis jautėsi nepaprastai patenkintas, protingame jo veide nebuvo matyti vulgaraus džiaugsmo. Jis šypsojosi veikiau kaip žmogus, kuriam staiga nuslinko nuo širdies sunkus rūpestis, negu toks, kuris godžiai šoka pasinaudoti artimo paslauga. Tik labai atidus žvilgsnis būtų galėjęs pastebėti apgailestavimo šešėlį jo vylingoje šypsenoje ir permainingose — čia suliepsnojančiose, čia aptemstančiose — akyse. Beje, toks įspūdis netrukus būtų dingęs, nes visa Korsaro išvaizda vėl pasidarė nerūpestinga, kaip paprastai laisvalaikiu.

Palaukęs, kol Roderikas nuves Vailderį į kajutę apačioje ir duos jam susipažinti su laivo taisyklėmis, kapitonas dar kartą gongo dūžiu jį išsišaukė. Tačiau berniukas turėjo jam beveik prie pat ausies tris kartus pasisakyti atėjęs, kol paskendęs mintyse kapitonas atsiliepė.

— Roderikai,— ištarė Korsaras, ilgokai patylėjęs,— tu čia?

— Čia,— atsakė tylus, liūdnas balsas.

— Aha! Padavei jam taisykles?

— Taip.

— Ir jis skaito?

— Skaito.

— Gerai. Man reikia pasikalbėti su generolu. O tau, Roderikai, metas pailsėti. Labanakt. Pakviesk pas mane pasitarti generolą ir labanakt, mano Roderikai.

Berniukas paklusniai linktelėjo galvą, bet, užuot gyvai, kaip visada, šokęs vykdyti įsakymo, valandėlę palūkuriavo prie savo šeimininko kėdės. Tačiau, nesulaukęs jo žvilgsnio, jis nenoriai nulipo į žemutinę kajutę ir tą vakarą daugiau nebepasirodė.

Nėra reikalo aprašinėti, kaip generolas prisistatė antrą kartą. Jis išlindo taip pat, kaip ir anksčiau, tik šį sykį pasirodė visas. Jo aukšta, tiesi figūra nestokojo natūralaus grakštumo, be to, ji buvo dar taip tobulai ištreniruota, kad į mažiausią vieno sąnario judesį iš karto automatiškai reaguodavo atitinkamais judesiais kiti. Šis griežtas ir puikiai it automatas sureguliuotas žmogus, kariškai linktelėjęs savo viršininkui, pasitraukė kėdę ir prisitaikęs tylėdamas atsisėdo. Korsaras girdėjo jį įėjus, bet nė nepažvelgė, tik maloniai linktelėjo galvą, mat, nenorėjo nutraukti savo minčių. Bet pagaliau jis staigiai atsisuko į generolą ir tarė:

— Generole, kampanija dar nebaigta.

— Kodėl? Mūšis laimėtas, priešas paimtas į nelaisvę.

— Taip, jūs savo darbą atlikote, bet man dar lieka nemaža kas nuveikti. Matėte jaunuolį žemutinėje kajutėje?

— Mačiau.

— Ir kaip jis jums patiko iš išvaizdos?

— Jis jūrininkas.

— Vadinasi, jis jums nepatiko.

— Aš mėgstu drausmę.

— Būsiu labai apsirikęs, jei jis nepatiks jums denyje. Na, tiek to. Aš dar noriu prašyti vienos paslaugos.

— Paslaugos? Jau vėlokas laikas.

— Ar aš pasakiau „paslaugos“? Reikia atlikti tarnybinę pareigą.

— Laukiu jūsų įsakymų.

— Mums reikės veikti kuo atsargiausiai, nes, kaip žinote...

— Aš laukiu jūsų įsakymų,— lakoniškai pakartojo generolas.

Korsaras sučiaupė lūpas, slopindamas šypseną, ir pusiau švelniai, pusiau įsakmiai kalbėjo toliau:

— Valtyje prie laivo rasite du jūreivius. Vienas baltasis, antras — negras. Pasirūpinkite, kad tiedu žmonės įliptų į laivą ir viename iš priekinių kubrikų būtų padoriai nugirdyti.

— Bus padaryta,— atsakė generolu vadinamas žmogus, atsikėlęs ir plačiais žingsniais eidamas prie kajutės durų.

— Dar palaukite,— sustabdė jį Korsaras.— Kam jūs tai pavesite?

— Naitingeilas turi bene stipriausią galvą visame laive.

— Jis dabar toli. Aš jį nusiunčiau į krantą pasidairyti laisvų jūreivių, kuriems patiktų mūsų laivas. Užtikau jį smuklėje, kur jis, visai paleidęs liežuvį, gražbyliavo it advokatas, nuplėšęs honorarą nuo abiejų šalių. Be to, begerdamas jis su vienu iš tų dviejų žmonių buvo susikivirčijęs, tad, ko gero, jie dar susipeštų.

— Tada aš pats tai atliksiu. Mano naktinė kepuraitė laukia manęs, tik šį kartą ją teks prisirišti stiprėliau.

Korsaras, matyt, buvo patenkintas šiuo tvirtu pažadu ir bičiuliškai linktelėjo galva. Kareivis buvo beišeinąs, bet kapitonas vėl jį sustabdė:

— Dar vienas reikalas, generole. Dėl jūsų belaisvio.

— Reikia ir jį nugirdyti?

— Jokiu būdu. Įsakykite atvesti jį čia.

Generolas paklusniai sutiko ir išėjo iš kajutės.

„Aš pasirodžiau silpnas,— mąstė Korsaras, vėl vaikščiodamas po kajutę,— per daug pasitikėjau atviru veidu ir jaunatvišku entuziazmu. Bet arba aš klystu, arba vaikinas turi pagrindo biaurėtis visu pasauliu ir būti pasiruošęs bet kokiai romantiškai avantiūrai. Tačiau dabar būtų pražūtinga klysti, todėl reikia apdairumo ir begalinio atsargumo. Jis nepaprastai prisirišęs prie tų dviejų jūreivių. Norėčiau žinoti jo isto-

riją! Bet tam dar ateis laikas. Tiedu vyrai turi likti mums įkaitais ir laiduoti, kad jis grįš ir kad bus ištikimas. Jeigu jis pasirodys klastingas — ką gi, jie jūrininkai, o rūstūs mūsų įstatymai pasmerkia daugelį žmonių. Gerai sugalvota! Taip savo įtarimais neįžeisime jautraus ir išdidaus vaikino, jeigu tik jis, kuo aš mielai tikėčiau, pasirodys tikras žmogus."

Tokios buvo bendrais bruožais Korsaro mintys kurį laiką po to, kai jo bendražygis išėjo iš kajutės. Korsaro lūpos sujudėdavo: čia šypsena, čia tamsus šešėlis šmėstelėdavo jo išraiškingu veidu, kuriame atsispindėjo visi staigūs ir smarkūs įtempto jo mąstymo posūkiai. Taip susimąstęs, jis vaikščiojo vis greičiau, kartais kiek ekstravagantiškai sumostaguodamas, kol, staigiai pasisukęs, netikėtai atsidūrė prieš žmogų, kuris tarsi šmėkla atsirado jam prieš akis.

Kol kapitonas užsigalvojęs vaikščiojo po kajutę, į ją nepastebėti įėjo du augaloti jūreiviai ir, tylutėliai pasodinę ant kėdės kažkokią žmogystą, išslinko, nepasakę nė žodžio. Tai ir buvo tas asmuo, kurį dabar Korsaras pamatė. Ilgai, netardami nė žodžio, jie žiūrėjo vienas į kitą. Korsaras tylėjo nustebęs ir dvejodamas, o antrasis buvo apmiręs iš baimės ir netikėtumo. Pagaliau kapitono veidu šmėstelėjo keista šypsena, ir jis ūmai tarė:

— Sveikinu jus, sere Hektorai Houmspanai!

Apstulbusio siuvėjo akys (nes tai buvo ne kas kitas, o anas plepusis skaitytojo pažįstamas, pakliuvęs į Korsaro pinkles) klaidžiojo iš dešinės į kairę, visur sutikdamos prabangą greta su karo dalykais, ir po kiekvieno smalsaus žvilgsnio neišvengiamai įsmigdamos į stovintį priešais žmogų.

— Aš sakau: sveikinu jus, sere Hektorai Houmspanai! — pakartojo Korsaras.

— Teatleidžia viešpats nuodėmes vargšui septyneto mažų vaikų tėvui! — sušuko siuvėjas.— Kiek jau čia galima pasipelnyti iš sunkiai dirbančio, doro amatininko, kuris nuo saulės tekėjimo iki laidos sėdi, palinkęs prie savo darbo.

— Kokius nusižeminimo žodžius aš girdžiu iš riterio lūpų, sere Hektorai! — pertraukė Korsaras ir, paėmęs raitelio

vytelę, nerūpestingai numestą ant stalo, plekštelėjo ja siuvėjui per petį, lyg burtininkas, kuris vienu savo prisilietimu išsklaido apžavus. — Aukščiau galvą, doras ir ištikimas karaliaus valdiny! Laimė pagaliau jums nusišypsojo: dar tik prieš valandą jūs skundėtės, kad nė vienas klientas neateinąs į jūsų dirbtuvėlę iš šio laivo, o dabar štai turite puikią galimybę priimti užsakymus iš visos laivo įgulos.

— Ak didžiai gerbiamas, kilniaširdi Korsare,— atsipeikėjęs sušuko Houmspanas, kuriam vėl atsirišo liežuvis,— aš visai nusigyvenęs ir žuvęs žmogus. Mano gyvenimas buvo pilnas vargo ir kančių. Penki kruvini ir žiaurūs karai. . .

— Gana! Aš gi pasakiau, kad laimė kaip tik pradeda jums šypsotis. Drabužiai mūsų profesijos džentelmenams reikalingi ne mažiau, kaip kunigams. Jūs nesudaigstysite nė vienos siūlės be deramo atlyginimo. Štai žiūrėkite! — pridūrė jis, spustelėdamas slapto stalčiaus spyruoklę. Stalčius atsidarė, ir prieš akis atsiskleidė krūva aukso — netvarkingai sumestos kone visų krikščioniškųjų šalių monetos.— Mes turime pinigų tiems, kas mums ištikimai tarnauja.

Taip netikėtai išvystas lobis, kokio siuvėjas dar ne tik nebuvo matęs, bet nė įsivaizduoti negalėjo, aišku, padarė jam įspūdį. Pasigėrėjęs reginiu, kurį jam parodė kapitonas, jis su pavydu pažvelgė į šitiekos aukso savininką, kai šis uždarė stalčių, ir, taip padrąsintas, paklausė, vis labiau atgaudamas viltį:

— O ką aš turėsiu daryti, galingasis jūrininke, kad gaučiau savo dalelę iš šio lobio?

— Tą patį darbą, kurį dirbate kasdien ant kranto: kirpti, matuoti ir siūti. Gal kartais pravers ir jūsų talentas siūti maskaradinius drabužius.

— Ak, tokie drabužiai — nelemti velnio prasimanymai žmonėms įtraukti į nuodėmę ir pasaulio tuštybes. Bet, garbingasis jūrininke, ten ant kranto liūdi mano žmona Dezaira. Nors ji nebe jauna ir vaidinga, vis dėlto yra teisėta mano gyvenimo draugė ir gausių mano palikuonių motina.

— Jūsų žmona nevargs. Mūsų laivas — prieglobstis nelaimingiems vyrams. Taip jau yra, kad vyrai, kuriems trūksta

jėgų įsakinėti namie, susiranda prieglobstį mūsų laive. Jūs būsite septintas, susiradęs čia ramybę. Tokių žmonių šeimos gauna paramą mums vieniems žinomais būdais, ir abi pusės būna patenkintos. Ir tai ne vienintelė mano labdarybė.

— Jūs elgiatės teisingai ir esate vertas pagyrimo, didžiai gerbiamas kapitone. Ir aš tikiuosi, kad Dezaira su vaikais nebus pamiršta. Kas dirba, tas vertas ir atlyginimo, ir jeigu man teks dirbti jūsų naudai, tikiuosi, gerosios moters ir jos mažųjų neaplenks jūsų dosnumas.

— Aš jau sakiau: jie nebus pamiršti.

— Gal būt, teisingasis džentelmene, jeigu duotumėt man mažą dalelytę iš tos aukso krūvos dabar, mano žmona mažiau sielotųsi, ne taip uoliai teirautųsi apie mano likimą ir nebūtų tokia prislėgta. Aš jau žinau savo Dezairos būdą ir esu tikras: kol jai prieš akis šmėksos skurdas, Niuportas bus pilnas jos klyksmo. Dabar, kai viešpats maloningai davė man vilčių atsikvėpti, nebus nuodėmė, jeigu norėsiu tuo pasinaudoti ramybėje.

Nors Korsaras anaiptol nemanė, kaip jo belaisvis, kad Dezairos liežuvis galėtų pakenkti jo laivo darnumui, jis buvo nusiteikęs atlaidžiai. Vėl paspaudęs spyruoklę, pasėmė saują aukso ir, atkišęs Houmspanui, paklausė:

— Na, kaip? Norite dirbti ir prisiekti, kad sąžiningai tarnausite? Tada pinigai jūsų.

— Viešpatie, saugok mus nuo pikto ir nevesk mus į pagundą! — sušuko siuvėjas.— Didvyriškasis Korsare, aš bijau įstatymo. Jeigu ištiktų jus kokia nelaimė, sakysim, sučiuptų karaliaus kreiseris arba audra išmestų į krantą, tada būtų pavojinga pasirodyti perdaug artimai bendravus su jūsų įgula. O smulkios mano paslaugos jums, daromos iš prievartos, galėtų likti nepastebėtos, kaip aš nužemintai tikiuosi; ir aš pasitikiu jūsų didžiadvasiškumu, gerbiamasis ir kilnusis kapitone, kad tos paslaugos nebus pamirštos, dalijant jūsų sąžiningai uždirbtą pelną.

— Tai vis tas nelemtas siuvėjų įprotis savintis atraižas! — burbtelėjo Korsaras ir, pasisukęs ant kulno, taip nekantriai sudavė į gongą, kad kraupūs garsai nuaidėjo per

visą laivą. Keturios ar penkios galvos iš karto sužiuro pro įvairias kajutės duris, ir vienas paklausė, ko pageidaująs jų vadas.

— Veskite jį į gultą,— riktelėjo kapitonas.

Gerasis Houmspanas, kuris iš išgąsčio ar iš gudrumo atrodė visiškai negalįs nė pajudėti, buvo mikliai nukeltas nuo kėdės ir nutemptas prie durų į škancus.

— Palūkėkite! — sušuko jis vyrams, kurie, nieko nepaisydami, gabeno jį į kapitono nurodytą vietą.— Leiskite man pasakyti dar vieną žodį. Kilnusis, dorasis maištininke, nors aš ir nepriimu jūsų pasiūlytos tarnybos, bet ir neatsisakau kokiu nors nederamu ar nepagarbiu būdu, nes tai didelė pagunda, kuri mane tiesiog kankina. Bet mes galime sudaryti sutartį, kuri bus naudinga abiem šalims ir kartu nepažeis įstatymo. Aš norėčiau, galingasis komodore, išsaugoti savo gerą vardą iki pat karsto lentos ir išgyventi tiek, kiek man skirta, nes, taip garbingai ir laimingai pergyvenusiam penkis kruvinus ir žiaurius karus. . .

— Laukan!

Houmspanas dingo, lyg burtininkui lazdele mostelėjus, ir Korsaras vėl liko vienas. Ilgą laiką nei žingsniai, nei balsai neblaškė jo minčių. Laive viešpatavo kapų tyla, kurią gali įvesti tik griežta ir nepermaldaujama drausmė. Jeigu šioje kajutėje būtų sėdėjęs ne jūrininkas, jam būtų galėję pasirodyti, kad jis yra vienas tuščioje bažnyčioje,— tokie prislopinti ir neaiškūs pasigirsdavo net tie garsai, kurie buvo absoliučiai neišvengiami, nors jį supo įgula iš žmonių „be sąžinės ir garbės". Tiesa, prorečiais pasigirsdavo aukšti ir šiurkštūs jūreiviškos dainos garsai, išsiveržę iš įgėrusio jūreivio krūtinės; bet, kildami iš laivo gilumos ir nebūdami labai melodingi, jie išsisklaidydavo visuotinėje tyloje, kaip pirmos, nevykusios naujoko pastangos pūsti ragą. Bet ir šie garsai retėjo, o paskui visai nutilo. Pagaliau Korsaras išgirdo, kaip sukrebždėjo durų rankena, ir jo bičiulis kariškis vėl pasirodė kajutėje.

Iš generolo eisenos, veido ir visos išvaizdos buvo matyti, kad jis neseniai gautą uždavinį atliko sėkmingai, bet tam

padėjo nemaža pastangų. Korsaras, kuris atsistojo tą pačią akimirką, kai pamatė jį įeinant, tuojau pat pareikalavo ataskaitos.

— Baltasis toks girtas, kad nė gulėti negali, nesilaikydamas stiebo, bet negras — arba apgavikas, arba jo galva iš titnago.

— Tikiuosi, jūs ne per anksti sudėjote ginklus?

— Nė minute anksčiau, negu buvo galima. Bet lengviau būčiau kalną nuvertęs.

Korsaras atidžiai pažvelgė į generolą, norėdamas įsitikinti, kokia tikroji jo pavaldinio būklė, ir pakeitė savo ketinimą.

— Gerai. O dabar metas pailsėti.

Generolas išsitempė ir pasuko į mūsų taip dažnai minėtą liuką, visomis jėgomis stengdamasis eiti savo įprastu karišku žingsniu. Kapitonas nepadarė jokios pastabos dėl vieno kito netvirto judesio ar porą kartų susipynusių kojų, ir drausmin gasis valdinys buvo įsitikinęs, kad lipa žemyn pakankamai oriai, nes jo vidinis „aš“ buvo anaiptol ne tokioje būsenoje, kai geriausiai pastebimos smulkios kūno klaidelės. Korsaras dirstelėjo į savo laikrodį ir, davęs pakankamai laiko susikaupusiam generolui atsitraukti, palengva priėjo prie laiptų ir taip pat nulipo žemyn.

Žemutinės laivo patalpos, nors ir ne taip šauniai įrengtos, kaip viršutinė kajutė, vis dėlto buvo labai rūpestingai sutvarkytos ir patogios. Keletas kajučių tarnams užėmė pačią galinę laivo dalį, greta jų buvo karininkų svetainė, arba, jūrininkų kalba, kajutkompanija. Abipus jos buvo atskiros kajutės karininkams — miegamieji kambariai tiems, kurie turėjo garbę būti škancuose. Arčiau priekinės laivo dalies, už kajutkompanijos buvo jaunesniųjų karininkų kajutės, o čia pat priešais jas buvo įkurdintas generolu vadinamos žmogystos vadovaujamas būrys, kuris savo drausmingumu sudarė lyg barjerą tarp nežabotos jūreivių masės ir jų viršininkų.

Patalpos buvo išdėstytos beveik taip pat, kaip įprasta to tipo ir galingumo karo laivuose, panašiuose į Korsaro laivą. Bet Vailderis vis dėlto pastebėjo, kad pertvaros, skiriančios kajutes nuo kubriko, čia daug tvirtesnės, negu paprastai, ir

kad po ranka buvo nedidelė haubica, kurią, esant reikalui, galima naudoti, medikų žodžiais, kaip „vidinę" priemonę. Durys buvo nepaprastai tvirtos, o įtaisai joms užsklęsti veikiau priminė pasiruošimą kautynėms, negu įprastinį apsisaugojimą nuo smulkių pasikėsinimų į asmeninę nuosavybę. Bimsai ir karlingsai buvo nukarstyti muškietomis, muškėtonais, pistoletais, kardais, trumpomis ietimis ir kitais ginklais, jais lyg ornamentais buvo išpuoštos pertvaros, ir jų gausumas aiškiai leido spręsti, kad jie čia sutelkti ne vien parodai. Žodžiu, žiūrint jūrininko akimis, padėtis šiame laive buvo aiški: viršininkai jautė, kad juos apsaugoti nuo galimo įgulos smurto ir nepaklusnumo turi tik jų pačių įtaka ir sugebėjimas pasipriešinti, tad būtų neišmintinga nepasirūpinti atsargumo priemonėmis, kurios atsvertų jų palyginti mažesnę fizinę jėgą.

Pagrindinėje iš žemutinių patalpų, arba kajutkompanijoje, Korsaras rado ką tik savo užverbuotą padėjėją, bestudijuojantį naujosios tarnybos taisykles. Priėjęs kertę, kurioje Vailderis sėdėjo, jis pasakė paprastai, atvirai ir net draugiškai:

— Tikriausiai, mūsų taisyklės jums atrodo gana griežtos, misteri Vailderi?

— Taip, griežtumo joms netrūksta. Jeigu jos visuomet griežtai ir vykdomos, tai labai gerai,— atsakė Vailderis, atsistodamas prie viršininko.— Aš niekuomet nesu susidūręs su tokiomis griežtomis taisyklėmis, net. . .

— Net kur, sere? — paklausė Korsaras, pastebėjęs, kad pašnekovas suabejojo.

— Aš norėjau pasakyti, net tarnaudamas jo didybei,— atsakė Vailderis, truputį parausdamas.— Nežinau, ar tai trūkumas, ar rekomendacija, bet esu tarnavęs karaliaus laivyne.

— Veikiau rekomendacija. Bent aš taip manyčiau, nes ir aš išmokau jūreivystės ten tarnaudamas.

— Kokiame laive? — smalsiai paklausė Vailderis.

— Įvairiuose,— šaltai atsakė paklaustasis.— O dėl taisyklių griežtumo, tai jūs greitai suprasite, kad tokiame laive, kai nėra ant kranto teismų, į kuriuos galėtume kreiptis, nei

broliškų kreiserių, pasiruošusių prireikus atplaukti mums į pagalbą, kapitonui būtina turėti nemažą valdžią. Jūs įsitikinsite, kad mano galia gana didelė.

— Beveik neribota,— pasakė Vailderis su šypsena, kurią buvo galima palaikyti ironiška.

— Tikiuosi, jūs neturėsite pagrindo pasakyti, kad aš ja piktnaudžiauju,— atsakė Korsaras, nepastebėjęs arba dėdamasis nepastebėjęs pašnekovo išraiškos.— Bet jūsų valanda praėjo. Esate laisvas ir galite keltis į krantą.

Jaunuolis padėkojo jam, mandagiai linktelėdamas, ir pasuko eiti. Jiems lipant į viršutinę kajutę, kapitonas pasakė apgailestaująs, kad negalįs prideramai, kaip norėtų, išleisti savo rango karininko į krantą, nes ir laikas vėlus, ir reikia saugoti laivo inkognito.

— Bet jūsų tebelaukia valtis, kuria atplaukėte, ir stiprūs abu jūsų vyrai greitai jus nuplukdys į iškyšulį. Beje, ar juodu įtraukti į mūsų sutartį?

— Jie niekuomet nėra manęs palikę nuo pat mano vaikystės, tad nepanorės palikti ir dabar.

— Keista, kad du tokie skirtingi žmonės prisiriša prie asmens, taip nepanašaus į juos nei savo papročiais, nei išsiauklėjimu,— tarė Korsaras, žvilgterėjęs į Vailderį skvarbiu žvilgsniu, kurį nukreipė į šalį tą pačią akimirką, kai suvokė, kad jaunuolis pastebėjo, kaip susidomėjęs jis laukia atsakymo.

— Taip,— ramiai atsakė Vailderis.— Bet kadangi mes visi esame jūrininkai, skirtumas nėra toks jau didelis, kaip galėtų pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Aš dabar einu pas juos ir ta proga jiems pasakysiu, kad jie nuo šiol tarnaus jūsų vadovaujami.

Korsaras palaukė, kol jis išėjo iš kajutės, tada nerūpestingai nužingsniavo paskui jį į denį, lyg norėdamas pakvėpuoti gaiviu nakties oru.

Oras buvo nepasikeitęs, toks pat šiltas; viską gaubė tamsa. Ta pati tyla, kaip ir Vailderiui atėjus, viešpatavo laivo denyje, ir niekur, be vienintelės išimties, nebuvo matyti nė gyvos dvasios tarp visos daugybės akies skiriamų tamsių

objektų, kurie, kaip gerai žinojo Vailderis, buvo įprasti laivo įrenginiai. Išimtis buvo tas pats žmogus, kuris pirmas sutiko mūsų nuotykių ieškotoją. Jis tebežingsniavo ten ir atgal škancais, apsitūlojęs, kaip ir anksčiau, jūreivišku apsiaustu. Šį asmenį jaunuolis dabar užkalbino pats ir pasakė ketinąs laikinai palikti laivą. Tas išklausė Vailderį su pagarba, rodančia, kad naujas jo rangas laive jau žinomas, tačiau buvo aišku ir tai, kad viskam reikalingas paties Korsaro leidimas.

— Jūs žinote, sere, kad niekas, kokia bebūtų jo padėtis, šiuo metu negali palikti laivo be kapitono įsakymo,— tvirtai pasakė jūreivis.

— Žinau. Bet aš jau gavau įsakymą ir perduodu jį jums. Aš išplaukiu savo valtimi.

Už kelių žingsnių sargybinis pastebėjo žmogų ir suprato, kad tai kapitonas klausosi jų pokalbio. Todėl akimirką luktelėjo, norėdamas įsitikinti, ar tai, ką jis išgirdo iš Vailderio, tiesa. Matydamas, kad kapitonas neprieštarauja, jis tik parodė vietą, kur Vailderis galėtų rasti savo valtį.

Vailderis jau buvo besileidžiąs trapu, bet staiga žengė atgal ir nustebęs sušuko:

— Bet mano žmonių nėra!

— Gal jie pabėgo, niekšai!

— Sere, jie nepabėgo ir jie ne niekšai. Jie yra šiame laive ir turi būti surasti.

Karininkas palaukė, kokį įspūdį padarys šie ryžtingi žodžiai asmeniui, tebestovinčiam stiebo šešėlyje. Tačiau ir dabar iš ten neišgirdo jokio prieštaravimo, tad nusprendė, kad reikia klausyti. Pasakęs einąs paieškoti tų jūreivių, jis pasuko į priekinę laivo dalį, palikęs Vailderį, kaip šis manė, vieną visuose škancuose. Beje, greitai paaiškėjo, kad taip nėra. Korsaras, pamatęs savo naująjį padėjėją greitais žingsniais vaikščiojantį deniu ir labai nerimaujantį, panoro išsklaidyti jo mintis ir, nerūpestingai priėjęs prie jo, ėmė kalbėti apie savo laivą.

— Ar tai ne žavus jūrų laivas, misteri Vailderi? — kalbėjo kapitonas.— Ir plaukia taip, kad nė purslelis neužtykšta už grotstiebio. Tai kaip tik toks laivas, kokį myli jūrinin

kas: patikimai įrengtas ir greitas jūroje. Aš jį vadinu „Delfinu“, nes jis taip pat lengvai skrodžia vandenį, ir taip pat sugeba keisti spalvas, kaip žuvis dorada, kuri dažnai irgi vadinama delfinu. Kiekvienas laivas, žinote, turi turėti vardą, o aš nepakenčiu tų jūsų kraugeriškų pavadinimų, visokių ten „Siaubūnų“ arba „Giltinių“.

— Jums pasisekė, kad turit tokį laivą. Ar jis pastatytas jūsų užsakymu?

— Šiose kolonijose beveik visi mažesnės kaip šešių šimtų tonų talpos laivai pastatyti mano tikslams,— su šypsena atsakė Korsaras, lyg būtų norėjęs pakelti nuotaiką savo bendrininkui, parodydamas tas lobių kasyklas, kurios šiam atsiveria, užmezgus naująjį ryšį.— Tas laivas iš pradžių buvo pastatytas jo karališkajai didybei ir, berods, numatytas — kaip dovana, o gal kaip siaubas alžyriečiams. Bet. . . bet jis, kaip matote, pakeitė savininką ir jo likimas persimainė. O kaip ir kodėl — tai mažmožis, apie kurį vargu ar verta šiuo metu kalbėti. Taip, laivas kuo geriausiai pritaikytas savo paskirčiai. Kurį laiką jis stovėjo uoste, ten buvo patobulintas ir dabar visiškai tinka plaukioti.

— Vadinasi, jūs kartais ryžtatės užsukti į fortus?

— Turėdamas laiko, galėsite pasklaidyti mano asmeninį žurnalą ir gal rasite kai ką įdomaus.— Korsaras neatsakė tiesiai į klausimą.— Tikiuosi, misteri Vailderi, jūs pamatėte, kad laivas toks, dėl kurio jūrininkui netenka rausti?

— Laivo dailumas ir tvarka iš pat pradžių krito man į akis ir paskatino smulkiau pasiteirauti apie jį.

— Jūs greitai pastebėjote, kad jis laikosi tik vienu inkaru! — juokdamasis pasakė kapitonas.— Mat, aš niekuomet nieko nerizikuoju be pagrindo — net netekti savo inkarų bei lynų. Turint tokią grėsmingą bateriją, kaip šita, nedidelis dalykas būtų nutildyti tokį, atsiprašant, fortą. Tačiau tuo atveju ir mums galėtų netyčia pataikyti, todėl visada esu pasiruošęs tuojau pat išplaukti.

— Tur būt, šiek tiek nejauku kautis, kai žinai, kad nė kritiškiausiu atveju negali nuleisti vėliavos,— daugiau pats sau tarė Vailderis.

— Po mumis visuomet yra dugnas,— lakoniškai atsakė antrasis.— Bet jums aš pasakysiu: myliu savo laivą. Kasdien rūpestingai apžiūrime įrangą, lyg prieš lenktynes, nes dažnai mūsų narsumas siejasi su atsargumu.

— O kaip ir kur jūs remontuojatės, jeigu audros metu arba mūšyje laivas apgadinamas?

— Hm! Mes, sere, ką nors sugalvojame ir vėl leidžiamės į kelionę, pakenčiamai susitvarkę.

Jis nutilo, ir Vailderis, pajutęs, kad juo dar ne visiškai pasitikima, nebeklausinėjo. Tuo tarpu karininkas grįžo, lydimas vien tik negro. Keletu žodžių buvo paaiškinta, kas nutiko Fidui. Jaunuoliui buvo ne tik nemalonu tai sužinoti, bet ir skaudu. Ir jis ėmė taip nuoširdžiai atsiprašinėti Korsarą už savo jūreivio poelgį, kad šis patenkintas nusprendė, jog Vailderis visiškai neįtaria šioje nelemtoje istorijoje esant kokių nors kėslų.

— Juk jūs gerai žinote jūreivių būdą, sere,— kalbėjo jis,— ir nepalaikysite dideliu nusikaltimu vargšelio klaidos. Ant rėjos ir prie laivavirvių nėra geresnio jūreivio už Diką Fidą. Tačiau man tenka pripažinti, kad jis per daug stengiasi būti geras draugas ir prie stikliuko.

— Dar gerai, kad bent vienas išgali nuvežti jus į krantą,— nerūpestingai atsakė Korsaras.

— Aš ir vienas nusiirsiu tiek netoli, nes nemėgstu perskirti žmonių. Jei leisite, negras taip pat liks nakvoti laive.

— Kaip jums patinka. Po paskutinio susirėmimo mums tuščių gultų netrūksta.

Tada Vailderis liepė negrui grįžti pas draugą ir pasirūpinti juo, kol išsiblaivys. Juodaodis, kuriam galva taip pat buvo sunkoka, mielai paklusо.

Jaunuolis atsisveikino su kapitonu bei karininku ir nusileido į valtį. Stipriais yriais atsitolinęs nuo tamsaus laivo, jis su jūrininko pasigėrėjimu pažvelgė aukštyn į tvarkingą, puikų takelažą, po to apžiūrėjo niūrų korpusą. Prie pat bušprito juodavo grakštus žmogaus siluetas,— tas žmogus, matyt, įdėmiai sekė jo judesius. Ir, nors žvaigždes buvo aptraukę debesys, Vailderis atpažino Korsarą.

VIII SKYRIUS

...Kas gi tas ponaitis?
A u k l ė. *Tai senojo Tiberijaus sūnus.*
D ž u l j e t a. *O štai anas, kur šokti nenorėjo?*
A u k l ė. *To nepažįstu.*

Š e k s p y r a s, „Romeo ir Džuljeta"

Saulei kylant iš vandenų, kuriuose tvyrojo išsidraikiusios žydros Masačiusetso salos, Niuporto gyventojai pradėjo atidarinėti duris ir langus ir ruoštis dienos darbams, atsigaivinę ir pailsėję, kaip dera žmonėms, kurie protingai išnaudoja laiką, skirtą poilsiui arba malonumams. Tai šen, tai ten, kol buvo rakinėjami nesudėtingi užraktai ir spynos, girdėjosi žvalūs sveikinimaisi iš labo ryto, malonūs klausinėjimai, kur persišaldė duktė, ar nekankina reumatas gražaus amžiaus sulaukusios senelės. Kadangi „Surūdijusio inkaro" šeimininkas labai uoliai rūpinosi, kad jo užeigos niekas negalėtų apkaltinti perdaug vėlyvais pasilinksminimais, savo duris jis atidarė vienas iš pirmųjų, kartu stengdamasis nepraleisti nė vieno atsitiktinio svečio, kuris panorėtų po drėgnos nakties pasišildyti kokia nors stiprinančia priemone. Ši priemonė tuo metu Britanijos provincijose buvo labai paplitusi ir vadinama įvairiai: „karčiąja", „vėsinančiąja", „rytiniu lašeliu", „rūko sklaidytoja" ir kitaip, priklausomai nuo to, kaip labiausiai tiko tam tikromis aplinkybėmis.

Už savo uolumą smuklės savininkas buvo atlygintas: per pirmąjį pusvalandį jo svetingo baro prieplauka tvinte pritvino. Jis tikėjosi tolesnio antplūdžio ir tuomet, kai pirmoji banga jau pradėjo slūgti. Tačiau, pamatęs, kad lankytojai po truputį skirstosi prie savo darbų, jis išlindo iš už baro ir nuėjęs atsistojo tarpduryje, susikišęs rankas į kišenes, lyg slapčiom mėgaudamasis jose šnarančiais naujais gyventojais. Kažkoks nepažįstamas žmogus, kuris nebuvo įėjęs kartu su kitais ir todėl nedalyvavo įprastose išgertuvėse, stovėjo kiek atokiau, užsikišęs ranką už liemenės atlapo, ir atrodė kur kas daugiau susirūpinęs savo reikalais, negu smukli-

ninko sėkmė. Staiga jis pajuto, kad jį įdėmiai apžiūrinėja smuklininkas,— mat, šis iš karto suvokė, kad žmogus, deramai iš ryto pasistiprinęs, negali būti taip susimąstęs tokiu ankstyvu metu, kol dar jo neapniko dienos rūpesčiai, ir greitai sumetė, jog, užmezgęs su šiuo žmogumi pažintį, galėtų turėti iš to naudos.

— Malonus šiandien vėjelis, drauguži, iš karto išsklaido visą nakties drėgmę,— tarė jis, giliai įtraukdamas tikrai malonų ir gaivų giedro spalio ryto orą.— Kaip tik šituo gaivinančiu oru ir garsi mūsų sala. Dėl to ji yra sveikiausia ir, kaip visi pripažįsta, gražiausia vieta pasaulyje. Jūs, tur būt, ne čionykštis?

— Taip, ką tik atvykau, sere,— buvo atsakyta.

— Sprendžiant iš apsirengimo, jūs — jūrininkas? Ir, spėju, ieškote tarnybos laive? — toliau klausinėjo smuklininkas, patenkintas savo įžvalgumu.— Čia nemaža tokių praeina. Bet žmonės be reikalo mano, kad greitai galima susirasti gultą laive, nors Niuportas ir gana klesti. Ar jūs mėginote laimę Bėjaus provincijos sostinėje?

— Iš Bostono išvažiavau tik užvakar.

— Kaip? Išdidieji miesto gyventojai negalėjo surasti jums laivo? Taigi, plepėti jie moka ir prekę įkišti sugeba. Bet, žinote, nusimaną žmonės sako, kad Naraganseto užutekyje netrukus bus ne mažiau laivų, kaip Masačiusetso. Ar matote tą gražų brigą? Po savaitės jis išplauks keisti savo arklių į romą ir cukrų. O šit anas laivas atplaukė tik vakar, saulei leidžiantis. Kilmingas laivas, ir jo kajutės kaip princo kambariai. Jis išplauks, kai tik pasikeis vėjas, ir aš manau, kad geram jūrininkui pats laikas ten parsisamdyti. Ten, reide, stovi vergų pirklys, jeigu turite noro už algą vežioti juodaodžius.

— Vadinasi, tas laivas vidiniame uoste išplauks, kai tik papūs palankus vėjas? — paklausė nepažįstamasis.

— Tai jau tikrai taip. Mano žmona — tikra muitininko žmonos pusseserė, ir aš gerai žinau, kad visi popieriai paruošti ir laivas laukia tik vėjo. Jūs ir pats suprantate, drauguži, daugelis mėlynmarškinių jūrininkų — mano skolinin-

kai, ir sąžiningam žmogui tenka žiūrėti savo interesų, nes laikai dabar sunkūs. Taigi taigi garsus šis laivas „Karališkoji Karolina". Jis kasmet reguliariai daro reisą tarp kolonijų ir Bristolio, plaukdamas ten užsuka pas mus ir šio to mums atveža, o grįždamas pasiima malkų, vandens ir išplaukia namo arba į Karolinas, kaip kada išpuola.

— Malonėkit pasakyti, sere, ar jis gerai ginkluotas? — toliau klausinėjo nepažįstamasis. Dabar jis nebuvo toks susimąstęs, nes pokalbis aiškiai jį sudomino.

— Taigi, taigi. Jame yra keli geri buldogai, kurie savo lojimu gali šauniai apginti jo teises ir paremti jo didybės garbę, tesaugo jį dievas! Džude! Ei Džude! — suriko jis jaunai negrei, kuri rinko skiedras prakuroms iš laivų statyklos piuvenų.— Greitai nubėk pas kaimyną Houmspaną ir pabarbenk į jo miegamojo langą: žmogus pramigo. Kur matyta, jau išmušė septynias, o siuvėjas neateina, kaip visada, praskalauti išdžiūvusios gerklės stikliuku karčiosios.

Kol mergina vykdė savo šeimininko įsakymą, pokalbis trumpam nutrūko. Bet, pabarbenus į langą, pasigirdo tik Dezairos spiegimas, kuris skverbėsi pro plonas lentines vargano namelio sienas, kaip per rėtį. Po to atsidarė langas, ir suirzęs orios namo šeimininkės veidas išniro į gaivų rytmečio orą.

— Ką dar, ką dar prasimanysi? — suriko įžeista ir pažeminta žmona, kuri įsivaizdavo, kad, naktį praūžęs, jos vyras grįžta namo ir dar drįsta trukdyti jai miegą.— Negana, kad visai nakčiai pabėgai iš mano lovos ir nuo šeimos židinio, bet dar neduodi ramybės septyniems palaimintiems vaikeliams, jau nekalbant apie jų motiną? O Hektorai, Hektorai! Kokį pavyzdį rodai nepastoviam jaunimui ir ko gali pasimokyti iš tavo elgesio lengvabūdžiai?!

— Duok šen juodąją knygą,— tarė smuklininkas savo žmonai, kuri, išgirdusi Dezairos aimanas, taip pat priėjo prie lango.— Man atrodo, ta moteris kažką kalbėjo, kad siuvėjas po kelių dienų turi išvažiuoti. Jeigu žmogelis tikrai ketina taip padaryti, tai padorūs žmonės turi žvilgtelėti, kokia jo sąskaita. Ai-ai Kezija, ir tu leidai, kad tas luošas elgeta

įsiskolintų septyniolika šilingų ir šešis pensus už tokius niekniekius, kaip rytiniai stikliukai ir naktinės kepuraitės!

— Be reikalo karščiuojiesi, mano drauge. Juk jis pasiuvo mūsų berniukui mokyklinę eilutę ir surado. . .

— Na tiek to, mano geroji,— nutraukė ją vyras, grąžindamas knygą ir pamojęs jai eiti.— Manau, laikui bėgant, viskas susitvarkys. Kuo mažiau mes triukšmausime dėl kaimynų nuodėmių, tuo mažiau bus kalbama apie mūsų pačių klaidas. Jis sąžiningas ir darbštus meistras, sere,— kreipdamasis į nepažįstamąjį, toliau kalbėjo smuklininkas,— bet saulutė niekada nepažvelgia į jo langus, nors, dievaži, jų stiklas nėra per storas tokiai palaimai.

— Ir iš tokių smulkmenų, kurias mes čia girdėjome, jūs sprendžiate, kad tas žmogus tikrai pabėgo?

— Ką gi, tokia nelaimė ištinka ir geresnius už jį! — atsakė smuklininkas, sunerdamas pirštus ant savo apvalaus pilvo.— Mes, viešbučių savininkai, žinome, galima sakyti, visų aplinkinių žmonių slaptas mintis ir reikalus, nes, pas mus paviešėjęs, kiekvienas mieliau atveria širdį. Jeigu gerasis kaimynas Houmspanas mokėtų sutramdyti savo drauguže taip lengvai, kaip rikiuoti dygsnį prie dygsnio, tai gal nebūtų taip atsitikę, bet. . . Ar neišgertumėt ko nors iš ryto, sere?

— Gurkšnelį geriausio, ką turite.

— Tai va, aš ir sakau,— tęsė smuklininkas, paduodamas svečiui pageidaujamo gėrimo,— jeigu siuvėjas galėtų savo laidyne išlyginti moteriško charakterio raukšles, kaip jis lygina drabužius, o baigęs darbą galėtų užkąsti tokios žąsies, kaip toji, kuri kabo už mano prekystalio. . . O gal ir jūs malonėsite papietauti pas mus, sere?

— Dar nežinau,— atsakė nepažįstamasis, mokėdamas už gėrimą, kurio vos paragavo.— Daugiausia priklauso nuo to, kokių žinių aš gausiu apie uoste stovinčius laivus.

— Tuomet leiskite man, sere, visiškai nesavanaudiškai patarti jums apsigyventi čia visam laikui, kol būsite mūsų mieste. Jūrininkai daugiausia renkasi pas mane, ir galvą

dedu, niekas negalės suteikti daugiau jus dominančių žinių, kaip „Surūdijusio inkaro“ šeimininkas.

— Vadinasi, jūs patariate man kreiptis į prieplaukoje stovinčio laivo kapitoną? Ar laivas tikrai išplauks taip greitai, kaip jūs sakėte?

— Vos tik papūs palankus vėjas. Aš žinau visą šio laivo istoriją — nuo pat tos dienos, kai buvo pradėtas statyti jo kilis, iki paskutinės minutės, kai jis nuleido inkarą ten, kur dabar matote. Tarp kitko, juo plauks turtinga įpėdinė iš Pietų, gražioji generolo Greisono duktė. Ji ir jos auklė, ar „guvernantė“, kaip ją, rodos, vadina, kažkokia misis Vilis, laukia išplaukimo signalo ana ten, pas madam de Lesi. Ši madam — kontradmirolo de Lesi našlė ir tikra generolo sesuo, vadinasi, kaip aš suprantu, jaunosios panelės teta. Daug kas mano, kad ir savo turtą jai paliks, taigi, kas paims Gertrūdą Greison į žmonas, bus ne tik laimingas, bet ir turtingas.

Nepažįstamasis, kuris buvo gana abejingas per visą ankstesnį pokalbį, dabar, atrodo, aiškiai susidomėjo, matyt, dėl pokalbio objekto — jaunosios merginos. Sulaukęs, kol smuklininkas baigs sakinį, nepažįstamasis greitai paklausė:

— Ir jūs sakote, kad šis namas ant kalvos yra misis de Lesi?

— Ar aš taip sakiau? Visai ne. Sakydamas „ana ten“, aš turėjau galvoje pusę mylios nuo čia. Ten vieta, tinkama gyventi tokiai kilmingai damai, tai ne tie ankšti namiūkščiai aplinkui. Jos namą lengva atpažinti iš gražių užuolaidų ir vešlių medžių. Kertu lažybų, visoje Europoje nerasi tokios ūksmingos gyvatvorės, kaip prie madam de Lesi namų.

— Labai galimas daiktas,— sumurmėjo nepažįstamasis, nerodydamas tokio jausmingo provincialaus susižavėjimo, kaip smuklininkas, ir vėl susimąstė. Užuot skatinęs pokalbį, jis staiga jį nutraukė kažkokia nereikšminga pastaba ir, pakartojęs, kad jam, gal būt, dar teks čia sugrįžti, ryžtingai pasuko misis de Lesi namų link. Pokalbis buvo taip staigiai nutrauktas, kad smalsusis smuklininkas, tikriausiai, būtų turėjęs dėl ko pasukti galvą, bet kaip tik tuo metu jo dėmesį

patraukė Dezaira, kuri, išbėgusi iš namų, ėmė kuo iškalbingiausiai pasakoti apie nuodėmingąjį savo vyrą.

Skaitytojas, tikriausiai, jau nutuokia, kad žmogus, kalbėjęs su smuklininku, nėra jam nepažįstamas. Iš tikrųjų, tai ir buvo Vailderis. Bet, susirūpinęs savo slaptais planais, jaunasis jūrininkas nusprendė pasitraukti iš žodinio karo lauko ir, pasukęs priemiesčių link, ėmė kopti į kalvą, kurios pašlaitėje stovėjo miestas.

Nesunku buvo atskirti ieškomą namą iš keleto kitų panašių pastatų pagal „ūksmingą gyvatvorę", kaip viešbučio savininkas kolonistams būdingu išsireiškimu pavadino keletą tikrai gražių, vešlių guobų, augančių mažame kiemelyje prie paradinių durų. Tačiau, norėdamas įsitikinti nesuklydęs, Vailderis pasitikrino savo spėliojimus, paklausęs praeivių, o paskui susimąstęs žengė toliau.

Ryto vėsa jau visai išsisklaidė ir žadėjo gražią ir malonią rudens dieną, tokią, dėl kurių to krašto klimatas ir laikomas arba turėtų būti laikomas puikiu. Švelnus, nelyginant vidurvasario, pietų vėjelis glostė veidą mūsų nuotykių ieškotojui, kai jis retkarčiais sustodavo pasižvalgyti į įvairius laivus uoste. Iš susimąstymo Vailderį pažadino besiartinančių žmonių balsai. Vienas balsas nežinia kodėl ypač užkaitino jam kraują, ir jis susijaudino, pats nežinodamas ko. Pasinaudodamas kelio nelygumais, jis, niekieno nepastebėtas, užšoko ant aukštėlesnės atšlaitės ir, pasukęs link žemos tvoros, atsidūrė visai netoli kalbančiųjų.

Toji tvora juosė sodą ir kiemą prie namo, kuris, kaip jis dabar įsitikino, priklausė misis de Lesi. Netoli kelio stovėjo paprasta pavėsinė, kuri vasarą, aišku, skendėjo tarp lapų ir gėlių. Ji buvo pastatyta aukštesnėje vietoje, ir iš jos matei visą miestą, uostą, Masačiusetso salas rytuose, Apvaizdos salas vakaruose ir bekraštį vandenyną pietuose. Dabar lapai jau buvo nukritę, ir pavėsinės vidus gerai matėsi pro storus stulpus, kurie laikė parėmę nedidelį jos kupolą. Čia Vailderis pamatė tą pačią draugiją, kurios pokalbį jis netikėtai girdėjo aną dieną, kai drauge su Korsaru buvo pasislėpęs griu-

vėsiuose. Nors admirolo našlė ir misis Vilis stovėjo arčiau jo ir kalbėjosi su kažkuo, taip pat esančiu ant kelio, jaunojo jūrininko žvilgsnis netrukus už jų surado žymiai jam mielesnį skaistų Gertrūdos veidelį. Tačiau jo stebėjimus nutraukė vis dar nematomo pašnekovo balsas. Atsisukęs į tą pusę, iš kur girdėjo kalbant, Vailderis pamatė senyvą žmogų, sėdintį ant akmens prie pat kelio,— matyt, prisėdęs pailsinti savo nuvargusių sąnarių, jis atsakinėjo į klausimus, kuriais į jį buvo kreipiamasi iš pavėsinės. Jis buvo žilas, o ranka, spaudžianti lazdą, protarpiais sudrebėdavo, bet drabužiai, laikysena ir balsas pakankamai aiškiai rodė jį kadaise buvus jūrininku.

— Dievas mato, gerbiamoji ponia,— tarė jis kiek virpančiu balsu, kuriame dar kartais nuskambėdavo žemos gaidelės, būdingos jo profesijai,— mums, seniems jūros vilkams, nėra reikalo prieš išplaukiant žiūrėti į kalendorių, kad sužinotume, iš kurios pusės rytoj papūs vėjas. Mums užtenka įsakymo pakelti bures ir palaukti, kol kapitonas atsisveikins su žmona.

— Ach, tą patį visada sakydavo mano vargšas admirolas! — sušuko misis de Lesi, kuriai buvo baisiai malonu pasišnekėti su prityrusiu jūrininku.— Tai jūs, mielas bičiuli, manote, kad jeigu laivas yra pasiruošęs, jis turi išplaukti vis tiek, ar vėjas. . .

— Čia kaip tik laiku atsirado dar vienas jūrininkas, kuris gali mums duoti patarimą,— skubiai nutraukė ją Gertrūda, tarsi norėdama sukliudyti tetai kokiu nors kategorišku teigimu užbaigti ginčą, kuris ką tik buvo kilęs tarp jos ir misis Vilis.— Gal jis bus geras trečiųjų teismo teisėjas.

— Tikrai, — tarė guvernantė. — Malonėkite pasakyti, koks, jūsų nuomone, bus šiandien oras, sere? Ar jis bus palankus išplaukti, ar ne?

Jaunasis jūrininkas nenoromis atitraukė akis nuo išraudusios Gertrūdos, kuri, stengdamasi atkreipti į jį visų dėmesį, buvo pažengusi kelis žingsnius į priekį, o dabar droviai pasitraukė atgal, gilyn į pavėsinę, tarsi atgailaudama dėl

savo drąsumo. Jis nukreipė žvilgsnį į moterį, kuri ką tik jį užkalbino, ir žiūrėjo į ją taip ilgai ir akylai, jog toji, manydama, kad jos klausimas nebuvo suprastas, jį vėl pakartojo.

— Oru pasikliauti negalima, madam,— atsakė jis, kiek patylėjęs.— Tą gerai žino kiekvienas jūrininkas, kurį tarnyba jūroje yra ko nors išmokiusi.

Vailderio balsas skambėjo taip švelniai ir maloniai, bet kartu taip vyriškai, kad damos, lyg susitarusios, iš karto sukluso. Palankų įspūdį dar labiau didino jo tvarkinga išvaizda. Nors jo drabužiai buvo grynai jūreiviški, jis atrodė taip stebėtinai grakštus ir net kilnus, kad kilo abejonių, ar neturi jis teisės pretenduoti į aukštesnę visuomeninę padėtį, negu užima dabar. Linktelėjusi galvą su tokia išraiška, kuria greičiau norėjo pabrėžti savo orumą, o ne pagerbti pašnekovą, misis de Lesi tęsė pradėtą pokalbį.

— Šios damos,— tarė ji,— ruošiasi plaukti štai tuo laivu į Karoliną, ir mes svarstome, iš kurios pusės artimiausiu metu papūs vėjas. Bet aš manau, sere, kad tokiam laivui ne taip jau svarbu, ar vėjas bus palankus, ar ne.

— O aš taip nemanau,— atsakė Vailderis.— Man atrodo, jog iš šio laivo negalima tikėtis nieko gero, kad ir koks vėjas pūstų.

— Tačiau jis laikomas labai greitu. . . Ką ten laikomas! Mes ir pačios tai žinome: juk jis atplaukė iš namų iki kolonijų neįtikimai greitai — per septynias savaites! Bet jūrininkai, kaip ir mes, vargšai sausumos mirtingieji, matyt, turi savo įsitikinimų ir prietarų. Todėl, prašau atleisti, aš paklausiu šio garbingo veterano, ką jis apie tai mano. Ką jūs pasakysite, mano drauge, kokiomis plaukiojimo savybėmis pasižymi tas laivas su tokiomis bom-bramstengomis ir tokiais neįprastais apskritais marsais?

Vailderio lūpos virptelėjo, bet jis sulaikė šypseną ir neištarė nė žodžio. Tuo tarpu senasis jūrininkas atsistojo, pažvelgė į laivą, nuduodamas puikiai suprantąs ne per daug nuovokius admirolo našlės samprotavimus.

— Laivas vidinėje prieplaukoje, gerbiamoji ponia,— at-

sakė jis gerai įsižiūrėjęs,— jeigu jūs apie jį kalbate, yra toks, į kurį jūrininkui malonu žiūrėti. Galiu prisiekti, jis puikus ir patikimas. Plaukiojant gal jis stebuklų ir neparodys, bet šiaip yra tikrai tvirtas, geras laivas, arba aš jau nieko nesuprantu, kas dedasi žydruose vandenyse, ir nieko nežinau apie tuos, kas juose gyvena.

— Matote, kaip skiriasi nuomonės! — sušuko misis de Lesi.— Tačiau aš džiaugiuosi, kad jūs šį laivą laikote geru. Žinoma, jūrininkai mėgsta greitus laivus, bet šios damos ne mažiau vertina saugumą. Manau, sere, jūs neprieštarausite, kad šis laivas saugus?

— O aš kaip tik sakau priešingai,— trumpai atsakė Vailderis.

— Nuostabu! Šis žmogus — senas jūrininkas, sere, ir jis, atrodo, galvoja kitaip.

— Gal būt, jis ir yra matęs daugiau už mane, madam, bet abejoju, ar jis ir dabar tebegali matyti taip gerai. Nuo čia iki laivo labai toli, tad spręsti apie jo savybes sunku. O aš tą laivą esu apžiūrėjęs visai iš arti.

— Vadinasi, sere, jūs tikrai manote, kad juo plaukti pavojinga? — švelniai paklausė Gertrūda, kurios baimė nugalėjo drovumą.

— Taip, manau. Jeigu turėčiau motiną arba seserį,— pabrėžtinai ištaręs paskutinį žodį, jis nusikėlė skrybėlę ir nusilenkė savo gražiajai pašnekovei,— aš nesiryžčiau jų išleisti šiuo laivu. Garbės žodis, šiam laivui gresia toks pavojus, kokio nepatirs nė vienas kitas laivas, išplaukęs ar dar išplauksiantis šį rudenį iš čionykščių uostų.

— Keista,— tarė misis Vilis.— Mes turime apie laivą visai kitokių žinių. Gal būt, žmonės perdeda, bet laivas yra laikomas vienu iš patogiausių ir saugiausių. Ar galiu jus paklausti, sere, kuo jūs grindžiate savo nuomonę?

— Priežastys visiškai aiškios. Valdyti jį sunku, nes stiebai perdaug ploni, vairagalis labai sunkus, šonai išsikišę kaip bažnyčios sienos, o gramzda nepakankama. Be to, jis neturi priešakinės burės, ir vairagaliui tenka visas vėjo spau-

dimas, kurio jis, be abejo, neatlaikys. Ateis diena, kai jis vairagaliu nugrims į dugną.[1]

Vailderis kalbėjo labai ryžtingai, pranašaudamas tarsi orakulas, ir klausytojos gaudė kiekvieną jo žodį su nuoširdžiu pasitikėjimu, kukliu nuolankumu ir didžiausia pagarba, kaip menkai teišmaną žmonės žiūri į tuos, kurie yra pažinę visas kokios nors svarbios profesijos paslaptis. Nė viena aiškiai neįsivaizdavo, apie ką kalbėjo jaunuolis, bet patys jo žodžiai reiškė pavojų ir mirtį. Tačiau misis de Lesi nusprendė, kad ji, labiausiai prityrusi už kitas, turi parodyti, jog puikiai supranta visa, apie ką kalbama.

— Taip, tai tikrai labai rimti trūkumai! — oriai sutiko ji.— Visai nesuprantu, kaip mano agentas galėjo juos nutylėti. Ar neturi šis laivas ir kitų pavojingų trūkumų, kurie jums, sere, kristų į akis net iš taip toli?

— Netgi per daug. Jūs matote, kad jo bramstengos pritvirtintos iš vairagalio pusės, ir nė viena iš viršutinių burių neplevėsuoja. Be to, madam, labai svarbi laivo dalis yra bušpritas, o visas jo tvirtumas šiame laive priklauso nuo vaterštagų ir vatervulingų.

— Tikrai, tikrai! — pasibaisėjusi sušuko misis de Lesi, tarsi iš tiesų nusimanydama jūreivystėje.— Į šiuos dalykus aš visai nebuvau atkreipusi dėmesio, bet dabar, kai jūs paaiškinote, matau pakankamai gerai. Tiesiog nusikalstamas neapsižiūrėjimas! Svarbiausia, kaip galima leisti, kad bušprito saugumas priklausytų nuo vaterštagų ir vatervulingų! Iš tikrųjų, Vilis, aš niekuomet nesutiksiu, kad mano dukterėčia plauktų tokiu laivu.

Kol Vailderis šnekėjo, misis Vilis varstė jį savo šaltu žvilgsniu, o dabar taip pat ramiai pasisuko į admirolo našlę.

— Gal būt, pavojus šiek tiek perdėtas,— pasakė ji.— Pasiklauskime ir ano jūrininko, ką jis apie tai galvoja. Ar tamsta taip pat manote, kad šiuo metų laiku pavojinga plaukti į Karoliną tuo laivu?

[1] Čia ir toliau Vailderis paisto visokius niekus, žinodamas, kad jo klausytojos nieko nenutuokia apie jūreivystę.

— Viešpatie, ponia! — tarė šypsodamasis žilagalvis jūrininkas.— Čia kažkokie naujoviški trūkumai ir kliūtys, jeigu tai iš tikrųjų yra trūkumai. Mano laikais apie tokius dalykus niekas nėra girdėjęs. Prisipažįstu, aš, senas kvailys, nė pusės nesupratau, ką kalbėjo šis jaunas džentelmenas.

— Jūs, tikriausiai, jau seniai nebeplaukiojate,— šaltai tarė Vailderis.

— Paskutinį kartą buvau jūroje prieš penkerius ar šešerius metus, o pirmąjį — prieš penkiasdešimt.

— Vadinasi, jūs nematote jokių priežasčių būkštauti? — vėl paklausė misis Vilis.

— Aš jau senas ir silpnas, ponia, bet jeigu šio laivo kapitonas man duotų jame gultą, aš dėkočiau ir laikyčiau garbe ten tarnauti,

— Kai vargas spaudžia, sutiksi su viskuo,— sušnibždėjo misis de Lesi, reikšmingai pažvelgusi į savo bičiules ir tuo parodydama, kaip menkai ji tevertina senio argumentus.— Aš linkusi pritarti jaunesniojo jūrininko nuomonei, nes ji pagrįsta profesinėmis žiniomis.

Misis Vilis nieko neatsakė ir, patylėjusi, kiek reikalauja pagarba vyresniajai pašnekovei, atsisuko į Vailderį, klausdama:

— Kaip jūs paaiškinsite tokį nesutarimą tarp dviejų jūrininkų, kurie, atrodo, yra tiek prityrę, kad turėtų būti vienodos nuomonės?

— Aš manau, į šį klausimą galėtų atsakyti viena gerai žinoma patarlė,— šypsodamasis atsakė jaunuolis,— bet reikia taip pat atsižvelgti į tai, kad laivų statyba yra pažengusi į priekį, o, gal būt, ir į tai, kad mūsų padėtis ir pareigos laivuose šiek tiek skirtingos.

— Tai tiesa. Ir vis dėlto aš manau, kad laivininkystė, būdama tokia sena, negalėjo labai smarkiai pasikeisti per kokius šešerius metus.

— Atleiskite, madam, bet reikalinga nuolatinė praktika jūroje, kad galėtum tuos pasikeitimus pamatyti. O aš drįstu sakyti, kad šis senas jūrininkas neturi supratimo, kaip laivas vairagaliu skrodžia bangas, kai visos burės išskleistos.

— Neįmanoma! — sušuko admirolo našlė.— Net jauniausią ir mažiausiai patyrusį jūreivį turi sužavėti tokio reginio grožis.

— Taip, taip,— pritarė ir įžeistas senis, kuris nenorėjo prisipažinti ne viską išmanąs apie jūreivystę.— Aš esu matęs tat darant nemaža puikių laivų, ir, kaip sako ledi, reginys buvo didingas ir gražus.

Vailderis sumišo. Jis prikando lūpą, atsidūręs tokioje padėtyje, kai žmogų pritrenkia visiškas kito nemokšiškumas arba nepaprastas gudrumas. Tačiau savimi patenkinta misis de Lesi išgelbėjo jį nuo atsakymo.

— Žinoma, būtų tiesiog keista,— tarė ji,— kad žmogui, pražilusiam beplaukiojant jūromis, niekuomet nebūtų padaręs įspūdžio toks kilnus vaizdas. Bet vis dėlto, gerbiamasis, jūs, matyt, nepastebėjote tų ypatingų laivo trūkumų, kuriuos šis. . . šis džentelmenas ką tik taip teisingai nurodė.

— Aš nelaikiau jų trūkumais, gerbiamoji ponia. Kaip tik taip įrengęs savo laivą būdavo mano narsusis ir šaunusis velionis vadas. Ir aš didžiuodamasis galiu pasakyti, kad jo didybės laivyne niekad nėra tarnavęs geresnis jūrininkas ir garbingesnis žmogus.

— Tai jūs tarnavote karaliui? O kas toks tas jūsų mylimas vadas?

— Kas jis toks? Mes, kurie gerai pažinojome, vadinome jį Geruoju Oru, nes, kai plaukdavome su juo, jūra visuomet būdavo rami ir vėjas palankus. O krante jis buvo žinomas kaip šaunus ir daugelį pergalių laimėjęs kontradmirolas de Lesi.

— Tai, vadinasi, mano velionis vyras, visų gerbiamas ir garsus jūrininkas, savo laivus įrengdavo kaip tik taip? — paklausė našlė virpančiu balsu, kuris aiškiau už viską rodė, koks didelis ir tikras susijaudinimas, koks pelnytas išdidumas užliejo jos širdį.

Senis sunkiai pasikėlė nuo akmens, atidžiai pažiūrėjo į ką tik paminėto žmogaus našlę ir, žemai nusilenkęs, atsakė:

— Jeigu aš turiu garbę matyti savo admirolo žmoną, tai didelis džiaugsmas mano senoms akims. Šešiolika metų aš

tarnavau jo paties flagmane ir dar penkerius kituose jo eskadros laivuose. Drįstu paklausti, ar gerbiamoji ponia nesate girdėjusi apie grotstiebio vyresnįjį Bobą Blantą?

— Žinoma, žinoma! Mano vyras mėgdavo pasakoti apie tuos, kurie jam ištikimai tarnavo.

— Telaimina jį viešpats, amžiną atilsį! Jis buvo geras vadas ir niekuomet nepamiršdavo draugo, nei paprasto jūreivio, nei karininko. Admirolas buvo tikras jūrininkų draugas!

— Tai dėkingas žmogus! — tarė misis de Lesi, braukdama ašarą.— Aš neabejoju, kad galima visiškai pasikliauti jo nuomone apie laivus. Ar jūs, mielas bičiuli, tikrai žinote, kad mano velionis visų gerbiamas vyras liepdavo įrengti visus savo laivus taip, kaip įrengtas šis, apie kurį mes kalbame?

— Visiškai tikrai, ponia. Juk aš savo rankomis esu padėjęs juos įrengti.

— Ir vaterštagus?

— Ir vatervulingus, miledi. Jeigu admirolas būtų gyvas ir matytų šitą laivą, tai, galiu prisiekti, pavadintų jį visai patikimu ir puikiai įrengtu.

Misis de Lesi išdidžiai ir ryžtingai atsisuko į Vailderį ir tarė:

— Vadinasi, mano atmintis šiek tiek sušlubavo, bet ir nenuostabu. Kas mane pamokys — juk gyvųjų tarpe jau nebėra to, kuris tiek daug mane buvo išmokęs jūreivystės. Mes jums labai dėkingos, sere, už jūsų pareikštą nuomonę, bet esame priverstos manyti, kad pavojų padidinote.

— Prisiekiu garbe, madam,— nutraukė ją Vailderis, prisidėjęs ranką prie širdies ir pabrėždamas kiekvieną žodį,— aš kalbu visai nuoširdžiai. Aš ir dabar sakau, kad plaukti šiuo laivu labai pavojinga; ir temato dangus, kad taip kalbėti mane skatina anaiptol ne priešiškumas jo kapitonui, jo savininkui ar kam kitam, su tuo laivu susijusiam.

— Mes neabejojame jūsų nuoširdumu, sere. Mes tik manome, kad jūs klystate,— atsakė admirolo našlė, užjaučiamai ir, kaip jai atrodė, atlaidžiai nusišypsodama.— Šiaip ar taip, mes jums dėkingos už gerus norus. Eime, gerbiamas veterane, mes su jumis dar nenorime išsiskirti. Pasibelskite

į mano namų duris, jums atidarys, ir mes dar pasišnekėsime apie visus šiuos reikalus.

Šaltai nusilenkusi Vailderiui, misis de Lesi su savo bičiulėmis pasuko per sodą į namus. Ji žengė išdidžiai, visiškai įsitikinusi savo pranašumu; tuo tarpu Vilis žingsniavo iš lėto, tarsi paskendusi mintyse. Gertrūda ėjo šalia guvernantės, jos veidą slėpė plačiabrylė skrybėlė, bet Vailderiui pasirodė, kad ji slapčiomis susirūpinusi žvilgterėjo į jį, nes jo žodžiai privertė smarkiau plakti jautrią jos širdį,— žinia, ne dėl ko kito, o iš baimės. Jis nepajudėjo, kol jos dingo už krūmų. Paskui apsisuko, norėdamas išlieti savo apmaudą seniui profesijos broliui, bet pamatė, kad tas veltui negaišo laiko ir jau ėjo pro vartus, tikriausiai, neabejodamas būsiąs gerai atlygintas už neseniai pasakytus meilikaujamus žodžius.

IX SKYRIUS

...aš ką tik mačiau,
Kaip jis per sieną perlipo į sodą.

Šekspyras, „Romeo ir Džuljeta"

Vailderis paliko mūšio lauką nugalėtas. Atsitiktinumas, ar, kaip jis buvo linkęs manyti, senojo jūrininko pataikavimas, pavertė niekais jo mažą gudrybę, ir jis visai nebeteko vilties savo sumanymui įvykdyti. Kol kas mes nenorime gilintis, kokie jausmai ir planai paskatino mūsų nuotykių ieškotoją veikti prieš tuos, su kuriais jis taip neseniai sudarė sąjungą. Faktai patys tai aiškiai parodys skaitytojui.

Nusivylęs ir visai nusiminęs, jaunasis jūrininkas lėtai grįžo į miestą. Leisdamasis nuo kalvos, jis kelis kartus stabtelėjo, apžvelgdamas įvairius laivus uoste, bet nė vienas iš jų per daug jo nedomino. Gal kiek ilgiau ir rimčiau jis žiūrėjo į pietinėje pusėje stovintį prekybos laivą.

Tuo tarpu uoste prasidėjo įprasta darbo diena, iš visų pusių ėmė sklisti kasdieninis darbo triukšmas. Ryto ramybę nutraukė savotiška ištęstinė jūrininkų daina. Laivas vidiniame uoste anksčiau už kitus parodė, kokie darbštūs jo žmonės, ir suskato ruoštis išplaukimui. Kai tik Vailderis pastebėjo tuos pasiruošimus, iš karto dingo visas jo abuojumas, ir jis ėmė ypač įdėmiai tą laivą stebėti. Jis matė, kaip vantais tingiai lipa jūreiviai, visiškai ne taip, kaip tomis akimirkomis, kada prireikia vikrumo; ant tamsių masyvių rėjų tai šen, tai ten juodavo žmonių figūros. Po kelių minučių viena priešakinė burė, kuri gulėjo stipriai sutraukta, nuslinko žemyn ir nerūpestingai supleveno grakščiomis klostėmis. Pastabusis Vailderis puikiai žinojo, kad prekybos laivuose — tai signalas kelti bures. Dar po valandėlės apatiniai šios svarbios burės kampai buvo pritraukti prie atitinkamų giko galų, ir sunkus gafelis pradėjo lėtai kilti stiebu, išlygindamas burės klostes, kol balta kaip sniegas burė plačiai išsiskleidė. Lengvi vėjo gūsiai čia suvirpindavo standžiai išsitempusį jos paviršių, čia vėl nutoldavo: burė tai išsipūsdavo, tai sugniuždavo, bet vėjas dar buvo bejėgis. Tuo tarpu buvo baigti ir kiti pasiruošimo darbai, ir jūrininkai, tarsi išsikvietę vėją, dabar laukė, kaip jis jų paklausys.

Atidžiai pažiūrėjęs, kaip ruošiasi išplaukti tiek kartų minėtas laivas, Vailderis nukreipė žvilgsnį į laivą reide, norėdamas pamatyti, kokį įspūdį ten padarys šis neabejotinas signalas. Bet net įdėmiausia ir įžvalgiausia akis nebūtų galėjusi pastebėti, kad anam tai nors kiek rūpėtų. Kol prekybos laive vyko ką tik aprašytas pasiruošimas, antrasis laivas stovėjo, išmetęs inkarą, nė mažiausiu judesiu neparodydamas, kad juodame nejudančiame jo korpuse yra nors viena gyva dvasia. Bet už šio apsimestinio apsnūdimo Vailderis vis dėlto įžvelgė kitokį vaizdą. Jis lengvai pastebėjo nemaža vien jūrininkui suprantamų požymių, kad laivas yra pasiruošęs išplaukti. Lynas, užuot karojęs ties vandeniu, buvo smarkiai įtemptas. Visos valtys nuleistos į vandenį. Visos burės, visos rėjos buvo savo vietose, nors paprastai, kai laivas stovi saugiame, pritaikytame uoste, jos nuimamos taisyti arba apžiū-

rėti. Šimtai laivavirvių kryžiavosi žydro dangaus fone. Žodžiu, nors laivas ir atrodė nesirengiąs išplaukti, iš tikrųjų jis buvo visiškai pasiruošęs pakelti inkarą arba, reikalui esant, panaudoti savo puolimo ar apsigynimo priemones. Abordažiniai tinklai, kaip ir išvakarėse, buvo pritraukti prie laivavirvių, bet šią nepaprastą atsargumo priemonę pateisino karo meto aplinkybės, kai laivą galėjo užpulti lengvi prancūzų kreiseriai, taip dažnai plaukiantys iš Vest Indijos salų palei visą žemyno pakrantę; be to, jis stovėjo reide ir visiškai nebuvo apsaugotas nuo uosto įtvirtinimų. Bet tam, kas žinojo, koks šis laivas yra iš tikrųjų, jis dabar galėjo atrodyti kaip plėšrus žvėris ar nuodinga gyvatė, kuri, apsimetusi snaudžianti, laukia, kol auka pakankamai prisiartins, kad galėtų pulti ant jos arba suleisti savo nuodus.

Vailderis pakraipė galvą, puikiai suprasdamas, ką reiškia ši klastinga ramybė, ir vėl patraukė į miestą tokiu pat neskubiu žingsniu, kaip iki tol. Jis ėjo gana ilgai, nepastebėdamas, kaip slenka laikas, ir gal būtų prabėgę dar daug neskaičiuojamų minučių, jeigu kažkas, ranka palietęs jam petį, nebūtų nutraukęs jo minčių. Krūptelėjęs iš netikėtumo, jis atsigręžė ir suprato ėjęs labai lėtai, nes jį pasivijo senis jūrininkas, nors jį buvo palikęs su tomis, su kuriomis pats taip mielai norėtų būti.

— Su savo jaunomis kojomis, misteri,— tarė senis, kai Vailderis į jį atsisuko,— jūs galėtumėt skrieti kaip laivas išskleistomis burėmis. Tačiau mano senos kojos pavijo jus, ir mes jau galime susikalbėti be signalinių vėliavėlių.

— Jūs, tikriausiai, turite tokį nepaprastą privalumą „skrosti bangas vairagaliu",— pašaipiai atsakė Vailderis.— Plaukiant tokiu nepaprastu būdu, galima atsidurti dievažin kur.

— Matau, broleli, tu įsižeidęs ant manęs, kad aš pasekiau tavo paties samprotavimais. Bet juk aš, galima sakyti, kėliau bures pagal tavo komandą. O gal tu manei, kad toks senas jūrų vilkas, kaip aš, tiek kartų ėjęs sargybą flagmane, prisipažins esąs neišmanėlis, kai kalbama apie žydruosius vandenis? Velniai griebtų, kur man žinoti, kad tarp tūks-

tančių laivų, dabar leidžiamų į vandenį, nėra ir tokio, kuris puikiai plaukia į priekį vairagaliu? Sakoma, laivus žmonės stato, nusižiūrėję į žuvį, tai ar negali būti, kad jie kada statydami nusižiūrės į krabą arba austrę. O toks laivas ir skros bangas vairagaliu.

— Na gerai, seni. Manau, kad admirolo našlė tau dosniai atsilygino, ir dabar gali gulti į dreifą visam sezonui, nesirūpindamas, kaip bus statomi laivai ateityje. Sakyk, ar tu ketini ir toliau laikyti kursą žemyn nuo šios kalvos?

— Iki pat dugno.

— Labai gerai, nes aš pasiryžęs vėl kopti į viršų. Taigi mūsų kalba baigta, ir, kaip sakoma jūroje, linkiu gero vėjo!

Senasis jūrininkas nusijuokė, pamatęs, kad jaunuolis staiga apsisuko ir ėmė kopti aukštyn tuo pačiu keliu, kuriuo ką tik buvo nusileidęs.

— Ak, tu niekada nesi plaukiojęs su kontradmirolu, — tarė jis, leisdamasis toliau žemyn ir atsargiai rinkdamasis kelią, kaip tinka jo amžiui ir netvirtoms kojoms.— Ne, kad ir kiek plaukiotum jūra, nebūsi tikras jūrininkas, netarnavęs flagmane ir svarbiausia nedirbęs prie bizanės.

— Šlykštus senas palaižūnas! — sumurmėjo Vailderis pro dantis.— Niekšas yra matęs geresnių dienų ir dabar naudojasi savo žiniomis mulkinti paikai moteriai. Gerai, kad atsikračiau to sukčiaus, kuriam melagystė, tikriausiai, tapo amatu, kai dirbti jau sunku. Eisiu atgal. Kelias laisvas, o kas gali žinoti, kaip dar bus?

Vailderis užkopė ant kalvos, dėdamasis nerūpestingai bevaikščiojančiu, jeigu jį kas pastebėtų sugrįžusį; tačiau, nors ir ilgai jis slampinėjo, žvilgčiodamas į misis de Lesi vilos langus, jam taip ir nepavyko pamatyti gyventojų. Čia daug kas rodė, kad ruošiamasi greitai išvažiuoti: iš namų buvo tempiami lagaminai ir ryšuliai, tarnai bėgiojo iš vieno galo į kitą. Bet pagrindinės namo gyventojos, atrodo, buvo pasitraukusios į vidinius kambarius, veikiausiai, norėdamos, kas visiškai suprantama, pabūti vienos ir pasikalbėti prieš išsiskiriant. Nesėkmingai pralaukęs kiek laiko, nusiminęs ir nusivylęs Vailderis jau buvo begrįžtąs, bet staiga už žemos

tvoros, prie kurios buvo prisišliejęs, jis išgirdo moteriškus balsus. Jie artėjo, ir netrukus jis atpažino melodingą Gertrūdos balsą.

— Bet jūs sielojatės be jokios priežasties, mano brangioji,— tarė ji, kai besikalbančias moteris jau buvo galima pakankamai gerai girdėti.— Jeigu tikite tuo, ką sakė tas... tas žmogus...

— Visa, ką tu kalbi, mieloji, yra tiesa,— liūdnai pritarė guvernantė.— Ir vis dėlto aš tokia silpna, kad negaliu atsikratyti kažkokio prietaringo jausmo. Gertrūda, ar tu nenorėtum dar kartą pamatyti to jaunuolio?

— Aš, madam! — sušuko jos auklėtinė, tartum išsigandusi.— Kodėl jūs ar aš turėtume norėti dar kartą jį pamatyti? Juk mes jo visiškai nepažįstame, be to, jis daug žemesnis, na, gal ir nedaug, bet su juo nedera bendrauti...

— ... kilmingoms damoms, norėjai pasakyti. O kodėl tu įsivaizduoji, kad jaunuolis yra daug žemesnės padėties už mus?

Mergina atsakė tokiu švelniu ir melodingu balsu, kad Vailderis nori nenori turėjo neįsižeisti.

— Aš, žinoma, ne taip skrupulingai žiūriu į kilmę ir padėtį, kaip teta de Lesi,— juokdamasi tarė ji,— bet turėčiau nepaisyti jūsų pamokymų, brangioji misis Vilis, jeigu nejausčiau, kad auklėjimas ir įpročiai visuomet turi įtakos visų mūsų vargšų mirtingųjų pažiūroms ir charakteriui.

— Tikra tiesa, mano vaikeli. Bet turiu prisipažinti, kad nemačiau ir negirdėjau nieko, kas leistų manyti, kad tas jaunuolis blogai išauklėtas ar nemandagus. Priešingai, jis kalba kaip tikras džentelmenas, o išvaizda taip pat tam neprieštarauja. Jo laikysena tiesi ir paprasta, kaip visų jo profesijos žmonių. Tu juk pati žinai, kad kolonijose ir net pačioje karalystėje dažnai į laivyną atiduodami jaunuoliai iš geriausių šeimų.

— Bet jie karininkai, brangioji madam, o tas... tas apsirengęs kaip paprastas jūrininkas.

— Ne visai. Jo drabužiai geresnės medžiagos ir dailiau pasiūti, negu paprastai. Aš pažinojau admirolų, kurie taip

rengdavosi ne tarnybos metu. Aukštesni jūrininkai dažnai mėgsta dėvėti jūreiviškus drabužius be jokių ženklų, rodančių jų rangą.

— Vadinasi, jūs manote, kad jis karininkas ir, gal būt, netgi iš karaliaus laivyno?

— Visai galimas daiktas, nors uoste dabar nėra nė vieno karo laivo. Bet man jis parūpo visai ne dėl tokios menkos priežasties. Gertrūda, mano mieloji, jaunystėje man yra tekę dažnai susitikti su jūrininkais. Ir aš negaliu nesijaudinti, kai matau jūrininką tokį jauną, valingą, vyrišką. Bet tau atsibodo, tad pakalbėkime apie ką nors kita.

— Nė kiek, brangioji,— skubiai nutraukė ją Gertrūda.— Jeigu jūs manote nepažįstamąjį esant džentelmenu, tai nėra nieko blogo. . . nieko nepadoraus, kad mes apie jį kalbame. Ar gali būti, kad plaukti pavojinga, kaip jis norėjo mus įtikinti, nors mums apie tą laivą buvo suteiktos tokios geros žinios?

— Visai nesuprantama — jis elgėsi kažkaip keistai, sakyčiau, lyg pakvaišęs: čia šaipėsi, čia sielojosi dėl mūsų. Kartais jis malė tikras nesąmones, bet, atrodo, tai darė dėl kažkokios rimtos priežasties. Gertrūda, tu ne taip gerai susipažinusi su jūreiviškais išsireiškimais, kaip aš, ir gal net nepastebi, kad tavo geroji teta, žavėdamasi profesija, kurią tikrai turi teisę mylėti, kartais daro. . .

— Žinau, žinau, ir man taip dažnai atrodo,— nutraukė mergina, savo tonu duodama suprasti, kad visai nenori kalbėti ta nemalonia tema.— Ir vis dėlto labai negražu, madam, kad pašalinis žmogus šaiposi, jeigu jis tai darė, iš tokios nekaltos ir net mielos silpnybės, jeigu tat apskritai yra silpnybė.

— Tiesa,— tvirtai atsakė misis Vilis.— Tačiau jis man neatrodė kaip lengvapėdis pašaipūnas, kuriam malonu tyčiotis iš kitų kvailystės. Gal tu prisimeni, Gertrūda, kad vakar, kai buvome prie griuvėsių, misis de Lesi garsiai žavėjosi laivu su visomis burėmis?

— Taip, taip, prisimenu,— kiek nepatenkinta atsakė mergina.

— Vienas jos išsireiškimas buvo itin neteisingas, aš tai žinau, nes esu susipažinusi su jūrininkų kalba.

— Aš taip ir supratau iš jūsų akių, — atsakė Gertrūda,— bet. . .

— Paklausyk, mieloji. Nėra nieko nuostabaus, jeigu dama klaidingai vartoja kokius nors specialius jūrininkų išsireiškimus, bet keista, kai tą pačią klaidą lygiai tokiais pat žodžiais pakartoja tikras jūrininkas. Tas jaunuolis kaip tik taip ir padarė. O dar keisčiau, kad senis visiškai su tuo sutiko, lyg viskas būtų buvę teisingai pasakyta.

— Gal jie buvo girdėję,— tyliai tarė Gertrūda,— kad misis de Lesi turi silpnybę leistis į tokius pokalbius. Manau, kad po tokių dalykų, brangioji madam, jūs jau nebevadinsite to nepažįstamojo džentelmenu!

— Aš daugiau apie jį ir negalvočiau, mieloji, jeigu nejausčiau kažko nesuprantamo, ko negaliu nusakyti. Labai norėčiau dar kartą jį pamatyti.

Tylus Gertrūdos šūktelėjimas nutraukė jos žodžius, ir akies mirksniu tas, apie kurį jos kalbėjosi, peršoko per tvorą, tikriausiai, pasiimti savo lazdelės, kuri nukrito prie pat Gertrūdos kojų ir ją išgąsdino. Atsiprašęs už įsiveržimą ir pasiėmęs nuo žemės savo lazdelę, Vailderis pasisuko eiti neskubėdamas, lyg nieko nebūtų atsitikę. Jo manieros buvo švelnios ir santūrios, ir tuo, matyt, norėta įtikinti jaunesniąją damą, kad jis vertas to titulo, kurį ji neseniai atsisakė jam pripažinti. Misis Vilis išbalo, lūpos pradėjo drebėti, bet ne nuo išgąsčio, nes ji tvirtu balsu skubiai tarė:

— Lukterkit, sere, jeigu niekur neskubate. Mūsų susitikimas toks nepaprastas, kad aš norėčiau juo pasinaudoti.

Vailderis nusilenkė ir sustojo prie damų, kurias jau ketino palikti, dėdamasis neturįs teisės trukdyti jas ilgiau, negu reikalinga pasiimti daiktui, išmestam per tariamą negrabumą.

Susivokusi, kad jos noras taip netikėtai išsipildė, misis Vilis dabar sudvejojo, nuo ko pradėti.

— Aš išdrįsau jus sulaikyti, sere,— tarė ji kiek sumišusi,— prisiminusi, ką sakėte apie tą laivą, kuris pasirengęs išplaukti į jūrą, kai tik papūs palankus vėjas.

— Apie „Karališkąją Karoliną"? — nerūpestingai paklausė Vailderis.

— Taigi, rodos, taip jis vadinasi.

— Tikiuosi, madam, kad visa, ką esu sakęs,— skubiai tarė jis,— neturi jūsų nuteikti prieš šį laivą. Galiu užtikrinti, kad jis pastatytas iš geriausių medžiagų, ir nė kiek neabejoju, kad jam vadovauja labai geras kapitonas.

— Ir vis dėlto jūs tvirtinote, kad kelionė šiuo laivu daug pavojingesnė, negu bet kuriuo kitu, išplauksiančiu iš visų kolonijų uostų artimiausiais mėnesiais.

— Taip,— atsakė Vailderis tokiu tvirtu balsu, kuris nekėlė jokių abejonių.

— Ar galite paaiškinti, kuo grindžiate šią savo nuomonę?

— Jeigu neklystu, aš viską pasakiau damai, su kuria turėjau garbės kalbėtis tik prieš valandą.

— Šios damos, sere, dabar čia nėra, o, be to, ne jai teks plaukti šiuo laivu. Vienintelės keleivės būsime mes — ši jauna dama, aš ir mūsų tarnaitė.

— Aš taip ir supratau,— atsakė Vailderis, nenuleisdamas akių nuo išraiškingo Gertrūdos veidelio.

— Tai gal dabar, kai viskas aišku, galėtumėt mums pasakyti, kodėl manote, kad plaukti „Karališkąja Karolina" pavojinga?

Vailderis krūptelėjo ir net truputį paraudo, pamatęs, kaip įdėmiai į jį pažvelgė misis Vilis, laukdama atsakymo.

— Aš nekartosiu, madam,— sumurmėjo jis,— ką jau esu apie tai kalbėjęs.

— Žinoma, sere, nėra reikalo aiškinti to paties. Tačiau aš įsitikinusi, kad tai sakėte dėl kažkokių priežasčių.

— Jūrininkui labai sunku kalbėti apie laivus kitaip, negu grynai techniška kalba, kuri, aišku, visiškai nesuprantama moterims. Madam, ar esate kada plaukusi jūra?

— Labai dažnai.

— Tuomet galiu tikėtis, kad mane suprasite. Jūs, tur būt, žinote, kad laivo saugumas gerokai priklauso nuo to, kaip aukštai jis gali laikyti iškėlęs savo dešinįjį bortą. Jūrininkai tai vadina „pastatyti stačiomis". Manau, kad tokiai protingai damai, kaip jūs, nėra reikalo aiškinti, kad jeigu „Karolina" pasvirs visai ant šono, tai bus didžiausia nelaimė visiems, kas ja plaukia.

— Savaime suprantama, bet toks pavojus gresia ir bet kuriame kitame laive.

— Žinoma, jeigu bet kuris kitas laivas apvirs. Bet aš plaukioju jau gana daug metų ir tokia nelaimė ištiko tik vieną kartą. Be to, bušprito sutvirtinimas. . .

— Geriau nėra sutvirtinęs nė vienas laivų statytojas,— pasigirdo už jų kažkieno balsas.

Visa draugė atsisuko ir netoliese pamatė jau pažįstamą senąjį jūrininką. Jis buvo pasilypėjęs ant kažkokio pakilimo anapus tvoros ir, stovėdamas į ją atsirėmęs, matė viską, kas dėjosi sode.

— Aš buvau nuėjęs ant kranto pasižiūrėti laivo, nes manęs prašė madam de Lesi, mano velionio šauniojo vado ir admirolo našlė. Tegu kiti sako, ką tik nori, bet aš galiu prisiekti, kad „Karališkosios Karolinos" bušpritas sutvirtintas nė kiek ne blogiau, negu bet kurio kito laivo su Britanijos vėliava! Bet čia dar ne viskas, ką noriu pasakyti jo naudai. Jis turi puikų rangautą, o jo bortai ne daugiau atsikišę, kaip šit anos bažnyčios sienos. Aš senas žmogus, mano laivo žurnale rašomas paskutinis puslapis, todėl man tiek terūpi šitas laivas, tiek ana škuna. Bet turiu pasakyti, kad šmeižti gerą ir tvirtą laivą yra taip pat nedora ir neleistina, kaip koneveikti krikščionį.

Senis kalbėjo energingai ir, matyt, nuoširdžiai piktinosi, o tai iš karto padarė įspūdį damoms, ir dėl to Vailderis, kuris gerai suprato senį, pajuto kažkokį nemalonų sąžinės graužimą.

— Matote, sere,— tarė misis Vilis, nesulaukdama, ką pasakys jaunasis jūrininkas,— du vienodai prityrę žmonės ga-

li būti skirtingų nuomonių profesiniais klausimais. Kuriuo aš turiu tikėti?

— Tuo, kurį šviesus jūsų protas laikys esant teisingu. O aš kartoju, ir dangus tebūnie liudininkas, kad tai nuoširdi tiesa,— nei mano motina, nei sesuo negautų mano sutikimo plaukti „Karolina".

— Nieko nesuprantu,— negarsiai tarė misis Vilis Gertrūdai.— Protas man sako, kad šis jaunuolis mus mulkina, bet kartu jis kalba taip rimtai ir, matyt, taip nuoširdžiai, kad negaliu neklausyti jo žodžių. Kuriuo iš jų, mano mieloji, tu linkusi labiau tikėti?

— Jūs gi žinote, brangioji madam, kad aš nieko neišmanau apie šiuos dalykus,— atsakė Gertrūda, nuleisdama akis į nuvytusią gėlę ir skabydama jos lapelius,— bet man atrodo, kad tas senis valkata per daug pasitiki savimi ir yra labai gudrus.

— Tai tu manai, kad jaunesniuoju verta daugiau tikėti?

— O kodėl ne, jeigu jūs laikote jį džentelmenu?

— Aš visai nemanau, kad vertėtų juo labiau tikėti dėl jo aukštesnės visuomeninės padėties. Dažnai žmonės siekia visokių pranašumų tam, kad galėtų jais piktnaudžiauti. Kadangi, sere,— misis Vilis vėl atsisuko į belaukiantį Vailderį,— jūs nenorite būti atviresnis, bijau, kad mums negalima jumis pasitikėti, ir reikės laikytis savo ankstesnio nutarimo — pasinaudoti galimybe grįžti į Karolinas „Karališkąja Karolina".

— Iš visos širdies, madam, apgailestauju dėl jūsų sprendimo.

— Jūs dar galite jį pakeisti, paaiškinęs viską išsamiau.

Vailderis susimąstė. Kelis kartus jo lūpos sukrutėjo, tarsi norėdamos kažką ištarti. Misis Vilis ir Gertrūda, baisiai susidomėjusios, laukė, ką jis pasakys, tačiau jo atsakymas po ilgų svarstymų jas abi apvylė.

— Man labai gaila, kad aš negaliu kalbėti suprantamiau. Bet kitaip nesugebu. Tačiau dar kartą sakau, kad pavojų matau taip aiškiai, kaip saulę vidurdienį.

— Tuomet mes tebeliekame aklos, sere,— atsakė misis Vilis, šaltai atsisveikindama.— Dėkoju už gerus norus, bet jūs negalite mūsų kaltinti, kad neklausome tokių neaiškių patarimų. Nors esame čia šeimininkės, prašome atleisti, kad turime jus palikti. Netrukus mums reikia iškeliauti.

Į orų misis Vilis nusilenkimą Vailderis atsakė taip pat šaltai, o Gertrūdai Greison, paskubomis padariusiai reveransą, nusilenkė daug grakščiau ir nuoširdžiau. Jis stovėjo nejudėdamas, kol jos įėjo į vilą. Ir jam net pasirodė, kad sugavo baikštų ir drovų merginos žvilgsnį tuo metu, kai jos liauna figūra dingo jam iš akių. Atsirėmęs viena ranka į tvorą, jaunasis jūreivis peršoko per ją į kelią. Trinktelėjęs į žemę, jis tarsi atsikvošėjo ir pamatė bestovįs už šešių pėdų nuo senojo jūrininko, kuris jau du kartus taip įžūliai sukliudė jam įvykdyti karštus siekimus. Pastarasis neleido jam išlieti apmaudo ir prašneko pirmasis.

— Užteks, broliuk,— purtydamas galvą, draugiškai ir įtaigiai pasakė jis, tarsi norėdamas parodyti suprantąs, ko šis siekė meluodamas,— užteks broliuk, jau pakankamai tu plaukei šiuo halsu, laikas būtų pasukti kitu. Aš pats buvau jaunas ir žinau, kaip sunku nuvyti šalin velnią, kai taip linksma plaukti su juo drauge. Bet senatvė pateikia sąskaitą, ir kai vargšui žmogeliui belieka neilgai gyventi, jis pradeda galvoti, kad laikas mesti pokštus ir reikia save pataupoti, lygiai kaip vandenį laive, prasidedant štiliui, nors jis be gailesčio buvo laistomas ištisas savaites ir mėnesius. Protas ateina su žile, ir žmogui visai ne pro šalį šiek tiek papildyti kitas savo mažas atsargas.

— Užleisdamas tau pakalnę ir užimdamas kalvos viršūnę, aš tikėjausi išsiskirsiąs su tavimi visam laikui,— atkirto Vailderis, net nepažvelgdamas į įkyrų pašnekovą.— Bet jeigu tau geriau patinka viršukalnės, gali jomis džiaugtis, kiek nori, o aš leidžiuosi į miestą.

Senis nukibilkščiavo iš paskos taip greitai, kad sparčiai ėjusiam Vailderiui buvo sunku nuo jo atsiplėšti, nebent tik negarbingai pabėgti. Įtūžęs ir ant savęs, ir ant savo kankintojo, jis jau norėjo pastarąjį apkulti, bet tuo metu pats šis

pavojingas impulsas privertė jį susitvardyti. Jis sulėtino žingsnį ir ėjo toliau, tvirtai pasiryžęs nepasiduoti tam susierzinimui, kurį galėjo sukelti toks niekingas padaras.

— Jūs buvote išskleidęs visas bures, jaunasis pone,— tarė atkaklusis senas jūrininkas, vis tebesekdamas iš paskos už kelių žingsnių,— taigi ir aš turėjau išskleisti visas savąsias, kad neatsilikčiau. Bet dabar jūs, atrodo, pradedate įgauti proto, ir mes galime prablaškyti savo kelionę nedideliu naudingu pokalbiu. Jūs vos neįtikinote vyresniosios ponios, kad geras laivas „Karališkoji Karolina" yra kone „Skrajojantis olandas"[1].

— O kodėl tau prireikė ją įtikinėti priešingai? — šiurkščiai paklausė Vailderis.

— Argi gali žmogus, penkiasdešimt metų skrodęs žydruosius vandenis, leisti, kad taip negražiai būtų koneveikiama laivo medis ir geležis? Senam jūrų vilkui geras laivo vardas taip pat brangus, kaip jo žmonos ar mylimosios garbė.

— Klausyk, drauguži, aš manau, kad tu, kaip ir kiti žmonės, norėdamas gyventi, turi valgyti ir gerti.

— Truputį pavalgyti ir gerokai išgerti,— sukikeno šis.

— Kaip ir dauguma jūreivių, tu ir viena, ir antra gauni sunkiu darbu, nuolat rizikuodamas gyvybe ir daug ko atsisakydamas.

— Hm! Dirbame kaip arkliai, o išleidžiame savo uždarbį kaip asilai! Taip juk sakoma apie mus visus.

— Tai va, dabar tu turi progos užsidirbti pinigų be didelio vargo, o išleisti juos galėsi, kaip tik panorėsi. Ar sutinki man tarnauti keletą valandų? Štai tau rankpinigiai, ir dar tiek gausi, jeigu sąžiningai atliksi darbą.

Senis ištiesė ranką ir paėmė ginėją, kurią Vailderis padavė per petį, nė nemanydamas atsisukti į savo pasamdytą talkininką.

— Ar tikra? — paklausė pastarasis, sustodamas prie akmens patikrinti, kaip skamba metalas.

---

[1] Pagal legendą — olandų pirato laivas, pasmerktas už savo piktadarybes amžinai kaip šmėkla klajoti jūromis.

— Grynesnio aukso nėra kaldinusi nė viena pinigų kalykla.

Senis šaltai įsikišo monetą į kišenę, o paskui gana šiurkščiai ir ryžtingai, tarsi pasiruošęs bet kam, paklausė:

— Kokią vištidę už tai turiu apiplėšti?

— Tokių menkų niekšybių tau nereikės daryti. Tu turėsi atlikti vieną dalyką, su kuriuo, manau, esi susipažinęs. Ar moki klastoti įrašus laivo žurnale?

— Dar ko. Ir prisiekti, jeigu reikia. Aš jus suprantu. Jums įkyrėjo vynioti tiesą, kaip naują virvę, ir jūs norėtumėt suversti šitą darbą man.

— Panašiai. Tu turi paneigti viską, ką kalbėjai apie tą laivą. O jeigu jau esi toks gudrus, kad sugebėjai prisigretinti prie misis de Lesi iš priešvėjinės pusės, tai įrodyk savo pranašumą ir nupasakok viską dar blogiau, negu aš buvau nusakęs. Kad galėčiau spręsti, ko tu vertas, pasakyk, ar iš tiesų esi plaukiojęs su šauniuoju kontradmirolu?

— Aš, doras ir tikintis krikščionis, iki vakar ir girdėti nebuvau girdėjęs apie šį garbingą senį. O! Galite manimi pasitikėti. Aš ne iš tų, kurie atsisako papasakoti kokią nors istoriją vien todėl, kad neturi faktų.

— Tokio man ir reikia. Na, tai klausyk. Mano planas. . .

— Palaukite, mielas drauguži,— nutraukė šis.— Ant kranto sakoma, „sienos turi ausis“, o mes, jūrininkai, žinome, kad „ausis turi ir laivo siurbliai“. Ar esate šiame mieste girdėjęs apie tokią vietelę — „Surūdijusį inkarą“?

— Esu ten buvęs.

— Manau, jūs nueisite ten mielai dar kartą. Dabar mes išsiskirsime. Jūs, kaip lengvesnis laivas, plaukite pavėjui ir pralaviruokite tarp šių namų, kol išeisite prie anos bažnyčios. Tuomet visomis burėmis pasukite pas mieląjį Džo Džoramą — ten tokia patogi vietelė išmesti inkarą garbingam prekiautojui, kokios nerasi nė vienoje kolonijų tavernoje. Aš nusileisiu nuo kalvos tiesiai, o kadangi mudu iriamės nevienodu greičiu, tai į uostą įplauksime vienas paskui kitą.

— Ką gi mes laimėsime taip manevruodami? O gal tu negali kalbėtis, neišmaukęs burnelės romo?

— Jūs mane įžeidžiate, taip sakydamas. Atėjus laikui, pamatysite, koks aš blaivininkas, kai reikia atlikti uždavinį. Bet aš galiu prarasti damų pasitikėjimą, jei kalbėsiuosi ant kelio su jumis, kurį jos ne per daugiausiai gerbia.

— Gal tu ir teisus. Tuomet paskubėk. Negalima gaišti nė minutės, nes jos netrukus išsiruoš į laivą.

— Nebijokite, taip greitai jos į jūrą neišplauks,— atsakė senis, iškeldamas delną virš galvos patikrinti vėjo kryptį.— Toks vėjas net neįstengs ataušinti įkaitusių jaunosios gražuolės skruostelių. Galite būti ramus, signalas joms nebus duotas, kol gerokai nepapūs iš jūros.

Vailderis pamojavo ranka ir neskubėdamas nužingsniavo nurodytu keliu, galvodamas apie tai, kad Gertrūdos gaivumas ir jaunatviškas žavumas privertė poetiškai kalbėti net tokį seną ir šiurkštų žmogų, kaip jo naujasis sąjungininkas. O šis, nulydėjęs jį linksmu ir kiek pašaipiu žvilgsniu, po valandėlės ir pats nuskubėjo, kad laiku spėtų į susitikimo vietą.

X SKYRIUS

Įspėk jį, kad jis neskleistų nešvankybių.

Šekspyras, „Žiemos pasaka"

Eidamas į „Surūdijusį inkarą", Vailderis pastebėjo tame šiaip tykiame mieste nemažą sujudimą. Dauguma moterų ir koks ketvirtadalis visų vyrų, gyvenančių arti ar netoli šios garsios smuklės, buvo susirinkę prie jos durų ir klausėsi kažkokios moteriškės gražbylystės, o ji drožė savo kalbą tokiu šaižiu ir spigliu balsu, kad net užpakalinėse minios eilėse klausytojai, sprendžiant iš jų smalsių, susidomėjusių veidų, neturėjo jokio pagrindo skųstis negirdį. Pamatęs šį sambrūzdį, mūsų nuotykių ieškotojas iš pradžių stabtelėjo abejodamas, kaip būtų atsitikę kiekvienam kitam, naujai pra-

dėjusiam tokią tarnybą, į kurią jis ką tik buvo įstojęs. Eiti toliau jis ryžosi, tik pastebėjęs pagyvenusį savo bendrininką, kuris taip smagiai skynėsi pro minią alkūnėmis kelią, kad jau buvo visai netoli tos šūkaujančios moteriškės. Jo pavyzdžio padrąsintas, jaunuolis žengė keletą žingsnių, tačiau sustojo, stengdamasis likti nuošaliai nuo minios, kad prireikus galėtų laiku pasitraukti.

— Aš prašau tave, Ertli Poteri, ir tave, Prezervdai Grinai, ir tave, Feitfulai Vontone,— išgirdo jis šaukiant Dezairą, kuri akimirką nutilo ir atsikvėpusi vėl karštai kreipėsi į kaimynus,— ir tave taip pat, Apraitai Krukai, ir tave prašau, Relentai Flintai, ir tave, Velti Purai[1], užtarkite mane ir paremkite. Juk jūs visi ir kiekvienas atskirai, jeigu tik norėsite, galite paliudyti, kad visuomet buvau darbšti ir mylinti žmona, o mano vyras pabėgo, palikęs mane tokiame amžiuje likimo valiai su visa krūva vaikų, kuriuos reikia maitinti ir auklėti, jau nekalbant apie. . .

— Bet kodėl gi jūs manote,— pačiu laiku pertraukė ją „Surūdijusio inkaro“ šeimininkas,— kad gerasis žmogus pabėgo? Vakar juk buvo linksma dienelė, ir visai galimas dalykas, kad jūsų vyras, kaip ir kiti, kuriuos galėčiau suminėti, tik, žinoma, tos kvailystės nepadarysiu, buvo, kaip sakoma, šiek tiek padauginęs ir dabar pamigo. Galiu lažytis, kad netrukus gerbiamas siuvėjas išlįs iš kokios klėties, toks pat žvalus ir vėl taip ištroškęs karčiosios, tarsi po paskutinio subuvimo nebūtų nė šalto vandens gurkštelėjęs.

Iš smuklininko sąmojo visi negarsiai, bet skaniai nusijuokė, tik nusiminusi Dezaira net nenusišypsojo,— jos veidas buvo toks liūdnas, kad atrodė, jog šypsotis ji visai nebemoka.

— Ne, ne, tik ne jis! — šaukė nepaguodžiama siuvėjo žmona.— Ne toks jis buvo žmogus, kad pats savo noru išgertų net tokia iškilminga proga, kaip, sakysim, jo didybės

[1] Šie vardai paimti iš vietinės Rod Ailendo kronikos, ir jų reikšmė maždaug tokia: Smėlio Puodžius, Konservuotasis Žalumynas, Dorasis Palaidūnas, Sąžiningasis Apgavikas, Minkštasis Titnagas, Turtingasis Vargšas.

kariuomenės pergalė. Niekas jam daugiau nerūpėjo, tik darbas, ir dėl to aš labiausiai sielojuosi. Per tiek metų įpratau, kad jis vis dirba, o štai dabar pati verskis, kaip žinai. Tai tikras kryžius moteriai! Bet aš jį pamokysiu, jei tik yra įstatymai Rod Ailende ar Providenso plantacijose! Tegu tik praeis nustatytas laikas, o tada, jei jis kiš čia savo šlykštų snukį, tai sužinos, kaip ir daugelis valkatų jau anksčiau sužinojo, kad liko be žmonos ir be kampo, kur galėtų priglausti savo niekšišką galvą.

Čia ji pastebėjo smalsiai žiūrintį seną jūreivį — jis jau buvo prasispraudęs į priekį ir stovėjo greta jos,— ir staiga pridūrė:

— Štai čia stovi nepažįstamas žmogus, jis ką tik iš kelionės. Pasakyk, bičiuli, ar eidamas nesutikai tokio pabėgusio valkatos?

— Aš per daug nusikamavau, vilkdamas sausuma savo paties seną laivapalaikį, tai kur ten besižymėsiu kiekvieno sutiktojo pavadinimą ir rangą,— ramiausiai atsakė užkalbintasis.— Vis dėlto, jus išgirdęs prisiminiau, kad prieš rytinę sargybą tikrai mačiau iš tolo kažkokį žmogelį, einantį pakrūmėmis tarp miesto ir kelto, kuris kelia iš salos.

— O kaip jis atrodė? — vienu atsikvėpimu paklausė penki ar šeši susirūpinę balsai, kuriuos vis dėlto nustelbė Dezairos balsas, kaip kad gera solistė nustelbia savo fioritūromis kitų trupės dainininkų treles.

— Kaip atrodė? Na, žmogus buvo su rankomis, kurios tabalavo ten, kur dera pagal įrangos taisykles, o jo kojos žengė, kaip ir visų kitų krikščionių. Tiesa, jums dabar kalbant, aš prisiminiau, kad viena jo koja buvo trumpesnė, nes jis ėjo gerokai krypuodamas.

— Tai jis! — nustatė tas pats balsų choras.

Penki ar šeši žmonės tuojau pat išsiskyrė iš minios, ketindami vytis nusikaltėlį ir atsigriebti savo dalį pagal kai kurias nedideles sąskaitėles, mat, nelaimingasis tiek apkalbėtas siuvėjas buvo ne vienam įsiskolinęs. Jei turėtume progos aprašyti tas pagirtinas pastangas išgelbėti savo sąžiningai pelnytą pensą, tai skaitytojas galėtų pasišypsoti iš

bandomo dangstyti uolumo, su kuriuo kiekvienas garbingas verslininkas stengėsi pergudrauti savo kaimyną, ir iš pastangų pridengti savo tikruosius ketinimus, kai visi, apgauti ir nusivylę, susirinko prie kelto.

Tuo tarpu Dezairai, negalinčiai nei pareikšti kokių nors juridiškai pagrįstų pretenzijų į savo neištikimą vyrą, nei tikėtis iš jo ko nors geruoju gauti, neliko nieko kito, kaip čia pat vietoje toliau visokiais būdais rinkti žinias apie bėglį. Gal būt, jos gyva vaizduotė jau piešė laisvės malonumus numatomų skyrybų pavidalu kartu su guodžiančia antrų vedybų perspektyva, pagražinta pirmosios meilės prisiminimais. Šiaip ar taip, visa tai kiek nuramino jos įsiaudrinusią sielą, ir ji gana tiesiai ir energingai toliau teiravosi apie savo vyrą.

— Ar jis nebuvo panašus į vagišių? — paklausė ji ateivį, nepaisydama, kad taip staigiai nusigręžė visi kaimynai, kurie ką tik reiškė jai didžiausią užuojautą.— Ar neatrodė kaip besislapstantis bėglys?

— Koks jis iš priekio, labai tiksliai negalėčiau pasakyti,— atsakė senasis jūrininkas.— Apskritai jis atrodė taip, tarsi būtų buvęs ilgokai palaikytas po nutekamuoju lataku. Jeigu jau jūs klausiate mano nuomonės, jis buvo perdaug nuvargintas...

— ...dykinėjimo, jūs norite pasakyti? Taip taip, savo nelaimei, jis pastaruoju metu labai mažai dirbo. O iš dyko buvimo visokios nedoros mintys lįsdavo jam į galvą. Jį per daug nuvargino...

— ...žmona,— išraiškingai pertraukė ją senis.

Minia vėl — taip pat labai reikšmingai — nusikvatojo iš Dezairos. Nė trupučio nesumišusi dėl aiškaus minios pritarimo guviajam jūrininkui, vaidingoji žmona tvirtino:

— Ak, jūs nežinote, kiek aš vargau, kiek prisikentėjau per tiek metų, gyvendama su tuo žmogumi! Ar iš tamstos sutikto vyro išvaizdos nebuvo aišku, kad jis paliko namuose įžeistą moterį?

— Ne, iš jo išvaizdos nebūtum galėjęs spręsti, kad likimo valiai paliktą moterį jis įžeidė,— atsargiai atsakė senasis jūrininkas.— Bet ar jis įžeidė, ar ne — aišku tik tiek, kad,

palikdamas savo žmoną (jei ji — jo žmona), jis nemanė palikti jos daiktų. Jam ant kaklo karojo daugybė moteriškų niekučių, tikriausiai, jie jam mielesni už jos glamones.

— Ką? — siaubo apimta suriko Dezaira.— Jis drįso mane dar ir apvogti? Kokius jis turėjo mano daiktus? Gal aukso vėrinį?

— Neprisiekčiau, kad vėrinys auksinis.

— Tai niekšas! — suklykė įsiutusi moteris, gaudydama orą, lyg ką tik išnirusi iš vandens, kur jos išbūta ilgiau, negu leidžia žmogaus prigimtis. Energingai prasigrūdusi pro minią, ji tekina leidosi namo, prie paslėptų brangenybių, norėdama įsitikinti, kiek jų pavogta.— Šventvagis, biaurus piktadarys! Apvogti savo artimiausią žmogų, savo vaikų motiną ir. . .

— Užteks, užteks! — vėl pertraukė ją „Surūdijusio inkaro“ šeimininkas visai nederamu šiam atvejui tonu.— Dar niekad negirdėjau, kad kas būtų šį gerą vyrą įtaręs sukčiaujant, nors kaimynai ir nevadindavo jo bailiu.

Senasis jūrininkas reikšmingai pažvelgė smuklininkui į akis ir tarė:

— Jeigu dorasis siuvėjas niekuomet nėra nieko apvogęs, o tik tą savo smarkuolę, tai ne kažin kokia vagystė slegia jo sąžinę: visų tų karoliukų, kuriuos jis turi, jam nė už keltą neužtektų apsimokėti. Visą auksą nuo jo kaklo aš galėčiau įsidėti į akį ir nuo to regėčiau nė kiek ne blogiau. Bet juk gėda taip užgulti įėjimą į viešą taverną, tarsi tai būtų uostas, kuriam paskelbtas embargas[1]! Todėl aš ir pasiunčiau bobelę patikrinti savo brangenybių, o visi dykaduoniai, kaip matai, nusidangino jos kilvateriu.

Džo Džoramas kurį laiką, tarsi užkerėtas kažkokios paslaptingos jėgos, įsmeigęs akis spoksojo į jūrininką, netardamas nė žodžio. Paskui staiga ėmė garsiai kvatotis, tarsi pačiu laiku supratęs išdaigą, kuri tiesiog kelte perkėlė visą minią nuo jo durų prie dingusio siuvėjo namų. Pagaliau jis sveikindamas mostelėjo ranka ir sušuko:

---

[1] Embargas — kurios nors valstybės draudimas užsienio laivams įplaukti į jos uostus.

— Sveikas, Degutini Bobai, sveikas, bičiuli! Iš kur taip netikėtai? Kokie vėjai vėl atpūtė tave į Niuportą?

— Pernelyg daug klausimų, kad galėčiau į juos atsakyti, stovėdamas ant kelio, drauguži Džoramai. Be to, sauso niekas neklauso. Kai aš gausiu gultą vienoje iš tavo kajučių ir užmesiu abordažinį kablį ant stiklinaitės džino bei padoraus gabalo geros Rod Ailendo jautienos, tada klausinėk, kiek širdis trokšta, ir aš atsakinėsiu, kiek apetitas leis.

— O kas mokės, dorasis Bobai? Kokio laivo iždininkas išmokės pinigus pagal tavo čekį? — klausinėjo smuklininkas, bet jo paslaugumas, praleidžiant senąjį jūrininką į vidų, aiškiai prieštaravo ką tik išreikštai abejonei, ar už savo nepaprastą svetingumą jis buvo atlygintas.

— Kas mokės? — pertraukė jį senis, rodydamas ką tik gautą iš Vailderio monetą taip, kad ją galėtų pamatyti ir keletas dar likusių prie smuklės žioplių, tarsi įrodydamas, jog jis ne be reikalo priimamas su tokia pagarba.— Kas, jei ne šis džentelmenas? Mano žodžius laiduoja paties jo didybės atvaizdas, telaimina jį dievas!

— Telaimina jį dievas! — atsiliepė keli ištikimi karaliaus valdiniai. Nuo to laiko čia skamba visai skirtingi šūksmai, ir tie patys žodžiai dabar būtų sutikti beveik su tokia pat nuostaba, kaip žemės drebėjimas, nors ir ne su tokia baime.

— Telaimina jį dievas,— pakartojo Džoramas, atidarydamas duris į užpakalinį kambarį ir praleisdamas ten savo svečią,— ir visus, kuriems jo atvaizdas yra suteikęs malonę. Įeik, seni Bobai. Netrukus galėsi užkabinti abordažiniu kabliu pusę kepto jaučio!

Vailderis, priėjęs prie smuklės durų, kai tik minia išsiskirstė, pastebėjo du garbinguosius bičiulius traukiant į vidų ir nedelsdamas pats įėjo į barą. Jis ėmė galvoti, kaip, nekrintant kitiems į akis, prašnekinti keistąjį savo bendrą, bet įėjęs šeimininkas jį išgelbėjo iš tos keblios padėties. Apsižvalgęs aplink, smuklininkas pamatė mūsų nuotykių ieškotoją ir priėjo prie jo, šiek tiek abejodamas, bet kartu ir ryžtingai.

— Na kaip, sere, ar pasisekė jums rasti tinkamą laivą?—

paklausė jis, pagaliau atpažinęs vyriškį, su kuriuo jau buvo kalbėjęsis rytą.— Darbo rankų dabar daugiau, negu darbo, ar ne?

— Ne visai taip. Ant kalvos sutikau vieną seną jūrininką, kuris. . .

— Hm,— pertraukė smuklininkas, slapčia duodamas Vailderiui ženklą sekti iš paskos.— Jums, sere, labiau tiktų pusryčiauti kitame kambaryje.

Vailderis nusekė paskui smuklininką, bet dabar šis ėjo iš bendros salės visai pro kitas duris, negu buvo nusivedęs į vidų aną savo svečią. Toks smuklininko paslaptingumas jaunuolį kiek nustebino. Perėjęs aplinkinį koridorių, šeimininkas tylomis nusivedė Vailderį vidiniais laiptais iki pat aukšto. Čia jis paskrabino į duris, ir juos paprašė toks storas ir griežtas balsas, kad Vailderis net krūptelėjo. Tačiau, atsidūręs žemame ir ankštame kambariuke, Vailderis pamatė vėl tą patį jūrininką, kurį smuklininkas visai neseniai sveikino kaip seną pažįstamą, jį vadindamas jo drabužius atitinkančiu vardu — Degutiniu Bobu. Kol Vailderis dairėsi aplink, nustebęs dėl savo padėties, šeimininkas dingo, ir jis liko vienas su savo sąjungininku. Pastarasis atsidėjęs taršė jautienos kepsnį, užsigerdamas kažkokiu gėrimu, kuris, atrodo, visai tiko jo skoniui. Neleisdamas svečiui atsikvošėti, senasis jūrininkas mostu parodė jam vienintelę kambaryje laisvą kėdę, o pats toliau vėl uoliai dorojo savo kepsnį, tarsi niekas jo nebūtų sutrukdęs.

— Dorasis Džo Džoramas visada gerai suteikia su savo mėsininku,— tarė jis, iki dugno išlenkęs kaušą.— Jo jautiena visada tokia gardi, kad ją galima palaikyti paltuso peleku. Jums yra tekę būti užsienio uostuose, drauguži, arba šaukšto broli, juk dabar galiu jus taip vadinti, nes mudu esam išmetę inkarą prie vieno davinio,— taigi jūs, tikriausiai, esate buvęs svetimuose kraštuose?

— Ir dažnai. Koks gi aš būčiau jūrininkas?

— Tada pasakykite man atvirai, ar jums kada nors teko būti tokioje karalystėje, kurioje dar puikesnė žuvis, mėsa, paukštiena ir vaisiai, negu šiame palaimintame krašte Ame-

rikoje, kur mudu dabar prišvartuoti ir kur, manau, abu esame ir gimę.

— O, vien tikėti tokiu visapusišku mūsų pranašumu būtų pernelyg didelė tėvynės meilė,— atsakė Vailderis, mielai nukreipdamas pašnekesį nuo svarbiausios temos, nes norėjo pirma susikaupti ir įsitikinti, ar judviejų kas nesiklauso.— Visi mano, kad Anglija šiuo atžvilgiu pranašesnė už mus.

— Kas tie visi? Nemokšos ir plepiai. Bet aš esu apkeliavęs didesnę pusę pasaulio ir gerą dalį jo vandenų ir jums pasakysiu, kad visi tie tušti pagyrų puodai meluoja. Mes — kolonijos, bičiuli, kolonijos. O jeigu kolonija sako motinai šaliai esanti už ją pranašesnė, tai ji tokia pat akiplėša, kaip jūreivis Džekas, išdrįsęs pasakyti karininkui, kad šis klysta, nors ir žinotų esąs teisus. Aš — paprastas žmogus, misteri... Kaip turėčiau į jus kreiptis?

— Į mane? Mano vardas Harisas.

— Aš paprastas, neturtingas žmogus, misteri Harisai. Dabar atrodau senas ir netikęs, bet kadaise buvau sargybos viršininkas ir esu praleidęs ant denio daug naktų, apie viską galvodamas, nors gal ir neatsiduodavau tokioms filosofijoms, kaip apmokamas parapijos kunigas ar honorarus gaunąs advokatas. Leiskite jums pasakyti, kad būti viso labo tik kolonijos gyventoju — sunki dalia. Tai žmogų slegia, įžeidžia jo orumą ir savigarbą, padaro jį tokį, kokį ir norėtų matyti jo šeimininkas. Nieko nekalbėsiu apie vaisius, apie mėsą ir kitus valgomus daiktus, gabenamus iš tos šalies, apie kurią mudu abu net per daug girdėjome ir žinome, o tik parodysiu štai į saulę ir paklausiu, kaip manote, ar karalius Jurgis turi galią priversti ją taip šviesti toje savo salikėje, kaip ji šviečia čia, Amerikos platybėse?

— Aišku, ne. Bet vis dėlto jūs žinote ir visi pripažįsta, kad Anglijos prekės žymiai...

— Taip, taip. Kolonija visada plaukia ją globojančios šalies užuovėjoje. Visa tai daro tauškalai, bičiuli Harisai. Kalbos, kalbos, kalbos. Žmogus gali įsikalbėti turįs karščio, gali sukiršinti vienos įgulos jūreivius. Jis gali įkalbėti, kad vyšnia — persikas, o plekšnė — banginis. Žiūrėkite, šitai vi-

sa ilga Amerikos pakrantė, visos jos upės, ežerai, upeliai knibžda tokių gėrybių, kurios gali bet ką pasotinti, ir vis tiek jo didybės tarnai, kai tik pasirodo mūsų tarpe, tuojau pat ima girti savo paltusus, savo plekšnes ir karpius, tarsi viešpats sutvėrė vien tik tas žuvis, o velnias be jo žinios padarė taip, kad visos kitos prasmuko jam pro pirštus.

Vailderis nustebęs žiūrėjo į senį, kuris sau ramiai valgė toliau, tartum būtų kalbėjęs apie paprasčiausius ir savaime suprantamus dalykus.

— Tavo meilė gimtinei, kaip matau, nustelbia valdinio ištikimybę,— griežtokai tarė jaunasis jūrininkas.

— Žuvims aš neprivalau būti ištikimas. Apie dievo tvarinius, manau, galima kalbėti, neįžeidžiant artimo. O vyriausybė — tai žmogaus rankomis suvyta virvė, ir...

— Ir ką? — paklausė Vailderis, matydamas, kad senis nesiryžta baigti.

— Hm. Na, aš manau, žmogus gali ir išvyti, ką suvijęs, jeigu neturi kito darbo. Tikiuosi, nepasakiau nieko blogo?

— Bloga tik tai, kad man tenka priminti, ko mes čia suėjom. Ar tik nebūsi taip greitai pamiršęs iš manęs gautus rankpinigius?

Senasis jūreivis nustūmė į šalį patiekalą, sukryžiavo rankas ant krūtinės ir, pažvelgęs pašnekovui į akis, ramiai atsakė:

— Kai mano vardas įrašytas į įgulos sąrašą, manimi galima pasikliauti. Juk jūs plaukiate po ta pačia vėliava, bičiuli Harisai?

— Būtų negarbinga elgtis kitaip. Bet atleisk, prieš aiškindamas savo planus ir norus, aš patikrinsiu šį sandėliuką — ar tikrai mudu vieni.

— Jūs ten nedaug ką rasite, tik dorojo Džo moterų rūbus ir puošmenas. Durys ne perdaug rūpestingai užrakintos, tad galite ten žvilgterėti ir įsitikinti savo akimis.

Vailderis ir be šio leidimo atidarė duris, dar seniui tebekalbant, ir įsitikinęs, kad sandėliuke tik minėti dalykai, kiek nusivylęs, vėl atsigręžė.

— Ar buvai vienas, kai aš įėjau? — paklausė kiek pagalvojęs.

— Dar buvo dorasis Džoramas ir jūs pats.

— Ir daugiau nieko?

— Aš daugiau nieko nemačiau,— atsakė jūrininkas, mažumą sutrikęs.— Jeigu galvojate kitaip, gerai visur apieškokime. Tegu tik užtiksiu kokį smalsuolį, aš jį tuoj pamokysiu!

— Palauk, atsakyk man į vienintelį klausimą: kas mums pasakė „Prašau"?

Degutinis Bobas, gana gyvai pašokęs iš vietos, susimąstė, bet netrukus garsiai nusikvatojo.

— O, jūsų mintys, matau, kartais nukrypsta nuo kurso. Su kąsniu jautienos žmogus negali kalbėti taip, tarytum jo liežuviui būtų atvira jūros platybė, kaip laivui, kuris jau plaukia visą parą.

— Vadinasi, tu?

— Galiu prisiekti,— atsakė Bobas, patenkintas sėsdamasis į savo vietą, kaip žmogus, puikiausiai sutvarkęs reikalą.— O dabar, bičiuli Harisai, jeigu jūs pasiruošęs išdėstyti savo mintis, tai aš pasiruošęs išklausyti.

Vailderis neatrodė visiškai patenkintas senio aiškinimu, tačiau prisitraukė kėdę ir pradėjo:

— Po viso to, ką esi matęs ir girdėjęs, man nėra reikalo tau aiškinti, jog aš neypatingai norėčiau, kad dama, su kuria mes šį rytą kalbėjomės, ir jos draugė plauktų „Karališkąja Karolina". Tikiuosi, mudviejų tikslams pakanka, kad tu žinotum faktą, o priežastys, kodėl aš noriu joms sukliudyti, nesvarbu.

— Senam jūrininkui galite neaiškinti, kaip sujungti minčių nuotrupas! — sušuko Bobas, skaniai juokdamasis ir mirkčiodamas pašnekovui, kuriam toks familiarumas nelabai patiko.— Aš ne tam penkiasdešimt metų plaukiojau žydraisiais vandenimis, kad juos supainiočiau su dangumi.

— Vadinasi, tu manai, kad mano paskatos tau ne paslaptis?

— Ir be žiūrono aišku,— kai seni žmonės sako „Eikite“, du jaunieji linkę likti vietoje.

— Labai neteisingai sprendi apie tuos du jaunuosius. Iki vakar dienos aš nė matyti nebuvau matęs tos, apie kurią kalbi.

— Dabar suprantu. „Karolinos“ savininkai nebuvo su jumis tokie mandagūs, kaip derėjo, ir jūs ketinate jiems atsidėkoti.

— Toks būdas keršyti gal ir būtų tinkamas, tavo supratimu,— rimtai pasakė Vailderis,— bet nelabai atitinka mano skonį. Ir laivo savininkai, ir keleiviai man visiškai nepažįstami.

— Hm. Tad jūs, tikriausiai, esate iš to laivo, kuris stovi reide, ir nors nejaučiate neapykantos savo priešams, užtat mylite savo draugus. Mes turime pagalvoti, kaip įkalbėti moteris plaukti vergų laivu.

— Dieve gink!

— „Dieve gink!“ Man rodosi, bičiuli Harisai, jūs perdaug sąžiningas. Nors aš negaliu sutikti ir nesutinku su jumis dėl „Karališkosios Karolinos“, bet neabejoju, kad dėl to kito laivo mes sutarsime. Tai dailus, gerai pastatytas laivas, tokiu ir karalius mielai plauktų.

— Neneigiu. Tik jis man nepatinka.

— Ką gi, malonu ir tai. Ir, jeigu jau mudu kalbamės atvirai, misteri Harisai, aš norėčiau tarti porą žodžių ir apie tą laivą. Aš senas jūrų vilkas, mane nelengva apmauti. Ar jūs nepastebite, kad jis ne visai toks, koks turėtų būti padorus laivas? Jis išmetęs inkarą ne taip, kaip derėtų, o toli nuo forto. Ir jo išvaizda kažkokia mieguista, nors kiekvienas mato, kad jis pastatytas ne austrėms gaudyti ir ne galvijams į salą gabenti!

— Man tas laivas taip pat atrodo dailus ir tvirtas, kaip kad tu sakai. Tačiau kuo tu jį įtari? Bene kontrabanda?

— Hm. Nemanau, kad tokiu laivu būtų malonu gabenti draudžiamas prekes, nors šiaip kontrabanda gana įdomus verslas. Laive, kiek galima nuo čia matyti, puiki baterija.

— Tikriausiai, jis savo šeimininkams dar nenusibodo, ir jie nenorėtų, kad jis patektų į rankas prancūzams.

— Ką gi, gal aš ir klystu. Bet arba, metams bėgant, nusilpo mano regėjimas, arba tame vergų laive ne viskas kaip pridera, net jeigu jo dokumentai geri ir jeigu jis turi teisėtą kaperio liudijimą. O ką tu galvoji apie tai, dorasis Džo?

Vailderis nekantriai atsisuko ir išvydo smuklininką, įėjusį į kambarį taip tyliai, kad iš pradžių jo nė nepastebėjo, nes susikaupęs klausėsi Bobo. Džoramas pažvelgė į klausiantį, nuoširdžiai nustebęs. Ir atsakyti galėjo tik tada, kai klausimas buvo pakartotas dar aiškiau.

— Aš klausiu tave, dorasis Džo, kaip manai, ar vergų laivas uosto reide — padorus laivas?

— Tu tiesiog gali apstulbinti žmogų, Bobai, tokiais savo netikėtais klausimais ir tokiomis užuominomis,— tarė pagaliau smuklininkas, dairydamasis aplink, tarsi norėdamas įsitikinti, ar kambaryje nėra pašalinių,— ir aš kartais tikrai negaliu rasti tau tinkamo atsakymo.

— Iš tiesų reta pramoga matyti „Surūdijusio inkaro" šeimininką apstulbintą,— atsakė senasis jūrininkas.— Aš klausiu tave gryniausia anglų kalba: ar tu neįtari, kad tame vergų laive kažkas nešvaru?

— Nešvaru! Dėl dievo meilės, misteri Robertai[1], pagalvok, ką sakai. Net jei man siūlytų jo didybės vyriausiojo admirolo vietą, aš nesutikčiau, kad mano namuose būtų ištartas bent vienas nepagarbus žodis apie kurį nors dorą ir sąžiningą vergų pirklių laivą! Saugok dieve, kad aš imčiau žeminti kurį nors ištikimą karaliaus valdinį!

— Vadinasi, tu niekuo neįtari to laivo reide, garbingasis geraširdi Džoramai? — nė nemirktelėjęs pakartojo misteris Robertas.

— Gerai. Jeigu tu, nuolatinis mano lankytojas, dosniai mokąs už visa, ką užsisakai, taip atkakliai klausi mano nuomonės, tai aš pasakysiu va ką: jei tų džentelmenų elgesys kuo nors nesuprantamas arba net neteisėtas. . .

[1] Pilnas senojo jūrininko vardas.

— Tu plauki taip stačiai į vėją, drauguži Džoramai,— šaltai pertraukė jį senis,— kad tavo denyje viskas barška, netgi dantys. Pagalvok ir atsakyk aiškiai: ar pastebėjai tame vergų laive ką nors negero?

— Nieko, dievaži, nieko! — tarė smuklininkas, šniokštuodamas, nelyginant banginis, iškilęs iš vandens įkvėpti oro.— Nors aš tik vargšas nusidėjėlis, kuris klausosi gerojo ir teisingojo daktaro Dogmos pamokslų, sakau: nieko, visiškai nieko.

— Nieko? Tada tu esi kvailesnis, negu aš maniau! Taigi neįtari nieko?

— Dieve saugok, aš nieko nenoriu įtarti. Velnias pasėja mūsų sielose abejonių, bet tik silpni ir blogam linkę žmonės joms pasiduoda. Šio laivo karininkai ir įgula šauniai nugeria ir yra dosnūs it kunigaikščiai. O kadangi jie išeidami niekuomet nepamiršta apmokėti sąskaitos, aš drąsiai sakau, kad jie padorūs žmonės.

— O aš sakau, kad jie piratai!

— Piratai? — atsiliepė Džoramas, su aiškiu nepasitikėjimu žiūrėdamas stačiai į veidą suklususiam Vailderiui.— „Piratas" — skaudus žodis, misteri Robertai, ir jo negalima sviesti į veidą bet kuriam džentelmenui, neturint pakankamai įrodymų, kad tai ne šmeižtas, jeigu tektų stoti prieš prisiekusiųjų teismą. Bet tu, tur būt, supranti, ką sakąs ir kam sakąs.

— Suprantu! O dabar, kadangi šiuo reikalu nieko tikro negali pasakyti, būk malonus. . .

— Nuolankiausiai klausau! — sušuko Džoramas, apsidžiaugęs proga pakeisti šneką.

— . . . ir nueik paklausti savo svečių ten apačioje, gal jie pritrūko gėrimo,— pasakė senis ir parodė smuklininkui duris, įsitikinęs, kad jo bus paklausyta.

Kai tik šeimininkas duris uždarė, jūrininkas atsisuko į savo pašnekovą:

— Jus, kaip matau, mano žodžiai apstulbino ne mažiau, kaip nepatiklųjį Džo?

— Tavo įtarinėjimai — rimtas dalykas; juos reiktų gerai pagrįsti, prieš drįstant pakartoti. Apie kokį piratą pastaruoju laiku sklinda gandai šiose pakrantėse?

— Apie garsųjį Raudonąjį Korsarą,— atsakė senis tylesniu balsu ir neramiai apsižvalgė, tarsi reikėjo būti nepaprastai atsargiam, net tariant šį grėsmingą vardą.

— Bet juk sako, kad jis plaukiojąs daugiausia Karibų jūroje.

— Jis gali atsirasti bet kur ir bet kada. Karalius gerai užmokėtų tam, kas atiduotų šį piktadarį į teisingumo rankas.

— Tai lengviau pasakyti, negu padaryti,— susimąstęs tarė Vailderis.

— Gal ir taip. Aš jau senas ir labiau tinku rodyti kelią, negu plaukti. Bet jūs — nelyginant naujintėlis laivas, ką tik iš statyklos, su visomis ištemptomis burėmis ir dar kriauklėmis neapaugusia povandenine dalimi. Kodėl jums nepralobti, išdavus tuos plėšikus karaliui? Kodėl keliais mėnesiais anksčiau neatidavus velniui tai, kas jam vis tiek atiteks?

Vailderis krūptelėjęs nusigręžė nuo pašnekovo, tarsi jam būtų nepatikęs toks būdas reikšti mintis. Tačiau suprasdamas, kad reikia ką nors atsakyti, jis paklausė:

— O kuo tu gali pagrįsti savo įtarinėjimus? Arba, jeigu jie teisingi, kokiomis priemonėmis manai pasiekti savo tikslą? Juk karaliaus kreiserių čia arti nėra.

— Negaliu prisiekti, kad aš teisus. Bet jeigu mes laikomės neteisingo kurso, tai jį ištaisyti galime, tik išsiaiškinę klaidą. O priemonės — pripažįstu, jas lengviau numatyti, negu įgyvendinti.

— Liaukis niekus tauškęs. Tai vis senos tavo galvos išmonės! — šaltai tarė Vailderis.— Ir žinai ką: kuo mažiau apie tai kalbėsi, tuo bus geriau. O bendrą savo reikalą mes visai pamiršom. Aš beveik linkęs manyti, misteri Robertai, kad tu duodi klaidingus signalus, norėdamas išsisukti nuo darbo, už kurį tau jau pusiau apmokėta.

Senasis jūrininkas klausėsi Vailderio žodžių labai patenkintas. Tai buvo matyti iš jo veido ir būtų, tikriausiai, nu-

stebinę pašnekovą, bet šis atsistojo ir ėmė susimąstęs greitai vaikščioti po siaurą kambarį.

— Na ką gi,— atsiliepė senis, vėl nutaisęs gudrią miną ir tuo stengdamasis paslėpti savo pasitenkinimą,— aš esu senas svajotojas ir ne kartą vaizdavausi plaukiąs jūra, kai iš tikrųjų saugiai sėdėdavau ant kranto! Manau, greitai man teks suvesti sąskaitas su velniu, kad, pasiėmęs savo dalį iš vargšo mano karkaso, paliktų mane mano laivo kapitonu. Dabar — aš visiškai jūsų paslaugoms.

Vailderis vėl atsisėdo ir ėmė mokyti savo bendrą, kaip paneigti visa, ką šis buvo pasakęs, girdamas pasiruošusį išplaukti laivą.

XI SKYRIUS

Vis dėlto jis pasiturintis... Trys tūkstančiai dukatų... Manau, kad jo garantijos užtenka.

Šekspyras, „Venecijos pirklys"

Bedienojant švelnus vėjelis vis stiprėjo, o kartu darėsi vis aiškiau, kad Bristolio prekybos laivas ketina palikti uostą. Prieš šešiasdešimt metų didelio laivo išplaukimas į jūrą Amerikos uoste būdavo daug reikšmingesnis įvykis, negu dabar, kai uostas dažnai priima ir išleidžia po dvidešimt laivų per dieną. Nors gerieji niuportiečiai tarėsi esą svarbiausio kolonijos miesto gyventojai, sambrūzdžio „Karolinoje" jie dar negalėjo stebėti tuo abejingu žvilgsniu, kuriuo ilgainiui, persisotinus reginiais ir svarbesniais dalykais, įprantama stebėti net ištiso laivyno manevrus. Priešingai: krantinės buvo aplipusios ne tik berniūkščių, bet ir visokio amžiaus dykinėtojų. Net daugelis labai gerbiamų ir verslių miestelėnų, šiaip branginančių kiekvieną minutę, dabar jų nebeskaičiavo ir nerūpestingai čia slampinėjo; beje, jie nesijautė be reikalo gaištą laiką, kai, smalsumui nugalėjus gobšumą, išėjo iš savo

krautuvių bei dirbtuvių pasižiūrėti tokio puikaus reginio — laivo išplaukimo.

Tačiau „Karolinos“ įgula taip nerangiai ruošėsi, kad ne vienam laiką branginančiam miestelėnui išseko kantrybė. Kone pusė padoresnių žiūrovų paliko prieplauką, o laivas buvo ištempęs dar tik vienintelę, mūsų minėtą burę. Užuot patenkinęs šimtų pavargusių akių smalsumą, kilnusis laivas, vėjo siūbuojamas, vis dar suposi ant inkaro, pasisukdamas čia į dešinę, čia į kairę, tarsi nerimstantis lenktynių žirgas, kuris, raitelio tvirtai laikomas, kandžioja žąslus ir nekantriai rausia koja žemę, veržclamasis į lenktynių taką. Po geros valandos tokio nesuprantamo delsimo minioje pasklido gandas, kad per kažkokį nelaimingą atsitikimą vienas svarbus asmuo iš laivo vyresniųjų rimtai susižeidęs. Bet šis gandas jau buvo beveik pamirštas, kai iš „Karolinos“ priekio plykstelėjo liepsna, raitydamiesi pakilo tiršti dūmai, ir sugriaudė patrankos šūvis. Ant kranto nuobodžiavusi minia atgijo, subruzdo, kaip paprastai būna prasidedant ilgai lauktam įvykiui, ir dabar jau kiekvienam buvo visiškai aišku, kad laivas žūt būt išplauks.

Vailderis atidžiai stebėjo visą šį uždelstą pasiruošimą, sambrūzdį laive, signalą išplaukti ir nekantraujančią minią. Atsirėmęs į seną inkarą, kuris, kaip netinkamas, mėtėsi krantinėje, nuošaliau nuo tos vietos, kur buvo susispietę dauguma žiūrovų, jis apie valandą išstovėjo nejudėdamas, niekur aplinkui nesižvalgydamas. Pasigirdus šūviui, jis krūptelėjo, bet ne iš nervinio susijaudinimo, kaip šimtai kitų, ir skubiai, su nerimu apžvelgė aplinkines gatves. Paskui vėl atsistojo kaip pirma, tačiau iš klaidžiojančio žvilgsnio ir visos veido išraiškos stebėtojas būtų galėjęs spręsti, kad jaunasis jūrininkas nerimastingai laukė kažko, kas turėjo labai greitai įvykti. Tačiau bėgo minutės, Vailderis pamažu nurimo ir patenkintas nusišypsojo, o lūpos sukrutėjo kaip žmogaus, kuris reiškia savo džiaugsmą, kalbėdamas pats su savimi.

Paskendęs maloniose mintyse, jis staiga išgirdo daugybę balsų ir atsigręžęs už kelių jardų pamatė didelį žmonių būrį. Jis iš karto pastebėjo tarp jų misis Vilis ir Gertrūdą, apsi-

rengusias taip, kad nebuvo jokios abejonės, jog jos pasiruošusios išplaukti.

Saulę užtraukęs debesis taip neužtemdo žemės, kaip apsiniaukė Vailderio veidas, pamačius šį nelauktą reginį. Jis buvo aklai įsitikinęs, kad jam pavyks viena gudrybė, kuri, nors ir gana paprasta, vis dėlto, jo nuomone, galėjo pakankamai paveikti baikščias ir patiklias moteris, o dabar staiga dingo visas ankstyvas jo džiaugsmas, žlugo visos viltys. Pro dantis keikdamas savo neištikimą bendrininką, jis kuo geriau pasislėpė už inkaro ir paniuręs ėmė stebėti laivą.

Žmonės, atlydėję į pakrantę keleives, buvo nelinksmi ir neramūs, kaip paprastai būna išlydint brangius bičiulius. Jeigu kuris iš jų ką nors ir sakė, tai paskubomis, nekantriai, lyg stengdamasis pagreitinti taip nenorimą išsiskyrimą. Kiti tylėjo, bet iš veidų buvo galima atspėti jų jausmus. Vailderis girdėjo jaunuoliškus balsus, kurie kažką nuoširdžiai linkėjo, reikalavo kažką pažadėti, girdėjo, kaip liūdnai jiems atsakinėjo Gertrūda. Tačiau jis atkakliai stovėjo nusisukęs ir nė vogčiomis nežvilgterėjo į kalbančius.

Pagaliau už kelių pėdų jis išgirdo žingsnius ir pažvelgė į tą pusę. Jo žvilgsnis susitiko su misis Vilis akimis. Moteris ir jaunasis jūrininkas krūptelėjo, staiga pažinę vienas kitą. Tačiau ji tuojau susitvardė ir nuostabiai ramiai pasakė:

— Matote, sere, mus ne taip lengva jokiais pavojais atbaidyti, jei ką užsimojome.

— Aš labai norėčiau, madam, kad jums netektų gailėtis savo drąsumo.

Misis Vilis akimirką tylėjo, liūdna ir susimąsčiusi. Apsižvalgiusi, ar jų kas nesiklauso, ji priėjo arčiau prie jaunuolio ir tyliai tarė:

— Dar ne vėlu. Nors kiek pagrįskite tai, ką sakėte, ir aš lauksiu kito laivo. Mano nujautimas verčia mane tikėti jumis, jaunuoli, nors protas man sako, kad jūs, greičiausiai, tiesiog norite pasijuokti iš mūsų moteriško baikštumo.

— Pasijuokti! Tokiais dalykais aš nedrįsčiau juokauti nė su viena moterimi, o su jumis juo labiau!

— Nuostabu! Tiesiog nesuprantama, kad taip elgtųsi nepažįstamas žmogus! Ar jūs turite bent vieną faktą ar kokį nors argumentą, kurį galėčiau pateikti savo jaunosios auklėtinės bičiuliams?

— Jūs jau žinote juos.

— Tada, sere, aš prieš savo norą priversta manyti, kad dėl kažkokių svarbių priežasčių jūs slepiate savo argumentus,— nusivylusi ir net įsižeidusi šaltai tarė guvernantė.— Jūsų paties labui tikiuosi, kad tos priežastys nėra negarbingos. Dėkoju jums už gerus norus. O jeigu jie ne tokie, aš jums atleidžiu.

Jie išsiskyrė santūriai, kaip žmonės, kurie vienas kitu nepasitiki. Vailderis vėl pasitraukė į savo priedangą. Jis stovėjo išdidus, rimtu, beveik rūsčiu veidu. Ten pasislėpęs, jis nenoromis išgirdo didesnę dalį netoliese vykusio pokalbio.

Kaip ir dera tokia proga, daugiausia kalbėjo misis de Lesi. Ji garsiai sakė išmintingus patarimus ir dėstė įvairius savo samprotavimus jūreivystės klausimais, visus žavėdama savo nuovoka, ir čia su ja nebūtų galėjusi varžytis nė viena jos lyties atstovė, kuri nėra turėjusi retos laimės būti artima admirolo patikėtine.

— O dabar, mano brangioji dukterėčia,— vos atgaudama kvapą, baigė kalbą kontradmirolo našlė, išsėmusi visas savo išminties atsargas, davusi Gertrūdai begalę nurodymų rūpintis sveikata, dažnai rašyti laiškus, pažodžiui pakartoti, ką ji prašo nuo savęs asmeniškai pranešti broliui generolui, nebūti denyje, pučiant smarkiam vėjui, smulkiai aprašyti, jeigu kelionėje pamatytų ką nors nepaprasto, žodžiu, pasakiusi visa, kas tik sakoma atsisveikinant,— dabar, brangioji dukterėčia, patikiu tave galingajam vandenynui ir tam, kuris nepalyginti galingesnis — tam, kuris jį sutvėrė. Išmesk iš galvos visa, ką esi girdėjusi apie „Karališkosios Karolinos" netobulumus, nes senojo jūrininko, kuris plaukiojo su admirolu, nuomonė mane įtikino, kad tie spėliojimai tėra vienas nesusipratimas.— („Klastingas niekšas",— sumurmėjo Vailderis.) — Kas čia ką sakė? — paklausė misis de Lesi, bet,

niekam neatsiliepus, kalbėjo toliau.— Nuodugniai apgalvojusi, aš susidariau tokią pat nuomonę, kaip ir jis. Žinoma, pritvirtinant bušpritą, pasikliauti vaterštagais ir vatervulingais — didžiausias nerūpestingumas, bet net tai, kaip man ką tik pasakė mano senas bičiulis, pataisoma, panaudojus apsauginius trosus ir naitovus. Aš parašiau laiškutį vadui, Gertrūda, brangute, žiūrėk, visada vadink šio laivo vadą misteriu Nikolsu, nes tik tarnaujant jo didybės laivyne galima gauti teisę vadintis kapitonu: tai garbingas laipsnis, jį visuomet reikia didžiai vertinti, nes jis juk eina po flagmano. Taigi aš parašiau laivo vadui laišką dėl šių trūkumų, ir jis pasirūpins, kad jie būtų pašalinti. O dabar, brangioji, telaimina tave dievas. Žiūrėk savęs, rašyk man kiekviena proga, atiduok nuo manęs labas dienas tėveliui ir kuo plačiausiai aprašyk man banginius.

Garbingosios geraširdės našlės akys buvo pilnos ašarų, jos balsas beveik natūraliai drebėjo, ir visi susigraudino. Paskutinės atsisveikinimo akimirkos buvo itin įspūdingos, kol pagaliau supliuškeno irklai, ir valtis nuvežė keleives į laivą.

Vailderis klausėsi visų įprastinių garsų, karštligiškai susijaudinęs, pats nežinodamas kodėl. Tuo tarpu kažkas švelniai palietė jam alkūnę, atitraukdamas nuo nemalonių minčių. Nustebęs jis pamatė kokių penkiolikos metų paauglį. Išsiblaškęs jaunasis jūrininkas, tik antrą kartą pažvelgęs, pažino Korsaro tarną, jau iš ankstesnių puslapių pažįstamą Roderiko vardu.

— Ko norėjai? — paklausė jis berniuką, kiek atsipeikėjęs.

— Man pavesta įteikti šiuos įsakymus jums į rankas,— atsakė šis.

— Įsakymus? — pašaipiai pakartojo jaunuolis.— Tenka gerbti vadovybę, kuri siunčia savo įsakymus per tokį pasiuntinį.

— Tai vadovybė, kuri yra įrodžiusi, kad jos neklausyti pavojinga,— rimtai atsakė berniukas.

— Tikrai? Tad nedelsdamas turiu susipažinti su jų turiniu, kad kartais nepadaryčiau lemtingos klaidos. Tau liepta laukti atsakymo?

Kai jis, sulaužęs antspaudą, pakėlė akis nuo laiško, pasiuntinukas jau buvo dingęs. Supratęs, kad būtų beprasmiška vytis tokį greitakojį per visą labirintą sienojų, kuriais užgriozdinta prieplauka ir krantas, jis išskleidė laišką ir perskaitė.

„Dėl nelaimingo atsitikimo savo pareigų nebegali eiti pasiruošusios išplaukti „Karališkosios Karolinos“ vadas. Krovinio savininkai nesiryžta laivo patikėti padėjėjui, o išplaukti būtina. Aš žinau, kad laivas laikomas greitu. Jeigu turite dokumentų, kad jūsų reputacija gera ir kad esate kompetetingas jūreivystėje, pasinaudokite proga užimti tas pareigas, kurias jūs vis tiek galiausiai užimsite. Apie jus jau užsiminta, ir suinteresuoti asmenys jūsų labai ieško. Jeigu laiku gausite šį laišką, veikite greitai ir ryžtingai. Nesistebėkit, jei kas nors netikėtai jums patalkininkaus. Aš turiu daugiau agentų, negu jūs, gal būt, manote. Priežastis aiški: auksas geltonas, nors aš

Raudonasis“

Iš parašo, turinio ir stiliaus Vailderis neabejodamas suprato, kas to laiško autorius. Greitai apsižvalgęs, jis įšoko į valtį ir, keliauninkėms dar tebeplaukiant, atsidūrė pusiaukelėje tarp laivo ir kranto. Stipriomis ir įgudusiomis rankomis pasiyręs, jis netrukus jau stovėjo laivo denyje. Skverbdamasis pro minią palydinčių, įprastinę kliūtį išplaukiančiame laive, jis pamatė būrelį susirūpinusių žmonių ir, supratęs, kad kaip tik jie labiausiai sielojasi dėl laivo likimo, prasigavo į tą laivo dalį. Iki tol Vailderis neturėjo kada nė atsikvėpti, ne tik kad apgalvoti, kokiam žingsniui jis taip staigiai ryžosi. Tačiau dabar jau buvo vėlu trauktis, net jeigu jis to ir būtų norėjęs, nesukėlus pavojingų įtarimų. Akies mirksniu jis susitelkė ir paklausė:

— Ar ne jūs būsit „Karolinos“ savininkas?

— Laivą yra užfrachtavę mūsų prekybos namai,— atsargiai atsakė rimtas, gudraus veido žmogus turtingo pirklio drabužiais.

— Girdėjau, kad jums reikalingas prityręs karininkas.

— Prityrę karininkai yra didelis dalykas gero laivo savininkui,— atsakė pirklys.— Tačiau „Karolinai“, atrodo, jų netrūksta.

— Bet aš girdėjau, kad jums labai reikalingas žmogus laikinai pavaduoti laivo vadui.

— Jeigu vadas negalėtų eiti savo pareigų, tada gal ir prireiktų. Jūs ieškote tarnybos?

— Aš atėjau prašyti laisvos vietos.

— Būtų išmintingiau iš pradžių pasitikslinti, ar tokios vietos aplamai esama. Tačiau jei ketinate vadovauti tokiam laivui, kaip mūsų, tai, tikriausiai, turite kuo įrodyti savo sugebėjimus ir žinias?

— Tikiuosi, šie dokumentai ir bus pakankamas įrodymas,— tarė Vailderis, įteikdamas pirkliui porą neužantspauduotų vokų.

Skaitydamas rekomendacijas, šis tarpais atidžiai pažvelgdavo gudriomis akimis pro akinių viršų į atestuojamą asmenį. Matyt, jis norėjo, betarpiškai stebėdamas, įsitikinti, kiek teisinga tai, ką skaitė.

— Hm. Tai tikrai puikūs atsiliepimai, jaunasis džentelmene, ir jais visais galima pasitikėti: juk jus rekomenduoja dveji tokie garbingi ir turtingi prekybos namai, kaip „Spriggsas, Bogsas ir Tvidas“ bei „Hemeris ir Heketas“. Turtingesnės ir solidesnės firmos už pirmąją nerasi jo didybės kolonijose, o antrąją taip pat labai gerbiu, nors pavyduoliai šneka ją per daug plačiai prekiaujant.

— Jeigu jūs apie jas tokios geros nuomonės, tad nelaikysite manęs perdaug įžūliu, kad pasisiūliau jums, naudodamasis jų palankumu?

— Nė trupučio, misteri. . . ė. . . ė. . .— ir jis vėl pažvelgė į vieną laišką,— misteri Vailderi. Verslo srityje sąžiningas pasiūlymas — ne įžūlumas. Be pasiūlos ir paklausos mūsų prekės niekuomet nedarytų apyvartos, sere, cha-cha-cha! . .

ir niekuomet neduotų pelno. Aišku, jaunasis džentelmene?

— Jūs visai teisus, todėl leiskite man pakartoti savo pasiūlymą.

— Pasiūlymas visiškai garbingas ir išmintingas. Tačiau jūs negalite tikėtis, misteri Vailderi, kad mes specialiai jums palaisvinsime vietą; tiesa, jūsų dokumentai puikūs ir patikimi, kaip pačių Sprigso, Bogso ir Tvido parašai, bet specialiai jums palaisvinti vietos. . .

— Aš maniau, kad laivo vadas rimtai sužeistas. . .

— Sužeistas, bet nesmarkiai,— pertraukė jį atsargus laivo nuomotojas, žvilgčiodamas į kelis krovinių savininkus ir porą keleivių, kurie galėjo išgirsti pokalbį.— Jis tikrai nukentėjo, tačiau ne tiek, kad paliktų laivą. Ne, ne, džentelmenai, šaunusis laivas „Karališkoji Karolina" tęsia savo kelionę, kaip paprastai, vadovaujamas seno prityrusio jūrininko Nikolo Nikolso.

— Tuomet, sere, man labai gaila, kad atėmiau iš jūsų tiek brangaus laiko,— nusivylęs tarė Vailderis ir nusilenkęs žengė žingsnį atgal, tartum norėdamas išeiti.

— Neskubėkite, neskubėkite. Sandėrį sudaryti, jaunuoli, tai ne burę nuo rėjos nuleisti. Jūsų paslaugos gal ir pravers, nors ir ne atsakingoms vado pareigoms. Kokia suma jūs vertinate kapitono laipsnį?

— Man mažai rūpi, kaip mane vadins. Kad tik turėčiau pasitikėjimą ir įgaliojimus.

— Labai išmintingas jaunuolis,— tyliai tarė atsargusis pirklys,— ir moka atskirti pelus nuo grūdų! Vis dėlto toks nuovokus ir išsilavinęs džentelmenas, kaip jūs, turi žinoti, kad atlyginimas visada atitinka laipsnį. Jeigu šiuos reikalus tvarkyčiau aš pats, būtų visai kas kita, bet aš esu agentas, ir mano pareiga rūpintis savo šefo interesais.

— Atlyginimas manęs nedomina,— pasakė Vailderis taip karštai, kad vos neišsidavė. Laimė, kad pirklys, visuomet atkaklus, kai galima ką nors sutaupyti, susikaupęs svarstė, kaip sutarti kuo mažesnę algą.— Aš ieškau tarnybos.

— Tarnybą jūs gausite. Kartu įsitikinsite, kad mes ne šykštuoliai. Jūs negalite tikėtis nei avanso, nes plauksime

ne ilgiau kaip mėnesį, nei papildomo atlyginimo už krovimą, nes laivas dabar jau pilnas iki pat liukų, nei didelės algos, nes mes jus, kaip taurų jaunuolį, priimame daugiausia iš palankumo ir iš pagarbos rekomendacijoms, išduotoms tokių orių prekybos namų, kaip „Sprigsas, Bogsas ir Tvidas". Tačiau jūs pamatysite, kad mes dosnūs. Beje, iš kur mes galime žinoti, kad jūs esate tas asmuo, kuris įrašytas lydraš. . .— aš norėjau pasakyti, rekomendacijoje?

— O argi tai, kad laiškus turiu aš, nėra pakankamas įrodymas?

— To būtų pakakę taikos metu, kai karalystės neslėgė karo našta. Bet dabar prie dokumentų turėtų būti pridėtas asmens aprašas, kaip kad lydimasis raštas pridedamas prie laivo patento. Kadangi, priimdami jus, mes susiduriame su kai kuria rizika, nenustebkite, kad šios aplinkybės atsilieps atlyginimui. Mes, tiesa, dosnūs. Manau, nė viena firma kolonijose nemoka dosniau. Bet mes ir apdairūs.

— Aš jau sakiau, sere, kad atlyginimo klausimas netrukdys mums susitarti.

— Puiku! Labai malonu tartis tokiais kilniais ir garbingais pagrindais. Ir vis dėlto norėčiau, kad laiškai būtų patvirtinti notaro antspaudu arba kad prie jų būtų prijungtas asmens aprašas. Štai Roberto Tvido parašas. Šį parašą aš gerai pažįstu, ir man būtų malonu jį matyti ant dešimties tūkstančių svarų vekselio — žinoma, esant solidžiam žirantui. Tačiau šiuo atveju mes negarantuoti, ir šis netikrumas, aišku, labai neigiamai atsiliepia jūsų piniginiams interesams, jaunuoli, nes mums lyg ir patiems tenka garantuoti, kad rekomenduojamasis asmuo esate jūs.

— Kad galėtumėte būti dėl to visai ramus, misteri Beilai,— įsiterpė balsas iš nedidelio būrelio žmonių, kurie susidomėję klausėsi šių derybų,— aš galiu paliudyti, jei reikės ir oficialiai, šio džentelmeno asmenį.

Gerokai nustebęs, Vailderis staigiai atsisuko pasižiūrėti, su kuo iš pažįstamų taip netikėtai ir, gal būt, taip nemaloniai suveda jį likimas tokioje šalies vietoje, kur jis tarėsi neturįs jokių pažinčių. Ir kaip jis nustebo, pamatęs ne ką

kitą, o „Surūdijusio inkaro“ šeimininką! Dorasis Džo ramiausiai ir visai rimtai laukė, kokį įspūdį padarys jo žodžiai abejojančiam pirkliui.

— Suprantu. Šis džentelmenas pas jus yra nakvojęs, ir jūs galite paliudyti, kad jis tvarkingai apsimokėdavo ir padoriai elgėsi. Bet man reikalingi dokumentai, kuriuos būtų galima sudėti kartu su mūsų ir savininkų iš Anglijos korespondencija.

— Aš nežinau, kokius liudijimus jūs laikote tinkamais tokiai gerai kompanijai,— nesijaudindamas atkirto smuklininkas ir skėstelėjo rankomis lyg būtų niekuo nedėtas.— Bet jeigu jums reikia namų savininko priesaikos, tai pats esate pareigūnas ir galite tą priesaiką tuojau pat man padiktuoti.

— Ne, ne! Nors aš ir pareigūnas, tokia priesaika nebūtų reikiamos formos ir neturėtų įstatyminės galios. Bet ką gi jūs žinote apie šį asmenį?

— Aš žinau, kad jis, nors ir jaunas, yra geras jūrininkas, kokių reta kolonijose. Gal yra labiau prityrusių jūrininkų, su didesne praktika,— tokių, žinoma, galima rasti,— bet energingesnio, akylesnio ir išmintingesnio — vargu ar berastum, ypač išmintingesnio.

— Ar jūs tikrai žinote, kad šis asmuo yra tas pats, apie kurį čia rašoma?

Džoramas paėmė dokumentus taip pat ramiai, kaip jis elgėsi nuo pradžios, ir pradėjo juos kuo atidžiausiai skaityti. Šiam veiksmui jis turėjo užsidėti akinius (nes „Sūrudijusio inkaro“ savininkas buvo nebe jaunas), ir Vailderis pagalvojo matąs dabar puikų pavyzdį, kaip kartais galima garbingu žmogumi palaikyti sukčių, jei tik jis sugeba vaidinti dorą.

— Viskas teisinga, misteri Beilai,— toliau kalbėjo smuklininkas, nusiimdamas akinius ir grąžindamas popierius, — jie tik pamiršo paminėti, kaip jis išgelbėjo laivą „Linksmoji Nensi“ prie Hateraso ir kaip Savanos sekluma be locmano išvedė „Pegę ir Dolį“, iš šiaurės rytų siaučiant uraganui. Kaip žinote, aš jaunystėje taip pat plaukiojau ir ne kartą esu

girdėjęs jūrininkus kalbant apie tokius dalykus, tad suprantu, kaip tai sunku. Man rūpi šis laivas, kaimyne Beilai (nors jūs turtingas žmogus, o aš vargšas, mudu vis dėlto kaimynai), taigi man rūpi, nes jis retai išplaukia iš Niuporto, ne palikęs mano kišenėje skambios monetos. Kitaip aš nebūčiau šiandien atėjęs čia pasižiūrėti, kaip jis kels inkarą.

Tai pasakęs, smuklininkas akivaizdžiai parodė, kad laivo apsilankymas buvo jam naudingas: jo kišenėje tikrai skambtelėjo, ir šis garsas buvo ne mažiau malonus taupaus pirklio ausiai, kaip ir jo paties. Abu orūs verslininkai nusijuokė, puikiai suprasdami vienas antrą: jie neblogai pasipelnė iš „Karališkosios Karolinos". Agentas ženklu pakvietė Vailderį į šalį, ir po trumpų derybų buvo galutinai sutarta, kokiomis sąlygomis jaunasis jūrininkas priimamas tarnauti. Tikrasis laivo kapitonas liks laive dėl garantijos ir „Karolinos" reputacijos. Bet Vailderiui buvo atvirai pasakyta, kad kapitonas, kuris susilaužė koją ir dabar yra prižiūrimas daktarų, turės, greičiausiai, išgulėti visą mėnesį ir neis pareigų. Per tą laiką jo darbą turės dirbti mūsų nuotykių ieškotojas. Šiems reikalams aptarti buvo sugaišta dar viena valanda, ir tada agentas paliko laivą, visai patenkintas, kad taip sumaniai ir naudingai pasitarnavo laivo savininkui. Tačiau, prieš lipdamas į valtį, jis pagalvojo ir apie savo paties interesus ir, naudodamasis proga, paprašė smuklininką juridiškai su priesaika paliudyti visa, ką žino apie naujai pasamdytą karininką. Dorasis Džoramas nešykštėjo pažadų, bet dabar, kai viskas taip laimingai susitvarkė, jis nematė prasmės nenaudingai rizikuoti ir nutarė savo pažadų nebevykdyti, juo labiau kad, gerai apgalvojęs, rado prieš save ir pasiteisinimą: juk apie Vailderį jis iš tikrųjų beveik nieko nežino.

Neverta aprašinėti viso bruzdesio — užmirštų reikalų tvarkymo, skolintojų zurzėjimo, nuoširdžių linkėjimų, pavedimų ką nors atlikti tolimame uoste — ir viso to nesibaigiančio lakstymo, kuris prasideda, likus dešimčiai minučių iki išplaukiant prekiniam laivui, ypač jeigu tas laivas, savo laimei ar veikiau nelaimei, turi pakankamai keleivių. Kai kurie žmonės skiriasi su išplaukiančiu laivu taip pat nenoriai,

kaip ir su kitu geru pelno šaltiniu, tingiai šliauždami nuo laivo šonų, lyg nuo savo aukos dėlės, iki soties prisisiurbusios kraujo.

Paprastas jūreivis baigia persiplėšti nuo šturmano įsakinėjimų ir išlydinčių bičiulių atsisveikinimų, bėgioja į visas puses, tik ne ten, kur reikia, ir, ko gero, tai būna vienintelės akimirkos gyvenime, kai jis, nors ir labai įgudęs, tarpais nebemoka elgtis su laivavirvėmis. Nepaisant visos tos nemalonios gaišaties ir įprastinių nesklandumų, „Karališkoji Karolina" pagaliau atsikratė nuo visų pašalinių, išskyrus vieną, ir Vailderis dabar galėjo džiaugtis malonumu, kokį tik jūrininkai moka vertinti — būti tuščiame denyje be pašalinių žmonių tarp drausmingos įgulos.

XII SKYRIUS

Šauk jūreivius į viršų! Kibkite į darbą, kitaip užlėksime ant rifų.
Šekspyras, „Audra"

Visa, kas čia buvo aprašyta, užtruko gerą pusdienį. Vėjas pūtė pastoviai, bet toli gražu nestiprus. Tačiau Vailderis, kai tik pasijuto išsivadavęs nuo smalsių kranto dykinėtojų ir frachtuotojo globos, tuojau pat ėmė žiūrėti, kaip kuo geriau tą vėją panaudoti. Liepęs pašaukti šturmaną, jis davė jam nurodymus ir pasitraukė į tą denio dalį, iš kur galėjo tinkamai apžvelgti laivą, kuriam pradėjo vadovauti, ir kur galėjo apmąstyti savo dabartinę tokią netikėtą ir neįprastą padėtį.

„Karališkoji Karolina" ne veltui vadinosi šiuo išdidžiu vardu. Dėl puikių savo proporcijų šis laivas buvo patogus ir prekėms gabenti, ir keliauti, ir visai tinkamas jūreivystei. Korsaras savo laiške rašė, kad laivas garsus savo greitumu, ir šis jaunas, sumanus vadas su dideliu džiaugsmu įsitikino galėsiąs pademonstruoti šią laivo savybę.

Žvali, veikli ir prityrusi įgula, proporcingas rangautas, neaukštas antstatas ir tobulas triumų bei stiebų išdėstymas, gausybė lengvų burių — ko gi daugiau trokšti. Spindinčiomis akimis Vailderis greitai apmetė šiuos savo vadovavimo objektus, ir jo lūpos sukrutėjo, tarytum jis be žodžių dėkojo likimui arba tiesiog džiūgavo širdyje, nė nenorėdamas garsiai reikšti savo mintis.

Tuo tarpu šturmano komanduojama įgula susirinko prie špilio traukti inkaro.

Tai buvo darbas, kur geriausiai pasireikšdavo kiekvieno jūreivio jėga ir kartu jų visų galia. Jų judesiai buvo darnūs, greiti, raumenys įtempti. Darbą lydėjo skambūs ir žvalūs šūksniai. Tarsi norėdamas pajusti savo valdžią, mūsų nuotykių ieškotojas taip pat pakėlė balsą, ir jūreivių chore nuskardėjo staigūs, įkvepiantys šūksmai, kuriais jūrų karininkai paprastai skatina savo žmones. Jo balsas skambėjo garsiai, gyvai, valdingai. Jūreiviai krūptelėjo, lyg nerimstą kovos žirgai, pirmą kartą išgirdę signalą, ir kiekvienas žvilgterėjo atgal, tarsi tirdamas, ko vertas naujasis kapitonas. Patenkintas savo sėkme, Vailderis nusišypsojo, apsisuko eiti ir susidūrė su ramiomis, susimąsčiusiomis, bet, aišku, ir nustebusiomis misis Vilis akimis.

— Jūs teikėtės taip apie šį laivą atsiliepti,— tarė ji nepaprastai šaltai ir ironiškai,— kad aš visai nesitikėjau rasti jūsų čia ir dar tokiose atsakingose pareigose.

— Jūs, tikriausiai, žinote, madam,— atsakė jaunasis jūrininkas,— kokia liūdna nelaimė atsitiko kapitonui?

— Žinau. Ir taip pat girdėjau, kad rastas kitas karininkas jam laikinai pavaduoti. Vis dėlto, tikiuosi, pagalvojus jums neatrodys keista, kad nustebau, pamačiusi, kas tas asmuo?

— Galimas dalykas, iš mūsų pokalbių jūs buvote susidariusi nepalankią nuomonę apie mano profesinius sugebėjimus. Bet manau, šiuo atžvilgiu jūs nusiraminsite, nes. . .

— Be abejo, jūs puikiai išmanote savo darbą. Šiaip ar taip, atrodo, kad bet koks pavojus neatbaidytų jūsų pademonstruoti savo žinias. Sakykite, ar mes turėsime malonumą

būti su jumis visą kelionę, ar jūs paliksite mus, kai išplauksime iš uosto?

— Man patikėta vesti laivą iki kelionės pabaigos.

— Tad galima laukti, kad tas pavojus, kurį jūs numatėte arba įsivaizdavote, dabar sumažėjo, nes kitaip nebūtumėte ryžęsis kartu su mumis rizikuoti.

— Jūs neteisingai apie mane sprendžiate, madam,— nuoširdžiai atsakė Vailderis, nesąmoningai spoksodamas į nuliūdusią, bet įdėmiai besiklausančią Gertrūdą.— Aš mielai pasitikčiau bet kokį pavojų, kad galėčiau apsaugoti nuo nelaimės jus ir šią jauną damą.

— Ši jauna dama, manau, įvertins tokį riteriškumą! — Ir jau nebe taip oficialiai, o kur kas paprasčiau, kaip ir tiko tokiai ramiai ir susimąsčiusiai moteriškei, misis Vilis kalbėjo toliau: — Jūs turite gerą advokatą, jaunuoli,— tai nesuprantamas mano noras tikėti jumis, nors mano protas ir nepritaria. Na, laivas, tur būt, laukia jūsų, nebetrukdysiu. Mes dar kartą turėsime progos įsitikinti, kiek jūs norite ir galite mums pasitarnauti. Gertrūda, brangute, paprastai manoma, kad moterys laive tik kliudo, ypač kai reikia atlikti sudėtingą manevrą, tokį, pavyzdžiui, kaip dabar.

Gertrūda krūptelėjo, paraudo ir nuėjo paskui guvernantę į priešingą škancų pusę, nors mūsų nuotykių ieškotojo žvilgsnis sakyte sakė, kad jam ji visiškai nekliudė. Damos atsistojo nuošaliau, kur jos mažiausiai trukdė įgulai, bet kartu galėjo laisvai stebėti laivo manevrus, ir nusivylęs jūrininkas turėjo nutilti, nors būtų mielai šnekučiavęs, kol būtų reikėję perimti iš šturmano laivą. Tuo tarpu inkaras buvo pakeltas, ir jūreiviai plušo su burėmis. Vailderis karštligiškai įsitraukė į darbą ir, pakeitęs karininką, duodantį nurodymus, pats ėmė vadovauti.

Viena po kitos nuo rėjų ėmė kristi burės, tempiamos sudėtingų mechanizmų, ir Vailderiui visus kitus jausmus nustelbė jūrininkams taip pažįstamas rūpestis dėl laivo. Kai visos burės, iki pat žemutinių, buvo išskleistos ir laivas pasisuko plaukti iš uosto, mūsų nuotykių ieškotojas akimirką pamiršo, koks jis svetimas tarp tų, kurių vadu pasidarė to-

kiomis nepaprastomis aplinkybėmis, ir koks brangus turtas jam patikėtas.

Kai viskas — nuo apačios iki viršaus — buvo kuo geriausiai paruošta ir laivas atsuktas į vėją, Vailderis rūpestingai apžiūrėjo kiekvieną rėją ir burę, visą laivo korpusą, paskui pažvelgė už borto, ar atsitiktinai neliko vandenyje nė mažiausių laivavirvių, kurios galėtų kliudyti plaukti. Prie pavėjinio laivo šono jis pamatė pririštą nedidelę valtį, joje sėdėjo kažkoks berniukas. Kai visas laivo korpusas pajudėjo, valtis ėmė šokuoti per bangas, lengva ir paslanki it plunksnelė. Supratęs, kad tai valtis nuo kranto, Vailderis paklausė, kieno ji. Vienas iš kapitono padėjėjų parodė Džoramą, belipantį į denį iš vidinių patalpų, kur jis vedė sąskaitas su vienu nepatikimu, arba, kas jo akyse buvo tas pats, išplaukiančiu į jūrą skolininku.

Pamatęs šį žmogų, Vailderis prisiminė visa, kas įvyko rytą, ir dar kartą pagalvojo, kokio sudėtingo uždavinio jis ėmėsi. Tačiau smuklininkui, kurio mintys sukosi tik apie piniginius reikalus, susitikimas su Vailderiu nesukėlė jokių jausmų. Jis priėjo prie jaunojo jūrininko ir, vadindamas jį kapitonu, palinkėjo jam laimingos kelionės keliais mandagiais žodžiais, kuriais jūrininkai paprastai atsisveikina tokiomis progomis.

— Šauniu halsu praplaukėte, kapitone Vailderi,— pasakė jis baigdamas.— Tikiuosi, kad jūsų kelionė ilgai neužtruks. Šią popietę jūs sulauksite vėjo, o sėkmingai pasukę Montoko link, atsidursite atviroje jūroje ir rytą kranto jau nebematysite. Jeigu aš ką nors nusimanau apie orą, vėjas pūs iš rytų stipriau, negu jūs norėtumėte.

— O kaip ilgai, jūsų nuomone, aš plauksiu? — paklausė Vailderis tokiu tyliu balsu, kad jį girdėtų vien tik smuklininkas.

Džoramas nežymiai apsižvalgė, ir, įsitikinęs, kad jie tik vieni, nusišypsojo žiauria, gudria šypsena, nors šiaip visada atrodydavo abuojas ir patenkintas savimi. Pridėjęs pirštą prie nosies, jis sušnibždėjo:

— Na kaip, puiki buvo priesaika, masteri Vailderi?

— Aš tikrai nesitikėjau, kad jūs būsite toks apsukrus ir taip. . .

— . . . viską žinosiu! — pridūrė „Surūdijusio inkaro“ savininkas, pastebėjęs, kad Vailderis neranda tinkamo žodžio.— Taip, tokiuose dalykuose aš visuomet pasižymėjau nuovoka. Bet kai žmogus žinai ką nors tikro, kvaila tuščiai malti liežuviu.

— Aišku, daug žinoti — didelis privalumas. Tikriausiai, iš to turite nemaža naudos?

— Ak dieve mano, masteri Vailderi, iš ko mes visi gyventume šiais sunkiais laikais, jeigu nesistengtume sąžiningai uždirbti pensą kitą bet kuriuo būdu, koks tik kam pasitaiko? Aš išauginau kelis šaunius vaikus, galima sakyti, kreditan, bet bus ne mano kaltė, jeigu jie iš manęs nieko nepaveldės, be mano gero vardo. Labai teisingai sakoma: „Judrus pensas ne mažiau vertingas už nepaslankų šilingą.“ Bet koks gi žmogus stovės ir žiūrės, nuleidęs rankas, kai bičiulis reikalingas jo gero žodžio arba net pagalbos. Dabar jūs visuomet žinosite, kur rasti tokį žmogų, kaip sako politikai, viskam pasiryžę vardan savo reikalo, vis tiek, ar jis teisus, ar ne.

— Labai pagirtini principai, ir anksčiau ar vėliau jie jums padės iškilti pasaulyje! Tačiau jūs pamiršote atsakyti į mano klausimą: ar ilgai užtruks kelionė?

— Tesaugo jus dangus, masteri Vailderi! Ar galiu aš, vargšas smuklininkas, sakyti garbingo laivo kapitonui, koks pūs vėjas? Ten apačioje, savo kajutėje, guli garbingas, šaunus kapitonas Nikolsas; jis mokėjo daryti su laivu visa, ką tik norėjo. Kodėl gi turėčiau manyti, kad džentelmenas su tokiomis geromis rekomendacijomis, kaip jūs, nesugebės to paties? Aš tikiuosi išgirsiąs, kad jūs puikiausiai baigėte kelionę ir visiškai pateisinote tą gerą žodį, kurį aš turėjau progos tarti jūsų labui.

Širdyje Vailderis keikė atsargųjį sukčių, su kuriuo jam prieš savo norą teko sudaryti laikiną sąjungą: jis aiškiai matė, kad Džoramas tvirtai nusprendęs neprisiimti jokios

atsakomybės, išskyrus būtiniausią, ir vengia tiesiai atsakyti į jo klausimą.

Valandėlę pagalvojęs, jis greitai pasakė:

— Jūs matote, laivas plaukia vis greičiau, ir mums nėra kada juokauti. Ar žinote, kokį laišką aš šįryt gavau?

— Ką jūs, kapitone Vailderi! Jūs laikote mane pašto viršininku? Iš kur aš galiu žinoti, kokie laiškai ateina į Niuportą ir kokie sulaikomi?

— Paskutinis niekšas ir bailys! — sumurmėjo jaunasis jūrininkas.— Bet tiek jūs tikrai galite pasakyti: ar mane pradės vytis tuojau pat, ar tikimasi, kad aš dėl kokios išgalvotos priežasties užlaikysiu laivą atviroje jūroje?

— Tesaugo jus dievas, jaunasis džentelmene! Tai labai keisti klausimai. Jūs, ką tik sugrįžęs iš jūros, to klausinėjate žmogų, kuris per pastaruosius dvidešimt penkerius metus tiek tebendrauja su jūra, kad kasdien mato ją nuo kranto. Kiek atsimenu, sere, jūs vesite laivą į pietus, kol dings iš akių salos. Tada jau turėsite daryti apskaičiavimus pagal vėją, kad nepatektumėte į Golfo srovę, kur, kaip žinote, tėkmė pagaus jus nešti į vieną pusę, kai tuo tarpu jums įsakyta plaukti į kitą.

— Suk prieš vėją, prieš vėją, sere! — nepatenkintu balsu sušuko locmanas jūreiviui prie vairo.— Suk iš visų jėgų! Jokiu būdu negalima atsidurti vergų laivui iš pavėjinės pusės!

Vailderis ir smuklininkas krūptelėjo, tarytum būtų pajutę nerimą dėl paminėto laivo kaimynystės. Pirmasis parodė į valtį sakydamas:

— Jeigu nenorite išplaukti kartu su mumis į jūrą, misteri Džoramai, jums metas į valtį.

— Oi, oi, jūs jau tolokai nuplaukėte, ir tenka skirtis, nors ir labai malonu su jumis,— atsakė „Surūdijusio inkaro“ savininkas. Persisvėręs per bortą, jis gana mikliai įšoko į savo valtį.

— Na, vaikinai, laimingai! Gero vėjo, saugaus kelio ir greitai grįžti! Atšvartuok!

Įsakymas buvo tuojau pat įvykdytas. Lengvutė valtis, nebesurišta su laivu, beregint nukrypo nuo jo kurso. Kiek pasukusi, ji sustojo, o tuo tarpu didžiulis laivas ramiai praplaukė pro šalį, lyg dramblys, nuo kurio nugaros ką tik nuskrido peteliškė.

Valandėlę Vailderis sekė valtį akimis, bet jo dėmesį vėl patraukė locmano balsas iš laivo priekio:

— Ei vaikine, kilstelėk liselius! Kelk, sakau tau! Kovoki dėl kiekvieno colio, nes kitaip nepraplauksi pro tą vergų laivą. Suk, sere, suk prieš vėją!

— Vergų laivas! — sušnibždėjo mūsų nuotykių ieškotojas, skubėdamas į tą denio dalį, iš kur galėjo geriau matyti šį svarbų ir dėl dviejų priežasčių įdomų laivą.— Taip, vergų pirklių laivas! Gal ir tikrai bus nelengva pro jį praplaukti!

Pats to nepastebėdamas, jis atsidūrė netoli misis Vilis ir Gertrūdos, kuri, pasirėmusi škancuose į falšbortą, su natūraliu jos amžiui smalsumu ir malonumu stebėjo keistąjį laivą.

— Jūs gal juoksitės iš manęs, brangioji misis Vilis, ir pavadinsite mane vėjavaike ar gal lengvatike,— kalbėjo mergina, net neįtardama, kad Vailderis kaip tik tuo metu atsidūrė prie jų,— bet aš norėčiau, kad mes dabar galėtume persikelti iš šitos „Karališkosios Karolinos“ ir plaukti anuo gražiu laivu!

— Laivas tikrai gražus! — atsakė misis Vilis.— Bet abejoju, ar jame mums būtų saugiau ir patogiau, kaip čia.

— Kaip simetriškai ir tvarkingai įtemptos visos laivavirvės! Jis supasi ant bangų it paukštė.

— Jeigu dar pasakytum kaip antis, palyginimas būtų visai jūrinis,— liūdnai nusišypsojo guvernantė.— Tavo sugebėjimai, brangioji, pranašauja, kad vieną gražią dieną gali tapti jūrininko žmona.

Gertrūda truputį nuraudo ir atsigręžė į guvernantę, ketindama atsakyti tuo pačiu juokaujamu tonu, bet jos akys susitiko su įsmeigtu Vailderio žvilgsniu, skruostai dar labiau nuraudo, ir ji nieko nebepasakė. Plačiabrylė jos skrybėlė padėjo paslėpti ir veidą, ir jos sumišimą.

— Tu neatsakai man, vaikeli. Matyt, rimtai galvoji apie tokią galimybę? — kalbėjo toliau misis Vilis, taip susimąsčiusi ir išsiblaškiusi, kad vargu ar besuvokė, ką sakanti.

— Jūra ne mano skoniui: ji perdaug nepastovi,— šaltai atsakė Gertrūda.— Sakykite, misis Vilis, ar laivas, prie kurio mes artėjame, nėra karališkasis karo laivas? Jo išvaizda karinga, net grėsminga.

— Locmanas du kartus jį pavadino vergų pirklių laivu.

— Vergų pirklių laivu! Koks gi apgaulus visas jo grožis ir tvarkingumas! Niekuomet nebetikėsiu išore, jeigu tokia maloni išvaizda gali būti derinama su tokia gėdinga paskirtimi.

— Jo išvaizda tikrai apgaulinga! — garsiai tarė Vailderis, neatsispirdamas nesąmoningam impulsui.— Drįstu pasakyti, kad visame vandenyne nerasi klastingesnio laivo, negu šitas dailių proporcijų, nuostabiai įrengtas. . .

— . . . vergų pirklių laivas? — pridūrė nustebusi misis Vilis, kuri spėjo atsisukti į jaunuolį pirmiau, negu jis baigė savo sakinį.

— Vergų pirklių laivas! — pabrėžtinai pakartojo jis ir nusilenkė, lyg dėkodamas už jos žodžius.

Po šio trumpo pokalbio įsiviešpatavo tyla. Misis Vilis valandėlę atidžiai stebėjo susijaudinusį jaunuolį, ir iš jos veido buvo matyti, kokie ją apėmę savotiški ir sudėtingi jausmai. Paskui ji liūdnai nuleido akis ir žiūrėjo į vandenį, kažką įtemptai ir skausmingai galvodama. Grakšti ir daili Gertrūda toliau rymojo prie falšborto. Tuo tarpu sparčiai artėjo į savo atomazgą įvykiai, kurie atitraukė Vailderio dėmesį net nuo tokio malonaus stebėjimo objekto.

Laivas jau praplaukė tarp nedidelės salelės ir tos vietos, kur buvo pagrobtas Houmspanas; buvo galima sakyti, kad „Karolina" visai paliko vidinį uostą. Vergų laivas stovėjo tiesiai priešais, ir visi „Karolinos" keleiviai susidomėję spėliojo, ar jiems pavyks pro jį praplaukti nuo vėjo pusės. To visi labai norėjo,— mat, jūrininko savimeilė reikalauja, lenkiantis su visais sutinkamais laivais, praplaukti garbingąja puse, o svarbiausia — taip nebūtų reikėję keisti halso, kol

„Karolina“ priplauks patogesnę tokiam manevrui vietą. Tačiau skaitytojas lengvai supras, kad šiuo metu naująjį kapitoną užvaldė jausmai, labai skirtingi tiek nuo profesinės savimeilės, tiek nuo noro kuo sėkmingiau atlikti manevrą.

Vailderis kiekvienu nervu jautė, kad krizė, tur būt, nebe toli. Reikia prisiminti, kad jis visiškai nežinojo artimiausių Korsaro ketinimų. Kadangi iš forto niekas nespėtų į pagalbą, jam nebūtų sunku įsikibti į savo auką viso miesto akyse ir ją užgrobti, visai nesiskaitant su menkutėmis „Karolinos“ galimybėmis apsiginti. Abiejų laivų padėtis buvo palanki tokiam veiksmui. Nepasiruošusi ir nieko neįtarianti „Karolina“, kuri ir geriausiu atveju negalėtų savo jėga prilygti priešininkui, turėjo lengvai tapti auka. Nebuvo galima tikėtis, kad juos pasieks bent vienas kranto baterijos šūvis, nes tiek grobikas, tiek jo auka bus jau taip toli, jog smūgis pasirodys per silpnas, o gal ir visai nekenksmingas. Tokios akiplėšiškai drąsios operacijos visiškai buvo galima laukti iš šio drąsaus pirato, ir vien tik nuo jo užgaidos priklausė, ar ji bus vykdoma.

Netenka stebėtis, kad, paveiktas šių minčių ir matydamas, jog gali greitai baigtis visa jo neseniai įgyta valdžia, mūsų nuotykių ieškotojas laukė atomazgos labiau jaudindamasis, negu bet kas kitas laive. Jis priėjo prie škafuto ir mėgino atspėti savo slaptų varžovų planą iš jūrininkui žinomų požymių.

Nebuvo matyti nė ženklo, kad tariamasis vergų laivas ketina pakelti inkarą arba bent pakeisti savo poziciją. Laivą tebegaubė tokia pat didinga, bet apgaulinga ramybė, kaip ir visą šį pilną įvykių rytą. Tarp išraizgyto takelažo ir ant ilgų rėjų tebuvo tik vienas vienintelis žmogus. Ant pačios žemutinės rėjos krašto sėdėjo jūreivis, kuris, atrodo, kažką taisė — laive nuolat yra kas taisyti. Kadangi jis buvo priešvėjinėje savo laivo pusėje, Vailderis iš karto suprato, jog jis prireikus užmes ant „Karolinos“ abordažinį kablį ir sukabins abu laivus. Norėdamas išvengti tokio nemalonaus susirėmimo, Vailderis akimirksniu nusprendė išardyti priešo planus. Iškvietęs locmaną, jam pasakė, kad vargu ar pavyks

praplaukti pro vergų laivą iš priešvėjinės pusės, ir priminė jam, kad saugiau būtų plaukti iš pavėjinės.

— Nebijokite, nebijokite, kapitone,— atsakė užsispyręs locmanas, kuris, turėdamas tik trumpą valdžią, juo uoliau stengėsi neribotai ja naudotis ir tai darė su tokiu pavydu, kokį sosto uzurpatorius jaučia laikinai nušalintam teisėtam valdovui.— Dėl manęs nebijokite, kapitone. Aš čia plaukiojau dažniau, negu jūs esate plaukęs per vandenyną, ir žinau kiekvienos povandeninės uolos pavadinimą ne blogiau, kaip miesto šauklys žino Niuporto gatves. . . Suk prieš vėją, vaikine, tiesiai prieš vėją.

— Laivas visas virpa, sere. Jeigu dėl jūsų mes susidursime su vergų laivu, kas apmokės nuostolius?

— Aš atsakau už viską,— atrėžė atkaklusis locmanas.— Kiekvieną skylę, kurią padarysiu jūsų burėse, mano pati užlopys plonutėle kaip plaukas adata, o jos rankos tokios miklios, tarytum fėjos būtų davusios jai savo antpirštį.

— Labai gražiai pasakyta, sere, tačiau laivas šit jau krypsta nuo kurso, ir jūs dar nebūsite baigęs savo pagyrų, kai jis atsidurs grandinėse, lyg nuteistas vagis. Suk į kitą pusę, vaikine, bent kiek pasuk!

— Taip, taip, suk, kiek gali,— pakartojo locmanas, kuris pradėjo abejoti savo teisumu, kai jau paaiškėjo, jog bus sunku praplaukti iš priešvėjinės pusės.— Pilnu beidevindu, aš tau sakiau — pilnu beidevindu! Nežinau, kapitone, bet, atrodo, mes vis dėlto turėsime praplaukti iš pavėjinės pusės, nors vėjas kiek ir pakeitė kryptį. Sutikite, kad priešingai teks sukti kitu halsu.

Tiesą sakant, vėjas pasidarė palankesnis, nors kiek ir susilpnėjo. Tačiau kuo mažiau žmogus išprusęs, tuo atkakliau jis nenori pripažinti savo klaidų. Tad ir sumišęs locmanas nusprendė pasiteisinti, kodėl nusileido, kad tie, kurie girdėjo jį kalbant, ir toliau jį laikytų įžvalgiu žmogumi.

— Tučtuojau pasukite laivą! — liovęsis įkalbinėti, sukomandavo Vailderis.— Sukite laivą į šalį, sere, kol dar galite, arba, prisiekiu. . .

Jis nutilo, nes staiga pamatė išblyškusią ir išsigandusią Gertrūdą.

— Ir aš manau, kad reikia taip padaryti, nes vėjas keičia kryptį. Suk, vaikine, link vairagalio anam laivui. Taip, dar, dar! Daugiau vėjo! Pakelkit liselius! Vergų laivo verpo lynas kaip tik mums skersai kurso. Jeigu yra Plantacijose įstatymai, už tokį dalyką aš paduosiu jo kapitoną į teismą!

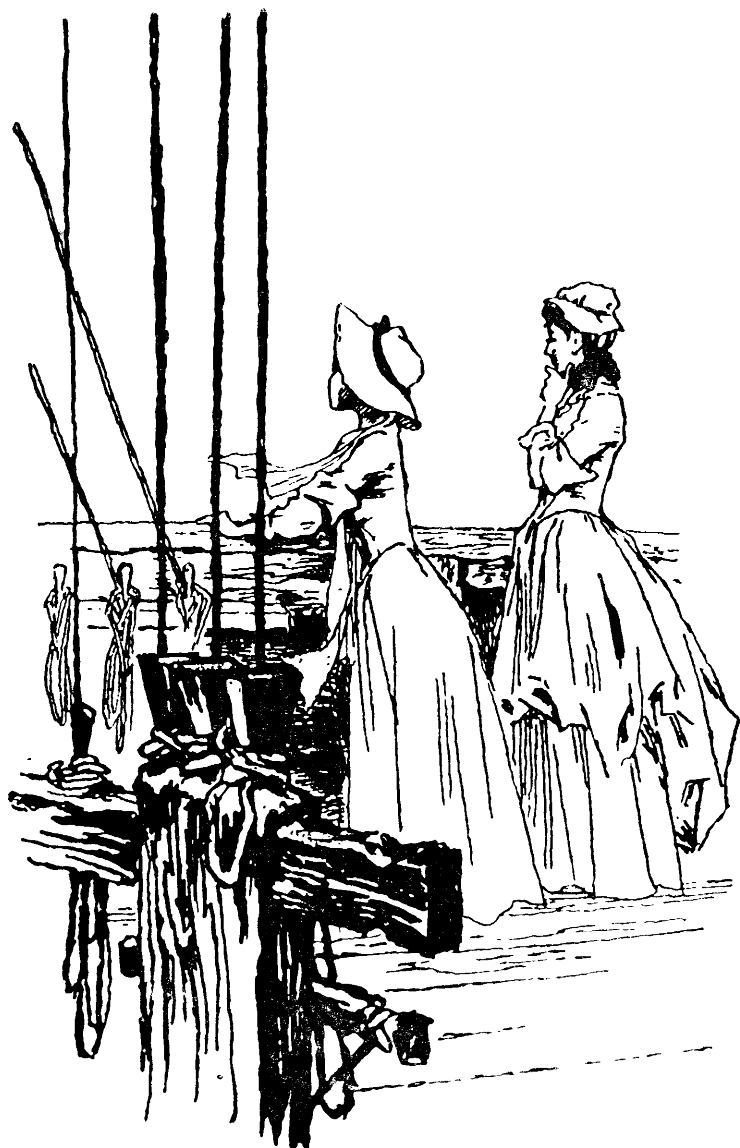
— Ką jis čia kalba? — paklausė Vailderis, greitai užšokdamas ant patrankos, kad galėtų geriau matyti.

Jo padėjėjas parodė į pavėjinę antrojo laivo pusę, o ten aiškiausiai plakėsi į vandenį didelis lynas, kuris kaip tik buvo tiesiamas. Jaunasis jūrininkas iš karto suvokė, kas ruošiama. Korsaro laivas stovėjo slapčia prisitvirtinęs špringu, kad galėtų greičiau atsukti savo patrankas į kranto bateriją, jeigu prireiktų gintis, o dabar pasinaudojo ta padėtimi sulaikyti prekybos laivą, plaukiantį jam pavėjine puse.

Visi šie veiksmai gerokai nustebino „Karolinos" karininkus, ir jie nemaža prisikeikė, nors nė vienas, be kapitono, negalėjo suprasti tikrosios priežasties, kodėl verpas taip išmestas ir kodėl dabar lynas tabalavo jiems skersai kelio. Iš visos įgulos vienas tik locmanas turėjo priežasčių džiaugtis šia aplinkybe. Juk jis pastatė laivą taip, kad dabar beveik vienodai buvo sunku plaukti toliau tiek vienu, tiek antru keliu. Ir jis jautėsi turėsiąs kuo pasiteisinti, jeigu, vykdant nepaprastai sudėtingą manevrą, nuo kurio jau nebebuvo galima atsisakyti, kas nors atsitiktų.

— Kaip begėdiškai jie elgiasi beveik pačiame uoste! — sumurmėjo Vailderis, pamatęs visa, apie ką čia pasakojame.— Veskite laivą priešvėjine puse, locmane. Nieko kito mums nelieka.

— Aš neatsakau už padarinius ir kviečiu liudininkais visus esančius laive,— atsakė locmanas, dėdamasis įžeistas, nors slapčia džiūgavo, kad dabar atrodė verčiamas daryti kaip tik tai, ką prieš akimirką pats taip atkakliai siūlė.— Jeigu suluš rangautas arba bus apgadintas takelažas, kreipsimės į teismą. . . Suk prieš vėją, vaikine, ir pamėgink padaryti pusę posūkio!

Vairininkas įvykdė įsakymą. Ratas greitai pasisuko, laivas, pajutęs stiprų vėjo gūsį, sunkiai atsigręžė priekiu į tą pusę, iš kur šis pūtė, ir burės triukšmingai suplakė, tarsi vienu metu būtų suplasnojęs visas būrys vandeninių paukščių. Bet po to, vėl sulaikytas vairo ir neįstengdamas irtis į priekį, laivas ėmė plaukti pavėjui ir šonu artintis prie tariamojo vergų laivo, nešamas vėjo, lyg tyčia susilpnėjusio šią kritišką akimirką, kai buvo labiausiai reikalingas.

Kokia buvo „Karolinos“ padėtis, supras kiekvienas jūrininkas. Ji jau buvo tiek išplaukusi į priekį, kad atsidūrė ano laivo traverse, bet pernelyg arti, kad galėtų pasisukti, nesusidūrusi su juo. Vėjas buvo nepastovus: čia pūtė gūsiais, čia visai nurimdavo. Pirmuoju atveju aukšti „Karolinos“ stiebai, tarsi atsisveikindami, grakščiai palinkdavo į vergų laivo pusę, bet, susilpnėjus vėjui, laivas sunkiai atsisukdavo į ankstesnę padėtį, nė pėdos nepaslinkdamas pirmyn. Tačiau po kiekvieno tokio judesio jis dar labiau priartėdavo prie savo pavojingo kaimyno, kol pagaliau kiekvienam jungai pasidarė aišku, kad, tik staigiai pasikeitus vėjui, laivas galėtų pajudėti į priekį, juo labiau kad tuo metu baigėsi atoslūgis.

Jaunesnieji „Karolinos“ karininkai nesivaržydami koneveikė locmano žioplumą, dėl kurio jie pateko į tokią keblią ir žeminančią padėtį, o locmanas dangstė savo apmaudą nesuskaičiuojamais pabrėžtai garsiais savo įsakymais. Besiautėdamas jis taip susimaišė, kad jūreiviai sustojo ir nieko nebeveikė, nes nebežinojo, kurį iš jo neaiškių ir prieštaringų įsakymų vykdyti. Tuo tarpu Vailderis, sukryžiavęs rankas ant krūtinės, ramiai atsistojo šalia abiejų moterų. Misis Vilis tiriamai stebėjo jo veidą, stengdamasi iš jo išraiškos spręsti, koks pavojus joms gresia, jeigu aplamai galima kalbėti apie pavojų, kai visai ramioje jūroje artėja vienas prie antro du laivai, kurių vienas išmetęs inkarą, o antrasis vos juda. Bet jaunuolio veidas buvo rūstus ir ryžtingas, ir ją užvaldė nerimas, kurio šiaip būtų visai nejautusi, nes pačios aplinkybės jai neatrodė pavojingos.

— Ar čia yra ko būkštauti, sere? — paklausė guvernantė, slėpdama savo nerimą nuo globotinės.

— Aš sakiau jums, madam, kad „Karolina“ iš tiesų nelaimingas laivas.

Savotišką, karčią Vailderio šypseną, tariant tuos žodžius, abi moterys palaikė negeru ženklu, ir Gertrūda prisiglaudė prie savo guvernantės, kurios paguodos ji jau seniai buvo įpratusi ieškoti.

— Kodėl vergų laivo jūreiviai mums nepadeda, kodėl jie nieko nedaro, kad mes per daug nepriartėtume? — nerimastingai paklausė ji.

— Iš tiesų, kodėl jie nieko nedaro?! Na, manau, mes juos netrukus pamatysime.

— Jūs taip kalbate, jaunuoli, ir jūsų tokia išvaizda, lyg su jais susitikti mums būtų pavojinga!

— Laikykitės arti manęs,— atsakė Vailderis, sukandęs dantis, nuo ko jo balsas pasidarė tylus.— Kad ir kas atsitiktų, būkite kuo arčiau manęs.

— Bizan-giką stačiai prieš vėją! — ėmė rėkauti locmanas.— Nuleisk valtis, suk laivą į šalį! Pašalink verpą! Trauk kliver-škotą, įtempk grot-halsą!

Apstulbinti jūreiviai stovėjo, kaip įbesti, nežinodami, kur bepulti. Vieni šaukė kitiems, kad jie darytų tai ir tai, o tie taip pat garsiai prieštaravo. Staiga pasigirdo ramus, valdingas balsas:

— Tylos.

Tai buvo ištarta taip santūriai, su tokia savitvarda, kuri visuomet sukelia pavaldiniams pasitikėjimą. Visi atsigręžė į tą laivo dalį, iš kurios tas balsas pasigirdo, ir suklusę laukė tolesnių įsakymų. Vailderis stovėjo ant špilio, iš kur buvo viskas aplink gerai matyti. Iš vieno žvilgsnio jis suvokė savo laivo padėtį ir dabar nerimastingai stebėjo vergų laivą, stengdamasis perprasti klastingą jo rimtį ir nuspręsti, ką toliau daryti. Bet anas laivas, tarsi užburtas, be mažiausio judesio stovėjo ant vandens, prie sudėtingos jo įrangos nebuvo nė vieno žmogaus, tik jau minėtas jūreivis, kuris taip abejingai tebesiknibinėjo prie savo darbo, lyg „Karolina“ būtų už šimto mylių nuo jo. Vailderis nusišypsojo — liūdnai ar pa-

tenkintas, sunku pasakyti,— ir ryžtingai sukomandavo pasiruošusiai veikti įgulai.

— Sutraukt bures prie visų stengų! — paliepė jis.

— Klausau! — atsišaukė locmanas.— Bures prie visų stengų!

— Ar yra vandenyje valtis? — paklausė mūsų nuotykių ieškotojas.

Koks tuzinas balsų atsiliepė teigiamai.

— Nuleist į ją locmaną!

— Tai neteisėtas įsakymas! — suriko šis. — Draudžiu klausyti kitų, išskyrus mane!

— Mest jį į valtį! — pakartojo Vailderis.

Visi uoliai šoko brasuoti rėjų, ir locmano pasipriešinimas niekam nerūpėjo. Jį greitai pačiupo du kapitono padėjėjai, iškėlė ir, mėšlungiškai spurdantį, įmetė į valtį it kokią pliauską. Jam iš paskos numetė falinę, ir nevykėlis vadovas buvo abejingai paliktas su savo mintimis.

Tuo tarpu Vailderio įsakymas buvo įvykdytas. Plačios burės, kurios prieš akimirką laisvai plaikstomos vėjo išsipūsdavo arba supliukšdavo, dabar prisispaudė prie stiebų, priversdamos laivą trauktis iš neteisingo kelio. Manevras reikalavo didžiausio atidumo ir tiksliausio vadovavimo. Bet jaunasis kapitonas pasirodė visais atžvilgiais pribrendęs šiam uždaviniui. Čia, žiūrėk, viena burė iškeliama, čia kita atgręžiama į vėją, čia išskleidžiama lengvesnė burė, čia ji vėl dingsta lyg saulės išsklaidyta migla. Vailderio balsas skambėjo valdingai, nors ir ramiai. Atrodė, pats laivas it gyva būtybė suprato, kad jo likimas dabar kitose, sumanesnėse rankose, negu anksčiau.

Paklusnūs naujoms komandoms, didžiuliai burių debesys su aukštu visos įrangos mišku siūbavo pirmyn ir atgal; ir tada, įveikęs savo ramybės būvį, laivas nerangiai pasidavė spaudimui ir pradėjo trauktis.

Visą tą laiką, kurio prireikė „Karolinai“ išjudinti iš vietos, Vailderis rūpinosi ne tik savo laivu, bet kartu akylai stebėjo ir paslaptingąjį kaimyną. Įspūdingos pastarojo tylos nesutrikdė nė vienas garsas. Nė vienoje iš daugybės angų,

pro kurias ginkluoto laivo įgula gali žvalgyti jūros platybes, nebūtum pastebėjęs nė vieno smalsaus veido, nė vieno slapto žvilgsnio. Jūreivis ant rėjos tebedirbo savo darbą ir atrodė nesidomįs jokiais pašaliniais dalykais. Tačiau pats laivas lėtai, nors beveik nepastebimai judėjo, primindamas tingius snūduriuojančio banginio judesius, daugiau abejingai paklusdamas srovei, negu valdomas žmogaus rankų.

Nuo atidaus Vailderio žvilgsnio nepaspruko nė menkiausias krustelėjimas. Jis pastebėjo, kad, „Karolinai" traukiantis, vergų laivas pamažu atsisuko į ją šonu. Grėsmingos patrankų žiotys, visą laiką atsuktos į jo laivą, kaip tykojančio tigro akys sekė savo aukos judesius, ir kol laivai buvo taip arti vienas kito, piratų laivo baterijos salvė galėjo į šipulius sudaužyti „Karolinos" denį bet kurią akimirką. Sulig kiekviena nauja komanda mūsų nuotykių ieškotojas susijaudinęs pažvelgdavo į piratų laivą, norėdamas įsitikinti, ar šis nesukliudys jos įvykdyti. Ir nė akimirką jis tvirtai nesijautė iš tikrųjų likęs vienintelis „Karolinos" vadas, kol pamatė, kad ji kiek atitolo nuo taip pavojingo laivo ir naujai iškeltomis burėmis išplaukė į erdvesnę vietą. O čia Vailderis jau galėjo ją visai laisvai valdyti.

Įsitikinus, kad srovė nepalanki, vėjas per silpnas nešti prieš srovę, burės buvo nuimtos ir inkaras išmestas.

XIII SKYRIUS

O kas gi čia? Žmogus ar žuvis?
Šekspyras, „Audra"

„Karolina" dabar buvo už kabeltovo[1] nuo tariamojo vergų pirklių laivo. Išvijęs locmaną, Vailderis prisiėmė atsakomybę, kurios kapitonas paprastai vengia,— mat, jeigu, išplaukiant iš uosto, laivą ištiktų nelaimė, tai draudimas ne-

---
[1] Jūrų ilgio matas (185,2 m.).

tektų galios, o jis pats būtų nubaustas. Iš tolesnio pasakojimo paaiškės, kad šiam ryžtingam žingsniui jį paskatino įsitikinimas, jog įstatymas jam neturįs galios, ir vos tik prisiėmęs šią atsakomybę, jis, pamiršęs savo keleives, atsidėjo vien laivui. Tačiau kai tiktai pavojus, kad ir laikinai, praėjo, o be galo įtempti nervai, su nerimu belaukiant staigaus smurto, dabar kiek aprimo, mūsų nuotykių ieškotojas pasijuto galįs grįžti prie ankstesnių dalykų. Po sėkmingai atlikto sudėtingo manevro jo veidas džiugiai spindėjo, ir jis priėjo prie misis Vilis ir Gertrūdos tvirtu žingsniu, jausdamas puikiai išsisukęs iš padėties, reikalavusios pademonstruoti nemaža profesinio meistriškumo. Bent tokią išvadą padarė vyresnioji dama iš jo spindinčių akių ir visos pakilios nuotaikos, nors jaunesnioji, galimas dalykas, sprendė apie jo paskatas kiek atlaidžiau. Tačiau nei viena, nei antra nežinojo tikrosios jo džiaugsmo priežasties, nes šiuo metu jį visą buvo apėmęs kilnesnis, negu jos galėjo įsivaizduoti, jausmas.

Kad ir kokia būtų buvusi džiaugsmo priežastis, vos tik įsitikinęs, kad „Karolina“ ramiai sau supasi ant inkaro ir kad tuo tarpu gali be jo apsieiti, Vailderis tuojau pat ėmė ieškoti progos atnaujinti pokalbius, kurie ligi tol buvo tokie nesklandūs ir taip dažnai nutrūkdavo. Misis Vilis atidžiai stebėjo kaimyninį laivą, nejudantį ir tylų, ir neatitraukė nuo jo žvilgsnio, kol jaunasis jūrininkas priėjo visai arti. Tada ji prabilo pirmoji.

— Tame laive kažkokia ypatinga, galima sakyti, nematoma įgula! — sušuko guvernantė nuostabos kupinu balsu.— Jeigu tokie dalykai būtų galimi, jį palaikytum vaiduoklių laivu.

— Tai tikrai nuostabiai sukonstruotas ir puikiai įrengtas prekybos laivas.

— Nejau aš be reikalo būkštavau? O gal tikrai mums grėsė pavojus, kad laivai susidurs?

— Jūs būkštavote ne visai be pagrindo. Tačiau dabar pavojaus nebėra.

— Ir už tai mes turime būti dėkingos jums. Jūsų suma-

numas, mus gelbėjant iš pavojingos padėties, prieštarauja visiems niūriems jūsų pranašavimams.

— Aš puikiai suprantu, kad mano elgesys galėjo pasirodyti smerktinas, bet. . .

— . . . bet jūs nusprendėte, kad nebus nieko blogo, jei pasijuoksite iš trijų lengvatikių moterų baikštumo,— nusišypsodama užbaigė misis Vilis.— Na ką gi, pasilinksminote, o dabar, tikiuosi, būsite gailestingesnis tam, kas laikoma įgimtu moters proto netobulumu.

Guvernantė reikšmingai pažvelgė į Gertrūdą, lyg norėdama pasakyti, kad būtų žiauru toliau šaipytis iš tokios nekaltos ir tokios jaunos būtybės nuogąstavimų. Vailderis taip pat pažvelgė į merginą ir atsakė, nuoširdžiai stengdamasis įtikinti:

— Garbingai, kaip ir dera džentelmenui elgtis su damom, sakau jums, kad aš ir dabar taip tebemanau.

— Apie vatervulingus ir bramselius?

— Ne, ne,— pertraukė ją jaunuolis, nusijuokdamas ir kartu gerokai nurausdamas,— visiškai ne tai. Tačiau nei savo motinai, nei žmonai, nei seseriai neleisčiau keliauti „Karališkąja Karolina“.

— Jūsų žvilgsnis, balsas ir tauri veido išraiška keistai prieštarauja jūsų žodžiams, jaunuoli. Ir jeigu visa tai man kelia pasitikėjimą jumis, tai jūsų žodžiai neduoda nė mažiausio pagrindo taip galvoti. Aš turėčiau, tur būt, gėdytis tokio silpnumo, bet prisipažįstu, kad nuo šios paslaptingos rimties, tarytum amžiams apgaubusios aną laivą, man kyla neramių minčių dėl to laivo paskirties. Ar jis tikrai vergų pirklių laivas?

— Iš tiesų jis gražus! — sušuko Gertrūda.

— Labai gražus! — pritarė Vailderis.

— Ten ant vienos rėjos dar tebesėdi žmogus ir, lyg užburtas, tebedirba savo darbą,— toliau kalbėjo misis Vilis, pasirėmusi ranka smakrą ir nenuleisdama susimąsčiusių akių nuo laivo.— Per visą tą laiką, kol mums grėsė toks didelis pavojus, kad laivai susidurs, šis jūreivis nė vogčiomis nežvilgterėjo į mūsų pusę. Jis primena vienintelį išlikusį žmogų

užmigdytame mieste, nes, kiek mes galime spręsti, aplink nėra nė gyvos dvasios.

— Gal būt, jo draugai miega,— tarė Gertrūda.

— Miega! Jūrininkai nemiega tokiomis valandomis ir dienomis, kaip ši! Pasakykite, misteri Vailderi (jūs jūrininkas, turėtumėte žinoti), ar įmanoma, kad įgula miegotų, kai kitas laivas taip arti, jog, galima sakyti, vos nesiliečia?

— Ne.

— Taip ir maniau. Aš nesu visiška naujokė ir kiek išmanau drąsią, sunkią ir kilnią jūsų profesiją! — pabrėžė guvernantė.— Kaip jūs manote: jei mes būtume susidūrę su vergų laivu, jo įgula ir toliau būtų likusi tokia abejinga?

— Manau, kad ne.

— Visa ši tariama ramybė slepia kažką labai įtartino ir niūraus. Ar yra žinoma, kad kas iš jo įgulos buvo mieste?

— Taip.

— Man teko girdėti, kad praėjusią vasarą netoli kranto plaukiodavęs laivas su netikra vėliava, kad prekybos laivai būdavo apiplėšiami, o su jų įgulomis ir keleiviais žiauriai susidorojama. Manoma, kad garsiajam Korsarui nusibodę siausti Ispanijos vandenyse ir kad Karibų jūroje neseniai plaukiojo laivas, kuris, girdi, priklausąs tam baisiajam piratui.

Vailderis neatsakė. Jis nuleido akis, nors lig tol įdėmiai ir su pagarba žiūrėjo tiesiai į veidą pašnekovei, ir atrodė laukiąs jos tolesnių klausimų. Guvernantė susimąstė. Netrukus jos išraiška pasikeitė — buvo matyti, kad jai pačiai pasirodė neverta toliau kalbėti apie savo įtarinėjimus, neturinčius rimtesnio pagrindo, ir ji pridūrė:

— Beje, vergų pirklių laivo paskirtis jau savaime pakankamai bloga, o šis laivas, nelaimė, kaip tik toks, tad ar beverta apie jį galvoti blogiau. Bet aš norėčiau žinoti, kodėl jūs taip laikotės keisto savo įsitikinimo, misteri Vailderi?

— Aš negaliu jums geriau išaiškinti, madam. Jeigu tuo, ką pasakiau, jūsų neįtikinau, vadinasi, man visiškai nesiseka įrodyti savo nuoširdžių ketinimų.

— O ta aplinkybė, kad jūs čia, nesumažino rizikos?

— Sumažino, bet nepašalino.

Ligi tol Gertrūda klausėsi gana abejingai ir nesikišo į pokalbį. Bet, išgirdusi šiuos Vailderio žodžius, greitai ir gal kiek nekantriai atsisuko į jį ir nukaitusiais skruostais paklausė su tokia šypsena, kuri ir šiurkštuolį priverstų atverti širdį.

— Jums uždrausta pasakyti ką nors aiškiau?

Jaunasis kapitonas delsė, ne tiek ieškodamas atsakymo, kiek norėdamas kuo ilgiau pasižiūrėti į nuoširdų ir atvirą merginos veidą. Tamsus jo veidas taip pat paraudo, o akys suspindo džiaugsmu. Staiga jis susivokė per ilgai tylįs ir pasakė:

— Manau, kad jums drąsiai galiu būti atviras.

— Neabejokite,— atsakė misis Vilis.— Jokiu būdu jūsų neišduosime.

— Neišduosite! Dėl savęs, madam, aš nelabai bijau. Jeigu jūs mane tuo įtariate, tai esate man labai neteisinga.

— Mes neįtariame jūsų niekuo, kas negarbinga,— skubiai pasakė Gertrūda.— Bet. . . mums labai baugu dėl savęs.

— Tad aš išvaduosiu jus iš to nerimo, nors ir tektų paaukoti. . .

Vailderis staiga nutilo, nes, išgirdęs, ką vienas jo padėjėjas sušuko kitam, įsmeigė akis į kaimyninį laivą.

— Žiūrėk, vergų laivas pagaliau susiprato, jog pastatytas ne tam, kad būtų laikomas po stiklu moterims ir vaikams grožėtis! — sušuko vienas pakankamai skardžiu balsu, kad jį išgirstų ant bako antrasis, kuris ten kažką veikė.

— Taigi, taigi,— atsiliepė tas.— Pamatęs mus plaukiant, prisiminė, kad ir jiems metas. Jų pamaina laive — nelyginant saulė Grenlandijoje: šešis mėnesius denyje ir kitus šešis apačioje.

Po šio sąmojo jūreiviai, kaip paprastai, nusikvatojo, ir toliau sau panašiai plepėjo, tik kiek tyliau, pagerbdami viršininką.

Vailderis atidžiai stebėjo kaimyninį laivą. Žmogus, taip ilgai sėdėjęs ant grot-rėjos dingo, ir dabar kitas jūreivis neskubėdamas ėjo priešingu jos galu; vienoje rankoje jis laikė

galą virvės, kurią, matyt, ketino užmesti ten, kur reikėjo. Iš pirmo žvilgsnio Vailderis pažino Fidą, kuris jau buvo atsigavęs po išgertuvių ir galėjo vaikštinėti tame svaiginančiame aukštyje taip tvirtai, o gal dar tvirčiau, negu *terra firma,* jeigu pareiga jį būtų ten pašaukusi. Jaunuolio veidas, kuris dar prieš akimirką buvo išraudęs nuo pakilaus susijaudinimo ir spindėjo džiaugsmu dėl atsirandančio pasitikėjimo, dabar iš karto aptemo ir pasidarė lyg akmeninis.

Misis Vilis, atidžiai sekusi besikeičiančią jo išraišką, pasistengė atnaujinti pokalbį toje vietoje, kurioje jis buvo taip staigiai nutrauktas.

— Jūs sakėte išvaduosiąs mus nuo nerimo, nors ir tektų paaukoti...

— ... gyvybę, madam, bet ne garbę.

— Gertrūda, dabar mes galime pasišalinti į savo kajutę,— nepatenkinta šaltai pasakė misis Vilis, nusivylusi ir net įžeista, kad iš jos pasišaipyta. Gertrūda, kaip ir guvernantė, abejingai žiūrėjo į šalį, bet jos akys spindėjo švelniau, ne taip rūsčiai. Praeidamos jos abejingai linktelėjo tylinčiam Vailderiui, ir mūsų nuotykių ieškotojas liko škancuose vienui vienas. Kol įgula vyniojo lynus ir valė denį, jaunasis kapitonas rymojo susimąstęs vairagalyje (tai toji laivo dalis, kurią geroji kontradmirolo našlė taip keistai painiojo su visai skirtingu dalyku kitame laivo gale). Iš susimąstymo jį pagaliau pažadino kažkoks garsas, lyg irklo pliaukštelėjimas.

Manydamas, kad tai koks nors įkyrus lankytojas nuo kranto, jis pakėlė galvą ir nepatenkintas dirstelėjo į vandenį, norėdamas pamatyti, kas artinasi.

Už kokių dešimties pėdų nuo laivo suposi atsargiai priplaukusi valtis, kokias paprastai naudoja žvejai Amerikos užutekiuose bei seklumose; ji buvo taip arti laivo, kad vos galėjai pastebėti.

Valtyje buvo tik vienas žmogus. Jis sėdėjo nugara į laivą ir atrodė išplaukęs į jūrą įprastu tokios valties savininko reikalu.

— Ar vairažuvės ieškai, bičiuli, kad lendi po pat mano

vairagaliu? — paklausė Vailderis. — Užutekyje, sako, pilna nuostabių ešerių ir kitokių žvynuotų džentelmenų, juos gaudyti daug geriau apsimokėtų.

— Pagauti, ką gaudai, visuomet apsimoka,— atsakė žmogelis, atsukdamas galvą, ir Vailderis pamatė pažįstamas gudrias akis ir pašaipų veidą. Tai buvo neištikimas Vailderio sąjungininkas, pasivadinęs Bobu Bantu.

— Ką tai reiškia? Tu drįsti man pasirodyti čia, kur penki sieksniai gilumo, po niekšiško man iškrėsto pokšto. . .

— Tsss, kilnusis kapitone, tsss! — Bobas iškėlė pirštą, norėdamas nutildyti Vailderį ir parodyti, kad tas garsiai nekalbėtų.— Nėra ko šaukti visos įgulos, mes pasišnekučiuosime ir be jų pagalbos. Už ką aš patekau į jūsų nemalonę, kapitone?

— Už ką, sukčiau? Argi ne tu gavai pinigų, kad anoms damoms taip pavaizduotum šį laivą, jog jos, anot tavęs paties, verčiau sutiktų praleisti naktį kapinėse, negu koją į jį įkelti?

— Kažką panašiai kalbėjome, kapitone. Bet jūs pamiršote vieną mūsų sąlygų pusę, o aš neatkreipiau dėmesio į kitą. Nėra reikalo aiškinti tokiam prityrusiam jūreiviui, kad dviejų pusių suma yra visas daiktas. Tai nenuostabu, kad mūsų sandėris neįvyko.

— Ką? Sulaužęs žodį, tu dar meluoji? Kokių savo įsipareigojimų aš neištesėjau?

— Kokių? — savo ruožtu paklausė tariamasis žvejys, nerūpestingai užmesdamas meškerę, kuri, kaip pastebėjo įžvalgi Vailderio akis, buvo gausiai aprūpinta švinu, bet neturėjo tokios svarbios dalies, kaip kabliuko.— Kokių įsipareigojimų, kapitone? Ogi dėl antrosios ginėjos.

— Tai turėjo būti atlyginimas už atliktą paslaugą, o ne paskatinimas, kaip pirmoji ginėja, kurią aš tau daviau iš anksto.

— Štai jūs ir padėjote man surasti kaip tik tą žodį, kurį norėjau pasakyti. Aš supratau, kad tai nepaskatinimas, ir palikau tą reikalą įpusėtą.

— Įpusėtą, niekše? Tu net ir nepradėjai, ką buvai taip tvirtai pažadėjęs padaryti.

— Dabar, masteri, jūs laikotės neteisingo kurso, sukate į rytus, norėdamas patekti į ašigalį. Aš sąžiningiausiai ištesėjau pusę savo pažado, nes gavau tik pusę atlyginimo, ir jūs pats galite tai patvirtinti.

— Sunku bus tau įrodyti, kad bent tiek padarei.

— Žvilgterėkime į laivo žurnalą. Aš įsipareigojau užlipti į kalvą, kur gyvena šaunioji mūsų admirolo našlė, ir ten pareikšti kiek kitokią savo nuomonę, negu anksčiau, o kokią, nėra reikalo apie tai kalbėti.

— Tu to neįvykdei. Dar blogiau: viską padarei atvirkščiai ir prikalbėjai joms kaip tik priešingų dalykų.

— Teisingai.

— Teisingai, apgavike! Tave reiktų gerai nučaižyti virvagaliais.

— Visas škvalas žodžių. Jeigu jūsų laivas plauks taip klaikiai, kaip blaškosi jūsų mintys, kapitone, jūsų kelionė į pietus bus nelabai vykusi. Kaip manote, ar ne lengviau tokiam senam žmogui, kaip aš, šį tą pameluoti, negu ropšti į tokią aukštą, stačią kalvą? Kalbant gryną tiesą, daugiau kaip pusę savo uždavinio aš įvykdžiau, pasišnekėjęs su lengvatike našle. O tada nusprendžiau atsisakyti antrosios atlyginimo dalies ir priimti dovaną iš kitos pusės.

— Niekše! — suriko Vailderis, apakintas pykčio.— Tavęs neišgelbės ir tavo amžius. Ei, žmonės, šen! Nuleiskite valtį, sere, ir pristatykite man į laivą tą senį iš valtelės. Nepaisykit jo klyksmų. Man reikia suvesti su juo sąskaitas, ir triukšmo vis tiek neišvengsi.

Kapitono padėjėjas, į kurį buvo kreiptasi, išgirdęs nušoko ant turėklų ir pamatė valtelę, kurią jam buvo įsakyta sulaikyti. Netrukus jis jau plaukė valtimi su keturiais vyrais aplink laivo nosį, norėdamas patekti į tą pusę, kur buvo ieškoma valtis. Bobu Bantu pasivadinęs žmogus pliaukštelėjo porą kartų irklais, ir jo valtis šūstelėjo kokį trisdešimt sieksnių pirmyn; jis patenkintas nusijuokė, tartum džiaugdamasis pavykusia savo gudrybe ir nebijodamas pasekmių.

Bet kai prieš jį pasirodė „Karolinos“ valtis, jis ėmėsi darbo savo stipriomis rankomis ir greitai įtikino žiūrovus, kad jį sugauti nebus lengva.

Iš pradžių buvo neaišku, į kurią pusę bėglys mano plaukti, nes jis greitais ir staigiais posūkiais mėtėsi šen tai ten ir vėl gręžėsi atgal, mikliai ir lengvai manevruodamas — tuo visiškai suklaidindamas savo persekiotojus ir nuo jų pasprukdamas. Tačiau pavargęs nuo šios pramogos ar gal bijodamas netekti jėgų, kuriomis taip smarkiai ir sumaniai naudojosi, greitai ir tiesiai lyg iššauta strėlė pasileido link Korsaro laivo.

Dabar valtis ėmė jį rimtai ir įnirtingai vytis, šūkčiojant ir plojant daugumai stebinčių jūreivių. Kurį laiką buvo neaišku, kuo viskas baigsis. Laivo valtis, pamažu įveikdama vandens pasipriešinimą, pradėjo artėti prie žvejo valties. Tačiau akies mirksniu pastaroji šovė po antrojo laivo vairagaliu ir išnyko už jo korpuso. Persekiotojai nedelsdami pasuko į tą pačią pusę, ir „Karolinos“ jūreiviai kvatodamiesi pradėjo kopti virvėmis aukštyn, kad galėtų toliau stebėti lenktynes.

Tačiau nieko nebuvo matyti, išskyrus vandenį ir tolimą salą su jos mažu fortu. Po kelių minučių pasirodė valtis — ji plaukė atgal lėtai, kaip grįžta nusivylę žmonės. Laive visi susibūrė prie borto, norėdami sužinoti, kaip pasibaigė gaudynės, o minios klegesys ir triukšmas išviliojo iš kajučių į denį net abi keleives. Tačiau valties įgula, užuot atsakinėjusi į draugų klausimus, ką paprastai labai noriai daro jūrininkai, suglumusi tylėjo. Karininkas, netaręs nė žodžio, įšoko iš valties į denį ir tuojau pat prisistatė kapitonui.

— Valtelė jums buvo per greita, misteri Naithedai,— jam priėjus, ramiai pasakė Vailderis, kuris visą laiką nebuvo pasitraukęs iš vietos.

— Per greita, sere! Jūs pažįstate tą žmogų?

— Ne per geriausiai. Tik tiek žinau, kad jis niekšas.

— Aišku, ne kitaip, nes jis velnių padermės!

— Nesiimu tvirtinti, kad jis toks jau blogas, kaip jums atrodo, nors ir nėra pagrindo manyti jį turint atliekamo są-

žiningumo, kurį būtų galima išmesti į jūrą. Kas su juo atsitiko?

— Lengva paklausti, bet sunku į šį klausimą atsakyti. Pirmiausia, nors jis senas ir žilas, jo valtis tarsi oru skriejo. Mes buvome nuo jo atsilikę pora minučių, bet, kai išnirome anoje vergų laivo pusėje, nebebuvo nei valties, nei žmogaus!

— Jis apiplaukė laivo nosį, kol jūs plaukėte pro vairagalį.

— Jūs matėte jį?

— Prisipažįstu, ne.

— Taip negalėjo būti, sere. Mes buvome išsiveržę pakankamai toli į priekį ir galėjome stebėti abu laivo šonus iš karto. Be to, žmonės vergų laive apie jį nieko nežino.

— Jūs matėte to laivo žmones?

— Aš norėjau pasakyti — žmogų, nes ten, denyje, atrodo, tesama vieno žmogaus.

— O ką jis veikė?

— Sėdėjo ant ruslenio ir snūduriavo. Tai tinginių laivas, sere, ir, tur būt, atsieina savininkams daugiau pinigo, negu gauna pelno!

— Gali būti. Vadinasi, niekšas paspruko. Tiek to. . . Misteri Iringai, nuo jūros, berods, pradeda pūsti vėjas. Iškelkime vėl bures ir pasiruoškime jį sutikti. Norėčiau saulėlydį pamatyti jūroje.

Padėjėjai ir įgula žvaliai ėmėsi darbo, o kol buvo skleidžiamos burės vėjui sutikti, nustebę jūreiviai smalsiai klausinėjo savo draugų iš valties ir gavo nemaža baimės pilnų atsakymų. Tuo tarpu Vailderis atsisuko į misis Vilis, girdėjusią jo trumpą pokalbį su padėjėju.

— Štai matote, madam,— tarė jis,— jau iš pat kelionės pradžios susidūrėme su piktu ženklu.

— Jūs kartais keistai nuoširdus, nesuprantamasis jaunuoli, ir tada aš beveik linkusi jumis tikėti, kai sakote, kad mes pasielgėme neišmintingai, pasikliaudamos vandenynu. Bet kai stengiatės pagrįsti savo patarimą prietarais ir burtais, tuo tik paskatinate mane tęsti kelionę.

— Prie brašpilio! — sušuko Vailderis jūreiviams, žvilgs-

niu lyg sakydamas savo pašnekovei: jeigu jau jūs tokia drąsuolė, tai greitai turėsite progos parodyti savo drąsą.— Vyrai, prie brašpilio! Išmėginsime vėją dar kartą ir išvesime laivą į atvirą jūrą, kol dar šviesu.

Sutrinksėjo handšpugai, užtraukė dainą jūreiviai. Vėl prasidėjo įtemptas darbas — reikėjo iškelti nuo jūros dugno sunkų geležinį inkarą. Po kelių minučių laivo ir žemės saitas buvo nutrauktas.

Netrukus nuo vandenyno papūtė gaivus vėjas, prisotintas sūrios drėgmės. Jį pagavo ištemptos burės, ir laivas žemai nusilenkė mielam svečiui, paskui vėl grakščiai išsitiesė. O vėjas ėmė dainingai švilpauti tarp virvių ir burių — tai buvo maloni muzika jūreivio ausiai. Šie laukiami garsai ir vėjo smagumas suteikė žmonių judesiams naujos energijos. Inkaras buvo iškeltas, laivas pasviro, žemutinėms burėms nusileidus, lengvosios išsipūtė, ir po dešimties minučių „Karolina" jau skrodė bangas.

Vailderiui dabar reikėjo pravesti laivą tarp Kanonikato ir Rodo salų. Atsakomybė buvo didelė, bet, laimė, farvateris pasirodė pakankamai platus, o vėjas tiek pasuko į rytus, kad, padarius kelis halsus, buvo galima paimti tiesų kursą. Bet taip Vailderis neišvengiamai būtų turėjęs arba praplaukti palei pat Korsarą, arba netekti kai kurio savo pranašumo. Jis nedelsė. Sulaukęs tinkamo momento, jis sukomandavo „Overštagą!", ir laivas priekiu atsisuko į vis dar sustingusį ir tariamai abejingą vergų laivą.

Šį kartą „Karolina" prisiartino prie jo sėkmingiau, negu pirma. Vėjas buvo pastovus, ir įgula valdė laivą, kaip įgudęs jojikas savo neramų, aikštingą žirgą.

Vis dėlto Bristolio prekybos laive nebuvo žmogaus, kuris būtų sekęs šį manevrą abejingai. Kiekvienas turėjo savo slaptą priežastį smalsumui. Jūreivius šis keistas laivas vis labiau stebino; guvernantė ir jos auklėtinė pačios nežinojo, kodėl taip juo domisi, o Vailderis perdaug gerai suprato, kuo dabar rizikuoja visi, išskyrus jį patį. Kaip ir anksčiau, jūrininkas prie šturvalo jau džiaugėsi galėsiąs išdidžiai pra-

plaukti priešvėjine puse, tačiau, nors dabar buvo galima be jokios rizikos tai padaryti, jis gavo visai kitokį įsakymą.

— Plaukite vergų laivui iš pavėjinės pusės, sere,— įsakmiai tarė Vailderis. Po to jaunasis kapitonas pasirėmė į bortą, kaip ir visi denyje, kurie neturėjo ką veikti, ir ėmė atidžiai stebėti laivą, prie kurio jis taip greitai artėjo. „Karolina“ plaukė išdidžiai, tarsi vydama prieš save vėją, bet aname laive nesigirdėjo nieko daugiau, tik vėjo šlamėjimas įrankoje. Ten nebuvo matyti nė vieno žmogaus, net nė vieno smalsaus ar slapto žvilgsnio. „Karolina“ plaukė greitai. Kai abu laivai susilygino, Vailderis pagalvojo, kad ir dabar tariamasis vergų laivas visai nekreips į juos dėmesio. Tačiau jis klydo. Grakštus, judrus žmogus jūrų karininko uniforma užšoko ant hakaborto ir sveikindamas pamojo trikampe. Vėjas jam atmetė nuo veido šviesius plaukus, ir Vailderis pažino Korsarą.

— Kaip jūs manote, sere, ar vėjas išsilaikys? — šūktelėjo pastarasis visu balsu.

— Jis sustiprėjo ir bus pastovus,— atsakė Vailderis.

— Išmintingas jūrininkas laiku išplauktų į atvirą jūrą. Man atrodo, vėjas turi vestindišką prieskonį.

— Jūs manote, į pietus jis bus stipresnis?

— Taip. Bet jeigu plauksite tiesiai prieš vėją per naktį, viskas bus gerai.

Dabar „Karolina“ praplaukė vergų laivą ir, aplenkusi jo priekį, vėl ėjo savo kursu. Žmogus ant hakaborto atsisveikindamas mostelėjo kepure ir dingo.

— Ar galimas dalykas, kad toks žmogus prekiautų vergais? — sušuko Gertrūda, abiem nutilus.

Negavusi atsakymo, ji atsisuko į savo bendrakeleivę. Guvernantė stovėjo lyg užkerėta. Akys žvelgė į tolį ir tebeliko įsmeigtos net tada, kai nepažįstamojo jau nebebuvo matyti. Gertrūda paėmė ją už rankos ir pakartojo klausimą; tik dabar misis Vilis atsitokėjo. Ji sumišusi persibraukė ranka per kaktą ir, prisivertusi nusišypsoti, tarė:

— Laivų susitikimai ir kiti jūrų kelionės įspūdžiai visada man sukelia tolimų prisiminimų, brangioji. Bet tas žmo-

gus, kuris pagaliau pasirodė vergų laive, tikrai nepaprastas.

— Kaip vergų pirklys — iš tiesų nepaprastas!

Misis Vilis parymojo valandėlę, o paskui atsigręžė į Vailderį. Jaunuolis stovėjo arti ir stebėjo jos veido išraišką ne mažiau susidomėjęs.

— Pasakykite, jaunuoli, tas žmogus — vergų laivo kapitonas?

— Taip.

— Pažįstate jį?

— Esame susitikę.

— O jo pavardė? . .

— Laivo vadas. Pavardės aš nežinau.

— Gertrūda, eime į kajutę. Misteris Vailderis bus toks geras ir praneš mums, kai žemė bus beišnykstanti.

Jaunuolis nusilenkė, ir damos paliko denį. „Karolina" dabar turėjo greitai išplaukti į atvirą jūrą. Vailderis ėmėsi visų priemonių, kad tai būtų kuo sėkmingiau atlikta. Vis dėlto jis šimtus kartų slapčia žvalgėsi atgal į pasilikusį laivą. O šis tebestovėjo užutekyje, toks pat taisyklingas, gražus ir visiškai nejudėjo. Po kiekvieno tokio slapto žvilgtelėjimo mūsų nuotykių ieškotojas rūpestingai ir nekantriai apžiūrėdavo savo laivo bures, įsakydamas tą patraukti glaudžiau prie rėjos, aną labiau išskleisti išilgai stiebo.

Taip rūpestingai ir kartu meistriškai vadovaujamas, bristoliškis prekybos laivas skrodė bangas tokiu greičiu, kokiu jis vargu ar buvo kada nors plaukęs. Netrukus krantai jau pradėjo nykti abiejose laivo pusėse, tik užpakalyje dar mėlynavo salos ir pilkavo ilgas horizontas šiaurėje ir vakaruose, kur didysis žemynas driekėsi begales mylių. Keleivės dabar buvo pakviestos atsisveikinti su tolstančia žeme, o karininkai žymėjosi reikiamus matavimus. Prieš sutemstant ir saloms visiškai nugrimztant į bangas, Vailderis su žiūronu rankoje užlipo ant grot-marso. Jis ilgai, rūpestingai ir su nerimu stebėjo paliktą uostą, bet kai nulipo, jo žvilgsnis ir veidas buvo ramesni. Jo lūpos pergalingai šypsojosi, o komandos skambėjo aiškiai ir žvaliai. Taip pat gyvai jos buvo ir vykdomos. Senesni jūreiviai žiūrėjo į laivo skrodžiamas

bangas ir tvirtino, kad „Karolina" dar niekuomet nebuvo plaukusi tokiu greičiu. Kapitono padėjėjas išmetė lagą[1] ir pritariamai linktelėjo galva, nustatęs neįprastą laivo greitį. Trumpai sakant, visi laive buvo patenkinti ir linksmi, nes kelionė prasidėjo laimingai ir buvo galima tikėtis ją greitai ir sėkmingai pasibaigsiant. Besidžiaugiant tais gerais ženklais, saulė nugrimzdo į jūrą, apšviesdama šaltos ir niūrios stichijos platybes. O paskui nakties sutemos apgobė visą bekraštį vandenyną.

XIV SKYRIUS

Tokios laimingos ir sunkios dienos
Aš niekad neregėjau.
Šekspyras, „Makbetas"

Per pirmąją nakties pamainą neįvyko nieko naujo. Vailderis priėjo prie keleivių žvalus ir gerai nusiteikęs — taip paprastai jaučiasi kiekvienas jūrų karininkas, sėkmingai atsitolinęs nuo kranto ir išvedęs savo laivą į platųjį vandenyną, į neišmatuojamas jo gelmes. Dabar jis jau nebekalbėjo apie kelionės pavojus ir, norėdamas jas išblaškyti, buvo, kiek leido jo padėtis, be galo atidus ir paslaugus. Misis Vilis pasidavė aiškioms jo pastangoms išsklaidyti jų būkštavimus, ir prašalaitis, nežinantis, kas tarp jų buvo įvykę, galėtų pagalvoti, kad ši maža prie vakarienės stalo susirinkusi draugija — tai patenkinti ir nerūpestingi žmonės, kurių kelionė prasidėjo po laimingiausia žvaigžde.

Vis dėlto, kai guvernantė kartais klausiamai pažvelgdavo į mūsų nuotykių ieškotoją, iš susimąsčiusių jos akių ir surauktų antakių buvo matyti, kad jai toli gražu nelinksma. Ji klausėsi smagių jaunojo jūrininko sąmojų, šypsodamasi atlaidžiai ir kartu liūdnai, tarytum jo jaunatviškai pakili

[1] Prietaisas laivo plaukimo greičiui matuoti.

nuotaika, pagyvinta tikrai jūrininkiško sąmojo, jai priminė kažkokius širdžiai mielus, bet graudžius vaizdus. Gertrūda buvo daug geriau nusiteikusi. Jos laukė namai, mylimas, mylintis ir rūpestingas tėvas, ir su kiekvienu nauju vėjo šuoru, dar sparčiau pavarančiu laivą, ji pajusdavo, kad praplaukta dar viena iš tų varginančių jūrmylių, kurios taip ilgai juodu skiria.

Per tas trumpas, bet malonias valandas ji visai kitokiomis akimis pamatė jūrininką, kuris tokiomis keistomis aplinkybėmis tapo Bristolio prekybos laivo kapitonu. Nors jo laikysena kaip visų jūrininkų buvo vyriškai laisva, jam netrūko gerai išauklėto žmogaus subtilumo. Klausydamasi jo sąmojų, Gertrūda dažnai stengdavosi išsilaikyti nenusišypsojusi, ir nuo to gražiuose jos skruostuose atsirasdavo duobutės, kaip vėjeliui dvelktelėjus nuribuliuoja vanduo tyrame šaltinyje. O porą kartų, kai Vailderis netikėtai pasakė kažką itin sąmojingo, ji skambiai nusikvatojo.

Viena laisvo, draugiško pokalbio valanda laive gali labiau suartinti žmones, negu savaitės beprasmiškų ceremonijų sausumoje, nes čia nebėra šalto oficialumo, po kuriuo pasaulis paslepia geriausius žmogaus jausmus. Tas, kas nepatyrė šios tiesos, tegu verčiau negalvoja sugebąs bendrauti su žmonėmis. Tur būt, žmogus, atsidūręs vandenyne, aiškiausiai suvokia, kiek jo laimė priklauso nuo kitų. Jis pasiduoda jausmams, iš kurių pats juokdavosi, saugiai sau gyvendamas krante, ir jam pasidaro daug lengviau, kai jį užjaučia tokie, kaip ir jis pats. Kai gresia bendri pavojai, atsiranda ir bendrų interesų, kad ir koks būtų jų pobūdis. Tikras mąstytojas, gal būt, pridurtų, kad kiekvienam aišku, kiek jo bendrakeleivio aplinkybės ir likimas sutampa su jo paties likimu, ir dėl to sutapimo tai įgauna vertę jo akyse. Gal ši išvada ir teisinga, bet, laimė, apvaizda sutvėrė daugelį žmonių, kurių šis žemas jausmas glūdi per giliai, kad būtų galima jį atskleisti. Bent nė vieno iš šių trijų žmonių, kurie praleido pirmąsias vakaro valandas prie stalo „Karališkojoje Karolinoje“, nebuvo galima priskirti prie tokių egoistų. Šioje jaukioje aplinkoje jie tarytum pamiršo, kad

jų pokalbis pirmosiomis pažinties valandomis buvo taip keistai dviprasmiškas; arba jeigu ir prisimindavo, tai jaunasis jūrininkas damoms atrodydavo juo įdomesnis dėl tų paslaptingų aplinkybių ir dėl joms rodomo dėmesio.

Išmušė aštuonias, ir nespėjus mūsų draugijai suvokti, kad jau taip vėlu, pasigirdo kimus balsas, šaukiąs į denį kitą sargybos pamainą.

— Tai vidurinė pamaina,— šypsodamasis tarė Vailderis, pastebėjęs, kad, pasigirdus šiems keistiems garsams, Gertrūda krūptelėjo, lyg gąsli stirna, išgirdusi medžiotojo ragą.— Mes, jūrininkai, ne visada muzikalūs, kaip jūs dabar galėjote spręsti iš šito šiurkštaus šūksnio. Vis dėlto laive yra ausų, kurioms šie garsai skamba daug nemaloniau, negu jums.

— Jūs kalbate apie miegančius? — paklausė misis Vilis.

— Aš kalbu apie pamainą ten apačioje, kuri dabar gaus eiti į sargybą. Jūreiviui nieko nėra saldžiau už miegą. Tai juk pats nepatvariausias iš visų jo džiaugsmų. Antra vertus, vadui miegas yra klastingiausias palydovas.

— Bet kodėl poilsis kapitonui nėra toks pat malonus, kaip ir paprastam jūreiviui?

— Todėl, kad jo pagalvė vadinasi atsakomybė.

— Jūs jaunas tokiai atsakomybei, misteri Vailderi.

— Tai tarnyba, kuri visus be laiko sendina.

— Tai kodėl jos neatsisakote? — skubiai paklausė Gertrūda.

— Atsisakyti,— pakartojo jis ir, atidžiai žiūrėdamas į ją, kiek patylėjo.— Tai reikštų atsisakyti oro, kuriuo aš alsuoju.

— Ar seniai jūs taip atsidavęs savo profesijai? — paklausė misis Vilis, vėl nukreipdama akis nuo nuoširdaus auklėtinės veido į jaunuolį.

— Aš linkęs manyti, kad esu gimęs jūroje.

— Manyti? Bet jūs, tikriausiai, žinote savo gimimo vietą?

— Apie šį svarbų įvykį mes visi žinome tik tiek, kiek mums pasako kiti žmonės,— šypsodamasis tarė Vailderis.—

Mano ankstyviausi atsiminimai yra susiję su vandenynu, ir aš kažkaip negaliu savęs laikyti sausumos padaru.

— Ar jūs bent buvote laimingas su tais, kurie jus globojo iš mažens ir auklėjo?

— O, taip! — gyvai atsakė jis ir užsidengė veidą rankomis. Paskui jis atsistojo ir, liūdnai nusišypsojęs, pridūrė: — O dabar turiu eiti atlikti savo paskutinių pareigų šią parą. Ar nenorėtumėte pasižiūrėti, kokia naktis? Toks patyręs ir ištvermingas jūrininkas, kaip jūs, neturėtų gulti, nesužinojęs, koks oras.

Guvernantė paėmė jo ranką, ir jie tylėdami užlipo laiptais, kiekvienas paskendęs savo mintyse. Gertrūda, kur kas mažiau užsisvajojusi, nuėjo iš paskos ir prie jų prisijungė užuovėjinėje škancų pusėje.

Naktis nebuvo tamsi, bet ūkanota. Pakilo šviesi mėnulio pilnatis, tačiau ją uždengė stori tamsūs debesys, pro kuriuos neįstengė prasiskverbti jo šviesa. Kur debesys buvo retesni, tai šen, tai ten padriki spinduliai neaiškiu atšvaitu krisdavo ant vandens. Vėjas buvo rytų, vėsokas; jūra atrodė skleidžianti nuo banguoto savo paviršiaus daugiau šviesos, negu gaunanti. Ilgi tviskančių putų dryksniai vijo vienas kitą, ir vanduo atrodė šviesesnis už dangų. Laivas buvo smarkiai pasviręs ant šono; kas kartą, kai jis įsirėždavo į kylančią bangą, aukštyn ištrykšdavo platus putos pusmėnulis, tarsi jūra šoko iš džiaugsmo, pasitikdama laivą. Nors oras buvo palankus, vėjas ne visai priešingas ir dangus tik apsiniaukęs, bet ne grėsmingas, viskas aplinkui atrodė nyku ir vieniša nuo tos neaiškios (o sausumos žmogui galėjo atrodyti — nuo nenatūralios) šviesos.

Išlipusi ant denio, Gertrūda suvirpėjo ir tyliai šūktelėjo, pagauta keisto džiaugsmo. Tamsios bangos šiaušėsi ir slūgo horizonte, kur daugiausia ir sklido ta, atrodo, antgamtiška šviesa, ir net misis Vilis, žiūrėdama į jas, jautėsi, kad dabar visiškai priklauso nuo būtybės, sutvėrusios vandenį ir sausumą. Tuo tarpu Vailderis žiūrėjo į šį vaizdą taip paprastai, kaip į giedrą dangų. Jam čia nebuvo nieko naujo, nieko baisaus ar žavingo. Kas kita su jaunesniąja, entuziastin-

gąja jo bendrakeleive. Išsisklaidžius pirmam baimės įspūdžiui, ji šūktelėjo sužavėta:

— Viena tokia naktis atlygina už visą mėnesį, iškalėtą laive! Kaip jums gera, misteri Vailderi: jūs galite kada tik norėdamas gėrėtis tokiais reginiais.

— Be abejo, tai malonu. Tik norėčiau, kad vėjas šiek tiek pasikeistų. Nepatinka man nei šitas dangus, nei tas ūkanotas horizontas, nei įkyrus rytų vėjas.

— Laivas plaukia labai greitai,— ramiai pasakė misis Vilis, manydama, kad jaunuolis kalba negalvodamas, ir bijodama, kad tie žodžiai nepaveiktų auklėtinės nuotaikos.— Jeigu mes laikysimės savo kurso, galime tikėtis greitos ir sėkmingos kelionės.

— Žinoma! — šūktelėjo Vailderis, suvokęs, kad neapgalvojęs prasitarė.— Visai galimas ir net tikras dalykas. Misteri Iringai, vėjas darosi mums per smarkus, nuleiskite bramselius. Jeigu rytys pradės suktis į pietus, turėsime išplaukti kuo toliau į atvirą jūrą.

Padėjėjas atsakė su jūrininkui deramu paklusnumu ir, pats trumpai pasižvalgęs į dangų ir horizontą, nuėjo duoti komandos. Kol jūreiviai ant rėjų vyniojo lengvąsias bures, moterys pasitraukė nuošaliau, kad netrukdytų jaunajam kapitonui. Tačiau Vailderis nė nepagalvojo, kad jam reikia domėtis tokiais įprastais veiksmais, ir netrukus atrodė visai pamiršęs savo duotą įsakymą. Jis tebestovėjo toje pačioje vietoje, kur vandenyno ir dangaus vaizdas pirmą kartą patraukė jo žvilgsnį, ir atidžiai juos tebestebėjo. Jį domino vėjo kryptis. Nors vėjas ir nepranašavo audros, bet dažnai ūžteldavo į bures sunkiais ir ramiais šuorais. Gerokai pažiūrėjęs, jaunasis jūrininkas kažką sušnibždėjo ir ėmė greitai žingsniuoti deniu ten ir atgal.

Kartais jis staiga trumpam sustodavo, vėl įsižiūrėdamas į tą horizonto dalį, iš kur lėkė vėjo gūsiai, tarsi nepasitikėdamas oru, ir stengdavosi perverti žvilgsniu nakties tamsą, lyg norėdamas išsklaidyti kažkokias kankinančias abejones. Pagaliau, greitai apsisukęs viename savo siauro tako gale, jis visai sustojo. Misis Vilis ir Gertrūda buvo netoliese ir

aiškiai išskaitė nerimą jo veide, kai jis staiga įsmeigė akis į tolimą tašką vandenyne, visiškai priešingoje pusėje, negu žiūrėjo anksčiau.

— Ar jūs nepasitikite oru? — paklausė guvernantė, nusprendusi, kad jis žiūri į vieną tašką pernelyg ilgai ir kad tai, ko gero, būsiąs blogas ženklas.

— Kai toks vėjas, pavėjinėje pusėje nepastebėsi nieko, iš ko būtų galima spręsti apie orą.

— Į ką jūs ten taip įdėmiai žiūrite?

Vailderis pakėlė ranką ir buvo besakąs, bet apsigalvojo.

— Man tiesiog pasivaideno! — sumurmėjo jis ir apsigręžęs ėmė dar greičiau vaikščioti po denį.

Jo bendrakeleivės nustebusios ir šiek tiek sunerimusios sekė neįprastus ir, kaip atrodė, nesąmoningus jaunojo kapitono judesius. Jų pačių akys klaidžiojo pavėjinėje pusėje banguojančia vandens platybe, bet niekur nieko negalėjo pamatyti, tik putotas bangų keteras, nuo kurių ta šalta vandens dykuma atrodė dar nykesnė ir rūstesnė.

— Mes nieko nematome,— tarė Gertrūda, kai Vailderis vėl stabtelėjo pasižiūrėti, kaip ir anksčiau, į tariamą tuštumą.

— Pažvelkite! — atsakė jis, rodydamas pirštu. — Argi ten nieko nėra?

— Nieko.

— Žiūrėkite į jūrą, ten, kur susilieja dangus ir vanduo, ties tuo blyškiu šviesos ruožu, kur bangos kyla it nedidelės kalvos. . . Štai, jos vėl nuslūgo, ir matau, kad akys manęs neapgavo. Dievaži, tai laivas!

— Burės! — pasigirdo balsas nuo grotstiebio. Mūsų nuotykių ieškotojo ausiai šis šūksmas buvo tarsi nelaimę lemiąs varno krankteléjimas.

— Iš kurios pusės? — griežtai paklausė jis.

— Iš pavėjinės, sere! — visa gerkle sušuko jūreivis.— Jis plaukia stačiu beidevindu, bet visą valandą atrodė labiau panašus į miglos kamuolį, negu į laivą.

— Teisybė,— sumurmėjo Vailderis.— Ir vis dėlto keista, kad laivas pasirodė kaip tik čia.

— Kodėl keista? Juk ir mes esame čia.

— Kodėl? — pakartojo jaunuolis, pasisukęs į klausiančią misis Vilis, bet jos nematydamas.— Sakau, keista, kad jis čia pasirodė. Verčiau jis būtų kur kitur arba plauktų į šiaurę.

— Jūs nieko nepaaiškinate. Argi mums visą laiką teks klausytis jūsų užuominų,— nepatenkinta tarė ji,— o paaiškinimo taip ir nesulauksime? Gal manote, kad mes apskritai nieko neišmanome ir nieko nenutuokiame apie jūreivystę? Jūs nė nebandėte mums aiškinti, o jau skubate daryti išvadas. Išbandykite mus dar kartą, gal mes jus maloniai apvilsime.

Vailderis tyliai nusijuokė ir nusilenkė, tarsi prisipažindamas kaltas. Vis dėlto jis nieko nepradėjo aiškinti, o vėl įsmeigė akis į tą vietą, kur buvo pastebėtas keistasis laivas. Moterys pasekė jo pavyzdžiu, bet ir šį kartą joms nepavyko. Gertrūda balsiai nusiskundė nieko nematanti, ir jaunuoliui pagaliau jos pagailo.

— Ar matote dulsvą šviesos ruožą? — paklausė jis, vėl rodydamas pirštu į tolumą.— Ten debesys kiek prasiskleidę, bet vandens purslai dengia nuo mūsų properšą. Dangaus fone laivo įranga atrodo it ploniausias voratinklis. Ir vis dėlto jūs galite ten įžiūrėti visas taurias tristiebio linijas.

Po šių išsamių aiškinimų Gertrūda pagaliau įžiūrėjo miglotus laivo kontūrus ir netrukus tiksliai parodė juos ir guvernantei. Tačiau nieko daugiau nebuvo matyti, be tų neaiškių linijų, kurias Vailderis taikliai palygino su voratinkliu.

— Tai turi būti laivas! — nusprendė misis Vilis.— Bet labai toli.

— Hm! Galėtų būti dar toliau! Norėčiau, kad tas laivas būtų bet kur, tik ne čia.

— Bet kodėl? Ar turite pagrindo būkštauti, kad kaip tik čia mūsų tyko priešas?

— Ne. Ir vis dėlto man nepatinka jo padėtis. Duok dieve, kad jis plauktų į šiaurę!

— Tai, tur būt, koks nors laivas iš Niujorko pusės, plaukiąs į jo didenybės salas Karibų jūroje?

— Ne,— atsakė Vailderis, kratydamas galvą.— Nė vienas laivas nuo Neivsinko negalėtų patekti taip toli į atvirą jūrą, pučiant tokiam vėjui.

— Tai gal jis ten plaukia iš kur kitur? O gal į kokį viduriniųjų kolonijų uostą?

— Tuomet jo maršrutas būtų perdaug nesudėtingas, kad jis galėtų paklysti. Žiūrėkite, jis plaukia stačiai prieš vėją.

— Gal būt, tai prekybos laivas arba kreiseris iš mano minėtų pietų uostų?

— Irgi ne. Pastarąsias dvi dienas pūtė pernelyg stiprus šiaurės vėjas.

— Tai gal koks mūsų aplenktas laivas, kaip ir mes išplaukęs iš Long Ailendo sąsiaurio?

— Tai iš tikrųjų mūsų paskutinė viltis,— sumurmėjo Vailderis.

Guvernantė, taip klausinėdama „Karolinos" kapitoną, norėjo išgauti iš jo atkakliai saugomą paslaptį, bet jos žinios šia tema baigėsi, ir ji turėjo arba laukti, kad jis pats pradės atvirai kalbėti, arba imti ir paklausti jį tiesiog, be užuolankų. Tačiau kol kas nebuvo progos, nes Vailderiui ne ji rūpėjo. Jis išsikvietė budintį karininką, ir jiedu kurį laiką nuošaliai tarėsi. Drąsus, bet toli gražu ne greitos orientacijos jūrininkas, kuris pagal rangą laive buvo antrasis, nematė nieko ypatingo, kad nežinomas laivas pasirodė kaip tik toje vietoje, kur buvo matyti jo neaiškūs, beveik nerealūs kontūrai; jis pasakė neabejojąs, kad tai padorus prekybos laivas, kuris, kaip ir jie, plaukia teisėtos komercijos tikslais. Jo kapitonas, kaip bus matyti iš jų trumpo pašnekesio, vis dėlto galvojo kitaip.

— Ar ne keista, kad jis atsidūrė kaip tik čia? — paklausė Vailderis, kai jie abu iš eilės apžiūrėjo vos įžvelgiamą laivą puikiu naktiniu žiūronu.

— Žinoma, jam būtų saugiau atviresnėje jūroje,— atsakė lengvatikis jūrininkas, kuris tesuvokė tik jūrinę ano laivo padėtį. — Ir mums patiems būtų ne blogiausia, jei būtume už kokių dešimt mylių labiau į rytus. Jeigu čia visą laiką bus pastovus pietų-pietryčių vėjas, mums reikia laikytis

kuo toliau atviroje jūroje. Mane kartą gerokai buvo surėmę tarp Hateraso ir Golfo. . .

— Argi jūs nesuprantate, kad jis yra tokioje vietoje, kur negali ir neturi būti nė vienas laivas, nebent jis plauktų tiksliai mūsų kursu? — pertraukė Vailderis. — Nė vienas laivas iš jokio uosto į pietus nuo Niujorko nesileistų tiek į šiaurę prie tokio vėjo. Nė vienas laivas iš Jorko kolonijos šiuo halsu neplauks į rytus. O jei jis čia, tai plaukia tik į pietus.

Sąžiningasis padėjėjas savo nesudėtinga mąstysena vis dėlto pajėgė suvokti samprotavimą, kuris skaitytojui gal atrodytų neaiškus. Mat, jo galvoje ilgainiui buvo susidarę kažkas panašu į vandenyno kelių žemėlapį, pagal kurį jis kiekvieną kartą galėdavo reikiamai orientuotis tarp įvairių vėjų krypčių ir visų kompaso rumbų[1]. Po tokio įtikinamo paaiškinimo lėtas jo protas vis dėlto greitai suvokė, kad jaunojo viršininko išvados, galimas daiktas, teisingos. Ir jis savo ruožtu ėmė stebėtis.

— Iš tikrųjų, tiesiog nesuprantama, kokiu būdu tas laivas atsirado kaip tik čia? — atsakė jis, kraipydamas galvą, bet tuo norėdamas pasakyti tik tiek, kad tai visai neatitiko įprastinių laivybos taisyklių. — Aš matau, jūs kalbate pagrįstai, kapitone Vailderi, ir nežinau, kuo tai paaiškinti. Tai, be abejo, laivas!

— Žinoma! Bet labai keistoje vietoje!

— Keturiasdešimt šeštaisiais metais aš lenkiau Gerosios Vilties ragą, — pradėjo antrasis. — Mes pamatėme laivą čia, va, priešvėjinėje pusėje — visai priešingai šiam, kuris mums yra iš pavėjinės. Tas laivas gal valandą stovėjo mums skersai kelio, ir vis dėlto, kai patikrinome pagal azimutą, visą tą laiką nė per laipsnį nebuvo nukrypęs nei į štirbortą, nei į lakbortą, nors pūtė smarkus vėjas. Kur tai girdėta!

— Taip, nuostabu! — išsiblaškęs atsakė Vailderis. Buvo matyti, kad jis labiau įsigilinęs į savo mintis, negu į pašnekovo pasakojimą.

[1] Tuo metu horizontas buvo dalijamas ne į 360°, bet į 32 rumbus.

— Jūrininkai sako, kad „Skrajojantis olandas“ plaukiojąs netoli to iškyšulio ir kad dažnai priartėjąs prie laivo iš priešvėjinės pusės ir vaikąsis jį, lyg norėdamas paimti abordažu. Kalbama, ne vienas karališkasis kreiseris yra sukėlęs visą saldžiai miegančią įgulą, kai naktį žvalgai pamatydavę atplaukiantį dvidenį laivą su atidengtomis angomis ir paruoštomis kovai baterijomis. Tačiau čia negali būti „Olandas“. Jeigu šis laivas apskritai kreiseris, tai geriausiu atveju bus didelis šliupas[1].

— Ne, — tarė Vailderis, — čia jokiu būdu negali būti „Olandas“.

— Jame nematyti šviesų, ir jo kontūrai tokie neaiškūs, kad galima suabejoti, ar tai laivas. Be to, „Olandas“ visuomet pasirodo iš priešvėjinės pusės, o šis yra iš pavėjinės.

— Tai ne „Olandas“,— tarė Vailderis, giliai atsidusdamas, lyg atsipeikėjęs iš miego. — Ei tu, ant grot-salingo!

Jūreivis nuo salingo atsiliepė kaip įprasta, ir jie pasikalbėjo, greičiau pasišūkavo.

— Ar seniai matai tą laivą? — pirmiausia paklausė Vailderis.

— Aš tik ką užlipau, sere, bet jūreivis, kurį pakeičiau, sako, kad daugiau kaip valandą.

— O tas, kurį pakeitei, jau nulipo? O kas ten sėdi pavėjinėje marso pusėje?

— Tai Bobas Breisas, sere. Jis sakosi negalįs užmigti, todėl liko su manimi ant salingo, kad nebūtų taip nuobodu.

— Atsiųsk jį apačion. Man reikia su juo pasikalbėti.

Kol nemigos kankinamas jūreivis leidosi virvėmis žemyn, abu karininkai tylėjo susimąstę.

— Kodėl tu ne kubrike? — griežtokai paklausė Vailderis jūreivį, kuris, vykdydamas jo įsakymą, nulipo į škancus.

— Neima miegas, jūsų malonybe, todėl, sakau, dar valandėlę pabūsiu viršuje.

— Tu jau atbuvai naktinę pamainą ir turėsi dar vieną. Tai ko taip noriai eini į trečią?

[1] Burinis ginkluotas karo laivas.

— Prisipažinsiu, sere, man truputį neramu dėl šios kelionės nuo pat pirmos minutės, kai tik iškėlėme inkarą.

Misis Vilis ir Gertrūda, girdėjusios šį pokalbį, nejučiomis priėjo arčiau pasiklausyti. Jos buvo labai susijaudinusios.

— Vadinasi, ir jūs turite abejonių, sere? — truputį paniekinamai sušuko kapitonas. — Ar galiu paklausti, ką jūs čia pamatėte, kad nepasitikite savo laivu?

— Paklausti galima, jūsų malonybe, — atsakė jūreivis, glamžydamas nusiimtą kepurę stipriomis it replės rankomis. — Ir atsakyti, manau, galima. Aš sėdėjau prie irklų, kai mūsų valtis šį rytą vijosi tą senį, ir nepasakysiu, kad man patiko, kaip jis nuo mūsų paspruko. Ir dar: tas laivas pavėjinėje pusėje man neduoda ramybės, ir prisipažinsiu, jūsų malonybe, vis tiek neužmigčiau, kad ir kiek vartyčiausi gulte.

— Kiek laiko praėjo, kai pastebėjai tą laivą pavėjinėje pusėje?

— Negaliu pasakyti, kad pastebėtasis laivas yra tikras, sere. Kažką aš pamačiau kaip tik prieš tai, kai išmušė septynias, ir kiekvienam, kieno geros akys, jis ir dabar taip pat matyti — nei aiškiau, nei blogiau.

— O kur jis buvo, kai pirmą kartą pamatei?

— Dviem ar trimis rumbais arčiau traverso, negu dabar.

— Vadinasi, mes nuo jo tolstame! — sušuko Vailderis su neslepiamu džiaugsmu.

— O ne, jūsų malonybe. Jūs pamiršote, sere, kad, prasidėjus vidurinei pamainai, laivas pasuktas stačiau į vėją.

— Teisingai, — atsakė jaunasis kapitonas nusivylęs, — visai teisingai, perdaug teisingai. Ir jis nė kiek neatsiliko nuo mūsų per tą laiką, kai jį pamatei?

— Pagal kompasą — ne, sere. Tai greitas laivas, kitaip jis niekuomet nebūtų pasivijęs „Karališkosios Karolinos". Jis gali plaukti žymiai stačiau į vėją. Ir kiekvienam aišku, kad tai svarbiausias šio laivo koziris.

— Gerai. Dabar eik miegoti. Ryte mes gal aiškiau pamatysime šį laivą.

— Ir dar ką aš pasakysiu tau, sere, — pridūrė kapitono padėjėjas, kuris atidžiai klausėsi. — Ten, kubrike, nesuk vyrams galvos visokiomis ilgomis kaip inkaro lynas pasakomis, bet gerai pailsėk ir leisk ramiai miegoti visiems kitiems grynos sąžinės žmonėms!

— Misteri Iringai,— tarė Vailderis, kai jūreivis labai nenoriai nuėjo ilsėtis, — pasukime laivą kitu halsu ir leiskimės labiau į rytus, nes sausuma pakankamai toli nuo mūsų. Tas kursas ves mus Hateraso link. Be to. . .

— Taip, sere,— atsakė kapitono padėjėjas, matydamas savo viršininką abejojantį. — Be to, kaip jūs sakote, niekas negali numatyti, kaip ilgai siaus audra ir iš kurios pusės ji užgrius.

— Teisingai. Už orą niekas negali garantuoti. Žmonės ką tik sugulė. Šaukite visus į viršų, sere, kol jie dar neįmigę, ir mes pasuksime laivą kita linkme.

Kapitono padėjėjas tuojau pat riktelėjo gerai žinomą komandą, kuria besiilsinti apačioje pamaina šaukiama į denį padėti savo draugams. Viskas buvo atlikta negaištant ir be nereikalingų žodžių, išskyrus trumpus, orius paties Vailderio nurodymus. Nebeverčiamas plaukti prieš vėją, laivas, paklusęs šturvalui, pradėjo grakščiai kelti savo priekį iš bangų ir suktis bortu į vėją. Jis jau nebekopė dusdamas ant begalinių vandens kalvų, kaip kopia sunkiu keliu į kalną nuvargęs keleivis, bet nėrė tarp dviejų bangų ir vėl šoko iš ten, lyg lenktynių žirgas, kuris, įveikęs įkalnę, šaute šauna dvigubu greitumu. Valandėlę vėjas atrodė nurimęs, nors iš plataus putų apvado abipus laivo šonų buvo pakankamai aiškiai matyti, kad kaip tik vėjo genamas laivas plaukia, vos liesdamas bangas. Kitą akimirką aukšti stiebai vėl pradėjo linkti į vakarus, ir laivas, pagavęs vėją, vėl nardė ir šokčiojo per bangas taip pat nirtulingai, kaip ir anksčiau. Kai visos rėjos ir burės buvo pritvirtintos pagal naują laivo padėtį, Vailderis atsisuko pasižiūrėti į nežinomąjį laivą. Kokią minutę jis ieškojo tikslios vietos, kur tas laivas turėjo pasirodyti: tokiame bangų chaose jo akis be pagalbinių priemonių galėjo, žinoma, apsirikti, nes orien-

tuotis tebuvo galima pagal artimesnius ir geriau žinomus daiktus.

— Laivas dingo! — tarė Iringas tokiu balsu, kuriame keistai buvo jaučiamas kartu ir palengvėjimas, ir nerimas.

— Jis tikrai turėtų būti šiame ruože, bet aš jo nematau.

— Taip, taip, sere. Sako, kaip tik tokiu būdu vidurnakčiais pasirodąs ir išnykstąs kreiseris prie Gerosios Vilties. Yra žmonių, mačiusių jį tarsi rūko debesyje, nors naktis buvusi tokia graži ir žvaigždėta, kokia tik būna pietų platumose. Tačiau tai negali būti „Olandas" — per daug ilgų mylių skiria Gerąją Viltį nuo Šiaurės Amerikos krantų.

— Štai! Prisiekiu dangumi, jis taip pat pasisuko.

Jūrininkas irgi aiškiai pamatė, kad Vailderis sako tiesą. Šviesiame horizonto fone dūlavo tas pats padūmavęs miglotas raizginys, panašus į neaiškius šešėlius, kuriuos stebuklingasis žibintas meta ant nušviesto paviršiaus. Bet jūrininkams, gerai mokantiems skirti įvairias linijas, kurias sudaro stiebai, priklausomai nuo laivo padėties, buvo aišku, kad ano laivo kursas staigiai ir labai mikliai pakeistas, ir jis dabar plaukė nebe į pietus ir vakarus, bet, kaip ir jie, į šiaurės rytus, tai yra į atvirą Atlanto vandenyną. Tai visiems padarė didelį įspūdį, nors kiekvienam, tur būt, dėl visai skirtingos priežasties.

— Ir jie pakeitė halsą! — ilgai tylėjęs tarė Iringas tokiu balsu, kuriame buvo jaučiama daugiau baimės, negu abejonės. — Aš jau plaukioju seniai, bet niekuomet nemačiau, kad laivas taip staigiai ir greitai pasisuktų tokioje banguotoje jūroje. Jis, tur būt, visas braškėjo nuo vėjo, kai mes matėme jį paskutinį kartą, nes kitaip jį būtume pametę iš akių.

— Stipriam ir judriam laivui tai visiškai įmanoma,— tarė Vailderis, — ypač jei jį valdo tvirta ranka.

— O taip, Belzebubo ranka visuomet tvirta. Jis lengvai atliktų ir sunkesnį manevrą!

— Misteri Iringai,— pertraukė jį Vailderis, — mes pa-

kelsime „Karolinoje“ kiek tik galime burių ir pamėginsime pralenkti nežinomąjį laivą. Iškelt bramselius.

Lėtai galvojantis kapitono padėjėjas gal ir būtų prieštaravęs tokiam įsakymui, jeigu būtų išdrįsęs, bet ramus jo jaunojo viršininko balsas nuskambėjo taip, kad ginčytis nevertėjo. Tačiau jis neklydo, manydamas, kad tai, ką dabar turėjo atlikti, yra gana rizikinga. Laivas jau buvo išskleidęs tiek burių, kiek tik atrodė išmintinga tokiu metu, kai horizonte vis daugėjo grėsmingų audros požymių. Vis dėlto įsakymą jis pakartojo taip pat greitai, kaip jį davė kapitonas. Jūreiviai, jau pradėję apžiūrinėti nežinomąjį laivą ir aiškintis, kokiu būdu jis galėjo čia atsirasti ir koks jo kursas, uoliai komandą įvykdė. Matyt, juos skatino nebylus, bet visų jaučiamas noras atsikratyti tokios kaimynystės. Sėkmingai ir greitai buvo iškelti bramseliai, ir visi jūreiviai dabar stovėjo, neatitraukdami akių nuo miglotų kontūrų pavėjinėje pusėje, norėdami patys pamatyti, kokios bus šio naujo manevro pasekmės.

Atrodė, ir pati „Karališkoji Karolina“, ne tik jos įgula, pajuto, kad reikia žūt būt padidinti greitį. Vėjui užgulus ką tik išskleistas papildomas plačiąsias bures, laivas nugrimzdo žemiau į vandenį, kuris pavėjiniame šone beveik siekė kliuzus, o priešingame šone iš vandens per kelias pėdas buvo išnirusios tamsios apkalo lentos ir poliruotas varis, nors ir jį dažnai užliedavo žalsvos įniršusios bangos, pašiaušusios savo tviskančias putotas keteras. Kaskart, kai laivas pasvirdavo, bangos jį plakė vis smarkiau ir atsitrenkusios pasklisdavo šviesiais purslais, kurie arba krisdavo spindėdami ant denio, arba driekdavosi, it sidabrinis rūkas, pavėjui toli viršum banguojančio vandens.

Vailderis, suraukęs antakius, bet ramus, nuovokiai sekė, kaip plaukia jo laivas. Porą kartų, kai, smarkiai atsitrenkęs į didžiulę bangą, laivas suvirpėjo ir staiga sulėtino greitį, tarsi kopdamas ant stačios uolos, jis jau buvo beduodąs komandą, kad būtų nuleista dalis burių, tačiau, žvilgtelėjęs į miglotus kontūrus vakarų horizonte, jis susilaikė. Lyg pa-

šėlęs avantiūristas, sudėjęs visą savo turtą į pernelyg rizikingą biznį, jis laukė rezultato, išdidus ir viskam pasiryžęs.

— Bram-stenga lankstosi kaip vytinė, — sušnibždėjo jam iš šono atsargusis Iringas.

— Tegu. Medžio atsargos mes turime pakankamai, jeigu tektų ją pakeisti.

— Žinote, po ilgos įtemptos kovos su audra „Karolina" visuomet leisdavo vandenį.

— Mes turime siurblių.

— Teisingai, sere. Bet, mano menku supratimu, tuščios pastangos pralenkti laivą, kur velnias yra kapitonas, o gal ir šeimininkas.

— Neišbandžius niekuomet negalima žinoti, misteri Iringai.

— Mes jau kartą lenktyniavome su „Olandu". Turiu pasakyti, kad tuomet ne tik buvome iškėlę visas bures, bet ir vėjas pūtė kuo palankiausias. O kiek iš to naudos? Jis visą laiką buvo greta su savo trimis marseliais, bizanstiebiu ir kliveriu, o mes, iškėlę net liselius, negalėjome jo pralenkti nė per pėdą.

— „Olandas" nesirodo šiaurės platumose.

— Taip, negaliu to neigti,— atsakė Iringas, priverstas sutikti,— bet tas, kas siuntė tą skrajojantį klajūną plaukioti netoli Gerosios Vilties kyšulio, gal būt, gavo iš to tiek pelno, kad jam kilo noras pasiųsti kitą laivą į šiuos vandenis.

Vailderis nieko neatsakė. Arba jis nusprendė jau pakankamai nuolaidžiavęs prietaringiems savo padėjėjo nuogąstavimams, arba visos jo mintys buvo sutelktos vienam pagrindiniam dalykui, ir jis nebegalėjo kalbėti apie ką nors kita.

Bristolio prekybos laivą vis dažniau ir dažniau pasitikdavo didelės bangos, lėtindamos jo greitį, bet vis dėlto jis greitai pasistūmėjo neramia jūra visą mylią. Nirsteldamas jis praskirdavo priekiu vandens masę, kuri atrodė dar didesnė ir audringesnė, negu pirma, ir jo krūpčiojantį korpusą ne kartą beveik visai prarydavo banga, ant kurios

užsiropšti jam būdavo taip pat sunku, kaip ir pro ją prasimušti.

Jūreiviai atidžiai stebėjo mažiausius savo laivo judesius. Žmonės valandomis stoviniavo denyje. Prietaringa baimė, taip smarkiai užvaldžiusi tamsoką pirmojo padėjėjo sąmonę, greitai pagavo visą įgulą iki paskutinio jūreivio. Net nelaimingas atsitikimas su jų ankstesniu kapitonu ir staigus bei paslaptingas to jaunojo karininko atsiradimas, kuris dabar žingsniavo škancais ten ir atgal, taip keistai tvirtas ir ramus tokiomis neramiomis aplinkybėmis, didino niūrų įspūdį. Ir tai, kad „Karolina" tokiomis sąlygomis pajėgė atlaikyti visų burių spaudimą, juos taip pat jaudino ir stebino. Dar nespėjo Vailderis savo mintyse galutinai nuspręsti, kokios jo laivo galimybės, lyginant su anuo laivu, kuris taip keistai šmėkšojo horizonte, o pats jau tapo klaikiausių savo įgulos įtarimų objektu.

XV SKYRIUS

Meldžiu vardan teisybės, kas gi jūs,
Ar padarai gyvi, ar tik šešėliai?
Šekspyras, „Makbetas"

Prietarai, galima sakyti, būdingi vandenynui. Labai nedaug tėra paprastų jūrininkų, kurie daugiau ar mažiau jais netikėtų. Tiesa, kiekvienos šalies jūreiviai prietaringi savaip: žiūrint, kokie jų tautos papročiai, įsitikinimai. Baltijos jūreivis turi savas slaptas apeigas ir savišką būdą vėjų dievams permaldauti. Viduržemietis rauna sau plaukus ir klūpo prieš kokio bejėgio šventojo altorėlį, nors jo paties rankos galėtų geriau atlikti tai, ko jis maldauja. Labiau už juos prityręs anglas audroje regi mirusiųjų dvasias, vėjo gūsiuose, šiaušiančiuose jūrų platybes, girdi žuvusių draugų šauksmus. Net šviesesnis ir daugiau protaujantis amerikietis negali atsikratyti slaptos nesąmoningos baimės.

Bekraščio vandenyno didingumas ir galia nejučiom sukelia didesnį ar mažesnį prietaringą virpulį kiekvienam, net mąstančiam žmogui. Klajodamas bekraštėmis vandens platybėmis, matydamas viršum savęs tik dangaus skliautą, mažiau išsilavinęs jūrininkas kiekviename savo kelionės žingsnyje gundosi ieškoti paguodos įvairiuose palankiuose ženkluose. Kai kuriuos iš tų požymių galima paaiškinti moksliškai, o paskui jais ima remtis ir daugelis kitų, kurie tėra suaudrintos ir nerimastingos paties jūrininko vaizduotės kūrinys. Iššoks iš vandens delfinas, rimtai praplauks ruonis, nepaslankiai nukrypuos banginis, suklyks jūrų paukštis — visa tai, lyg tie ženklai, iš kurių burdavo senovės žyniai, reiškia ką nors gera arba bloga. Išaiškinami reiškiniai susipina su neišaiškinamais, ir palengva jūrininko siela ima lengvai pasiduoti nerimui, nors tam nėra jokios kitos priežasties, o vien tai, kad visas bekraštis vandenynas, kuriame jis praleidžia savo gyvenimą, yra kažkas antgamtiška, nes nesuprantama.

Visa „Karališkosios Karolinos" įgula buvo kilusi iš tos tolimos salos, kuri buvo ir dar tebėra nelyginant tautų avilys, ir toms tautoms, tur būt, lemta nunešti jos vardą į tuos laikus, kai žlugusios jos galybės vietos bus ieškoma kaip retenybės, kaip dykumoje ieškoma miesto likučių. Visi dienos įvykiai galėjo lengvai sužadinti slypintį tų žmonių prietaringumą. Jau buvo sakyta, kad nelaimė, ištikusi jų ankstesnį kapitoną, ir aplinkybės, kuriomis laivui vadovauti ėmėsi jiems nepažįstamas žmogus, padidino jų abejones. Mūsų nuotykių ieškotojui laivas pavėjinėje pusėje atsirado labai ne laiku. Jis dar nebuvo spėjęs įsigyti savo pavaldinių pasitikėjimo, o per tokias nelemtas aplinkybes galėjo visam laikui netekti tos galimybės.

Ligi šiol skaitytojas tik vieną kartą turėjo progos susitikti su antruoju kapitono padėjėju, pavarde Naithedas. Pati pavardė jau iš skambėjimo primena, kad aukščiausioje to žmogaus kūno dalyje turi būti gana tamsu.[1] Jo protą gali

[1] Naithedas tariama kaip ir žodis „nighthead", kuris sudarytas iš „night"— naktis ir „head"— galva.

nusakyti kelios jo pastabos apie tą senąjį jūrininką, kurį Vailderis norėjo sučiupti. Pagal savo pareigas Naithedas stovėjo tik viena pakopa aukščiau už paprastus jūreivius, todėl savo įpročiais ir pažiūromis buvo jiems artimesnis už Iringą. Taigi jo įtaka jiems buvo didesnė, nors autoritetas ir mažesnis, negu pirmojo padėjėjo, ir jo nuomonę jie paprastai priimdavo kaip taisyklę, kuria verta visur vadovautis.

Po to, kai laivas pasuko į fordevindą, ir visą laiką, kol Vailderis, tikėdamasis atsiplėšti nuo nepageidaujamo kaimyno, stengėsi plaukti kuo didesniu greičiu, tas atkaklus ir prietaringas jūrų vilkas lindėjo škafute, apsuptas senesnių, labiau prityrusių jūreivių, ir šnekučiavo su jais apie stebinantį šmėkliško laivo pasirodymą iš pavėjinės pusės ir apie neregėtą būdą, kuriuo naujasis jų kapitonas nusprendė patikrinti, ką gali jo laivas. Apie tą pokalbį mes pradėsime pasakoti nuo to momento, kai Naithedas nusprendė, kad metas atsisakyti tolimų užuominų ir pereiti tiesiai prie reikalo.

— Girdėjau iš senų jūrininkų, kurie yra plaukioję ilgiau, negu bet kas kitas šiame laive, — kalbėjo jis, — kad velnias kartais pasiunčia kokį nors savo padėjėją į dorų pirklių laivą. Tasai suklaidinęs veda laivą ant rifų ir seklumų, o, laivui sudužus, atsiima savo dalį — žuvusių jūrininkų sielas. Ar mes galime žinoti, kas pateko į kapitono kajutę, jeigu įgulos sąraše pirmoji įrašyta niekam nežinoma pavardė?

— Žiūrėkite, anas laivas tarytum į debesį įplaukė! — sušuko vienas jūreivis, kuris, klausydamasis savo viršininko išvedžiojimų, tebespoksojo į paslaptingą objektą pavėjinėje pusėje.

— Taip, taip, aš nė kiek nenustebčiau, jeigu pamatyčiau jį šaunant tiesiai į mėnulį! Likimas — nelyginant svirtis: kai vienas galas kyla, antrasis leidžiasi. Sako, sausumoje raudonšvarkiams[1] pradėjo sektis, o dabar metas ir mums,

[1] Anglų armijai.

doriems jūrininkams, pasigalynėti su škvalu. Aš, broleliai, du kartus esu apiplaukęs Horno kyšulį karaliaus laivyno laive, esu matęs švytintį debesį, kuris niekuomet neišnyksta, ir lietęs šventojo Elmo ugnis. Bet tuos dalykus gali pamatyti kiekvienas, kas per audrą yra buvęs ant rėjų arba plaukiojęs pietų platumose. O čia kažkas ne taip, kai laivas mato savo paties šešėlį rūke, kaip mes matome dabar,— šit jis vėl pasirodė ten, tarp bizanvantų ir bakštago! — arba kai prekybos laivas, iškėlęs bures, skrieja taip, kad net karo laive viskas drebėtų ir šokinėtų lyg dantų šepetukas keleivio burnoje po gero jūros ligos priepuolio.

— O vis dėlto šis vaikinas tvirtai veda laivą! — pripažino seniausias iš visų jūrininkų, stebėjęs Vailderio veiksmus. — Tiesa, jis varo „Karoliną" it patrakęs, tačiau kol kas nė gijelė nenutrūko.

— Gijelė! — su panieka pakartojo padėjėjas. — Ką reiškia lyno gija, kai nepajusi, kad ir viso inkaro lyno nebeturi. Žinok, seni Bilai, velnias niekuomet nemeta darbo įpusėjęs. Kas turi įvykti, įvyks. Ir jokio stabdymo, tarytum tu leistum į valtį kapitono žmoną, o jis nuo denio žiūrėtų, kad viskas būtų kaip reikia.

— Misteris Naithedas žino, kaip vesti laivą bet kuriuo oru! — pataikūniškai tarė kitas jūrininkas, tuo parodydamas, kad jis visai pasikliauja antrojo padėjėjo sugebėjimais.

— To niekas neįvertina. Aš esu ėjęs visokias pareigas ir plaukiojęs visokiais laivais — nuo tenderio iki dvidenio! Nedaug kas gali papasakoti apie save tiek, kiek aš, nes kuklios mano žinios įgytos ne tiek mokslu, kiek sunkiu darbu. Bet kokia nauda iš žinių arba net iš patyrimo, kai tenka susidurti su burtais arba su pinklėmis to, kurio aš nevadinsiu vardu, nes kam be reikalo įžeidinėti kurį nors džentelmeną. Aš tik pasakysiu, broliukai, jog mūsų laivas jau taip lekia, kad joks protingas jūrininkas to neleistų ir neturėtų leisti.

Iš visuotinio murmesio buvo aišku, kad dauguma klausytojų, o gal net visi, galvoja panašiai.

— Apsvarstykime viską ramiai ir protingai, kaip dera

apsišvietusiems anglams,— toliau kalbėjo kapitono padėjėjas, skersomis žvilgterėjęs per petį, ar šalia nestovi tas, kurį užrūstinti jis taip išganingai bijojo. — Mes visi iki vieno esame iš tos pačios salos[1], neturime nė lašelio svetimo kraujo, nerasi laive net škoto ar airio. Tad pažvelkime į šį klausimą giliau, su mums deramu išmintingumu. Pirmiausia, dorasis Nikolas Nikolsas slystelėjęs nuvirsta nuo šios vandens statinės ir nusilaužia koją! O kiek aš, broliukai, žinau atsitikimų, kai žmonės nukrinta net nuo stiebų ar rėjų, o susižeidžia mažiau. Bet negi tokiam sutvėrimui reikia toli sviesti nužiūrėtą žmogų, jeigu jam užtenka tik pirštą pakelti, kad mes visi pražūtume? Taigi. Paskui atsiranda mūsų laive toks atėjūnas, iš pažiūros lyg kolonistas, visai nepanašus į jus, anglus, su nuoširdžiais, atvirais, lygiais veidais...

— Pažiūrėti vaikinas gana dailus,— pertraukė senasis jūrininkas.

— Čia ir yra visa velniava! Jis išvaizdus, sutinku. Bet tai nėra ta maloni išvaizda, kokia prie širdies anglui. Nepatinka man jo veidas. Aš nemėgstu, kai žmogaus veidas pernelyg išraiškingas: ne visuomet lengva suprasti, ką jis sumanys daryti. Ir štai tas atėjūnas pasidaro laivo kapitonu arba pirmuoju po kapitono, o tai juk tas pat. Tuo tarpu žmogus, kuris turėtų stovėti ant kapitono tiltelio ir įsakinėti, guli patale, nepajėgdamas pasisukti kitu halsu pats, jau nekalbant apie laivą. Ir niekas negali pasakyti, kaip visa tai atsitiko.

— Bet jis susitarė su frachtuotoju, ir gudrusis pirklys atrodė visai patenkintas, gavęs tokį rūpestingą jaunuolį vadovauti „Karolinai".

— Pirklys irgi sutvertas iš to paties molio, kaip ir mes visi; ir dar blogiau, kad pirkliams tas molis retai praskiedžiamas sūriu vandeniu. Dažnai būna, kad pirklys nusiima akinius, užverčia savo sąskaitų knygas ir sėlina apgauti kaimyno, o grįžęs mato: pats apsigavo. Samdydamas šitą

---

[1] Anglijos.

misterį Vailderį, misteris Beilas, be abejo, galvojo darąs savininkams gerą darbą, bet jis, tikriausiai, nežinojo, kad laivas parduotas pačiam... Padorus jūrininkas privalo gerbti visus, kas vadovauja laivui, todėl aš nenoriu be reikalo minėti vardu to asmens, kuris doru ar nedoru būdu įgijo šiame laive, kaip atrodo, nemažų teisių.

— Aš niekuomet nesu matęs, kad laivas būtų taip sumaniai išvestas iš sunkios padėties, kaip jis šįryt išvedė „Kaioliną".

Naithedas negarsiai, bet, kaip pasirodė jo klausytojams, labai reikšmingai nusijuokė.

— Kai laivas turi tam tikros rūšies kapitoną, galima niekuo nesistebėti,— atsakė jis, kai jam praėjo linksmumas. — Aš sulygau plaukti iš Bristolio į Karolinas ir Jamaiką su užsukimu į Niuportą nuplaukiant ir grįžtant ir drąsiai galiu pasakyti, kad neturiu nė mažiausio noro bastytis kur nors kitur. O kad „Karolina" iš tokios keblios padėties buvo sėkmingai pravesta pro vergų laivą, ką gi, tai buvo gerai atlikta, net pernelyg gerai tokiam jaunam jūrininkui. Aš ir pats nebūčiau geriau išsisukęs. Bet ką jūs pasakysite, broleliai, apie tą senį žvejo valtyje? Nedaug kam net iš senų jūros vilkų teko matyti, kad taip gaudomam pavyktų paspurkti! Esu girdėjęs, kaip vieną kontrabandininką šimtą kartų vaikėsi jo didybės kateriai Lamanše, ir kiekvieną kartą jį išgelbėdavo rūkas, į kurį jis įnerdavo, tačiau niekas negalėdavo tvirtai pasakyti matęs jį iš to rūko išnyrant! Greičiausiai, ir ši valtis palaikė ryšį tarp kranto ir to kontrabandininko, ne kitaip. Ne, tokios valties nenorėčiau irkluoti.

— Stebėtinai ji paspruko! — šūktelėjo senasis jūreivis, kurio tikėjimas mūsų nuotykių ieškotoju pamažu ėmė blėsti, susikaupus tokiai gausybei kaltinimų.

— Ir aš taip sakau, nors kiti gal išmano daugiau už mane: juk aš plaukioju tik trisdešimt penkerius metus. Aure, kaip keistai kyla bangos! Ir pažvelkite į tas debesų skaras. Jos užtemdė dangų, o vandenynas vis tiek skleidžia tiek šviesos, kad raštingas žmogus galėtų net skaityti!

— Aš daug kartų esu matęs tokį orą.

— O kas jo nėra matęs?.. Retai pasitaiko, kad žmogus, nesvarbu iš kur, į pirmąją savo kelionę išplauktų jau kapitonas. Aišku, jūrose jis nebe naujokas ir, galiu lažytis, yra plaukiojęs ir tokią naktį, kaip ši. Taip, esu matęs net baisesnį dangų ir rūstesnę jūrą, negu dabar, bet iš to niekuomet nesulaukdavai nieko gero. Tą naktį, kai, man plaukiant, laivą ištiko nelaimė užutekyje prie...

— Ei ten jūs, škafute! — sušuko Vailderis.

Jeigu tas griežtas balsas būtų pasigirdęs iš paties siaučiančio, audringo vandenyno, jis nebūtų taip sujaudinęs ir išgąsdinęs susibūrusių jūrininkų, kaip šis staigus riktelėjimas. Jaunajam jų kapitonui teko dar kartą sušukti, kol Naithedas, kuriam ir pagal pareigas derėjo pirmajam atsiliepti, ryžosi tai padaryti.

— Įsakykite iškelti for-bom-bramselį, sere, — išgirdęs įprastinį atsakymą, sukomandavo Vailderis.

Kapitono padėjėjas ir jo pašnekovai susižvalgė sumišę ir nustebę, pakraipė galvas, bet pagaliau vienas iš būrelio šoko į įrangą iš priešvėjinės pusės ir, vis dar abejodamas, užlipo aukštyn išskleisti nurodytos burės.

Iš tikrųjų, tas desperatiškas Vailderio pasiryžimas skleisti kuo daugiau burių galėjo sukelti nepasitikėjimą jo ketinimais arba jo sprendimu net mažiau prietaringiems žmonėms už šiuos, kuriems jis dabar turėjo vadovauti. Iringui ir Naithedui, mažiau išprususiam, todėl labiau užsispyrusiam jo tarnybos draugui, seniai buvo aišku, kad jų jaunasis viršininkas kaip ir jie nori pabėgti nuo vaiduokliško laivo, kuris taip įkyriai juos persekioja. Nuomonės skyrėsi tik dėl priemonių. Tačiau tas skirtumas buvo toks esminis, kad abu padėjėjai nuošaliai pasitarė, ir tada Iringas, kiek padrąsintas tvirtos savo bendradarbio pažiūros, priėjo prie kapitono, pasiryžęs tiesiai, kaip, jo manymu, reikalavo aplinkybės, pasakyti, ką jiedu apie tai galvoja. Bet ryžtingas Vailderio žvilgsnis ir rami veido išraiška atvėsino Iringą, ir jis nusprendė kalbėti šia pavojinga tema atsargiai ir užuolankomis, nors toks stilius jam buvo kiek neįprastas. Prieš

prabildamas, jis valandėlę pastovėjo, žiūrėdamas, koks bus ką tik išskleistos burės poveikis. Tą akimirką laivas baisiai atsitrenkė į didžiulę bangą, kuri įnirtingai iškėlė savo putotą keterą kokį dešimt pėdų virš jo artėjančio priekio, ir tas smūgis, tarsi dar kartą įspėdamas, kad tylėti pavojinga, suteikė Iringui drąsos prabilti.

— Aš nepastebiu, kad mes toltume nuo laivo, nors mūsiškis skrodžia bangas, kiek tik pajėgia,— pradėjo jis, nusprendęs kalbėti kuo atsargiau.

Vailderis vėl pažvelgė į miglotą dėmę horizonte, paskui nukreipė apniukusį žvilgsnį į tą pusę, iš kur pūtė vėjas, tarsi prašydamas, kad šis dar smarkiau pūstų. Bet užkalbintas jis nieko neatsakė.

— Mes visuomet matydavome, kaip nepatenkinta įgula, kai prireikia siurbti iš laivo vandenį,— kalbėjo toliau Iringas, bergždžiai palaukęs atsakymo. — Nėra ko aiškinti karininkui, kuris taip gerai išmano savo darbą, kad jūreiviai labai nenoriai imasi siurblių.

— Laivo įgula turės vykdyti tai, kas man atrodys reikalinga įsakyti, misteri Iringai.

Valdingas šio uždelsto atsakymo tonas paveikė. Iringas paklusniai žengė žingsnį atgal, apsimesdamas atidžiai žiūrįs į debesų kamuolius. Po to, sukaupęs drąsą, jis pabandė vėl atakuoti, tik iš kito sparno.

— Ar jūs tikite, kapitone Vailderi,— paklausė jis, mėgindamas palenkti mūsų nuotykių ieškotoją šiuo titulu, į kurį tas nelabai galėjo pretenduoti, — ar jūs tvirtai tikite, kad su „Karališkąja Karolina“ atsiplėšti nuo ano laivo yra įmanoma?

— Bijau, kad ne,— atsakė jaunuolis, taip giliai atsidusdamas, tarsi visas susikaupęs slaptas jo nerimas būtų prasiveržęs iš krūtinės.

— O aš, sere, nors labai gerbiu didesnį jūsų išsilavinimą ir autoritetą šiame laive, *tikrai žinau*, kad ne. Ne kartą esu matęs tokias lenktynes ir gerai suprantu, kad tuščios visos pastangos išvengti tų skrajūnų, plaukiant prieš vėją.

— Paimkite žiūroną, Iringai, ir pasakykite, su kokiomis

burėmis jis plaukia ir koks, jūsų nuomone, gali būti nuotolis, — tarė Vailderis, tarsi neišgirdęs ką tik pasakytų žodžių.

Sąžiningas ir kupinas gerų norų padėjėjas pasidėjo skrybėlę ir padarė, ko prašomas. Jis žiūrėjo ilgai, rimtai ir akylai, po to pridengė žiūroną savo plačiu delnu ir atsakė tvirtai ir ryžtingai.

— Jeigu tas laivas pastatytas ir įrengtas kaip bet kuris kitas, — tarė jis,— tai neabejodamas pasakyčiau, kad jis turi visą ginkluotę, plaukia su trimis marseliais, žemutinėmis burėmis, bizane ir kliveriu.

— O daugiau nieko?

— Taip manyčiau, jei tik galėčiau įsitikinti, kad tai visais atžvilgiais toks laivas, kaip kiti.

— Ir vis dėlto, Iringai, mes, plaukdami su visomis burėmis, pagal kompasą nepralenkėme jo nė viena pėda.

— Viešpatie dieve, sere, — palingavo galvą padėjėjas, tuo parodydamas, kokios beprasmiškos jų pastangos,— jeigu jūs net suplėšytumėte į gabalus visas bures ant grotstiebio, anas laivas nė per colį neatsiliktų nuo mūsų iki pat saulėtekio! O tada, tikriausiai, tas, kieno pakankamai geros akys, galėtų pamatyti, kaip jis nuplaukia į debesis. Beje, mano laimė — o gal nelaimė — man niekuomet nėra tekę susidurti su tokiu laivu, saulei patekėjus.

— O atstumas? — paklausė Vailderis. — Jūs dar nepasakėte, ar jis toli nuo mūsų.

— Atstumas? Žiūrint, kaip jį matuosime. Laivas gali būti beveik visai greta mūsų arba ten, kur jis atrodo esąs — už horizonto linijos.

— Na, o jeigu ten, kur atrodo?

— Ką gi, tai turėtų būti kokių šešių šimtų tonų laivas, ir, sprendžiant vien tik iš to, ką matome, būtų galima sakyti, kad jis yra už kokių dviejų lygų[1] nuo mūsų iš pavėjinės pusės.

---

[1] Senovinis jūrų ilgio matas, lygus 3 jūrmylėms (5556 metrams).

— Tiek pat ir aš maniau! Šešios mylios prieš vėją — nemažas pranašumas, kai tave taip vejasi. Prisiekiu dangumi, Iringai, aš iškelsiu „Karoliną“ viršum vandens, bet aną laivą paliksiu!

— Tai būtų įmanoma padaryti, jeigu ji turėtų sparnus kaip ibisas ar žuvėdra. Bet kadangi taip nėra, tai žymiai greičiau mes ją paskandinsime.

— Kol kas burės ją gerai neša. Jūs nežinote, ką gali ištverti laivas, kai labai reikia.

— Aš plaukiojau juo visokiu oru, kapitone Vailderi, bet. . .

Jis staiga nutilo. Didžiulė juoda banga, iškilusi tarp laivo ir rytų horizonto, riedėjo artyn, grasindama pakeliui praryti viską. Net Vailderis laukė smūgio, sulaikęs žadą: šią minutę jis suprato, kad peržengė ribas, leisdamas savo laivą tokiu greičiu prieš tokią vandens masę. Laimė, didžioji banga sudužo už kelių sieksnių nuo „Karolinos“, užliedama putojančiu vandeniu jos denį. Akimirką visas laivo priekis išnyko, tarytum, negalėdamas užkopti ant bangos, jis būtų stengęsis pro ją veržte prasiveržti. Paskui jis sunkiai išniro, apkibęs milijonais švytinčių vandenyno vabzdžių, ir sustojo, drebėdamas visu savo didžiuliu ir galingu korpusu, lyg pasibaidęs ristūnas. Tučtuojau vėl ėmė irtis į priekį, bet dabar jau saikingiau, tarytum įspėdamas nuo beprotybės tuos, kurie jį valdė.

Iringas tylėdamas žiūrėjo į savo kapitoną: jis puikiai suprato, kad jokie žodžiai neįstengtų geriau jo įtikinti už šį įvykį. Jūreiviai jau nesivaržydami ėmė garsiai nepatenkinti murmėti, ir daugelis drąsiai pranašavo, kuo gali viskas baigtis, taip be jokios atodairos rizikuojant. Vailderis jų nesiklausė. Tvirtai siekdamas savo slaptų tikslų, jis būtų ryžęsis ir didesniam pavojui, kad tik galėtų juos įvykdyti. Tačiau gana aiškus, nors ir prislopintas klyksmas laivugalyje priminė jam, kokia baimė pagavo kitus. Greitai apsisukęs, jis priėjo prie tebedrebančios Gertrūdos ir jos guvernantės: visas tas ilgas ir varginančias valandas jos abi, jam nesimaišydamos, labai atidžiai stebėjo visus jo judesius.

— Laivas taip gerai atlaikė smūgį, kad aš visai pasitikiu jo jėga,— nuramino jis moteris, parinkdamas tokius žodžius, kad jos pasijustų visiškai saugios. — Su stipriu laivu rūpestingas jūrininkas niekuomet nepražus.

— Misteri Vailderi,— atsakė guvernantė, — aš esu nemažai prisižiūrėjusi šios baisios stichijos, kurioje jūs gyvenate. Manęs neapgausite. Žinau, kad jūs leidžiate laivą daug didesniu greičiu, negu įprasta. Ar yra priežasčių taip beatodairiškai rizikuoti?

— Taip, madam.

— O jos, kaip ir kitos priežastys, liks visam laikui paslaptyje? Ar nemanote, kad mes, kartu su jumis laukiančios pasekmių, turime teisę žinoti ir priežastis?

— Kadangi jūs puikiai nusimanote apie jūreivystę, — atsakė jaunuolis, tyliai nusijuokdamas, ir nuo šio nenatūralaus juoko jo ankstyvesni žodžiai atrodė dar grėsmingesni, — tai man netenka jums aiškinti, kad, norint vesti laivą stačiai prieš vėją, reikia išskleisti visas jo bures.

— Atsakykite aiškiau bent į vieną mano klausimą. Ar šio vėjo pakaks sėkmingai praplaukti pavojingoms Hateraso seklumoms?

— Abejoju.

— Tada kodėl mums negrįžti į tą vietą, iš kur išplaukėme?

— O jūs su tuo sutiktumėte? — žaibo greitumu paklausė jaunuolis.

— Aš norėčiau pas tėtę, — pasakė Gertrūda taip pat greitai; atrodė, merginai net kvapo pritrūko tiems keliems žodžiams ištarti.

— O aš, misteri Vailderi, noriu visiškai palikti šį laivą,— ramiai dėstė guvernantė. — Aš nereikalauju išaiškinti visų jūsų paslaptingų užuominų. Nuvežkite mus atgal į Niuportą pas mūsų bičiulius, ir mes jūsų daugiau nebevarginsime jokiais klausimais.

— Tai būtų galima padaryti! — murmtelėjo mūsų nuotykių ieškotojas. — Būtų galima. Esant tokiam vėjui, tam užtektų kelių įtemptų valandų. Misteri Iringai!

Padėjėjas bemat atsidūrė prie jo. Vailderis parodė neryškią dėmę iš pavėjinės pusės ir, duodamas jam žiūroną, paprašė pažvalgyti dar kartą. Po to vėl kiekvienas iš eilės žiūrėjo, ilgai ir atidžiai.

— Jis nebekelia daugiau burių! — ilgokai žiūrėjęs nekantriai tarė kapitonas.

— Nė vienos, sere. Bet argi tokiam laivui svarbu, kiek burių išskleista ir kaip vėjas pučia.

— Iringai, man atrodo, vėjas per daug suka iš pietų, o aname tamsiame ruože mūsų traverse dar daugiau audros debesų susitelkę. Pasukt laivą porą rumbų! Brasuot rėjas!

Atviraširdis padėjėjas išklausė įsakymą su neslepiama nuostaba. Tokiam prityrusiam jūrininkui nebuvo prasmės aiškinti, ką reikštų pasukti vėl į tą patį kelią, kurį jie ką tik nuplaukė, ir iš esmės atsisakyti kelionės tikslo. Jis ryžosi kol kas su tuo nesutikti ir paprieštarauti.

— Kaip senesnis jūrininkas, kapitone Vailderi, manau nenusižengsiu, jei išdrįsiu pareikšti savo nuomonę apie orą, — tarė jis. — Kai suinteresuota savininko kišenė, aš galiu plaukioti šen ir ten, nes nelinkęs tūnoti krante vien dėl to, kad vėjas pučia jo link, o ne nuo jo. Bet, surišus porą rifų, laivas stumtųsi tolyn į jūrą, ir tuo daug laimėtume, nes aplenktume Haterasą.

— Pasukt porą rumbų! Brasuot rėjas! — įsakė Vailderis tokiu tonu, kuris rodė, kad kalbama rimtai.

Sąžiningasis Iringas, taikaus ir nuolankaus būdo žmogus, negalėjo ilgiau delsti. Komanda buvo perduota įgulai ir, aišku, įvykdyta, nors Naithedas ir kiti seni jūreiviai gana garsiai niurzgėjo, pikti ir nepatenkinti, kad jų kapitonas be aiškios priežasties ir, iš visko sprendžiant, be protingo pagrindo pakeitė savo nuomonę.

Visiems šiems priešiškumams Vailderis liko visai abejingas. Jeigu jis juos girdėjo, tai arba nerado reikalo jų paisyti, arba, protingai prisitaikydamas prie aplinkybių, dėjosi jų nesuprantąs. Tuo tarpu laivas, lyg paukštis nuo vėtros pailsusiais sparnais ieškodamas lengvesnio kelio, greitai slydo bangomis, čia pakildamas ant jų keterų, čia vėl

grakščiai nusileisdamas, genamas dabar jau palankaus vėjo. Jūra ginė bangas dabar jau nebe priešinga laivo kursui kryptimi: jis plaukė pavėjui, todėl tebeišskleistos burės nebuvo jam pavojingos. Visos įgulos nuomone, laivas turėjo pakankamai išskleistų burių tokiai niūriai nakčiai. Bet ne taip galvojo naujasis kapitonas, kuris buvo atsakingas už jo likimą, — jis įsakė skubiai vieną po kito išskleisti keletą plačių liselių tokiu tonu, kad neklausyti būtų pavojinga. Įgavęs naujų jėgų, laivas skriejo vilnimis, palikdamas paskui save ilgą putotą taką, kuris savo veržlumu ir tviskančiu baltumu buvo ne mažiau įspūdingas už pasišiaušusias didžiausių bangų keteras.

Vienai po kitos besiskleidžiant burėms, pagaliau net Vailderis turėjo prisipažinti, kad „Karališkoji Karolina", nors ir labai tvirta, daugiau nebūtų galėjusi ištverti. Jis ėmė vėl žingsniuoti deniu ir dairytis aplink, stebėdamas, ko pasiekė savo nauju eksperimentu. Bristolio prekybos laivui pakeitus kursą, atitinkamai atrodė pasikeitusi ir nežinomojo laivo kryptis. Jis tebedūlavo horizonte lyg miniatiūrinis miglotas „Karolinos" šešėlis. Tačiau neklystantis kompasas rodė budriajam jūrininkui, kad nežinomojo reliatyvi pozicija tebėra ta pati, kokia buvo, jį pamačius pirmą kartą[1]. Jokios Vailderio pastangos nepajėgė nė per colį pakeisti abiejų laivų savitarpio padėties. Greitai praėjo dar viena valanda, per kurią, kaip parodė lagas, jo laivas jau nuplaukė tris lygas, o nežinomasis vis suposi vakaruose, lyg būtų tik mažas „Karolinos" šešėlis, krintąs ant tolimų tamsių debesų. Jam pakeitus kursą, burės labiau pasisuko šonu, bet šiaip nieko naujo nebuvo matyti. Jeigu jis ir turėjo iškėlęs daugiau burių, per nuotolį ir tamsą to pastebėti negalėjo net nusimanantis Iringas. Gal būt, gerbiamasis kapitono padėjėjas iš susijaudinimo buvo per daug linkęs tikėti stebuklingomis keistojo kaimyno galiomis, o tas įsitikinimas kliudė reikiamai pasireikšti jo patyrimui bei sugebėjimui.

[1] Skaitytojas supras, kad jūroje menamoji laivo kryptis, žiūrint iš kito laivo denio, keičiasi, keičiant kursą, bet tikroji kryptis gali keistis tada, kai pasikeičia reliatyvi pozicija.

Bet ir Vailderis, kurio akys net pavargo, taip įtemptai žiūrint į tolį, buvo priverstas pripažinti, kad nežinomasis laivas vandenų platybėje labiau panašus į oru sklandantį paukštį, negu į laivą, vedamą jūrininkams žinomais būdais.

Tuo tarpu misis Vilis ir jos globotinė pasišalino į savo kajutę. Pirmoji slapčia džiaugėsi galėsianti neilgai trukus palikti laivą, kuris pradėjo savo kelionę taip nesėkmingai, kad išmušė iš vėžių net ją, aiškaus ir blaivaus proto moterį. O Gertrūda visiškai nežinojo, kad pakeistas kursas. Jos nepatyrusioms akims viskas atrodė vienodai toje vandenyno gūdumoje: Vailderis galėjo kiek tinkamas kaitalioti savo laivo kryptį, jo gražioji jaunutė keleivė vis tiek būtų to nesuvokusi.

Kitaip jautėsi sumanusis „Karolinos" vadas. Šiame vidurnakčio kelyje jam nebuvo nieko slėpiningo ar abejotino. Jo akims nuo seno gerai pažįstama kiekviena žvaigždė, patekanti viršum tamsios ir vilnijančios horizonto linijos, ir nesvarbu, kokie vandenyno vėjai gaivintų jam degančius skruostus, jis visuomet nesuklysdamas galėjo pasakyti, iš kur jie pūtė. Jam buvo aiškus ir suprantamas kiekvienas priekinės laivo dalies pasvirimas, jis akies mirksniu suvokdavo visus laivo posūkius bei vingius, ir jam beveik nereikėdavo žiūrėti į prietaisus, kokiu kursu plaukti arba kaip valdyti puikaus laivo judesius.

Ir vis dėlto jis negalėjo suprasti keistų pasirodžiusio laivo manevrų. Kiekvieną mažiausią „Karolinos" judesį jis veikiau ne kartojo, o iš anksto būdavo numatęs, ir visas viltis pabėgti nuo to neapgaunamo budrumo apvildavo toks manevravimo lengvumas ir nepalyginamai pranašesnis burių valdymas, kad net apsišvietusiam Vailderiui atrodė, jog čia reiškiasi kažkokia neišaiškinama galia.

Kol mūsų nuotykių ieškotojas skendėjo nelinksmose mintyse, kurių tokie įspūdžiai negalėjo jam nesukelti, dangus ir jūra pradėjo keistis. Šviesusis ruožas, taip ilgai dryksojęs rytiniame horizonte, tarytum dangaus skliauto uždanga būtų praskleista vėjams, dabar staiga dingo, ir toje horizonto pusėje pradėjo telktis sunkūs juodi debesys. Tirštas

rūkas nugulė viršum vandens, sumaišydamas dangų su jūra. Iš kitos pusės, vakaruose, tamsioji dangaus skraistė prasiskleidė, ir ilgas dulsvos šviesos rėžis nusidriekė visu akiračiu. Ir šiame niūriai šviečiančiame rūke plaukė nežinomasis laivas, nors tarpais atrodydavo, kad jo blyškūs, vos įžiūrimi kontūrai tartum ištirpsta ore.

XVI SKYRIUS

Jūs vis dar čia? Ir ko jūs laukiat?
Nejaugi viską mest ir grimzt į dugną?
Įsigeidėt prigert, ar ką?

Šekspyras, „Audra"

Mūsų budrusis nuotykių ieškotojas kaip mat pastebėjo šiuos grėsmingus ženklus. Vos tik jo akys išvydo keistą rūką, staiga apgaubusį paslaptingą reginį, į kurį jis taip dažnai kreipė tiriamą žvilgsnį, tuoj pat garsiai nuskambėjo jo galingas, įspėjantis ir jaudinantis balsas.

— Pasiruošt uraganui! — garsiai sušuko jis. — Nuimt liselius! — pridūrė, vos tik jūreiviai išgirdo jo pirmuosius žodžius. — Nuimt visas bures, visus skarmalus nuo pat laivo priekio iki galo! Nusiųst žmones prie bramselių, misteri Iringai! Gyviau kibkit į darbą, vyručiai!

Šitokia kalba, pažįstama „Karolinos" komandai, buvo ypač maloniai sutikta, kadangi pats menkiausias jūreivis jau seniai galvojo, kad šis nežinia iš kur atsiradęs vadas labai lengvabūdiškai žiūri į laivo likimą, įžūliai nekreipdamas dėmesio į audros požymius. Vis dėlto jie kaip reikiant neįvertino įžvalgaus Vailderio budrumo. Tiesa, jis varė laivą tokiu greičiu, kokiu šis niekad anksčiau nebuvo plaukęs; bet kol kas patys faktai bylojo Vailderio naudai, nes tai, ką visi laikė beprotiška drąsa, nepadarė jokios žalos. Šiaip ar taip, staiga nuskambėjus greitai komandai, visas laivas

subruzdo. Iš visų pusių pasigirdo jūreivių balsai, kurie šaukė kits kitam, stengdamiesi perrėkti riaumojantį vandenyną; aplinkui prasidėjo neišpasakyta maišatis. Bet tas pats valdingas balsas, kurs taip netikėtai sužadino jūreivių veiklumą, padarė tvarką, suderinęs jų energingas, bet padrikas pastangas.

Vailderio žodžiai prikėlė snaudalius ir išjudino sustingėlius. Vos tik pamatęs, kad visi sukruto, jis vėl pradėjo ramiai įsakinėti, nukreipdamas visų pastangas tinkama linkme; tačiau jam netrūko ir smarkumo, kurio, kaip jam buvo gerai žinoma, reikalavo aplinkybės.

Didžiulės burių drobės, kurios atrodė kaip lengvų debesėlių būrelis niūriame grėsmingame danguje, netrukus ėmė plasnoti kaip pašėlusios, leisdamosi iš aukštybių, ir po kelių minučių laivą tevarė vien tik apatinės — sunkesnės ir patikimesnės burės. Siekdami šio tikslo, visi jūreiviai plušo iš paskutiniųjų, klausydami tvirtų ir greitų vado įsakymų. Po to sekė trumpa, pilna baimės tyla. Visi nukreipė akis į tą pusę, kur pasirodė pragaištingi ženklai, ir kiekvienas stengėsi įskaityti jų reikšmę, pasitelkdamas protinius sugebėjimus ir sumanumą, įsigytus klastingoje stichijoje, kuri dabar buvo jo namai.

Blankūs nepažįstamo laivo kontūrai išskydo miglotos šviesos sraute, kuri pamažu gaubė jūrą, nelyginant plaukiantis rūkas — pusiau permatoma, nenatūrali ir tartum apčiuopiama. Atrodė, kad pats vandenynas jautė, jog artinasi staigi ir šaiži permaina. Išnyko putojančios žvilgančios lūžtančių bangų keteros, rūškanos vandens platybės stiepėsi juodomis viršūnėmis į rytus, dengdamos horizontą, ir jau nebeskleidė skaidraus švytėjimo. Vėjas, dar neseniai pūtęs taip gaiviai ir smarkiai, jog beveik nesiskyrė nuo štormo, dabar ėmė rimti ir blaškytis, tartum pabūgęs galingesnės jėgos, kuri kaupėsi jūros pakraštyje, žemyno pusėje. Kiekvieną akimirką rytų vėjas vis silpnėjo, kol akies mirksniu burės visai nusviro, klestelėjusios per stiebus. Stojo baisi grėsminga rimtis. Tą akimirką iš klaikios okeano tamsybės blykstelėjo šviesa, ir vandens paviršiumi nubildėjo riaumo-

damas trenksmas, panašus į griaustinį. Jūreiviai išgąstingai susižvalgė, apimti siaubo, tartum išgirdę paties dangaus rūstų įspėjimą. Bet jų ramus ir sumanus vadas visai kitaip įvertino šį signalą. Jis išdidžiai patempė lūpas ir pašaipiai sušnibždėjo:

— Gal jis įsivaizduoja, kad mes miegame? Pats įkliuvo, o dabar nori mus perspėti. Ką gi mes, jo manymu, veikėme nuo naktinės sargybos pradžios?

Vailderis keliskart skubiai perėjo per škancus; jo greitas žvilgsnis krypo čia į vieną, čia į kitą horizonto pusę; čia į tamsų liūliuojantį vandenį, kuriame suposi jų laivas, čia į bures; čia į nutilusią, giliai susikaupusią komandą, čia į blyškius rėjų kontūrus, kurios siūbavo virš jo galvos, tartum daugybė pieštukų, marginančių kreivais įmantriais raštais tamsią užgriuvusių debesų masę.

— Pasukt bizanę, — tarė jis, ir visi denyje jį išgirdo, nors šie žodžiai buvo pasakyti vos ne pašnibždomis. Kai rėjos iš lėto sunkiai pasisuko nurodyton pusėn, trinkų girgždėjimas, bylojantis apie šiurpius pasiruošimus, dar labiau padidino šio momento įspūdingumą.

— Nuimt apatines bures! — vėl pasakė Vailderis su tuo pačiu iškalbingu ramumu. Po to, dar kartą žvilgterėjęs į grėsmingą horizontą, pamažu, bet raiškiai pridūrė: — Nuimt, nuimt abi. Greičiau prie apatinių burių! — suriko jis. — Susukt jas, vyručiai, kad jų kaip mat nebūtų, gyviau, gyviau!

Vado tonas išjudino supratingus jūreivius. Bematant dvidešimt tamsių figūrų, vikrių kaip beždžionės, užsikorė vantais. Už valandėlės didžiulės galingos burių drobės jau tapo nebe pavojingos, nes buvo stipriai susuktos ir pritvirtintos prie rėjų. Vyrai nusileido taip pat mitriai, kaip ir užkopė į viršų, ir sustojo atsipūsti. Tą baisią akimirką net žvakės liepsna nebūtų suplazdėjusi. Nebegenamas vėjo, laivas sunkiai suposi ant bangų, kurios kas minutę mažėjo, tartum įsisiautėjusi stichija būtų sumaniusi susigrąžinti į didžiules saugias gelmes tas savo esybės daleles, kurioms dar taip neseniai leido pašėlusiai dūkti savo paviršiuje. Vanduo niū-

riai teliuskavo į laivo bortus, o kai šis šiaip taip išnerdavo iš prarajų, nuolat susidarančių tarp bangų, žvilgančiais kriokliais tykšdavo nuo denio atgal į okeaną. Kiekvienas dangaus atspalvis, kiekvienas jūros garsas, kiekvienas rūškanas susirūpinęs veidas dar labiau pabrėžė tos valandos svarbą. Tą trumpą ramybės ir laukimo akimirką padėjėjai priėjo prie vado.

— Klaiki naktis, kapitone Vailderi! — tarė Iringas, kuriam pagal laipsnį pritiko prašnekti pirmajam.

— Man teko matyti, kaip vėjas pasikeisdavo dar ūmiau, — pasigirdo atsakymas.

— Bures nuimti laiko užteko, tas tiesa, sere, bet šią permainą lydi tokie lemtingi požymiai, jog jų tenka bijoti net seniausiam jūreiviui.

— Taip,— tęsė Naithedas kimiu balsu, kuris net tokioje šiurpioje aplinkoje nuskambėjo galingai, — taip, dėl kokio nors menkniekio šitokią naktį jūroje nesirodytų tie, kurių vardo nenoriu minėti. Buvo kaip tik šitoks oras, kai mačiau „Vezuvijų“ grimztant į tokias gelmes, iš kur net bomba nebūtų išlėkusi į orą iš jo mortiros, jeigu jame ir būtų buvę žmonių dagčiui uždegti!

— Taip, kai „Grenlandijos“ laivas sudužo prie Orknėjaus salų, buvo irgi šitoks oras,— toks ramumėlis, koks tik begali būti jūroje.

— Gerbiamieji,— tarė Vailderis, ypatingai ir gal kiek ironiškai pabrėždamas šį žodį, — ko jūs norite? Nėra nė menkiausio vėjelio, o laive nuimtos visos burės iki pat marselių!

Ir vienam, ir kitam maištuoliui būtų buvę sunku kaip reikiant atsakyti į šį klausimą. Juos abu slapta kamavo neaiški prietaringa baimė, kurią gerokai stiprino reali ir nedviprasmiška nakties aplinka. Bet nė vienas kol kas neprarado drąsos ir jūreiviško orumo, tad neatskleidė savo silpnumo tą valandą, kai derėjo rodyti savitvardą ir ryžtą. Tačiau juos apėmęs jausmas, nors ir netiesioginiu, paslėptu būdu, prasiveržė Iringo atsakyme.

— Taip, laivas kuo puikiausias,— tarė jis, — nors mes

savo akimis pamatėme, kad ne taip jau lengva vairuoti pakrautą prekybinį laivą tokiu greičiu, kaip kokį nors skrajūną, apie kurį net nepasakysi, kas stovi prie vairo, kokiu kursu jis plaukia ir kokia jo gramzda!

— Taip, — vėl pridūrė Naithedas. — Kaip padorus prekybinis laivas, „Karolina" labai greita. Mažai atsirastų tiesaus takelažo laivų, plaukiojančių be karališkos vėliavos[1], kurie galėtų ją pralenkti arba priverstų plaukti savo kilvateryje, jeigu ji iškėlusi liselius. Bet tokiu laiku ir tokią valandą jūreivis norom nenorom susimąsto. Pažvelkit štai į aną miglotą šviesą, tenai, sausumos pusėje, kuri taip greitai artėja prie mūsų, ir pasakykite, ar ji sklinda nuo Amerikos krantų, ar iš to nepažįstamo laivo, kuris taip ilgai plaukė mūsų pavėjinėj pusėj, bet pagaliau pradeda mus užuosti, nors niekas iš mūsų nepaaiškintų, kaip ir kodėl. Tik tiek galiu pasakyti: jei paskui mane seka laivas, tai aš turiu žinoti, kas jo kapitonas, o kitaip nesutinku!

— Jūs to norėtumėt, misteri Naithedai, — šaltai tarė Vailderis, — bet, deja, mūsų skoniai gali nesutapti.

— Taip, taip,— pareiškė atsargesnis ir apdairesnis Iringas, — karo metu, ir dar turint kaperinį liudijimą, kiekvienas gali tikėtis, kad besiartinantis laivas — jam nepažįstamas, nes kitaip niekad nesusidursi su priešu. Bet nors aš pats ir anglas, mielai sutikčiau, kad tas laivas, slypintis rūke, dingtų mums iš akių, kadangi nežinau, nei kam jis priklauso, nei kur jis plaukia. Ak kapitone Vailderi, tai klaikus vaizdas rytinei sargybai! Kiek sykių mačiau saulę tekant rytuose, ir nieko pikto neatsitikdavo; bet negalima tikėtis nieko gero iš tos dienos, kai ima brėkšti vakaruose. Mielai atiduočiau „Karolinos" savininkams savo mėnesinį atlyginimą, kad ir taip sunkiai uždirbtą, kad tik sužinočiau, kokia vėliava plevėsuoja tame laive.

— Ar tai prancūzas, ar ispanas, ar pats velnias, bet jis artinasi! — suriko Vailderis. Po to, pasisukęs į suklususią įgulą, sušuko baisiu balsu, kuriame skambėjo nepaprasta

[1] Tai yra ne karo laivų.

jėga ir susirūpinimas: — Atleist bizan-falą! Pasukt for-marsel-brasus! Sukit, vyrai, gyviau!

Sunerimę jūreiviai puikiai suprato šių žodžių reikšmę. Įtemptais nervais ir raumenimis jie stengėsi įvykdyti įsakymą ir pasiruošti audrai. Niekas nepratarė nė žodžio; sukaupę visas jėgas ir sugebėjimus, drąsiai ėmėsi darbo. Nebuvo galima delsti nė valandėlės, ir darbo visiems užteko per akis.

Blyški šiurpulinga migla, kuri jau ketvirtį valandos kaupėsi šiaurės vakaruose, dabar skriejo jų pusėn ristūno greičiu. Ore jau išnyko būdingas vakarų vėjui drėgnumas, tarp stiebų ėmė plazdenti silpnas vėjelis — artėjančios vėtros pranašas. Paskui staigus dundesys nugarmėjo per okeaną, kurio paviršius iš pradžių ėmė raibuliuoti, po to susijaukė ir galiausiai pasidengė skaidria, balta, švarutėle puta. Sekantį akimirksnį vėjas visu smarkumu užgriuvo nusilpusią, besigrumiančią „Karoliną".

Kol vėjas kilo, Vailderis nutarė pasinaudoti ta menkiausia galimybe, kurią suteikė permainingas jo dvelkimas, ir pavaryti laivą kuo daugiau prieš vėją; bet laivas nepaisė nei jo jaudinimosi, nei gyvo būtinumo ir judėjo sau pamažėle. Jo priešakys lėtai ir sunkiai krypo nuo šiaurės, neklausydamas vairo, tad pirmasis smūgis turėjo kliūti laivo bortui. Tie, kurių gyvybei šiame beginkliame laive grėsė pavojus, dar galėjo džiaugtis, kad „Karolina" nebijo vienu ypu atremti viso audros smarkumo. Burės plazdeno ir virpėjo ant masyvių rėjų, čia išsipūsdamos, čia vėl supliūkšdamos, kol staiga pakilo nirtulingas uraganas.

„Karolina" buvo tvirtas laivas, puikiai galėjo laikytis paviršiuje, ir prideramai atrėmė smūgį, tik pasviro nuo jo taip žemai, jog jos bortas atsidūrė beveik po vandeniu; paskui, lyg supratęs, koks gresia pavojus, nusigandęs laivas pakėlė savo nusvirusius stiebus ir vėl ėmė skverbtis pirmyn, skrosdamas vandenį.

— Suk laivą prieš vėją. Laikyk prieš vėją, kitaip galas! — sukomandavo Vailderis, perrėkdamas šuoro ošimą.

Senas jūreivis, stovėjęs prie vairo, tiksliai vykdė įsaky-

mą, bet veltui jis laikė įsmeigęs akis į priekinės burės kraštą, žiūrėdamas, ar laivas jo klauso. Dar du kartus stiebai lyg apsvaigę pakrypo link horizonto ir abu kartus grakščiai atsitiesė, tačiau galiausiai, neatlaikęs galingo vėjo spaudimo, nusilpęs laivas pasidavė vandens malonei.

— Stokit! — tarė Vailderis, griebęs už rankos paklaikusį Iringą, kai tas, lyg proto netekęs, šoko bėgti stačiu deniu. — Mūsų pareiga išlikti ramiem. Atneškit kirvį!

Žaibo greitumu paragintas padėjėjas peršoko per bizanruslenius, kad pats savo rankomis galėtų įvykdyti įsakymą, kuris, kaip jis gerai žinojo, turėjo sekti.

— Kirsti? — iškėlęs kirvį, paklausė jis tvirtu ramiu balsu, tartum norėdamas užtušuoti tą sumišimą, kuris jį buvo suėmęs.

— Palaukit! Ar laivas bent truputį klauso vairo?

— Nė per nago juodymą, sere.

— Tuomet kirskit, — ramiai ir aiškiai ištarė Vailderis. Užteko vieno kirčio, kad būtų įvykdytas šis svarbus uždavinys. Vos tik Iringas perkirto talrepą, kuris nuo didžiulio svorio buvo be galo įsitempęs, vienas po kito atsileido vantai; stiebas su visais sudėtingais ir sunkiais įrenginiais liko be atramos. Pasigirdo traškesys, ir stiebas griuvo, nelyginant prie pat šaknų pakirstas medis.

— Ar laivas klauso? — sušuko Vailderis jūreiviui prie vairo.

— Šiek tiek pasidavė, sere, bet naujas škvalas vėl neša atgal.

— Kirsti? — šūktelėjo Iringas nuo grotstiebio, į kurį įsirangė vienu šuoliu, tartum tigras paskui auką.

— Kirskit!

Po kelių stiprių kirčių į masyvų stiebą pasigirdo dar garsesnis ir grėsmingesnis traškėjimas. Jūra vėl prarijo nuvirtusių rangauto, vantų ir burių rezginį. Tą pat akimirksnį laivas pasikėlė ant bangos, sunkiai pasisukdamas prieš vėją.

— Atsitiesia, atsitiesia! — sušuko dvidešimt balsų, kuriuos buvo sukausčiusi nežinia, sprendžianti gyvybės ir mirties klausimą.

— Laikykit, laikykit! — ramiu valdingu balsu įsakė jaunasis vadas. — Pasiruoškit nuimt fok-marselį, kai tik laivas praplauks pro nuolaužas. Kirskit, kirskit, gyviau, vyručiai, kirviais ir peiliais, kirskite, kuo tik išmanot, viską iš eilės! Viltis suteikė žmonėms energijos, netrukus lynai, kurie dar laikė nukirstus stiebus prie laivo, buvo perpiauti ir „Karolina“ ėmė plaukti, beveik nesiekdama putoto jūros paviršiaus. Galingi vėjo gūsiai siautėjo virš nykių vandens platybių, grumėdami kaip tolimas griaustinis ir grasindami iškelti laivą į orą. Vienintelės dar nenuimtos burės falai laisvai kadaravo, ir kai priartėdavo škvalas, atsipalaidavęs, bet nusviręs marselis taip išsipūsdavo, jog buvo baisu, kad nenulūžtų paskutinis, dar besilaikantis stiebas. Matydamas, kad tos burės niekaip nebebus galima pritvirtinti, Vailderis įsakė žūt būt ją nuimti. Pasišaukęs Iringą, jis nurodė gresiantį pavojų ir davė reikiamą įsakymą.

— Rangautas daugiau neatlaikys tokių smūgių, — užbaigė jis, — o jeigu jis nuvirs per laivo priekį, tai „Karolinai“, lekiančiai tokiu greičiu, šis smūgis gali būti pražūtingas. Reikia pasiųsti kelis vyrus į viršų, kad nupiautų burę nuo rėjos.

— Rėja linguoja kaip gluosnio vytelė, — atsakė padėjėjas, — o stiebas įskilęs. Labai pavojinga siųsti žmogų į tokią aukštybę, kol siautėja šis pašėlęs škvalas.

— Gal ir taip,— atsakė Vailderis, staiga įtikėjęs padėjėjo žodžių teisingumu. — Pasilikite čia. Jeigu man kas atsitiks, pasistenkite, kad laivas pasiektų kurį nors uostą šiaurėje, bent jau prie Virginijos kyšulių, bet jokiu būdu nebandykite plaukti į Haterasą, nes esant tokiai padėčiai. . .

— Ką jūs galvojate daryti, kapitone Vailderi? — pertraukė Iringas, uždėjęs ranką vadui ant peties, kai tas, nusviedęs ant denio kepurę, jau vilkosi apsiaustą.

— Lipsiu ir atpalaiduosiu marselį, kitaip mes neteksime viso rangauto ir, ko gero, pražudysime laivą.

— Aš ir pats tai gerai suprantu, sere, Bet kur tai matyta, kad Edvardas Iringas neatliktų savo pareigos? Jūsų prievolė stengtis, kad laivas priplauktų Virginijos iškyšu-

lius, o mano — paleisti marselį pasroviui. Jei mane ištiks nelaimė, ką gi, užrašykite laivo dienoraštyje ir pridėkite kelis žodžius, kaip aš atlikau savo pareigą. Tai tinkamiausia epitafija jūreiviui.

Vailderis nesipriešino. Jis vėl lyg niekur nieko ėmė atidžiai ir susikaupęs stebėti jūrą, kaip žmogus, kuris per ilgą laiką įpratęs pats vykdyti kai kuriuos įpareigojimus ir nė kiek nesistebi, kai kitas paklūsta jo įsakymui. Tuo tarpu Iringas, tęsėdamas savo pažadą, ramiai ėmėsi darbo. Nuėjęs į škafutą, jis apsirūpino tinkamu kirvuku ir, netaręs nė žodžio nebyliems, bet atidžiai jį sekantiems jūreiviams, šoko į fok-vantus, kurių kiekvienas buvo taip įsitempęs, jog, rodės, tuoj ims ir nutrūks. Visi stebėjusieji gerai suprato, ką jis ketina daryti, ir keturi ar penki seniausi jūreiviai, pastūmėti to paties išdidaus pareigos jausmo, kuris paskatino Iringą imtis to pavojingo uždavinio, užšoko ant virvinių kopėčių, pasiruošę lipti į aukštybes, kur, kaip atrodė, siautėjo šimtai uraganų.

— Šalin nuo fok-vantų! — suriko Vailderis į garsintuvą. — Šalin visi, išskyrus padėjėją!

Įsikarščiavę ir susigėdę jūreiviai, kurie puolė paskui Iringą, išgirdo Vailderio žodžius, bet ir šį kartą jų nepaisė. Visi taip aršiai siekė užsibrėžto tikslo, jog nė negalvojo sugrįžti. Bematant jie įsirangė į rėjas, laukdami karininko įsakymų. Padėjėjas apsidairė. Įsitikinęs, kad palankesnio momento nėra ko laukti, jis smogė kirviu per škotą, laikantį prie rėjos vieną apatinį įsitempusios, kone plyštančios burės kampą. Rezultatas buvo maždaug toks, kaip išvertus kertinį akmenį iš vos besilaikančio skliauto. Pasigirdo garsus sprogimas, burė nutrūko nuo pritvirtinimų ir valandėlę skriejo oru priekyje laivo, tartum prilaikoma sparnų. Laivą iškėlė tingi banga — nurimus brizui, nebešėlo ir jūra, — po to jis sunkiai nusileido į liulantį vandenį, įveiktas savo paties svorio ir vėl sustiprėjusių vėjo šuorų. Tą kritišką akimirką, kol jūreiviai nuo rėjos vis dar žiūrėjo ton pusėn, kur, lyg mažas debesėlis, dingo burė, Vailderis išgirdo, kaip sutraškėjęs nutrūko vienas iš apatinių fok-vantų.

— Lipkit žemyn! — kaip pašėlęs sušuko į garsintuvą Vailderis. — Leiskitės bakštagais, gelbėkitės! Visi kaip vienas žemyn!

Vienui vienas jūreivis pasinaudojo šiuo įspėjimu, vėjo greitumu nusliuogęs ant denio. Stiebavirvės trūkinėjo viena po kitos, paskui pasigirdo lemtingas medžio braškėjimas. Aukštas stiebas su visu takelažo raizginiu kiek pasiūbavo, tartum dvejodamas, kurion horizonto pusėn virsti, paskui, pasidavęs korpuso judesiams, smarkiai trinktelėjęs, griuvo į jūrą. Iš pradžių lynai, paskui talrepai ir štagai sutrūkinėjo kaip siūliukai, negalėdami atlaikyti įtempimo, o nuogutėlė ir nusiaubta „Karolina" liko plaukti toliau per audrą, lyg nebūtų patyrusi jokių nelaimių.

Po katastrofos stojo tyla — nebyli, bet iškalbinga. Atrodė, tartum pati stichija nurimo, išvydusi savo darbo padarinius. Vailderis puolė prie laivo borto ir aiškiai pamatė katastrofos aukas, vis dar įsikibusias į netvirtą ramstį. Jis net pastebėjo Iringą, kuris atsisveikindamas pamojavo ranka, kaip drąsus jūreivis, ne tik suprantąs, kokia beviltiška jo padėtis, bet ir mokąs nuolankiai ją sutikti. Paskui stiebo nuolaužos su visais žmonėmis, kurie buvo į jas įsikibę, išnyko baisiame, neįprastame rūke, apgaubusiame laivą iš visų pusių ir užtvenkusiame erdvę nuo vandenyno iki pat debesų.

— Nuleisti valtį! — suriko Vailderis, nė nepagalvojęs, kad, šėlstant tokiam smarkiam uraganui, žūstantys nepaplauks ir nebesulauks pagalbos.

Bet nustėrę ir sumišę jūreiviai, likę ant denio, nepaisė jokių įsakymų. Niekas nė nekrustelėjo, neparodė nė mažiausio noro paklusti. Jie baikščiai dairėsi, stengdamiesi įžvelgti paniurusiuose draugų veiduose, kiek didelė, jų nuomone, juos ištikusi nelaimė. Bet niekas nepratarė nė žodžio.

— Per vėlu... per vėlu!.. — sušnibždėjo Vailderis. — Joks sumanumas, jokios pastangos jų nebeišgelbės!

— Antai laivas! — sušuko Naithedas, kurio balse skambėjo prietaringa baimė.

— Tegul, — karčiai atsakė jaunasis vadas. — Nelaimė ateina nekviesta.

— Jeigu tai tikras laivas, reikia jį pašaukti,— tai mūsų pareiga „Karolinos“ savininkams ir keleivėms; tik kažin ar galima išgirsti žmogaus balsą per tokią audrą, — pasakė antrasis padėjėjas, rodydamas į kažkokį tamsų daiktą čia pat rūke.

— Pašaukti! Keleivės! — sumurmėjo Vailderis, nejučiomis kartodamas jo žodžius. — Ne, ne, tik jau nešaukit. Ar matai laivą, kuris taip sparčiai plaukia mūsų pusėn? — jis griežtai paklausė budintį, kuris vis dar nepaleido „Karolinos“ vairo.

— Taip, sere.

— Traukis nuo jo kuo toliau. Suk kairiuoju halsu. Gal būt, jis nepastebės mūsų tamsoje — juk mes nugrimzdę beveik iki pat denio. Suk kuo toliau.

Pasigirdo įprastas trumpas atsakymas, o po to kelias akimirkas Bristolio prekybos laivas mėgino išsukti iš kelio, kuriuo plaukė antrasis laivas. Bet, dar kartą metęs žvilgsnį ton pusėn, Vailderis įsitikino, kad visos pastangos bergždžios. Nepažįstamas laivas („Karolinoje“ niekas neabejojo, kad čia tas pats laivas, kuris taip ilgai švylavo šiaurės vakarų horizonte) skriejo, skrosdamas rūką, greitai kaip pats uraganas. Jame nebuvo matyti nė vienos burės. Visi stiebai, net plonos smailėjančios bramstengos, buvo savo vietoje, dėl to laivas atrodė toks pat gražus ir simetriškas; burių neplevėsavo nė mažiausios skiautelės, kad vėjas neturėtų kur įsisukti. Po jo pirmagaliu kunkuliavo purslų verpetas, įžiūrimas net tarp putojančio aplinkui vandenyno, o kai laivas priplaukė visai arti, piktas vandens šniokštimas pasidarė panašus į krioklio gaudesį. Iš pradžių „Karolinos“ jūreiviai, susirinkę denyje, galvojo, kad anas laivas jų nemato, ir keli lyg paklaikę suriko uždegti žibintus, kad, ko gero, visos nakties nesėkmės nesibaigtų susidūrimu.

— Perdaug gerai jie mus mato! — pasakė Vailderis.

— Taip, taip, — suniurnėjo Naithedas, — be abejo, mus

mato, ir dar tokios akys, kuriomis niekad nežvelgė nė vienas mirtingasis.

Jūreivis nutilo. Ir tą pat akimirką paslaptingas laivas, jau taip seniai pasirodęs horizonte, prisiartino per šimtą pėdų prie „Karolinos". Galiūnas vėjas, kuris paprastai sukelia didžiules vilnis, dabar prislėgė okeaną, užgožęs jį tartum kalnas. Visur kur vanduo pasidengė putomis, bet banguoti nebebangavo. Vos tik iš saugių gelmių platybių prasiverždavo banga, uraganas bematant ją ištaškydavo žvilgančiais purslais. Nepažįstamasis laivas artinosi šiuo putotu, bet palyginti dailiu paviršiumi ramiai ir didingai, kaip plaukia audros debesis. Jame nebuvo matyti jokių gyvybės ženklų. Jei kas nors ir stebėjo nusiaubtą ir nuniokotą bristolietį, tai tik slapčiomis ir taip apmaudingai, kaip toji vėtra, kuri jiems pastojo kelią. Kai anas laivas buvo visai čia pat, Vailderiui, kamuojamam nežinios, užgniaužė kvapą, bet kadangi jis nepamatė jokių požymių, kad juos pastebėjo, nė vieno žmogaus, nei jokių mėginimų (jei tai buvo įmanoma) sustabdyti pašėlusiai lekiantį laivą, jo veidą nuskaidrino šypsena, o lūpos ėmė greitai krutėti, tartum jis būtų jautęs malonumą, jog jam nebuvo ištiesta pagalbos ranka. Laivas praplaukė pro šalį lyg koks tamsus regėjimas, o po valandėlės jo kontūrai ėmė blėsti purslų fone pavėjyje.

— Baigia išnykti rūke! — sušuko Vailderis, lengviau atsikvėpęs po siaubingų nežinios akimirkų.

— Taip, rūke, o gal ir debesyse,— atsakė Naithedas, kuris dabar atkakliai nesitraukė nuo Vailderio ir su aršiausiu nepasitikėjimu sekė menkiausią naujojo vado judesį.

— Ar tai dangus, ar jūra, vis tas pats, svarbu, kad tik jis išnyktų.

— Daugumas jūreivių džiaugtųsi, kai, likę ant šitokio laivo, kuriame nušluota viskas iki pat denio, išvystų nepažįstamą burę.

— Žmonės dažnai patys sau kasa duobę ir žūsta vien dėl to, kad nežino, ko nori. O aš sakau ir meldžiu dievą,— tegul jis sau keliauja! Jis plaukia keturiskart greičiau už

mus. Ir aš neprašau jokios kitos malonės — tegul tik šis uraganas nesiliauja, kol patekės saulė.

Naithedas krūptelėjo ir smerkiančiu žvilgsniu dėbtelėjo į pašnekovą. Jo prietaringas protas laikė šventvagyste prašyti audros tokiu metu, kai vėjas, rodės, ir taip jau šėlo lyg padūkęs.

— Vėtra smarki, tiesa,— tarė jis.— Dažnai jūreivis visą amželį nugyvena nepamatęs tokios, bet nedaug teišmano apie jūrą tas, kurs galvoja, kad ten, iš kur pučia šis vėjas, nėra kitų, dar stipresnių.

— Ir tegul sau pučia! — sušuko Vailderis, trindamas kaip pasiutęs rankas.— Meldžiu dangų, kad pūstų vėjas!

Jei Naithedą dar kamavo abejonės, kas per vienas tas nepažįstamas jaunuolis, taip neatsakingai užėmęs Nikolaso Nikolso vietą, tai dabar jos visiškai išsisklaidė. Jis praėjo tarp tylių susimąsčiusių jūreivių, jau galutinai susidaręs tam tikrą nuomonę. Tačiau Vailderis nepaisė savo pavaldinio ir toliau žingsniavo pirmyn ir atgal po denį, čia nukreipdamas žvilgsnį į dangų, čia vėl susirūpinęs žvelgdamas į užgožtą horizontą; tuo tarpu audros nusiaubta „Karališkoji Karolina" tebeplūduriavo, genama vėjo.

XVII SKYRIUS

Tik paklausyk, kaip baigės mūs vargai.

Šekspyras, „Audra"

Tą nelemtą akimirką, kai griūdamas stiebas nubloškė Iringą ir jo nelaimingus draugus jūros gelmėn, audra šėlo visu smarkumu. Nors po šio baisaus įvykio dar ilgai siautė uraganas, tačiau jis vis ėjo silpnyn. Nurimus štormui, vanduo ėmė kilti, o laivas iš lėto judėti į priekį. Sutelkęs visą savo patyrimą ir sugebėjimus, Vailderis dar dvi valandas

įtemptai kovojo su stichija, kad tik suluošinta „Karolina" netaptų godžių vandenų auka. Tačiau sumanumo jam nestigo, ir jis garbingai susidorojo su šiuo sunkiu uždaviniu; kai rytuose ėmė brėkšti pirmieji aušros spinduliai, ir vėjas, ir bangos ėmė greitai rimti. Per visą tą nerimo laiką niekas iš įgulos nesuteikė mūsų nuotykių ieškotojui nė menkiausios pagalbos, neskaitant dviejų prityrusių jūreivių, kuriuos jis prieš tai buvo pastatęs prie vairo. Bet jis nekreipė dėmesio į tokį abuojumą, nes dabar viskas daugiausia priklausė nuo jo paties nuovokos ir nuo sąžiningai jam padedančių jūreivių, kurių jis neišleido iš akių.

Kai išaušo diena, jūra buvo visiškai kitokia, negu praėjusią audringą naktį. Atrodė, kad nirtulingi vėjai, taip atkakliai besiautėdami, visai nusilpo. Baigiantis pamainai, jų šuorai žymiai sušvelnėjo, paskui virto plevenančiu dvelkimu, o, prieš patekant saulei, permaininga stichija aprimo, ir įsiviešpatavo visiška ramybė. Vos tik jėga, įaudrinusi jūrą, išblėso, vanduo nuslūgo, ir, kuomet ryški auksinė saulės šviesa dosniai nužėrė permainingo okeano platybes, jis buvo lygutėlis ir visas žvilgėjo, nors vis dar švelniai ribuliavo pratisomis bangelėmis, kurios besikilodamos panėšėjo į ramų miegančio kūdikio alsavimą.

Dar ankstyvą rytą iš giedro dangaus buvo galima laukti tokios dienos, kuri leis kaip nors susidoroti su audros padariniais ir laivą vėl padaryti paklusnų įgulai.

— Paruošt siurblius! — įsakė Vailderis, pastebėjęs, kad žmonės pradeda ropoti iš įvairių plyšių, į kuriuos atsargumo dėlei buvo sulindę nakties metu.— Ar girdite, ką jums sakau, sere? — griežtai pridūrė jis, pamatęs, jog niekas nė nemano klausyti jo įsakymo. — Paruošt siurblius ir išpumpuoti iš laivo visą vandenį aliai lašo.

Naithedas, į kurį kreipėsi Vailderis, dėbtelėjo į vadą piktomis akimis ir reikšmingai susižvalgė su savo draugu, prieš parodydamas bent kiek nuolankumo. Bet vado laikysena buvo tokia valdinga, kad jis norom nenorom turėjo nusileisti. Jūreiviai ėmėsi darbo vangiai, tačiau kaip mat subruzdo, kai, nuleidę svambalą, savo akimis išvydo taip ge-

rai pažįstamus baisius protėkio požymius. Bandymas buvo pakartotas su dar didesne energija ir dar didesniu tikslumu.

— Jei kas gali kokiais nors burtais išsemti vandenį iš triumo, kuris jau iki pusės užlietas, tegul paskuba,— tarė Naithedas, vėl grėsmingai žvilgterėjęs į susirūpinusį Vailderį,— nes reiktų pašėlusio vikrumo, kad „Karolinos“ siurbliai galėtų susidoroti!

— Ar radote protėkį? — skubiai paklausė vadas, nes jam labai rūpėjo kuo greičiau išgirsti atsakymą.

— Dar vakar drąsiai būčiau pasirašęs sutartį plaukti bet kokia gelda, kuri plūduriuoja vandens paviršiumi, ir jei kapitonas būtų paklausęs, ar žinau jos užgaidas ir būdą, tegul aš skradžiai žemę prasmegsiu, jei nebūčiau atsakęs „taip“. Bet, matyt, ir seniausias jūreivis dar ne viską žino apie jūrą.

— Ką jūs norite tuo pasakyti, sere? — paklausė Vailderis, tik dabar pastebėjęs, kad jo padėjėjas elgiasi labai įžūliai ir kad savo grėsmingais žvilgsniais jį palaiko kiti įgulos nariai.— Nedelsiant sutvarkykite siurblius ir pašalinkite iš laivo vandenį!

Naithedas neskubėdamas įvykdė pirmąją įsakymo dalį, ir po kelių akimirkų viskas buvo paruošta, kad būtų pradėtas toks būtinas ir neatidėliotinas uždavinys, kaip vandens siurbimas. Tačiau niekas nė galvot negalvojo imtis to sunkaus darbo. Vailderis, dabar ne juokais susirūpinęs, tuoj pat pastebėjo šį priešgyniavimą, todėl pakartojo įsakymą dar griežtesniu tonu, pavarde kreipdamasis į porą jūreivių, kad šie paklausytų ir parodytų pavyzdį kitiems. Vyrai delsė, laukdami, ar padėjėjas neparems jų maištingų užmačių.

— Argi verta vargti ir siurbti vandenį iš šitokio laivo? — kimiai nusijuokęs pasakė Naithedas, ir buvo jaučiama, kad jame vyksta kova tarp slepiamos baimės ir atviro pykčio.— Mes jau tiek visko prisižiūrėjome šiąnakt, kad niekas nesistebės, jei vanduo iš „Karolinos“, kaip iš banginio, ims čiurkšlėmis trykšti.

— Kaip suprasti šį delsimą ir šitokias kalbas? — paklausė Vailderis, tvirtu žingsniu priėjęs prie Naithedo ir pa-

žvelgęs į jį tokiomis akimis, jog šiam įžūlumas kaip mat išgaravo.— Jūs, kurs tokią valandą turėtumėt būti žmonėms pavyzdys, dar drįstate juos mokyti nepaklusnumo!

Naithedas žengė žingsnį atgal, jo lūpos suvirpėjo, bet neištarė nė žodžio. Ramiu valdingu tonu Vailderis įsakė jam savo rankomis paleisti siurblį. Tuomet Naithedui atsirišo liežuvis, ir jis griežtai atsisakė. Bet sekančią akimirką jis krito prie pasipiktinusio vado kojų nuo stipraus smūgio, kuriam atsispirti neturėjo nei vikrumo, nei jėgų. Po tokio ryžtingo poelgio įgulą sukaustė tylus neryžtingumas, bet tučtuojau prasiveržė slepiamas jūreivių pyktis, ir visi šaukdami puolė prie mūsų beginklio vienišo didvyrio. Dešimtys rankų įniršusiai stvėrė Vailderį, bet moters klyksmas škancuose sustabdė peštynes. Tai sušuko Gertrūda, ir, laimė, jos balsas vis dėlto sutramdė grubių tamsuolių gaują, kurie įdūkę ir nebesusivaldydami nebūtų pabūgę jokio nusikaltimo. Įtūžę jūreiviai nenoriai paleido Vailderį ir pasisuko į tą, kurios įsikišimas jei ir nenustelbė jų ketinimų, tai nors sutrukdė juos įvykdyti.

Lemtingomis praėjusios nakties valandomis niekas iš tų, kuriuos pareiga laikė denyje, nė neprisiminė savo keleivių. Jeigu jų vaizdas ir iškildavo jaunojo vado atmintyje, tai nebent tomis trumpomis akimirkomis, kai jis tarp komandų galėdavo pamiršti šėlstančią stichiją ir prisiminti malonesnes scenas. Naithedas kartais užsimindavo apie jas, bet taip, lyg būtų kalbama apie kokį nors krovinį, ir jų likimas mažai tejaudino šį storžievį. Todėl misis Vilis ir jos auklėtinė visą laiką buvo apačioje ir absoliučiai nieko nežinojo apie nelaimę, kuri tuo metu ištiko jų laivą. Sulindusios į savo gultus, jos girdėjo, kaip staugė vėjas, kaip be paliovos teliuskavo vanduo, bet tas įprastas audros šniokštimas nustelbė griūvančių stiebų barškėjimą ir kimius jūreivių šauksmus. Kartais, siaubingos nežinios akimirkomis, kai „Karolina“ visai pasvirdavo ant šono, sumaningesnei guvernantei, be abejo, šmėsteldavo baisus įtarimas, bet, suprasdama savo bejėgiškumą ir nenorėdama jaudinti nieko nenutuokiančios Gertrūdos, ji šiaip taip laikėsi neprasitarusi. Vėliau

įsiviešpatavusi tyla ir palyginti visiška rimtis įtikino ją, kad visi jos būkštavimai neturėjo pagrindo, ir, dar gerokai prieš išauštant, jiedvi su Gertrūda užmigo ramiu gaivinančiu miegu. Rytą jos atsikėlė, drauge užlipo ant denio ir tiesiog apstulbo, pamačiusios, kaip nusiaubtas jų laivas; ir kaip tik tuo metu įvyko jau seniai planuotas Vailderio užpuolimas.

— Ką reiškia ši klaiki permaina? — virpančiomis lūpomis paklausė misis Vilis. Nors ji puikiai mokėjo tvardytis, jos veidas buvo išblyškęs tarsi lavono.

Vailderis buvo niūrus ir rūškanas kaip tas dangus, kurio nemalonės jie dar, laimė, išvengė, jo akys žaižaravo, kai, grūmodamas savo užpuolikams, atsakė:

— Tai reiškia, kad įvyko maištas, gerbiamoji, nenaudėlių ir bailių maištas.

— Nejaugi maištas nuplėšia nuo laivo stiebus ir palieka jį kaip kokią skiedrą vandens malonei?

— Paklausykite, gerbiamoji! — grubiai įsikišo Naithedas.— Su jumis būsiu atviras, nes gerai žinau, kas jūs per vienos ir kad keliaujate „Karolina" už savo pinigus. Šiąnakt dangus ir vandenynas taip šėlo, kaip dar niekad nemačiau šėlstant. Vieni laivai skriejo prieš vėją vandens paviršiumi, lengvučiai kaip kamščiai, iškėlę tvirtus rangautus, tuo tarpu kitiems laivams visiškai neliko stiebų, kaip ant nuskustos barzdos plaukų. Sutikome kreiserių, kurių niekas nevairavo. Žodžiu, nė vienam iš mūsų niekad anksčiau neteko eiti sargybos tokiu metu, kaip kad praeita naktis.

— Bet kas čia bendra su tuo smurtu, kurį ką tik mačiau? Nejaugi šiam laivui lemta patirti visas nelaimes? Ar jūs galite paaiškinti, misteri Vailderi?

— Šiaip ar taip, jūs negalite sakyti, kad jūsų neįspėjau apie gresiantį pavojų,— su nuoskauda atsakė Vailderis.

— Kaipgi! Prispirtas prie sienos, ir šėtonas dedasi šventuoliu. Jam nepaliepus, nė kipšiukas nepasirodys jūroje, bet, ačiū dievui, jam nepakanka nei drąsos, nei jėgų jų sužiūrėti. Kitaip neramiais mūsų laikais sėkminga kelionė būtų tokia retenybė, jog mažai kas bedrįstų pelnytis duoną plaukiodamas jūra. Įspėjimas! Ko, ko, bet jų tikrai netrūko.

Krovinio gavėjas be reikalo neatkreipė dėmesio į tai, kad kapitonas Nikolasas Nikolsas susižalojo kaip tik tą minutę, kai laivas iškėlė inkarą. O jei tokiu metu atsitinka nelaimė, tai neapsieisi ir be kitų bėdų, aš jau žinau. O paskui tasai senis valtyje — argi čia ne įspėjimas? Aš jau nekalbu apie tai, kad locmanas per jėgą buvo išmestas iš laivo: juk čia garantuotai blogas ženklas. Bet ir to dar nepakako: užuot susipratę ir ramiai sau stovėję, išmetę inkarą uoste, kur buvo taip gera ir saugu, mes leidžiamės jūron būtinai penktadienį[1], lyg savaitėje nebūtų kitų dienų! Tad aš nė kiek nesistebiu tuo, kas atsitiko, tik stebėtina, kaip likau gyvas. O gyvas likau todėl, kad pasitikėjau tais, kurie verti pasitikėjimo, o ne kažkokiais nežinomais jūreiviais ir nežinia iš kur atsiradusiais laivo vadais. Jei Edvardas Iringas būtų pasekęs mano pavyzdžiu, nereikėtų jam dabar tūnoti jūros dugne; nors ir doras žmogus, jis vis dėlto buvo perdaug patiklus ir prietaringas.

Šis vargais negalais išpažintas tikėjimas Vailderiui buvo pilnai suprantamas, bet moterims atrodė vis dar mįslingas. Tačiau Naithedas buvo ne iš tų, kurie sustoja pusiaukelėje,— ne todėl jis leidosi į tokias kalbas, kad galiausiai atsisakytų savo sumanymų. Glaustais žodžiais jis paaiškino misis Vilis, kad laivas atsidūręs beviltiškoje būklėje ir kad nesą jokios vilties ilgesnį laiką juo plaukti,— pats savo akimis įsitikinęs, kad triumas iki pusės apsemtas.

— Tai ką gi daryti? — paklausė guvernantė, graudžiomis sielvartingomis akimis pažvelgusi į besiklausančią išblyškusią Gertrūdą.— Argi netoliese nėra jokio laivo, kuris galėtų paimti mus nuo tų griuvėsių? Nejau mes taip ir žūsime, nesulaukę jokios pagalbos?

— Apsaugok viešpatie nuo bet kokių nepažįstamų laivų — užteko ir to vieno! — sušuko paniuręs Naithedas.— Prie mūsų laivo yra prikabintas kateris, iki sausumos — maždaug keturiasdešimt lygų[2] į šiaurės vakarus, vandens

[1] Penktadienis, Naithedo nuomone, nelaiminga diena. Šis prietaringas tikėjimas buvo plačiai paplitęs jūreivių tarpe.
[2] Lyga — ilgio matas (maždaug 3 mylios).

ir maisto atsargų turime iki valiai, o dvylika tvirtų rankų bematant nuplukdys valtį iki Amerikos žemyno, jei, žinoma, Amerika tebėra ten, kur mes ją matėme vakar leidžiantis saulei.

— Jūs siūlote palikti laivą?

— Taip. Savininko interesai turi rūpėti kiekvienam doram jūreiviui, bet gyvybė brangesnė už auksą.

— Tebūnie viešpaties šventa valia! Bet, manau, jūs neturite piktų užmačių prieš šį džentelmeną, kuris,— aš pilnai tuo įsitikinusi, — nors ir labai jaunas, pačiu kritiškiausiu metu taip sumaniai vadovavo laivui.

Naithedas nutylėjo, kokie jo ketinimai, ir, kažką neaiškiai suniurnėjęs, pasitraukė į šalį. Buvo matyti, kad jis nori pasitarti su jūreiviais, kurie taip ir degė nekantrumu paremti bet kokį jo sumanymą, kad ir neteisėtą ar nusikalstamą. Per kelias įtempto laukimo minutes Vailderis buvo ramus ir neištarė nė žodžio, tik jo lūpos su panieka šypsojosi; pažvelgus į jį, buvo galima pagalvoti, kad ne jo paties likimas čia sprendžiamas, o, priešingai, kad visų tų žmonių gyvybė jo rankose. Kai pagaliau bukagalviai jūrininkai nutarė, ką daryti, Naithedas išėjo į priekį paskelbti jų sprendimo. Tiesą sakant, žodžių nė nereikėjo, nes nuosprendžio esmė ir taip buvo aiški: keletas jūreivių tuoj pat ėmė leisti į vandenį gelbėjimo valtį, tuo tarpu kiti ėmė nešti į ją visus būtinus daiktus.

— Valtyje užteks vietos visiems krikščionims, kurie plaukia šiuo laivu,— pridūrė Naithedas.— O tie, kurie pasikliauja kitomis jėgomis, tegul šaukiasi pagalbos iš ten, kur paprastai jos gauna.

— Ar visa tai reiškia, kad jūs ketinate užmiršti savo pareigas ir palikti laivą likimo valiai? — ramiai paklausė Vailderis.

Šiek tiek pabūgęs, bet vis dar įtūžęs Naithedas pažvelgė į vadą piktdžiugišku žvilgsniu ir atsakė:

— Kam gi jums reikalinga valtis, jeigu pats vienas be jūreivių mokate vesti laivą? Be to, jūs negalėsite sakyti savo draugams, nesvarbu, kas jie tokie, kad mes jums ne-

palikome jokios priemonės pasiekti žemę, jeigu jūs aplamai žemės paukštis. Štai barkasas!

— Barkasas? Juk jūs puikiai žinote, kad be stiebų mes net bendromis jėgomis negalėtume jo nukelti nuo denio. Kitaip jo seniai jau čia nebebūtų.

— Tie, kuric išvertė „Karolinos“ stiebus, vėl gali juos pritaisyti,— su pašaipa atkirto vienas iš jūreivių.— Nepraeis nė valanda nuo mūsų išvykimo, kai čia pasirodys plaukiojantis dokas, stiebai vėl bus įstatyti į stepsus, ir tada galėsite visi drauge tęsti kelionę.

Vailderis nesiteikė atsakyti. Jis ėmė žingsniuoti po denį, susimąstęs, tačiau nepraradęs ramumo ir savitvardos. Tuo tarpu jūreiviai, pagauti bendro noro kuo greičiau apleisti laivą, be galo energingai ruošėsi. Damos, nustėrusios iš nustebimo ir baimės, nespėjo kaip reikiant susivokti, kokioje nepaprastoje padėtyje atsidūrė, kai pamatė, kad į valtį jūreiviai jau neša bejėgį kapitoną. Dar po valandėlės ir jas pašaukė užimti vietas šalia jo.

Kaip mat atsipeikėjusios, jos pajuto, kad reikia žūt būt ryžtis. Įkalbinėti jūrininkus nebuvo jokios prasmės, nes atšiaurūs, pikti žvilgsniai, kai, dirbdami savo darbą, jie kartkartėmis dėbteldavo į Vailderį, nepranašavo nieko gero; priešingai, tas galėjo paskatinti užsispyrusius tamsuolius vėl griebtis smurto. Guvernantė buvo bemananti kreiptis į sužeistąjį kapitoną, bet klaikios, susirūpinusios akys, kuriomis, užkeltas ant denio, jis nužvelgė aplinkinius, skausminga išraiška, suspindusi jo kenčiančiame veide, kurį jis stengėsi paslėpti po antklode, pernelyg aiškiai bylojo, kad iš jo nėra ko tikėtis pagalbos.

— Kas mums belieka daryti? — pagaliau ji paklausė iš pažiūros bejausmį jaunuolį, kurio likimas jai taip rūpėjo.

— Kad aš galėčiau žinoti! — atsakė tas, akylu, bet greitu žvilgsniu nužvelgęs visą horizontą.— Galimas daiktas, kad jie pasieks krantą. Jei ramus oras pabus ne mažiau kaip parą, tat visai įmanoma.

— O jei ne?

— Šiaurės vakarų ar koks kitas vėjas nuo sausumos — jų pražūtis.

— O laivas?

— Paliktas likimo valiai, jis nuskęs.

— Tokiu atveju aš pabandysiu užtarti jus ir sugraudinti tas akmenines širdis! Nežinau, kodėl man taip rūpi jūsų likimas, nesuprantamas jaunuoli, bet aš pasiruošusi viską iškęsti, kad tik jums negrėstų šis baisus pavojus.

— Liaukitės, meldžiamoji,— tarė Vailderis, pagarbiai ją sulaikydamas.— Aš negaliu palikti laivo.

— Juk dar ne viskas baigta. Pačią atkakliausią prigimtį galima paveikti, net tamsuolio širdį sugraudins maldavimas. Gal man pasiseks.

— Tam reikia palaužti vieno žmogaus būdą, įtikinti jo protą, nugalėti jo atkaklumą. Argi jums užteks jėgų?

— Kas tai per žmogus?

— Aš pats.

— Ką norite tuo pasakyti, sere? Nejaugi jūs toks silpnas, kad pagieža šiems žmonėms gali jus paskatinti tokiai beprotybei?

— Ar aš panašus į beprotį? — paklausė Vailderis. — Mane užvaldęs jausmas, gal būt, klaidingas, bet koks jis bebūtų, jis remiasi mano įpročiais, mano įsitikinimais, netgi, sakyčiau, mano principais. Garbė man neleidžia palikti laivo, kol jo bent lentelė plūduriuoja.

— Ką gi jūs vienui vienas galite padaryti tokią beviltišką valandą?

— Ničnieko,— atsakė Vailderis, liūdnai nusišypsojęs.— Aš turiu mirti tam, kad kiti, kurie gali būti naudingi vėliau, taip pat mokėtų atlikti savo pareigą.

Kad ir susirūpinusios, abi damos pasibaisėdamos žiūrėjo į jo atgijusias akis, bet visiškai ramų veidą. Guvernantei vien iš tokios šaltakraujiškos laikysenos buvo aišku, kad jo nusistatymas nepalenkiamas; o virpančios merginos galvoje spietėsi baisios mintys apie žiaurų likimą, kuris laukia Vailderio, tačiau jos jaunatvišką širdį užliejo pasigėrėjimas, ir jo pasiaukojimas jai atrodė kone girtinas. Bet guvernantei

Vailderio nusistatymas kėlė naujus būkštavimus. Jeigu ji ir anksčiau neturėjo noro patikėti savo ir savo globotinės likimo šitai gaujai, kuri dabar šeimininkavo laive, tai jų grubūs šauksmai, raginantys greičiau sėsti į valtį, tik dar labiau sustiprino jos nepasitikėjimą.

— Viešpatie dieve, kaipgi mums apsispręsti? — sušuko ji.— Pasakykite mums ką nors, jaunuoli, patarkite, kaip kad patartumėte savo motinai ir seseriai.

— Jei aš būčiau toks laimingas ir turėčiau tokių artimų ir mielų žmonių, niekas mūsų neišskirtų šią valandą.

— Ar tiems, kurie lieka nukentėjusiame laive, yra vilties išsigelbėti?

— Beveik nėra.

— O tiems, kurie plauks valtimi?

Vailderis ne tuoj atsakė. Jis vėl nukreipė akis į giedrą platų akiratį tolimojo žemyno pusėn, nepaprastai atidžiai stebėdamas dangų. Jo budrus žvilgsnis nepraleido nė vieno požymio, leidžiančio spręsti apie orą, o veide atsispindėjo jį užvaldę prieštaringi jausmai.

— Kadangi aš vyras,— karštai tarė jis,— ir, be to, privalau ne tik patarti, bet ir ginti jus, moteris, tai pasakysiu, kad oras nieko gero nežada. Mano manymu, čia galima tiek pat tikėtis, kad mus pastebės koks nors laivas, kiek ir tie, kurie rizikuoja plaukti valtimi, tikisi pasiekti sausumą.

— Tuomet mes liekame,— tarė Gertrūda, ir pirmąkart nuo to laiko, kai išėjo į denį, jos išblyškę skruostai paraudo.— Man nepatinka tie niekšai, su kuriais reikėtų plaukti valtimi.

— Greičiau, greičiau! — nekantraudamas šaukė Naithedas.— Su kiekviena šviesos minute mes netenkame savaitės gyvenimo, o su kiekviena štilio akimirka — metų. Greičiau, greičiau, nes mes jus paliksime!

Misis Vilis nieko neatsakė,— ji dvejojo, nežinodama, ką daryti. Šešių stiprių irkluotojų rankos ėmėsi darbo, supliuškeno vanduo, ir bematant valtis ėmė čiuožti vandenyno paviršiumi.

— Palūkėkit! — sušuko guvernantė, įgavusi ryžto.— Paimkite bent mano kūdikį, jei paliekate mane!

Į jos karštus žodžius padėjėjas tik pamojo ranka ir kažką suriaumojo šiurkščiu balsu. Ilga tyla apgaubė paliktuosius. Niūrūs tolstančių jūreivių veidai netrukus susiliejo ir nublanko, paskui ir pati valtis, kaskart vis mažėdama, virto vos pastebima juoda dėmele, liūliuojančia ant mėlynų bangų. Per visą tą laiką niekas neištarė nė žodžio. Visi trys stebėjo tolstančią valtį, kol akys apraibo bežiūrint, ir tik tuomet, kai mažytis taškelis visai išnyko horizonte, Vailderis atsipeikėjo iš sustingimo. Jo žvilgsnis nukrypo į bendrakeleives, ir jis prispaudė ranką prie kaktos, lyg pasibaisėjęs tos atsakomybės, kurią prisiėmė, pataręs joms likti laive. Bet maudžianti baimė bematant praėjo, ir Vailderį vėl apėmė ryžtas ir tvirtas nusistatymas, kurie ne vieną sunkią valandą padėjo jam išlikti ramiam ir susitvardyti.

— Štai jų ir nebėra! — tarė Vailderis, sunkiai kvėpuodamas, lyg kas jam būtų užgniaužęs gerklę.

— Štai jų ir nebėra! — pakartojo guvernantė, nerimastingomis akimis pažvelgusi į sustingusią ir išblyškusią kaip popierius savo auklėtinę.— Nebėra ir vilties.

Vailderis taip pat pažvelgė į nebylią ir tokią gražią Gertrūdą, ir jo žvilgsnis buvo ne mažiau išraiškus, negu tos, kuri ją auklėjo iš pat mažumės. Jo veidas apniuko, lūpos tvirtai susičiaupė — jis stengėsi sukaupti visą savo lakios vaizduotės ir gausios patirties išradingumą.

— O gal dar yra vilties? — paklausė guvernantė, nenuleisdama nuo Vailderio įdėmių akių ir stebėdama besimainančią jo veido išraišką.

Pagaliau jo paniurusį veidą nuskaidrino šypsena, kuri buvo tartum saulės švytėjimas, kai ši prasiveržia pro juodžiausią debesų uždangą.

— Taip, yra! — tvirtai tarė jis.— Mūsų padėtis dar ne visai beviltiška.

— Tad šlovinkime tą, kurs valdo vandenis ir žemę! — sušuko atgijusi guvernantė ir apsipylė ašaromis, nebetramdydama ilgai malšinto skausmo.

Gertrūda puolė misis Vilis ant kaklo, ir abi davė valią savo jausmams.

— O dabar, meldžiamoji,— tarė Gertrūda, ištrūkusi iš guvernantės rankų,— patikėkime savo likimą misterio Vailderio sumanumui; jis neapsiriko ir numatė šį pavojų, vadinasi, taip pat gali numatyti ir mūsų išgelbėjimą.

— Neapsiriko ir numatė? — paklausė guvernantė, ir jos tonas aiškiai bylojo, kad ji anaiptol nėra taip įsitikinusi nepažįstamojo įžvalgumu, kaip įsikarščiavusi jos jaunutė palydovė.— Joks mirtingasis negalėjo numatyti šios baisios nelaimės; o jeigu jau būtų numatęs, tai būtų pasistengęs kaip nors išvengti. Misteri Vailderi, neįkyrėsiu jums prašymais, nes tai beprasmis dalykas, bet gal neatsisakysite paaiškinti, kaip tikitės išsigelbėti.

Vailderis nedelsdamas patenkino šį visai suprantamą ir taip kamuojantį smalsumą. Skubėdami pasinaudoti štilio valandomis, maištininkai paliko didesnį ir tvirtesnį iš dviejų „Karolinos" barkasų,— jie puikiai žinojo, kad, norint jį nuleisti į vandenį, būtų reikėję kelias valandas gerokai paprakaituoti, kadangi jis stovi tarp dviejų pagrindinių stiebų nuolaužų. Šis darbas, turint reikiamus prietaisus, trunka kelias minutes, o iš jų būtų pareikalavęs daug jėgų, taip pat nepaprasto atsargumo ir rūpestingumo; dėl to maištininkai būtų ilgai sugaišę, o tokiu audringu ir nepastoviu metų laiku kiekviena akimirka be galo brangi. Taigi Vailderis pasiūlė sunešti į šią valtį būtiniausius daiktus, kuriuos galima paskubomis surinkti iš paliekamo laivo, o paskui sulipti visiems į ją ir laukti tos siaubingos akimirkos, kai „Karolina" nugrims į vandenį.

— Ir jūs tai vadinate išsigelbėjimu! — beviltiškai sušuko pabalusi misis Vilis, kai Vailderis trumpai išdėstė savo planą.— Aš girdėjau, kad verpetas, atsirandąs, nugrimzdus laivui, sutraukia į save visus netoliese esančius nedidelius daiktus.

— Nenoriu jūsų apgaudinėti, kartais tikrai taip atsitinka. Bet ir dabar aš sakau, kad galimybės išsigelbėti ar paskęsti drauge su „Karolina" yra lygios.

— Juk tai baisu! — sušnabždėjo guvernantė.— Bet tebūnie viešpaties valia. Nejaugi negalima jėgos pakeisti išradingumu ir nukelti valtį nuo denio iki tos lemtingos akimirkos?

Vailderis pakratė galvą.

— Mes nesame tokios silpnos, kaip jums gali atrodyti,— tarė Gertrūda.— Sakykite, ką turime daryti, ir pažiūrėsime, kas iš to išeis. Štai Kasandra,— pridūrė ji, pasisukusi į juodaodę merginą, jau pažįstamą skaitytojams, kuri stovėjo už savo jaunos entuziastingosios šeimininkės, užsimetusi ant rankos jos apsiaustą ir skaras, tartum pasiruošusi jai patarnauti per rytinį pasivaikščiojimą.— Vien tik Kasandra nė kiek ne silpnesnė už bet kokį vyrą.

— Tegul ji būna tokia stipri kaip dvidešimt vyrų, ir tai be prietaisų valties nenukelsi. Bet mes be reikalo gaištame laiką šnekėdami. Verčiau nueisiu į apačią apžiūrėti, kiek dar truks šitokia mūsų padėtis. O tada imsimės darbo. Net jūs, žavingoji, tokia dailutė ir trapi, galėsite padėti.

Po to jis nurodė kelis lengvesnius daiktus, kurie galėtų jiems praversti, jeigu, žinoma, pasisektų išsigelbėti, ir patarė nedelsiant juos nugabenti į valtį. Kol visos trys moterys buvo užsiėmusios šiuo naudingu darbu, jis nulipo į triumą pasižiūrėti, kiek pakilo vanduo, ir apskaičiuoti, per kiek laiko skęstantis laivas visai pasiners į okeaną. Pasirodė, jų padėtis buvo dar tragiškesnė, negu jis tikėjosi. Netekusį stiebų laivą audra taip mėtė, jog jis prakiuro daugelyje vietų; o kai laivas ėmė grimzti, vanduo į triumus ėmė plūsti pasibaisėtinu greičiu. Jaunasis jūreivis apsidairė į visas puses ir, supratęs tikrąją padėtį, širdies gilumoje prakeikė įgulos tamsumą ir prietaringumą, paskatinusį palikti laivą. Juk, tiesą sakant, nėra tokio blogio, kurio negalėtų įveikti atkaklus darbas ir sumanumas; tačiau, netekęs bet kokios pagalbos, Vailderis aiškiai suprato, kad būtų visiška beprotybė net stengtis užkirsti kelią katastrofai, kuri dabar nebeišvengiama. Suspausta širdimi jis grįžo į denį ir tučtuojau pradėjo pasiruošimus, be kurių nebūtų įmanoma ši vienintelė galimybė išsigelbėti.

Kol jo bendrakeleivės nešė į valtį daiktus, tą akimirką primiršusios baimę, Vailderis įstatė į stepsus abu stiebus, pritaisė bures ir atgabeno kitus įrankius, kurie jiems galėtų praversti, jei viskas laimingai baigtųsi. Taip darbuojantis bematant prabėgo dvi valandos — atrodė, kad minutės virto sekundėmis. Bet štai darbas jau baigtas. Tuomet Vailderis nupiovė stropus, kuriais prie laivo buvo pririšta jų valtis, kad nejudėtų, ir dabar ji stovėjo ant rostrų, niekuo nepritvirtinta prie „Karolinos", kuri jau buvo nugrimzdusi taip giliai, jog kiekvieną akimirką galėjo visai pasinerti į vandenį. Atsargumo dėlei padaręs viską, kas įmanoma, Vailderis pakvietė moteris sėstis į valtį, kadangi lemiama akimirka kaskart vis artėjo; jis puikiai žinojo, kad skęstantis laivas, panašiai kaip griūvanti siena, kiekvieną akimirksnį gali nebeatlaikyti spaudimo. Tada jis griebėsi kito, ne mažiau svarbaus darbo: atrinkti tik pačius reikalingiausius daiktus, nes moterys įsikarščiavusios persistengė ir taip valtį užgriozdė, jog beveik neliko vietos žmonėms. Vailderiui terūpėjo tik jų pačių išsigelbėjimas, todėl, nepaisydamas pakartotinų ir triukšmingų negrės protestų, jis ėmė mėtyti laukan dėžes, ryšulius ir lagaminus. Netrukus jų valtis apsivalė nuo to, kas tokiomis sąlygomis buvo tiktai balastas; tačiau ir likusių daiktų pilnai pakako visiems jų poreikiams ir patogumui, jeigu, žinoma, pavyktų ištrūkti iš godžios stichijos nasrų.

Tik tuomet Vailderis kiek atsiduso. Visi darbai buvo jau baigti: jis sutvarkė bures, kad jas būtų galima bet kada iškelti; rūpestingai patikrino, kad valtis nebūtų pririšta prie „Karolinos" jokiu virvagaliu, kurs ją temptų į vandenį drauge su grimztančia mase; dar kartą įsitikino, ar maistas, vanduo, kompasas ir tie netobuli prietaisai, kurie buvo tuomet naudojami laivo padėčiai nustatyti, tvarkingai padėti savo vietose čia pat po ranka. Kol dar vyko pasiruošimai, jis sukiojosi valties paskuigalyje, stengdamasis savo šaltakraujiškumu paveikti ne tokias drąsias bendrakeleives ir įkvėpti joms savo tvirtumo.

Snaudžianti saulė ryškiais spinduliais gausiai nužėrė pritilusį apleistą laivą. Jūrą gaubė neišpasakyta rimtis, ir tik

retkarčiais tingi banga pajudindavo didžiulį bejėgį jo korpusą, kuriame stovėjo mūsų nekantraujančių keleivių valtis, ir šis, sunkiai pasisupęs, dar giliau pasinerdavo į vandenį. Ir vis dėlto laivas grimzdo be galo lėtai ir kankino tuos, kurie taip nerimastingai laukė galutinės atomazgos, nes nuo jos priklausė ir jų pačių likimas.

Per varginančias baisaus laukimo valandas mūsų keleiviai tik retkarčiais nutraukdavo tylą, pasakydami ką nors švelniai ir su pasitikėjimu. Atsižvelgdami į vienas kito jausmus, visi vengė kalbėti apie jiems gresiantį pavojų; tačiau niekas negalėjo nuslėpti baimės, kurią sukėlė artėjanti grėsmė, nes visi beprotiškai troško gyventi. Taip ėjo minutės, valandos, pagaliau praslinko visa diena, ir vandenyną ėmė gaubti tamsa; akiratis rytų pusėje vis siaurėjo ir siaurėjo, kol galiausiai aplink „Karoliną" liko tik nedidelis juodas plotas. Po šios permainos praslinko dar viena siaubinga valanda — atrodė, kad per tą laiką, pasitelkusi savo klaikius siaubūnus, čia pat švaistėsi mirtis. Staiga kažkas sunkiai pliumptelėjo, ir vandenyno paviršiuje pasirodė didžiulis banginis, o paskui, lyg pamėgdžiodama šį jūrų valdovą, ėmė pliuškenti ir visa jo gausi palyda. Persigandusiai karštligiškai Gertrūdos vaizduotei pasirodė, kad iš vandenyno gelmių išnėrė visos jo pabaisos; ir nors Vailderis stengėsi ją nuraminti ir įtikinti, kad šie įprasti garsai pranašauja greičiau ramybę, negu naują pavojų, merginai vis dar vaidenosi paslaptingos bedugnės, kuriose knibždėte knibžda šlykščių jūros gyvūnų, o jie patys kybo virš jų ant plauko. Tačiau net ir išmintingasis mūsų jūreivis krūptelėjo, pamatęs vandens paviršiuje tamsius, apie laivą šmėžuojančio plėšraus ryklio pelekus,— plėšrūnas pajuto, kad netrukus pasmerkto pražūčiai laivo keleiviai turi tapti jo grobiu. Pagaliau patekėjo mėnulis ir švelnia apgaulinga šviesa užliejo šį besikeičiantį, bet siaubingą vaizdą.

— Matot,— tarė Vailderis, kai šis blyškus ir liūdnas dangaus šviesulys išniro iš vandenyno platybių,— savo pavojingą kelionę pradėsim bent šviesoje.

— Ar jau greit? — paklausė misis Vilis, šią sunkią akimirką sukaupusi visą savo ryžtą.

— Taip. Špigatai jau apsemti. Kartais laivas laikosi paviršiuje, kol visas prisipildo vandens. Jei „Karolina“ nugrims, tai jau greitai.

— Jei nugrims? Argi yra kiek nors vilties, kad ji nenuskęs?

— Jokios! — tarė Vailderis, išgirdęs duslų kliuksėjimą, nelyginant merdinčios pabaisos vaitojimus, sklindant iš laivo gilumos, kai vanduo, įsiskverbęs iš abiejų pusių, prasiveržė per visas užtvaras.— Jokios. Jau dabar laivas pradeda svirti.

Keleivės ir pačios tai pastebėjo ir taip nustėro, jog už jokius pasaulio turtus nebūtų galėjusios ištarti nė žodžio. Vėl pasigirdo prislopintas grėsmingas dundėjimas, ir suspaustas oras, išsiveržęs iš apačios, susprogdino priekinę denio dalį, kuri su baisiausiu trenksmu išlėkė į orą.

— Griebkitės už virvių, kurias jums padaviau! — sušuko Vailderis, vos atgaudamas kvapą.

Jo žodžius nustelbė plūstančio vandens gurguliavimas. Laivas pasinėrė, tartum nugaišęs banginis, ir, aukštai iškėlęs paskuigalį, nugrimzdo jūros gelmėn, nelyginant leviatanas, ieškantis savo slaptaviečių. Kartu su laivu pasviro ant denio esanti valtis ir atsidūrė baisioje padėtyje — atsistojo beveik stačia. Kai „Karolina“ visai pasinėrė, valties priešakys įsirėžė į vandenį kone iki pat bortų; bet, lengvutė ir judri, ji vėl pasikėlė, paskuigalis sunkiai nusviro, ir valtis šovė pirmyn, tartum vairuojama žmogaus rankos. Tačiau, kai susidaręs sūkurys ėmė be pasigailėjimo traukti į save visus aplinkinius daiktus, valtis negalėjo atsispirti jo baisiai jėgai ir netrukus jau lėkė prarajon, tartum nekantraudama pasivyti tą didžiulį kūną, kurio dalimi taip ilgai buvo, ir drauge su juo pro verpeto nasrus nugarmėti į dugną. Bet siūbuodama šiaip taip išplaukė į paviršių, dar kiek pasisukaliojo, pasiblaškė, nelyginant skiedra vandens klane, o paskui vandenynas sudejavo ir vėl aprimo.

XVIII SKYRIUS

Nelaimę šią gerai pažįsta
Jūreivių žmonos ir pirkliai, ir dažnas
Laivo kapitonas.

Šekspyras, „Audra"

— Mes išgelbėti! — tarė Vailderis, kuris visą tą laiką stovėjo, tvirtai prisispaudęs prie stiebo, ir akylai stebėjo kiekvieną valties judesį.— Bent kol kas mums negresia pavojus, ir dėkoti už tai reikia vien tik dangui, nes aš su savo išmanymu nebūčiau galėjęs padėti nė per nago juodymą.

Moterys vis dar sėdėjo ant ryšulių, paslėpusios galvas drabužių klostėse; net guvernantė, ir ta ryžosi pakelti galvą tik tada, kai Vailderis dar kartą užtikrino, kad pavojus praėjo. Tada misis Vilis ir Gertrūda ėmė šlovinti viešpatį, dėkodamos jam kur kas karštesniais žodžiais, negu tie, kuriuos ką tik ištarė jaunasis jūrininkas. Baigusios savo atnašavimus, jos atsistojo visu ūgiu, lyg įgavusios drąsos pažvelgti susidariusiai padėčiai tiesiai į akis.

Iš visų pusių driekėsi neaprėpiamos nykios vandens platybės. Ir ši mažytė menka valtelė buvo dabar visas jų pasaulis. Kol jos dar jautė po savo kojomis laivą, kad ir skęstantį ir tokį nepatikimą, atrodė, kad tarp jų ir vandenyno vis dėlto yra kažkokia užtvara. Bet vienu akies mirksniu netekusios net ir šio nepatvaraus ramsčio, jos atsidūrė jūroje tokiame laivelyje, kurį galima būtų palyginti nebent su bangų mėtomu šipuliu. Gertrūda jautė, jog mielai paaukotų pusę savo jaunystės svajonių, kad tik vėl prieš akis išvystų didžiulį, beveik negyvenamą žemyną, kuris driekėsi tūkstančius kilometrų į vakarus, apribodamas vandens karalystę.

Bet netrukus neramių jausmų antplūdis, kurį sukėlė jų apverktina būklė, atslūgo, ir jos ėmė galvoti, kaip čia toliau suktis. Vailderis tai buvo numatęs iš anksto, todėl dar nespėjo misis Vilis su Gertrūda kaip reikiant atsipeikėti, o jis, išsigandusios ir plepios Kasandros padedamas, jau ėmė tvarkyti sukrautus valtyje daiktus taip, kad plaukiant reikėtų įveikti kuo mažiausią pasipriešinimą.

— Pučiant palankiam vėjui, — linksmai sušuko mūsų nuotykių ieškotojas, baigęs tvarkytis,— gerai įrengtu laivu galima tikėtis priplaukti žemę per parą. Taip gerai susiklosčius aplinkybėms, neabejojant būtų galima nuplaukti iki pat Amerikos krantų, jei tik. . .

— Jei kas? — paklausė Gertrūda, pastebėjusi, kad jis dvejoja, gal būt, nenorėdamas per daug bauginti ir taip jau nusigandusių keleivių savo spėjimais, kurie gali ir nepasitvirtinti.

— Jei visa tai būtų atsitikę prieš du mėnesius,— pridūrė jis nebe tokiu tvirtu balsu.

— Vadinasi, metų laikas mums nepalankus. Tokiu būdu mums patiems reikia daugiau ryžto!

Pasukęs galvą, Vailderis pažvelgė į švelnų, mėnesienos nuskaidrintą gražiosios savo bendrakeleivės veidelį ir nepamatė nė ženklo tvirtybės, reikalingos iškęsti tuos sunkumus, su kuriais, galimas daiktas, teks susidurti, kol pavyks pasiekti žemyną. Kiek pagalvojęs, jis pakėlė ištiestą ranką ir, atsukęs delną pietvakarių pusėn, stengėsi užčiuopti nakties oro dvelkimą.

— Šitokiomis sąlygomis nieku gyvu negalima sėdėti sudėjus rankas,— tarė jis.— Iš visko atrodo, kad netrukus pakils vėjas, todėl reikia pasiruošti jį sutikti.

Jis iškėlė abi bures ir, jas pritvirtinęs, atsistojo prie vairo, laukdamas tos minutės, kai reikės griebtis darbo. Ilgai laukti neteko. Netrukus lengvutės burės jau ėmė plazdėti; jis nukreipė valtį reikiamon pusėn, ir ši lėtai pajudėjo tamsiu vandens keliu.

Vėjas, prisotintas nakties drėgmės, vis labiau pūtė bures. Pasinaudojęs šia aplinkybe, Vailderis įkalbėjo moteris sugulti ant suneštų iš laivo čiužinių ir pailsėti po brezentiniu tentu, atgabentu tik jo įžvalgumo dėka. Pastebėjusios, kad jų gynėjas nori pabūti vienas, misis Vilis ir jos auklėtinė paklausė jo patarimo, ir po kelių minučių niekas nebūtų pasakęs, kad vienišame barkase be Vailderio yra daugiau keleivių.

Atėjo vidurnaktis, o mūsų atsiskyrėlių padėtis iš esmės nė kiek nepasikeitė. Vėjas ėjo vis smarkyn, ir, Vailderio apskaičiavimu, jų barkasas jau buvo nuplaukęs kelias lygas tiesiai link rytinių tos ilgos siauros salos krantų, kuri skiria vandenis, skalaujančius Konektikuto pakraštį, nuo atviros jūros. Laikas bėgo greitai, ir šiuo palankiu metu jaunojo jūreivio sąmonėje atgijo trumpo, bet šaunaus gyvenimo prisiminimai. Pasilenkęs jis kurį laiką klausėsi ramaus miegančiųjų kvėpavimo, paskui vėl atsisėdo į savo vietą, ir jo lūpos sukrutėjo, kai įnoringa vaizduotė ėmė pinti svajas. Bet nė vienai akimirkai, net visiškai paskendęs svajonėse ir mintyse, jis neužmiršo savo pareigų. Jo prityrusios akys be paliovos stebėjo aplinką: čia jis žvilgteldavo į dangų, čia dirsteldavo į kompasą, čia pasižiūrėdavo į blyškų nuliūdusio mėnulio veidą. Mėnulis vis dar buvo zenite, ir Vailderis su nerimu matė, kad jį supantis oras visiškai skaidrus. Jam būtų buvę kur kas maloniau išvysti nelemtą ūkanotą aureolę, kuri taip dažnai juosia mėnulį ir yra laikoma audros pranašu, negu tą atšiaurų sausą orą, pro kurį skverbėsi jo skaidrūs spinduliai, užliedami vandens platybes. Išnyko ir drėgmė, kuri buvo atsiradusi drauge su vėju, ir jautri jūreivio uoslė užuodė paprastai tokį džiuginantį, bet dabar visiškai nepageidaujamą žemės kvapą. Visi šie požymiai rodė, kad netrukus vėjas ims pūsti nuo sausumos ir, kaip buvo galima spręsti iš kai kurių grėsmingų siaurų nutįsusių debesų, besikaupiančių vakarų horizonte, pūs visu smarkumu, kaip paprastai esti tokiu audringu metų laiku.

Jei Vailderis ir nebuvo visiškai tikras savo spėjimų teisingumu, tai anksti rytą, kai pasikeitė sargyba, visos abejonės išsisklaidė. Permainingas brizas vėl ėmė rimti, bet dar tebekedeno plazdančias bures, kai iš vakarų atskriejo priešinis vėjas. Mūsų jūreivis iš karto suprato, kad tik dabar ir prasideda tikroji kova, ir ėmė atitinkamai jai ruoštis. Burės, kurias iki šiol laisvai pleveno švelnus pietų vėjelis, buvo sumažintos dviem trečdaliais dvigubais rifais. Paskui, atrinkęs keletą gremėzdiškų daiktų, kurių vargu ar būtų prireikę žmonėms, atsidūrusiems šitokioje padėtyje, nedve-

jodamas išmetė juos į jūrą. Ir visai ne be reikalo. Netrukus sunkiai alsuodamas iš šiaurės vakarų atšniokštė vėjas, nešdamas su savimi nesvetingų Kanados sričių atšiaurų žvarbumą.

— Žinau aš tave,— sumurmėjo Vailderis, kai pirmas šio neprašyto vėjo gūsis pagavo taršyti bures, privertęs mažą barkasą nusilenkti jo galiai.— Žinau aš tave, tavo gėlo vandens dvelkimą ir žemės aromatą! Verčiau būtum įsidūkęs iki valiai kur nors virš ežerų ir negintum išvargusių jūreivių atgal, netrukdytum ir taip jau prailgusios kelionės savo veriančiu šalčiu ir tvirtu atkaklumu.

— Jūs kažką pasakėte? — paklausė Gertrūda, kyštelėjusi iš po tento galvą, bet, persmelkta pasikeitusio vėjo, bematant drebėdama vėl pasislėpė.

— Miegokit, miegokit,— atsakė Vailderis, nenorėdamas, kad jam trukdytų net ir tokia miela pašnekovė.

— Naujas pavojus? — paklausė ji, tyliai pasikeldama nuo čiužinio, kad nesudrumstų guvernantės miego.— Nebijokite pasakyti man visą tiesą, kad ir kokia ji būtų baisi — aš juk kario duktė!

Rankos mostu jis parodė požymius, taip gerai suprantamus jam pačiam, bet nieko nepasakė.

— Aš jaučiu, kad vėjas pasidarė daug šaltesnis, bet daugiau nematau jokių permainų.

— O žinote, kurion pusėn plaukia valtis?

— Manau, kad link sausumos. Juk jūs taip sakėte, ir aš netikiu, kad norėtumėte mus apgauti.

— Teisingai. Todėl dabar turiu pasakyti, kad jūs klystate. Žinau, kad jūsų akims šios kompaso rodyklės nieko nesako, bet mane ne taip lengva suklaidinti.

— Argi mes plaukiame ne namų link?

— Visai priešingon pusėn, ir jeigu vėjas nepasikeis, teks perplaukti visą Atlantą, kol vėl išvysime žemę.

Gertrūda nieko neatsakė ir suspausta širdimi vėl atsigulė šalia savo guvernantės. Likęs vienas, Vailderis ėmė stebėti kompasą ir vėjo kryptį. Supratęs, kad, pakeitus valties pa-

dėtį, būtų lengviau pasiekti Ameriką, jis ją apsuko ir, kiek tik leido vėjas, nukreipė pirmagalį į pietvakarius.

Bet iš tos nereikšmingos permainos nebuvo galima kažko tikėtis. Vėjas kaskart ėjo vis stipryn, kol pagaliau taip įsisiautėjo, jog Vailderis buvo priverstas nuimti užpakalinę burę. Snaudžiantis vandenynas tuoj pat nubudo, ir valtis tik su priekine bure ėmė blaškytis, mėtoma didėjančių bangų, čia iškildama, čia vėl nugrimzdama į akimirką susidarančias prarajas. Matydamos, kaip teliūskuoja bangos ir šėlsta vėjas, įsidūkęs visu smarkumu virš nykių vandens platybių, moterys prisigretino prie savo gynėjo. Į jų skubotus nerimastingus klausimus jis atsakinėjo maloniai, bet trumpai, kaip žmogus, jaučiąs, kad dabar laikas veikti, o ne šnekėti.

Šitaip slinko prailgusios nakties minutės, pilnos kaskart didėjančio rūpesčio ir augančio nerimo dėl nuolat stiprėjančio vėjo. Išaušo rytas, ir nykus vaizdas visus dar labiau prislėgė. Rūsčios bangos įgavo žalią atspalvį, ir šen bei ten jau lūžinėjo didžiulės putotos keteros — tikras įrodymas, kad susidūrimo tarp stichijų neteks ilgai laukti. Pagaliau nelygiame rytų horizonto pakraštyje pasirodžiusi saulė ėmė lėtai kopti į žydrutėlį giedrą dangaus skliautą, kurio šalto skaidrumo nedrumstė joks debesėlis.

Vailderis stebėjo visas šias permainas taip susikaupęs, jog buvo aišku, kad jos labai svarbios. Atrodė, jam didesnį nerimą kėlė dangus, negu šniokščiančios audringos bangos, kurios mėtė ir daužė jų valtį taip atkakliai, lyg būtų pasiryžusios žūt būt ją sunaikinti. Tačiau, dažnai susidurdamas su šitokiu pavojumi, jis žinojo, kad dar ne laikas būkštauti; bet ne perdaug išmaningos jo bendrakeleivės jau dabar buvo apimtos siaubo. Jis žiūrėjo į visa tai, kaip filosofas žiūri į griaustinio ir žaibo santykį. Tikriau sakant, jam buvo žinoma, kad pats savaime vanduo nepadarys piktadarybės — jį turi išjudinti ir tam pastūmėti broliškos stichijos jėga.

— Ką jūs galvojate apie mūsų padėtį? — paklausė misis Vilis, nenuleisdama akių nuo Vailderio veido, lyg tikėdamasi jame įžvelgti daugiau, negu sužinoti iš atsakymo.

— Jei vėjas nepasikeis, galimas daiktas, mums pavyks išsilaikyti tame ruože, kuriuo kursuoja laivai tarp didžiųjų šiaurės uostų; bet jeigu kils štormas ir jūra ims šėlti, abejoju, ar mūsų barkasas neišklys iš kelio.

— Vadinasi, mums reikia stengtis paspruktí nuo štormo?

— Tuomet reikia plaukti pavėjui.

— O kurion pusėn tokiu atveju plauktume? — paklausė Gertrūda, kuri, matydama iš visų pusių vien siaučiantį okeaną ir nykias vandens platybes, visai pasimetė, nieko nebesuvokdama, nei kokia kryptis, nei nuotolis.

— Tokiu atveju,— žiūrėdamas tiesiai į Gertrūdą, atsakė mūsų nuotykių ieškotojas, ir jo žvilgsnyje buvo tiek užuojautos ir begalinio susirūpinimo, kad ji sumišusi droviai nuleido švelnias akis,— tokiu atveju mes tolsime nuo žemės, kurią mums taip svarbu pasiekti.

— O kas ten? — suriko Kasandra, ir jos didelės juodos akys ėmė lakstyti į visas puses — jos smalsumo negalėjo nustelbti nei susirūpinimas, nei baimė.— Gal ten didžiulė žuvis?

— Tai valtis! — sušuko Vailderis, užšokęs ant skersinio suolelio, kad galėtų geriau įžiūrėti tamsų daiktą, plūduriuojantį ant žvilgančios bangos keteros maždaug už šimto pėdų nuo tos vietos, kur jų barkasas grūmėsi su bangomis.— Ei! Ei! Atsiliepkit! Ei, jūs!

Prašvilpė šniokšdamas vėjas, bet joks žmogaus balsas neatsakė į Vailderio šauksmus. Tuo tarpu barkasas pasinėrė į gilų duburį tarp bangų, ir už liulančių užtvarų, kurios stiepėsi iš abiejų pusių, nieko nebuvo galima matyti.

— Viešpatie mielaširdingas! — sušuko guvernantė. — Nejaugi dar yra tokių nelaimingų, kaip mes?

— Tai tikrai buvo valtis, arba aš jau nebegaliu pasitikėti savo akimis,— atsakė Vailderis, vis dar žiūrėdamas, ar ji vėl nepasirodys. Jo noras netrukus išsipildė. Jis buvo patikėjęs vairą Kasandrai, ir barkasas šiek tiek nukrypo iš kelio. Nespėjo jis ištarti paskutiniųjų žodžių, o tas pats juodas daiktas sliuogtelėjo nuo bangos priešvėjinėje jų pusėje,

ir žemai, tarp dviejų bangų, tučtuojau pro juos praplaukė apvirtusi valtis. Tą pat akimirksnį negrė suspigo ir, palikusi vairą, parpuolė ant kelių, užsidengusi rankomis veidą. Vailderis instinktyviai čiupo už vairo, tuo pat metu akylai žiūrėdamas ton pusėn, kas taip išgąsdino Kasandrą. Ir štai tarp lūžtančios bangos keteros, kuri vis dar buvo nužėrusi putomis tamsią prarają, pasirodė iki pusės tiesi žmogaus figūra, tartum koks padaras, iškilęs iš jūros gelmių, gąsdinantis aplinkinius savo baisiu pavidalu. Akimirką buvo matyti, kaip nuo jo primirkusių plaukų laša vanduo, o paskui skenduolis pro jų barkasą nuplaukė tolyn.

Ne tik Vailderis, bet ir Gertrūda su misis Vilis matė visą tą siaubingą vaizdą iš taip arti, jog atpažino baisų Naithedo veidą, kuris mirties akivaizdoje tapo rūstus ir grėsmingas. Bet niekas nei žodžiais, nei jokiu kitu būdu neparodė savo jausmų. Vailderis manė, kad jo bendrakeleivės gal nebus pažinusios skenduolio ir tuo išvengs naujo sukrėtimo; o moterys apgailėtiname maištuolio likime įžvelgė tiek daug panašumo su jas tykančiu likimu, jog nepajėgė žodžiais išreikšti siaubo. Kurį laiką buvo girdėti, kaip kimiai šniokščia dūsaujanti jūra, tartum giedodama savo aukoms niūrų rekviem.

— Į jų valtį pribėgo vandens,— galiausiai ryžosi prabilti Vailderis, nes iš mirtinai pabalusių moterų veidų suprato, kad nieko nebenuslėpsi.— Ji buvo nepatvari ir per daug prikrauta.

— Kaip jūs manot, ar visi žuvo? — vos girdimai sušnibždėjo misis Vilis.— Nejau niekam nepavyko išsigelbėti?

— Tikriausiai, niekam. Aš mielai duočiau nukirsti ranką, kad galėčiau padėti vargšams suklaidintiems jūreiviams, kuriuos tik jų pačių nepaklusnumas ir tamsumas pastūmėjo į pražūtį.

— Vadinasi, iš visų laimingų ir nerūpestingų žmonių, kurie dar taip neseniai išplaukė iš Niuporto uosto, tik mes vieni likome gyvi?

— Tur būt, taip. Mūsų barkasas ir mes — tai viskas, kas beliko iš „Karališkosios Karolinos".

— Negi žmogaus protas nepajėgė numatyti šios nelaimės? — tęsė guvernantė, įsmeigusi akis į Vailderio veidą. tartum šį klausimą būtų padiktavusi jos sąžinė, paskatinta to paties prietaringumo, kuris pagreitino ką tik žuvusio storžievio tragišką galą.

— Nepajėgė.

— O pavojus, kurį jūs, nieko nepaaiškindamas, taip dažnai minėdavote, ar neturi nieko bendro su tuo, kas atsitiko?

— Absoliučiai nieko.

— Ar šis pavojus išnyko, pasikeitus mūsų padėčiai?

— Manau, taip.

— Žiūrėkit! — įsiterpė Gertrūda ir nė pati nepajuto, kaip pagriebė Vailderį už rankos.— Garbė viešpačiui dievui! Štai ten pagaliau kažkas sumirgėjo horizonte.

— Tai laivas! — sušuko guvernantė.

Bet čia prieš juos iškilo pavyduolė banga, nelyginant žalia siena, barkasas pasinėrė į duburį, o tolumoje pasirodęs daiktas, lyg pasityčiodamas iš mūsų keliautojų, dingo kaip sušvitęs miražas. Tačiau, sliuogiant nuo bangos, Vailderiui pavyko įžiūrėti dangaus fone gerai žinomus laivo kontūrus. Kai barkasą vėl iškėlė banga, jis, pažiūrėjęs į plaukiantį daiktą, galutinai įsitikino, kad tai laivas. Vilnis ginė vilnį, minutės slinko, ir prieš jų mėtomą barkasą tas laivas čia pasirodydavo, čia vėl išnykdavo. Tačiau tam, kurs užaugo jūroje ir iš kurio šis susirėmimas pareikalavo nuolatinio ir nedviprasmiško sugebėjimų įrodymo, pakako ir tų šmėkštelėjimų.

Maždaug už mylios grakščiai liūliuodamas suposi laivas, lengvai skrosdamas tas bangas, su kuriomis iš paskutiniųjų galynėjosi barkasas. Laivą tevarė vienui viena burė, tokia nediduké, jog panėšėjo į mažytį baltą plevenantį debesėlį. Atrodė, kad smailėjantys laivo stiebai remiasi tiesiai į dangų, bet kartais jie sulinguodavo, tartum priešindamiesi vėjui ir, pavargę nuo begalinio supimo, lėtai ir grakščiai sušvylavę, priglusdavo prie putojančio vandenyno, lyg ieškodami prieglobsčio toj pačioj nerimstančioj stichijoj. Buvo akimirkų, kuomet ilgas ir žemas juodo laivo korpusas visiš-

kai sustingdavo, tartum ilsėdamasis ant bangos keteros, o vanduo, žėrėdamas saulėje, sruvendavo nuo jo bortų; bet kai barkasas ir laivas vėl pasinerdavo į gelmes, viskas išnykdavo iš akiračio, netgi plonytės pačių aukščiausių ir liauniausių stiebų linijos.

Įtikėjusios, kad jų viltys išsipildė, misis Vilis ir Gertrūda nulenkė galvas, tylomis iš širdies dėkodamos dangui. Kasandros džiaugsmas išsiveržė kur kas laisviau ir audringiau. Naivioji negrė juokėsi, liejo ašaras ir džiūgavo, kad dabar jau galima tikėtis, jog jaunoji šeimininkė ir ji pati išvengs siaubingos mirties, kuri nesiliovė jai vaidenusis po neseniai matyto vaizdo. Bet Vailderis buvo susirūpinęs ir visai nesidžiaugė.

— Dabar jau tikrai yra vilties, kad nežūsime,— tarė misis Vilis, pagriebusi Vailderį už rankos.— O tada, drąsus ir nuostabus jaunuoli, mes jau rasime progą įrodyti, kaip vertiname padarytą mums paslaugą.

Vailderis netrukdė moteriai reikšti jausmų, bet pats nepasakė nė žodžio, lyg visiškai nepritardamas jos džiaugsmui.

— Nejaugi jūs liūdite, misteri Vailderi, kad dangus pagaliau susimilo ir mes galime tikėtis ištrūkti iš tų siaubingų bangų? — paklausė nustebusi Gertrūda.

— Aš mielai paaukočiau gyvybę, kad tik galėčiau jus apsaugoti nuo bet kokio pavojaus,— atsakė jaunasis jūreivis,— bet. . .

— Tokią valandą tegalima reikšti vien dėkingumą,— pertraukė jį guvernantė.— Negaliu klausyti jūsų šaltų samprotavimų; ką reiškia tasai „bet“?

— Galimas daiktas, kad pasiekti laivą bus ne taip jau lengva, kaip jums atrodo; mums gali sutrukdyti štormas. Žodžiu, dažnai būna taip, kad pats matai laivą, o jis tavęs nepastebi.

— Laimė, mūsų likimas ne toks žiaurus. Aš suprantu, jūs nenorite skatinti mūsų lūkesčių, kad paskui netektų nusivilti, bet man ilgus metus taip dažnai yra tekę pasikliauti šia pavojinga stichija, jog puikiai žinau, kad tas, kam pa-

vyko atsidurti priešvėjinėje pusėje, gali signalizuoti arba tylėti — tai tik nuo jo priklauso.

— Tiesa, mes esame priešvėjinėje pusėje. Ir jeigu būtume laive, lengvai priplauktume tiek, kad ten galėtų išgirsti žmogaus balsą. Jis, be abejo, dreifuoja, o štormas nėra toks stiprus, kad pajėgtų varyti tokį didžiulį laivą, kai burės beveik visai nuleistos.

— Vadinasi, jie mus mato ir laukia, kol priplauksime?

— Ne, ne, ačiū dievui, jie dar mūsų nepastebėjo! Mūsų mažytė burė visai susilieja su jūra, o kai švysteli akimirką virš vandens, tai jiems atrodo, kad tai žuvėdra ar bangos ketera.

— Ir jūs už tai dėkojate dievui? — sušuko Gertrūda, žiūrėdama į susirūpinusį Vailderį ir neslėpdama nustebimo, kurį jos apdairesnei guvernantei pavyko suvaldyti.

— Nejaugi aš dėkojau dievui už tai, kad mūsų nemato? Tur būt, norėjau padėkoti už ką kita. Bet tai ginkluotas laivas!

— Gal būt, karališkasis kreiseris! Tuomet mus tikrai maloniai sutiks. Greičiau duokite kokį nors signalą, nes jie išskleis bures ir nuplauks sau.

— Jūs užmirštate, kad prie mūsų krantų dažnai užklysta ir priešo laivai. Juk tai gali būti prancūzai!

— Aš nė kiek nebijau kilnaus priešo. Net piratas, ir tas mielai priglaus moteris, kurias ištiko šitokia nelaimė.

Užėjo gili tyla. Vailderis stovėjo ant suolelio, akylai stebėdamas kiekvieną jūreiviui suprantamą ženklą, tačiau neatrodė, kad tas užsiėmimas jam būtų labai malonus.

— Paplauksime pirmyn,— tarė jis,— o kadangi laivas pasisukęs kitu halsu, gal mums dar pavyks atsidurti tokioje padėtyje, kad galėsime laisvai judėti bet kurion pusėn.

Jo bendrakeleivėms nebuvo kaip prieštarauti. Misis Vilis taip apstulbino nepaprastas Vailderio šaltumas, atsiradus galimybei išsigelbėti iš tokios, kaip jis pats neseniai pripažino, beviltiškos padėties, jog jai labiau rūpėjo apgalvoti, ko jis šitaip pasielgė, negu trukdyti jį bereikalingais klausimais, nes, būdama įžvalgi, ji suprato, kad vis tiek nieko

neišgaus. Gertrūda tik nusistebėjo, nors, pati nežinodama kodėl, buvo linkusi manyti, kad jis teisus. Viena tik Kasandra maištavo. Ji ryžtingai prieštaravo, įrodinėdama, kad negalima gaišti nė minutės, ir, nors jaunasis jūreivis nelabai tepaisė jos kalbų, ji dievagojosi, kad generolas Greisonas labai supyks, jeigu per Vailderio užsispyrimą jos jaunajai šeimininkei atsitiks kas blogo. Išliejusi širdį, ji leido Vailderiui pagalvoti apie tai, kas bus, jei generolas užsirūstins; jos naiviam proteliui atrodė, kad tai daug baisesnis dalykas net už monarcho rūstybę. Galiausiai atkaklus Vailderio abejingumas taip įsiutino negrę, jog, užmiršusi bet kokią pagarbą, drebėdama dėl tos, kurią ne tik mylėjo, bet ir buvo įpratusi gerbti, ji griebė kobinį, slapčiomis nuo Vailderio pririšo prie jo drobės gabalą, atsigabentą iš skęstančio laivo, ir iškėlė šią plazdančią vėliavą virš nuleistos burės. Tik tuomet, kai kiti pastebėjo, ji nuleido signalą, pabūgusi niūraus Vailderio žvilgsnio. Tačiau, kad ir neilgai smarkavo negrė, jos pastangos nenuėjo veltui.

Nejauki tyla, kuri dažnai lydi pykčio išsiveržimą, vis dar gaubė valtį, kai iš laivo pasirodė dūmų debesėlis; o netrukus, nustelbdamas ošiantį vėją, nuaidėjo prislopintas artilerijos pabūklo gausmas.

— Dabar per vėlu dvejoti,— tarė misis Vilis.— Ar tai draugai, ar priešai, vis tiek jie mus jau pastebėjo.

Vailderis nieko neatsakė ir toliau žiūrėjo į laivą. Po valandėlės rangautas nusigręžė nuo vėjo, o dar po kelių minučių laivas pasisuko į barkasą. Kol jis sukosi vėjo pusėn, ant sudėtingo stiebų ir takelažo raizginio supleveno kokios keturios ar penkios plačios burės. Laivas ėmė plaukti, kopdamas į bangų keteras, ir atrodė, kad jis nori visiškai atitrūkti nuo vandens. Į visas puses tiško aukšti žvilgančių purslų fontanai, nužerdami deimantais bures ir vantus.

— Taip, dabar jau tikrai per vėlu,— sumurmėjo mūsų nuotykių ieškotojas, nesitraukdamas nuo valties vairo. Jis atleido škotą, ir burė plačiai išsiskleidė vėjyje. Barkasas, kuris taip ilgai plūduriavo vandenyje, iš paskutiniųjų stengdamasis nenutolti nuo žemyno, dabar ėmė skrosti bangas,

palikdamas paskui save ilgą putojantį taką; nespėjo moterys kaip reikiant atsipeikėti, o jų valtis atsidūrė palyginti ramiame vandens ruože, kuris visuomet atsiranda palei didelį laivą. Laive tarp vantų stovėjo lieknas žmogus ir komandavo. Išsigandusios ir susijaudinusios, kaip ir reikia tikėtis panašiu atveju, Gertrūda ir misis Vilis, o taip pat ir kiti du jų bendrakeleiviai laimingai persikėlė į laivo denį. Pagaliau jie patys ir jų manta buvo išgelbėti, o barkasas, genamas vėjo, nuplaukė sau kaip niekam nereikalingas daiktas. Dvidešimt jūrininkų bematant įsirangė į stiebavirves; sumirguliavo viena po kitos keliamos burės, ir laivas, plačiai išskleidęs baltus sparnus, nuskriejo nepramintais vandenyno takais tartum greitas debesėlis, plaukiantis dangaus aukštybėse.

XIX SKYRIUS

Dabar, blogybe, dūkt gali laisvai,
Tau atviri visi keliai.

Šekspyras, „Julijus Cezaris"

Jei skaitytojas atsižvelgs į tai, kad laivas pavėjui plaukia greitai, gal ir nenustebs, sužinojęs, jog, praslinkus savaitei nuo minėtų įvykių, šio skyriaus veiksmas vyksta jau visai kitoje vandenyno dalyje. Nėra reikalo aprašinėti, kaip „Korsaras" daugiau kaip tūkstantį mylių plaukė vingriu nepastoviu kursu, dėl tam tikrų sumetimų iš tolo lenkdamas karališkuosius kreiserius ir vengdamas susidurti su įvairiais kitais laivais, nors jie ir nebuvo taip pavojingi. Mums pakaks ir to, kad uždangą, dengusią laivo klajones visą savaitę, praskleisime tuo metu, kai puikusis „Korsaras" buvo kur kas švelnesnio klimato juostoje ir, prisiminus metų laiką, ramesnėje jūroje.

Praslinkus lygiai savaitei nuo tos dienos, kai Gertrūda su guvernante pateko į laivą,— nėra reikalo ilgiau slėpti

nuo skaitytojų, kas tai per laivas, nors moterys vis dar nieko nenuvokė,— patekėjusios saulės spinduliai nužėrė jo plazdančias bures, simetriškus stiebus ir tamsų korpusą, o taip pat netoliese kelias žemas ir uolėtas nedidukes saleles. Jei ne vakaruose nusidriekęs melsvas kauburių ruoželis, vandens spalva būtų įspėjusi jūreivį, kad šioje vietoje daug povandeninių uolų ir kad reikia saugotis tų baisių pavojų, kurie tyko prie kranto. Vėjas nurimo, o švelnus glamonėjantis oro dvelkimas, kurs retkarčiais išpūsdavo lengvąsias bures, buvo tik brėkštančio ryto alsavimas, toks mielas, švelnus ir malonus, jog snaudžiantis vandenynas panėšėjo į ramutėlį ežerą.

Laive visi, kas tik gyvas, jau pakilo ir subruzdo. Tarp vantų kadaravo koks penkiasdešimt stambių žaliūkų: vieni juokėsi, patyliukais šnekučiuodami su savo draugais, kurie tingiai gulėjo ant gretimų rėjų arba neskubėdami šį bei tą knebinėjo, neva kažką dirbdami. Kitatiek slampinėjo be tikslo po denį, irgi tik dėl akių susiradę kokį užsiėmimą. Žodžiu, iš pažiūros atrodė, kad jie atlieka šį įgrisusį darbą ne tiek iš būtinumo, kiek nenorėdami, kad juos apšauktų dykūnais. Škancuose, šventoje kiekvieno disciplinuoto laivo vietoje, susibūrė jūreiviai, kurie taip pat vargu ar galėjo pasigirti darbštumu. Žodžiu, laivas buvo toks pat tingus, kaip vandenynas bei oras, kurie tarsi kaupė jėgas, laukdami tinkamesnės progos jas parodyti.

Keli jauni (atsižvelgiant į jų darbo pobūdį, netgi malonios išvaizdos) vyrukai pasirodė denyje, apsivilkę šiokiadienėmis niekur nematyto fasono jūreiviškomis uniformomis. Nors aplinkui viešpatavo visiška ramybė, kiekvienas prie diržo turėjo pasikabinęs trumpą tiesų durklą; o kai kažkuris iš jų persisvėrė per bortą, iš plyšio tarp švarko raukšlių šmėstelėjo nedidelio pistoleto rankena. Tačiau jokių kitų įtartinų požymių, teigiančių, kad toks perdėtas atsargumas nėra vien laive įsigalėjęs paprotys, nebuvo matyti. Du paniurę atšiaurios išvaizdos sargybiniai, kurių apranga ir ginkluotė, priešingai, negu visuose laivuose, buvo tokia, kaip sausumos kareivių, stovėjo ant ribos tarp karininkams skir-

tos ir priekinės denio dalies, kas irgi bylojo apie nepaprastą atsargumą. Tačiau jūrininkai žiūrėjo į šią tvarką visiškai abejingai, matyt, tai buvo jau įprastas dalykas.

Žmogus, jau pažįstamas mūsų skaitytojams skambiu generolo vardu, stovėjo ant denio tiesus ir sustingęs it stiebas, kritišku žvilgsniu stebėdamas abiejų savo kareivių aprangą; atrodė, kad jam absoliučiai nerūpi, kas vyksta aplinkui, lyg jis iš tikrųjų būtų save laikęs nejudama laivo dalimi. Iš visų aplinkinių tik vienas žmogus krito į akis — jis atrodė toks valdingas net šią ramybės valandą. Tai buvo Korsaras. Jis stovėjo vienui vienas, ir niekas nedrįso prisiartinti prie tos vietos, kurią jis teikėsi pasirinkti. Jo nerimstančios akys be paliovos stebėjo čia vieną, čia kitą smulkmeną laivo įrengimuose; kartais, kai jis atidžiai pasižiūrėdavo į dangaus žydrynę, kaktą aptemdydavo susirūpinimo šešėlis. Protarpiais jo veidas taip apsiniaukdavo, jog net šviesios garbanos, išlindusios iš po juodos aksominės jūreiviškos kepurės su auksiniu spurgu, nebegalėjo jam suteikti švelnumo, taip būdingo ramiomis akimirkomis. Niekindamas veidmainiavimą ir lyg norėdamas pabrėžti savo ypatingą galią, jis atvirai nešiojosi pistoletus prie odinio diržo; už to paties diržo, taip pat neslėpdamas, jis buvo užsikišęs lengvutį lenktą jataganą, kuris, sprendžiant iš rankenos raižinių, tikriausiai, buvo padirbtas kokio nors rytų amatininko.

Laivo vairagalyje, nuošalyje nuo susibūrusių apačioje jūreivių, stovėjo misis Vilis ir jos globotinė. Nei iš jų laikysenos, nei išraiškos neatrodė, kad joms nejauku, atsidūrus tokioje padėtyje. Priešingai, kai guvernantė parodė merginai blyškiai mėlyną kauburėlį, kurs kyšojo iš vandens kaip tamsus, ryškiai apibrėžtas tolimas debesėlis, jos veide sušvito tokia džiugi viltis, jog apie jokį nejaukumą negalėjo būti ir kalbos. Linksmai ji pašaukė Vailderį, ir jaunuolis, kuris jau seniai stovėjo prie trapo, nusileidžiančio nuo škancų, neprarasdamas akylo budrumo, bematant priėjo prie jos.

— Aš sakau Gertrūdai, kad štai ten — jos namai,— tarė

guvernantė,— ir jeigu pakils vėjas, galima tikėtis greitai juos pasiekti. Bet ši drovi užsispyrėlė įtikinėja, kad po visų negandų, kuriuos mes patyrėme, jokiu būdu negalinti tuo patikėti, bent jau kol neišvysianti savo gimtųjų namų ir tėvo veido. Ar jums dažnai teko plaukioti prie šių krantų, misteri Vailderi?

— Dažnai, madam.

— Vadinasi, galite mums pasakyti, kaip vadinasi toji žemė, kurią matome tolumoje?

— Žemė? — pakartojo Vailderis, neva nustebęs.— Argi jūs matote žemę?

— Ar aš matau žemę? Nejau apie tai nebuvo pranešta jau prieš kelias valandas?

— Galimas daiktas. Po naktinės pamainos, mes, jūreiviai, jaučiamės taip atbukę, jog dažnai beveik negirdime, kas dedasi aplinkui.

Guvernantė įtariai dėbtelėjo į Vailderį, lyg ko pabūgusi.

— Nejaugi palaiminga, linksmybės kupina Amerikos žemė taip greit neteko jūsų akyse bet kokio žavesio, kad artinatės prie jos visiškai abejingai! Aš niekad negalėjau suprasti, kaip jūsų profesijos žmonės gali taip gėrėtis šia pavojinga ir klastinga stichija.

— Argi jūrininkai iš tikrųjų taip prieraišiai myli jūrą? — naiviai paklausė Gertrūda.

— Bent žmonės mane kaltina šia beprotybe,— atsakė Vailderis. Jis pažvelgė į merginą ir nesivaržydamas plačiai nusišypsojo.

— Ir visai teisingai?

— Manau, kad taip.

— Net perdaug teisingai,— pabrėžtinai tarė misis Vilis.— Jūra jiems brangesnė už ramų ir tykų namų židinį.

Gertrūda nieko nebeklausinėjo: įsmeigusi akis į denį, ji susimąstė, lyg negalėdama atsistebėti, kaip ydingi polinkiai paskatina žmogų išsižadėti malonios namų aplinkos ir, kaip jai pačiai teko įsitikinti, verčia ieškoti pavojų.

— Man tai tikrai negalima taikyti šio kaltinimo,— sušuko Vailderis.— Laivas visuomet buvo mano vieninteliai namai.

— Ir aš daug savo gyvenimo metų praleidau plaukiodama,— tęsė guvernantė, kurios sąmonėje iškilo tolimos praeities vaizdai. — Daug mano dienų prabėgo jūroje, čia patyriau ir laimę, ir sielvartą, o šis laivas — tai jau nebe pirmas karališkasis kreiseris, į kurį likimas teikėsi mane nublokšti. Bet, matyt, nuo to laiko papročiai pasikeitė ar, gal būt, mano atmintyje jau pradeda blėsti įspūdžiai, kurie buvo taip giliai į ją įsirėžę. Štai, pavyzdžiui, misteri Vailderi, argi taip priimta, kad visiškai nepažįstamam žmogui būtų patikėta vadovauti karo laivui?

— Žinoma, ne.

— Ir vis dėlto nuo tos akimirkos, kai po katastrofos, šiaip taip paspruke nuo bangų, patekome į šį laivą, jūs, jei neklystu, einate pirmojo padėjėjo pareigas.

Vailderis vėl nukreipė akis į šalį ir, tik gerokai pagalvojęs, kaip čia tiksliau išsireiškus, atsakė:

— Į karininko laipsnį visada žiūrima su pagarba. Dėl to aš ir nusipelniau to pasitikėjimo, apie kurį jūs kalbate.

— Vadinasi, jūs — karaliaus laivyno karininkas?

— Karo laive niekas ir nebūtų pripažinęs kitokio laipsnio. Mirus pirmajam padėjėjui, jo vieta šiame. . . kreiseryje liko laisva. Nežinau, kam čia labiau pasisekė — ar laivui, ar man pačiam, bet aš kaip tik pasipainiojau tuo metu ir tą vietą užėmiau.

— Bet pasakykite man dar vieną dalyką,— tęsė guvernantė, nutarusi pasinaudoti proga ir išsiaiškinti viską, kad neliktų jokių abejonių,— argi priimta, kad karo laivo karininkai įgulos akivaizdoje vaikščiotų apsiginklavę, kaip aš matau čia?

— Tokia jau mūsų vado valia.

— Tasai vadas, matyt, sumanus jūreivis, bet jo užgaidos ir skonis tokie pat keisti, kaip ir jo veidas. Aš esu jau kažkur jį mačiusi ir, rodos, ne per seniausiai.

Kelias minutes misis Vilis tylėjo. Visą tą laiką ji nenuleido akių nuo ramios sustingusios figūros. Stovėdamas nuošalyje nuo tos minios, kurią taip sumaniai buvo pajungęs savo valiai, vadas vis dar atrodė apgaubtas didžiausios rim-

ties. Neatitraukdama nuo jo akių, guvernantė atidžiai jį apžiūrėjo, stengdamasi nepraleisti nė vienos smulkmenos jo išvaizdoje. Pagaliau, giliai atsidususi, ji prisiminė esanti ne viena — juk Gertrūda su Vailderiu laukia, ką ji daugiau pasakys. Žinodama, kad jos išsiblaškymas nenustebins Gertrūdos, nes ši jau seniai prie to pripratus, ji nė kiek nesumišusi vėl apie tą patį prašneko, kreipdamasi į Vailderį.

— Ar jūs jau seniai pažįstate kapitoną Haidegerį?

— Mums yra tekę susitikti anksčiau.

— Atrodo, kad jo pavardė vokiška. Bet aš tikrai nesu jos girdėjusi, nors buvo laikai, kai pažinojau visus jo rango karininkus, bent jau iš pavardės. Ar jo šeima seniai gyvena Anglijoje?

— Į tą klausimą geriausiai galėtų atsakyti jis pats,— tarė Vailderis, su džiaugsmu pastebėjęs, kad tas, apie kurį kalbama, eina jų pusėn.— O kol kas, madam, pareigos verčia mane pasišalinti.

Vailderis ėjo nenoromis, ir jeigu jo bendrakeleivėms būtų kilęs toks įtarimas, jos neabejotinai būtų pamačiusios, su kokiu nepasitikėjimu jis stebi, kaip vadas su jomis sveikinasi. Tačiau Korsaro laikysena nenusipelnė tokio pavydingo sergėjimo. Priešingai, jis buvo šaltas ir susimąstęs ir, matyt, užkalbino jas ne todėl, kad jam būtų malonus tas bendravimas, bet tiesiog jausdamas svetingumo pareigą. Tiesa, jis buvo malonus, jo balsas švelnus, kaip tas gaivinantis vėjelis, kuris dvelkė nuo iškilusių horizonte salų.

— Štai reginys,— tarė jis, rodydamas į melsvą siaurutį žemės kraštelį,— kuris taip džiugina sausumos gyventoją, o jūreiviui kelia siaubą.

— Argi jūreiviai taip neapkenčia tų vietų, kur gyvena ir džiaugiasi gyvenimu milijonai kitų žmonių? — paklausė Gertrūda, į kurią jis daugiausia ir kreipėsi. Jos balsas buvo toks nuoširdus, jog vien iš to buvo galima spręsti, kad jos tyras protas nė neįtaria, kas per žmogus stovi prieš ją.

— Įskaitant ir mis Greison,— atsakė tas, linktelėdamas ir nusišypsodamas pusiau ironiškai, pusiau žaismingai.— Po visų negandų, kuriuos patyrėte, net man, tokiam užkietė-

jusiam ir atkakliam jūrų vilkui, suprantamas jūsų biaurėjimasis vandenynu. Ir vis dėlto, kaip matote, jūra taip pat savotiškai žavi. Juk visame tame žemyne nėra ežero, kuris būtų toks tykus ir švelnus, kaip mus supantys vandenys. Jei mes būtumėm keliais laipsniais arčiau į pietus, aš jums parodyčiau uolų ir kalnų, įlankų ir šlaitų, išmargintų žalumos, šėlstančių banginių, tingių žvejų, tolimų trobelių, iš lėto plaukiančių burių — juk toks peizažas malonus ir švelnioms moterų akims.

— Ir vis dėlto beveik visi jūsų vaizdai susiję su žeme. O aš, atsidėkodama už šias grožybes, pakviesčiau jus į šiaurę ir parodyčiau juodus grėsmingus debesis, žalią įtūžusią jūrą, sudužusių laivų ir seklumų, trobelių, šlaitų ir kalnų, iškylančių skęstančio vaizduotėje, burių, išbalintų vandens, kuriame veisiasi plėšrūs rykliai ir šlykščios sepijos.

Gertrūda jam atsakė tokiu pat linksmu tonu, bet balso virptelėjimas, kurio ji nepajėgė nuslėpti, aiškiai rodė, kad baisūs pergyvenimai vis dar gyvi jos atmintyje. Korsaras bematant tai pastebėjo. Nenorėdamas žadinti skausmingų prisiminimų, jis atsargiai ir sumaniai nukreipė pokalbį kitur.

— Kai kas mano, kad jūroje nebūna jokių pramogų,— tarė jis.— Gal kokiam apgailėtinam, namų pasiilgusiam ir jūros ligos kamuojamam ištižėliui taip ir atrodo, bet žmogus, kuris įstengia nustelbti gyvulišką šleikštulį, pasakys visai ką kita. Mes, pavyzdžiui, reguliariai rengiame balius: turime artistų, ir nors jie gal nemoka išdarinėti tokių sudėtingų pa, kaip baleto šokėjai, vis dėlto sugeba šokti net siaučiant štormui. O to juk nepadarys nė vienas sausumos akrobatas.

— Mums, neišmanėliams sausumos gyventojams, balius be moterų ne perdaug linksma pramoga.

— Hm! Aišku, būtų kur kas geriau, jeigu juose dalyvautų bent kelios damos. Be to, mes turime savo teatrą. Farsas, komedija ir tragedija pasimainydamos padeda mums leisti laiką. Štai tas vaikinas, kurs guli ant marselio rėjos kaip aptingusi gyvatė, besišildanti saulėje ant medžio šakos, moka „taip švelniai užkaukt, kaip romus balandėlis“.

O štai Momo[1] pasekėjas,— jis prajuokintų net jūros ligos kamuojamą vienuolį. Manau, geresnio pagyrimo jam nė nereikia.

— Visa tat aprašyta neblogai,— pasakė misis Vilis,— bet kai kas priklauso ir... nuo poeto ar menininko — kaip čia jus geriau pavadinus?

— Nesu nei vienas, nei antras, o tik rimtas ir teisingas metraštininkas. Bet kadangi jūs abejojate ir taip mažai pažįstate jūrą...

— Atsiprašau,— oriai pertraukė jį misis Vilis,— priešingai, aš net labai gerai ją pažįstu.

Korsaras, kurio nerimstantį žvilgsnį kur kas labiau traukė jaunas Gertrūdos veidelis, dabar nukreipė akis į misis Vilis ir taip atidžiai ir ilgai į ją žiūrėjo, jog pastaroji net sumišo.

— Matyt, jus stebina, kad moteris gerai pažįsta jūrą,— pasakė guvernantė, tikėdamasi, kad jis susimąstys dėl netikusio savo išsireiškimo.

— Kiek prisimenu, mes kalbėjome apie jūrą,— tarė Korsaras, lyg staiga pabudęs iš svajonių.— Aha, žinoma, apie jūrą, ir aš dar taip įsismaginau girdamasis. Aš jums pasakojau, kad šis laivas greitesnis už...

— Nieko panašaus! — sušuko Gertrūda, juokdamasi iš jo klaidos.— Jūs tiesiog vaizdavote jūreivių baliaus ceremonmeisterį.

— Ar nenorėtumėte pašokti menuetą? Gal savo grakštumu suteiktumėt mano laivui šią garbę?

— Aš, sere? Bet su kuo gi? Nebent su tuo džentelmenu, kuris taip vikriai moka suktis štormo metu?

— Jūs norėjote išsklaidyti mūsų abejones dėl jūreivių pramogų,— tarė guvernantė, rūsčiu žvilgsniu sudraudusi per daug įsismaginusią auklėtinę.

— Taip, aš to norėjau ir savo žodį ištesėsiu.

---

[1] Senovės graikų mitologijoje — pajuokos ir teatrinio meno dievas.

Pasisukęs į Vailderį, kuris stovėjo netoliese ir galėjo girdėti jų pokalbį, jis tarė:

— Šios damos abejoja, ar mes mokame linksmintis, misteri Vailderi. Tegul bocmanas sukviečia visus savo magiškąja švilpyne „padūkti".

Vailderis nuolankiai nusilenkė ir davė atitinkamą įsakymą. Po kelių akimirkų laivo centre, prie pagrindinio liuko, pasirodė žmogus su švilpuku, sidabrine grandinėle pakabintu ant kaklo. Jį skaitytojai jau matė „Surūdijusio inkaro" smuklėje, bet dabar jis atėjo su dviem padėjėjais — tokiais pat netašytais, kaip ir jis, tik šiek tiek kuklesniais. Naitingeilas papūtė savo švilpynę, ir pasigirdo ilgas šaižus švilpesys, o kai vėl įsiviešpatavo tyla, sukriokė kimiu balsu:

— Dūkite visi, kaip išmanydami. E-e-ei!

Mes jau anksčiau turėjome progos palyginti šį balsą su jaučio riaumojimu ir dabar galime tik patvirtinti šį vykusį palyginimą. Bocmano pavyzdžiu pasekė pirma vienas, paskui antras padėjėjas, ir šaukimas buvo baigtas.

Nors Gertrūdai toks kvietimas atrodė baisingas ir nesuprantamas, daugumai tų, kurie jį išgirdo, jis padarė malonų įspūdį. Vos tik bocmanas ėmė švilpti, visi jauni jūreiviai, kurie dyki gulėjo denyje, išsitiesę visu ūgiu, pakėlė galvas ir sukluso. Taip paklusnūs spanieliai pastato ausis, išgirdę šeimininko balsą. Bet kai tik Naitingeilas ištarė magišką žodį ir, kaip paprastai, užbaigė savo kreipimąsi magišku šūksniu, jūreiviai, iki šiol šnekučiavęsi pusbalsiu, sutartinai suklego. Visa apatija kaip mat išgaravo. Jauni vikrūs marsininkai puolė kiekvienas prie savo stiebo ir, užšokę ant vantų, ėmė kopti siūbuojančiomis virvinėmis kopėčiomis, tartum pavojų pajutusios voverės į savo dreves. Rimtesni ir nerangesni bako jūreiviai, patrankininkai ir vairininkai, mažiau įgudę ir apstulbę deninininkai, visai dar neišprusę ir ne juokais išsigandę sargybiniai — visi kaip vienas instinktyviai nuskubėjo į savo vietas; apsukresni galvojo, kokį čia pokštą iškrėtus draugams, o neišmanėliai, jausdami savo žioplumą, šoko tartis, kaip bendromis jėgomis apsigynus.

Bematant nuo marsų ir rėjų jau aidėjo juokas ir sąmojai — tai džiūgaujantys jūreiviai, pakibę aukštybėse, skelbė savo sumanymus draugams arba nėrėsi iš kailio, ieškodami būdų pasismaginti kitų sąskaita. Tuo tarpu ant škancų ir aplink grotstiebį sustojo būrelis ir vis dirsčiojo įtariomis akimis į viršų, kas aiškiai rodė, kaip baugu naujokams įsijungti į šias juokų varžybas. Tačiau tvirti, rimtai nusiteikę priešakinio denio jūreiviai stovėjo savo vietose, kupini nepalaužiamo ryžto, kas liudijo, kad jie pasitiki savo jėgomis ir kad jiems jau seniai pažįstami ne tik pavojai, tykantys jūroje, bet ir šios išdaigos.

Visoje kleganėioje maišatyje sustojo atskirai dar vienas būrelis žmonių. Skubotumas ir ryžtingumas rodė, kad jie puikiai supranta, jog šitokiu atveju svarbiausias dalykas — susitelkimas, ir kad jie seniai įpratę veikti sutartinai. Tai buvo išdresiruoti generolo pavaldiniai; jie ir tikrieji jūreiviai beveik instinktyviai jautė vieni kitiems antipatiją, kuri dėl tam tikrų suprantamų priežasčių šiame laive buvo taip kurstoma, jog dažnai pasireikšdavo audringais ir kone maištingais vaidais. Jų buvo apie dvidešimt, ir jie kaip mat susirinko. Nors šitokia linksma proga jiems teko išsiskirti su šaunamaisiais ginklais, bet iš griežtų, žandenomis apžėlusių jų veidų buvo aiškiai matyti, kad, jeigu tik prireiks, jie nedvejodami griebsis durtuvų, kuriuos laikė pasikabinę per petį. Jų vadas ir kiti karininkai, nenorėdami varžyti besilinksminančių jūreivių laisvės, pasitraukė į vairagalį.

Šie pasiruošimai užtruko vos kelias minutes. Bet kai tik marsininkai įsitikino, kad visi jų nevykėliai ir žiopliai apsaugoti nuo piktų išdaigų, kurios jiems grėsė iš susibūrusių apačioje jūreivių, jie tiksliai įvykdė bocmano įsakymą ir pirmieji pradėjo dūkti.

Visokiausi kubiliukai ir kibirai, kurie daugiausia turėjo praversti gaisro metu, netrukus, kadaruodami ant virvių, pritvirtintų prie rėjų galų, leidosi jūron. Nors denyje jūreiviai ir visaip trukdė, jų nerangios pastangos buvo nesėkmingos — odiniai indai kaip mat prisisėmė vandens ir

vėl pakilo ant rėjų. Ne vienam užsižiopsojusiam denininkui ir nepaslankiam kareiviui teko kur kas intymiau, negu būtų norėjęs, susipažinti su ta stichija, kuriai tarnavo. Kol pokštai buvo nukreipti į dar neišprususius naujokus, marsininkai šėlo, nebijodami dėl savo kailio: bet vos tik buvo įžeistas vieno patrankininko orumas, visas būrys jaunesniųjų karininkų ir bakininkų sutartinai šoko keršyti už tą nuoskaudą. Jie davė atkirtį taip greitai ir sumaniai, jog buvo aišku, kad vyresniems jūreiviams vieni niekai kitus sudoroti. Jie atsigabeno į laivo priekį gaisrininkų šliauką, nukreipė ją į artimiausią marsą, ir ji, tartum tvirtai stovinti baterija, praskynė kelią tolimesniam puolimui. Marsininkai, ką tik juokęsi ir plepėję, spruko gelbėtis: vieni nusileido žemyn, kur jų negalėjo pasiekti vandens čiurkšlė, kiti persikėlė į gretimus marsus, karstydamiesi lynais svaiginančiame aukštyje, kuris atrodė prieinamas tik tokiems vikriems padarams, kaip voverės ar beždžionės.

Paskatinti pasisekimo, įdūkę jūreiviai dabar ėmė kalbinti kareivius, kad tie juos paremtų. Kiaurai peršlapę, bet degdami nekantrumu atkeršyti už visokias skriaudas, šešetas kareivių, vadovaujami kapralo, kurio nupudruotas viršugalvis, gavęs gerą porciją vandens, virto tešlos gumulu, bandė įsirangyti į lynus, bet tas jiems buvo sunkiau, negu pralaužti mūro sieną. Įsilinksminę patrankininkai ir vairininkai, apsvaigę nuo pasisekimo, ragino juos nepasiduoti. O Naitingeilas ir jo padėjėjai šaipėsi patyliukais, kartkartėmis sušvilpdami ar padrąsinančiai šūkteldami: „Gyviau, gyviau!“ Pamatę šiuos drąsuolius, pamažu ir atsargiai kopiančius vantais, išsilakstę marsininkai pasijuto panašiai kaip plėšrus voras, besiartinant prie tinklo musei. Reikšmingi žvilgsniai tų, kurie liko apačioje, aiškiai sakė jūrininkams, kad kareivius reikia gerai pamokyti. Todėl, vos tik pastarieji palypėjo kiek aukščiau, koks dvidešimt marsininkų puolė prie savo aukų ir tvirtai į jas įsikibo. Vienu akies mirksniu užpuolėjai visi kaip vienas buvo sučiupti. Keli nerimstantys drąsuoliai buvo pririšti toje vietoje, kur juos nustvėrė: jie visai negalėjo priešintis, nes, būdami tokioje

aukštybėje, stipriai laikėsi abiem rankom įsikibę lynų. Likę, nelyginant burės, virvėmis buvo pritraukti prie stengų.

Bet mūsų laukia kiti svarbūs įvykiai, ir sekantį skyrių pradėsime nuo to, kas sukėlė šį siautulį.

XX SKYRIUS

Stverk kardą į rankas, kad ir medinį,
Jau maištas tęsiasi kelias dienas.

Šekspyras, „Henrikas VI"

Denio šeimininkai ir energingi marsų gynėjai nė negalvojo baigti varžybų. Kandžius žodžius dažnai lydėjo smūgiai, o kadangi šioje srityje kareiviai ir škafutininkai nenusileido savo išradingesniems kankintojams, tai daug kam kilo abejonių, kieno pergale baigsis šis susirėmimas. Tačiau garsioji Naitingeilo švilpynė ir jo kimus balsas tolydžio primindavo abiem pusėms, kad per daug neįsidūktų. Pratisas šaižus švilpesys ir žodžiai: „Ei, jūs, ne taip smarkiai!" kol kas suvaldydavo įsiaudrinusius kovotojus, kai koks nors žodis per daug užgaudavo ūmų kareivį arba kerštingą, nors gal ne tokį karštą juto jūrininką. Bet vadas, kuris paprastai budriai sekdavo kiekvieną pavaldinių judesį, savo neapdairumu vos neužsitraukė rimtesnės bėdos.

Vos tik įgula pradėjo grubias linksmybes, apie kurias mes ką tik papasakojome, Korsaro nuotaika, ūmai atleidus disciplinos vadeles, pasikeitė. Linksmas žaismingumas, kai jis šnekino viešnias (arba belaisves — nežinia, kuo teikėsi jas laikyti), dabar praėjo, jo veidas susimąstė ir apsiblausė. Akyse nebežybčiojo įnoringo sarkastiško linksmumo kibirkštėlės, kurias kartais galėdavai pamatyti; jo žvilgsnis tapo susikaupęs ir griežtas. Jis vėl pasinėrė mintyse, kurios taip dažnai temdė jo veidą, kaip kad niūrus šešėlis temdo siūruojančių prinokusių javų auksinį žvilgesį.

Kol daugumas tų, kurie nedalyvavo komiškose įgulos pramogose, pagauti bendros nuotaikos, vieni su nuostaba, kiti su nepasitikėjimu stebėjo šias linksmybes, Korsaras, sprendžiant iš visko, liko joms abejingas. Tiesa, kartkartėmis, pakėlęs akis, jis žvilgterdavo į vikruolius, besikarstančius vantais it voverės, arba nukreipdavo žvilgsnį į mažiau apsukrius denio gynėjus, bet iš abejingos ir apatiškos jo minos buvo aišku, kad jo sąmonę pasiekia tik migloti neteisingi vaizdai. Kai jis retkarčiais pažvelgdavo į misis Vilis ir jos gražiąją auklėtinę, susidomėjusią linksmybėmis, iš jo akių matei, koks jis susijaudinęs. Tik iš šių trumpų, bet daug sakančių žvilgsnių, tebuvo galima spėti, kas sukelia jo jausmus. Tačiau ir akyliausiam stebėtojui būtų reikėję gerokai pasukti galvą, norint nustatyti, kas būtent taip jį sujaudino. Kartais atrodė, kad jis nebegali atsispirti kokiai nors nuodėmingai palaidūniškai aistrai; antra vertus, kai jis dirsteldavo į orų ir griežtą, bet vis dar patrauklų guvernantės veidą, jis sudvejodavo, ir jo akyse atsispindėdavo pagarba, kurios negalėtum supainioti su jokiu kitu jausmu.

Įgula vis dūko; kartais tai buvo linksmi pokštai, iš kurių išgąsdinta Gertrūda šypsodavosi, bet aplamai jie pasižymėjo grubumu ir tais pykčio išsiveržimais, kurie kiekvieną akimirką gali niekais paversti discipliną tokiame laive, kur vienintelė priemonė, užtikrinanti tvarką, yra betarpiškas paklusnumas karininkams. Vanduo bėgo per visus denius, o neretai jo purslai pasiekdavo net ypatingai saugomą jutą. Norėdami kaip reikiant įsiutinti denininkus, esančius prastesnėse pozicijose, marsininkai griebėsi visų išmonių, kurias tik galima panaudoti panašiais atvejais; nors ir tie, kurie stovėjo apačioje, taip pat nesnaudė ir stengėsi atkeršyti visais prieinamais būdais. Štai, pakibę po marsu, kadaravo šalia kits kito škafutininkas ir meitėlis; o štai kareivis, pririštas prie lyno, turėjo norom nenorom kęsti jam ant peties patupdytos beždžionės mylavimus. Išdresiruota panašioms išdaigoms, apsiginklavusi šukomis, ji taip rimtai ir atidžiai žvelgė į savo auką, lyg būtų tikrai mokiusis kirpimo meno. Visi šie grubūs pokštai ir piktos išdaigos rodė,

kad tiems žmonėms, pripratusiems prie geležinės drausmės, kuri būtina tvarkingame karo laive ne tik saugumo, bet ir ramybės sumetimais, buvo suteikta neleistina laisvė.

Staiga, nustelbdamas šį audringą triukšmą, tarsi iš pačių vandenyno gelmių kažkas sušuko laivo pavadinimą — balsas pasigirdo per garsintuvą prie išorinio kliuzo angos.

— Kas kreipiasi į „Delfiną"? — paklausė Vailderis, pastebėjęs, kad laivo vadas visai to balso nepaiso, lyg nenuvokdamas, kas vyksta aplinkui.

— Prie jūsų kilio pats dievas Neptūnas.

— Ko tas dievas pageidauja?

— Jis sužinojo, kad į jo valdas pateko svetimšaliai, todėl prašosi priimamas į puošnųjį „Delfiną" — juk reikia išsiaiškinti, kur ir ko jie plaukia, ir patikrinti laivo žurnale, kas tai per žmonės.

— Labai malonu. Įkelkite senį į laivą iš priešakio: tokiam prityrusiam jūreiviui nedera lįsti per kajutės langą.

Čia pokalbis nutrūko, kadangi Vailderis, kuriam buvo šlykšti ši juokdario rolė, apsisuko ir nuėjo.

Netrukus į laivą įžengė atletiško sudėjimo jūrininkas, lyg tikrai iškilęs iš gelmių tos stichijos, kurios dievybę vaizdavo. Su varvančia plaušine vietoj žilų garbanų, pečius lyg savotiška mantija apsivyniojęs dumbliais, kurių ištisi plotai driekėsi abipus laivo, rankoje jis laikė trišakį iš trijų gražiai sudėtų smaigų, pritvirtintų prie kobinio koto. Pasipuošęs tokiu apdaru, vandenyno viešpats — o iš tikrųjų bako vyresnysis — oriai ir didingai žengė per denį, lydimas ištisos svitos barzdotų nimfų ir najadžių, apsivilkusių tokiais pat komiškais rūbais, kaip ir jis pats. Priėjęs škancus, kur stovėjo karininkai, jūrų valdovas pasveikino juos, plačiai mostelėjęs skeptru, ir vėl užvedė kalbą, o Vailderis, matydamas, kad vadas vis dar kažko užsigalvojęs, turėjo norom nenorom jam atsakyti.

— Matau, mano sūnau, kad šį kartą išplaukei jūron tvirtu, puikiai įrengtu laivu, apsirūpinęs tauria mano vaikų komanda. Prieš kiek laiko palikote uostą?

— Maždaug prieš aštuonias dienas.

— Ne taip jau seniai, ir naujokai, matyt, dar nepriprato prie supimo. Aš lengvai juos atskiriu iš laikysenos, net kai oras ramus.

Čia generolas, su panieka žvelgdamas į šalį, paleido iš rankų bizan-vantą, į kurį buvo įsikibęs, kad būtų lengviau išlaikyti pusiausvyrą. Neptūnas šyptelėjo ir kalbėjo toliau:

— Nesiteirausiu, iš kokio uosto išplaukėt, kadangi nuo jūsų inkarų dar nenudžiūvo Niuporto vanduo. Tikiuosi, naujokų vežatės ne per daugiausia. Kadangi mano šnerves kutena maloniai kvepianti džiovinta menkė, kurią gabena Baltijos laivas, varomas pasatų maždaug už šimto lygų nuo jūsų, tai aš, ilgai nedelsdamas, patikrinsiu jūsų žmones ir išduosiu jiems dokumentus.

— Jie visi štai čia, prieš jus. Toks patyręs jūrininkas, kaip Neptūnas, ir be mano pagalbos atskirs, kam gerai pažįstama jūra.

— Tada pradėsime nuo šio džentelmeno, — tarė juokdarys, pasisukdamas į vis dar ramiai stovintį generolą. — Savo povyza jis labiau panašus į sausumos karį. Įdomu žinoti, ar daug valandų praėjo nuo to laiko, kai jis išplaukė į pirmąją kelionę.

— Manau, jam teko daug plaukioti, ir drįstu pareikšti, kad jis jau seniai atidavė jūsų didenybei priklausančią duoklę.

— Na ką gi, nesiginčysiu, bet jeigu jis tikrai taip seniai draugauja su jūra, kaip jūs tvirtinate, tai pasakysiu, kad galėjo kur kas daugiau pramokti. O kaip šių damų reikalai?

— Abi jau nebe pirmą kartą jūroje, todėl jas galima praleisti, — skubiai atsakė Vailderis.

— Jaunesnioji dama tokia dailutė, jog, galimas daiktas, tikrai gimė mano valdose, — pareiškė narsusis jūrų valdovas, — bet nieks tenedrįsta tylėti, kai jį užkalbina senasis Neptūnas; jeigu jūsų malonybė per daug neprieštaraujate, prašyčiau, kad jaunoji dama pati atsakytų.

Ir, visai nepaisydamas piktai žiūrinčio Vailderio, dievo vietininkas drąsiai pasisuko į Gertrūdą:

— Jeigu, kaip girdėjau, jūs, gražioji panelyte, tikrai jau nebe pirmą kartą matote melsvas bangas, tai gal prisiminsite laivo pavadinimą ir kitas savo pirmosios kelionės smulkmenas.

Paraudęs Gertrūdos veidas bematant išbalo, kaip kartais vakaro dangus staiga įsiliepsnoja ir vėl užgęsta, atgaudamas savo perlinį grožį; tačiau jai pavyko susitvardyti ir šaltai atsakyti:

— Pasakodama šias smulkmenas, atitraukčiau jus nuo daug svarbesnių dalykų. Gal šis įrodymas jus įtikins, kad aš jau nebe pirmą kartą keliauju jūra.

Sulig tais žodžiais iš jos baltos rankutės į platų ištiestą Neptūno delną nukrito auksinė moneta.

— Vien tik begale svarbių darbų galima pateisinti, kad neprisiminiau jūsų malonybės, — atsakė įžūlusis piratas ir su grubiu mandagumu nusilenkęs įsikišo dovaną į kišenę.— Jei būčiau dirstelėjęs į savo knygas, prieš aplankydamas šį laivą, nebūčiau padaręs tokios klaidos; dabar prisimenu — aš tuomet net liepiau vienam iš savo dailininkų įamžinti gražų jūsų veidelį, kad, parvykęs namo, galėčiau parodyti žmonai. Vaikinui neblogai pavyko jus nutapyti ant indiškos austrės kiaukuto: liepsiu kopiją įdėti į koralų rėmus ir nusiųsiu jūsų vyrui, kai teiksitės jį išsirinkti.

Po to, dar kartą nusilenkęs ir kaukštelėjęs kulnimis, Neptūnas pasisuko į guvernantę ir pradėjo šią kamantinėti.

— O jūs, gerbiamoji? — paklausė jis. — Ar pirmą kartą apsilankėte mano valdose?

— Ir ne pirmą, ir ne dvidešimtą. Aš jau daug kartų esu mačiusi jūsų didenybę.

— Vadinasi, sena pažįstama! Kokioj gi platumoj mums teko pirmąkart susitikti?

— Atrodo, kad šį malonumą apturėjau prieš trisdešimt metų ties pačiu pusiauju.

— Taip, taip, aš ten dažnai buvojau, lūkuriuodamas plaukiančių nuo Indijos ir Brazilijos prekybinių laivų. Tais metais aplankiau ypač daug laivų, bet kažkaip neprisimenu jūsų veido.

— Bijau, kad per trisdešimt metų jis kiek pasikeitė, — atsakė šypsodamasi guvernantė. Kad ir liūdna, jos šypsena buvo tokia ori, jog niekas neįtartų, kad ją gali kamuoti tokia tuštybė, kaip prarasto grožio apgailestavimas. — Tąkart plaukiau karaliaus laivu, ir jis buvo ne paprasto dydžio, o trijų denių.

Čia jūrų vilkas pasiglemžė dar vieną, paslapčiomis įteiktą monetą; bet toks pasisekimas, matyt, dar labiau sužadino jo apetitą, nes, užuot padėkojęs, jis ryžosi pabandyti, ar nepavyks išvilioti dar daugiau.

— Gal būt, viskas, ką jūsų malonybė sakote, tiesa, — pareiškė jis,— bet dėl didžiulės šeimos ir karalystės negaliu pro pirštus žiūrėti į savo teises. Ar tas laivas turėjo vėliavą?

— Taip.

— Ir toji vėliava, kaip priimta, buvo iškelta ant utlegaro?

— Ji buvo iškelta ant fokstiebio kaip ir visuose viceadmirolų laivuose.

— Neblogai atsakyta, matyt, bobelės nepaimsi! — sumurmėjo dievas, kai ši gudrybė nepavyko. — Velniai griebtų — atleiskite už išsireiškimą — bet tikrai keista, kaip aš galėjau pamiršti šitokį laivą. Gal ten buvo kas itin įsidėmėtina, kas būtų galėję įstrigti man į atmintį?

Prisiminimų šešėlis užtemdė misis Vilis veidą, dirbtinis pagyvėjimas išnyko, ir, įsmeigusi akis į vieną tašką, ji, rodės, nė nepajuto, kaip ėmė garsiai reikšti į praeitį nuklydusias mintis.

— Kaip dabar prisimenu tą įnoringą berniūkštį. Tam išdykėliui buvo tik aštuoneri metai, bet jis taip gudriai apmulkino tariamą Neptūną, kad šis per savo kėslus pats tapo visų pajuokos objektu.

— Tik aštuoneri metai? — pasigirdo žemas Korsaro balsas.

— Taip, jis buvo tik aštuonerių metų, bet sumanus ir gudrus kaip senis, — tartum atsipeikėjusi iš transo, atsakė misis Vilis ir pažvelgė Korsarui tiesiai į akis.

— Tiek jau to, — tarė Neptūnas, nes jam rūpėjo kuo greičiau nutraukti kalbą, į kurią įsikišo pats rūstusis vadas. — Sakykime, kad taip ir buvo. Aš dar pavartysiu savo žurnalą. Jeigu viskas pasitvirtins, tai keliaukite sau laimingai, bet jei ne, tai paleisiu prieš jus vėją; o sąskaitas suvesti nebus vėlu ir tada, kai susidorosiu su danu.

Tai pasakęs, jūrų viešpats skubiai pasitraukė nuo karininkų ir pasuko į kareivius, kurie stovėjo, susimetę į krūvą, jausdami širdies gilumoje, kad per tokį nuodugnų patikrinimą kiekvienam gali prireikti draugo paramos. Puikiai žinodamas jų audringo gyvenimo smulkmenas ir slapčia prisibijodamas, kad kas neužgrobtų jo valdžios, Neptūnas parinko iš jų tarpo dar visai neišprususį kareivuką ir įsakė savo palydovams išvilkti į priekį, kur, jo manymu, būtų daug saugiau tęsti žiaurias savo išdaigas. Bet kareiviai, ir taip jau išerzinti bendro juoko, ryžosi nepasiduoti ir stojo ginti savo draugą. Įsiliepsnojo ilgas, triukšmingas ir apmaudingas ginčas, kurio metu abi pusės stengėsi išsaugoti savo teisę veikti taip, kaip jiems patinka. Žodis po žodžio, ir priešininkai netrukus perėjo prie įprastinių karo veiksmų. Kaip tik tą akimirką, kai laivo saugumas pakibo ant plauko, generolas nusprendė išreikšti pasipiktinimą, kuris vis kaupėsi jo širdyje, matant, kaip šiurkščiai pažeidžiama karinė drausmė.

— Aš protestuoju prieš šiuos maištingus, kario orumą žeminančius veiksmus,— tarė jis, kreipdamasis į vis dar susimąsčiusį laivo vadą. — Tikiuosi, man pavyko išugdyti savo žmonėms tikrą kario narsumą. Nekalbant apie įprastą (ir netgi naudingą) kareivio pėrimą rimbu, niekas jam nedaro didesnės negarbės, kaip šitoks tyčiojimasis. Todėl atvirai įspėju visus: kiekvienas gaus į kailį, kas užkabins mano žaliūką, jeigu tik šis nebus, kaip jau minėjau, pažeidęs drausmės.

Kadangi generolas nė nebandė kalbėti tylesniu balsu, jo žodžiai pasiekė visų pavaldinių ausis ir, kaip buvo galima tikėtis, atitinkamai juos paveikė. Seržantas iš visų jėgų trenkė kumščiu jūrų viešpačiui, šio veidas apsiliejo krauju,

tuo pačiu išduodamas, kad jis paprastas mirtingasis. Norom nenorom priverstas įrodyti savo narsumą, augalotasis jūreivis, nesigailėdamas jėgų, mikliai atsakė į šį pasveikinimą, kaip to reikalavo susidariusios aplinkybės. Šis nepaprastas lipšnumas, kurį parodė vienas kitam tokie žymūs asmenys, buvo tartum signalas jų pavaldiniams, ir jie bematant griebėsi visuotinių karo veiksmų. Bruzdesys, kilęs prasidėjus grumtynėms, patraukė Fido dėmesį: pažvelgęs nuo rėjos ir supratęs, kokios ten vyksta pramogos, jis paliko savo draugą ir, įsikibęs į bakštagą, lengvai ir vikriai kaip beždžionė nusliuogė ant denio. Jo pavyzdžiu pasekė ir kiti marsininkai. Atrodė, kad drąsiems kareiviams nėra jokios vilties atsispirti jau vien dėl to, kad priešininkų tokia daugybė. Bet kupini tvirto ryžto ir užsidegę aršia neapykanta, šie išmankštinti kariai nė nemanė sprukti, o, priešingai, dar glaudžiau susitelkė. Bematant jų rankose sužvilgo durtuvai. Tuo tarpu jūreiviai, stovėję atokiau, ėmė stvarstyti pusietes, tuos karo papuošalus, kurie buvo pritaisyti prie apatinės stiebo dalies.

— Stok! Liaukitės! — suriko Vailderis, braudamasis į minią ir vaikydamas ją į visas puses. Vien pagalvojęs, koks baisus pavojus grėstų beginklėms moterims, jei ši įsisiautėjusi, paklaikusi įgula nenurimtų, jis švaistėsi lyg paklaikęs. — Šalin! Nepriештarauti, kam brangi gyvybė! O jūs, sere, kurs laikote save tokiu šauniu kariu, sudrausminkite savo žmones — taip, aš kreipiuosi į jus.

Generolas ir taip buvo pasipiktinęs ką tik aprašytais įvykiais, be to, jam pačiam irgi ne mažiau rūpėjo išsaugoti tvarką laive, todėl jis tuoj paklausė Vailderio. Nuo jo neatsiliko ir jaunesnieji karininkai, kurie puikiai žinojo, kad ne tik jų ramybė, bet ir gyvybė priklauso nuo to, ar pavyks užtvenkti taip netikėtai išsiveržusį srautą. Bet jie tik dar kartą pamatė, kaip sunku išsaugoti autoritetą, jeigu jis neturi tvirto teisėtos valdžios pagrindo. Bako vyresnysis, Neptūno drabužius nusimetęs, remiamas savo narsių pavaldinių, ėmė ruoštis mūšiui, kuris galėjo jam suteikti nemirtingą šlovę daug greičiau už ką tik išsižadėtą rolę. Iki tol kari-

ninkai iš dalies grasinimais, iš dalies įkalbinėjimais vis dar pajėgė suvaldyti įgulą, nes dar ėjo tik pasiruošimai, o ne atviros muštynės. Bet štai kareiviai griebėsi ginklo, ir bematant jūrininkai, apsirūpinę daugybe iečių ir kitokių įrankių iš laivo skersinių ir svertų, sustojo dviem dideliais būriais abipus grotstiebio. Keli patrakėliai iš jūreivių tarpo net atsuko patranką į denį, taikydamiesi vienu šūviu nušluoti pusę škancų. Žodžiu, siautulys pasiekė tokį laipsnį, kad mažiausias išsišokimas iš bet kurios pusės galėjo sukelti laive plėšikavimą ir skerdynes. Aistras kaitino patyčios iš nešvankių lūpų, kurios prasičiaupdavo tik tam, kad visaip plūstų ir dergtų savo priešininkus.

Per tas kelias minutes, kol kaupėsi nelemti ir grėsmingi maišto požymiai, žmogus, kuriam labiau už visus kitus turėjo rūpėti drausmės išsaugojimas, parodė nepaprastą abejingumą, lyg visiškai nenuvokdamas, kas vyksta jo pašonėje. Sunėręs ant krūtinės rankas ir įsmeigęs akis į ramutėlį vandenyną, jis stovėjo sustingęs lyg stiebas, prie kurio buvo prisišliejęs. Jis jau seniai buvo pripratęs prie tokių triukšmingų scenų, kaip ta, kurią ką tik pats išprovokavo, ir visai nepaisė padrikų šauksmų. Jo ausims atrodė, kad čia tik įprastas sambrūzdis, be kurio neapsieina šios grubios pramogos.

Tačiau jam pavaldūs karininkai pasirodė kur kas veiklesni. Vailderiui pavyko atstumti didžiausius smarkuolius, o jo padėjėjai, suprasdami savo atsakomybę, nedelsdami šoko į susidariusį tarp priešininkų tarpą. Bet šis trumpalaikis laimėjimas galėjo nekaip baigtis, mat, galvodamas, kad maišto dvasia jau palaužta, mūsų drąsuolis ryžosi dar labiau sustiprinti savo pranašumą ir griebė vieną iš įžūliausių vadeivų, tačiau bematant prišoko koks dvidešimt jo bendrininkų, ir belaisvį plėšte išplėšė Vailderiui iš rankų.

Tą nelemtą akimirką, kai naujojo kapitono padėjėjo autoritetas ir taip jau susvyravo, minioje pasigirdo balsas:

— Kas per vienas tasai žmogus, kurs vaizduoja „Delfino“ vadą? Kaip jis čionai pateko? Kur jis išmoko savo amato?

— Taip, taip, — pasigavo kitas grėsmingas balsas,— kur dingo bristolietis, kurį jis turėjo įvilioti į mūsų žabangas? Ar ne dėl jo stoviniavome uoste ir sugaišome tiek puikių dienų?

Triukšmingas niurnėjimas, kuriuo minia atsakė į tuos žodžius, pakankamai aiškiai įrodė, kad ir šiame laive nežinomam karininkui sekasi nė kiek ne geriau, negu „Karolinoje". Abi pusės vieningai pasmerkė jo įsikišimą. Ir vieni, ir kiti nešykštėjo nedviprasmiškų pastabų ir kandžių žodžių, įžeidžiančių jo kilmę.

Nė kiek nepabūgęs pavojaus, Vailderis tik su panieka šyptelėjo, kviesdamas priešininkus išeiti į priekį ir apginti savo žodžius, susirėmus su juo.

— Tik paklausykite! — šaukė minia.

— Jis kalba su mumis kaip karaliaus karininkas, gaudantis kontrabandininkus! — suriko vienas.

— Tyli kiaulė gilią šaknį knisa,— tarė antras.

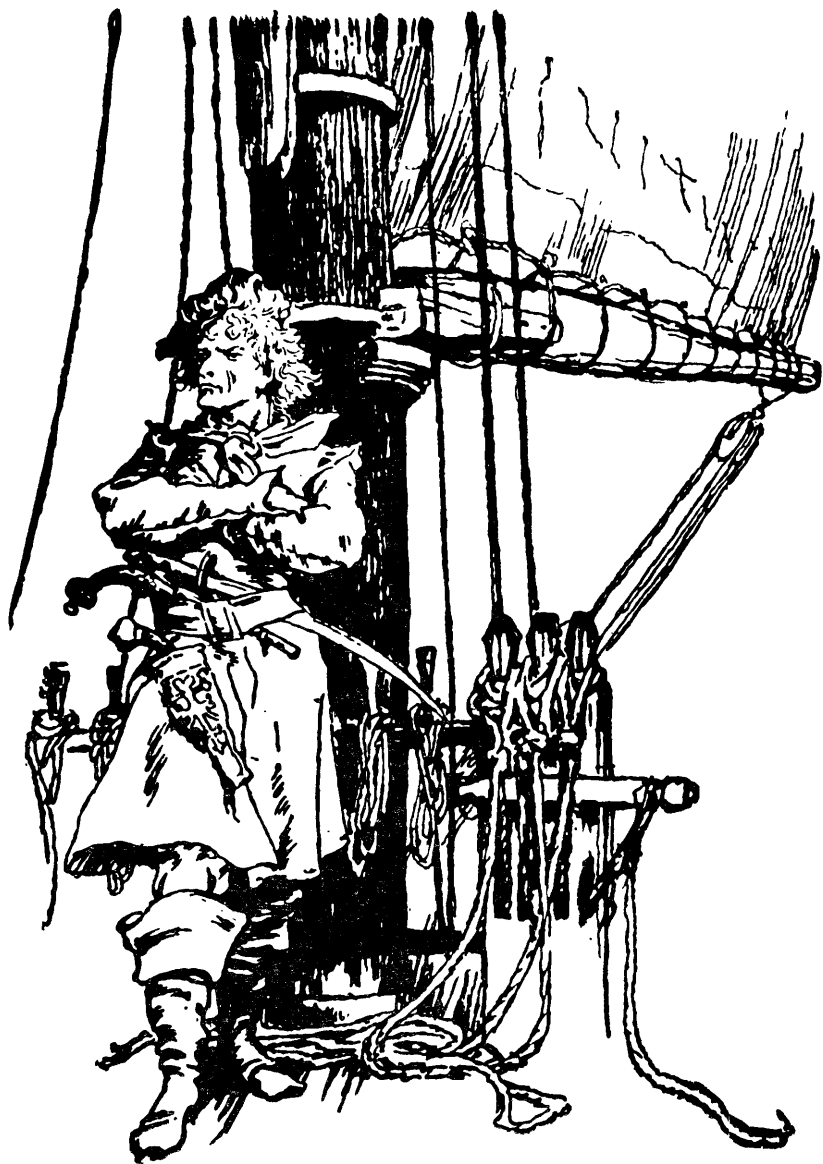
— Jis tik visiems nelaimę neša! — suriko trečias.

— Kol jis neišsinešdins iš „Delfino", bėdų neišvengsime!

— Į vandenį jį! Išmest už borto tą akiplėšą! Į vandenį, kur nukeliavo ne vienas toksai šaunuolis! — suriko iš karto koks dešimt žmonių, ir keli šokosi įrodyti, kad nedels įvykdyti savo grasinimą.

Bet tą pačią akimirką iš minios išsiveržė du vyrai ir kaip alkani liūtai puolė prie Vailderio, pastodami kelią jo priešams. Tas, kurs šoko gelbėti pirmasis, drąsiai sutiko puolančius jūreivius ir, smogęs triuškinantį smūgį, partrenkė buvusį Neptūną kaip šiaudų kūlį. Neatsiliko ir antrasis. Pabūgusi savo gretų skilimo, minia ėmė trauktis, o Fidas — nes tai buvo jis — nesiliovė grūmojęs didžiuliu, sunkiu kaip patrankos sviedinys kumščiu ir apsiputojęs nirtulingai rėkė:

— Šalin, jūs šunsnukiai! Šalin! Ir kaip jums, nevidonams, ne gėda užsipulti vieną žmogų, ir dar karininką? O koks tai karininkas! Jūs tokio ir nesapnavot! Jūs net jo puspadžio neverti. Kažin ar iš jūsų kas sugebėtų taip

sumaniai įvairuoti sunkų laivą į siaurą sąsiaurį, kaip tai padarė misteris Haris. . .

— Pasitraukit! — sušuko Vailderis, įsibrovęs tarp savo gynėjų ir priešų. — pasitraukit, sakau jums! Aš pats vienas susidorosiu su tais įžūliais nenaudėliais.

— Į vandenį jį! Visus juos į vandenį, — sumaurojo jūrininkai. — Ir tuos du niekšus drauge su juo!

— Nejaugi jūs taip ir tylėsite, laukdamas, kol jūsų akivaizdoje įvyks žmogžudystė? — sušuko misis Vilis, pašokusi iš savo vietos ir energingai pagriebusi Korsarą už rankos.

Šis krūptelėjo, tartum ūmai prikeltas iš miego, ir įdėmiai pažvelgė jai tiesiai į akis.

— Žiūrėkit! — tęsė ji, rodydama žemyn į įtūžusią minią, kuri buvo vėl bepuolanti savo auką. — Žiūrėkit, jie nori užmušti jūsų karininką, o jo niekas negina.

Šaltas it marmuras Korsaro veidas kaip mat pasikeitė. Vos tik dirstelėjęs į apačią, jis tuoj suprato, kuo viskas gali baigtis, ir kraujas suplūdo jam į veidą. Pagriebęs virvę, nusvirusią nuo rėjos viršum galvos, jis įsibėgėjo ir akimirksniu nusileido į patį minios vidurį. Abi pusės prasiskyrė, baisingas triukšmas, kuris dar ką tik būtų nustelbęs krioklio gausmą, ūmai nutilo, ir stojo mirtina tyla.

Išdidžiai ir valdingai mosikuodamas ranka, Korsaras prašneko paprastai, be jokių grasinimų, tik gal kiek tyliau, kaip visada. Bet kiekviena tyliausia jo balso gaidelė pasiekdavo netgi tuos, kurie stovėjo pačiame gale, todėl niekam nekilo abejonių dėl jo žodžių prasmės.

— Vadinasi, maištas! — su ironija ir paniekinamai tarė jis. — Atviras, žiaurus, kruvinas maištas! Tur būt, jums gyvent nusibodo, ar ką? Ar atsiras jūsų tarpe bent vienas, kurs parodys pavyzdį, pasiaukodamas kitų labui? Jei yra toksai, tai tegul jis pakelia ranką, pakrutina pirštą ar mirkteli. Tegul ištaria bent žodį, pažiūri man į akis, tegul kokiu nors ženklu, judesiu ar atodūsiu išdrįsta parodyti, kad jis gyvas padaras!

Korsaras nutilo. Tokia didžiulė ir nesugriaunama buvo

jo valia aplinkiniams, jog šioje žiaurių įtūžėlių minioje neatsirado nė vieno drąsuolio, kurs būtų ryžęsis mesti jam iššūkį. Ir jūrininkai, ir kareiviai stovėjo tylutėliai, sutramdyti ir paklusnūs, kaip prasikaltę vaikai, kurie jaučia, kad, dabar įkliuvę, neišvengs pelnytos bausmės. Matydamas, kad niekas nepratarla nė žodžio, nepajuda iš vietos, net nedrįsta pažvelgti jam į akis, veriančias juos atkakliu žaižaruojančiu žvilgsniu, Korsaras tęsė tuo pačiu žemu valdingu tonu:

— Gerai. Atrodo, kad atėjote į protą. Jūsų laimė, kad taip atsitiko. Pasitraukit iš čia, sakau, pasitraukit. Jums ne vieta škancuose.

Jūrininkai, supę jį iš visų pusių, žengė kelis žingsnius atgal.

— Sudėkit į vietą ginklus. Dar turėsite progos juos panaudoti — kai bus reikalas, aš pasakysiu. O jūs, šaunuoliai, kurie sauvališkai stvėrėte ietis, žiūrėkit, kad nenusviltumėte pirštų.

Koks dvylika ietkočių tučtuojau nukrito ant denio.

— Ar laive yra būgnininkas? Tegul ateina!

Pasirodė nustėrusi, drebanti žmogysta, kuriai, matyt, tik beviltiško instinkto dėka pavyko surasti savo instrumentą.

— Mušk būgną kuo garsiau, kad iš karto matyčiau, kam vadovauju — ar tvarkingai ir drausmingai įgulai, ar gaujai nenaudėlių, kuriais negalima pasitikėti, kol gerai neiškarši jiems kailio.

Iš pirmų būgno taktų visi suprato, kad tai pavojaus signalas. Minia tuoj išsiskirstė, ir visi tylomis patraukė į savo postus; pabūklininkai, ką tik laikę patranką į denio pusę, atsuko ją atgal su tokiu vikrumu, koks tikrai galėtų praversti kovos metu.

Per visą tą laiką Korsaras neparodė nei pykčio, nei susierzinimo ir į viską žiūrėjo su didžiausia panieka. Jis atrodė nepaprastai pasitikintis savimi, ir nė nepamanytum, kad jam sunku susivaldyti ir išsaugoti šaltą protą. Ir dabar, kai komanda paklususi grįžo į savo postus, jis visai neapsidžiaugė, lygiai kaip nebuvo išsigandęs baisios audros, kuri prieš valandėlę vos nesugriovė jo autoriteto. Užuot

skubėjęs visus išvaikyti, jis žiūrėjo, kad viskas būtų daroma pagal etiketą, kas šitokiu atveju jau seniai tapo tradicija.

Karininkai vienas po kito ėjo prie jo ir raportavo, kad jų daliniai pasiruošę mūšiui, kaip priimta daryti, pasirodžius priešui. Marsininkai ir burininkai visi buvo savo vietose, patrankų sviediniai ir stabdikliai išdėlioti, parako sandėlis atidarytas, ginklai išimti iš dėžių; žodžiu, pasiruošimai buvo kur kas rimtesni, negu per kasdienes pratybas.

— Nuleist rėjas! Pritvirtinti škotus ir falus! — tarė Korsaras pirmajam padėjėjui, kuris karo reikaluose parodė ne mažesnį sumanumą, kaip iki šiol jūreivystėje. — Duokite denininkams ietis ir kirvius, sere, parodysim tiems vyrukams, kad nebijome jiems patikėti ginklų.

Įsakymas buvo tiksliai įvykdytas. Po to įsiviešpatavo toji gili, iškilminga tyla, dėl kurios laivas, pasiruošęs mūšiui, atrodo toks įspūdingas, kad pavergia visus, net prie to iš pat vaikystės pripratusius. Tokiu būdu sumaniam šios užkietėjusių plėšikų gaujos vadui pavyko sutramdyti jų siautėjimą disciplinos pančiais. Įsitikinęs, kad jo įvestas karo stovis, kai užtenka ištarti žodį ar net įžūliai pažvelgti ir bematant būsi nubaustas, pakankamai ataušino maištingus komandos protus, Korsaras pasitraukė su Vailderiu, liepęs šiam paaiškinti, kas įvyko.

Nors mūsų nuotykių ieškotojui ir buvo įgimtas gailestingumas, jis, kaip tikras jūreivis, maištą laikė nusikaltimu. Net jeigu jis ir būtų primiršęs, kaip vos pavyko išsigelbėti iš grimztančios „Karolinos“, vis tiek gyvenimo patirtis jį buvo išmokiusi jokiu būdu neatleisti vadelių, nes dažnai vien tik griežčiausia drausmė gali pažaboti tokius riaušininkus, kurie, atskirti nuo visuomenės, nejausdami moterų įtakos, dirginami nuolatinių susidūrimų ir vaidų, lengvai ima maištauti. Kad ir nejausdamas jiems ypatingos pagiežos, Vailderis nieko nenuslėpė, nešvelnino ir išdėstė Korsarui viską be jokių pagražinimų, taip, kaip iš tikrųjų buvo.

— Vien pamokymais tų žmonių nesuvaldysi,— atsakė šis savotiškas vadas, kai Vailderis baigė pasakoti. — Mes netu-

rime nei daboklių nusikaltėliams, nei geltonos vėliavos[1], kurią matytų visas laivynas, nei gudragalvių teisėjų, kurie, nutaisę rimtas minas ir pasklaidę knygas, pareikštų: „Pakart." Niekšai žinojo, kad dabar ne jie man rūpi. Sykį jau jie buvo pavertę mano laivą gyvu įsikūnijimu tos šventraščio vietos, kuri moko mus nusižeminimo, pranašaudama, kad „paskutinieji taps pirmaisiais, o pirmieji paskutiniaisiais". Koks dvylika plevėsų prilindo prie spirito atsargų, nusilakė ir suėmė visus karininkus, — padėtis, kaip pats suprantate, pažeidžianti bet kokį padorumą, jau nekalbant apie mandagumą.

— Stebiuosi, kaip jums pavyko vėl įvesti tvarką!

— Aš atėjau pas juos visiškai vienas, be jokių pagalbininkų — atplaukęs nuo kranto valtimi; bet man užtenka įkelti koją ir mostelėti ranka, ir tūkstantis tokių, kaip jie, būna sutramdyti. Dabar, kai jie gerai mane pažįsta, retai pasitaiko, kad mes nesuprastume vieni kitų.

— Matyt, bausmė buvo žiauri.

— Kiekvienas gavo pagal nuopelnus. Jums, misteri Vailderi, gal būt, atrodo, kad mūsų tarnyba ne visai atitinka statutą, bet po kokio mėnesio patirties susilyginsite su mumis ir nebebus pavojaus, kad panaši istorija gali pasikartoti.

Kalbėdamas Korsaras žiūrėjo savo naujajam padėjėjui tiesiai į akis ir stengėsi atrodyti linksmas, bet jo šypsena buvo kraupi.

— Ką gi, — skubiai pridūrė jis, — šį kartą aš pats daviau valią žmonėms; bet, būdami padėties viešpačiai, galime leisti sau tokį malonumą, kaip atlaidumas. Be to,— čia jis dirstelėjo ton pusėn, kur misis Vilis ir Gertrūda susirūpinusios nekantriai laukė jo sprendimo, — šitokiu klausimu vertėtų pasitarti su dailiąja lytimi, tuo labiau kad jos mūsų viešnios.

Palikęs savo pavaldinį, Korsaras žengė į priekį ir, atsistojęs viduryje škancų, tučtuojau sukvietė svarbiausius kal-

[1] Jei anglų karo laive iškeliama geltona vėliava, vadinasi, jame įvykdytas nusikaltimas, už kurį nusikaltėlis nuteistas mirti.

tininkus. Jis ėmė juos barti, įspėdamas, kas jų laukia, jei pasikartos panašūs nusižengimai, ir žmonės klausėsi nustėrę, lyg prieš juos būtų stovėjusi kažkokia aukštesnė būtybė. Nors, kaip visuomet, Korsaras kalbėjo negarsiai, bet kiekvieną, net kuo tyliausiai ištartą jo žodį, girdėjo jūreiviai pačiame denio gale; kai šis trumpas pamokslas buvo baigtas, žmonės, stovintys prieš jį, pasijuto ne šiaip pajodžargos, susilaukę priekaišto ir atleidimo, bet tikri nusikaltėliai, pasmerkti ne tik viešosios nuomonės, bet ir savo sąžinės. Iš visų tarpo atsirado tik vienas jūrininkas, kuris, gal būt, padrąsintas senų nuopelnų, išdrįso pasiteisinti.

— Nors jūsų kilnybė ir žinote,— tarė jis, — kad mes su kareiviais ne per daug vieni kitus mylime, vis dėlto mums tikrai nederėjo vesti sąskaitas škancuose. Bet dėl to džentelmeno, kuris užėmė svetimą vietą. . .

— O aš pageidauju, kad jis ir toliau liktų toje vietoje, — nutraukė jį vadas. — Tik aš vienas galiu spręsti apie jo nuopelnus.

— Ką gi, sere, jeigu jūs to pageidaujate, niekas neprieštaraus. Bet mes nieko nesužinojom apie bristolietį, nors tiek buvome sudėję į jį vilčių. Jūsų kilnybė esate protingas žmogus, todėl nenustebsite, kad tiems, kurie tikėjosi pasmaguriauti vykstančiu į užsienį Vest Indijos laivu, sunku pasitenkinti kažkokiu apdaužytu tuščiu barkasu.

— Na, sere, jei aš to panorėsiu, tai jums teks pasitenkinti net irklu, vairu ar dile. Bet užteks apie tai. Jūs pats matėte, koks jo laivas. O kur jūs rasite jūreivį, kuris tokią lemtingą valandą neprisipažintų, kad, nepaisant visų sugebėjimų, yra bejėgis kovoti su stichija? Kas išgelbėjo šį laivą, kai siautėjo audra, nusinešusi mūsų grobį? Gal jūsų sumanumas? O gal vis dėlto žmogus, kuris jau ne kartą jus gelbėjo ir kuris vieną gražią dieną paliks jus, nemokšas, kad patys tvarkytumėtės? Pakanka to, kad aš neabejoju misterio Vailderio ištikimybe. Neturiu laiko įtikinėti jūsų, bukapročių, kad viskas padaryta teisingai. Eikit sau ir pašaukite tuos du, kurie taip kilniai stojo ginti savo karininko nuo riaušininkų.

Pasirodė Fidas, o paskui jį atkrypavo negras, viena ranka niurkydamas kepurę, o kitą nerangiai įsikišęs kišenėn.

— Tu šauniai pasielgei, vyruti, o taip pat ir tavo bičiulis...

— Joks jis man bičiulis, jūsų kilnybe, nes jis juočkis,— nutraukė Fidas. — Jo bičiuliai — tokie pat juodukai, o kad burnelę retkarčiais išmetam kartu, tas tiesa.

— Na, tai draugas, jei tau taip geriau patinka.

— Tikrai, sere, kartais mudu padraugaujame, nors dažnai, žiūrėk, imam ir susikivirčijam. Gvinėja turi velniškai biaurią madą nuolat komanduoti, o jūsų kilnybė juk pats žinote, kad baltaodžiui ne perdaug malonu šokti pagal negro dūdelę. Aš jam ir sakau, kad nedera taip daryti. Bet, apskritai kalbant, jis neblogas vyras, sere; be to, jis grynakraujis afrikietis, todėl, tikiuosi, atleisite jam šias silpnybes.

— Jei aš to ir nenorėčiau,— tarė Korsaras,— vis tiek jo parodytas atkaklumas ir energija kalba jo naudai.

— O, taip, sere, atkaklumo jam netrūksta, kuo, deja, negaliu pasigirti aš pats. O jau koks jūrininkas — visiems nosį nušluostys! Jeigu jūsų kilnybė malonėtumėt paėjėti į priekį, tai pamatytumėt, kokį šerdesą grot-štagui jis įkalė paskutiniojo štilio metu. Dabar jam nebaisus joks įtempimas, kaip turtuolio sąžinei nebaisi jokia nuodėmė.

— Neblogai pasakyta. Kuo jis vardu? Gvinėja?

— Galite jį vadinti bet kuriuo Afrikos pakrantės vietovardžiu: jam vis tiek, nes jis nekrikštytas ir jokio supratimo neturi, kas per daiktas religija. Jo tikrasis vardas Scipijus, arba Scipijonas Afrikietis; matyt, taip pramintas dėl to, kad atgabentas iš tos pasaulio dalies. Bet aplamai dėl vardo jis romus kaip avinėlis, tad vadinkit jį kaip tinkamas, tik nepamirškit pavadinti, kai gersit grogą.

Visą tą laiką afrikietis stovėjo, didžiulėmis juodomis akimis dėbčiodamas į šalis, tik ne į pašnekovus, neabejotinai patenkintas, kad jo ištikimas draugas šneka ir už jį. Tuo tarpu Korsarui pyktis pamažu atslūgo, jo rūškanas veidas sušvelnėjo, o atšiaurus žvilgsnis pasidarė smalsus.

— Jūs jau seniai drauge plaukiojate, vaikinai? — nerūpestingai paklausė jis, nesikreipdamas atskirai nei į vieną, nei į antrą.

— Senokai. Nemažai teko drauge matyti audrų ir štilių, jūsų kilnybe. Jau dvidešimt ketveri meteliai suėjo per ekvinokciją, ar ne, Gvinėja, kai likimas mus suvedė su masteriu Hariu? O prieš tai trejus metus tarnavome „Jupiteryje“, jau nekalbant, kad kaperiu apiplaukėme Horno iškyšulį.

— O, jūs jau dvidešimt ketverius metus drauge su misteriu Vailderiu! Tad nieko stebėtino, kad jums taip brangi jo gyvybė.

— Brangesnė net už mūsų valdovo karūną! — pertraukė atviraširdis jūrininkas. — Ir šit, sere, girdžiu — vaikinai baudžiasi mus visus tris išmesti už borto. Na, ir mes nusprendėme, jog užtenka tylėti — reikia tarti žodį; bet tinkamą ne visada surasi, todėl negras ir nusprendė kol kas duoti kitokį atsakymą, kuris paveiks ne blogiau už žodžius. Taip, Gvinėja ne perdaug šnekus, o aš tokiu atveju irgi negaliu pasigirti išradingumu; bet jūsų kilnybė pats matėte, kaip mes susidorojome su jais, — vadinasi, ir be šmaikščių žodelių mums pavyko nė kiek ne blogiau, kaip kokiam ką tik iškeptam mičmanui, kuris tik tauškia lotyniškai, nebesuprasdamas paprastos kalbos.

Korsaras šyptelėjo ir apsidairė, neabejotinai ieškodamas akimis Vailderio. Nematydamas jo čia pat, jis panoro daugiau pakamantinėti, bet savigarba buvo tiek stipri, jog nustelbė nesuvaldomą smalsumą. Kiek pagalvojęs, jis susitvardė ir atmetė tą mintį kaip negarbingą.

— Jūsų nuopelnai nebus užmiršti. Štai imkit, — tarė jis, paduodamas saują auksinių negrui, kadangi šis stovėjo arčiau. — Pasidalinkite sąžiningai, kaip tikri draugai; o kai reiks, aš visada jus užtarsiu, galite tuo neabejoti.

Scipijonas pasitraukė atbulas ir, atstatęs alkūnę, pasakė:

— Tegul jūsų šviesybė juos atiduoda masteriui Hariui.

— Jūsų masteriui Hariui nereikalingi pinigai, jam pakanka ir savų.

— Ir Scipijui jų nereikia.

— Nepaisykite, sere, kad jis toks nemandagus, — tarė Fidas, kuo ramiausiai ištiesęs ranką ir rūpestingai susikišęs pinigus į kišenę. — Jūsų kilnybė toks prityręs jūrininkas, jog nėra reikalo aiškinti, kad tokioje šalyje, kaip Gvinėja, tinkamo elgesio neišmoksi. Bet patikėkite, jis ir dabar taip nuoširdžiai dėkingas jūsų kilnybei, lyg būtų gavęs iš jūsų dvigubai didesnę sumą... Nusilenk jo kilnybei, žmogau, išreikšdamas pagarbą, kad teikėsi su tavimi kalbėti. O dabar, kai keblūs piniginiai reikalai mano sumanumo dėka sutvarkyti, jūsų kilnybei leidžiant, palypėsiu aukštyn ir pagelbėsiu tam neišpruseliui, kurs tabaloja, pakibęs ant rėjos. Iš to vaikino tikrai nieko nebus; pažvelkite, sere, ką jis išdarinėja su stovu. Atrodo, kad jam pavyks surišti dvigubu mazgu savo kojas taip pat lengvai, kaip man lyno galus!

Galvos linktelėjimu Korsaras leido Fidui eiti ir pasisukęs pamatė Vailderį. Sąjungininkų akys susitiko, ir vadas, nepatogiai pasijutęs, paraudo. Tačiau, bematant atgavęs savitvardą, jis pasijuokė iš Fido, o paskui įsakė padėjėjui duoti signalą „Atšaukta".

Patrankos buvo atitrauktos, stabdikliai nuimti, parako sandėlis uždarytas, liukai sandariai užtaisyti, ir įgula vėl ėmėsi savo įprastinių darbų; jų maištingumas, neatlaikęs pergalingo nepalaužiamos valios poveikio, visiškai išblėso. Tada ir Korsaras pasišalino iš denio, palikęs jį vyresniojo karininko priežiūroje.

XXI SKYRIUS

Plėšikas. Juk jis mums duoda tokį patarimą iš neapykantos žmonijai. O mūsų verslas jam visai nerūpi.

Šekspyras, „Timonas Atėnietis"

Visą tą dieną oras nepasikeitė. Snaudžiantis vandenynas liūliavo kaip lygutėlis nužvilgintas veidrodis, nors, kaip visuomet, plačiai nusidriekusios bangos drumstė jo paviršių,

primindamos, kad kažkur vis dėlto siaučia audra. Kol žvilgantis saulės diskas pasinėrė vandens platybėse, Korsaras nebesirodė denyje. Džiaugdamasis pergale, jis, matyt, daugiau ir galvot negalvojo, kad gali atsirasti tokių drąsuolių, kurie susimokę ryžtųsi nepaisyti jo valdžios. Toks tvirtas pasitikėjimas savimi, žinoma, palankiai nuteikė žmones. Matydami, kad mažiausias apsileidimas darbe nelieka nepastebėtas, o joks nusižengimas nelieka nenubaustas, jie įtikėjo, kad juos nuolat seka nematoma akis ir kad nematoma ranka visada pasiruošusi sudrausti ar paglostyti. Energingai veikti lemtingą valandą ir rodyti pakantumą tada, kai vien valdingumo nebeužtenka, — štai šitokios taktikos laikėsi tas nuostabus žmogus, sėkmingai susidorodamas ne tik su slaptų išdavikų kėslais, bet ir niekais paversdamas visas atvirų priešų pastangas ir gudrias užmačias.

Tik prasidėjus naktinei sargybai, kai laivą apgaubė gūdi tyla, Korsaras vėl išėjo į tuščią denį ir ėmė greitai žingsniuoti pirmyn ir atgal.

Golfo srovė nunešė laivą taip toli į šiaurę, jog mažytis melsvas ruoželis jau seniai išnyko už vandenyno pakraščio; dabar iš visų pusių, kiek tik akis užmato, plytėjo beribiai vandens plotai. Nebuvo nė mažiausio vėjelio, todėl bures nuleido, ir, pažvelgus į nuogą rangautą, kuris stiepėsi į dangų blėstančio vakaro fone, atrodė, kad laivas stovi, išmetęs inkarą. Žodžiu, tai buvo tokia visiškos ramybės valanda, kuriomis stichija retkarčiais palepina nuotykių ieškotojus, patikėjusius savo likimą įnoringiems ir klastingiems vėjams.

Paveikti šios visuotinės rimties, aptingo net ir sargybiniai, kurių pareiga neprarasti budrumo; disciplina ir griežta tvarka draudė jiems džiaugtis poilsiu, išsitiesus hamakuose, todėl jie stengėsi pagulėti, įsispraudę tarp patrankų ar įlindę į kokį nors nuošalų kampelį. Šen bei ten galėjai matyti snūduriuojantį karininką — atsirėmęs į falšbortą ar prisišliejęs prie pabūklo, stovinčio atokiau nuo neliečiamos škancų teritorijos, jis knapsėjo nosimi, liūliuojamas tingiai siūbuojančio laivo. Tik vienas žmogus neprarado žvalaus

budrumo ir akylu žvilgsniu stebėjo aplinką. Tai Vailderis, vėl vadovavęs sargybai.

Praėjo dvi valandos, o Korsaras ir jo padėjėjas neprataré vienas antram nė žodžio. Jie ne tik nesistengė, bet netgi vengė bendrauti, nes abiejų galvose spietėsi slaptos mintys. Po ilgos neįprastos tylos Korsaras ūmai stabtelėjo ir įdėmiai pažvelgė į ramiai denyje stovintį Vailderį.

— Misteri Vailderi,— galiausiai tarė jis,— čia oras gaivesnis ir ne tiek užterštas laivo garais. Gal palypėsite į viršų?

Šis pakluso, ir dabar abu žingsniavo tylėdami koja kojon, kaip tas įprasta jūreiviams, einantiems sargybą nakties metu.

— Šįryt turėjome nemažai rūpesčių, Vailderi,— vėl prašneko Korsaras, nesąmoningai išduodamas savo mintis. Jis kalbėjo tokiu tykiu balsu, kad, be naujojo padėjėjo, niekas jo negalėjo išgirsti.— Ar jums kada nors jau buvo tekę atsidurti taip arti tos baisios prarajos, į kurią veda maištas?

— Nukenčia tas, kurį kliudė kulka, o ne tas, pro kurį jinai prazvimbė.

— O, vadinasi, jums gerokai kliuvo savo laive! O kai dėl neapykantos, kurią keli vaikinai parodė jūsų atžvilgiu, tai kuo mažiausiai jaudinkitės. Man gerai žinomos jų slapčiausios mintys, kaip jūs pats netrukus galėsite įsitikinti.

— Prisipažįstu, kad, žinodamas tokį nirtulingą savo žmonių būdą, aš, jumis dėtas, negalėčiau ramiai akių sumerkti. Juk kelios valandos tokių riaušių gali baigtis tuo, kad laivas paklius į valdžios rankas, o jūs pats. . .

— Į budelio rankas? Kodėl aš, o ne jūs? — greitai paklausė Korsaras, parodęs lyg ir savotišką nepasitikėjimą.— Kovoje žmogus užsigrūdina. O man taip dažnai teko žiūrėti pavojui tiesiai į akis, jog nepabūgsiu, išvydęs karaliaus vėliavą. Be to, mes paprastai vengiame nepatikimų krantų; kur kas saugiau plaukioti palei salas ar atviroje jūroje.

— Ir vis dėlto išdrįsote pasirodyti čia dabar, kai, įveikus priešą, admirolui niekas nekliudo sutelkti didžiules jėgas jums sunaikinti.

— Aš turėjau tam priežasčių. Ne taip lengva tapti vien vadu, išsižadėjus savo asmenybės. Ir jeigu žmogiški jausmai mane privertė laikinai užmiršti pareigą, kol kas niekas dėl to nenukentėjo. O gal man atsibodo medžioti tą ispanišką dykūną ir gainioti į uostus sargybinius katerius. Mūsų gyvenimas pilnas neramumų, o tat man patinka; net maištas, ir tas mane išblaško.

— Nepakenčiu išdavystės. Prisipažįstu, ji mane pritrenkia,— aš pasidarau nelyginant mulkis, kuris netenka ryžto, vos tik sutemsta. Priešo akivaizdoje tikrai neapvilčiau jūsų, bet nejaučiu jokio malonumo miegoti ant parako statinės.

— Tai vis todėl, kad jūs nepratęs. Rizika lieka rizika, kokia ji bebūtų. O žmogaus protas taip pat lengvai pripranta prie slaptų užmačių, kaip ir prie atviro pavojaus... Š-š-š! Kiek išmušė — šešias ar septynias?

— Septynias. Žmonės vis dar snaudžia. Jei būtų laikas keltis, jie pabustų.

— Gerai. O aš jau bijojau, ar ne per ilgai sugaišom. Taip, Vailderi, mėgstu pavojų. Jis neleidžia užgesti protinėms jėgoms ir išjudina gerąsias žmogaus prigimties puses. Gal būt, čia kalta mano nenuramdoma dvasia, bet net priešinis vėjas, ir tas teikia man malonumo.

— O štilis?

— Štiliai žavi švelnias natūras, nes su jais nereikia kovoti. Stichijų nepažabosi, bet užtat gali joms priešintis.

— Nejaugi tas jūsų darbas...

— „Jūsų“?

— Galėčiau, žinoma, sakyti „mūsų“, nes dabar ir aš piratas.

— Jūs dar naujokas,— tęsė Korsaras, kurio veržlios mintys skverbėsi pirmyn,— ir aš nepaprastai džiaugiuosi, kad man teko laimė būti tuo, kam patikėjote savo norus. Jūs taip sumaniai laviravote, neliesdamas svarbiausios temos, jog, turiu vilties, būsite gabus mokinys.

— Bet, tikiuosi, ne atgailautojas.

— Ką gali žinoti. Mes visi kartais neišvengiame silpnybių, kada gyvenimą matome tokį, koks jis vaizduojamas

knygose, ir jaučiamės kaip nusikaltėliai tada, kai turėtumėm džiaugtis. Aš stengiausi primasinti jus, kaip žvejas upėtakį. Žinojau, kad galiu skaudžiai apsigauti. Bet apskritai buvote ištikimas man, nors ateity nepakęsiu, kad veiktumėte mano nenaudai, padėdami žuvelėms pasprukti nuo mano tinklo.

— Kada ir kokiu būdu aš tai padariau? Jūs gi pats pripažinote...

— ...kad „Karališkoji Karolina" buvo puikiai valdoma ir nugarmėjo po vandeniu dėl to, kad tokia dangaus valia? Ne, aš kalbu apie kilnesnį grobį, negu tas, kuris prieinamas kiekvienam vanagui. Nejaugi jūs taip nekenčiate moterų, kad šiai taurios sielos damai ir žaviai merguželei, kurios dabar ilsisi apačioje, norėjote atimti malonumą, kurį joms teikia jūsų draugystė?

— Argi tai išdavystė, kad norėjau apsaugoti moterį nuo baisaus likimo, koks, pavyzdžiui, šiandien grėsė joms abiem? Kol valdžia jūsų rankose, tikiuosi, joms negresia joks pavojus, bent tai, kuri tokia daili.

— Garbės žodis, Vailderi, jūs neklystate. Nieku gyvu neduosiu nuskriausti to nuostabaus kūdikio — greičiau savo ranka padegsiu parako sandėlį, kad ji, tokia tyra ir nekalta, nueitų ten, iš kur, atrodo, yra nusileidusi.

Mūsų nuotykių ieškotojas godžiai klausėsi Korsaro kalbos, nors jam nelabai patiko tie nepaprasto susižavėjimo kupini žodžiai, kuriais jis reiškė savo kilnius jausmus.

Kurį laiką abu tylėjo, nes nė vienas nenorėjo pradėti kalbos, bet pagaliau Vailderis paklausė:

— Kaip jūs supratote, kad aš norėjau joms padėti?

— Kaip aš galėjau nesuprasti? Vos tik išgirdau jūsų žodžius, viskas pasidarė aišku.

— Išgirdot? Vadinasi, aš atvėriau savo širdį, visai to nejausdamas.

Korsaras nieko neatsakė, ir tik iš jo šypsenos Vailderis suprato, kaip jį apmulkino tariamas Bobas Bantas, taip sėkmingai iškrėtęs jam įžūlų pokštą, nes tas senis jūrininkas buvo ne kas kitas, o pats Korsaras. Dabar buvo visiškai aišku, ko-

dėl taip elgėsi Džoramas ir kaip galėjo nei iš šio, nei iš to dingti žvejo valtis. Jis net apstulbo, suvokęs, kaip gudriai jam buvo paspęsti žabangai. Pagautas apmaudo, kad jį taip mikliai apmovė, jis tylėdamas keliskart perėjo per denį.

— Prisipažįstu, kad tapau apgautas,— galiausiai tarė jis,— ir nuo šiol lenkiuosi prieš jus, kaip prieš aktorių, iš kurio galima pasimokyti, bet kurį pralenkti neįmanoma. Bet kad ir kas būtų buvęs tas senis, tikiuosi, jog „Surūdijusio inkaro" savininkas — tikras?

— Šaunusis Džo Džoramas! Pravartus žmogaus bėdos užkluptam jūreiviui, ar ne? O kaip jums patiko Niuporto locmanas?

— Jis taip pat jūsų agentas?

— Tik tam kartui. Tokiais nenaudėliais negalima pasitikėti nė per nago juodymą. Bet š-š-š! Nieko negirdėjot?

— Lyg ir lynas žlegtelėjo į vandenį.

— Visai teisingai. Dabar įsitikinsit, kaip akylai seku savo nenuoramas džentelmenus.

Korsaras nutilo, nors pokalbis Vailderiui buvo nepaprastai įdomus, lengvais žingsniais nuėjo į vairagalį ir, persisvėręs per turėklus, kelias akimirkas pats vienas žvelgė žemyn, lyg jam būtų be galo malonu grožėtis jūra. Bet štai Vailderio ausis pasiekė vos girdimas krabždesys, lyg būtų sušnarėję išjudinti lynai, ir jis prisiartino prie savo vado. Netrukus jis turėjo progos dar kartą įsitikinti, kad Korsaras savo gudrumu kur kas pranašesnis ir už jį patį, ir už visą įgulą.

Iš apačios, įsitvėręs lynų ir atsispirdamas į kiekvieną iškilimą, sunkiai ir be galo atsargiai ropojo žmogus. Netrukus jis jau pasiekė virvines kopėčias ir, pakibęs ant jų, stengėsi įžiūrėti, kuris iš dviejų žmonių, stebinčių jo judesius, yra jam reikalingas.

— Tai tu, Deivi? — paklausė Korsaras beveik pašnibždomis, prieš tai uždėjęs ranką Vailderiui ant peties, lyg duodamas jam ženklą susikaupti.— Ar tik nebus tavęs pastebėję?

— Dėl to galite nesibijoti, jūsų kilnybe. Aš perlipau per

kajutės pertvarą ir išlindau per liuką. Visi sargybiniai miega kaip užmušti, lyg ne jiems reikėtų budėti.

— Gerai. O kokių atnešei naujienų?

— Dieve mano! Jūsų šviesybė galite juos varyti į bažnyčią, ir pats aršiausias jūros vilkas nedrįs pasakyti, kad nebemoka poterių.

— Tai tu manai, kad jų nuotaika pasitaisė?

— Žinoma, sere. Dar keli kerštininkai nepatenkinti, bet jie nepasitiki vienas kitu. Jūsų šviesybė taip juos mokate sutvarkyti, kad jie niekad nežinos, kuo jų šurmuliavimai baigsis.

— Kitaip ir nesusidorosi su tais riaušininkais,— sumurmėjo Korsaras tyliu balsu, kad jį galėtų išgirsti tik Vailderis.— Būdami bent kiek doresni, jie būtų kur kas pavojingesni, o dabar juos žlugdo jų pačių niekšiškumas. Na, kaip juos paveikė mano atlaidumas? Ar aš gerai pasielgiau? O gal dar reikia ką nors nubausti?

— Geriau tebūnie taip, kaip yra, sere. Žmonės žino — jūsų atmintis gera, ir jau dabar kalba, kad riesta būtų tam, kuris, nusižengęs dar kartą, papildytų nusikaltimų sąrašą, kurio jūs ir taip neužmiršit. Kaip visuomet širsta bako vyresnysis, tik šį kartą labiau,— mat, jį negras partrenkė.

— Pavojingas niekšas. Kada nors mums dar teks susidurti.

— Juo galima lengvai atsikratyti, pervedus valčių tarnybon, sere. O komandai tas tik išeis į naudą.

— Na, tiek to, užteks apie jį,— kiek piktokai pertraukė Korsaras, lyg ir nepatenkintas, kad jo draugas, dar nespėjęs kaip reikiant apšilti kojų, per daug sužinos jo politikos gudrybių.— Aš juo pasirūpinsiu. Jei neklystu, vaikine, tu šiandien persistengei ir per daug smarkavai.

— Jūsų šviesybė, be abejo, prisimena, kad komandai buvo įsakyta dūkti: be to, didelio čia daikto, jei keliems kareiviams nuplovė pudrą.

— Taip, bet tu nesiliovei ir po to, kai įsikišo karininkas. Ateity pasisaugok, kad už savo pernelyg natūralią vaidybą nesusilauktum pelnytų katučių.

Vaikinas, prižadėjęs pasitaisyti ir būti atsargesnis, pasišalino, gavęs atpildo kelis auksinius ir įsakymą grįžti kuo tyliau. Kai tik pasibaigė šis pasimatymas, Korsaras patikrino, ar joks smalsuolis nenugirdo jo slapto pokalbio su šnipu, paskui vėl ėmė vaikštinėti su Vailderiu. Stojo ilga, gili tyla.

— Šitokiame laive,— pagaliau prašneko Korsaras,— turėti geras ausis ne mažiau svarbu, kaip drąsią širdį. Ateity negalima leisti, kad tie nenaudėliai valgytų pažinimo medžio vaisius, kitaip mums, kajučių gyventojams, bus galas.

— Pavojingą darbą mes pasirinkom,— pareiškė jo draugas, nejučiomis atskleisdamas savo tikrąsias mintis.

Prieš atsakydamas, Korsaras ilgai vaikščiojo po denį. Paskui prašneko tokiu švelniu ir maloniu balsu, kad jo žodžiai skambėjo greičiau kaip rūpestingo bičiulio patarimas, o ne įspėjimas žmogaus, kuris jau seniai susirišo su tokia grubių nedorėlių gauja, kaip jo pavaldiniai.

— Jūs žengiate tik pirmuosius gyvenimo žingsnius, misteri Vailderi,— tarė jis,— ir dar suspėsit pasirinkti kelią. Kol kas jums neteko matyti to, ką žmonės vadina grubiu įstatymų pažeidimu, bet tat dar nereiškia, kad niekad nepamatysit. Gal būt, aš elgiausi kaip egoistas, norėdamas jus patraukti savo pusėn, bet išbandykite mane ir įsitikinsit, jog mano savanaudiškumas, kad ir koks valdingas, negali ilgai pavergti mano protą. Tik pasakykite žodį, ir jūs laisvas. Nesunku sunaikinti bet kokius įrodymus, kad jūs tarnavote mano laive. Antai už to blėstančios šviesos ruoželio — žemė; rytoj, dar prieš saulei nusileidžiant, galėtumėte ją pasiekti.

— O kodėl ne mudu abu? Jei šis neteisėtas gyvenimas netinka man, tai jis netinka ir jums. Ar aš galėčiau tikėtis. . .

— Ką norite pasakyti? — ramiai paklausė Korsaras, gerokai palaukęs ir įsitikinęs, kad jo pašnekovas nesiryžta užbaigti sakinio.— Kalbėkite drąsiai, jūsų klausosi draugas.

— Jei taip, tai leiskite man, kaip draugui, atverti širdį. Jūs sakote, kad vakaruose ne per toliausiai yra žemė. Mudu abu užaugome jūroje, tad mums vienas juokas nuleisti į vandenį štai šitą valtį ir, pasinaudojus tamsa, išplaukti. O kai

apsižiūrės, kad mūsų nebėra, mes jau būsime toli nuo tų, kas gali mūsų pasigesti.

— Ir kurgi jūs plauktumėt?

— Prie Amerikos krantų, kur lengvai galima rasti ramų prieglobstį.

— Ir jūs manote, kad žmogus, pratęs būti savo pasekėjų valdovu, sutiks tapti elgeta svetimoje šalyje?

— Bet jūs turite aukso. Argi mes nesame čia šeimininkai? Kas išdrįstų netgi sekti mūsų veiksmus, kol mes patys savo valia neatsisakysime savo valdžios? Dar neįpusėjus pamainai, būtų galima viską sutvarkyti.

— Vieni! Jūs norit, kad mes bėgtumėm vieni?

— Ne, ne visai, tai yra... būtų negarbinga, jei mes, vyrai, patys paspruktumėm, o moteris paliktumėm žiaurių niekšų rankose.

— Ar tai būtų garbinga, jei mes, vyrai, apleistumėm tuos, kurie aklai tiki mūsų teisingumu? Misteri Vailderi, sutikęs su jūsų pasiūlymu, tapčiau niekšu. Tegul aš žmonių akyse ir nusikaltėlis, bet niekad nebuvau ir nebūsiu išdavikas, neapvilsiu pasitikėjimo ir nelaužysiu žodžio... Gal ateis valanda, kai tie, kuriems šis laivas atstoja visą pasaulį, išsiskirs, bet mes išsiskirsime atvirai ir savo noru, kaip dera vyrams. Jūs taip ir nežinote, kas mane privertė rodytis žmonėse, kai mes pirmąkart susitikome Bostone?

— Ne,— nusiminęs atsakė Vailderis, nes užgeso viltis, kuri buvo suplazdėjusi jo širdyje.

— Tuoj sužinosit. Vienas iš man atsidavusių žmonių pakliuvo į įstatymų saugotojų rankas. Jį reikėjo būtinai išgelbėti. Man jis nelabai patiko, bet apskritai tai padorus žmogus, bent jo supratimu. Aš negalėjau jo palikti nelaimėje, o, be manęs, nebuvo kas jį išvaduotų. Auksas ir išradingumas padėjo pasiekti tikslą,— vaikinas vėl su mumis ir nežino, kaip bešlovinti įgulos akyse savo vadą. Ar aš galiu paaukoti gerą vardą, kurį įsigijau taip smarkiai rizikuodamas?

— Jūs paaukotumėte gerą vardą, įsigytą niekšų tarpe, bet pelnytumėte šlovę tų, kurių palankumas — didelė garbė.

— Nežinau. Menkai pažįstate žmogaus prigimtį, jei dar negirdėjote, kad jis didžiuojasi net tokia šlove, kurią jam pelnė nedorybės, ir žūt būt stengiasi jos neprarasti. Be to, aš netinku tokiam pasauliui, kuriame gyvena jūsų pavaldiniai kolonistai.

— Jūs, tur būt, gimęs Anglijoje?

— O ne, aš vargšas provincialas, sere, nuolankus galingos saulės palydovas. Jūs matėte mano vėliavas, misteri Vailderi, bet vienos vis dėlto dar trūksta. Taip, turėdamas tą vėliavą, būčiau gynęs ją savo širdies krauju, nes tai būtų mano pasididžiavimas, mano garbė!

— Nesuprantu, apie ką jūs kalbate.

— Jūs jūreivis, ir nėra ko jums aiškinti, kiek puikių upių neša vandenis į jūrą tame krašte, apie kurį kalbėjome, kokia ten daugybė didelių, patogių uostų, kiek boluoja burių, kurias valdo žmonės, pirmąkart išvydę pasaulį toje plačioje, taikingoje žemėje.

— Be abejo, aš žinau savo gimtosios šalies pranašumus.

— Bijau, kad ne,— gyvai atsakė Korsaras.— Jeigu jūs ir kiti panašūs į jus tikrai žinotų, ko ji verta, tai vėliava, apie kurią aš kalbėjau, netrukus plevėntų visose jūrose, ir mūsų krašto gyventojai nepasiduotų svetimšalio valdovo samdiniams.

— Nenoriu vaizduoti nesuprantąs jūsų, nes jau anksčiau man teko matyti svajotojų, kurie, panašiai kaip jūs, tiki, kad gali ateiti tokia valanda.

— „Gali“! Ji būtinai ateis — taip pat neišvengiamai, kaip ši žvaigždė užges išaušus rytui, o po nakties ir vėl nušvis diena. Jei ši vėliava plevėsuotų, misteri Vailderi, niekas nebūtų girdėjęs apie Raudonąjį Korsarą.

— Karaliaus laivyne gali tarnauti visi jo pavaldiniai.

— Aš galėčiau tarnauti karaliui, Vailderi, bet tarnauti tarnui tikrai nepajėgčiau. Aš užaugau, galima sakyti, gimiau viename iš karaliaus laivų, bet kaip dažnai suspausta širdimi gaudavau pajusti, kad mano tėvynę nuo jo sosto pakojos skiria vandenynas! Jūs tik pagalvokit, sere, vienas iš jo

vadų išdrįso prikergti prie mano gimtinės vardo tokį epitetą, kurio nesiryžta ištarti lūpos, nenorėdamos jūsų įžeisti.

— Tikiuosi, jūs kaip reikiant pamokėte tą nenaudėlį.

Korsaras pažvelgė savo draugui tiesiai į akis ir, klaikiai nusišypsojęs, atsakė:

— Daugiau jam nebeteko įžeidinėti. Skriaudą buvo galima išpirkti tik krauju, ir jis brangiai sumokėjo už savo įžūlumą.

— Jūs kovėtės kaip vyrai, ir laimė nusišypsojo įžeistajam?

— Kovėmės, sere. Bet juk aš išdrįsau pakelti ranką prieš tą, kuris gimė šventojoje saloje! To pakako, misteri Vailderi, kad karalius savo ištikimą pavaldinį paverstų plėšiku. Bet jis su kaupu atsiėmė už tai. Na, užteks šiam kartui. Gal kada nors papasakosiu daugiau. Labanakt.

Vailderis žiūrėjo, kaip Korsaras nusileido kopėčiomis į škancus; dabar, paskendęs savo mintyse, jis liko vienas eiti sargybą, kuriai, rodės, ir galo nebus.

XXII SKYRIUS

Ji taip ilgai,
Taip įdėmiai man į akis žiūrėjo,
Jog netgi ėmė pintis jai liežuvis,
Ir žodžiai padriki nebesirišo.

Šekspyras, „Dvyliktoji naktis"

Nors dauguma „Delfino" įgulos miegojo, kitoje laivo dalyje kai kas, rūpesčių kamuojamas, vis dar negalėjo sumerkti skaisčių akių. Kai misis Vilis ir Gertrūda įsikėlė į laivą, Korsaras tuoj pat užleido joms savo kajutę. Štai į šį kambarėlį, kurio aplinka skaitytojui jau pakankamai gerai pažįstama, mes ir perkelsime veiksmą ir tęsime pasakojimą nuo to momento, kai ką tik aprašytas pokalbis buvo vos prasidėjęs.

Nėra reikalo daug kalbėti, kokie jausmai apėmė moteris po neramių tos dienos įvykių. Netrukus paaiškės, kokių jie sukėlė spėliojimų ir įtarimų. Masyvi kaltinio sidabro lempa nuo lubų skleidė švelnią ramią šviesą, kurios įstriži spinduliai krito ant susimąsčiusio guvernantės veido, kiek ryškiau nuskaidrindami jaunatviškus jos auklėtinės bruožus. O toliau, nelyginant juodas šešėlis paveiksle, dūlavo snaudžiančios Kasandros siluetas. Tuo metu, kai, prasiskleidus uždangai, prieš mūsų akis iškyla ši rami scena, mokinė stengiasi nudelbtose savo auklėtojos akyse įžvelgti atsakymą, kurio pastarosios lūpos nesiryžta ištarti.

— Aš dar kartą sakau, meldžiamoji, labai keista matyti laive tokius papuošalus ir iš tokių brangių medžiagų,— tarė Gertrūda.

— Ir kas iš to seka?

— Nežinau. O, kad taip pasiekus gimtuosius namus, kur nebegrėstų joks pavojus!

— Duok dieve! Ilgiau tylėti būtų neprotinga. Tai, ką mums teko šiandien matyti, Gertrūda, man sukėlė baisių įtarimų.

Merginos skruostai išblyško, o akys maldavo paaiškinti.

— Man jau seniai žinoma, kokios tvarkos laikomasi karo laive,— tęsė guvernantė, stabtelėjusi tik tam, kad galėtų peržvelgti mintyse, kuo pagrįsti jos įtarimai,— bet niekur neregėjau tokių papročių, kurie kas valandą reiškiasi šiame laive.

— Ir ką gi jūs įtariate?

Užuot atsakiusi, guvernantė pasižiūrėjo į savo dailiąją auklėtinę tokiu motinišku, kupinu nerimo žvilgsniu, koks būtų nusmelkęs kiekvieną, kas daugiau išmano apie žmogaus prigimties ydingumą, negu toji tyra būtybė. Bet Gertrūdą nuo šio žvilgsnio tik suėmė nesuvokiama baimė.

— Ko jūs į mane taip žiūrite, auklėtoja... mama? — sušuko Gertrūda ir pasilenkusi pagriebė ją už rankos, tarsi norėdama prižadinti iš sustingimo.

— Gerai, pasakysiu. Verčiau sužinoti baisiausią tiesą,

negu leisti, kad piktnaudžiautų tavo naivumu. Aš nepasitikiu mūsų laivu ir visa jo įgula.

— Visa?

— Taip, visa.

— Jo didenybės laivyne galima sutikti ir nedorų, piktos valios žmonių, bet mums jie tikrai nepavojingi,— nors jie ir nesibijo negarbės, juos vis dėlto baugina bausmė, ir toji baimė mus apsaugos.

— Bijau, kad nusikaltėliai, susiradę čia prieglobstį, laikosi tik tų įstatymų, kurie jiems patinka, ir pripažįsta tik tą valdžią, kurią patys pasirinko.

— Vadinasi, jie piratai?

— Jie ir yra piratai.

— Piratai? Kaip? Visi?

— Gal ir visi. Ten, kur yra vienas nusikaltėlis, įtarimas krinta ir ant jo draugų.

— Bet, meldžiamoji, juk mes žinome, kad vienas iš jų tarpo tikrai nekaltas; juk jis pateko čionai kartu su mumis ir tokiomis aplinkybėmis, kad negali būti jokios kalbos apie apgavystę.

— Nežinau. Niekšybė tokia įvairialypė, ir įvairūs žmonės gali tapti niekšais. Bijau, kad vieninteliai padorūs žmonės šiame laive yra čia, šitoje kajutėje.

Gertrūda nuleido akis, ir jos lūpos ėmė virpėti nuo nesuvaldomo jaudinimosi ir kažkokio jai pačiai nesuprantamo jausmo.

— Juk mes žinome, iš kur atsirado mūsų naujasis pažįstamas,— tarė ji pusbalsiu.— Tad nors ir su pagrindu įtariate visus kitus, jo atžvilgiu, manau, esate neteisi.

— Gal ir neteisi, sutinku, bet svarbu, kad žinome tai, kas yra baisiausia. Nusiramink, mano miela, ateina mūsų jaunutis tarnas, gal pasiseks iš jo ką nors išgauti.

Reikšmingu mostu paliepusi savo auklėtinei susitvardyti, misis Vilis nutaisė tokią abejingą miną, kuri būtų apgavusi net labiau patyrusį žmogų, negu ką tik įėjusį į kajutę berniuką. Gertrūda įsikniaubusi paslėpė veidą, o guvernantė užkalbino jaunuolį švelniai ir rūpestingai.

— Roderikai, vaikeli mano,— pradėjo ji,— tau jau merkiasi akys. Tur būt, tu dar neseniai tarnauji laive?

— Pakankamai seniai, kad neužmigčiau, eidamas sargybą,— šaltai atrėžė berniukas.

— Tavo amžiuje labiau pritiktų rūpestingos motinos, o ne bocmano globa. Kiek tau metų, Roderikai?

— Aš jau tiek nugyvenau, jog galėčiau būti ir gudresnis, ir geresnis,— atsakė šis, ir jo veidą užtemdė susimąstymo šešėlis.— Po mėnesio man sukaks jau dvidešimt.

— Dvidešimt? Tu juokiesi iš mano smalsumo, išdykėli!

— Ar aš pasakiau dvidešimt, gerbiamoji? Penkiolika bus kur kas arčiau tiesos.

— Dabar tikiu. O kiek iš jų praleidai jūroje?

— Tiesą sakant, tiktai dvejus, nors man dažnai atrodo, kad dešimt; o kartais pagalvoju, kad prabėgo tik viena diena.

— Tu perdaug romantiškas, vaikeli. O kaip tau patinka kario profesija?

— Kario?

— Taip, kario. Juk aš kalbu aiškiai, ar ne? Kas tarnauja laive, pastatytame specialiai karo tikslams, tas yra karys.

— O, taip, karas tikrai mūsų profesija.

— Ir tu jau matei jo baisybes? Ar laivui teko dalyvauti mūšyje, kai tu jame tarnauji?

— Šiam laivui?

— Žinoma, šiam. Argi tu kada nors plaukei kitu?

— Niekuomet.

— Vadinasi, apie šį laivą aš ir kalbu. Ar daug pinigų gauna įgula?

— Apsčiai, jiems niekad jų nestinga.

— Vadinasi, geras ir laivas, ir kapitonas. Jūreivis myli laivą ir jo vadą, kai gyvenimas kupinas veiklos.

— Taip, madam, mūsų gyvenime veiklos netrūksta. Ir tokių yra tarp mūsų, kurie myli ir laivą, ir jo vadą.

— Ar tu turi motiną ar draugą, kuriam galėtum atiduoti savo uždarbį?

— Ar aš turiu?..

Pritrenkta abejingo tono, kuriuo berniukas atsakinėjo

į klausimus, guvernantė pasuko galvą, norėdama pasižiūrėti, ar ir jo veidas toks pat bejausmis. Berniukas stovėjo tarsi suakmenėjęs ir, įsmeigęs akis, žiūrėjo nieko nematančiu žvilgsniu.

— Papasakok man, Roderikai, papasakok man apie savo gyvenimą,— dėdamasi nematanti keistos jo laikysenos, atsargiai pasakė ji.— Ar tau čia linksma?

— Liūdna.

— Keista. Jungos paprastai būna be galo linksmi. Gal vadas perdaug griežtas tau?

Berniukas nieko neatsakė.

— Na, žinoma, taip ir yra: jūsų kapitonas despotas.

— Jūs klystate — aš niekuomet iš jo nesu girdėjęs šiurkštaus ar pikto žodžio.

— Ak, vadinasi, jis malonus ir švelnus. Na, ir laimingas gi tu, Roderikai.

— Ar tai aš laimingas, madam?

— Berods, aš pasakiau aiškiai: tu laimingas.

— O, taip! Mes visi čia labai laimingi.

— Na, ir gerai. Menkas malonumas tarnauti tokiame laive, kur žmonės nepatenkinti. Ir jūs dažnai sustojate uostuose, Roderikai, ir gėritės žemės malonumais?

— Mažai man terūpėtų žemė, madam, jei tik laive turėčiau draugų, kurie mane mylėtų.

— Argi tu jų neturi? O misteris Vailderis argi tau ne draugas?

— Per mažai aš jį pažįstu. Aš nebuvau jo matęs iki. . .

— Iki kol, Roderikai?

— Kol mudu susitikome Niuporte.

— Niuporte?

— Juk jūs, tikriausiai, žinote, kad mes plaukiame iš Niuporto?

— Ak taip! Dabar suprantu. Vadinas, tu susipažinai su misteriu Vailderiu Niuporte? Kai laivas stovėjo toli nuo forto?

— Taip. Aš jam perdaviau įsakymą imtis vadovauti bristoliečiui. Jis tik iš vakaro buvo priimtas į mūsų laivą.

— Taip neseniai! Tad iš tikrųjų mažai pažįstami. Bet kapitonui, tikriausiai, buvo žinomi jo nuopelnai?

— Žmonės mano, kad taip. Bet...

— Ką tu norėjai pasakyti, Roderikai?

— Niekas čia nedrįsta klausinėti kapitoną, kodėl jis taip pasielgė. Net *aš* turiu tylėti.

— Net tu? — nebesusivaldydama sušuko nustebusi misis Vilis.

Tačiau berniukas buvo taip paskendęs mintyse, jog net nepastebėjo, kaip staiga pasikeitė jos laikysena. Jis visai nebematė, kas vyksta aplinkui, tad guvernantė palietė Gertrūdos ranką ir tylėdama parodė į bejausmę figūrą, nė kiek nebijodama, kad tas pastebės jos judesius.

— O kaip tu manai, Roderikai,— vėl paklausė misis Vilis,— ar jis ir mums atsisakys paaiškinti?

Berniukas krūptelėjo. Atsipeikėjęs jis pažvelgė supratingu žvilgsniu į Gertrūdą.

— Nors jinai ir nepaprastai daili,— karštai atsakė jis,— tegul per daug nepasitiki savo grožiu. Moteris negali sutramdyti jo būdo!

— Argi jis toks kietaširdis? Nejau manai, kad ir tokiai gražuolei jis nesiteiks atsakyti?

— Paklausykite, ledi,— karštai, bet kartu ir graudžiai pasakė jis tyliu balsu,— per dvejus pastaruosius savo gyvenimo metus aš tiek visko mačiau, ko dažnas nepamato iki pat senatvės. Čia ne vieta skaistumui ir grožiui. Bėkit iš šio laivo, net jeigu tektų sprukti tokia pat menka valtele, kaip ta, kuria čionai atplaukėt.

— Jau gali būti per vėlu pasinaudoti tavo patarimu,— liūdnai atsakė misis Vilis, pažvelgusi į tylinčią Gertrūdą.— Bet papasakok dar ką nors apie šį nepaprastą laivą, Roderikai. Juk tu visai atsitiktinai pakliuvai į jį?

Berniukas papurtė galvą, bet nepakėlė akių, matyt, nenorėdamas atsakyti į klausimą.

— Kaip čia yra, kad šiandien „Delfino" vėliava visai kitokios spalvos, negu vakar? Ir kodėl nei vakarykštė, nei

šiandieninė vėliava nepanaši į tą, su kuria vergų laivas stovėjo Niuporto uoste?

— O kodėl taip yra,— atsakė berniukas, liūdnai ir kartu apmaudžiai šyptelėjęs,— kad niekas negali pažvelgti į slaptą širdies kertelę tam žmogui, nuo kurio valios priklauso visi šie pasikeitimai? Jeigu šiame laive būtų keičiamos tik vėliavos, tai dar galėtum būti laimingas!

— Vadinasi, tu nesi laimingas, Roderikai? Gal man paprašyti kapitoną Haidegerį, kad jis tave atleistų?

— Aš niekuomet nenorėčiau tarnauti kam nors kitam.

— Kaip? Tu skundiesi ir drauge nenori skirtis su savo pančiais!

— Aš nesiskundžiu.

Guvernantė įdėmiai žiūrėjo į berniuką. Kiek patylėjusi, ji vėl prašneko:

— Ar dažnai čia leidžiama įgulai taip siautėti, kaip šiandien?

— Ne. Jums nėra ko bijoti šių žmonių. Tas, kuris juos sutramdė, moka juos valdyti.

— Ar jie priimti tarnybon karaliaus įsakymu?

— Karaliaus? O, taip, karaliaus, kuris neturi sau lygių.

— Bet jie išdrįso kėsintis į misterio Vailderio gyvybę. Argi karaliaus laive jūreiviai gali taip įžūliai elgtis?

Iš berniuko žvilgsnio buvo aiškiai matyti, kad jis supranta, jog misis Vilis tik apsimeta neišmanėle, o iš tikrųjų puikiai žino, į kokį laivą pateko; bet jis nieko neatsakė.

— Kaip tau atrodo, Roderikai,— guvernantė atsargumo dėlei nusprendė pakeisti kalbą,— kaip tu manai, Roderikai, ar Kor. . . tai yra kapitonas Haidegeris leis mums išlipti, priplaukus artimiausią uostą?

— Mes jau praplaukėme daugybę uostų per tą laiką, kai jūs mūsų laive.

— Taip, bet nė vienas jų nebuvo tinkamas. O jeigu pasieksime tokį, į kurį jam bus patogu įplaukti?

— Tokių vietų ne taip jau daug.

— Bet jei vis dėlto taip atsitiktų, kaip tu manai, ar jis išleistų mus? Mes turime pinigų ir atsilygintume jam už rūpesčius.

— Jis abejingas pinigams. Kada tik paprašai, visuomet gauni pilną saują.

— Koks tu laimingas! Kartais auksas padeda iškęsti net rūsčiausią žvilgsnį.

— Netiesa! — karštai atšovė berniukas.— Jei aš turėčiau pilną laivą aukso, atiduočiau visą tą šlamštą už vieną jo meilų žvilgsnį.

Misis Vilis krūptelėjo, apstulbinta jaunuolio žodžių ir to užsidegimo, su kuriuo jie buvo pasakyti. Atsistojusi ji priėjo prie jo ir lempos šviesoje, krintančioje tiesiai jam į veidą, pamatė, kaip didelė ašara iš po ilgų švelnių blakstienų nuriedėjo skruostu, kuris, kad ir įdegęs saulėje, nukaito, kai ji taip įdėmiai pasižiūrėjo. Misis Vilis kiaurai nužvelgė visą jaunuolio figūrą, ir jos žvilgsnis nukrypo į kojas — o jos buvo tokios grakščios, jog kūnas atrodė joms per sunkus. Malonų guvernantės veidą aptemdė jai neįprasta atšiauraus budrumo išraiška, ji atsitiesė ir su įžeistu moters orumu griežtai paklausė:

— Ar tu turi motiną, berniuk?

— Nežinau,— pasigirdo tylus atsakymas, nors lūpos, tariant šiuos žodžius, beveik nesukrutėjo.

— Užteks, pakalbėsime kitą kartą. Nuo šiol kajutę tvarkys Kasandra. Kai man prireiks tavęs, suduosiu į gongą.

Roderikas panarino galvą. Jis visas susigūžė, veriamas šalto akylo žvilgsnio, ir spruko į liuką. Vos tik berniukas išėjo, misis Vilis apglėbė Gertrūdą ir prispaudė nustebusią švelnutę merginą prie širdies, lyg norėdama parodyti, kokia jinai jai brangi šią baisią akimirką.

Kažkas tyliai pabarbeno į duris, nutraukdamas guvernantę užplūdusį minčių sriautą. Ji pasakė „Prašau“, ir, joms nespėjus ištarti nė žodžio, į kajutę įžengė Korsaras.

XXIII SKYRIUS

Aš paveiktas esu.
Ir mano juk širdis ne akmeninė.
Š e k s p y r a s, „Koriolanas"

Moterys pasitiko svečią šaltokai, ir tat visiškai suprantama, prisiminus ką tik įvykusį pokalbį. Gertrūda susigūžė, bet misis Vilis neprarado savitvardos ir šalto didingumo. Tačiau iš atidaus jos žvilgsnio, kai ji su nerimu pažvelgė į svečią, buvo matyti, kad ji stengiasi atspėti jo apsilankymo tikslą.

Pats Korsaras buvo susimąstęs ir rimtas. Atsidūręs lempos šviesoje, jis nusilenkė ir kažką sumurmėjo, bet taip tyliai ir greitai, jog moterys nieko nesuprato. Jis buvo taip paskendęs mintyse, jog jau norėjo sėsti ant divano, net neatsiprašęs ir nepasiaiškinęs, tarsi visai nesižinodamas, ką darąs; tačiau, laiku susigriebęs, nenusižengė padorumo taisyklėms. Šypsodamasis jis dar žemiau nusilenkė, priėjo prie stalo ir paklausė, ar misis Vilis, ko gero, neįsižeisianti, kad jis atėjo tokiu laiku, nieko iš anksto nepranešęs. Balsas, kuriuo buvo pasakyta ši trumpa įžanga, skambėjo švelniai tartum moters, o jo laikysena buvo tokia mandagi, lyg jis iš tikrųjų būtų jautęsis kaip prašalaitis, įsiveržęs į kajutę tame laive, kur buvo visagalis valdovas.

— Atleiskite, kad trukdau jus tokiu vėlyvu metu,— tęsė jis,— bet po viso to, ką šiandien matėte, aš jausčiausi neatlikęs rūpestingo ir paslaugaus šeimininko priedermės ir negalėčiau ramiai miegoti, dar kartą jums nepatvirtinęs, kad laive visiškai ramu. Su malonumu jums pranešu, kad mano žmonės jau atsidūko ir dabar miega gultuose ramutėliai kaip avelės, suvarytos nakčiai į tvartą.

— Laimė, kad tas, kurs puikiai numalšino riaušininkus, visada pasiruošęs mus ginti,— tarė apdairioji guvernantė.— Mes pilnai pasikliaujame jūsų išmintingumu ir kilnumu.

— Pasistengsiu neapvilti jūsų pasitikėjimo. Ko ko, bet riaušių jums daugiau nebeteks matyti.

— Tikiuosi, kad mums negresia ir kiti negandai,— tarė misis Vilis, mostu kviesdama svečią sėstis.

— Mes priklausome nuo audringos, nepastovios stichijos,— atsakė Korsaras, mandagiai nusilenkęs ir sėsdamasis, kur jam parodyta.— Jūs ją pažįstate, todėl nėra reikalo aiškinti, kad mes, jūreiviai, niekuomet nežinome, kas mūsų laukia. Štai šiandien atleidau vadžias, tad iš dalies pats esu kaltas dėl tų riaušių; bet jau praėjo viskas, kaip viesulas ar uraganas, ir mano nenaudėliai dabar ramesni už tykų vandenyną.

— Karaliaus laivuose esu ne kartą mačiusi tokių grubių pramogų, bet neprisimenu, kad jos būtų sukėlusios rimtesnių padarinių kaip senų sąskaitų suvedimas ar kokie nors savotiški jūreivių pokštai, kurie, nors ir keisti, niekam nekenkdavo.

— Taip. Bet laivas, kuris nesibijo seklumų, galiausiai vis dėlto sudūžta,— sumurmėjo Korsaras.— Jei aš leidžiu žmonėms linksmintis škancuose, tai paprastai akylai juos seku, bet šiandien. . .

— O kas gi šiandien?

— Neptūnas su savo grubiomis išmonėmis jums jau buvo ne naujiena, madam?

— Aš buvau šį dievą mačiusi senais laikais.

— Aš taip ir supratau. Tas buvo ties pusiauju?

— Ir kitur.

— Ir kitur! — nusivylęs pakartojo Korsaras.— Taip, šis galingas despotas aplanko visas jūras; šimtai laivų, ir dar kokių stambių, ramiai skrodžia ekvatoriaus vandenis. Be reikalo aš ir galvojau apie tai.

— Jūs teikėtės kažką pasakyti, bet aš, deja, nenugirdau.

Korsaras krūptelėjo, nes paskutinį sakinį jis vėl ištarė greičiau pašnibždomis. Atidžiai apsižvalgęs, lyg norėdamas įsitikinti, ar kokios įžūlios ausys nebus nugirdusios jo slaptų minčių, kurias retai teatverdavo savo bendrininkams, jis vėl susitvardė ir laisvai, lyg jo niekas ir nebūtų pertraukęs, tęsė pokalbį.

— Aš buvau pamiršęs, kad moterys tiek pat baikščios, kaip ir gražios,— pridūrė jis, taip švelniai ir maloniai šypsodamasis, jog guvernantė nejučiomis susirūpinusi pažvel-

gė į savo auklėtinę,— antraip aš jau anksčiau būčiau jus nuraminęs, kad jums negresia joks pavojus.

— Malonu tai girdėti net ir dabar.

— Manau, kad tai, kas įvyko, nesudrums jūsų jaunos švelnutės draugės miego,— tęsė jis, pasisukdamas į Gertrūdą, nors vis dar kalbėdamas su guvernante.

— Nekaltybę retai kamuoja blogi sapnai.

— Jūsų žodžiuose glūdi šventa ir neišaiškinama paslaptis: nekaltųjų poilsio niekas netrukdo. Dieve mano, jei nusidėjėliai galėtų bent laikinai užmiršti dvasios kančias! Bet mes gyvename tokiame pasaulyje ir tokiu laiku, kad žmonės negali pasitikėti net patys savimi.

Jis nutilo ir apsidairė šypsodamasis, bet jo šypsena buvo tokia skausminga, jog susirūpinusi guvernantė nejučiomis prisitraukė arčiau auklėtinę, tartum pasiruošusi ją apginti nuo abejotinų jo užmačių. Tačiau svečias tylėjo, ir toji tyla buvo tokia ilga, jog misis Vilis pajuto, kad ši nejauki padėtis darosi nebepakenčiama, ir prašneko pirmoji.

— Ar misteris Vailderis taip pat linkęs rodyti gailestingumą, kaip jūs? — paklausė ji.— Tokiu atveju jo pakantumas labai pagirtinas, kadangi, atrodo, būtent į jį visų pirma ir buvo nukreiptas maištuolių pyktis.

— Bet, kaip jūs matėte, jis turi draugų. Su kokiu pasiaukojimu ir drąsa tiedu žmonės stojo jį ginti!

— Taip, tiesiog nuostabu, kad per tokį trumpą laiką jis palenkė tokius storžievius.

— Dvidešimt ketveri metai ne toks jau trumpas laiko tarpas.

— Nejaugi jie tokie seni draugai?

— Jie patys priskaičiavo tiek metų. Galimas daiktas, kad jaunuolį ir jo netašytus draugus riša kažkokie ypatingi saitai. Gal tai jau nebe pirmoji jų paslauga.

Misis Vilis nusiminė. Nors ji ir buvo linkusi tikėti, kad Vailderis — slaptas Korsaro agentas, vis dėlto puoselėjo viltį, kad jo ryšį su piratais galima paaiškinti kokiu nors jam palankesniu būdu. Juk, kad ir būdamas atsakingas už nusikalstamus veiksmus tų, kurie susibūrė šiame nepripažįstan-

čiame jokių įstatymų laive, jis buvo kilnios širdies ir nenorėjo, kad ji ir jaunutė tyra jos auklėtinė taptų jo bendrininkų sauvaliavimo auka. Dabar ji suprato jo pakartotinius paslaptingus įspėjimus. Taip, visa, kas buvo miglota ir nesuvokiama,— tiek jos pačios neaiškūs būkštavimai, tiek nepaprastas laivo įgulos elgesys,— kas minutę darėsi vis labiau suprantama. Dabar, įsižiūrėjusi į Korsaro veidą ir jo povyzą, ji atpažino, kad tai jis nuo vergų laivo denio buvo užkalbinęs jų laivą; keistas dalykas, vos tik ji atsidūrė „Delfine“, to žmogaus vaizdas, tartum koks tolimas miglotas prisiminimas, nesiliovė ją persekiojęs. Dabar jai staiga pasidarė aišku, kaip Vailderiui buvo sunku atskleisti jai paslaptį,— juk jis galėjo netekti ne tik gyvybės, bet ir jų pagarbos, o tai nė kiek ne mažesnė bausmė žmogui, dar ne galutinai nugrimzdusiam nedorybėje. Žodžiu, sumaniajai guvernantei pradėjo aiškėti daugelis tų dalykų, kuriuos skaitytojas suprato be jokio vargo, nors dar daug kas jai kėlė abejonių, kurių ji nepajėgė nei išspręsti, nei išmesti iš galvos. Ji turėjo pakankamai laiko pergalvoti visa tai, nes svečias ar šeimininkas — kaip čia jį geriau pavadinus? — visai neatrodė linkęs drumsti jos minčių.

— Tiesiog nuostabu,— galiausiai tarė misis Vilis,— kad netašytus žmones sieja toks pat prieraišumas, kaip ir išsilavinusius ir apsišvietusius.

— Teisybę sakote, nuostabu,— pakartojo Korsaras, tarsi staiga atsipeikėjęs.— Aš atiduočiau tūkstantį pačių gražiausių ginėjų, kurios buvo kada nors nukaltos Jurgio Antrojo kalykloje, kad ką sužinočiau apie to jaunuolio gyvenimą.

— Tai jūs jo nepažįstate? — skubiai paklausė Gertrūda.

Korsaras įsmeigė į ją nieko nematančias akis, bet pamažu jo žvilgsnis pasidarė prasmingas ir toks raiškus, jog guvernantei iš susijaudinimo pakirto kojas.

— Kas išdrįs tvirtinti pažįstąs žmogaus širdį? — atsakė Korsaras ir vėl mandagiai linktelėjo, tuo lyg parodydamas, kaip jis ją gerbia.— Visi mes nepažįstami, kol neišmokstame skaityti kits kito minčių.

— Tik nedaugelis sugeba įžvelgti žmogaus sielos paslaptis,— šaltai pareiškė guvernantė.— Reikia turėti didelę patirtį ir nuodugniai pažinti gyvenimą, norint spręsti apie mus supančių žmonių užmačias.

— Ir vis dėlto gyvenimas malonus tiems, kurie turi energijos padaryti jį linksmą,— sušuko Korsaras, staiga apimtas visai kitokios nuotaikos, kaip jam dažnai būna.— Viskas lengva tam, kam užtenka ryžto paklusti savo užgaidoms. Ar žinote, kad tikras filosofas ne tas, kuris gyvena amžius, o tas, kuris moka gyventi? Žmogus, kuris miršta penkiasdešimties metų, patyręs visus gyvenimo džiaugsmus, laimi daugiau už tą, kuris nugyvena visą šimtą, suvaržytas viešosios nuomonės pančių, bijodamas prasižioti ir garsiau prabilti, kad kaimynai jo nepasmerktų.

— Ir vis dėlto yra žmonių, kuriems didžiausias malonumas — eiti dorybių keliu.

— Miela tai girdėti iš moters lūpų,— atsakė Korsaras, ir jautriajai guvernantei pasirodė, kad jis vargiai besutramdo įsisiautusius jausmus. Ji būtų mielai atsikračiusi savo svečio, bet jo akių liepsna ir per jėgą skatinamas linksmumas aiškiai bylojo, kaip pavojinga įžeisti žmogų, nepripažįstantį jokių įstatymų ir klausantį vien tik savo įnorių. Todėl ji sumaniai griebėsi kitos temos ir švelniu tonu, kupinu moteriško orumo, rodydama į visokiausius muzikos instrumentus, kurių buvo pristatyta tarp įvairiausių kajutės baldų, pasakė:

— Tas, kurio širdis sušvelnėja nuo harmonijos ir kurio jausmus taip taurina saldūs muzikos garsai, neturėtų smerkti nekaltų sielų džiaugsmo. Ši fleita ir gitara aiškiai byloja apie jūsų sugebėjimus.

— Ir iš tokių menkų įrodymų jūs imatės spręsti apie žmogų, priskirdama jam tas nepaprastas dorybes, kurias ką tik minėjote! Kaip mes, vargšai mirtingieji, lengvai klystame! Doras žmogus apie viską sprendžia iš pažiūros. Tai kodėl neliaupsinate manęs už tai, kad aš dieną naktį klūpau prieš šį žėrintį blizgutį? — atsakė Korsaras, rodydamas į dei-

mantais nusagstytą nukryžiuotąjį, kabantį, kaip priimta, prie durų.

— Tikiuosi, kad jūs vis dėlto jaučiate pagarbą tam, kurio atminimą įkūnija šis atvaizdas. Žmonės, apakinti savo jėgos ir pasisekimo, mažai tegalvoja apie paguodą, kurią gali suteikti aukščiausiasis, bet tie, kuriems dažnai tenka patirti jo palaimingą poveikį, jaučia, kad jis vertas didžiausios pagarbos.

Guvernantė sėdėjo nuleidusi galvą, bet, sakydama šiuos žodžius, gilaus jausmo pagauta, susimąsčiusi pažvelgė į Korsarą. Į ją pakeltos akys buvo tokios pat rimtos ir mąslios. Korsaras švelniai švelniai palietė jos ranką.

— Kaip jums atrodo, ar mus galima kaltinti už tai, kad temperamentas, mus stumiantis į blogį, yra stipresnis už jėgas jam atsispirti?

— Suklumpa tik tas, kas mėgina žengti gyvenimo keliu vienas. Neįsižeiskite, kad aš to klausiu, bet nejaugi jūs niekuomet nebendraujate su dievu?

— Jau seniai šiame laive niekas nebuvo ištaręs jo vardo, meldžiamoji, neskaitant įžūlių patyčių ir blevyzgų, kurios nublanksta, neįterpus skambesnio žodelio. Bet kas gi ji, toji nežinoma dievybė? Juk ji yra tik tai, ką žmogus apie ją pramano.

— „Kvailys tarė sau širdyje: „Dievo nėra",— atsakė misis Vilis tokiu tvirtu balsu, jog paveikė net tą, kuris seniai buvo apsipratęs su savo audringos profesijos didingumu ir nuožmybe.— „Susijuoski strėnas ir būki vyras, idant galėtumei atsakyti, kai aš paklausiu tave: kur tu buvai, kai aš kūriau pasaulį? Byloki, jei turi supratimą."

Tarsi paklaikęs Korsaras žiūrėjo, akis įsmeigęs, į paraudusį guvernantės veidą. Paskui pasisukęs jis tarė, ne tiek tęsdamas pokalbį, kiek garsiai reikšdamas savo mintis:

— Jau daug kartų aš visa tai esu girdėjęs, bet kažkodėl šie žodžiai jaudina mano sielą kaip tyras gimtinės oras! O, pakartokit tai, ką pasakėt. Maldauju, nekeiskit nė vieno žodžio, nei intonacijos.

Nors misis Vilis labai nustebino ir net išgąsdino šis pra-

šymas, ji nesipriešino ir pakartojo šventraščio žodžius su užsidegimu, įkvėptu jos pačios gilaus tikėjimo. Korsaras klausėsi kaip apkerėtas. Nekrutėdamas ir nenuleisdamas akių, jis stovėjo prie tos, kuri taip paprastai ir taip sėkmingai apgynė dievo didybę. Jos balsas jau seniai buvo nutilęs, kai jis, giliai atsikvėpęs, vėl prašneko.

— Per šią trumpą akimirką peržvelgiau visą nueitą gyvenimo kelią,— tarė Korsaras.— Nežinau, ko mano širdis, visuomet tvirta kaip plienas, taip pašėlusiai daužosi. Meldžiamoji, jūsų maža rankelė galėtų sutramdyti tą, kuris taip dažnai mesdavo iššūkį. . .

Ūmai jis nutilo; jo žvilgsnis nukrypo į misis Vilis ranką, kurią nejučiomis palietė, ir jis nebegalėjo nuo jos atitraukti akių tarsi nuo kokios relikvijos. Paskui atsiduso, lyg pabudęs iš malonių svajonių, ir nusisuko, taip ir nebaigęs sakinio.

— Jūs pageidaujate muzikos,— nerūpestingai tarė jis,— prašau, štai jums ir muzika, nors simfoniją atliks gongas!

Tai sakydamas, šis įnoringas ir permainingas žmogus taip smarkiai sudavė į gongą, lyg būtų norėjęs trenksmu nustelbti atsakymą. Guvernantė baisiai nusiminė, kad jis taip greitai ištrūko iš jos įtakos, ir širdies gilumoje įsižeidė, kad jis taip įžūliai priminė savo nepriklausomumą, tačiau suprato, jog reikia žūt būt nuslėpti savo nusivylimą.

— Žinoma, aš tikėjausi kitokios melodijos,— tarė ji, kai kurtinantis trenksmas, nuskambėjęs per visą laivą, nutilo,— be to, abejoju, ar šitokia muzika padės užliūliuoti tuos, kurie miegodami ne tokie pavojingi, kaip nubudę.

— Dėl jų nesibaiminkite. Miegančio jūreivio neprižadina ir patrankos gausmas, nors kaip mat prikelia bocmano švilpukas. Jie taip išmuštruoti, jog, ir girdėdami gongą, pagalvos, kad tai fleitos garsai, stipresni ir sodresni, negu paprastai, bet vis tiek tokie garsai, kurie jo visiškai neliečia. Dar vienas smūgis reikštų gaisro pavojų, o šiaip — tai tiesiog muzika, signalas, duotas orkestrui. Naktis tyki ir nuteikia gėrėtis muzikos grožiu, tad pasiklausykime švelnios melodijos.

Vos tik jis ištarė tuos žodžius, anapus durų pasigirdo tylūs pučiamųjų instrumentų akordai; matyt, kapitono įsakymu muzikantai buvo susirinkę iš anksto. Korsaras šyptelėjo, tarsi gėrėdamasis tuo staigiu savo despotiškos, beveik magiškos galios įrodymu. Atsisėdęs ant divano, jis ėmė klausytis.

Melodija, sklindanti nakties tyloje ir švelniai plaukianti virš vandens platybių, nebūtų dariusi gėdos net tikriems menininkams. Tai buvo kažkokia savotiška liūdna gaida ir, matyt, visiškai derinosi su dabartine nuotaika to žmogaus, kurio ausims skirta buvo. Bet štai ji pasikeitė, tartum jos genialus kūrėjas būtų norėjęs dar tylesniais ir švelnesniais akordais išlieti savo sielos jausmų patosą. Korsaro nuotaika atitiko šią permainingą muziką, ir kai melodija suskambo ypatingai maloniai ir jautriai, jis panarino galvą, tartum slėpdamas ašaras.

Širdies gilumoje sujaudintos šios muzikos, misis Vilis ir jos auklėtinė nenuleido akių nuo to keisto žmogaus, į kurio laivą jas atbloškė žiaurus likimas. Pirmoji negalėjo atsistebėti baisiu prieštaringumu aistrų, pasireiškiančių tokiomis skirtingomis ir pavojingomis formomis; tuo tarpu antroji su būdingu jos amžiui atlaidumu troško tikėti, kad žmogus, kurio kilnius polėkius taip nesunku sužadinti, gal būt, greičiau susidėjusių aplinkybių auka, negu savo įpročių vergas.

— Šioje melodijoje — visa Italija,— tarė Korsaras, kai nutilo paskutinis akordas.— Miela, nerūpestinga, prabangi ir užmarši Italija! Ar jums, madam, nėra tekę aplankyti tą šalį, tokią galingą praeityje ir tokią bejėgę nūdien?

Guvernantė nieko neatsakė, tik nuleido galvą, ir Gertrūda su Korsaru pagalvojo, kad ją taip pat sujaudino muzika. Galiausiai, pastūmėtas kitokio impulso, Korsaras prisiartino prie Gertrūdos ir, mandagiai, kaip būtų tikę net kitokiomis aplinkybėmis, tarė:

— Jūsų toks melodingas balsas, ir, tikriausiai, tinkamai vertinate tą gamtos dovaną. Jūs dainuojate?

Jei Gertrūda ir būtų apdovanota talentu, kurį Korsaras teikėsi jai priskirti, jos balsas vis tiek būtų atsisakęs paklusti

jo prašymui. Linktelėjimu atsakiusi į jo komplimentą, ji pasiteisindama kažką sumurmėjo vos girdimu balsu. Jis atidžiai klausėsi, bet, matydamas, kad jo pasiūlymas nesulaukė pritarimo, nesispyrė, o nusigręžęs greitai stuktelėjo į gongą.

— Roderikai,— tarė jis, kai ant laiptų į apatinę kajutę pasigirdo lengvi žingsniai,— ar tu miegi?

Berniukas neskubėdamas ir tyliai atsakė nemiegąs.

— Pats Apolonas palaimino Roderiko atėjimą į pasaulį, madam. Iš berniuko lūpų liejasi tokie garsai, kurie jaudina net užkietėjusių jūreivių širdis. Atsistok prie kajutės durų, mano mielas, ir tegul tyli muzika pritaria tavo žodžiams.

Berniukas pakluso ir atsistojo taip, kad jo liauną figūrėlę pridengtų šešėlis ir kad tie, kurie sėdėjo apšviestoje dalyje, negalėtų įžiūrėti jo veido.

Pasigirdo švelni melodija, bet netrukus nutilo; paskui vėl suskambėjo ta pati gaida, o berniukas vis dar tylėjo.

— Dainuok, Roderikai, dainuok. Be žodžių mums mažai ką tepasako fleitų balsai.

Ir berniukas uždainavo sodriu stipriu kontraltu, nors jo balsas virpėjo ir, rodės, štai ims ir nutrūks. Žodžiai, kiek buvo įmanoma suprasti, skambėjo taip:

Už jūros, ten tolumoje,
Yra šalis šviesi,
Šventos vienatvės valdžioje
Ir laisvės džiugesy.

Vakarė saulė danguje
Pakibo kaip liepsna
Virš ežero ir medžio.
Rausva šviesa plevena danguje
Tau, žmogui, amžina —
Virš slėnio, ežero ir medžio.

Šimtai mergaičių ir dainų
Giraitėse klajoja.

Ir meilės tūkstančiai sparnų
Arti linksmai plasnoja.
Ir vakare gaiviam ore
Tikėk viltim gera. . .[1]

— Užteks, Roderikai,— nekantriai nutraukė jį šeimininkas.— Tavoji daina per daug dvelkia sodžiumi, kad pagautų jūreivį. Padainuok mums, berniuk, apie jūrą ir jos džiaugsmus. Užtrauk tokią dainą, kuri jūreiviui patiktų.

Bet vaikinas tylėjo, gal nenorėdamas, o gal nepajėgdamas įvykdyti įsakymo.

— Kas tau, Roderikai? Nejaugi tave apleido mūza? Ar nusilpo atmintis? Kaip matote, vaikas užsispyręs: jis dainuoja vien apie meilę ir saulės šviesą, kitaip jam nieko neišeina. Smarkiau užgaukite stygas, vyručiai, parodykit daugiau gyvumo, o aš užtrauksiu jums jūreivišką dainelę mūsų laivo garbei.

Orkestrui persidavė jų šeimininko (o jis tikrai toks ir buvo) nuotaika, ir suskambo galinga ir gyva įžanga, paruošianti klausytojus Korsaro dainai. Malonios intonacijos, taip dažnai suskambančios kalbant, neapvylė lūkesčių. Jo balsas buvo sodrus, stiprus, žemas ir melodingas. Šių įgimtų savybių ir nuostabios klausos padedamas, jis taip įspūdingai sudainavo šias strofas, jog buvo sunku pasakyti, ar dainuoja laisvūnas, ar jausmingas žmogus. Žodžius, tikriausiai, sukūrė jis pats, nes juose buvo jaučiama pirato dvasia; jie taip pat bylojo apie jo paties savitus polinkius.

Visos rankos, inkarą kelt!
Ir nuo garsų kimių, bet malonių
Iš snaudulio jūreiviai kyla,
Ir kapitonas vaikšto gyvesniu žingsniu,
Linksma dūdelė gaivumu prabyla.
Visi dykūnai dirbti ir triukšmauti ima,
Ir šaukia laive lyg padūkę vaikinai,
Visos rankos, inkarą kelt!

[1] Vertė J. Degutytė.

Ir šauksmas: „Burės! burės!“
Kiekvieną nervą ruošia kovai įnirtingai,
Sutikus priešą, drąsiai nugalėt.
Viena slapta malda — padėt teisingam,
Ir daugelis jų — moteriai padėt.
Ištieskit plevėsuojančias bures plačiai,
Putotą grasią jūrą skroskit išdidžiai.
Ir šauksmas: „Burės! burės!“

O pergalei triskart valio!
Ir aimanos dėl žuvusių tegul nutyla;
Jūreivio kapas lieka bangose,
Kol dar draugai atodūsiais prabyla;
Bet juk dangus tik — didvyrio viltis visa!
Tad dainą ir taures iškelkite aukštai!
Teskrieja džiugesio puotos aidai!
O pergalei triskart valio![1]

Baigęs dainuoti, jis pakilo, nelaukdamas pagyrimų, kurių toks puikus balsas ir atlikimas buvo tikrai verti; pasiūlęs damoms savo nuožiūra naudotis orkestro paslaugomis, jis palinkėjo joms labos nakties ir saldžių sapnų ir ramiai pasitraukė į apatinį kambarį, matyt, taip pat poilsio.

Kad ir kaip misis Vilis ir Gertrūdą pralinksmino ir net sužavėjo šio įnoringo žmogaus elgesys, kai jis nerodė šiurkštumo, vis dėlto, jam išėjus, jų tvankiame kalėjime, kuriame jos buvo uždarytos, tarsi padvelkė gaivus oras. Guvernantė pažvelgė į savo auklėtinę meilės ir rūpesčio kupinu žvilgsniu; bet abi tylėjo, nes lengvas šiurenimas prie kajutės durų priminė, kad jos ne vienos.

— Ar dar pageidaujate muzikos, madam? — pasiteiravo Roderikas, baikščiai išnirdamas iš tamsos.— Jeigu norite, galiu užliūliuoti jus dainomis; bet aš nepajėgiu prasižioti, kai iš manęs reikalauja linksmybės, kurios nejaučiu.

Guvernantė suraukė antakius, matyt, norėdama ką piktai atsakyti, bet graudus jaunuolio balsas ir susigūžusi, nuo-

[1] Vertė J. Degutytė.

lanki poza taip ją sujaudino, kad pyktis atslūgo, ir tik akys, kupinos motiniško nerimo, pažvelgė į jį su priekaištu.

— Roderikai,— tarė ji,— aš maniau, kad daugiau nebematysime tavęs šįvakar.

— Jūs girdėjote jo dainą. Taip, jis moka būti linksmas, moka, nuotaikos pagautas, graudžiai padainuoti, bet jūs dar nematėt jo įniršusio.

— Argi jo pyktis toks baisus?

— Gal mane jis baugina labiau, negu kitus, bet kai jis blogai nusiteikęs, nuo kiekvieno jo žodžio mane apima siaubas.

— Tad jis šiurkščiai elgiasi su tavimi?

— Ne.

— Tu pats sau prieštarauji, Roderikai. Čia jis grubus, čia geras. Argi tu nesakei, kad tave apima siaubas nuo piktų jo žodžių?

— Taip, nes dabar viskas pasikeitė. Anksčiau jis niekad nebūdavo susimąstęs ar blogos nuotaikos, o dabar jo nebegalima pažinti.

Misis Vilis nieko neatsakė. Žinoma, jai berniuko žodžiai buvo kur kas labiau suprantami, negu susidomėjusiai, bet nieko neįtariančiai Gertrūdai; ir tuo metu, kai guvernantė rankos mostu liepė berniukui pasišalinti, Gertrūda panoro patenkinti savo smalsumą ir sužinoti daugiau apie šio pirato gyvenimą ir charakterį. Tačiau guvernantė dar kartą įsakmiai pamojo, ir berniukas pamažu nenoromis išėjo iš kajutės.

Misis Vilis ir jos auklėtinė pasitraukė į savo nuošalų kampelį ir, paskyrusios nemažai laiko vakarinei maldai ir atnašavimams, kurių nei viena, nei antra jokiomis aplinkybėmis neužmiršdavo, užmigo nekaltu miegu, giliai įtikėjusios, kad visagalis jų neapleis.

Reguliarūs laivo varpo dūžiai skaičiavo naktinės sargybos valandas, ir tai, tur būt, buvo vienintelis garsas, nakties tamsoje drumstęs ramybę, gaubiančią tiek vandenyną, tiek laivus, plaukiančius jo platybėmis.

XXIV SKYRIUS

Kai dėl stebuklo, —
Nes mus išgelbėjo tik jis,— vargu
Ar kas iš milijonų jį patyrė.

Šekspyras, „Audra"

Tuo apgaulingos ramybės metu „Delfiną" būtų galima palyginti su snaudžiančiu grobuoniu. Ir lygiai taip, kaip gamta nustato poilsio laiką gyvulių pasauliui, taip ir piratams nebuvo lemta ilgai dykinėti. Patekėjus saulei, pakilo vėjas, dvelkiantis sausumos kvapu, ir išjudino sustingusį laivą. Visą tą dieną, plačiai išskleidęs bures, „Delfinas" be paliovos traukė į pietus. Keitėsi sargybos, pagaliau atėjo ir naktis, o laivas vis tebeplaukė ta pačia kryptimi. Bet štai jūroje viena po kitos sumirguliavo melsvos salelės. Korsaro belaisvės,— dabar damos buvo priverstos laikyti save belaisvėmis,— tylėdamos sekė akimis praplaukiančias pro šalį žalias kalvas, plikus ir smėlėtus rifus ir šlaitus, kol, guvernantės apskaičiavimu, laivas pasiekė Vakarų salyną.

Per visą tą laiką Korsaras neišgirdo iš savo viešnių nė vieno klausimo, rodančio, kad jos supranta, jog jis visai neketina jų išlaipinti žadėtoje vietoje. Gertrūda verkė, ilgėdamasi tėvo, bet ji liejo ašaras pasislėpusi, prigludusi prie savo guvernantės. Vailderio ji vengė, jausdama, kad tai jau nebe tas žmogus, kurį ji troško matyti, bet visų akivaizdoje stengėsi atrodyti rami ir su visais elgėsi vienodai.

Toks jos elgesys, kuriuo buvo galima laimėti kur kas daugiau, negu bejėgiškais maldavimais, susilaukė visiško guvernantės pritarimo, nes gili patirtis ją seniai išmokė, kad niekas taip nepabrėžia jėgos įspūdingumo, kaip mokėjimas išlikti ramiam. Antra vertus, nei laivo vadas, nei jo padėjėjas nesistengė bendrauti su kajutės gyventojomis daugiau, negu to reikalavo paprastas mandagumas.

Pirmasis, tarsi apgailestaudamas, kad taip viešai atskleidė įnoringą būdą, pamažu sulindo į savo kiautą ir ne tik neieškojo, bet netgi vengė artimesnių santykių su damomis; kai dėl antrojo, tai jis puikiai suvokė, ką reiškia santūri

guvernantės laikysena ir pasikeitęs, nors vis dar užjaučiantis jos auklėtinės žvilgsnis. Vailderis aiškiai suprato, iš kur ši permaina. Tačiau, užuot stengęsis teisintis, jis ir pats pasekė jų pavyzdžiu ir pasidarė šaltas ir abejingas. O tai buvusioms jo draugėms dar kartą patvirtino, kokie tikrieji jo kėslai, nors misis Vilis, kalbėdama su savo auklėtine, ir pripažino, kad blogis jame dar ne taip giliai suleidęs šaknis ir kad jis dar ne visiškai praradęs sąžinę.

Mes neužtęsime pasakojimo, aprašinėdami, kaip krimtosi Gertrūda, kai norom nenorom teko sutikti su šiuo liūdnu faktu; nekalbėsime nei apie švelnias jos svajones, kurių ji visai nesibodėjo, nematydama jose nieko blogo,— svajones apie tai, kad žmogus, neabejotinai turįs tiek daug aukštų ir kilnių savybių, pamatytų savo klaidą ir sugrįžtų į tą kelią, kurį, netgi santūrios ir blaiviai galvojančios guvernantės manymu, jam buvo skyrusi taip dosniai jį apdovanojusi prigimtis. Švelnūs jausmai, kuriuos sužadino jos krūtinėje pastarųjų dviejų savaičių įvykiai, nepasitenkino vien svajonėmis ir karštesnėmis, negu paprastai, maldomis; bet nelieskime šių švelnių jausmų — tegul jie glūdi toje skaisčioje ir tyroje širdyje, kurioje gimė.

Keletą dienų laivui teko grumtis su atkakliais nesiliaujančiais šių vietų vėjais. Bet, užuot stengęsis pasiekti kokį nors uostą, kaip būtų padaręs prekybinis laivas, Korsaras staiga pakeitė kryptį, ir „Delfinas" lengvai it paukštis, skubantis į savo gūžtą, nuskriejo vienu iš daugybės sąsiaurių, kuriais išraižytas archipelagas. Mirguliavo dešimtys įvairiausių laivų, bet „Delfinas" vengė visų vienodai — patyrimas išmokė piratus atsargumo, kuris būtinas jūroje, kai aplinkui knibždėte knibžda karo laivai. Perkirtęs vieną iš sąsiaurių, vagojančių Antilų salų grandinę, jis laimingai įplaukė į atviresnę jūrą, skiriančią salas nuo vandenyno platybių. Tą pat akimirką, kai, palikus sąsiaurį, iš visų pusių nusidriekė neaprėpiami skaidrūs toliai, visa įgula kaip mat pasikeitė. Net ir Korsaro veidas praskaidrėjo, kai baigėsi rūpestis, kuris jį laikė sukaustęs, o, sustingimui praėjus, jis vėl pasidarė beatodairiškas, įnoringas, kokį mes buvome

matę ir anksčiau. Net jūrininkai lengviau atsikvėpė po budraus įtempimo, kuris juos buvo apėmęs plaukiant pro ištisas voras kreiserių, susitelkusių siauruose sąsiauriuose; ten, kur taip ilgai ir negailestingai viešpatavo niūrus nepasitikėjimas, vėl pasigirdo linksmi balsai ir nerūpestingas klegesys.

Tačiau guvernantė tik dar labiau sunerimo, kai „Delfinas" pasirinko tokį kursą. Kol buvo matyti salos, ji vis dar tikėjosi, kad jų pavergėjas tik laukia tinkamos progos jas perduoti į saugias kolonijinės valdžios atstovų rankas. Bestebėdama tiek vadą, tiek jo padėjėją, ji buvo įsitikinusi, kad nusikalstami jų veiksmai dar nenustelbė jų širdyse gero ir net tauraus prado, todėl jos lūkesčiai neatrodė vien tuščios svajonės. Net klaikiuose ir fantastiškai pagražintuose pasakojimuose apie pašėlusius to pirato siautėjimus vis dėlto dažnai buvo kalbama apie tikro riteriško kilnumo pavyzdžius. Žodžiu, šis žmogus, pasiskelbęs visos žmonijos priešu, mokėjo vienaip elgtis su silpnu, kitaip su stipriu ir dažnai, atlygindamas už skriaudas, padarytas pirmajam, jausdavo nė kiek ne mažesnį pasitenkinimą, kaip pažemindamas antrojo didybę.

Bet visi malonūs lūkesčiai, sukelti šių pasakojimų, išsisklaidė, kai vandens toliuose išnyko paskutinė salelė ir laivas liko vienas plynose okeano platybėse. Tartum pasiryžęs nusimesti kaukę, Korsaras įsakė sumažinti bures, ir nors vėjas buvo palankus, laivas gulė į dreifą. Dabar įgulos dėmesys atsipalaidavo, ir „Delfinas" sustojo vidury vandenyno; o karininkai ir jūrininkai linksminosi arba dykinėjo, priklausomai nuo užgaidų ir polinkių.

— Aš tikėjausi, kad jūs malonėsite mus išleisti vienoje iš jo didenybės salų,— pirmą kartą po to, kai kilo įtarimas, kad jiedvi nebus išleistos į krantą, misis Vilis kreipėsi į tariamą kapitoną Haidegerį kaip tik tuo metu, kai jis davė įsakymą guldyti laivą į dreifą.— Bijau, kad mes per daug jus vargįname, užėmusios jūsų kajutę.

— Neįsivaizduoju jai tinkamesnių gyventojų,— vangstydamasis atsakė Korsaras, nors pastabiai ir susirūpinusiai guvernantei pasirodė, kad dabar jo elgesys kur kas įžūles-

nis ir laisvesnis, negu aną kartą, kai buvo palietusi tą pačią temą.— Jeigu ne šis paprotys, kad laive plevėsuotų kokios nors valstybės emblema, manąjį visuomet puoštų dailiosios lyties vėliava.

— Bet kadangi. . .

— Bet kadangi taip nėra, aš keliu emblemas, atitinkančias mano užsiėmimą.

— Štai jau penkiolika dienų aš jus varginu savo buvimu, bet per visą tą laiką nė karto neturėjau laimės tų vėliavų pamatyti.

— Nejaugi? — sušuko Korsaras, nužvelgdamas ją skvarbiomis akimis, tartum stengdamasis perskaityti jos mintis.— Tad tegul jūsų abejonės išsisklaido šešioliktą dieną. Ei, kas ten, vairagalyje?

— Ne kas kitas, o Ričardas Fidas, — atsakė žmogus, ištraukęs galvą iš spintelės, kurioje ieškojo kažkokio nukišto įrankio; o, pamatęs, kas jį užkalbino, skubiai pridūrė: — Visuomet pasiruošęs jums tarnauti, jūsų šviesybe.

— O, tai mūsų bičiulio draugas,— reikšmingai pasakė Korsaras, ir misis Vilis suprato jo užuominą.— Jis man padės kai ką išaiškinti. Eikš čionai, vyruti, man reikia išgirsti iš tavęs kelis žodžius.

— Nors ir visą tūkstantį, sere,— atsakė Ričardas, prieidamas arčiau.— Nors iš manęs ir ne koks kalbėtojas, bet prireikus vis šį tą sumetu.

— Tikiuosi, tu negali nusiskųsti gyvenimu mano laive?

— Nemėgstu veidmainiauti, jūsų šviesybe: šaunesnį laivą vargu besurasi.

— O kaip kursas? Manau, ir jis atitinka tikro jūreivio skonį?

— Matot, sere, prieš išeidamas į pasaulį, aš negavau per didelio mokslo, todėl retai sau leidžiu gilintis į kapitono įsakymus.

— Bet vis dėlto turi kokių nors polinkių? — tarė misis Vilis, tvirtai nusprendusi išgauti daugiau, negu ketino Korsaras.

— Negaliu pasakyti, kad iš prigimimo neturėčiau jaus-

mų, jūsų malonybe,— atsakė Fidas ir nerangiai nusilenkė guvernantei, stengdamasis tuo išreikšti savo pagarbą,— nors nesėkmės ir vargai atkakliai mane persekiojo. Aš galvojau, kad mudu su Keite Vifl surišti tvirčiausiais pančiais, bet štai įsikišo įstatymas su savo paragrafais ir nuostatais, sudaužė į šipulius mano laimę ir negailestingai sugriovė visas vargšės merginos viltis; ir man nebeliko jokios paguodos.

— Buvo įrodyta, kad ji turi kitą vyrą? — sausai pareiškė Korsaras.

— Net keturis, jūsų šviesybe. Merguželė nemėgo vienumos, ir jai sopėdavo širdį, matant tuščius namus. Bet argi vertėjo kelti triukšmą dėl tokio nieko — juk retai atsitikdavo, kad vienu metu uoste liktų keletas iš mūsų. Viskuo kaltas pavydas, sere; pavydas ir godumas tų, kurie stengiasi apiplėšti vargšą jūreivį.

— Ir po to nelaimingo atsitikimo tu visam laikui išsižadėjai šeimyninių pančių?

— Taip, taip, nuo to laiko, jūsų šviesybe,— atsakė Fidas, vėl dėbteldamas į vadą juokingomis akimis, kuriose gudrybė savotiškai derinosi su tiesiu, atviraširdžiu dorumu.— Nuo to laiko, kaip jūs teisingai pastebėjote, sere; nors, tiesa, buvo kalbų, kad aš susiuostęs su kita moteriškaite; bet, viską patikrinus, paaiškėjo, kad nėra už ką mane bausti, jei jau saitai su vargše Keite nutrūkę. Taip jie nieko ir nepešė, o aš likau tyras ir nekaltas.

— Ir visa tai atsitiko po to, kai susipažinote su misteriu Vailderiu?

— Prieš tai, jūsų šviesybe, prieš tai. Tada aš buvau jaunikis, turint galvoje, kad ateinantį gegužį sukaks dvidešimt ketveri metai, kai likimas mane suvedė su masteriu Hariu. O kadangi nuo tos dienos pasijutau turįs savo šeimą, tai man ir nebuvo jokio reikalo glaustis prie kitų.

— Jūs pasakėte,— įsikišo misis Vilis,— kad susipažinote su misteriu Vailderiu prieš dvidešimt ketverius metus?

— Susipažinome! Dieve tu mano, miledi, kiek jis tada teišmanė apie pažintis! Nors, tepadeda jam viešpats dievas, nuo to laiko jis ne kartą turėjo progos prisiminti tą įvykį.

— Tikriausiai, dviejų, tiek nusipelniusių žmonių susitikimas buvo nepaprastas.

— Taip, jūsų šviesybe, jis buvo tikrai nepaprastas; o kai dėl nuopelnų, tai, nors masteris Haris dažnai mėgsta juos minėti, aš jų nevertinu nė per nago juodymą.

— Bet jeigu du tokie išmintingi žmonės yra skirtingų nuomonių, tai, prisipažįstu, nesiimu spręsti, kuris iš jų teisus. Gal būt, žinodamas visus faktus, padaryčiau teisingesnį sprendimą.

— Jūsų šviesybė užmirštate Gvinėją, kuris apie šį reikalą galvoja visai taip, kaip ir aš, nematydamas čia jokio nuopelno. Bet jūsų teisybė, sere, tik iš lago galima nustatyti laivo greitį; jeigu ši ledi ir jūsų šviesybė turite noro sužinoti, kaip viskas iš tikrųjų buvo, tai tarkite žodį, ir aš jums viską išdėsiu, nieko neslėpdamas.

— Tai gan išmintingas pasiūlymas,— tarė Korsaras, mostu kviesdamas pašnekovą pereiti į kitą vairagalio dalį, kur jiems ne taip įkyrėtų smalsūs žvilgsniai.— Na, dabar papasakok visą istoriją; gali būti tikras, kad tavo nuopelnai bus tinkamai įvertinti.

Fidas be jokių dvejonių buvo pasiryžęs išporinti visas smulkmenas; ir kol, ruošdamas prabilti, jis atsikrenkštė ir papildė tabako atsargas, misis Vilis, šiaip baisiai nemėgstanti domėtis kitų paslaptimis, nebepajėgdama atsispirti nenugalimam smalsumui, atsisėdo ant krėslo, kurį jai mostu pasiūlė Korsaras.

— Tėvas anksti mane išleido jūron, jūsų šviesybe,— pradėjo Fidas, baigęs minėtus nežymius pasiruošimus.— Jis, kaip ir aš, didesnę gyvenimo dalį praleido jūroje, o ne sausumoje, nors, būdamas tik paprastas žvejys, per daug nenutoldavo nuo žemės, o tat, bendrai paėmus, ne ką didesnė laimė, negu visai gyventi sausumoje. O aš tai nesipliuškinau pakraščiuose, bet iš pat pirmo karto leidausi į atvirą jūrą ir kaip mat apiplaukiau Horno ragą; tai buvo mano pirmoji kelionė ir nelabai jau maža, kaip tokiam neišprusėliui. Bet paskui, kadangi man buvo tik aštuoneri metai. . .

— Aštuoneri! Tad jūs viską pasakojate apie save! — įsiterpė nusivylusi guvernantė.

— O kaipgi, madam. Būtų galima pašnekėti ir apie kilmingesnius žmones, bet vargu ar surastumėte tokį, kuris geriau už mane nusimanytų jūreivystės reikaluose. Man rodos, jūsų malonybei nesinorėtų gaišinti laiką, klausantis pasakojimo apie mano tėvus, tad aš trumpai drūtai išdėsčiau viską, pradėjęs nuo tinkamiausios vietos — kai man sukako aštuoneri metai, praleidęs tai, kas susiję su mano gimimu, vardu ir panašiais dalykais, kurie surašomi laivo žurnale.

— Na, pasakokite toliau,— tarė misis Vilis, norom nenorom priversta nusileisti.

— Mano galva labai panaši į laivą, prieš jį paleidžiant į vandenį,— vėl prašneko Fidas.— Jeigu nuo pat pradžios viskas sklandžiai eina ir niekas jam nepastoja kelio, tai jis šauna tiesiai jūron; bet jeigu jau kur nors įstringa, tai gerokai tenka paprakaituoti, kol jis vėl pakrutės. Taip ir su manimi: norint išjudinti mano mintis, kad viskas eitų kaip iš pypkės ir netektų pasakojant niekur užkliūti, teks grįžti prie to, ką neseniai minėjau — kad mano tėvas buvo žvejys ir kad aš apiplaukiau Horno ragą. Na štai, dabar aš vėl jaučiuosi tvirtai atsistojęs ant kojų ir galiu pasakoti toliau taip pat lengvai, kaip lengva bocmanui pasiglemžti sprogmenų. Taigi aplenkiau aš Horno ragą, kaip jau sakiau, ir kokius ketverius metus tenai plaukiojau — vagojau jūras ir šmižinėjau tarp salų salelių, kurios ne tik tada, bet ir dabar nelabai žinomos. O paskui per visą karą tarnavau jo didenybės laivyne, iš kurio, be garbės, parsinešiau dar tris žaizdas. Šit tada aš ir sutikau Gvinėją — tą juodaodį, miledi, kurį dabar matote štirborte vyniojant burę.

— Tai štai kada sutikai afrikietį! — tarė Korsaras.

— Tada mes ir susipažinome. Ir nors jo oda ne baltesnė už banginio kuprą, man nusispiaut į tai, ir aš visiems galiu pasakyti, kad po masterio Hario tai padoriausias žmogus pasaulyje ir man tikrai smagu su juo bendrauti. Ką ir bekalbėti, jūsų šviesybe, kartais vaikinas mėgsta paprieštarauti ir pasigirti, kad jam nėra lygių prie marselio ar

benzelių. Bet jis tik paprastas juodukas, o už save žemesnių nereikia perdaug griežtai smerkti.

— Taip galėtų daryti tik visiškas beširdis.

— Žodis žodin tą pat sakydavo „Brunsviko“ kapelionas. Didelis dalykas išsimokslinimas, jūsų šviesybe, jau vien dėl to, kad paruošia žmogų į bocmanus ir nurodo jam, kaip tiesiausiu keliu pasiekti dangaus aukštybes. Taigi, kaip jau minėjau, mudu su Gvinėja penkerius metus plaukiojome drauge ir net iš dalies draugavome. Ir štai atėjo diena, kai Vest Indijos salyne mūsų laivą ištiko nelaimė.

— Kokia?

— Atleiskite, jūsų šviesybe, bet aš niekuomet nejudinu viršutinių rėjų, kol nesu tikras, kad laivas vėl nepasisuks pavėjui; ir, prieš pasakodamas smulkiau, kaip atsitiko ši nelaimė, pasirausiu mintyse, kad neužmirščiau to, ką reikia pirmoje eilėje paminėti.

Matydamas iš savo viešnios veido, kaip nekantriai ji laukia, kuo baigsis visa ši istorija, kaip ją veikia Fido rambumas ir kaip ji bijo, kad kas nors nepertrauktų pasakojimo, Korsaras davė jai ženklą neblaškyti atvirojo jūrininko, nes tik taip galima tikėtis greičiau išgirsti, kas jiems abiem labai rūpėjo. Netrukdomas Fidas savotiškai, kaip buvo įpratęs, peržvelgė visus įvykius ir, matydamas, kad niekas, kas rišasi su pasakojimu, nepraleista, tuoj pat perėjo prie tų faktų, kurie buvo daug svarbesni ir kur kas labiau domino jo klausytojus.

— Taigi, kaip jau minėjau jūsų šviesybei, — tęsė jis,— mudu su Gvinėja tuomet buvome marsininkai „Prozerpinoje“, greitaeigėje trisdešimt dviejų patrankų fregatoje, kai sykį tarp salų ir ispanų jūros susidūrėme su kontrabandininku. Kapitonas tą laivą paėmė ir mums įsakė jį pristatyti į uostą, o kadangi tai buvo protingas žmogus, tai, manau, jis pats buvo gavęs atitinkamą įsakymą. Bet iš to nieko gero neišėjo, nes kai iki uosto buvo likę kelios dienos kelio, mus užklupo stiprus uraganas, ir laiviūkštis nuskendo. Jis buvo nedidukas, o kadangi, prieš užmigdamas amžinu miegu, panūdo apsiversti ant šono, tai kapitono padėjė-

jas, atsakingas už laivą, ir trys kiti jūreiviai, nuslydę nuo denio, nugarmėjo į jūros dugną,— bent jau aš taip galvoju, nes nuo to laiko nieko daugiau apie juos nebegirdėjau. Čia Gvinėja ir padarė man pirmą paslaugą; nors mums ir anksčiau dažnai teko kęsti drauge badą ir troškulį, bet tuomet, jeigu jis nebūtų iššokęs iš laivo, tai aš, kaip žuvis, būčiau nunėręs į sūrų vandenėlį.

— Jei ne jis, tu būtum nuskendęs drauge su kitais?

— To aš nesakau, jūsų šviesybe, nes ką gali žinoti, gal mane būtų išgelbėjęs koks nors laimingas atsitiktinumas. Bet, kadangi aš plaukiu kaip patrankos sviedinys, juoduko paslaugą labai didžiai vertinu, nors mes retai apie tai užsimename; o taip yra tik todėl, kad dar neatėjo galutinio atsiskaitymo diena. Taigi, matydami, kad kontrabandininkas baigia savo kelionę, mes šiaip taip nuleidome valtį ir sunešėme į ją kiek maisto, kad kaip nors galėtume išsiversti pusbadžiu, o po to čiupome irklus ir paspaudėme sausumos link. Nėra reikalo smulkiai pasakoti šiai damai, ką reiškia keliauti valtimi, nes ji pati neseniai patyrė tą malonumą savo kailiu; tik tiek galiu pasakyti: jei ne ta valtis, kurioje mudu su juoduku praleidome kone dešimt dienų, ir jos pačios kelionė būtų nekaip pasibaigusi.

— Nieko nesuprantu.

— Kad čia nėra ko suprasti, jūsų šviesybe. Tą dieną, kai mes jus priglaudėme, „Karolinos" valtis išsilaikė neapsivertusi tik per masterio Hario sumanumą.

— Bet koks ryšys tarp jūsų laivo nuskendimo ir misterio Vailderio išsigelbėjimo? — paklausė guvernantė, nebegalėdama sulaukti paaiškinimo iš šio lėto ir plepaus jūrininko.

— Visai paprastas ir suprantamas, miledi; jūs ir pati tai patvirtinsite, išgirdusi graudžiausią mano pasakojimo dalį. Tai štai, neturėdami beveik nieko, — tik darbo buvo per akis — mudu su Gvinėja pusantros paros vagojome vandenyną, plaukdami salų pusėn. Nors mes ir ne kokie kapitonai, bet užuodėme žemę ir irklavome kaip pašėlę — juk patys suprantate, kad nuo šių lenktynių priklausė mūsų gyvybė.

Ir šit, vos pradėjus brėkšti,— o tai nuostabus metas čia, pietryčiuose,— staiga matome laivą be burių, jei laivu galima pavadinti laužą su trijų stiebų nuolaužomis ant denio, be jokio lyno ar vėliavos skiautelės, iš ko galėtum spręsti, koks jo takelažas ir kokiai valstybei priklauso. Beje, vien pamatęs tas tris plikas kartis, aš iš pat pradžių pamaniau, kad tai karo laivas; o kai iš arčiau įsižiūrėjau į korpusą, tai drąsiai pasakiau, kad tai angliškas modelis.

— Ar buvote į jį įlipę? — paklausė Korsaras.

— Tai nesudarė jokio sunkumo, jūsų šviesybe, nes niekas mums nekliudė, mat, iš visos įgulos tebuvo likęs vienas leisgyvis šuo. Vaizdas, atsidūrus ant denio, buvo toks liūdnas, — tęsė Fidas, kaskart vis labiau surimtėdamas,— kad net dabar, kai tik pasklaidau prisiminimų puslapius, baisiai suspaudžia man širdį.

— Jūs pamatėte išsekusius žmones?

— Mes pamatėme, kad tas puikus laivas toks pat bejėgis, kaip žuvis šeimininkės keptuvėje. Apsemtas vandens, šis keturių šimtų tonų galiūnas stovėjo nekrutėdamas tartum bažnyčia. Aš visuomet giliai susimąstau, sere, pamatęs puikų laivą, ištiktą šitokios nelaimės, nes jį galima palyginti su netekusiu abiejų rankų žmogumi, iš kurio tiek naudos, kiek iš ožio pieno.

— Vadinasi, jis buvo tuščias?

— Taip, sere, žmonės iš jo buvo išsikėlę, o gal juos nušlavė nuo denio atūžęs vėjo gūsis. Aš taip ir nesupratau, kaip ten viskas iš tikrųjų buvo. O šuva, matyt, buvo įsipykęs visiems denyje, ir jį pririšo prie španhauto, kas ir išgelbėjo jam gyvybę, nes kai laivas, rangautui subyrėjus, vėl kiek atgavo pusiausvyrą, jis atsidūrė priešvėjinėje pusėje. Tai šit, sere, be to šuns, beveik nieko daugiau ir neradome laive, nors kiaurą pusdienį šniukštinėjome po visus kampus, rankiodami įvairius mažmožius, kurie galėtų mums praversti. Bet įėjimai į triumą ir kajutes buvo apsemti, tai nedaug ką pešėme.

— Ir tada sugrįžote į savo valtį?

— Dar ne, jūsų šviesybe. Tai šit, rausiamės mes sau

denyje po takelažo virvagalius ir visokį šlamštą, o Gvinėja staiga sako: „Misteri Dikai, man rodos, kažkas aimanuoja apačioje." O aš ir pats jau buvau išgirdęs graudžias dejones, sere, bet maniau, kad tai jūrininkų sielos aprauda savo pražūtį, ir nieko nesakiau, bijodamas išgąsdinti prietaringą negrą, juk ir geriausi iš jų tėra tik prietaringi juočkiai, meldžiamoji; tad aš ir nesakiau, ką girdžiu, kol jis pats nepradėjo. Čia jau abudu suklusome, ausis pastatę, ir iš tikrųjų girdime, kad kažkas vaitoja žmogaus balsu. Bet praėjo nemažai laiko, kol įsitikinau, kad tai ne laivo aimanavimas, nors, žinote, meldžiamoji, grimztantis laivas visuomet gailiai rauda, kaip ir kiekvienas gyvas sutvėrimas.

— Žinau, žinau,— atsiliepė visa drebėdama guvernantė,— aš pati girdėjau tą raudą, ir jos graudūs garsai niekuomet neišdils man iš atminties!

— Aš taip ir maniau, kad jums teko juos girdėti, na ir šiurpios tos dejonės! Bet laivas vis tebesisupo jūros paviršiuje ir nė nemanė grimzti, tad aš ir pagalvojau, ar ne geriau būtų įsigavus į viršų iš vairagalio ir įsitikinus, ar koks vargšelis neįstrigo tenai, nespėjęs iššokti iš gulto, kai laivas apsivertė. Ir štai, gerų norų ir kirvio padedami, mes netrukus išaiškinome tų aimanavimų paslaptį.

— Jūs radote vaiką?

— Ir jo motiną, meldžiamoji. Laimė, jų kajutė buvo priešvėjinėje pusėje, tad dar neapsemta; bet tvankus oras ir alkis, pasirodo, nė kiek ne geriau, kaip sūrus vandenėlis: moteriškė jau buvo visai prie mirties, kai mes ją ištempėme iš kajutės, o berniukas — na, tas šaunus ir stiprus jaunikaitis, kurį dabar matote va ten, prie anos patrankos, meldžiamoji, tada buvo visai apgailėtinas, ir mums teko nemažai paprakaituoti, kol jis nurijo lašelį vyno, atmiešto vandeniu. Aš dažnai po to galvodavau, jog pats viešpats dievas pasirūpino išsaugoti tą gurkšnelį, kad jis galėtų užaugti toks, koks dabar yra — tikras vandenyno pasididžiavimas!

— O motina?

— Vienintelį džiuvėsio kąsnelį motina buvo atidavusi kūdikiui; ji paaukojo savo gyvybę, kad vaikigalis gyventų. Tik aš niekad negalėjau kaip reikiant suprasti vieno dalyko, meldžiamoji: kaip galėjo moteriškė, kurios jėga ir drąsa dažnai padaro stebuklus, taip ramiai, be jokio pasipriešinimo atsisveikinti su gyvenimu? Juk kiekvienas jūreivis jos vietoje būtų ryžtingai kovojęs, kad tik gautų įkvėpti tyro oro. O ji sau guli baltutėlė, kaip vėtros nugairinta burė, suglebusi, kaip vimpelas štilio metu, sulysusia ranka apkabinusi kūdikį, ir laiko kaip tik tą kąsnelį, kuris būtų padėjęs jai pačiai kiek ilgiau ištverti.

— O ką ji darė, kai ją išgabenote į dienos šviesą?

— Ką ji darė? — pakartojo Fidas storu kimiu balsu.— Ji pasielgė velniškai garbingai: atidavė berniukui tą kąsnelį ir, kiek bepajėgia mirštantis žmogus, mostais paprašė jį globoti, kol baigsis jo gyvenimo kelias.

— Ir tai viskas?

— Kiek galima spręsti iš pakeltų į dangų akių ir krutančių lūpų, man visą laiką atrodė, kad ji meldžiasi nematomai būtybei. Reikia tikėtis, kad ji užtarė geru žodeliu Ričardą Fidą, nes jai, aišku, nebuvo didelio reikalo melstis už save. Bet niekas jau nesužinos, ką ji sakė, kadangi iki pat galo taip ir nepravėrė lūpų.

— Ji mirė?

— Deja, taip. Patekusi į mūsų rankas, vargšė moteriškė jau nieko nebegalėjo nuryti, tuo labiau kad ir patys ne ką teturėjome jai pasiūlyti. Ką reiškia kvorta vandens, koks ketvirtis pintos vyno, džiuvėsėlis ir saujelė ryžių dviem tokiems žaliūkams, kai reikia nuplaukti apie septyniasdešimt lygų Vėžio tropiku. Matydami, kad nieko čia daugiau nepešime ir kad pro angą, kurią iškirtome, visas oras išėjo ir todėl laivas pradėjo sparčiau grimzti, nusprendėme sprukti, kol nevėlu. Ir ne veltui skubėjome — laivas tuoj pat nugarmėjo į dugną, ir mes vos suspėjome nusiirti savo valtimi, kad nepakliūtume į sūkurį.

— O kaipgi berniukas — jūs jį palikote? — sušuko guvernantė, ir jos akys pasruvo ašaromis.

— Čia jau prašovėte pro šalį, meldžiamoji. Mes visai jo nepalikome, o pasiėmėme kartu, kaip ir kitą gyvą padarą, rastą laive. Bet mums prieš akis buvo ilga kelionė, o dar blogiau, kad buvome nuošalyje nuo tų kelių, kuriais plaukia prekybiniai laivai. Aš visa tai išdėsčiau bendrame įgulos pasitarime, kuriame dalyvavome tik mudu su negru, kadangi vaikiukas buvo toks silpnas, jog nepajėgė kalbėti, be to, ką daugiau jis būtų galėjęs pasakyti? Taigi aš prabilau pirmas ir sakau: „Gvinėja, mums teks suvalgyti arba šitą šunį, arba vaiką. Jei mes sudorosime berniuką, tai mažai kuo tesiskirsime nuo tavo tėvynainių (kurie yra žmogėdros, kaip jums, meldžiamoji, žinoma), bet jei sudorosime šunį, kad ir tokį nusususį, vis šiaip taip galėsime išsiversti, o vaikui atiduosime kitą maistą.“ Tuomet Gvinėja ir sako: „Aš galiu apsieiti visai be maisto; atiduok viską berniukui, nes jis mažas ir jam reikia atgauti jėgas.“ Tačiau misteriui Hariui ne per daug patiko šuniena, tad mudu su Gvinėja ją greitai sudorojome, nes gyvulys buvo be galo liesas. Po to mums prasidėjo bado dienos; juk jeigu mes nebūtumėme savo dalies atidavę vaikeliui, tai jo gyvybė, ir taip vos rusenusi, būtų visai užgesusi.

— Tai judu maitinote vaiką, o patys badavote?

— Ne visai, meldžiamoji; mes kramtėme šuns odą, nors nepasakysiu, kad tai būtų didelis skanėstas; užtat, negaišdami laiko valgymui, kur kas šauniau irklavome. Bet kai galų gale priplaukėme vieną iš salų ir įvirtome į pirmą pasitaikiusią virtuvę, nei negras, nei aš negalėjome pasigirti nei jėga, nei svoriu.

— O kaip vaikas?

— O, jis jautėsi puikiai! Daktarai vėliau sakė, kad pasninkas jam nė kiek nepakenkė.

— Jūs suradote jo artimuosius?

— Kiek man pavyko išklausinėti, meldžiamoji, artimesnių žmonių už mus jis neturėjo. Mes nežinojome, nei kokioje platumoje, nei kokioje ilgumoje ieškoti jo šeimos. Jis sakėsi, kad jo vardas — masteris Haris, iš ko paaiškėjo, kad jis aukštos kilmės (tuo nesunku įsitikinti, vien į jį pasižiū-

rėjus); o daugiau aš nieko negalėjau išgauti nei apie jo gimines, nei apie tėvynę; kadangi jis kalbėjo angliškai ir buvo surastas anglų laive, tai, savaime suprantama, jis ir pats anglas.

— Argi jūs nesužinojote laivo pavadinimo? — pasiteiravo atidžiai klausęsis Korsaras, ir iš jo veido buvo aišku, kad jam labai įdomu.

— Kai dėl šito dalyko, jūsų šviesybe, tai mūsų apylinkėje mokyklų buvo mažoka, o Afrikoje, patys žinote, juo labiau neišprusi, tad jeigu laivo pavadinimo ir nebūtų paslėpęs vanduo, kažin ar mes būtume jį perskaitę. Bet denyje mums pasipainiojo kibiras, kuris per laimingą atsitiktinumą buvo įstrigęs tarp siurblių ir taip išliko nenušluotas į vandenį. Mes pasiėmėme tą kibirą, nes ant jo buvo kažkas parašyta. Aš pagalvojau, kad reikėtų išsaugoti tuos žodžius, ir, nutaikęs laisvą valandėlę, paprašiau Gvinėją, kuris iš prigimimo puikiai sugeba tatuiruoti, kad įamžintų juos mano rankoje paraku. Jūsų šviesybė galės pamatyti, kaip juodukui šis darbas pavyko.

Tai sakydamas, Fidas kuo ramiausiai nusivilko švarką ir iki alkūnės apnuogino raumeningą ranką, kurioje vis dar aiškiai buvo matyti mėlynos raidės. Nors jos buvo nukopijuotos nelabai dailiai, vis dėlto odoje nesunkiai galėjai perskaityti žodžius „Linheiveno arka“.

— Vadinasi, jums iš karto buvo aišku, kaip ieškoti berniuko artimųjų, — tarė Korsaras, perskaitęs užrašą.

— Atrodo, kad ne, jūsų šviesybe; mes pasiėmėm vaiką drauge su savimi į „Prozerpiną“, ir mūsų šaunusis kapitonas, negailėdamas jėgų, ėmėsi ieškoti jo artimųjų. Bet niekas nė girdėt nebuvo girdėjęs apie tokį laivą „Linheiveno arka“, ir maždaug po metų liovėmės ieškoję.

— Ar berniukas nieko negalėjo papasakoti apie savo artimuosius? — paklausė guvernantė.

— Labai mažai, meldžiamoji, nes jis pats beveik nieko apie save nežinojo. Galiausiai mes numojome į viską ranka. Aš, Gvinėja, kapitonas ir visa komanda patys ėmėmės auklėti berniuką. Mudu su negru išmokėme jį jūreivystės ir

gal šiek tiek gerų manierų; laivininkystės ir lotynų kalbos jis pramoko iš kapitono, kuris buvo jam geras draugas iki pat tos dienos, kol tvirtai atsistojo ant kojų, kas įvyko žymiai vėliau.

— Tai kiek gi metų misteris Vailderis praleido jo didenybės laive? — paklausė Korsaras nerūpestingu ir neva tai abejingu tonu.

— Kol pramoko visko, ko ten mokoma, jūsų šviesybe,— vangstydamasis atsakė Fidas.

— Ir gavo karininko laipsnį?

— Jei ir negavo, tai tas neišėjo karaliui į naudą. Bet kas ten mirguliuoja tarp bakštago ir gafelio? Lyg ir burė! Ar tiesiog žuvėdra plasnoja, prieš pakildama į orą?

— Laivas! — suriko nuo stiebo viršaus sargybinis.

— Laivas! — nuskambėjo nuo stiebų iki pat denio, kai dvylika budrių akių vienu metu pastebėjo tolumoje bures. Korsaras negalėjo nepaisyti tų darnių šauksmų, o Fidas, pasinaudojęs proga, kuo greičiau spruko į šalį, nė kiek nesigailėdamas, kad pokalbis nutrūko. Guvernantė taip pat pakilo, susimąsčiusi ir nusiminusi pasitraukė į savo nuošalią kajutę.

XXV SKYRIUS

Šiandien jie ruošiasi kautynėms jūroj.
Šekspyras, „Antonijus ir Kleopatra"

Išgirdus žinią, kad į šią, taip retai telankomą jūrą, kurioje dabar stovėjo Korsaras, atklydo laivas, visos įgulos širdys ėmė smarkiau plakti. Jų supratimu, fantastiški ir tušti vado planai ir taip jau jiems atėmė daug brangaus laiko. Jie nė nemanė samprotauti ir suprasti, kokia lemtis padėjo „Karališkajai Karolinai" išvengti jų žabangų. Tokiems grubiems žmonėms terūpėjo tai, kad iš rankų išsprūdo turtin-

gas laimikis. Nenagrinėdami priežasčių, jie jau ketino išlieti visą savo pagiežą niekuo nedėtam karininkui, vedusiam laivą, kurį jie jau laikė savo grobiu. Ir štai pagaliau atsirado galimybė atitaisyti skriaudą. Jie turi susitikti su nepažįstamu laivu tokioje vandenyno dalyje, kur beveik negalima tikėtis pagalbos ir kur piratai neskubėdami galės sudoroti savo auką. Atrodė, kad visi jūrininkai gerai supranta šiuos pranašumus; ši žinia nuo stiebo apkeliavo rėjas, nuo rėjų — denį, juos pakartojo gal penkiasdešimt jūreivių lūpos, kol galiausiai džiaugsmingi šūksmai suskambo nuošaliausiuose laivo užkampiuose.

Ir patį Korsarą nepaprastai nudžiugino ši nauja galimybė pasiplėšti. Jis puikiai suprato, kad tik sėkmingas žygis su gausiu laimikiu gali numalšinti vis augantį komandos nepasitenkinimą. Jis iš patyrimo jau seniai žinojo, kad paślijusią drausmę geriausiai galima pažaboti tokiu metu, kada jam pačiam reikia parodyti nepalenkiamą drąsą ir neprilygstamą sumanumą. Jo veide nebeliko pirmykščio santūrumo, kai, vaikštinėdamas tarp jūreivių, jis ėmė šnekučiuoti čia su vienu, čia su kitu, vadindamas juos vardais, be jokio išdidumo klausinėdamas, ką jie galvoja apie pasirodžiusį tolumoje laivą. Tokiu būdu leidęs žmonėms suprasti, kad jų nusižengimai pamiršti, jis iškvietė į vairagalį Vailderį, generolą ir kelis vyresniuosius karininkus, kad per šešis puikius žiūronus būtų atlikti kuo kruopštesni ir tikslesni stebėjimai.

Ilgą laiką jie visi įdėmiai tyrinėjo tolį. Giedras dangus, gaivus nestiprus vėjelis, nedrumsčiamos vandens platybės, žodžiu, viskas, kuo gali palepinti nerimastingas okeanas, sudarė palankias sąlygas ne tik stebėjimams, bet ir susirėmimui, kuris kas akimirką atrodė vis labiau neišvengiamas.

— Tai laivas! — tarė Korsaras, nuleisdamas žiūroną ir pirmas garsiai paskelbdamas ilgo stebėjimo rezultatus.

— Tai laivas! — kaip aidas pakartojo generolas, ir vėjo nugairintame jo veide nedrąsiai blykstelėjo pasitenkinimo spindulėlis.

— Laivas su pilna įranga! — pridūrė trečias, savo ruož-

tu atitraukdamas nuo akies žiūroną ir atsakydamas į niūrų kario šypsnį.

— Iš tokio aukšto rangauto galima spręsti, kad ir korpusas šio to vertas, — vėl pridūrė vadas. — Bet ko gi jūs nieko nesakote, misteri Vailderi? Jūs manote, kad tai. . .

— . . . didžiulis laivas,— atsakė mūsų šaunuolis, kuris, kad ir tylėdamas, jį stebėjo su didžiausiu susidomėjimu. — Jei mano žiūronas neapgauna manęs, tai. . .

— Tai kas, sere?

— . . . aš matau visas bures iki pat stiebų viršaus.

— Jūs matote tą patį, ką ir aš. Tai didelis laivas, kuris plaukia mūsų pusėn, išskleidęs visas bures. Apatines jis iškėlė tik prieš penketą minučių.

— Ir man taip atrodo. Bet. . .

— Kas per „bet", sere? Nėra jokios abejonės, — jis laikosi šiaurės rytų kurso. Kad jis toks paslaugus ir, nenorėdamas mūsų varginti, pats plaukia tiesiai į mus, tai ko gi mums skubėti? Tegul prisiartina. Kaip jums patinka šis laivas, generole?

— Nekariškas, bet viliojantis. Vien bom-bramstenga sako, ko jis vertas!

— O jūsų nuomonė, džentelmenai? Ar jums taip pat atrodo, kad jo viršutinės burės kaip galeono?

— Galimas daiktas, — atsiliepė vienas iš karininkų. — Sako, donai dažnai plaukioja šiuo keliu, vengdami susitikti su mumis, piratų patentą turinčiais džentelmenais.

— O, jūsų donas tikras žemės viešpats! Jis tiek gabena aukso, jog, palengvinę jo naštą, padarysim labdarybę, juk jis gali nuskęsti, neatlaikęs svorio. Bet iš jūsų veido, misteri Vailderi, neatrodo, kad matytumėt jame auksu spindintį grožį.

— Tai sunkus laivas!

— Tuo labiau galima tikėtis, kad jis gabena kilnų krovinį. Jums, sere, dar naujas mūsų linksmas darbas, kitaip žinotumėte, kad laivo dydis — tai savybė, kurią mes aukštai vertiname. Jeigu jie veža vėliavėles, mes nedrumsčiame jų ramybės, o jei gabena žvilgantį metalą, tai, praleidę kelias

valandas mūsų draugijoje, jie visada plaukia kur kas sparčiau.

— Ar tik jis nesignalizuoja? — greitai paklausė Vailderis.

— Mat, koks pastabus! Jo sargybinis tikrai akylas, jeigu iš taip toli pamatė dreifuojantį laivą. Toks budrumas — geriausias ženklas, kad jie gabena vertingą krovinį.

Stojo tyla, ir visi, pasekę Vailderio pavyzdžiu, nukreipė žiūronus nepažįstamo laivo link. Nuomonės nesutapo: vieni tvirtino, kad mato signalus, kiti abejojo. Pats Korsaras neištarė nė žodžio, nors ilgą laiką įdėmiai stebėjo.

— Akys taip pavargo, jog viskas susilieja, — tarė jis.— O kai akys atsisako man tarnauti, aš paprastai pasitelkiu kitą žmogų. Eikš čia, vyruti,— tęsė jis, kreipdamasis į jūreivį, knebinėjusį kažką vairagalyje, ne per toliausiai nuo tos vietos, kur stovėjo karininkai.— Eikš čia. Ką tu pasakysi apie tą laivą pietvakarių pusėje?

Tai būta Scipijono. Jam, kaip dideliam žinovui, ir buvo patikėtas tas sudėtingas darbas. Jis pasidėjo kepurę ant denio, parodydamas vadui kur kas didesnę pagarbą, negu tai pratę daryti jūreiviai, ir, viena ranka prisikišęs prie akies žiūroną, antrąja uždengė kitą akį, kuri šiuo metu negalėjo jam ypatingai praversti. Bet vos tik nukreipęs žiūroną į švyluojantį tolumoje laivą, tuoj vėl jį nuleido ir kvailo pasigėrėjimo kupinomis akimis įsispoksojo į Vailderį.

— Ar matei laivą? — pasiteiravo Korsaras.

— Masa kapitonas gali jį matyti ir plika akimi.

— Taip. Bet ką tu apie jį pasakysi, pasižiūrėjęs pro žiūroną?

— Tai laivas, sere.

— Teisingai. Koks jo kursas?

— Vėjas pučia jam į štirbortą, sere.

— Irgi teisybė. Ar jis signalizuoja?

— Jo trys nauji bom-bramseliai, sere.

— Tvarkingumas puošia laivą. O vėliavą pastebėjai?

— Vėliavos nematyti, masa kapitone.

— Ir man taip pasirodė. Toliau, vyruti... Ne, palauk!

Dažnai gera mintis ateina tada, kai mažiausiai tikiesi. Kaip manai, koks jo tonažas?

— Septyni šimtai penkiasdešimt tonų — nei mažiau, nei daugiau, masa kapitone.

— Štai kaip! Jūsų negro liežuvis toks tikslus, kaip dailidės kampainis, misteri Vailderi. Apie laivo tonažą, nors jo korpuso visai nematyti, jis kalba taip drąsiai, kaip karaliaus muitininkas, atlikęs visus matavimus.

— Atsižvelkite į negro nemokšiškumą. Jo nelaimingos rasės atstovai nedaug teišmano, kaip reikia atsakinėti į klausimus.

— Nemokšiškumą? — pakartojo Korsaras ir savo papratimu greitai nukreipė neramų žvilgsnį nuo vieno į kitą, o paskui į boluojančias horizonte bures. — Nedaug teišmano! Man atrodo, kad jis nė neabejoja. Ar tu tikrai manai, kad jo tonažas toks, kaip sakei?

Scipijonas savo ruožtu dėbtelėjo didelėmis akimis pirma į savo naująjį vadą, o paskui į senąjį šeimininką ir visiškai sumišo. Bet dvejojo tik akimirką. Vos tik pamatė, kad Vailderio veidas niaukiasi, jo įsitikinimas dėl laivo tonažo bematant išnyko, ir negras tiek užsispyrė, jog, rodės, jau niekas jo nebeprivers samprotauti.

— Aš klausiu tave, ar laivas negali būti kokia dešimčia tonų sunkesnis ar lengvesnis, negu kad tu pasakei? — tęsė Korsaras, nesulaukdamas atsakymo į savo klausimą.

— Jis toks, kaip jūs pageidaujate, — atsakė Scipijonas.

— Aš pageidauju, kad jis būtų tūkstančio tonų: didesnis bus laimikis.

— Man atrodo, kad jis kaip tik tūkstančio tonų, sere.

— O gal tai tik trijų šimtų tonų šmaikštuolis? Bet jeigu jis pakrautas auksu, užteks ir to.

— Jis kaip tik panašus į trijų šimtų tonų laivą.

— Mano manymu, tai brigas.

— Ir man atrodo, kad tai brigas, sere.

— O, gal būt, tai škuna su daugybe aukštų ir lengvų burių?

— Škunos dažnai būna su bom-bramseliais, — pridūrė

negras, matyt, tvirtai pasiryžęs sutikti su viskuo, kas jam sakoma.

— O ką gali žinoti, gal tat visai ne laivas? Ei, jūs! Nepakenktų sužinoti ir kitų nuomonę tokiu svarbiu klausimu. Ei, jūs! Atsiųskite čionai marsininką Fidą. Jūsų draugai, misteri Vailderi, tokie ištikimi ir išmintingi, jog jums nėra ko stebėtis, kad aš taip nepaprastai noriu išgirsti jų nuomonę.

Vailderis sukando dantis, o kiti karininkai stovėjo nustebę, bet jie pernelyg gerai žinojo įnoringą vado būdą, o Vailderis buvo pakankamai protingas, kad ką nors sakytų įsiutusiam Korsarui.

Marsininko nereikėjo ilgai laukti, ir Korsaras vėl ėmė kamantinėti.

— Vadinasi, tu abejoji, ar tai laivas? — tęsė jis.

— Tai tik mums vaidenasi, — atsakė užsispyręs negras.

— Girdite, misteri Fidai, ką sako jūsų juodasis draugas? Jam atrodo, kad tas daiktas, taip smarkiai genamas bangų iš pavėjinės pusės, visai ne laivas.

Išgirdęs tokią absurdišką nuomonę, marsininkas nebegalėjo nuslėpti nustebimo ir, kaip visuomet, išliejo savo jausmus, nešykštėdamas įvairiausių padailinimų. Dirstelėjęs plaukiančio laivo pusėn ir įsitikinęs, kad neklysta, jis su didžiausiu pasipiktinimu pažvelgė į Scipijoną, — pasišaipydamas iš savo bičiulio nemokšiškumo, jis tikėjosi apginti draugystės prestižą.

— Tai ką gi ten, po velnių, tu matai, Gvinėja? Gal bažnyčią?

— Greičiausiai, ten ir bus bažnyčia, — nuolankiai atsakė negras.

— Viešpatie, pasigailėkite to juodaodžio kvailio! Jūsų šviesybė žino, kad sąžinės reikalai Afrikoje velniškai apleisti, todėl per daug nesmerkite juočkio, kai jis prasikalsta religijai. Bet jis pasiutusiai geras jūrininkas ir turi atskirti bom-bramselį nuo bažnyčios vėtrungės. Paklausyk, Scipai, jei pats neturi savimeilės, tai bent iš pagarbos savo draugams pasakyk jo šviesybei. . .

— Nėra ko veltui stengtis,— nutraukė jį Korsaras. — Pats pasiimk žiūroną ir pasakyk, ką manai apie tą laivą.

Fidas kaukštelėjo kulnimis, žemai nusilenkė, dėkodamas už parodytą pasitikėjimą, ir, pasidėjęs ant denio kepuraitę, kuo šalčiausiai ir be galo sumaniai, kaip jam atrodė, ėmė taikyti žiūroną. Jis žiūrėjo kur kas ilgiau, negu juodaodis jo draugas, todėl, tikriausiai, ir daug įdėmiau. Kai akys pavargo, jis nuleido žiūroną ir, užuot iš karto išdrožęs savo nuomonę, tylėjo susikaupęs, kaip žmogus, kuriam yra ko pasukti galvą. Jis mąstė, liežuviu uoliai sukdamas tabaką ir viena ranka įsisprendęs į šoną, tarsi nuo viso to būtų lengviau samprotauti.

— Laukiu, ką pasakysi, — priminė įdėmus vadas, kai praėjo tiek laiko, kad, jo manymu, net Ričardas Fidas galėjo spėti susidaryti nuomonę.

— Ar nemalonėtumėte, jūsų šviesybe, pasakyti, jei jums ne per sunku, kelintą mes šiandien turime mėnesio dieną, o taip pat ir kokią savaitės dieną?

Korsaras atsakė į abu klausimus.

— Kai išplaukėme, pirmą dieną vėjas pūtė iš pietryčių, paskui naktį pasikeitė, atūžė kaip pašėlęs iš šiaurės vakarų ir siautėjo visą savaitę. Po to užėjo uraganas ir nesiliovė visą parą; o paskui padvelkė pastovieji pasatai, tokie ramūs ir švelnučiai...

Marsininkas nutraukė monologą ir ėmė vėl kramtyti tabaką, — mat, jam niekaip nesisekė daryti ir viena, ir kita kartu.

— Tai ką pasakysi apie nepažįstamąjį laivą? — piktokai paklausė Korsaras.

— Šiaip ar taip, aišku, kad ten tikrai ne bažnyčia, jūsų šviesybe, — ryžtingai pasakė Fidas.

— O signalai ar iškelti?

— Gal jis ir rodo signalus, bet jiems suprasti reikia turėti gudresnę galvą, negu Ričardo Fido. Man regis, jo grot-bom-bramselyje trys naujos drobės, o jokių signalinių vėliavų aš nematau.

— Laimingas žmogus, kuris vadovauja tokiam puikiam

laivui! Misteri Vailderi, o jūs taip pat matote tas naujas drobes?

— Taip, čia esama naujų drobių. Tur būt, ryški saulės šviesa mane suklaidino, ir man pasirodė, kad ten ne burės, o signalai.

— Vadinasi, mes nesame pastebėti ir galime kurį laiką nesijudinti iš vietos, nors patys apžiūrėjome nepažįstamąjį nuo viršaus lig apačios, net pamatėme naujas drobes grotbom-bramselyje!

Korsaro balse skambėjo karti ir kandi pašaipa ir nepasitikėjimas. Nekantriai mostelėjęs ranka, jis liepė jūrininkams pasišalinti. Kai jie nuėjo, jis pasisuko į karininkus, kurie stovėjo, pagarbiai tylėdami, ir prašneko rimtu, bet jau taikesniu tonu:

— Taigi, džentelmenai, dykinėjimo laikas pasibaigė, ir likimas pagaliau suteikė mums progą kaip reikiant pasidarbuoti. Nesiimu spręsti, ar to laivo tonažas tikrai septyni šimtai penkiasdešimt tonų, bet kai kas krinta į akis kiekvienam jūreiviui. Iš jo viršutinių rėjų tiesumo, iš to, kaip simetriškai jos išdėstytos ir kokias galingas bures plaiksto vėjas, aš sprendžiu, kad tai karo laivas. Ar yra kitokių nuomonių? Ką pasakysite jūs, misteri Vailderi?

— Jūsų tvirtinimai visai pagrįsti, ir aš pilnai su jumis sutinku.

Šie atviri ir nuoširdūs padėjėjo žodžiai šiek tiek nuramino Korsarą, kurio veidą buvo užtemdęs nepasitikėjimo šešėlis ankstesnio pokalbio metu.

— Tad, jūsų manymu, tai karališkoji fregata? Vertinu jūsų atsakymo tiesumą. Dar vienas klausimas: ar verta mums su ja pradėti mūšį?

Į šį klausimą nebuvo lengva ryžtingai atsakyti. Karininkai dirsčiojo kits į kitą, stengdamiesi draugų akyse perskaityti jų mintis. Galiausiai vadas nutarė kreiptis į kiekvieną skyrium.

— Jūsų išminčiai, generole, čia kaip tik tinkamas klausimas, — pradėjo jis. — Ar mums kautis su fregata, ar geriau išskleisti sparnus ir sprukti?

— Mano žaliūkai nebuvo mokomi trauktis. Paveskite jiems bet kokį uždavinį, ir aš atsakau, kad jie neapvils.

— Bet ar verta be reikalo rizikuoti?

— Ispanai dažnai ginkluotų kreiserių priedanga gabena namo aukso lydinius, — pasakė vienas jaunesnysis karininkas, kuris nelabai mėgo leistis į rizikingas avantiūras, kai jos nežadėdavo gero laimikio. — Šį tą galima nuspėti. Jeigu laivas veža kai ką daugiau, ne vien patrankas, tai jis vengs susidurti su mumis ir taip išsiduos. O jeigu jis plikas kaip tilvikas, tai puls mus, lyg išbadėjęs tigras.

— Jūsų patarimas protingas, Breisai, jį turėsim galvoje. O dabar, džentelmenai, padirbėkite. Kol bus galima pamatyti visą laivo korpusą, praeis geras pusvalandis, tad per tą laiką suspėsime apžiūrėti savo takelažą ir patikrinti pabūklus. Kadangi dar nenutarta, ar kausimės, ar ne, ruoštis reikia patyliukais. Jei nuspręsime kautis, tai trauktis jau nebebus galima.

Karininkai išsiskirstė prie darbo pagal užimamas laive pareigas. Vailderis buvo benueinąs su kitais, bet vadas mostu jį sulaikė.

— Atrodo, kad mūsų monotoniškas gyvenimas greitai baigsis, misteri Vailderi, — pradėjo Korsaras, apsidairęs ir įsitikinęs, kad jie visiškai vieni. — Aš neabejoju jūsų drąsumu ir ryžtu, tad, jeigu, ištikus kokiam negandui, nebegalėsiu vadovauti šiems žmonėms ir rūpintis jų likimu, mano valdžia pereis į tvirtas ir sumanias rankas.

— Jeigu tikrai įvyktų šitokia nelaimė, tikiuosi neapvilsiąs jūsų lūkesčių.

— Aš jumis pasitikiu, sere; o doras žmogus turi pilną teisę manyti, kad nebus apviltas. Argi ne teisybę aš sakau?

— Visiškai jums pritariu.

— Gaila, Vailderi, kad mudu nesusitikome anksčiau. Bet kas iš tų tuščių apgailestavimų? Žiūrėk, kokie jūsų vaikinai akylūs, — taip greitai pamatė naujas burių drobes.

— Tą patį būtų pastebėjęs kiekvienas toks prasčiokas, kaip ir jie. O visas kreiserio žymes išvardinote jūs pats, sere!

— O savo negro „septynis šimtus penkiasdešimt tonų“ ar pamiršote? Ir nustatyk tu man su tokiu tikslumu!

— Nemokšą iš to ir pažinsi, kad jis nepripažįsta abejonių.

— Tas tiesa. Na, pažvelkite į tą laivą ir pasakykite, kaip, jūsų manymu, jis plaukia?

Vailderis pakluso, nudžiugęs, kad baigėsi tas nemalonus pokalbis. Jis ilgai nenuleido žiūrono, ir visą tą laiką Korsaras neištarė nė žodžio. Bet, atsigręžęs pasakyti, ką pastebėjo, Vailderis pajuto, kad įsmeigtas į jį veriantis žvilgsnis tartum stengiasi prasiskverbti pačion jo sielon. Jis visas užkaito, pasipiktinęs šiuo neslepiamu įtarumu, ir žodžiai sustingo jo lūpose.

— Taip, kaip fregata? — reikšmingai paklausė Korsaras.

— Jau matyti apatinės burės. Dar po kelių minučių išvysime visą korpusą.

— Tai greitas laivas! Ar jis plaukia tiesiai į mus?

— Mano manymu, ne. Jis labiau pakrypęs į rytus.

— Reikėtų patikslinti šį faktą. Jūsų teisybė, — pridūrė jis, pats pažvelgęs į besiartinantį burių debesį, — tikra teisybė. Kol kas jie mūsų dar nepastebėjo. Ei jūs! Nuleist bures. Rėjos padės laivui išlaikyti pusiausvyrą. Na, dabar tegul spokso, išpūtę akis; ne taip jau lengva iš tokio nuotolio bus įžiūrėti plikus stiebus.

Vailderis nieko neatsakė, tik galvos linktelėjimu patvirtino vado žodžių teisingumą. Po to abudu vėl ėmė vaikštinėti pirmyn ir atgal siauru praėjimu, nerodydami jokio noro kalbėtis.

— Dabar mums vienodai palankios sąlygos tiek susiremti, tiek sprukti, — galiausiai tarė Korsaras, dirstelėjęs, kaip patyliukais eina pasiruošimai, karininkams išsiskirsčius. — Prisipažinsiu, Vailderi, aš slapčia puoselėjau viltį, kad šis įžūlus beprotis plaukia su to vokiečio vėliava, kuris pagyrūniškai dėvi Britanijos karūną[1]. Jei pamatysim, kad jis daug galingesnis už mus ir kad pulti rizikinga, tai atsargiai išvengsiu susirėmimo, bet prierzinsiu jį iki valiai; na, o jeigu

[1] Kalbama apie Anglijos karalių Jurgį II.

mūsų jėgos lygios, tai jūs turėsite malonumo pamatyti, kaip švento Jurgio vėliava nukris į vandenį.

— O aš maniau, kad piratai abejingi garbei, palikdami kvailiams ja rūpintis, ir retai tepradeda mūšį dėl kito metalo, prastesnio už auksą.

— Žmonės apie mus taip mano. Bet aš pats nė nedvejodamas išsižadėčiau visų pasaulio turtų, kad tik galėčiau pažeminti pasipūtusius karaliaus Jurgio bendrininkus. Ar aš ne teisingai kalbu, generole? — kreipėsi jis į besiartinantį karį. — Ar aš ne teisingai kalbu, tvirtindamas, kad nėra didesnio malonumo, kaip matyti karaliaus vėliavą plūduriuojant vandenyje?

— Mums svarbiausia pergalė, — atsakė kareivis. — Aš pasiruošęs pulti atakon, vos tik bus duotas ženklas.

— Greitas ir ryžtingas kaip tikras karys. O pasakykite, generole, jeigu likimas, ar galimybė, o gal apvaizda — žodžiu, toji jėga, kuria jūs tikite,— suteiktų jums galimybę pagyventi savo malonumui, ką jūs darytumėt?

Generolas susimąstė.

— Aš dažnai galvodavau,— po valandėlės atsakė jis, — kad, jei būčiau žemės viešpats, tai padedamas dešimties savo šauniausių vyrukų, pasigrobčiau olą, kurion buvo patekęs tasai siuvėjo sūnus Aladinas.

— Štai jums tikrieji pirato siekimai! Tokiu atveju ant stebuklingų medžių bematant neliktų vaisių. Bet tai būtų negarbinga pergalė, nes vieninteliai kovotojų ginklai — burtai ir užkeikimai. O garbė jums nieko nereiškia?

— Hm! Pusę ilgo savo gyvenimo aš kovojau dėl garbės ir, priėjęs vargingo kelio galą, pamačiau, kad esu toks pat menkysta, kaip ką tik pradėjęs juo žengti. Tada atsisveikinau su garbe,— žinoma, aš nekalbu apie nugalėtojo garbę. Nepakenčiu pralaimėjimo, nors pergalė vien dėl garbės taip pat neverta nė skatiko.

— Na, tiek jau to. Svarbiausia — sąžiningumas, o motyvai gali būti įvairiausi. Bet kas tai? Kas drįso iškelti bombramselį?

Visi net sudrebėjo, išgirdę tokį siaubingą Korsaro balsą.

Jis buvo garsus, kupinas nerimo ir grėsmingas, ir visų akys nukrypo į viršų, ieškodamos to nelaimingojo, kurį visu smarkumu turės užgriūti baisus vado įniršis. Tarp nuogų stiebų ir įtemptų virvių visi tuoj pastebėjo Fidą. Jis buvo įsikoręs į stengą toje laivo dalyje, kur ėjo tarnybą, o išsipūtęs bom-bramselis atpalaiduotais lynais plačiai plevėsavo vėjyje. Burė smarkiai pliaukšėjo, ir jis, matyt, neišgirdo baisaus šauksmo, nes, užuot paklausęs, tebestovėjo, grožėdamasis savo darbu, nėmaž nesirūpindamas, kokį tai padarys įspūdį apačioje. Bet pakartotinas įspėjimas suskambo taip grėsmingai, jog net toks atbukėlis, kaip pats kaltininkas, nebegalėjo neišgirsti.

— Kieno įsakymu tu drįsai išskleisti burę? — paklausė Korsaras.

— Jo didenybės vėjo įsakymu, jūsų šviesybe. Geriausiam jūreiviui tenka pasiduoti, kai laimi škvalas.

— Nuimti burę! Greičiau į viršų ir nuimti burę! — suriko įsikarščiavęs vadas. — Susukite ją ir atsiųskite čionai tą akiplėšą! Aš vadovauju šiam laivui, ir vargas tam, kas išdrįs paklusti kitų valiai, nors tai būtų ir pats uraganas!

Dešimt vikrių marsininkų šoko padėti Fidui. Po valandėlės nepaklusni burė buvo nuimta, o Ričardas ėmė leistis žemyn. Šią trumpą akimirką Korsaro veidas buvo toks rūškanas ir įtūžęs, kaip pajuodęs audringas vandenynas, tapęs jo namais. Vailderis, dar niekuomet nematęs vado tokio įširdusio, išsigando dėl senojo savo draugo likimo ir, kai tas nulipo, priėjo arčiau, kad prireikus galėtų jį užtarti.

— Ką tai reiškia? — griežtai paklausė kaltininką vis dar niršdamas kapitonas. — Vos tik spėjau tave pagirti, o tu drįsai išskleisti burę, ir dar tokią akimirką, kai ypač svarbu, kad laive stiebai būtų pliki.

— Jūsų šviesybei žinoma, kad kartais net duonos riekė išsprūsta iš rankų, o ką čia kalbėti apie drobės skiautę! — iš lėto atsakė nusikaltėlis. — Jei blogai padariau, bauskit mane.

— Kalbi teisingai ir už savo išdaigą brangiai sumokėsi. Nuveskite jį į aikštelę ir pavaišinkite rimbu.

— Mudu su juo seni pažįstami, jūsų šviesybe; ne kartą jis mane talžė už panašias išmones, dėl kurių nežinojau, kur akis dėti. Tad iš didelės pylos nedaug tebus gėdos.

— Leiskit man užtarti kaltininką, — karštai įsikišo Vailderis. — Jis dažnai pridaro klaidų, o kad turėtų tiek proto, kiek geros valios, tai mažiau ir klystų.

— Nekalbėkite apie tai, masteri Hari,— atsiliepė marsininkas, sužaižaravęs akimis. — Burė plevėsavo kaip padūkusi, ir dabar per vėlu neigti; manau, kad tai reikia atžymėti Ričardo Fido nugaroje, kaip kad jūs įrašote į laivo dienoraštį panašius negandus.

— Labai prašyčiau jam atleisti. Drįstu pažadėti jo vardu, kad tai bus paskutinis nusižengimas. . .

— Tebūnie viskas užmiršta, — sutiko Korsaras, iš paskutiniųjų stengdamasis nustelbti įniršį. — Nenoriu tokią valandą griauti mūsų santarvės, misteri Vailderi, atsisakydamas patenkinti tokį menką prašymą, bet jūs pats suprantate, kaip brangiai galim sumokėti už šį neapdairumą. Paduokite man žiūroną, pasižiūrėsiu, ar anas laivas spėjo pastebėti išskleistą burę.

Marsininkas vogčiomis be galo patenkintas dirstelėjo į Vailderį, bet tas skubiai mostelėjęs liepė jam pasišalinti, o pats priėjo prie vado, vis dar tebežiūrinčio į artėjantį laivą.

XXVI SKYRIUS

Kaip mane gyvą matot, jis išbalęs.
Ar tu nesveikas, ar supykęs?

Šekspyras, „Daug triukšmo dėl nieko"

Laivas artinosi taip sparčiai, jog netrukus jau buvo matyti be žiūronų. Prieš pusvalandį horizonte pasirodęs mažytis baltas taškelis, panašus į siūbuojančią ant bangos žuv-

ėdrą, pamažu vis augo, kol galiausiai iš vandens iškilo aukšta burių piramidė. Kadangi Vailderio žvilgsnis vėl nukrypo į šį didėjantį galiūną, Korsaras padavė jam žiūroną. Jo išraiška tartum sakyte sakė: „Pats matote, ko susilaukėme per jūsų Fido lengvapėdiškumą!" Tačiau jo akys nepriekaištavo, greičiau gailėjosi, ir lūpos neištarė nė žodžio. Priešingai, atrodė, kad jam rūpi išsaugoti draugiškus santykius, nes, kai jaunasis jūreivis bandė nevykusiai aiškinti, kas galėjo paskatinti Fidą šitaip pasielgti, Korsaras mostelėjo ranka, pakankamai akivaizdžiai sakydamas, kad už nusižengimą atleista.

— Kaip matote, mūsų kaimynas akylas,— tarė Korsaras. — Jis pasuko kitu halsu ir dabar drąsiai plaukia į mus. Ką gi, tegul prisiartina. Netrukus pamatysime jo bateriją, o tada nuspręsime, kokio pobūdžio bus mūsų bendravimas.

— Jeigu leisite jam priplaukti visai arti, tai, sumanę trauktis, sunkiai jo beatsikratysim.

— Tik labai greitas laivas gali priversti „Delfiną" iškelti bom-bramselį.

— Nežinau, sere. Mūsų matoma fregata šmaikščiai lekia pavėjui ir, reikia tikėtis, nė kiek ne prasčiau prieš vėją. Man mažai teko matyti, kad laivas taip sparčiai didėtų horizonte, kaip šis, — vos tik pastebėjome, o jis beregint visas išniro iš vandens.

Jaunuolis kalbėjo taip įsitikinęs, jog Korsaras liovėsi stebėjęs laivą ir pažvelgė jam į veidą.

— Misteri Vailderi, — greitai ir ryžtingai tarė jis, — jums pažįstamas šis laivas?

— To neneigiu. Jeigu neklystu, šis laivas kur kas sunkesnis už „Delfiną", o kadangi vis tiek nieko doro iš jo nepešime, tai neverta su juo nė prasidėti.

— Koks jo tonažas?

— Jį minėjo negras.

— Vadinasi, ir jūsų žmonės pažįsta šį laivą?

— Vargu ar marsininkas neatskirs burių, tarp kurių praleido tiek mėnesių, ir ne tik mėnesių, o eilę metų.

— Ak, štai kaip! Dabar suprantu, ką reiškia „naujos

bom-bramselio drobės“! Ar jūs seniai palikote tą laivą, misteri Vailderi?

— Prieš patekdamas į šį.

Keletą minučių Korsaras tylėjo. Vailderis nedrumstė vado minčių, tik vogčiomis vis dirsčiojo į jį, su nerimu laukdamas, kas išeis iš tokio jo atvirumo.

— O kiek jame patrankų? — ūmai paklausė Korsaras.

— Keturiomis daugiau, negu „Delfine“.

— O kokie sviediniai?

— Dar sunkesni. Šiaip ar taip, toji fregata pranašesnė už mūsų laivą.

— Be abejo, tai karaliaus nuosavybė?

— Taip.

— Ką gi, jai teks pakeisti šeimininką. Prisiekiu, ji bus mano!

Vailderis pakratė galvą ir, užuot atsakęs, tik skeptiškai šyptelėjo.

— Abejojate? Prieikite čionai ir pažvelkite štai į tą denį. Ar tas, kurį jūs taip neseniai palikote, gali pasigirti tokiais šaunuoliais?

Žmogus, surinkęs „Delfino“ komandą iš įvairiausių krikščioniško pasaulio atstovų, puikiai žinojo gero jūreivio savybes. Jo gaujoje susibūrė pašėlę pramuštgalviai ir padaužos iš visų Europos pajūrio valstybių. Net senųjų Amerikos šeimininkų atstovas, išsižadėjęs savo prosenelių papročių ir įsitikinimų, leidosi klajoti po vandenyną, kuris šitiek amžių skalavo jo gimtinės krantus, neįžiebdamas patiklių protėvių širdyse noro perprasti jo paslaptis. Siautulingas gyvenimas sausumoje ir jūroje gerai juos užgrūdino dabartiniam nusikalstamam darbui; vadovaujami žmogaus, kuris mokėjo juos palenkti despotiškai savo valdžiai ir tą valdžią išlaikyti, jie iš tikrųjų buvo grėsminga ir, turint galvoje skaičių, nenugalima jėga. Kapitonas negalėjo nuslėpti džiugios šypsenos, pastebėjęs, kad jo draugas susimąstė, bežiūrėdamas, kaip šaltai ar net su nirtulingu džiaugsmu jūrininkai sutiko žinią apie artėjantį susirėmimą. Net visai neišprusę naujokai, nevykėliai denininkai ir sargybi-

niai taip pat tikėjo pergale, kaip ir tie drąsuoliai, kuriuos visur ir visada lydėjo sėkmė.

Korsaras leido savo padėjėjui gerai įsižiūrėti į baisiąją gaują, o paskui, priėjęs visai arti, paklausė:

— Argi jūs visai nevertinate šių žmonių? Pažvelkite! Štai danas, tvirtas ir sunkus kaip patranka, kurią netrukus jam patikėsiu. Sukapok jį į gabalus, o jis vis tiek stovės tartum tvirtovė, kuri negriūva tol, kol neišsprogdinsi pamatų. O štai jo kaimynai — švedas ir rusas, apsukrūs vyrukai, stovės prie vieno pabūklo, ir užtikrinu jus, neleis jam nutilti, kol bent vienas iš jų turės jėgų dagčiui uždegti. Va tas plačiapetis atletiško sudėjimo jūrininkas atkeliavo iš laisvojo miesto. Tačiau mūsų laisvė jam kur kas labiau prie širdies, negu gimtojo miesto; ir jūs įsitikinsite, kad garbingieji Hanzos atstovai pasiduos anksčiau, nei jis pasitrauks iš patikėto jam posto. Aniedu — anglai; nors jų gimtajai salai aš kuo mažiausiai jaučiu simpatijos, turiu pasakyti, kad tokių šaunuolių ne taip jau lengva rasti. Tik šerk juos ir perk kailį, ir garantuoju, kad jiems netruks akiplėšiškumo ir drąsos. Ar matote tą susimąsčiusį prakaulų nenaudėlį, kuris atrodo toks dievobaimingas, nors yra didžiausias niekšas? Tasai vaikinas mito žuvele, kol, paragavęs mėsos, pasibiaurėjo žuviene, o paskui įsigeidė žūt būt pralobti. Jis škotas, atklydęs nuo vieno šiaurės ežero.

— Ir jis kausis?

— Dėl pinigo, kuriam taip neabejingi škotai, ir dėl savo religijos — visuomet. Be to, jis galvotas vaikinas, ir kivirčų metu aš mėgstu jį turėti prie savo šono. O šit anas nepamainomas mūšyje. Sykį aš jam liepiau skubiai nupiauti virvę, tai jis ją perkirto ne po kojomis, o ties galva ir per tokį šaunų žygdarbį nudardėjo nuo apatinės rėjos tiesiai į vandenį. Nuo to laiko jis vis giriasi, kad nenuskendo vien dėl savo šaltakraujiškumo. Dabar jo fantazija veikia kaip pašėlusi; drąsiai kirsčiau lažybų, kad iš to laivo, plaukiančio į mus, jo lakioje vaizduotėje kažkokiu paslaptingu būdu pasidarė šešetas.

— Tai jis, tikriausiai, galvoja, kaip reikės sprukti?

— Anaiptol. Greičiau svarsto, kaip „Delfinui“ juos apsupus. Jam, kaip tikram airiui, pabėgimas ateina į galvą tik kraštutiniu atveju. O šalia jo ar matote svajingą pageltusią būtybę? Tasai žmogus visuomet kaunasi su įkvėpimu. Netrūksta jam ir riteriškumo, kuris panorėjus ir esant gerai progai, galėtų tapti didvyriškumu. Na, o dabar jis kausis kaip tikras kastilietis, kad net kibirkštys lėks. Jo draugo gimtinė — uolėtoji Lisabona. Aš juo nelabai pasitikiu, bet čia vargu ar priešas jį galės papirkti. O štai mūsų prisiekęs šokėjas! Žiūrėkite, kaip mikliai dirba jo kojos ir liežuvis. Tai prieštaringas padaras. Jam per akis užtenka ir proto, ir gerumo, bet tik duok progą,— jis nedvejodamas perpiaus tau gerklę. Jame keistai derinasi žiaurumas ir geraširdiškumas. Aš jį paliksiu denyje, nes jis toks nekantrus, kad gali pridaryti visokių eibių, vos tik užvirs mūšis.

— O kas per vienas tas jūreivis, kuris stovi šalia jo ir nusimeta drabužius? — paklausė Vailderis, be galo sudomintas tokio vaizdingo pasakojimo.

— Tai taupusis olandas. Jo manymu, žuvusiam nėra jokio skirtumo, su kokiais jis drabužiais — senais ar naujais. Tikriausiai, jis jau šnipštelėjo apie tai ir savo kaimynui gaskoniečiui, bet tam atrodo, kad jeigu jau mirti, tai bent gražiai apsirengus. Laimė, olandas pradėjo laiku ruoštis susirėmimui, nes, kol jis išsijudintų, priešas mus visus į ožio ragą suvarytų. Jei kovos rezultatas priklausytų nuo šitų dviejų šaunuolių susirėmimo, tai mielaširdingasis prancūzas surangytų olandą, šiam dar nesusivokus, jog prasidėjo mūšis; bet jeigu gaskonietis neišnaudotų palankaus momento, tai olandas užtikrintai jam duotų garo. Juk pamenate, Vailderi, buvo laikas, kai to lėto, drambloto vaikino tėvynainiai vagojo Lamanšą ir Airijos jūrą, keldami siaubą savo varžovams.

Korsaro balsas skambėjo apmaudžiai, o lūpos pagiežingai šypsojosi. Jo draugui tos garsios priešo dienos nekėlė pernelyg didelio džiaugsmo, ir jis tik paprastu galvos linktelėjimu patvirtino istorinio fakto teisingumą. Bet ta tyli išpa-

žintis, atrodo, įskaudino jam širdį, ir, tarsi norėdamas greičiau atsikratyti nemalonių prisiminimų, jis skubiai paklausė:

— Jūs praleidote du augalotus jūrininkus, kurie taip rimtai apžiūrinėja fregatos takelažą.

— O, tie vyrukai gimė šalyje, kurios likimas vienodai rūpi mums abiem. Jūra savo permainingumu negali susilyginti su tų nedorėlių išradingumu. Jų negalima pavadinti tikrais piratais. Tiesa, šis žodis labai grubus, misteri Vailderi, bet bijau, kad mes jo nusipelnėm. Tačiau, nors tie sukčiai yra dideli niekšai, jų širdyje dar teberusena žmoniškumo kibirkštėlė.

— Jie su tokiu nepasitikėjimu apžiūrinėja fregatą, lyg abejotų, ar išmintinga ją taip arti prisileisti.

— O! Jie pagarsėję įžvalgumu. Tur būt, jie jau pastebėjo keturias papildomas patrankas, kurias minėjote; nes, kai tik galima pasipelnyti, jų akylumas tampa tiesiog neįtikėtinas. Tie vaikinai gali pasigirti muskulais ir fizine jėga; o svarbiausia, turi geras galvas, be kurių ir šiais privalumais nepasinaudosi.

— Manote, kad jiems trūksta drąsos?

— Hm! Kai jiems parūpsta asmeninė nauda, kištis į jų reikalus būtų pavojinga. Šiaip jie ne kokie vaidininkai ir retai nusižengia pasenusioms elgesio normoms, į kurias mudu nekreipiame tinkamo dėmesio. Bet į kovą nestos vien iš riteriškumo. Tiems niekšams netrūksta logikos, ir jie niekad nepadarys tokios klaidos, kaip jūsų negras, vietoj laivo įsivaizduodamas bažnyčią. Bet patikėkit, kartą nusprendę, kad apsimoka kautis, tie gudruoliai su jiems priskirtom dviem patrankom pasidarbuos geriau už visą likusią bateriją. Nė kiek nenustebčiau, išgirdęs jų pasiūlymą pataupyti paraką pelningesnei avantiūrai. O kai dėl garbės, tai jų nepaimsi! Nenaudėliai taip įgudę ginčytis, jog niekad nesuklysta, kai kalbama apie mūsų garbę. Bet mes užsiplepėjome apie niekus ir užmiršom, kad laikas pagalvoti apie rimtus dalykus. Dabar ir mes iškelsime bures, misteri Vailderi.

Korsaro laikysena ir tonas ūmai pasikeitė. Lengvabūdiško

sarkazmo neliko nė ženklo, veidas surimtėjo, pasidarė valdingas. Jis pasitraukė, o padėjėjas, vykdydamas komandą, davė atitinkamą įsakymą. Po įprastinio Naitingeilo signalo nuskambėjo kimus balsas:

— Iškelt bures!

Iki to laiko „Delfino“ jūrininkai kiekvienas savaip stebėjo sparčiai besiartinančią fregatą. Vieni džiūgavo, nujausdami laimikį; kiti, geriau žinodami vado būdą, anaiptol nebuvo įsitikinę, kad susirėmimas įvyks; o keli, labiau pratę samprotauti, tik lingavo galvas, nes, jų manymu, toks fregatos priartėjimas ir taip jau perdaug rizikingas. Tačiau, neturėdami supratimo, iš kokių slaptų šaltinių vadas gauna žinių — o jis ne kartą įrodė žinąs viską iki mažiausių smulkmenų — jie kantriai laukė jo sprendimo. Džiaugsmingas veiklumas, apėmęs visus jūreivius, įsakymui pasigirdus, aiškiai parodė, kad jie visiškai pritaria vadui. Vailderis, pagal užimamą padėtį dabar jau vyresnysis karininkas, vos spėjo komanduoti.

Kadangi ir Vailderis, ir įgula ėmėsi darbo su vienodu įkvėpimu, netrukus nuogas „Delfino“ rangautas pasipuošė daugybe baltutėlių burių. Viena drobė skleidėsi po kitos, viena po kitos kilo iki pat stiebų viršaus, ir štai laivas jau pasviro vėjyje, siūbuodamas pirmyn ir atgal, nors burių padėtis dar neleido jam pajudėti. Kai viskas buvo paruošta ir beliko pasirinkti kursą, Vailderis vėl nuėjo į jutą ir pranešė apie tai kapitonui. Jis rado Korsarą atidžiai stebintį fregatą, kurios korpusas jau visas buvo matyti virš vandens; išilgai borto ėjo ilga geltona juosta, išmarginta angų, kur, kaip kiekvienam jūrininkui aišku, paslėptos patrankos, liudijančios apie nepaprastą laivo galingumą. Čia pat stovėjo ir misis Vilis su Gertrūda; nuo akylų, kad ir susimąsčiusios guvernantės akių, kaip visuomet, neprasprūdo joks įvykis.

— Mes pasirengę plaukti laivo pusėn, tik laukiame nurodymų dėl kurso, — tarė Vailderis.

Korsaras krūptelėjo ir priėjo arčiau prie savo padėjėjo. Įdėmiai pažvelgęs jam tiesiai į akis, tarė:

— Ar jūs įsitikinęs, kad pažįstate šį laivą, misteri Vailderi?

— Visiškai.

— Tai karališkasis kreiseris, — žaibo greitumu pasakė guvernantė.

— Taip. Aš jau anksčiau tai minėjau.

— Misteri Vailderi, — tęsė Korsaras,— noriu išbandyti jo greitį. Nuleiskite apatines bures ir išskleiskite priekines.

Jaunasis jūrininkas paklusniai linktelėjo ir nuskubėjo vykdyti vado įsakymo. Bet jo balsas, duodant atitinkamą komandą, drebėjo iš susijaudinimo ir visai nesiderino su žemu, ramiu Korsaro tonu. Šios neįprastos gaidelės neliko nepastebėtos kelių senų jūreivių, ir, klausydamiesi komandos, jie reikšmingai susižvalgė. Tačiau visi pakluso šiems keistai nuskambėjusiems žodžiams, kaip paprastai klausydavo kur kas įspūdingesnių savo grėsmingo vado įsakymų. Rėjos buvo pasuktos, vėjas išpūtė bures, ir didžiulis laivas, taip ilgai plūduriavęs vienoje vietoje, pagaliau pajudėjo ir, įveikęs sustingimą, ėmė skrosti bangas. Netrukus „Delfinas" išvystė greitį, ir dabar visų dėmesį patraukė dviejų varžovų lenktynės.

Tuo metu fregata buvo už pusės lygos nuo „Delfino", kaip tik jo pavėjinėje pusėje. Dabar, pamatę šį galiūną iš arčiau, visi jūrininkai savo akimis įsitikino, koks tas laivas. Jo burių šešėlis driekėsi vandeniu priešingoje pusėje, negu „Delfino", ir skaisčios saulės spinduliai ryškiai apšvietė jo bortą. Kartais žiūronų pagalba pro atviras angas piratai išvysdavo laivo vidų, kur kažkas vylingai šmėsčiojo ir mirguliavo. Tarp vantų aiškiai buvo matyti kelios žmonių figūros; bet šiaip fregatą gaubė ramybė, kurią užtikrina pavyzdinga tvarka ir nepriekaištinga drausmė.

Išgirdęs, kaip šniokščia skrodžiamos bangos, ir pamatęs putojančio vandens purslus, kuriuos į visas puses taškė jo šaunusis laivas, Korsaras, vis dar tebestovėdamas jute, mostu pasišaukė padėjėją. Jis ilgą laiką nenuleido akių nuo fregatos, stengdamasis tiksliai nustatyti jos galingumą.

— Misteri Vailderi,— galiausiai tarė jis tokiu tonu, lyg

visos abejonės, susijusios su kažkokiu kebliu klausimu, būtų galutinai išsisklaidžiusios, — aš jau esu matęs šį kreiserį.

— Galimas daiktas, nes jis vagoja skersai išilgai visus Atlanto vandenis.

— Taip, mes jau nebe pirmą kartą susitinkame! Truputį perdažytas jis šiek tiek pasikeitė, bet aš atpažįstu jį iš stiebų išdėstymo.

— Jie labiau pasvirę, negu įprasta.

— Tas padaryta apgalvotai. Ar jūs ilgai jame tarnavote?

— Daugelį metų.

— Ir palikote jį. . .

— . . . kad pereičiau pas jus.

— Pasakykite, Vailderi, ar jie ir su jumis elgėsi kaip su žemesniu? Nepaisydami jūsų nuopelnų, vadino provincialu? Ir visur kur nuolat prikaišiodavo, kad esate amerikietis?

— Aš pats išėjau iš to laivo, kapitone Haidegeri.

— Matyt, turėjote tam pagrindo. Šį kartą aš jiems galiu būti dėkingas už paslaugą. Ar jūs tarnavote pas juos per kovo ekvinokciją?

Vailderis linktelėjo.

— Aš taip ir maniau. Ir per štormą kovėtės su nepažįstama fregata? Vėjas, vandenynas ir žmonės — visi tuomet susitelkė prieš ją.

— Tiesa. Mes jus pažinome ir kurį laiką galvojome, kad jums jau galas.

— Man patinka jūsų atvirumas. Mes stengėmės sunaikinti kits kitą, bet kovėmės kaip vyrai, tad dabar mūsų draugiški jausmai dėl to bus dar tvirtesni. Neklausinėsiu daugiau apie tuos įvykius, Vailderi, nes mano palankumo negalima laukti, išdavus tuos, kam tarnavote anksčiau. Užtenka, kad dabar esate laive, kur plevena mano vėliava.

— O kokia ta vėliava? — pasigirdo čia pat švelnus, bet ryžtingas balsas.

Korsaras staigiai pasisuko ir susidūrė akimis su įdėmiu, ramiu ir tiriamu guvernantės žvilgsniu. Jo veide blykstelėjo prieštaringi jausmai, bet jis tučtuojau vėl atgavo meilaus

lipšnumo išraišką, kuri visuomet atsirasdavo kalbantis su belaisvėmis.

— Moteris primena dviem seniems jūreiviams jų pareigą! — sušuko jis. — Mes visai užmiršome, kad mandagumas reikalauja parodyti nepažįstamajam savo vėliavą. Misteri Vailderi, įsakykite ją iškelti, kad mes niekuo nenusižengtumėm jūros etiketui.

— Toji fregata irgi plaukia be vėliavos.

— Nesvarbu. Būkime apdairesni už juos. Liepkite iškelti vėliavą.

Vailderis atidarė spintą, kur buvo laikomos daugiausia naudojamos vėliavos, bet sustojo, dvejodamas, kurį iš dvylikos didelių ritinių, sudėtų į atskirus skyrius, pasirinkti.

— Man sunku atspėti, kurią emblemą pageidaujate parodyti, — tarė jis, lyg ir klausdamas.

— Pradėkime nuo sunkiasvorio olando. Tokio šaunaus laivo vadui turėtų būti suprantamos visos krikščioniškojo pasaulio kalbos.

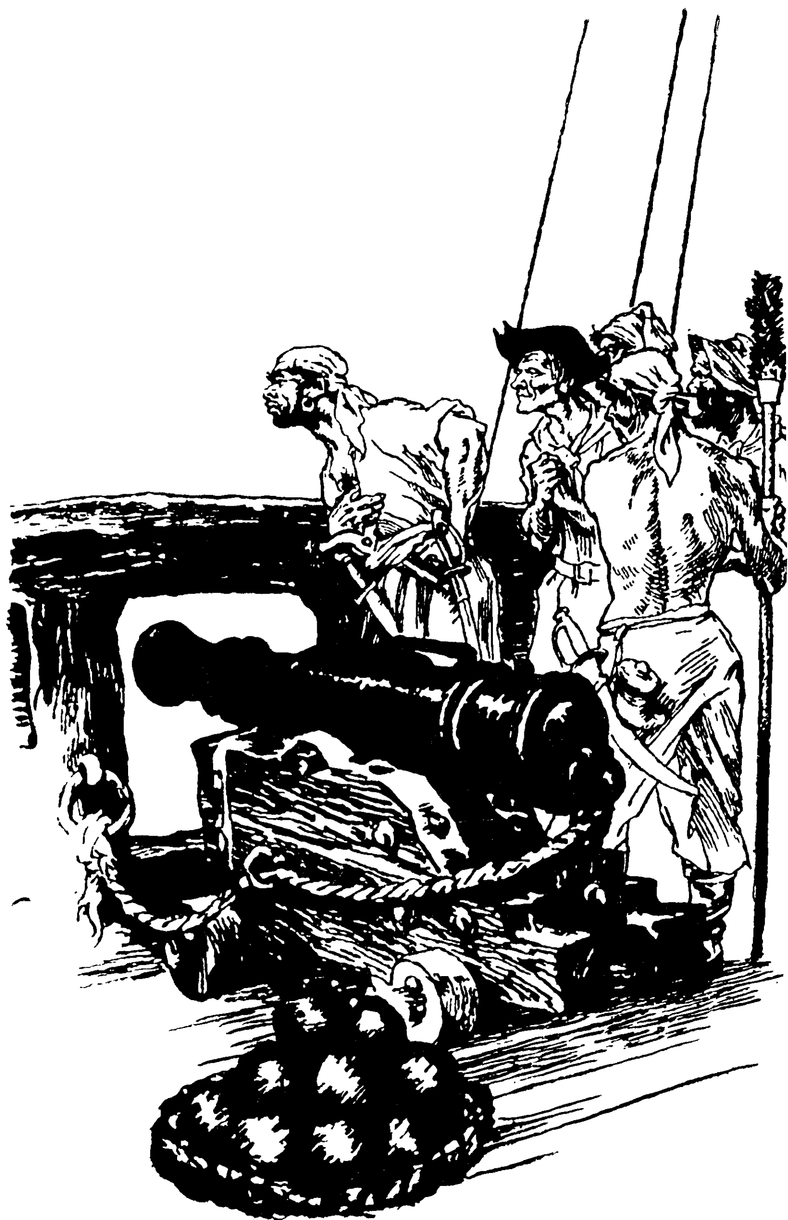
Vailderis davė ženklą budinčiam vairininkui, ir po akimirkos ant „Delfino“ gafelio jau plevėsavo Suvienytųjų Provincijų vėliava. Abu karininkai atidžiai stebėjo, kokį įspūdį tai padarys fregatai, tačiau toji nereagavo į šį melagingą signalą.

— Jie mato, kad mūsų korpusas nepritaikytas Olandijos seklumoms. O gal jie mus atpažino? — pasakė Korsaras, klausiamai pažvelgęs į savo draugą.

— Nemanau, „Delfinas“ taip dažnai keičia spalvą, jog net draugams nėra lengva jį pažinti.

— Taip, reikia pasakyti, kad mūsų „Delfinas“ didelis dabita. Pamėginkite Portugalijos vėliavą: pažiūrėsime, ar jų nesužavės Brazilijos deimantai.

Pirmoji vėliava buvo nuleista, o jos vietoje suplazdėjo karališkasis Bragansos herbas. Tačiau fregata atkakliai tebeplaukė, nesiteikdama pastebėti signalų ir, kaip sakoma jūreivių, vis labiau ir labiau rėždama vėją; matyt, ji norėjo kuo greičiau sumažinti atstumą iki „Delfino“.

— Ji visai abejinga sąjungininkams,— tarė Korsaras. — O dabar paerzinkime ją, parodę *drapeau blanc*[1].

Vailderis įvykdė įsakymą. Portugalijos emblema nusileido ant denio, ir ore supleveno balta Prancūzijos vėliava. Bet vos tik ji ėmė plaikstytis aukštybėse, nuo fregatos denio, tartum milžiniškas paukštis, suplasnojęs sparnais, pasikėlė plati žvilganti vėliava su herbais ir išsiskleidusi grakščiai suvilnijo vėjyje. Tą pat akimirką iš laivo pirmagalio pasirodė dūmų debesėlis; bet tik tuomet, kai, nešamas gaivių pasatų, jis nuplaukė atgal pro fregatos vantus, „Delfino" įgulos ausis pasiekė kovinis patrankų gausmas.

— Štai kokia šių dviejų valstybių draugystė! — šaltai tarė Korsaras. — Matydami Olandijos vėliavą ir Brazilijos karūną, jie visai nereagavo, bet kai tik išvydo baltą drobę, tiesiog nebesitveria pykčiu! Tegul pasigroži šia taip nepakenčiama vėliava, misteri Vailderi; kai ji mums atsibos, surasime tarp savo atsargų kokią nors kitą.

Tačiau Korsaro parinktoji vėliava, matyt, paveikė fregatą panašiai kaip vikraus pikadoro raudonas apsiaustas įtūžusį bulių. Ji tučtuojau iškėlė visas bures, net pačias mažiausias — nė vieno braso neliko neįtempto; naudos iš to buvo nedaug, bet ji iš paskutiniųjų stengėsi paspartinti greitį. Žodžiu, fregata panėšėjo į lekiantį visu greičiu žirgą, kurį žokėjus bergždžiai vanoja, nes jau nebegali padėti nei raginimai, nei paties ristūno pastangos. Taip ir dabar rezultatai buvo abejotini. Tuo laiku abu varžovai iš kailio nėrėsi, vystydami greitį, bet nė vienas negalėjo pasigirti pranašumu. Nors „Delfinas" garsėjo greitumu, bet ir skrupulingiausias stebėtojas būtų patvirtinęs, kad ir fregata nė kiek nuo jo neatsilieka. Piratų laivas jau pasviro ant šono, vis aukščiau ir toliau taškydamas vandens purslus; bet ir fregata reagavo į kiekvieną vėjo šuorą ir taip pat šmaikščiai ir grakščiai sliuogė pirmyn, kaip ir josios varžovas.

— Tasai laivas skrodžia bangas, tarsi kregždė orą, — tarė piratų vadas jaunuoliui, tebestovinčiam šalimais ir be-

[1] Balta vėliava (*pranc.*).

sistengiančiam nuslėpti vis didėjantį nerimą.— Ar jis greitas?

— Paukštis, ir tas jo neaplenktų. Kažin ar mes, neva šiaip pakeliauti išplaukę žmonės, ne per daug su fregata suartėjome, kaip jums atrodo?

Korsaras nepatenkintas įtariai dirstelėjo į jaunuolį, bet jo veide bematant pasirodė išdidi arogantiška šypsena.

— Tegul ji savo greičiu prilygsta pačiam galingajam arui, bet pamatys, kad ir mes ne iš kelmo spirti. Kas gi čia tokio, kad mes per mylią nuo karališkosios fregatos?

— Tai stiprus laivas, ir kovoti su tokiu galingu priešu — beviltiškas darbas, — tvirtai atsakė Vailderis. — Kapitone Haidegeri, jums nepasiseks jo įveikti; tučtuojau pasinaudokime savo pranašumu, nes paskui nebegalėsime paspruktì. Tiesą sakant, ir dabar jau gal per vėlu.

— Taip galvoja tas, sere, kas pervertina priešų jėgas, nes, prisiklausęs tuščių plepalų, dreba prieš juos kaip prieš kažkokius aukštesnius sutvėrimus. O tikrai drąsus ir apdairus yra tas, kas visuomet pasikliauja savo jėgomis, misteri Vailderi. Man yra tekę būti kur kas arčiau priešininko, ir, kaip matote, aš — gyvas.

— Girdite? Tai būgnas. Tuoj prabils patrankos.

Korsaras įsiklausė, ir jo ausis pasiekė pažįstamas signalas, šaukiantis karo laivo įgulą į mūšį. Dirstelėjęs pirma aukštyn, į bures, o paskui kritiškai nužvelgęs viską ir visus, kurie jam pavaldūs, jis ramiai atsakė:

— Paseksime jų pavyzdžiu, misteri Vailderi. Duokite komandą.

Iki to laiko vieni „Delfino" jūrininkai darbavosi, ruošdamiesi susirėmimui, kiti stebėjo fregatą. Tylus, nepažeidžiąs drausmės reikalavimų, bet nesiliaujantis balsų ūžesys buvo vienintelis įrodymas, su kokiu susidomėjimu fregata sekama. Vos tik sutratėjo būgnas, žmonių būreliai tučtuojau išsiskirstė — visi skubėjo kuo greičiau užimti savo postus. Tačiau šis sujudimas truko tik kelias akimirkas; po to stojo ta įtempta tyla, apie kurią mums jau teko panašia proga kalbėti anksčiau. Tik karininkų griežtos komandos, skubiai

tikrinant pavaldinių parengtį, ir tempiami iš sandėlių šaudmenys aiškiai rodė, kad ruošiamasi daug rimčiau, negu paprastai. Paties Korsaro kurį laiką nebuvo matyti, bet netrukus jis vėl pasirodė pakiliame stebėjimo punkte, apsiginklavęs ir pasirengęs neišvengiamam mūšiui, ir ėmė stebėti besiartinantį priešą, stengdamasis perprasti jo savybes, jėgą ir manevrus. Tačiau tie, kas jį geriau pažinojo, matė, kad jis dar galutinai nenusprendė, ar kautis, ar ne; daug nekantrių žvilgsnių sekė jo išraišką, lyg norėdami suvokti slapčiausius jo planus. Jis numetė į šalį jūreivišką kepuraitę, ir dabar jo šviesūs plaukai krito ant kaktos, sukurtos kur kas kilnesnėms mintims, negu tos, kurios užpildė jo gyvenimą; prie jo kojų gulėjo savotiškas odinis šalmas, papuoštas ornamentais, nuo kurio jo veidas pasidarydavo nepaprastai rūstus. Kai tik vadas užsidėdavo šį šalmą, visi suprasdavo, kad netrukus reikia laukti mūšio, bet kol kas šis neabejotinas karingų Korsaro ketinimų įrodymas tebegulėjo ant žemės.

Tuo tarpu visi karininkai, patikrinę savo žmones, raportavo apie jų parengtį mūšiui; ir tik tuomet, matydami, kad viršininkai neprieštarauja, jūrininkai sudrumstė viešpatavusią tylą — ėmė pašnabždomis rimtai šnekučiuoti; įžvalgus vadas sąmoningai leido pažeisti įprastas taisykles, kurių laikomasi tikruose karo laivuose: jam rūpėjo sužinoti įgulos nuotaiką, nes ji dažnai žymia dalimi nulemdavo jo pašėlusių sumanymų sėkmę.

XXVII SKYRIUS

Mane iš proto varė
Jo švytintis linksmumas, aromatai
Ir saldūs moteriški plepalai.

Šekspyras, „Henrikas IV"

Atėjo didžiausio įtempimo valanda. Visi, kas tiktai turėjo kokią valdžią, nepaprastai kruopščiai patikrino savo pavaldinių parengtį, kaip visuomet besiartinant lemiamai akimirkai.

Peržvelgęs, ar vantai ir grandinės, nuo kurių didele dalimi priklauso laivo saugumas, sutvarkyta, rūstusis kapitonas nutilo; visi baterijų vadai jam dar kartą patvirtino, kad artilerija paruošta žūtbūtinei kovai; iš tamsių, slaptų sandėlių buvo atgabenti šaudmenys; net ir balsų ūžesys nutilo — tiek visus pagavo artėjantys įvykiai. Greitas, permainingas Korsaro žvilgsnis neaptiko nieko, kas keltų nepasitikėjimą žmonių tvirtumu. Jie surimtėjo,— taip surimtėja išmėginimo valandą narsiausi ir patvariausi, bet tas rimtumas neturi nė ženklo baimės. Greičiau taip jie susitelkia, sukaupia visą savo narsą, skatinančią žmogaus protą drąsiems žygdarbiams, kurių niekaip nepalyginsi su eiliniais susirėmimais. Tačiau atsargus ir išmintingas vadas pastebėjo, kad trys žmonės savo nuotaika išsiskiria iš visos įgulos: tai buvo jo padėjėjas su abiem nuostabiais savo draugais.

Lemiamo išmėginimo valandą Vailderis elgėsi anaiptol ne taip, kaip tiktų jo rango karininkui,— tas buvo aišku. Korsaras atidžiai ir įtariai sekė jo laikyseną, bet jam taip ir nepavyko Vailderio perprasti. Jaunuolio skruostai tebebuvo tokie pat skaistūs, eisena tokia pat tvirta, kaip ir visiškos ramybės metu, bet vadą jaudino nerimstantis, klaidžiojantis jo žvilgsnis, neryžtinga, pilna dvejonių išraiška, pasirodžiusi veide, kuriame turėtų atsispindėti visai kitokie jausmai. Tartum tikėdamasis rasti atsakymą į šią mįslę ištikimų Vailderio draugų elgesyje, kapitonas pažvelgė į Fidą ir negrą. Jiems abiem buvo patikėta arčiausiai jo paties stovinti patranka, ir pirmasis ėjo vyriausiojo kanonieriaus pareigas.

Marsininkas stovėjo savo poste tvirčiau už patį patvariausią španhautą, skersakiuodamas į masyvų jam patikėto pabūklo vamzdį; kaip ir kiekvienam jūrininkui jam netrūko familiaraus, beveik tėviško atidumo pareigai. Ir vis dėlto iš nugairinto jo veido aiškiai buvo matyti, koks jis apstulbęs; jis tolydžio žvilgčiojo čia į Vailderį, čia į artėjančią fregatą, tikriausiai, niekaip negalėdamas atsistebėti, kad jiedu tapo priešininkai. Tačiau jis nesiskundė, nereiškė savo nuomonės dėl tokios nepaprastos aplinkybės ir, matyt, buvo tvirtai pasiryžęs laikytis žinomos jūreivių tarpe taisyklės,

kuri moko „paklusniai vykdyti kiekvieną komandą“. O negras, galingas it milžinas, stovėjo tarsi suakmenėjęs. Tik didžiulės, juodos tartum anglis akys be paliovos lakstė, kaip ir Fido, čia į Vailderį, čia į fregatą, ir jo nustebimas kaskart vis labiau ir labiau augo.

Tokia nepaprasta abiejų draugų nuotaika apstulbino Korsarą, ir, padėjėjui nuėjus toliau, jis juos užkalbino. Persisvėręs per lengvus turėklus, skiriančius jutą nuo škancų, jis prašneko draugišku tonu, kokiu paprastai viršininkas kalba su pavaldiniais, kai jam prireikia jų paslaugų:

— Tikiuosi, misteri Fidai, kad pabūklą jums parinko neblogą.

— Glotnesnio kanalo ir aršesnio vamzdžio už mano „Liepsningojo Bilio“ nerasite visame laive, jūsų šviesybe, — atsakė šis, švelniai paplekšnojęs savo pagyrimų objektą. — Tik duokite man švarų skudurą ir standų kaištį. Ei, Gvinėja, paženklink, kaip išmanai, surūdijusiu inkaru pustuzinį sviedinių; kai viskas bus baigta, kas liks gyvas, galės užlipti į priešo laivą ir pasižiūrėti, kaip pasidarbavo Ričardas Fidas.

— Jums jau teko dalyvauti kautynėse, misteri Fidai?

— Viešpatie dieve, jūsų kilnybe! Mano šnervės pratusios prie parako ne mažiau, kaip prie sauso tabako! Nors, po teisybei. . .

— Na?

— Kartais nė pats nesusigaudau, kas čia darosi,— atsakė Fidas, pirma dirstelėjęs į prancūzų vėliavą, o paskui į plevėsuojančią tolumoje Anglijos emblemą. — Lyg būtų viskas aukštyn kojom apsivertę. Masteris Haris, jis tai viską žino kaip savo penkis pirštus. O aš tik tiek galiu pasakyti: kad jau reikia svaidyti akmenis, geriau daužyti kaimyno indus, negu savo motinos lėkštes. Na, Gvinėja, paženklink dar kelis sviedinius; jeigu jau vis tiek neapsieisime be šios pramogos, tai tegul „Liepsningasis Bilis“ pateisina garbingą savo vardą.

Korsaras susimąstė ir tylėdamas pasitraukė. Susidūręs akimis su Vailderiu, galvos linktelėjimu pakvietė jį prieiti arčiau.

— Misteri Vailderi,— švelniai tarė jis,— man suprantami jūsų jausmai. Toje fregatoje ne visi žmonės vienodai jums biaurūs, ir jūs mieliau stotumėt į kovą su šia arogantiška vėliava ant kokio nors kito laivo. Iš šio susirėmimo mes nepeštumėme nieko, vien tuščią garbę; atsižvelgdamas į jūsų jausmus, aš atsisakysiu kautynių.

— Per vėlu,— tarė Vailderis, liūdnai palingavęs galva.

— Tuoj pamatysite, kad klystate. Bandymui gal reikės kokios vienos salvės, bet jis pavyks. Nusileiskite su mūsų viešniomis į saugesnę vietą, o kai sugrįšite, viskas jau bus kitaip.

Vailderis nedelsdamas pasuko į kajutę, kur jau buvo pasitraukusi misis Vilis. Pranešęs moterims, kad vadas nutarė nepradėti mūšio, jis nuvedė jas į laivo gilumą, kad vėliau, prisimenant šią valandą, nereikėtų graužtis dėl kokio nors atsitiktinumo. Greitai ir rūpestingai atlikęs šią malonią pareigą, mūsų šaunuolis akimoju vėl atsidūrė denyje.

Nors jis buvo pasitraukęs vos akimirką, čia iš tikrųjų viskas pasikeitė, ir kovinių pasiruošimų neliko nė ženklo. Vietoj prancūziškos vėliavos „Delfine" pleveno Anglijos herbas, ir abu laivai tolydžio signalizavo vienas antram. Iš daugybės burių, kurios dar taip neseniai nešė Korsaro laivą, ant rėjų beliko vien išsipūtę marseliai; visos kitos sviro girliandomis, švelniai šiurenamos palankaus vėjo. Pats laivas plaukė tiesiai prie fregatos, o toji, tarsi pasipiktinusi, kad ją taip žiauriai apvylė, piktai nuleido viršutines bures.

— Tie ponai labai nepatenkinti, kad tariamas priešas pasirodė esąs draugas,— tarė Korsaras, norėdamas, kad padėjėjas pastebėtų, kaip patikliai priešas leidosi apgaunamas paslapčia gautais signalais.— Viliojantis kąsnelis, bet dėl jūsų, Vailderi, jo išsižadu.

Padėjėjo akyse šmėsčiojo nuostaba, bet jis netarė nė žodžio. Tiesą sakant, svarstymams ir kalboms jau nebeliko laiko. „Delfinas" greitai skriejo putojančiu keliu, ir kas minutę priešo denyje ryškėjo mažesni daiktai, kurių anksčiau per miglą nebuvo matyti. Juo labiau piratų laivas artėjo per bangas prie fregatos, juo geriau darėsi įžiūrimos

patrankos, blokai, lynai, varžtai, žmonių figūros ir net veidai. Dar po kelių minučių, nuleidusi beveik visas lengvąsias bures, fregata šmaikščiai pasisuko prieš vėją; paskui atsuktos užpakalinės burės dar suplazdėjo vėjyje, ir didžiulis korpusas sustojo.

Tuo tarpu „Delfino" įgula, pamėgdžiodama naivų apvilto karališkojo kreiserio patiklumą, taip pat nuleido viršutines bures; visi jūrininkai aklai pasitikėjo tuo nepaprastu žmogumi, kuris, nepaisydamas pavojaus, užsimanė priplaukti prie pat galingo priešo, mat, jo apdairumas ir drąsa ne kartą juos gelbėjo kur kas keblesniais atvejais. Pilnas įžūlaus pasitikėjimo, atšiaurus Korsaro laivas sliuogė prie savo naivaus priešininko: prisiartinęs per du šimtus pėdų, grakščiai sušvylavęs, pasisuko prieš vėją ir taip pat sustojo. Bet Vailderis, kuris, netardamas nė žodžio, su nuostaba sekė visus Korsaro veiksmus, bematant pastebėjo, kad „Delfino" pirmagalis atkreiptas į priešingą pusę, negu fregatos, ir kad jų laivą sulaiko priešpriešinis priekinių rėjų išdėstymas, todėl, staiga prireikus pasinaudoti patrankomis, būtų galima kur kas lengviau ir greičiau manevruoti.

„Delfinas" dar tebesisūpavo ant bangų, kai nuo fregatos denio kažkas kimiu neaiškiu balsu paklausė, koks čia laivas ir kokia jo paskirtis. Pažvelgęs į savo padėjėją, Korsaras prisidėjo prie lūpų garsintuvą ir pasakė pavadinimą karališkosios fregatos, kuri savo dydžiu ir galingumu nesiskyrė nuo „Delfino".

— Gerai,— atsakė tas pats balsas,— aš taip ir supratau jūsų signalus.

„Delfinas" savo ruožtu pakartojo tuos pačius klausimus; atsakydamas į juos, kapitonas pranešė karališkojo kreiserio pavadinimą ir pakvietė aplankyti jį, kaip aukštesnio rango karininką.

Iki tol viskas vyko taip, kaip įprasta, susitikus to paties laivyno jūrininkams; bet šis pakvietimas buvo nelauktas, ir daug kam būtų galėję pasirodyti pernelyg neatsargu toliau meluoti. Tačiau nors ir atidžiai Vailderis žiūrėjo, vado elgesyje nepastebėjo nė mažiausios dvejonės ar nerimo.

Fregatoje sutratėjo būgnas — signalas, kad žmonės gali palikti savo postus. Su didžiausiu šaltakraujiškumu Korsaras įsakė ir savo įgulai duoti tą patį signalą — pasitraukti nuo pabūklų. Žodžiu, per penkias minutes tarp abiejų laivų įsivyravo pasitikėjimo ir draugiškumo atmosfera, nors tarp jų neabejotinai būtų įsiliepsnojusi aršiausia kova, jeigu vienas būtų žinojęs, koks tikrasis kito veidas. Vailderio ausyse tebeskambėjo pakvietimas, kai Korsaras, tęsdamas šį pavojingą žaidimą, jį pasišaukė.

— Girdėjote, su manim pageidauja susitikti jo didenybės aukštesnio rango karininkas,— tarė jis, ironiškai šypsodamasis.— Ar nenorėtumėt sudaryti man kompaniją?

Išgirdęs šį drąsų pasiūlymą, Vailderis net krūptelėjo, nejučiom išsiduodamas.

— Juk taip rizikuoti savo gyvybe būtų beprotystė! — sušuko jis, atgavęs žadą.

— Jeigu jūs bijote, aš eisiu vienas!

— Bijau? — pakartojo jaunuolis, ir jo skruostai užkaito, dar labiau paryškindami žaižaruojančių akių spindesį.— Ne iš baimės, o iš apdairumo slapstausi, kapitone Haidegeri. Mane pažinę, tuoj pažintų ir laivą. Jūs užmirštate, kad tame kreiseryje mane visi pažįsta.

— Apie šią aplinkybę nepagalvojau. Tad likite, o aš vis dėlto nuvyksiu pasišaipyti iš jo didenybės kapitono patiklumo.

Nelaukdamas atsakymo, Korsaras nusileido į apačią, davęs Vailderiui ženklą eiti iš paskos. Jis bematant visai kitaip susišukavo puikius auksinius plaukus, kurie taip jaunino ir gyvino jo veidą. Įmantrų švarką, vilkimą paprastai, pakeitė karininko uniforma pagal tariamą laipsnį ir rangą, kuri taip gerai tiko jo stuomeniui, jog gulė kaip nulieta ir išryškino tikrai puikią figūrą. Po to Korsaras bematant apsirūpino visais kitais reikmenimis, būtinais pasirinktai rolei. Pakeitęs išvaizdą taip greitai ir sumaniai, jog nė neabejotum, kad jis jau seniai pratęs prie panašių išmonių, jis nedelsdamas ėmė vykdyti, ką užsibrėžęs.

— Man teko apgaudinėti kur kas įtaresnes ir budresnes akis, negu vėjų nugairinto kapitono Bignalo,— ramiai pasakė Korsaras, nukreipdamas žvilgsnį nuo veidrodžio į savo padėjėją.

— Tad jūs jį pažįstate?

— Mano užsiėmimas, misteri Vailderi, reikalauja žinoti daugybę dalykų, į kuriuos kiti nekreipia dėmesio. Ir šis sumanymas, kurį, kaip matau iš jūsų veido, laikote absoliučiai beviltišku, visiškai nesunkiai įgyvendinamas. Manau, kad „Strėlėje" nė vienas karininkas ar jūreivis niekuomet nėra matęs laivo, kurio pavadinimą aš pasakiau. Jis dar taip neseniai nuleistas nuo stapelių, jog aš nė kiek nerizikuoju. Be to, kažin ar tokį užsimaskavusį mane pažintų kuris nors iš „Strėlės" karininkų, juk jums gerai žinoma, kad buvęs jūsų laivas jau seniai besilankė Europoje, o, pažvelgęs į šias knygas, pamatysite, kad aš laimingiausias iš visų mirtingųjų — lordo sūnus, tapęs pilnamečiu žmogumi ir kapitonu jau po to, kai „Strėlė" išplaukė iš savo gimtinės.

— Aplinkybės iš tikrųjų jums palankios, ir aš negalėjau jų numatyti. Bet kam rizikuoti?

— Kam? Gal aš turiu slaptą planą sužinoti, ar dėl laimikio verta stoti į kovą, o gal užėjo tokia užgaida. Bet nuotykis pašėlusiai intriguojantis.

— Ir pašėlusiai pavojingas.

— Už malonumus tenka mokėti, bet aš nesiskaitau su kaina, Vailderi,— pridūrė Korsaras, pažvelgęs į jį atvirai ir su pasitikėjimu.— Savo gyvybę ir garbę atiduodu į jūsų rankas, nes tikrai negarbingai pasielgčiau, palikdamas savo žmones likimo valiai.

— Jūsų pasitikėjimas nebus apviltas,— pakartojo Vailderis tokiu žemu ir prislopintu balsu, jog jo žodžių beveik nebuvo galima suprasti.

Valandėlę Korsaras stebėjo draugo veidą, paskui šyptelėjo, lyg pritardamas šiam įsipareigojimui, pamojavo atsisveikindamas ir apsisukęs jau buvo beišeinąs iš kajutės, kai staiga jis nustebo, ten išvydęs dar vieną žmogų. Švelniai

uždėjęs ranką berniukui ant peties (nes tai jis pastojo kelią), Korsaras gana griežtai paklausė:

— Roderikai, ką tu ketini daryti?

— Aš lydėsiu savo poną.

— Man nereikalingos tavo paslaugos, berniuk.

— Dabar jų beveik niekad nebereikia.

— Kam rizikuoti dar viena gyvybe, tuo labiau kad mes nieko nesitikim laimėti.

— O jūsų gyvybė man užvis brangesnė,— atsakė berniukas tokiu nuolankiu ir drauge tokiu baikščiu virpančiu balsu, jog vos girdimi žodžiai pasiekė tik tas ausis, kurioms buvo skirti.

Kurį laiką Korsaras tylėjo. Jo ranka vis dar gulėjo berniukui ant peties, o akys žvelgė į jo išraiškingus bruožus, skaitydamos mintis,— juk kartais akys sugeba prasiskverbti į slapčiausias širdies kerteles.

— Roderikai,— švelniau tarė jis,— tebūnie mūsų likimas vienodas — vyksime drauge.

Skubiai persibraukęs ranka per kaktą, įnoringasis vadas, lydimas berniuko, išėjo iš kajutės, o paskui juos nusekė tas, kuriam buvo parodytas toks didelis pasitikėjimas.

Korsaras žengė per denį tvirtu žingsniu ir toks ramus, lyg jam nebūtų grėsęs joks pavojus. Prieš nusileisdamas trapu, jis, kaip tikras jūrininkas, rūpestingai apžiūrėjo visas bures; jo mitrios akys nepraleido nė vieno braso, rėjos ar vanto. Galiausiai įsėdo į valtelę, kuri jo įsakymu laukė prie laivo. Tik dabar ryžtingame Korsaro veide šmėstelėjo nepasitikėjimo ir dvejonių šešėlis. Valandėlę jo koja stabtelėjo ant trapo.

— Deivi,— griežtai tarė jis jūreiviui, iš kurio, kaip rodė patyrimas, galėjai laukti išdavystės,— lipk iš valties. Atsiųskite man vietoj jo tą niurgzlį bako vyresnįjį. Toks įžūlus plepys mokės, reikalui esant, patylėti.

Jūreiviai tučtuojau pasikeitė, nes dar nebuvo tokio atsitikimo, kad kas nors būtų pasipriešinęs vado įsakymui, duotam tokiu valdingu tonu. Akimirką Korsaras susimąstė, pas-

kui susirūpinimo šešėlis išnyko nuo jo veido. Ir į padėjėją jis vėl kreipėsi su dideliu ir kilniu pasitikėjimu.

— Likite sveikas, Vailderi! Palieku jus įgulos kapitonu ir savo likimo šeimininku. Manau, kad jie patikimose rankose.

Tartum niekindamas tuščią bereikalingų įtikinėjimų formalumą, jis nelaukė atsakymo ir greitai įlipo į valtį, kuri tuoj pat drąsiai nuskriejo karališkojo kreiserio link. Kelias akimirkas, kol mūsų nuotykių ieškotojai yrėsi iki priešininkų fregatos, visus, kas buvo likę „Delfine", laikė sukausčiusi baisi nežinia. Tačiau tas, kam labiausiai rūpėjo, kuo baigsis šis nuotykis, nerodė baimės, taip apėmusios jo bendrininkus. Jis kuo ramiausiai pasikėlė į priešo laivą ir taip santūriai ir paprastai sutiko reiškiamą jo tariamam rangui pagarbą, jog kiekvienas būtų apsirikęs ir palaikęs jį tikrai aukštos kilmės žmogumi. Laivo vadas, garbingas karys, už ilgus sunkios tarnybos metus tesulaukęs šio menko atpildo, sutiko Korsarą drąsiai ir nuoširdžiai kaip tikras jūrininkas. Po įprasto pasisveikinimo jis nusivedė svečią į savo kajutę.

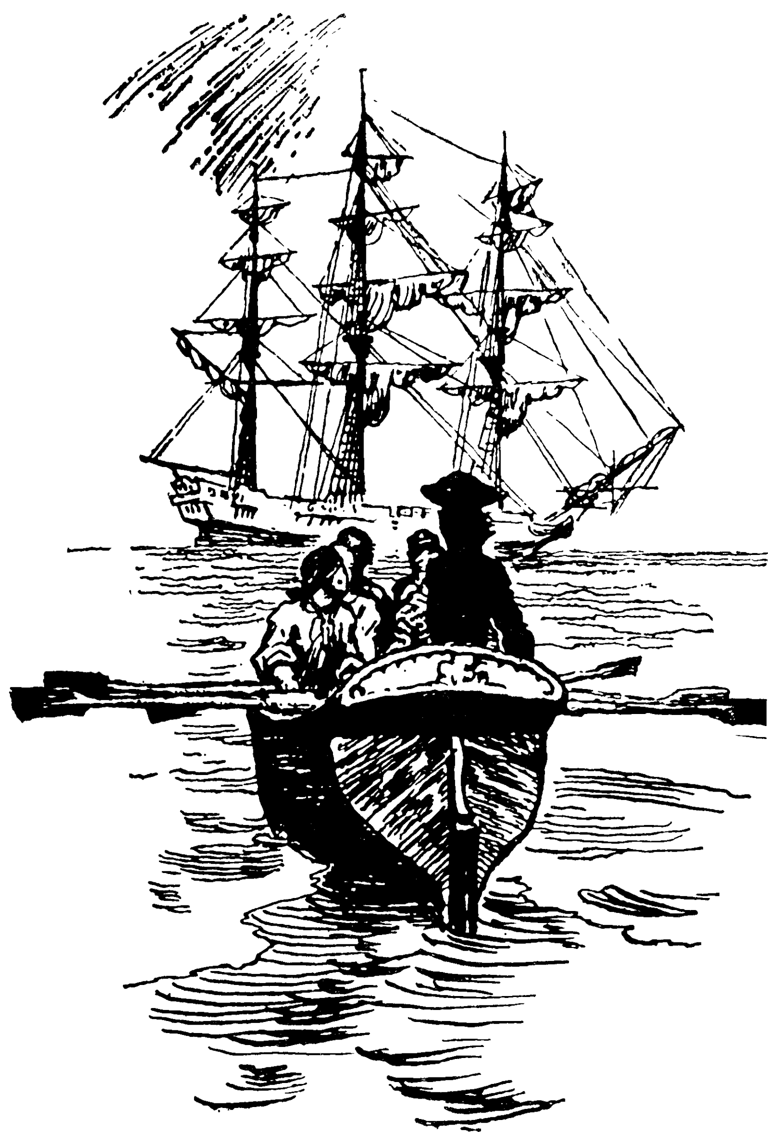
— Pasirinkite patogesnę vietą, kapitone Hovardai,— tarė nuoširdus senis ir be jokių ceremonijų atsisėdo, kviesdamas svečią pasekti jo pavyzdžiu.— Toks nepaprastai nusipelnęs žmogus, kaip jūs, be abejo, nepanorės leisti laiką tuščiai plepėdamas, nors jūs dar jaunas, netgi per jaunas toms garbingoms pareigoms, kurias jums patikėjo laimingas likimas.

— Priešingai! Užtikrinu jus, aš jaučiuosi kaip perkaršęs senis,— atsakė Korsaras, ramiai sėsdamasis kitoje stalo pusėje, kad galėtų retkarčiais dirstelėti ne visai maloniam pašnekovui į akis.— Įsivaizduojate, sere, rytoj man sukaks dvidešimt treji metai, žinoma, jei sulauksiu rytdienos!

— Aš būčiau jums davęs keleriais metais daugiau, jaunuoli; bet Londonas subrandina žmonių veidus taip pat greitai, kaip ir pusiaujas.

— Visai teisingai, sere. Kurlink betektų plaukti, kad tik toliau nuo Sent Džeimso dvaro[1]. Apsaugok viešpatie nuo

[1] Viena iš Anglijos karalių rezidencijų.

jo. Užtikrinu jus, Bignalai, toji tarnyba palaužia tvirčiausią organizmą. Būdavo akimirkų, kai galvodavau, kad taip ir teks numirti apgailėtinu niekingu leitenantu!

— Būtumėt susirgęs greitąja džiova! — sumurmėjo senis.— Galiausiai vis dėlto gavote puikų laivą, kapitone Hovardai.

— Laivas pakenčiamas, Bignalai, bet baisiai mažas. Aš pasakiau tėvui, kad jeigu Admiralitetas tuoj pat nesusirūpins jūreivyste ir nepradės statyti patogesnių laivų, visas laivynas atsidurs prasčiokų rankose. Ar jums neatrodo, Bignalai, kad supimas viendeniuose laivuose pasiutusiai įkyrus?

— Kai tave keturiasdešimt penkerius metus tranko į visas puses, kapitone Hovardai,— atsakė šeimininkas, glostydamas žilus plaukus, lyg neišmanydamas, kaip kitaip suvaldyti pyktį,— tai pradedi visai abejingai žiūrėti į tai, ar laivą mėto viena pėda aukščiau, ar žemiau.

— O, berods, tai vadinama filosofiniu šaltakraujiškumu, nors man jis ne prie širdies. Bet po šios kelionės gausiu paaukštinimą; tuomet ieškosiu protekcijos, kaip patekti į kokį nors Temzės sargybinį laivą. Juk mūsų laikais viskas daroma per protekciją, Bignalai.

Sąžiningas senis kaip įmanydamas stengėsi nuslėpti nepasitenkinimą ir, kad nenusižengtų svetingumui, skubiai pakeitė kalbą.

— Kapitone Hovardai,— tarė jis,— nors dabar įsigalėjo nauji papročiai, tikiuosi, kad senosios Anglijos vėliava vis dar plaikstosi virš Admiraliteto? Šįryt jūsų laive taip ilgai plevėsavo Liudviko vėliava, jog, ko gero, būtumėm susikovę.

— O, tai buvo nuostabi karinė gudrybė! Aš būtinai parašysiu apie šį triuką su visomis smulkmenomis į Angliją.

— Parašykite, sere, parašykite, jums gali už šį žygdarbį suteikti riterio vardą.

— Būtų pasibaisėtina, Bignalai! Mano motina apalptų, vos tai išgirdus. Užtikrinu jus, nuo to laiko, kai riterystė pasidarė madinga, niekas mūsų šeimoje taip žemai nebuvo puolęs.

— Taip, taip, kapitone Hovardai, mums abiem pasisekė, kad jūs taip greit atsikratėte prancūziško jumoro. Dar kiek, ir būčiau pasveikinęs jus salve iš visų pabūklų. Kaip mane gyvą matote, sere, dar penkios minutės — ir šio laivo patrankos pačios savaime būtų pradėjusios šaudyti.

— Tad mums iš tikrųjų pasisekė. Kuo jūs paįvairinate gyvenimą šiame nuobodžiame žemės kampelyje, Bignalai? — žiovaudamas paklausė Korsaras.

— O, sere, kai tenka kovoti su jo didenybės priešais, rūpintis laivu, bendrauti su karininkais, nėra kada nuobodžiauti.

— Ak, karininkai! Tiesa, juk jums reikia ir karininkų. Bet jie, tikriausiai, sensteleję, ir kaži ar jums smagi jų draugė. Gal malonėtumėt parodyti jų sąrašą?

„Strėlės" vadas išpildė prašymą ir padavė užsimaskavusiam priešui laivo įgulos sąrašą, nė nedirstelėjęs doromis akimis į žmogų, kurį taip niekino.

— Tai bent pavardės! Čia, kaip matau, vien tik Jarmutai, Plymutai, Portsmutai ir Eksmutai. O kiek Smitų![1] Jie vieni sugebėtų nukalti visą laivo karkasą. O šis vaikinas galėtų praversti tvano metu. Kas gi tasai Henris Arka[2], pažymėtas kaip jūsų pirmasis padėjėjas?

— Jaunuolis, kuriam trūksta vos kelių lašų jūsų mėlyno kraujo, kapitone Hovardai, kad vieną gražią dieną galėtų vadovauti jo didenybės laivynui.

— Jeigu jis pasižymi tokiomis nepaprastomis dorybėmis, tai gal neatsisakysite padaryti man malonumą ir jį pakviesti? Rytais aš visuomet po pusvalandį kalbuosi su savo padėjėju, žinoma, jei jis pakenčiamas.

— Vargšas berniukas! Vienas dievas težino, kur jis dabar. Kilnusis jaunuolis pats savo noru ėmėsi nepaprastai pavojingo sumanymo, ir aš neturiu supratimo, kaip jam pavyko. Nepadėjo jokie atkalbinėjimai ir net maldavimai. Admirolui labai prireikė patikimo agento, kuris, nepaisyda-

---

[1] Smitas (smith) — kalvis (*angl.*).

[2] Arka (ark) — Nojaus laivas, kuriuo, pagal bibliją, Nojus, jo šeima ir po porą visų gyvūnų išsigelbėję per visuotinį tvaną.

mas pavojaus, pasidarbuotų tėvynės labui; be to, juk, žinote, žemos kilmės žmogus nesulauks paaukštinimo, tarnaudamas Sent Džeimso dvare. Jums pasirodė keista jo pavardė,— tas šaunuolis ją gavo nuo sudužusio laivo pavadinimo, kur jį surado dar visai kūdikį.

— Tačiau jis vis dar figūruoja jūsų sąrašuose, kaip pirmasis padėjėjas?

— Manau, taip bus tik tol, kol gaus savo laivą, kurio tikrai yra nusipelnęs. Dieve mano! Ar jums bloga, kapitone Hovardai? Ei, junga, atnešk stiklinę grogo.

— Dėkoju, sere,— atsakė Korsaras, ramiai nusišypsojęs ir atsisakęs nuo pasiūlyto gėrimo, nors visas kraujas buvo suplūdęs jam į veidą, nutvieksdamas išblyškusius skruostus.— Tai tik negalavimas, paveldėtas iš motinos. Savo šeimoje mes jį vadiname „dramblio iltimi", nes, kaip sužinojau, viena mano prosenelė, laukdamasi kūdikio, baisiai išsigando dramblio ilties. Man yra sakę, kad priepuolio metu ligonis atrodo visai pakenčiamai.

— Jis taip atrodo, kad jam kur kas labiau tiktų sėdėti namie pas mamą, negu kovoti su štormu jūroje. Bet džiaugiuosi, kad viskas taip greit praėjo.

— Mūsų dienomis, Bignalai, nė vieno veidas neišlieka visą laiką toks pat. Vadinasi, tas jūsų misteris Arka ne tokia jau svarbi asmenybė?

— Nežinau, ką jūs vadinate „asmenybe", sere; bet jeigu išbandyta drąsa, puikus savo darbo žinojimas ir nepalenkiama ištikimybė karaliui, kapitone Hovardai, jūsų supratimu, šio to verti, tai Henris Arka greitai taps fregatos vadu.

— Jei tiksliai žinočiau, kad jis to nusipelno,— tęsė Korsaras tokiu maloniu balsu ir taip meiliai šypsodamasis, jog beveik nustelbė tą įspūdį, kurį padarė apsimestu savo elgesiu,— gal būtų galima laiške į Angliją parašyti apie jaunuolį kelis žodžius, kas, be abejo, jam praverstų.

— O, kad galėčiau jums atskleisti jo misijos esmę! — karštai atsakė širdingas senis, taip pat greitai atsileisdamas, kaip ir buvo pasipiktinęs.— Tačiau apskritai galima drąsiai

sakyti, kad tai garbinga ir rizikinga užduotis, vykdoma vien tik jo didenybės pavaldinių labui. Tiesą sakant, prieš kokią valandą aš jau maniau, kad ji sėkmingai baigėsi. Kapitone Hovardai, ar jūs dažnai iškeliate viršutines bures, kol apatinės lieka sutrauktos? Aš pats šitaip pasipuošusį laivą galėčiau palyginti su žmogumi, kuris apsivelka švarką, nespėjęs užsimauti kelnių.

— Jūs kalbate apie bom-bramselį, kadaravusį tuo metu, kai mus pastebėjote?

— Taip taip. Iš pradžių per žiūronus lyg ir sumirguliavo jūsų rangautas, bet paskui nieko nebegalėjome įžiūrėti, kol sargybinio dėmesį patraukė plevėsuojanti burė. Nė kiek neperdėdamas sakau, kad šis pažymėtinas įvykis galėjo liūdnai baigtis.

— O, norėdamas pagarsėti keistumu, dažnai mėgstu šitaip pajuokauti. Juk būti keistuoliu — išmintingumo požymis. Bet ir aš ne šiaip sau plaukioju po šią jūrą: aš čia atsiųstas su specialia užduotimi.

— O kokia? — tiesiai paklausė žmogelis, nė nesistengdamas slėpti susirūpinimo.

— Jei pavyktų sučiupti laivą, kurį man pavesta pagauti, tikrai labai iškilčiau. Iš pradžių aš jus palaikiau tuo džentelmenu, kurio kaip tik ieškau; duodu žodį, jeigu jūsų signalai nebūtų visiškai išsklaidę mano abejonių, mes, tikriausiai, nebūtumėm išvengę rimto susirėmimo.

— Sakykite, susimildamas, kuo gi jūs mane palaikėte?

— Ne kuo kitu, o išgarsėjusiu nenaudėliu — Raudonuoju Korsaru.

— Velniai griebtų! Nejaugi jūs manote, kapitone Hovardai, kad pirato laivo toks takelažas, kaip mano „Strėlės"? Argi jo būtų toks burių derinys, tokie stiebų stepsai, toks dailus korpusas? Iš pagarbos jūsų laivui tikiuosi, kad šitą klaidą padarė vien kapitonas.

— Patikėkite, Bignalai, kol buvome dar toli ir negalėjome įžiūrėti jūsų signalų, mažiausiai pusė mano geriausių jūrininkų buvo tvirtai įsitikinę, kad jūs — priešas. Jūs taip seniai išplaukėte iš tėvynės, jog „Strėlė" supanėšėjo

su piratų laivu. Gal jūs nė nepastebite to, bet aš įspėju jus kaip draugas.

— Jeigu jau teikėtės paversti mano fregatą piratų laivu,— atsakė senas jūreivis, maskuodamas įniršį žaisminga ironija ir niūriai šypsodamasis,— tai šį garbingą džentelmeną tikriausiai palaikysite pačiu šėtonu.

Laivo vadas, įžeistas tokio biauraus palyginimo, mostelėjo ranka, tai sakydamas, ir Korsaras pamatė dar vieną žmogų, kuris, naudodamasis privilegijuoto asmens teisėmis, įėjo į kajutę be įspėjimo ir taip tyliai, kad visai nebuvo girdėti. Tariamas jo didenybės karininkas su nerimu pasižiūrėjo į nelauktą svečią, nejučiomis pašoko ir akimirką atrodė, kad jis visiškai neteko to nuostabaus sugebėjimo valdyti muskulus ir nervus, kuris jam taip pravertė, vaidinant savo rolę. Tačiau jis tučtuojau susitvardė, ir niekas nepastebėjo jo sumišimo; vėl be jokio sunkumo nutaisęs meilingą miną, jis kuo ramiausiai mandagiai atsakė į senyvo žmogaus pasveikinimą, nužvelgęs nuolankų, užguitą jo veidą.

— Kaip matau iš apdaro, šis džentelmenas — jūsų laivo kapelionas, sere,— tarė Korsaras, linktelėjęs nepažįstamajam.

— Taip, sere. Tai garbingas ir doras žmogus, ir man negėda jį pavadinti savo draugu. Admirolas buvo toks malonus, jog po trisdešimties metų pertraukos leido jam plaukti su manimi; ir, nors mano laivas ne iš didžiausių, tikiuosi, kad čia jam taip pat patogu, kaip ir flagmane. O šis džentelmenas, tėve, yra kilmingasis kapitonas Hovardas, jo didenybės laivo „Antilopė" vadas. Nėra reikalo minėti jo nepaprastus nuopelnus, nes atsakingas postas, kurį užima tokiame amžiuje, pakankamai gerai jį atestuoja.

Kai dvasininkas pirmąkart dirstelėjo į šį tariamąjį didikų palikuonį, jo žvilgsnyje šmėstelėjo ir tuoj pat išnyko nuostaba, nors toli gražu ne tokia žymi, kaip apstulbimas to, kuris tą nuostabą sukėlė. Iš seno pratęs pagarbiai žiūrėti į aristokratiją, jis romiai ir nuolankiai nusilenkė, bet nerado reikalo leistis į kalbas, tik paprastai pasisveikino. O Korsaras ramiai pasisuko į šaunųjį karį ir vėl ėmė šnekėti.

— Kapitone Bignalai,— tarė jis, vėl atgaudamas taip

jam tinkantį meilumą,— mano pareiga atsižvelgti į jūsų nurodymus. Aš grįžtu į savo laivą, ir jeigu, kaip spėju, mes abu atsidūrėme šioje jūroje su panašia užduotimi, tai, turėdami laiko, galime sugalvoti bendradarbiavimo planą ir, remdamiesi jūsų patirtimi, pasiekti bendrą tikslą.

„Strėlės" vadą sujaudino tokia pagarba jo amžiui ir laipsniui, ir, nebežinodamas, kaip išreikšti svetingumą, jis nuoširdžiai pakvietė savo naująjį pažįstamą į jūreivišką puotą, prasidėsiančią po kokios valandos. Mandagiai atsisakęs visų ankstesnių pasiūlymų, Korsaras priėmė kvietimą ir, pasinaudojęs šiuo pretekstu, pareiškė turįs grįžti į savo laivą ir parinkti iš karininkų tarpo labiausiai nusipelniusius dalyvauti žadėtose vaišėse.

Bignalas, atkaklaus ir siautulingo būdo, patyręs karys ir visapusiškai gerbtinas žmogus, taip ilgai tarnavo, neišbrisdamas iš skurdo ir niekam nežinomas, jog, savaime suprantama, puoselėjo būdingą žmogui svajonę gauti užtarnautą, bet niekaip nesulaukiamą paaukštinimą. Todėl, nors iš prigimties buvo sąžiningas, jis stengėsi jokiu būdu nepražiopsoti nė menkiausios galimybės šiam svarbiam tikslui pasiekti. Taigi nereikia stebėtis, kad, atsisveikindamas su tariamu didiko sūnumi, jis buvo kur kas draugiškesnis, negu jį sutikdamas. Jis kuo maloniausiai palydėjo Korsarą iš kajutės į denį. Denyje svečias sunerimęs skubiai ir įtariai apžvelgė trapą apstojusius jūreivius, tačiau bematant nusiramino, net kiek pasipūtė,— visai pagal pasirinktą rolę. Paskui nuoširdžiai paspaudė garbingam, visai apmulkintam seniui ranką ir kilstelėjo kepurę, šiuo pusiau išdidžiu, pusiau maloningu būdu atsisveikinęs su žemesnio rango karininkais. Jis jau buvo belipąs į valtį, kai kapelionas kažką reikšmingai sušnibždėjo kapitonui į ausį. Tasai tučtuojau šūktelėjo svečiui, nepaprastai rimtai prašydamas jį išklausyti. Korsaras leidosi nuvedamas į šalį ir taip šaltai laukė, ką jie teiksis daryti, jog toks elgesys šią ypatingą akimirką teikė garbės jo ištvermei.

— Kapitone Hovardai,— pradėjo nuoširdusis Bignalas,— ar jūsų laive yra dvasiškis?

— Net du, sere,— atsakė Korsaras.

— Du! Tai retenybė matyti karo laive kelis dvasiškius! Bet, taip palaikomas karaliaus dvare, galėtumėt turėti net ir vyskupą, — sumurmėjo Bignalas. — Jums pasisekė, jaunuoli, nes už tai, kad mano gerbiamas bičiulis čia, aš turiu visų pirma būti dėkingas jo paties palankumui, o ne įprastai tvarkai. Jis būtinai nori, kad pakviestumėt ir kapelioną, teisingiau, abu kapelionus.

— Prisiekiu, Bignalai, atgabensiu visus savo laivo šventuosius!

— Tikiuosi, kad nepamiršau skyrium paminėti jūsų pirmojo padėjėjo?

— O, jis būtinai dalyvaus vaišėse — gyvas ar miręs! — taip staiga ir energingai atsakė Korsaras, jog abu pašnekovai net krūptelėjo nustebę.— Žinoma, gal jis neprilygsta jūsų Arkai, bet, šioks ar toks, jis nuolankus jūsų tarnas. O dabar dar kartą sakau jums viso labo.

Neužmiršdamas savo vaidmens, Korsaras vėl nusilenkė ir pasuko prie trapo; lipdamas į valtį, jis atidžiai apžiūrėjo aukštą „Strėlės" takelažą tokiomis akimis, kokiomis dvaro dabita nužvelgia provincialo drabužių fasoną. Bignalas karštai pakartojo kvietimą ir, neilgam atsisveikindamas, nuoširdžiai pamojavo ranka; tokiu būdu, nieko nenujausdamas, jis leido pasprukti žmogui, už kurio sugavimą būtų nusipelnęs taip seniai laukiamą ir vis dar tolimą paaukštinimą, ko slapčiomis troško, kamuojamas žiaurios apgaulingos vilties.

XXVIII SKYRIUS

Tegul jie kaltina mane ir šmeižia;
Aš duosiu atkirtį garbingai.

Šekspyras, „Koriolanas"

— Taip,— sumurmėjo Korsaras, kai jo valtis lenkė karališkojo kreiserio vairagalį,— taip, aš ir mano karininkai paragausime jūsų patiekalų! Bet ir mes pavaišinsime tuos

karaliaus samdinius, tik kažin ar jiems patiks mūsų valgiai! Irkluokit gyviau, vyručiai! Už tai jums bus atlyginta — po valandos galėsite šeimininkauti to kvailio sandėliuose!

Gobšūs piratai vos ištvėrė nesušukę iš džiaugsmo, bet reikėjo būti atsargiems ir tvardytis; užtat jie su dviguba energija įniko irkluoti: mat, jiems rūpėjo greičiau sugrįžti į savo laivą ir ten išlieti užplūdusius jausmus. Dar po valandėlės visi mūsų šaunuoliai jau buvo „Delfino" denyje, kur patikimos patrankos juos saugojo nuo bet kokio pavojaus.

Vos tik Korsaras išdidžiai įžengė į savo laivą, žmonės tučtuojau suprato, kad mūšio neteks ilgai laukti. Akimirką jis stabtelėjo škancuose, žiūrėdamas į savo drąsią įgulą rūstaus džiaugsmo kupinomis akimis; paskui ūmai nuėjo į kajutę, užmiršęs, o gal iš susijaudinimo nepagalvojęs, kad ją užleido damoms. Staigus ir baisingas gongo dūžis pranešė ne tik apie jo pasirodymą, bet ir apie jo nuotaiką.

— Pasakykite pirmajam padėjėjui, kad aš jo laukiu,— pasigirdo įsakymas, kai pasirodė iškviestas jūrininkas.

Per tas trumpas akimirkas, kol buvo vykdomas paliepimas, Korsaras, rodės, kovojo su jį smaugiančiu įniršiu; bet kai kajutės durys atsidarė ir prieš jį atsistojo Vailderis, įtariausias ir akyliausias stebėtojas nebūtų įžvelgęs nė ženklo jo širdyje siautusių audringų jausmų. Galutinai susitvardęs, jis tuoj pat prisiminė grubiai įsiveržęs į kajutę, kurią pats buvo liepęs laikyti neliečiama. Tik dabar jis pamatė susigūžusias persigandusias moteris ir nedelsdamas atsiprašė, ėmęs aiškintis:

— Aš taip skubėjau pasimatyti su draugu,— tarė jis,— jog ir pamiršau, kad turiu viešnias. Nors aš ir nekaip atlieku šeimininko pareigas, man nepaprastai malonus jūsų svečiavimasis.

— Kam tas mandagumas, sere? — oriai atsakė misis Vilis.— Mus kur kas mažiau įžeis jūsų įsiveržimas, jeigu elgsitės čia kaip savo namuose.

Pirmiausia Korsaras pasirūpino, kad damos atsisėstų, o paskui, matyt, manydamas, kad šitokios aplinkybės leidžia

šiek tiek nusižengti įprastoms taisyklėms, mandagiai šypsodamasis, rankos mostelėjimu pasiūlė savo padėjėjui pasekti jų pavyzdžiu.

— Jo didenybės meistrai yra paleidę jūron ir prastesnių laivų už „Strėlę", Vailderi,— pradėjo jis reikšmingu tonu, lyg tikėdamasis, kad pašnekovas pats suvoks, ko jis nepasakė žodžiais,— bet ministrai vis dėlto galėjo parinkti jai sumanesnį vadą.

— Kapitonas Bignalas turi drąsaus ir doro žmogaus vardą.

— Tur būt, jis to vertas; bet, atėmus iš jo tas abi dorybes, mažai kas beliktų. Jis leido man suprasti, kad yra pasiųstas šion platumon specialiai sučiupti laivą, apie kurį mes visi esame girdėję ar iš geros, ar iš blogos pusės; aš kalbu apie Raudonąjį Korsarą.

Misis Vilis nejučiomis krūptelėjo, o Gertrūda pagriebė guvernantę už rankos; ir nors Korsaras, be abejo, matė visa tai, jis apsimetė visiškai nieko nepastebįs. Jis nuostabiai valdėsi, bet ir Vailderis nuo jo neatsiliko ir atsakė taip šaltai, jog niekas nebūtų įtaręs jį veidmainiaujant.

— Tai pavojinga ir, galimas daiktas, beviltiška užduotis.

— O gal ir vienokia, ir kitokia. Tačiau jis kupinas vilčių laimėti.

— Tur būt, jis suklaidintas bendros nuomonės apie ieškomo žmogaus charakterį.

— O kodėl, jūsų manymu, jis klysta?

— Jis galvoja sutiksiąs paprastą plėšiką — grubų, godų ir negailestingą nemokšą, kaip ir kiti. . .

— Kokie kiti, sere?

— Aš norėjau pasakyti, kaip ir kiti to plauko. Bet jūrininkas, apie kurį mes kalbame, stovi visa galva aukščiau už sau lygius.

— Vadinsime jį kaip ir visi, misteri Vailderi, piratu. Tačiau ar ne keista, kad toks patyręs jūrininkas atplaukė į šią nykią, mažai telankomą jūrą, ieškodamas to laivo, nors pagal savo paskirtį turėtų būti ten, kur judėjimas daug didesnis?

— Gal jis susekė tą laivą, kai tas sliuogė siaurais sąsiauriais tarp salų, ir plaukė iš paskos, laikydamasis to paties kurso?

— Kodėl gi ne? — mąsliai atsakė Korsaras.— Jūsų jūrininkas toks tobulas, jog moka apskaičiuoti vėjo ir srovių užgaidas ir orientuojasi vandenyne taip pat lengvai, kaip paukštis ore. O vis dėlto, norint atpažinti laivą, reikia turėti bent supratimą, kaip jis atrodo.

Kad ir stengdamasis žūt būt atremti veriantį Korsaro žvilgsnį, pradėjęs kalbėti Vailderis vis dėlto nudelbė akis.

— Gal būt, jam ir tai yra žinoma.

— Gal būt. Tiesą sakant, jis man užsiminė, kad jo agentui pavyko išgauti iš priešininko paslaptį. Jis netgi aiškiai tai patvirtino, prisipažindamas, kad jo paties sėkmė priklauso nuo to, kiek žinių pavyks išvilioti tam apsukruoliui, kuris, nėra jokios abejonės, kažkokiu būdu jam praneša, kas vyksta tame laive, kur jis tarnauja.

— Ar kapitonas pasakė jo pavardę?

— Taip.

— Ir tai. . .

— Henris Arka, kitaip sakant, Vailderis.

— Aš nė nesiginu, nes vis tiek to nepaneigsi,— pasakė mūsų šaunuolis, atsistodamas ir išdidžiai žvelgdamas, tuo norėdamas nuslėpti jį apėmusi nesmagumą.— Matau, kad jūs žinote, kas aš toks.

— Klastingas išdavikas, sere!

— Bepigu jums, kapitone Haidegeri, taip drąsiai mane įžeidinėti savo laive.

Korsarui vis dėlto pavyko nustelbti kylantį įniršį, bet jo veide pasirodė žiauri panieka.

— Praneškite apie tai savo viršininkams,— tarė jis su kandžia ironija.— Jūrų pabaisa, kuri siaubia beginklius žvejus, niokoja taikias pakrančių gyvenvietes ir, vos išvydusi karaliaus Jurgio vėliavą, sprunka tartum gyvatė į savo urvą, vos pasigirdus žmogaus žingsniams,— toji pabaisa drąsiai rėžia viską, ką galvoja, lindėdama savo kajutėje, sau-

goma pusantro šimto plėšikų. Be to, tas vyksta ramios, taikingos moters akivaizdoje.

Bet tas, į kurį buvo nukreipta ši panieka, jau atsipeikėjo; Korsarui nepavyko jo įbauginti — jis neišgirdo iš jaunuolio lūpų nei šiurkščių žodžių, nei maldavimų. Ramiai sukryžiavęs rankas, Vailderis paprasčių paprasčiausiai atsakė:

— Aš ryžausi šiai rizikingai užduočiai, kad vandenyne daugiau nebesiautėtų toji piktybė, kurios iki šiol niekaip nepasisekė sunaikinti. Aš žinojau, kas man gresia, ir nepabūgsiu bausmės.

— Na, ir puiku, sere! — atkirto Korsaras, taip smarkiai trenkdamas į gongą, lyg jo rankose būtų slypėjusi milžino jėga.— Sukaustyti pančiais negrą ir jo bičiulį marsininką ir jokiu būdu neleisti jiems nei žodžiais, nei ženklais palaikyti ryšio su fregata,— tarė jis jūrininkui, kuris atskubėjo, išgirdęs gongo dūžį.

Kai tas nuėjo vykdyti užduoties, Korsaras vėl pasisuko į jaunuolį, kuris stovėjo nekrutėdamas, kupinas tvirto ryžto.

— Misteri Vailderi,— tęsė jis,— žmonės, į kurių tarpą jūs taip klastingai įsibrovėte, turi savo įstatymus, ir vos tik jiems paaiškės tikrasis jūsų veidas, drauge su savo niekingais sėbrais jūs tuoj pat pakibsite ant rėjos. Man tereikia atidaryti duris, pranešti apie jūsų išdavystę ir perduoti jus švelniai savo įgulos globai.

— O, ne, jūs to nepadarysit! — pasigirdo čia pat balsas, suvirpinęs net geležinius Korsaro nervus.— Jūs nutraukėte ryšius su kitais žmonėmis, bet jūsų širdis negali būti tokia žiauri. Vardan šviesiausių savo kūdikystės dienų, vardan žmonių, jus švelniai puoselėjusių vaikystėje, vardan to, be kurio žinios plaukas nuo galvos nenukrinta ir kuris visuomet užtaria nekaltuosius, maldauju jus, sustokite ir pagalvokite apie baisią atsakomybę. Ne! Jūs nebūsite, negalite, neišdrįsite būti toks negailestingas!

— O kokį likimą jis skyrė man ir mano žmonėms, kai ėmėsi šio klastingo sumanymo? — kimiai paklausė Korsaras.

— Jo pusėje ir dievo, ir žmonių įstatymai,— tęsė misis

Vilis, nes čia ji šnekėjo. — Mano lūpomis kalba išmintingumas ir gailestis, ir aš žinau, kad jie ras kelią į jūsų širdį. Jo elgesiui pateisinti yra priežasčių ir motyvų, tuo tarpu jūsų gyvenimo nepateisins nei žmonių, nei dangaus įstatymai.

— Ir jūs taip drąsiai kalbate tokio kraugeriško, nuožmaus plėšiko akivaizdoje! — tarė Korsaras, apsidairęs ir taip išdidžiai šypsodamasis, lyg norėdamas pabrėžti suprantąs, kad misis Vilis tiki jį turint visai priešingas savybes, negu jis išvardijo.

— Tai teisingi žodžiai, ir jūs negalite jų nuleisti negirdomis. Jeigu. . .

— Liaukitės, meldžiamoji, — Korsaras ramiai rankos mostu sustabdė guvernantę.— Aš jau apsisprendžiau, ir jokie atkalbinėjimai, jokie bauginimai dėl pasėkų negali pakeisti mano nusistatymo. Misteri Vailderi, jūs laisvas. Nors jūs tikrai apvylėte mano pasitikėjimą ir nebuvote man ištikimas, bet tuo pačiu mane pamokėte, kokia apgaulinga gali būti žmogaus išvaizda. Dabar jūsų dėka aš būsiu gudresnis.

Vailderis stovėjo susikrimtęs, kamuojamas sąžinės graužimo. Vidinė kova, draskanti jo širdį, atsispindėjo veide, kuriame nebebuvo dirbtinio ramumo, o tik liko gėda ir sielvartas. Tačiau tai truko akimirksnį.

— Gal jums nėra žinomas galutinis mano užduoties tikslas, kapitone Haidegeri? — tarė jis.— Man pavesta likviduoti jus ir sunaikinti arba išsklaidyti visą įgulą.

— Visiškai pagal nusistovėjusius papročius tos šalies, kuri, pasinaudodama savo galia, engia kitas tautas. Eikite, sere, grįžkite į tikrąjį savo laivą. Dar kartą sakau — jūs esate laisvas.

— Aš negaliu palikti jūsų, kapitone Haidegeri, bent kiek nepasiteisinęs.

— Kaip! Persekiojamam, demaskuotam ir pasmerktam plėšikui dar reikia aiškintis? Argi doram karaliaus tarnui gali rūpėti net tokio žmogaus nuomonė?

— Reiškite savo džiaugsmą ir priekaištus kokiais tik norite žodžiais, sere — manęs jūsų kalbos negali įžeisti; bet

nenorėčiau išsiskirti su jumis, nors dalinai neišsklaidęs tos neapykantos, kurios, jūsų manymu, esu vertas.

— Sakykite viską, ką norite, sere,— jūs mano svečias.

Skaudžiausi užgauliojimai nebūtų taip smarkiai sujaudinę atgailaujančio Vailderio, kaip šis kilnus elgesys. Bet, nuslopinęs jausmus, jis tęsė:

— Jums, be abejo, ne paslaptis, kad jūsų elgesys ir būdas vaizduojami itin juodomis spalvomis ir kad tokios kalbos negali žmonių širdyse sukelti jums pagarbos.

— O jums, tur būt, norėtųsi dar labiau sutirštinti spalvas,— greitai jį pertraukė Korsaras, nors suvirpėjęs balsas išdavė, kaip giliai jį paveikė tariamai niekinamo pasaulio nuomonė.

— Kapitone Haidegeri, kad jau pradėjau kalbėti, tai pasakysiu visą teisybę. Ko gi čia stebėtis, jei, karštai mėgdamas savo darbą, kurį jūs pats kadaise laikėte garbingu, aš sutikau paaukoti savo gyvybę ir net, kaip matote, veidmainiauti, kad tik sėkmingai atlikčiau užduotį, ne vien už atpildą, o ir tikėdamasis visuotinio pritarimo? Štai kokių jausmų vedamas, ėmiausi savo sumanymo; mato dievas, vos tik žengiau pirmuosius žingsnius, siekdamas savo tikslo, jūsų drąsus pasitikėjimas beveik visai mane nuginklavo.

— Bet vis dėlto neišsižadėjote savo plano?

— Galėjo būti rimtų priežasčių, neleidžiančių kitaip pasielgti,— tęsė Vailderis, pažvelgęs į moteris.— Niuporte aš tesėjau savo žodį, ir jeigu mano abiejų jūrininkų nebūtų tuomet sulaikę jūsų laive, niekad daugiau nebūčiau kėlęs į jį kojos.

— Aš linkęs jumis tikėti, jaunuoli. Manau, kad suprantu tas jūsų priežastis. Jūs žaidėte sudėtingą žaidimą; užuot apgailestavęs, kada nors pasidžiaugsite, kad nieko nelaimėjot. Eikite, sere, valtis jus nugabens į „Strėlę".

— Neapsigaukite, kapitone Haidegeri, manydamas, kad, jūsų kilnumo sužavėtas, aš užmiršiu savo pareigą. Kai tik mane pamatys to laivo kapitonas, jam tučtuojau paaiškės, kas jūs per vienas ir kuo jūs vardu.

— Be abejo.

— Ir aš nesėdėsiu, sudėjęs rankų, kai prasidės mūšis. Tad, jei pageidaujate, aš pasirengęs mirti čia pat ir gyvybe užmokėti už savo klaidą; bet, vos tik atsidūręs laisvėje, nori nenori vėl būsiu jūsų priešas.

— Vailderi! — sušuko Korsaras ir lyg paklaikęs šypsodamasis karštai pagriebė jį už rankos.— Kodėl mes nesusipažinome anksčiau? Bet kas iš tuščių apgailestavimų! Eikite. Jei žmonės sužinos teisybę, mano žodžiai nieko nebepadės.

— Į „Delfiną" aš patekau ne vienas.

— Argi negana, kad siūlau jums laisvę ir gyvybę? — paklausė Korsaras, žingtelėjęs atgal.

— Ką gali daryti dailios, gležnos ir nelaimingos moterys tokiame laive, kaip „Delfinas"?

— Nejaugi man jau niekuomet nebus lemta bendrauti su gražiąja žmonijos puse? Eikite, sere. Jeigu jau aš pats netekau doros, tai tegul bent jos įkūnijimas bus šalia manęs.

— Kapitone Haidegeri, kartą, kilnių jausmų pagautas, jūs iš visos širdies prisiekėte ginti šias moteris.

— Suprantu jus, sere. Savo pažado nepamiršau ir niekad nepamiršiu. Bet kur jūs nuvestumėte savo bendrakeleives? Argi audringoje jūroje joms bus saugiau aname laive, negu šitame? Nejaugi man jau nelemta turėti draugų? Palikite mane, sere, ir eikite greičiau, nes nebepadės nei mano leidimas.

— Aš nepaliksiu tų, kurias turiu globoti,— tvirtai atsakė Vailderis.

— Misteri Vailderi, nors, tiesą sakant, jus reikėtų vadinti leitenantu Arka,— tarė Korsaras,— jūs per daug sau leidžiate, užmiršdamas, kad mano geraširdiškumui irgi yra ribos.

— Elkitės su manimi, kaip tinkamas, bet aš mirsiu savo poste arba išvyksiu kartu su tomis, su kuriomis patekau į šį laivą.

— Sere, pažintis, kuria jūs taip didžiuojatės, tokia pat nesena, kaip ir manoji. Iš kur jūs žinote, kad savo gynėju jos pasirinks jus? Matyt, aš suklydau ir nekaip įvykdžiau gerus savo ketinimus, kad jos randa kuo nusiskųsti,— juk

turėjau pasirūpinti, kad joms būtų patogu ir gera. Pasakykite pati, dailioji mergužėle, kurį iš mūsų renkatės savo gynėju?

— Palikite mane ramybėje! — sušuko Gertrūda, kai Korsaras kreipėsi į ją, ir, lyg būtų išvydusi prieš save baisų roplį, užsidengė akis, kad nematytų vylingos pirato šypsenos.— O, jeigu jūsų širdyje yra bent kiek gailesčio, išleiskite mus iš savo laivo!

Nors ir puikiai mokėjo tvardytis tas, kurį jinai nesusivaldydama taip karštai atstūmė, vis dėlto jam nepavyko nuslėpti gilios nuoskaudos dėl žeminančių Gertrūdos žodžių. Jis šaltai ir skausmingai šyptelėjo, kai, veltui stengdamasis nuslopinti susijaudinimą, tarė tyliu balsu:

— Matyt, manimi biaurisi visa žmonių giminė; taip brangiai turiu mokėti už savo nuodėmes! Gerbiamoji, jūs ir jūsų puikioji globėja galite elgtis kaip tinkamos. Šis laivas ir ši kajutė yra jūsų paslaugoms, bet, jeigu nuspręsite mus palikti, jus priims kiti.

— Mes, moterys, jaučiamės ramios tik tuomet, kai mus saugo patikimi įstatymai,— tarė misis Vilis.— Jei dievui. . .

— Užteks! — nutraukė Korsaras. — Jūs vyksite kartu su savo draugu. Visi mane palieka, ir netrukus mano širdis liks vieniša, kaip ir šis laivas.

— Jūs kvietėte mane? — pasigirdo čia pat tylus balsas, nuskambėjęs taip graudžiai ir švelniai, jog negalėjo likti be atgarsio.

— Roderikai, — paskubomis atsakė Korsaras, — tavęs laukia darbas apačioje. Palik mus, gerasis Roderikai. Palik mane.

Tuomet, lyg trokšdamas kuo greičiau užbaigti šią sceną, Korsaras vėl sudavė į gongą. Jis įsakė nugabenti į valtį Fidą su negru, o taip pat menkutį viešnių turtą. Kai šie nesudėtingi patvarkymai buvo atlikti, jis su perdėtu mandagumu padėjo misis Vilis praeiti pro nustebusius jūrininkus ir palaukė, kol ji su auklėtine ir Vailderiu saugiai atsisėdo valtyje. Fidas su savo draugu pradėjo irkluoti. Netardamas nė žodžio, Korsaras pamojo ranka, ir tie, kuriems šis išlais-

vinimas atrodė toks pat fantastiškas ir nerealus, kaip ir kiti pastarųjų savaičių įvykiai, daugiau jo nebematė.

Bet Vailderio ausyse tebeskambėjo Korsaro žodžiai, atskleidę grėsmingą „Delfino" įgulos nusistatymą. Nekantriu mostu jis paragino jūreivius sparčiau irkluoti, atsargumo dėlei pakreipęs valtį taip, kad ji kuo greičiau nutoltų nuo plėšikų patrankų. Lenkiant „Delfino" vairagalį, vandens paviršiumi nuaidėjo kimus šūksmas, o paskui pasigirdo Korsaro balsas, kai jis kreipėsi į „Strėlės" kapitoną:

— Siunčiu jums būrelį svečių, su jais ir savo laivo šventuolius.

Kelionė buvo trumpa; nespėjo išlaisvintieji kaip reikiant atsipeikėti, o jau reikėjo lipti į karališkąjį katerį.

— Viešpatie mielaširdingas! — sušuko Bignalas, pastebėjęs pro iliuminatorių viešnias.— Viešpatie, būk maloningas mudviem su pastorium! Tas vėjavaikis atsiuntė mums porą moteriškaičių! Matai, ką tas šventvagis ir palaidūnas vadina dievo tarnais! Nesunku atspėti, kur jis pasigavo šias damas. Bet nenusiminkit, tėve,— tokioje vandenyno platybėje galima ramia sąžine užmiršti savo pašaukimą.

Linksmi „Strėlės" kapitono juokai rodė, kad jis beveik linkęs atleisti žemesniajam karininkui šią įžūlią išdaigą, tuo pačiu lyg ir pasižadėdamas, kad jokios bereikalingos dvejonės nesudrums linksmybių. Bet kai denyje pasirodė Gertrūda paraudusiais nuo susijaudinimo skruostais, tokia skaisti ir graži, senio nustebimui nebuvo ribų; jis ėmė trinti akis, lyg iš tikrųjų šventa būtybė, o ne šiaip Korsaro pramanyta, būtų nusileidusi į jo laivą iš dangaus aukštybių.

— Tai beširdis niekšas! — sušuko garbingasis senis.— Suvedžiojo tokią jauną ir dailią mergaitę! Bet kas gi čia? Trauk mane devyni, jei tai ne mano leitenantas! Ką tas reiškia, misteri Arka? Stebuklų gadynė, berods, pasibaigė.

Aiktelėjimas, išsiveržęs tartum iš pačios misis Vilis širdies, ir tarsi aidas tylus, graudulingas kapeliono šūksmas sutrukdė seniui toliau reikšti pasipiktinimą ir nuostabą.

— Kapitone Bignalai,— tarė pastorius, rodydamas į susverdėjusią moterį, kuri pasirėmė į Vailderį, kad nepargriū-

tų,— prisiekiu, jūsų nuomonė apie šią damą — klaidinga. Paskutinį kartą mudu matėmės daugiau kaip prieš dvidešimt metų, bet galvą dedu, kad ji dora ir teisinga.

— Nuveskite mane į kajutę,— sukuždėjo misis Vilis.— Gertrūda, brangioji mano, kur mes? Nuveskite mane į nuošalesnę vietą.

Jos prašymas buvo patenkintas, ir ji su savo palydovais pasitraukė nuo jūreivių, užplūdusių denį. Tuomet susijaudinusi guvernantė šiek tiek susitvardė, ir jos klaidžiojantis žvilgsnis vėl nukrypo į romų kapeliono veidą.

— Koks skaudus susitikimas ir po tiek metų! — tarė ji, spausdama prie lūpų jo ranką.— Gertrūda, čia matai pastorių, sutuokusį mane su žmogumi, kuris kadaise buvo mano gyvenimo laimė ir pasididžiavimas.

— Neraudokite jo,— jautriai lyg tėvas sušnibždėjo dvasininkas, pasilenkęs prie misis Vilis.— Jūs anksti jo netekote, bet tokios mirties jam galėjo palinkėti visi, kas jį mylėjo.

— Ir niekas jo garbingo vardo nebeperduos ateinančioms kartoms! Sakykite, gerasis Mertonai, argi tai ne apvaizdos ranka? Ar aš neturiu nuolankiai priimti viską, kaip bausmę, kad nepaklausiau mylinčio, nors ir nepalenkiamo tėvo valios?

— Niekas tenedrįsta gilintis į slaptingus kelius tos visagalės esybės, kuri valdo pasaulį. Užtenka to, kad mes mokomės paklusti viešpaties valiai, neabejodami jo teisingumu.

— Bet argi buvo maža vienos gyvybės? — vėl prašneko guvernantė tokiu tvirtu balsu, jog buvo aišku, kad ją nelabai tepaveikė kapeliono įtikinėjimai.— Kodėl aš turėjau netekti visko?

— Liaukitės, meldžiamoji! Visa įvyko taip, kaip to reikalavo išmintingumas ir mielaširdystė.

— Jūs teisus. Teks užmiršti tuos liūdnus pergyvenimus, jie teliečia tik mane. O kaip jūs, gerasis ir kilnusis Mertonai, visą tą laiką gyvenote?

— Aš tesu menkas ir nuolankus neramios bandos ganytojas,— atsiduso romusis kapelionas.— Daug aplankiau tolimų jūrų ir taip beklajodamas regėjau daug nepažįstamų veidų ir keistų charakterių. Tik neseniai sugrįžau iš rytų pusrutulio į tą kraštą, kur pirmąkart išvydau dienos šviesą; tuomet, gavęs valdžios sutikimą, ryžausi praleisti mėnesį su savo bičiuliu, su kuriuo mane sieja dar senesnė draugystė, negu su jumis.

— Taip, taip, madam,— tarė šaunusis Bignalas, sujaudintas aprašytos scenos.— Jau beveik penkiasdešimt metų praėjo nuo to laiko, kai mes, dar berniūkščiai, lakstėme drauge; šios kelionės metu mudu dažnai prisimename senas dienas. Aš laimingas, kad mūsų būrį papildė tokia nepaprastai ori asmenybė.

— Ši dama — velionio kapitono. . . duktė ir mūsų seno vado, kontradmirolo de Lesi sūnaus našlė,— skubiai pridūrė dvasininkas, tartum nujausdamas, kad geraširdišku draugo dorumu galima labiau pasikliauti, negu jo apdairumu.

— Pažinojau juos abu; drąsūs buvo žmonės ir kokie puikūs jūrininkai! Man malonu susipažinti su šia dama, kaip su jūsų bičiule, Mertonai; bet dabar, sužinojęs, kad ji tų šaunių džentelmenų vieno našlė, kito — duktė, jaučiuosi dvigubai laimingas.

— De Lesi! — sušnibždėjo tylus balsas į guvernantės ausį.

— Aš turiu pilną teisę taip vadintis,— atsakė toji, kuriai mes po senovei paliksime prasimanytą pavardę, meiliai prispaudusi prie širdies raudančią auklėtinę.— Mano paslaptis netikėtai iškilo viešumon, brangioji, todėl ją slėpti būtų beprasmiška ir neprotinga. Mano tėvas buvo flagmano kapitonas. Aplinkybių verčiamas, jis dažnai palikdavo mane su tavo jaunuoju giminaičiu, ko niekad nebūtų padaręs, jei būtų numatęs pasekmes. Bet aš perdaug gerai žinojau, koks jis neturtingas ir koks išdidus, todėl nedrįsau juo pasikliauti, kai mano neprityrusiai vaizduotei išsiskyrimas tapo baisesnis net už tėvo rūstybę. Šis džentelmenas slapta su-

tuokė mudu, ir nė vienas iš mūsų tėvų nežinojo apie šią santuoką. Mirtis. . .

Našlės balsas nutrūko, ir ji ženklu paprašė kapelioną pasakoti toliau.

— Nepraėjus nė mėnesiui nuo vedybų, misteris de Lesi ir jo uošvis krito tame pačiame mūšyje,— prislopintu balsu ėmė pasakoti Mertonas.— Net jūs, brangioji, nežinote liūdnų smulkmenų, susijusių su paskutinėmis jų gyvenimo akimirkomis. Aš buvau vienintelis jų mirties liudininkas, nes kovos maišatyje man buvo patikėta jais pasirūpinti. Jų kraujas susiliejo, ir jūsų tėvas, laimindamas jaunąjį didvyrį, pats to nežinodamas, laimino savo žentą.

— O! Aš apgavau šį kilnų žmogų ir žiauriai buvau už tai nubausta! — sušuko nusižeminusi našlė.— Sakykit, Mertonai, jis taip ir nesužinojo apie šią santuoką?

— Ne. Misteris de Lesi mirė pirmas, kaip mylimas sūnus prigludęs jūsų tėvui prie krūtinės, bet jiems tada nerūpėjo kalbos — jų sąmonę buvo užplūdusios visai kitokios mintys.

— Gertrūda, — su gailesčiu tyliai tarė guvernantė, — mes, silpnos moterys, galime rasti ramybę tik nuolankume, o laimę — paklusnume.

— Viskas praėjo,— sušnibždėjo raudanti mergina,— viskas praėjo ir dabar jau užmiršta. Aš jūsų vaikas — jūsų Gertrūda, kokią mane išauklėjote.

— Hari Arka! — sušuko Bignalas ir taip smarkiai užsikosėjo, kad net denyje buvo girdėti. Pagriebęs už rankos savo nustėrusį leitenantą, jis pasivėdėjo jį į šalį, kalbėdamas: — Kas, po galais, jus apsėdo? Aš tiek težinau apie jūsų veiklą, kiek jo didenybės ministras pirmininkas apie laivininkystę. Kodėl čia atsiradot iš karališkojo kreiserio, kai turėtumėt būti piratas? Ir kaip tam kilmingam plevėsai pavyko rasti tokią puikią kompaniją ir tokį šaunų laivą?

Vailderis giliai atsikvėpė, kaip žmogus, pabudęs iš malonaus sapno ir nenoromis išeinąs iš tos vietos, kur buvo taip gera ir su kuria mielai niekad nesiskirtų.

XXIX SKYRIUS

Pirma nudobkite mane, paskui
Parduokit mano kaulus.
Šekspyras, „Henrikas V"

Netardami nė žodžio, „Strėlės" vadas ir sumišęs jo padėjėjas pasikėlė į škancus. Vailderis pažvelgė į piratų laivą, ir jo akys apsiblausė, tarsi aptemus protui. „Delfinas" vis dar tebebuvo matyti — nuostabių linijų, grakštus ir proporcingas. Jis jau nebedreifavo, kaip Vailderiui iš jo išplaukiant — priekinės jo rėjos buvo pakreiptos, ir jis vėjo išpūstomis burėmis pamažėle sliuogė tolyn. Tačiau iš jo plaukimo jokiu būdu nepasakytum, kad jis sprunka. Priešingai, viršutinės ir lengvosios burės buvo susuktos, ir jūrininkai leido žemyn mažesniąsias rėjas, be kurių jokiu būdu negalima išskleisti burių, padedančių išvystyti greitį. Apimtas klaikaus nujautimo, Vailderis nusisuko, kad nematytų šios scenos; jam buvo gerai žinoma, kad šių pasiruošimų įgudę jūrininkai griebiasi tada, kai pasiryžta žūtbūtinei kovai.

— Antai plaukia jūsų Sent Džeimsietis, išskleidęs tris marselius ir nuleidęs bizanį, lyg būtų jau pamiršęs, kad susitarė pietauti pas mane ir kad mūsų laivyno karininkų sąrašuose jo pavardė figūruoja pačiame gale, o mano — pradžioje,— sumurmėjo nepatenkintas Bignalas.— Bet, tikiuosi, jis dar sugrįš, kai apetitas primins, kad laikas pietauti. Be to, vyresniojo akivaizdoje jam būtų ne pro šalį iškėlus vėliavą — tat nė kiek nepažemintų jo kilmingumo. Bet garbės žodis, Henri Arka, jis puikiai valdo rėjas! Užtikrinu jus, kad savo auklės, tai yra pirmojo padėjėjo asmenyje jis turi tikrai supratingą vyruką; o matysite, kaip per pietus jis girsis: „Mano laivas toks ir anoks", „Aš niekada taip nedarau." Na, argi ne taip, sere? Juk jo padėjėjas tikrai puikus jūreivis, ką?

— Nedaug terasi tokių puikių jūreivių, kaip to laivo kapitonas,— atsakė Vailderis.

— Ką jis ten, po velnių, išmano! Jūs, misteri Arka, tur būt, esate su juo išsikalbėjęs tuo klausimu, ir jis perėmė

kai kurias „Strėlės“ manieras. Aš iš karto supratau, kur šuva pakastas!

— Užtikrinu jus, kapitone Bignalai, laikyti tą nepaprastą žmogų nemokša būtų tiesiog pavojinga.

— Taip, taip, dabar pradedu perprasti jo būdą. Tasai pienburnis, matyt, didelis šaipūnas ir įsigeidė pasijuokti iš, jo manymu, senos mokyklos jūreivio. Ar ne taip, sere? Gal ši kelionė jo pirmasis krikštas?

— Jis, galima sakyti, jūros kūdikis, nes plaukioja jūromis daugiau kaip trisdešimt metų.

— Na, Hari Arka, ir gražiai jis jus apmovė! Jis pats patvirtino, kad jam tik rytoj sukanka dvidešimt treji metai.

— Garbės žodis, jus apgavo, sere.

— Kažin, misteri Arka. Ne taip jau lengvai tat daroma, kaip atrodo. Šešiasdešimt ketveri meteliai kad ir slegia man pečius, bet užtat nuskaidrina protą. Gal aš ir nepakankamai įvertinau to jaunikilio sumanumą, bet dėl jo amžiaus negalėjau smarkiai apsirikti. Bet kur jį velnias neša? Gal, prieš ateinant pietauti į karo laivą, jo garbingoji motulė turi parišti jam po kaklu seilinuką?

— Žiūrėkit! Jis iš tikro traukiasi! — taip greitai ir linksmai sušuko Vailderis, jog toks džiūgavimas būtų pasirodęs įtartinas kiekvienam bent kiek pastabesniam už jo vadą žmogui.

— Jei aš dar sugebu atskirti vairagalį nuo priešakio, tai jūs teisus,— griežtokai atšovė kapitonas.— Paklausykite, misteri Arka, aš noriu pamokyti tą akiplėšą, kad jis gerbtų vyresniuosius, ir pavaikyti jį kaip reikiant,— tat jam nepakenks, tik apetitas bus geresnis. Kaip kažin ką, pamokysiu! Tegul parašo į namus apie šį manevrą savo eiliniame pranešime. Pasukt užpakalines rėjas, sere, išskleist bures! Jei garbingasis jaunuolis įsigeidė pasismaginti, surengęs plaukymo lenktynes, tai tegul neužsigauna, kad ir kitiems gali kilti toks noras.

Jo padėjėjas įvykdė gautą įsakymą, ir po valandėlės „Strėlė“ taip pat pajudėjo iš vietos, tik visiškai į priešingą pusę, negu „Delfinas“. Senis negalėjo atsigėrėti savo su-

manymu ir begalinį džiaugsmą reiškė sodriai kikendamas. Jis taip susižavėjo savo idėja, jog užmiršo tai, kas jam ką tik labiausiai rūpėjo, ir susigriebė tik tada, kai tarp abiejų laivų, lengvai ir nenukrypstamai tolstančių nuo vienas kito, susidarė platus vandens ruožas.

— Tegul jis pasižymi tai savo laivo žurnale, misteri Arka,— pareiškė irzlusis senis, sugrįžęs ton vieton, iš kurios Vailderis per visą tą laiką nebuvo pasitraukęs. Nors mano kokas nejaučia silpnybės varlėms, visi, kas paragauja jo patiekalų, žino, ko jis vertas. Garbės žodis, mano mielas, dabar tam džentelmenui teks gerokai paprakaituoti, jei sumanys mus pasivyti. Bet kaip jūs atsidūrėte tame laive? Juk dar nepasakėte?

— Po to, kai išsiunčiau jums paskutinį laišką, mūsų laivas sudužo.

— Kaip! Nejaugi tasai raudonasis džentelmenas pagaliau pakliuvo į Deivio Džonso[1] nagus?

— Nelaimė ištiko Bristolio laivą, kuriame aš ėjau savotiško piratų agento pareigas... O jis iš tikrųjų pamažu plaukia į šiaurę!

— Tegul tas akiplėša sau lekia — turės geresnį apetitą, kai sės vakarieniauti. Vadinasi, jus priglaudė jo didenybės laivas „Antilopė". Taip, dabar viską suprantu. Duok senam jūros vilkui kompasą ir nurodyk kursą, tai jis ir tamsiausią naktį suras kelią į uostą. Bet kaip tasai misteris Hovardas nežinojo jūsų pavardės, sere, pamatęs ją mano karininkų sąraše?

— Nežinojo? Argi atrodė, kad jis manęs nepažįsta? Gal būt...

— Užtenka, šaunusis jaunuoli, užtenka,— nutraukė jį jautrus, bet tulžingas viršininkas.— Aš savo kailiu patyriau, ką reiškia toks įžeidimas; bet būkime aukščiau bet kokių įžūlių pažeminimų. Niekas neturi gėdintis to, kad sąžiningu, atkakliu darbu, panašiai kaip mudu, įsigijo karininko pa-

[1] Deiviu Džonsu anglų jūrininkai juokais vadina jūrų dievą Neptūną.

tentą. Velniai rautų, kažkada visą savaitę penėjau vieną tokį išsišokėlį, o kai sutikau jį Londone, tai tas pienburnis taip įsispoksojo į bažnyčią kitoje gatvės pusėje, lyg tikrai ką nutuoktų apie architektūrą. Negalvokite apie tai daugiau, Hari. Patikėkit, man dar blogiau yra buvę.

— Jo laive aš tarnavau ne savo pavarde,— prisivertė paaiškinti Vailderis.— Net damos, išsigelbėjusios drauge su manimi iš skęstančio laivo, nežino tikros mano pavardės.

— O, jūs išmintingai pasielgėte! Vadinasi, šis geltonsnapis neapsimetė — jo puikybė čia niekuo nedėta. Sveikas, misteri Fidai, malonu jus vėl matyti „Strėlėje".

— Aš, jūsų šviesybe, jau teikiausi pats save pasveikinti,— atsakė marsininkas, kuris darbavosi netoli abiejų karininkų, nenoromis patraukdamas jų dėmesį.— Tvirtas anas laivas, ir kapitonas narsus, ir įgula stipri, bet man kur kas labiau prie širdies plaukti tokiu laivu, kuris, reikalui esant, nedvejodamas parodys dokumentus.

Vailderio skruostai nukaito ir vėl išblyško, lyg juose būtų atsispindėjusi vakaro žara, o akys lakstė į visas puses, vengdamos susidurti su apstulbusio kario akimis.

— Aš, tur būt, ne visai suprantu, ką tas vaikinas kalba, misteri Arka. Karaliaus laivyne kiekvienas karininkas, pradedant kapitonu ir baigiant bocmanu, tai yra kiekvienas bent kiek atsargus žmogus, plaukdamas į jūrą, vežasi savo patentą, patvirtinantį jo užimamas pareigas; priešingu atveju jis rizikuoja atsidurti keblioje padėtyje: jį gali palaikyti piratu.

— Kaip tik tai aš ir norėjau pasakyti, sere; bet dėl išsi lavinimo ir ilgos patirties jūsų kilnybė sugebate parinkti tinkamesnius žodžius. Mudu su Gvinėja dažnai apie tai pakalbėdavome ir ne kartą rimtai susimąstydavome, kapitone Bignalai. „Įsivaizduok,— sakau, būdavo, negrui,— kad mūsų laivas susiduria su jo didenybės fregata ir kad oras pakvimpa paraku; ką gi,— sakau,— mudviem reiks daryti, jei nusišypsos tokia laimė?" — „Nagi stovėsime prie savo patrankų misterio Hario pusėje, ir tiek",— atsakydavo negras. Aš, žinoma, neprieštaraudavau; bet neužsigaukite, jūsų kil-

nybe, ir jūs, misteri Hari, jei leisiu sau pridurti, kad, kiek neša menkas mano protas, kur kas parankiau žūti garbingoje fregatoje, negu plėšikų laivo denyje.

— Plėšikų? — sušuko vadas, išsižiojęs ir išsproginęs akis.

— Kapitone Bignalai,— tarė Vailderis,— aš jaučiuosi labai jums prasikaltęs, kad taip ilgai tylėjau; bet, kai išgirsite mano pasakojimą, tai, atsižvelgę į kai kurias aplinkybes, gal ir atleisite man. Laivas, kurį matote prieš save, yra garsiojo Raudonojo Korsaro... ne, ne, maldauju jus, vardan to prielankumo, kurį visada man rodėte, išklausykite mane ir tik po to smerkite, jeigu jau tokia bus jūsų valia.

Šie Vailderio žodžiai, pasakyti taip drąsiai ir nuoširdžiai, sutramdė kilusį nirtulingo senio pasipiktinimą. Jis rimtai ir įdėmiai išklausė trumpos, bet aiškios istorijos, kurią Vailderis skubiai papasakojo; jam dar nespėjus baigti, senis atlyžo, paveiktas to dėkingumo ir tikrai kilnių jausmų, kurie neleido jaunuoliui išduoti taip kilniai su juo pasielgusį žmogų. Nebegalėdamas ištverti, kapitonas keliskart nutraukė pasakojimą, įterpdamas stiprių žodelių, kuriais jūrininkai pratę reikšti nustebimą ir pasigėrėjimą; bet apskritai, turint galvoje ūmų senio temperamentą, jam puikiai pavyko susidoroti su savo jausmais.

— Tai tikrai nuostabus dalykas! — sušuko jis, kai Vailderis baigė pasakoti.— Pasiutusiai gaila, kad tas šaunus vaikinas toks užkietėjęs niekšas. Bet, Hari, mes vis tiek negalime jam leisti pasprukti, nes sulaužysim ištikimybę karaliui ir religijai. Reikia pasukti kitu halsu ir jį pasivyti. Jei vien žodžiais nepavyks jo įtikinti, teks jam įkrėsti į kailį — kitokio vaisto nežinau.

— Bijau, kad tai mūsų pareiga, sere,— atsidusęs pasakė jaunuolis.

— Tai principo klausimas. Vadinasi, tas tarškalas, kurį jis buvo atsiuntęs pas mane, visai ne kapitonas? Bet savo išvaizda ir manieromis jis džentelmenas, čia jau manęs neapgausi. Aš įsitikinęs, kad tas nedorėlis iš geros šeimos, nes negalėtų taip gerai aristokrato suvaidinti. Bet mes turime

laikyti paslaptyje jo vardą, misteri Arka, kad nepakenktumėm jo draugams. Mūsų aristokratijos šulai, nors apšepę ir nususę, vis dėlto yra mūsų sosto ramstis, ir nederėtų prastuomenei rodyti jų trūkumus.

— Žmogus, apsilankęs „Strėlėje", ir yra pats Korsaras.

— Ką! Raudonasis Korsaras mano laive... mano akivaizdoje? — pasibaisėjęs sušuko senis. — Žinodamas mano gerą širdį, įsigeidėt pasityčioti iš manęs, sere?

— Būčiau paskutinis niekšas, jei šitaip pasielgčiau. Prisiekiu savo garbe, sere, tai buvo jis!

— Tiesiog nesuprantama! Neįtikėtina! Tikras stebuklas! Reikia pripažinti, kad jis buvo puikiai užsimaskavęs, jei sugebėjo apgauti tokį patyrusį fizionomistą, kaip aš. Bet kurgi dingo jo gauruotos žandenos, kodėl aš negirdėjau grubaus balso? Jis anaiptol nepanašus į tą pasibaisėtiną sutvėrimą, kokiu jį visi kaip vienas vaizduoja.

— Tai tik biaurūs perdėti gandai. Bijau, sere, kad už patrauklios išvaizdos dažnai slypi pačios šlykščiausios ir baisiausios ydos.

— Bet jis netgi ne augalotas, sere.

— Nors jo ūgis nedidelis, bet siela kaip milžino.

— Ir jūs tikite, misteri Arka, kad tai tas pats laivas, kuris užpuolė mus per kovo ekvinokciją?

— Nė kiek neabejoju.

— Paklausykite, Hari, dėl jūsų aš pasiryžęs kilniadvasiškai pasielgti su tuo niekšu. Kartą jam pavyko paspnikti nuo manęs, nes buvo klaikus oras ir mes netekome grotstiebio, bet dabar pučia palankus vėjas — juo galima tikrai pasikliauti — ir jūra ramutėlė. Tereikia man panorėti, ir jis bus mano rankose. Tiesą sakant, nemanau, kad jis rimtai ketina paspnikti.

— Bijau, kad taip ir yra,— atsakė Vailderis, nejučiomis atskleisdamas savo mintis.

— Kovoti jis negali, nes neturi jokios vilties laimėti; bet kadangi jis visai ne toks žmogus, kokiu aš jį laikiau, pabandysime, ko vertos derybos. Ar jūs apsiimsite jam pra-

nešti mano pasiūlymus? O gal jis gailisi, kad buvo toks santūrus?

— Garantuoju, kad jis nesulaužys duoto žodžio! — karštai sušuko Vailderis.— Įsakykite iššauti iš patrankos į pavėjinę pusę. Turėkite galvoje, sere, kad visi signalai turi būti draugiški; reikia iškelti grotstiebyje paliaubų vėliavą, o aš nepabūgsiu jokios rizikos, kad tik jį sugrąžinčiau į visuomenę.

— Garbės žodis, tai būtų tikrai krikščioniškas poelgis,— kiek pagalvojęs, atsakė kapitonas. — Ir nors už savo žygdarbius čia, žemėje, mes nesulauksime riterystės, aukštybėse mums bus prideramai atlyginta, mano mielas.

Vos tik nuoširdus ir linkęs pasvajoti „Strėlės" kapitonas ir jo padėjėjas galutinai apsisprendė, jie tuoj pat uoliai ėmė ruoštis sėkmingai įvykdyti savo sumanymą. Laivas pasisuko pavėjui, o jam besigręžiant iš priešakinės borto angos plykstelėjo liepsnos stulpas, kas paprastai daroma, norint išreikšti draugiškus ketinimus ir pranešti pasirodžiusiam laivui, kad siūloma pradėti derybas. Tą pat akimirką Anglijos emblema buvo nuimta, ir pačioje rangauto viršūnėje suplevėsavo nedidelė balta vėliava. Po šių signalų sekė nerimastingo laukimo valandėlė. Bet ši nežinia truko neilgai. Iš Korsaro laivo išsiveržė debesėlis dūmų, o paskui neaiškiai sugriaudė atsakomasis šūvis. Aukštai virš laivo, tartum plasnojantis balandis, suplazdėjo tokia pat balta vėliava; bet ant gafelio, kur paprastai iškeliama skiriamoji valstybinė kreiserio vėliava, nieko nebuvo.

— Vaikinas dar tiek kuklus, jog pasitinka mus pliku gafeliu,— tarė savo draugui Bignalas, įsitikinęs, kad tai ženklas, pranašaujantis jiems sėkmę.— Mes paplauksime šiek tiek jo pusėn, o tada jūs sėsit į valtį.

Sulig šiuo sprendimu „Strėlė" pakeitė halsą, o jos greičiui paspartinti buvo iškeltos dar kelios burės. Prisiartinus prie Korsaro laivo mažiau kaip per patrankos šūvį, Vailderis užsiminė kapitonui, ar nevertėtų sustoti, kad, ko gero, jų veiksmų nepalaikytų nedraugiškais. Į vandenį tučtuojau buvo nuleista valtis, paskirti irkluotojai, prie pirmagalio

pritvirtinta paliaubų vėliava ir pranešta, kad viskas paruošta taikos pasiuntinio kelionei.

— Galite jam pasakyti, kokia mūsų jėga, misteri Arka; kadangi jis protingas žmogus, tai supras, kad mes kur kas pranašesni,— pridūrė kapitonas, jau kelintą kartą plačiai išdėstęs savo pamokymus.— Jeigu jis sutiks su visomis mano sąlygomis, galite pažadėti, kad praeities nuodėmės jam bus atleistos; šiaip ar taip, pasakykite, jog dėsiu visas pastangas, kad bent jis pats būtų pilnai išteisintas. Telaimina jus viešpats dievas, mano mielas! Žiūrėkit, neprasitarkit apie tuos nuostolius, kuriuos patyrėme per susidūrimą praeitų metų kovo mėnesį; juk tuomet taip šėlo vėjas. . . Na, sudie, linkiu sėkmės!

Bignalui pasakius tuos žodžius, valtis atsiskyrė nuo laivo, ir tolimesnių kapitono patarimų Vailderis jau nebegirdėjo.

Mūsų šaunuolis turėjo pakankamai laiko pagalvoti apie tą nepaprastą padėtį, kurioje dabar atsidūrė, mat, Korsaro laivas buvo tolokai. Keliskart jis buvo bepradedąs abejoti, ar išmintingai daro, ryždamasis tokiam žingsniui; bet čia pat prisimindavo, koks taurus tas žmogus, kuriam jis nutarė patikėti savo likimą, ir toji mintis nustelbdavo būkštavimus, neleisdama jiems per daug įsigalėti. Nepaisant padėties keblumo, Vailderis su būdinga jūreiviui meile priartėjęs ėmė gėrėtis Korsaro laivu. Tobula rangauto simetrija, linijų grakštumas, kuris dar labiau ryškėjo, kai laivas, genamas pasatų, skriejo, tartum jūros paukštis, skrosdamas ilgas bangas, grakščiai pasvirę smailėjantys stiebai, mirguliuojantys melsvo dangaus fone, išmargintame įmantraus takelažo raštų,— viso to negalėjo nepastebėti akys, mokančios ne tik įvertinti tvarką, viešpataujančią laive, bet ir gėrėtis jo grožiu. Panašiai kaip dailininkas, atidžiai stebėdamas puikiausius senovės paminklus, ilgainiui tampa jautrus jų grožiui, taip ir jūreivis, susigyvenęs su savo laivu, keliančiu visų pasigėrėjimą, įgauna tobulą ir rafinuotą skonį. Šis skonis padeda jam įžiūrėti trūkumus, kurių nematytų mažiau įgudusi akis, ir dar labiau sustiprina pasitenkinimą, kuris atsiranda,

stebint plaukiantį laivą, nes ir protas, ir jausmai vienodai džiaugiasi. Štai kur slypi tas paslaptingas žavesys (deja, nesuprantamas sausumos gyventojams), taip galingai ir tampriai siejantis jūrininką su jo laivu, kurio savybės dažnai jam tampa brangesnės už draugo dorybes ir kurio dailios linijos jį žavi tartum mylimosios grožis. Žmonės gali turėti įvairių gėrėjimosi objektų, bet jokie jausmai taip giliai neįleidžia šaknų į pačią žmogaus esybę, kaip tas prisirišimas, kuris sieja jūrininką su laivu. Tai jo namai, jo šventovė, į kurią nuolat nukreiptos jo mintys, pilnos skausmingo susidomėjimo, tai jam pasididžiavimo ir džiaugsmo šaltinis. Kovos metu ar siaučiant uraganui, užplaukus ant seklumos ar prireikus pademonstruoti greitį, laivas gali pateisinti arba apvilti jo giliai puoselėjamus lūkesčius, ir tokiu būdu susidaro nuomonė, kad vienus laivus lydi laimė, kitus nesėkmė, nors iš tikrųjų šias savybes kur kas dažniau nulemia kapitonų sumanumas ar nemokšiškumas, negu ypatumai, susiję su pačia konstrukcija. Vis dėlto, jūrininko nuomone, pergalės laurai ar pralaimėjimo ir nepasisekimo negarbė tenka vien tik laivui; ir kai ištinka koks nors negandas, į tai žiūrima kaip į nelemtą atsitiktinumą, kuris visai nėra būdingas laivui, lyg jis pajėgtų pats save valdyti ir reikšti savo valią.

Nors šis prietaringas tikėjimas nebuvo taip smarkiai užvaldęs Vailderio, kaip eilinių jūreivių, jam buvo suprantamas ir artimas jų prieraišumas prie savo aplinkos. Ir dabar, kai prieš jį visu ryškumu iškilo Korsaro laivas, kurį teisėtai buvo galima pavadinti jūros pažiba, šis jausmas nubudo jo krūtinėje su tokia jėga, jog jis užmiršo net savo keblią užduotį.

— Palūkėkit, vyručiai,— tarė jis, duodamas ženklą sustabdyti valtį.— Palūkėkit! Misteri Fidai, ar tau kada nors teko matyti taip gražiai surikiuotus stiebus ir taip dailiai prigulusias bures?

Marsininkas, irklavęs paskuigalyje, pažvelgė per petį ir, už žando susigrūdęs tabako gumulą sulig šautuvo užkamša, atsakė.

— Galiu bet kam pasakyti,— pradėjo jis,— ar tai dorų žmonių, ar niekšų darbas, bet aš, kai tik sugrįžau į „Strėlę“, tuoj pareiškiau denininkams, kad tokių lengvų ir paslankių prietaisų, kaip tame skrajūne, nerasi jokiame laive, nors visą mėnesį ištūnotum Spithede. Jo takelažas įsitempęs kaip korsetas, apgulantis merginos juosmenį, visi skridiniai nediдučiai kaip akutės dailiame veidelyje. Štai tas stiebavirves prie for-bras-blokų pritvirtino toks Ričardas Fidas, o grotštago šerdesu pasirūpino Gvinėja; nors jis ir negras, viskas padaryta kuo puikiausiai.

— Nuostabus laivas! — giliai atsikvėpęs, pasakė Vailderis.— Na, stverkite irklus, vyručiai! Nejau manot, kad aš ketinu matuoti vandenyno gilumą?

Vailderio paraginti, vyrai užgulė irklus, ir valtis bematant prisiartino prie laivo. Kai Vailderis užlipo ant denio, įgula jį pasitiko tokiais rūsčiais ir grėsmingais žvilgsniais, jog jis sustojo, nesiryždamas toliau eiti; bet, pamatęs škancuose patį Korsarą, išdidų ir valdingą, kaip visuomet, pasijuto drąsesnis ir tučtuojau žengė pirmyn, tad niekas nė nepastebėjo, kad jis buvo akimirksnį stabtelėjęs. Bet vos tik jaunuolis norėjo prabilti, Korsaras mostu sudraudė ir nusivedė į kajutę.

— Mano žmonės pradėjo kažką įtarti, misteri Arka,— tarė Korsaras, ypač pabrėžęs pavardę, kai jiedu nutolo nuo minios.— Įtarimas auga, nors kol kas jie nežino nieko tikro. Abiejų laivų manevrai nebuvo tokie, kokius jie pratę matyti, ir netrūksta balsų, skleidžiančių gandus, kurie nėra jums palankus. Jūs negerai pasielgėte, sere, sugrįžęs pas mus.

— Aš atvykau savo kapitono įsakymu, baltos vėliavos saugomas.

— Mes per daug nekvaršiname sau galvų dėl įvairių juridinių misijų ir, gal būt, nelabai teišmanom, kokias teises jums suteikė naujoji rolė; bet jeigu turite ką nors pranešti, tai, manau, šis pranešimas skirtas man?

— Tiktai jums. Tačiau mes ne vieni, kapitone Haidegeri.

— Berniuko nepaisykite, jis absoliučiai nieko negirdės, jei tokia bus mano valia.

— Bet aš norėčiau perduoti pasiūlymus tik jums vienam.

— Roderikas toks pat nebylus, kaip ir tas stiebas,— ramiai, bet ryžtingai atsakė Korsaras.

— Tuomet nieko kito nelieka, kaip rizikuoti. Ano laivo kapitonas, karaliaus Jurgio Antrojo pavestas, įsakė man pranešti jums šias sąlygas: jeigu perduosite savo laivą visiškai sveiką su visomis atsargomis, ginklais ir karine amunicija, jis pasitenkins tuo, kad paims iš įgulos tarpo dešimt įkaitų, parinktų burtų keliu, jus ir kurį nors iš jūsų karininkų; visi kiti galės arba pereiti karaliaus tarnybon, arba keliauti, kur tinkami, ieškodami garbingesnio ir, reikia manyti, saugesnio užsiėmimo.

— Koks nepaprastas didžiadvasiškumas! Tikriausiai, aš turėčiau pulti ant kelių prieš tą, kurio lūpos taip maloningai byloja, ir bučiuoti denį!

— Aš tik kartoju savo vado žodžius,— rausdamas pasakė Vailderis.— O dėl jūsų jis pasižada dėti visas pastangas, kad būtų atleista — su sąlyga, jog visam laikui išsižadėsite jūros ir teisės vadintis anglu.

— Paskutinioji sąlyga ne taip jau sunkiai įvykdoma. Bet leiskite paklausti, kas jį paskatino rodyti tokį atlaidumą žmogui, kuris jau seniai paskelbtas už įstatymo ribų?

— Kapitonui Bignalui yra žinoma, kaip kilniai jūs elgėtės su jo karininku ir kaip rūpestingai globojote dukterį ir našlę senų jo ginklo draugų. Jis pripažįsta, kad žmonių kalbos jūsų atžvilgiu nepagrįstos.

Nepaprastų pastangų dėka Korsarui pavyko nustelbti džiaugsmo prošvaistę, suspindusią veide, ir jis liko visiškai ramus ir šaltas.

— Vadinasi, jį apgavo, sere? — tarė Korsaras, tuo pačiu ragindamas pašnekovą tęsti pokalbį.

— Jis pripažįsta savo klaidą. Pranešęs vadovybei, kad ši paplitusi apie jus nuomonė neatitinka tikrovės, jis tikisi jums lengviau išrūpinti žadėtą malonę, atleidžiančią pra-

eities nuodėmes, ir užtikrinti šviesesnes perspektyvas ateičiai.

— Nejaugi tik dėl savo malonumo jis nori, kad per jėgą sugriaučiau savo įpročius, išsižadėčiau jūros, kuri man būtina kaip oras, ir, kas svarbiausia, atsisakyčiau neprilygstamos laimės vadintis britu?

— Ne! Štai tie duomenys apie mūsų pajėgas, su kuriais, jei tik pageidaujate, galite pats savo akimis susipažinti, jus įtikins, kad priešintis nėra prasmės, ir, kaip jis galvoja, paskatins sutikti su jo pasiūlymais.

— O kokia jūsų nuomonė? — paklausė Korsaras, ypač pabrėždamas priešpaskutinį žodį, ir, ištiesęs ranką, paėmė raštą.— Atleiskite,— skubiai pridūrė jis, žiūrėdamas į susikaupusį pašnekovo veidą,— kad aš juokauju tokią valandą, kai reikia ypatingo rimtumo.

Korsaras greitai permetė akimis raštą, retkarčiais stabteldamas ties pavieniais, labiausiai dėmesio vertais punktais.

— Ar sutinkate, kad ne be reikalo kalbėjau apie mūsų pranašumą? — paklausė Vailderis, kai Korsaras pakėlė akis.

— Taip.

— Ar galiu dabar paklausti, koks jūsų nusistatymas?

— Pirmiausia pasakykite, ką jums pataria jūsų paties širdis? Juk tai ne jūsų pasiūlymai.

— Kapitone Haidegeri,— karštai tarė Vailderis,— nė nebandysiu slėpti: jeigu šios sąlygos priklausytų tik nuo manęs, jos būtų kitaip suformuluotos; bet kaip žmogus, kurio atmintyje niekuomet neišblės jūsų kilnumas, kaip žmogus, kuris net priešo nepastūmėtų negarbingam poelgiui, primygtinai prašau jus — sutikite. Neužsigaukite dėl mano žodžių, bet, bendraudamas su jumis, turėjau pagrindo įsitikinti, kad ir pats suprantate, jog dabartinė padėtis negali suteikti nei siekiamos šlovės, nei pasitenkinimo, kurio taip geidžia visi žmonės.

— Niekada negalvojau, kad misterio Henrio Vailderio asmenyje matysiu tokį atkaklų kazuistą. O ką dar pridursite?

— Nieko,— sielvartingai atsakė nusivylęs pasiuntinys.

— Kaip „nieko“ — juk jis turi ką pasakyti! — pasigirdo čia pat tylus, bet ugningas balsas — atrodė, kad lūpos pačios sukuždėjo tuos žodžius, nedrįsdamos jų ištarti garsiai.— Jis dar neatliko nė pusės užduoties, jei, žinoma, neužmiršo savo šventos pareigos!

— Šis berniukas dažnai mėgsta fantazuoti,— tarė Korsaras, ir jo lūpas iškreipė klaiki, iškankinta šypsena.— Kartais jis nebesusivaldęs žodžiais išreiškia padrikas savo mintis.

— Mano mintys visai ne padrikos,— pasakė Roderikas garsesniu ir drąsesniu balsu.— Jeigu jums brangi jo laimė ir ramybė, nepalikite jo. Priminkite jam jo garsų ir kilmingą vardą, jo jaunystę, tą švelnią ir skaisčią būtybę, kurią jis kadaise taip karštai mylėjo ir kurios atminimą net dabar dievina. Pakalbėkite apie tai, kaip mokate, ir, prisiekiu savo gyvybe, jūsų žodžiai pasieks jo ausis, sujaudins širdį.

— Tas vaikėzas išprotėjo!

— Aš visai neišprotėjau! Bet galiu išprotėti nuo visų nusikaltimų ir pavojų, tykančių tuos, kuriuos aš myliu. O, misteri Vailderi, nepalikite jo. Nuo to laiko, kai patekote į mūsų laivą, jis vėl pasidarė toks, kaip seniau. Paslėpkite tą nelemtą jėgos įrodymą, grasinimai jį tik įnirtins. Įtikinėkite jį kaip draugas, nes, skelbdamas kerštą, nieko nelaimėsite. Jūs dar nežinote, koks nežabotas šio žmogaus būdas, kitaip nebandytumėte jo perkalbėti,— negi galima sustabdyti srautą? Na, pasakykite jam ką nors, nes jo žvilgsnis jau sušvelnėjo.

— Tai iš gailesčio, vaikeli, kad tau maišosi protas.

— Jeigu mano protas visuomet būtų buvęs toks blaivus, kaip dabar, Valteri, mes būtumėme susikalbėję ir be kitų pagalbos! Tu būtum atsižvelgęs į mano žodžius, išgirdęs mano balsą. Kodėl gi jūs tylite? Vienas jūsų išganingas žodis galėtų jį išgelbėti.

— Vailderi, tas vaikas nusigando jūsų patrankų gausumo ir žmonių skaičiaus. Jis bijo jūsų palaimingo valdovo rūstybės. Eikite! Priimkite jį į savo valtį ir patikėkite savo kapitono malonei.

— Ne! Ne! — sušuko Roderikas.— Aš nepaliksiu tavęs! Nenoriu ir negaliu tave palikti! Aš tik tave vieną teturiu visame pasaulyje!

— Taip,— tarė Korsaras ir, nebesistengdamas dėtis ramus, liūdnai susimąstė.— Iš tikrųjų būtų geriau, kad jis plauktų su jumis. Šit, čia nemažai aukso; paveskite berniuką globoti tai nuostabiai moteriai, kuri jau rūpinasi viena būtybe, beveik tokia pat silpna, nors gal ne tokia. . .

— . . . nuodėminga! Sakyk drąsiai šį žodį, Valteri! Man šis epitetas tinka, ir nebijau jį išgirsti. Žiūrėk,— tarė jis, paėmęs sunkų maišą, kurį Korsaras norėjo įteikti Vailderiui, ir su panieka pakėlęs jį virš galvos,— auksą galiu išmesti, bet saitų, rišančių su tavimi, niekad nenutrauksiu.

Tai sakydamas, vaikinas priėjo prie atviro kajutės lango; pasigirdo pliaukštelėjimas, ir lobis, kuris būtų visam gyvenimui aprūpinęs kuklų žmogų, nugarmėjo amžiams į vandenyno gelmes. „Strėlės“ kapitono padėjėjas greitai pasisuko į Korsarą, stengdamasis sušvelninti jo pyktį, bet piratų vado veide įžvelgė tik gailestį, kurio neįstengė nuslėpti net abejinga šypsena.

— Roderikas būtų ne koks iždininkas,— tarė jis.— Tačiau dar nevėlu jį grąžinti draugams. Netekti aukso — tai dar pataisoma skriauda, bet jei berniuką ištiktų tikra nelaimė, aš niekad neturėčiau ramybės.

— Tai laikykite jį prie savęs,— sušnibždėjo vaikinas ir, rodos, nebeteko jėgų.— Eikite, misteri Vailderi, jūsų valtis laukia. Nėra tikslo ilgiau čia pasilikti.

— Bijau, kad tai tiesa,— atsakė mūsų šaunuolis, kuris per visą laiką, kol truko pokalbis, su gilia užuojauta įdėmiai stebėjo berniuko veidą,— labai bijau, kad tai tiesa. Bet kadangi, kapitone Haidegeri, aš atvykau pas jus, kaip pasiuntinys, perduodantis savo kapitono pasiūlymus, jūs turėtumėte pranešti savo atsakymą.

Korsaras paėmė Vailderį už parankės ir pasivėdėjo į šalį, kad būtų matyti denis. Parodęs į rangautą ir atkreipęs

jo dėmesį į tai, kaip mažai iškelta burių, kuo paprasčiausiai tarė:

— Jūs jūrininkas, sere, ir iš šių požymių pats galite spręsti apie mano ketinimus. Aš nebėgsiu paskui jūsų išgirtąjį kreiserį, bet ir nespruksiu nuo jo.

XXX SKYRIUS

Suvesk mane su priešu nelabuoju,
Kad susiremt kardu su juo galėčiau.
Jei jis išvengs mirties,
Tegul jam ir dangus atleidžia!

Šekspyras, „Makbetas"

— Na ką, piratas su džiaugsmu priėmė mano pasiūlymus, ar ne? — karštai sušuko „Strėlės" kapitonas, vos tik jo pasiuntinys įkėlė koją į laivą.

— Anaiptol — jis visiškai jų nevertina.

— O parodėte mano raštą? Juk negalėjote užmiršti tokio svarbaus dokumento, misteri Arka.

— Aš neužmiršau nieko, nes man pačiam be galo rūpi jo likimas, kapitone Bignalai. Ir vis dėlto jis nė girdėt nenori apie jūsų sąlygas.

— Gal jis įsivaizduoja, sere, kad mūsų rangautas prastas, ir tikisi, išskleidęs sparnelius, pasprukti savo eikliu skrajūnu?

— Argi atrodo, kad jis norėtų pabėgti? — paklausė Vailderis, rodydamas ranka į sustingusį „Delfino" korpusą ir kone visiškai plikus stiebus.— Man tik tiek pavyko laimėti, kad jis užtikrino nepulsiąs pirmas.

— Velniai griebtų, koks gailestingas jaunuolis! Tiesiog vertas pagyrimo už tokį santūrumą! Jis, matote, nenori išstatyti palaidūniškos savo piratų gaujos prieš britų laivo patrankas, kadangi jaučia šiokią tokią pagarbą jo didenybės vėliavai! Klausykit, misteri Arka, kai jis atsidurs kaltina-

mųjų suole, galėsime priminti šią aplinkybę. Bet užtenka kvailioti; liepkite žmonėms eiti prie patrankų, sere, ir apgręžkite laivą, nes, ko gero, jis dar sugalvos atsiųsti valtį ir patikrinti mūsų patentus.

— Kapitone Bignalai,— tarė Vailderis, pasivėdėjęs vadą toliau, kad jūrininkai negalėtų jų girdėti. — Jūs pats matėte, kaip sąžiningai aš ėjau savo pareigas, paklusniai vykdydamas jūsų įsakymus, todėl, manau, turiu pagrindo tikėtis įvertinimo. Jei mano ligšiolinis elgesys suteikia man bent mažiausią teisę išdrįsti duoti patarimą tokiam prityrusiam žmogui, kaip jūs, tai aš primygtinai prašau — palūkėkite!

— Palūkėti? Nejaugi Henris Arka nesiryžta atlikti savo pareigos, kai jam meta iššūkį karaliaus, — ne, ką aš sakau,— visos žmonijos priešas?

— Jūs nesupratote manęs, sere. Aš dvejoju ne siekdamas išvengti susirėmimo, bet noriu išsaugoti mūsų vėliavą nesuteptą. Mūsų priešas — mano priešas — žino, kad, tapęs belaisviu, už savo pirmykštį kilnumą negali tikėtis nieko kito, kaip tik geraširdiškumo. Bet man reikia laiko, kapitone Bignalai, paruošti „Strėlę“ mūšiui,— juk tai bus visos mūsų galios išbandymas,— ir užtikrinti pergalę, kurią bus ne taip lengva iškovoti.

— O jeigu jis paspruks?

— Prisiekiu, kad jis net nebandys bėgti! Aš pažįstu šį žmogų ir žinau, kaip bus sunku įveikti jo pasipriešinimą. Per pusvalandį galėsime kaip reikiant pasiruošti, nenusižengdami nei orumui, nei apdairumui.

Kad ir labai nenoromis, senasis karys vis dėlto nusileido, nors dar ilgai bambėjo, kokia negarbė britų karo laivui nepulti įžūliausio pirato, kokį tik yra matęs pasaulis, ir nesutriuškinti jo į šipulius vienu šūviu. Vailderis, jau pripratęs prie dorų jūreiviškų pagyrų, kurios dar pagražina tikrai tvirtą ir narsų senio ryžtingumą, leido jam murmėti, kiek tik širdis geidžia, o pats, suprasdamas, kaip tat dabar svarbu, energingai ėmėsi darbo, už kurį buvo tiesiogiai atsakingas.

Vėl buvo duotas įsakymas ruoštis mūšiui; jūreivius pagavo džiaugsminga nuotaika, paprastai lydinti bent kiek svarbesnius neramios jų tarnybos įvykius. Tačiau darbo buvo nedaug, kadangi beveik viskam buvo pasiruošta anksčiau, prieš pirmąjį laivų susitikimą. Tad beliko sukviesti įgulą ir imtis rimtesnių ir grėsmingesnių pasiruošimų mūšiui. Kai viskas buvo baigta, kanonieriai sustojo prie pabūklų, burininkai — prie brasų, karininkai — prie savo baterijų, bizanstiebio rėjos buvo pasuktos, ir laivas pajudėjo. Tuo tarpu „Delfinas" dreifavo už pusmylės, nerodydamas jokių gyvybės ženklų ir nė mažiausio susidomėjimo neabejotinai priešiškais kaimyno veiksmais. Tačiau, kai „Strėlė", vėjo genama, pamažu vis didino greitį ir vanduo, skrodžiamas pirmagalio, ėmė ristis putojančiomis bangelėmis, „Delfinas" pasisuko prieš vėją, jo marselis išsipūtė ir, taip pastūmėtas, laivas paklusniai ėmė plaukti. „Strėlėje" vėl suplazdėjo didžiulė vėliava, kuri buvo nuleista, kol vyko pasitarimai, ir kurios pergalingas plevėsavimas lydėjo daugybę rizikingų ir pavojingų susirėmimų. Tačiau priešo laive jokios vėliavos nebuvo matyti.

Tokiu būdu „įsibėgėję", abu laivai ėmė skrosti bangas, su įtarumu sekdami kits kito judesius, nelyginant lenktyniaujančios vandenyno pabaisos, kurių kiekviena stengiasi nuslėpti nuo priešininko savo užmačias. Vailderio susirūpinimas vis dėlto paveikė patiklią „Strėlės" kapitono širdį, ir jis kaip ir jo padėjėjas nusprendė būti kuo atsargesnis ir neskubėti pradėti mūšį.

Iki tol diena buvo giedra, ir dar niekad dangus virš nykių vandens platybių nežėrėjo tokiu tyru žydrumu, kaip skliautas, tviskėjęs ištisas valandas virš mūsų šauniųjų jūreivių galvų. Bet šit gamta tarsi pasipiktino jų kraugeriškais kėslais: priešvėjinėje pusėje pasirodė tamsus, grėsmingas rūkas, ir dangus susiliejo su vandenynu. Abiejuose priešų laivuose budrios jūreivių akys, žinoma, pastebėjo šiuos pažįstamus pragaištingus ženklus, bet šis pavojus, jų manymu, buvo per toli, kad galėtų sutrukdyti tokį reikšmingą įvykį, kaip artėjanti kova.

— Vakaruose kaupiasi škvalas,— tarė patyręs ir atsargus Bignalas, rodydamas į niūrius požymius,— bet mes spėsime susidoroti su piratu ir viską vėl kaip reikiant sutvarkyti, kol tas škvalas prieš vėją iki mūsų atūš.

Vailderis pritarė vadui, kadangi dabar nubudo jo profesinis išdidumas ir kilnus noras pasivaržyti nuslopino švelnios širdies jausmus, nors jie ir nesiderino su jo pareiga.

— Korsaras nuleidžia visas viršutines bures! — sušuko jaunuolis. — Matyt, nepasitiki oru.

— Mes neseksime jo pavyzdžiu; o jis, patekęs į mūsų baterijų ugnį, dar pasigailės taip pasielgęs. Bet, po šimts pypkių, jo laivas tikrai šmaikštus! Liepkit nuleisti grotą, sere, nes ir naktis ateis, kol pasivysime tą nenaudėlį.

Įsakymas buvo įvykdytas, ir „Strėlė" didesniu greičiu leidosi į priekį, tartum gyvas padaras, pastūmėtas būkštavimų ar troškimų. Dabar fregata artinosi prie savo priešininko iš priešvėjinės pusės, o „Delfinas" nė nebandė jai sutrukdyti užimti šią kur kas pranašesnę poziciją. Priešingai, kol „Strėlė" plaukė, iškėlusi tas pačias bures, „Delfine" ir toliau buvo nuleidžiamos viršutinės burės, kad būtų kuo mažiau apsunkinti jos aukštų stiebų smaigaliai ir tuo pačiu užtikrintas laivo saugumas. Bignalo nuomone, atstumas susiremti dar buvo per didelis, tačiau priešininkas smagiai skriejo pirmyn, ir šis spartumas kėlė grėsmę, kad lemiama valanda gali per daug nutolti ir kad teks iškelti daugybę burių, o tai tarp dūmų kovos maišatyje būtų bereikalingas apsunkinimas.

— Jeigu, kaip sakote, tas piratas ambicingas žmogus, tai pabandysime paveikti jo išdidumą, sere, — pasakė senis. — Paleiskit į jį šūvį iš priešvėjinės pusės ir parodykite dar vieną jo valdovo emblemą!

Tačiau patrankos gausmas ir dar trys Anglijos vėliavos, kurios viena po kitos suplazdėjo įvairiose „Strėlės" dalyse, nepadarė nė mažiausio įspūdžio bejausmiui priešininkui — atrodė, kad ten niekas to net nepastebėjo. Korsaro laivas tebeplaukė savo kursu, kartkartėmis pasisukdamas prieš vėją, paskui vėl nusigręždamas pavėjui, kaip tikras delfinas,

tingiai žaidžiantis sūriame vandenyje ir staigiai puolantis į šalį pauostyti vėjo.

— Jo nepaveiks jokios teisėtos ir įprastos kariavimo priemonės,— pareiškė Vailderis, įsitikinęs, kad jų iššūkis sutiktas visiškai abejingai.

— Tai paleiskit į darbą patrankas.

Nuo borto, atgręžto tebetolstančio „Delfino" pusėn, pasigirdo patrankos šūvis. Geležinis šauklys nuskriejo jūros paviršiumi, lengvai liuksėdamas nuo vienos bangos ant kitos, kol galiausiai, prašvilpęs pro laivą, pliumptelėjo į vandenį, aptaškęs denį purslais, bet visiškai jo nepalietęs. Po to sekė antras ir trečias šūvis, o Korsaras vis dar nepaisė, lyg nebūtų jų pastebėjęs.

— Ką tai reiškia? — sušuko nusivylęs Bignalas.— Ar jo laivas užkerėtas, ar ką, kad visi mūsų sviediniai lekia pro šalį? Fidai, nejaugi neapginsite dorų žmonių vardo ir mūsų šauniosios vėliavos garbės? Na, paklebinkit savo numylėtinę, tegul ji prabyla ir parodo, ką gali; anksčiau, pamenu, ji taikliai spiaudydavo.

— Klausau, sere,— atsakė paslaugusis Ričardas, kuris, likimui panorėjus, vėl stovėjo prie savo mylimos patrankos.— Aš ją pakrikštijau, jūsų šviesybe, misis Vifl vardu, nes jos abi moka kaip reikiant liežuviu pasidarbuoti. Na, traukitės, vyručiai, ir leiskite prasižioti pleputei Keitei.

Tai sakydamas, Ričardas kuo ramiausiai prisitaikė, pats savo ranka atsargiai prikišo dagtį ir su pavydėtinu šaltumu pasiuntė savo buvusių sąjungininkų pusėn sviedinį, kuris, jo žodžiais tariant, turėjęs pataikyti „į patį tašką". Kaip visuomet, stojo įtempto laukimo valandėlė, o paskui iš nuolaužų, išlėkusių į orą, paaiškėjo, kad šovinys pataikė į „Delfino" takelažą. Poveikis buvo beveik magiškas. Ilga balzgana storos drobės juosta, sumaniai ištempta palei visą bortą, kad pridengtų patrankas, ūmai išnyko, tartum paukštis mostelėjęs sparnais, o jos vietoje pasirodė platus, raudonas kaip kraujas ruožas, kuriame mirguliavo laivo pabūklai. Tučtuojau vairagalyje suplevėsavo tokios pat grėsmingos

spalvos vėliava, kiek pasiplaikstė niūriai ir atšiauriai, o po to pakilo į pačią stiebo viršūnę.

— Štai tas niekšas parodė savo tikrąjį veidą! — sušuko susijaudinęs Bignalas. — Pažiūrėkit — jis nusimetė kaukę ir nebeslepia savo garsiosios kruvinos spalvos, dėl kurios ir vardą gavo. Prie patrankų, vyručiai! Piratas jau nebejuokauja!

Jam dar nebaigus sakyti, ryškios liepsnos stulpas plykstelėjo iš raudonos juostos, kuri jau pati savaime eiliniams jūreiviams kėlė prietaringą baimę; po to vienu metu sugriaudė koks tuzinas plačiavamzdžių artilerijos pabūklų. Ši stulbinanti permaina, kai po visiškos apatijos ir abejingumo staiga prasidėjo drąsūs, ryžtingi karo veiksmai, padarė stiprų įspūdį net narsiausiems karališkojo kreiserio jūrininkams. Akimirką visi stovėjo sumišę, tiesiog netekę žado, bet šit zvimbdama pasipylė baisi geležinė kruša. Bildėjimas, susiliejęs su žmonių vaitojimais, skylančių lentų braškėjimas, pabirusios nuolaužos, virvagaliai, rąstai ir karo reikmenys liudijo, kad nutaikyta buvo be galo tiksliai. Bet nustebimas ir sumišimas truko tik akimirksnį. Nors šis baisus užpuolimas neabejotinai sukrėtė didvyriškus anglus, jie bematant atsipeikėjo ir, garsiai šaukdami, pasiuntė atsakomąją salvę.

Dabar prasidėjo tikras jūros mūšis su įprastine kanonada. Degdami noru paspartinti kovos eigą, priešininkai slinko vis arčiau ir arčiau kits kito, ir netrukus du balti dūmų šydai, gaubę tuos pačius abiejų laivų stiebus, susiliejo į rūškaną debesį, vienintelį kovos liudytoją, drumsčiantį skaidrią ir džiugią aplinkos rimtį. Patrankos nesiliovė įnirtingai gaudusios. Abu priešininkai su vienodu atkaklumu stengėsi sunaikinti kits kitą, tačiau jų įgulų elgesys buvo visiškai skirtingas. Kiekvieną karališkojo kreiserio šūvį lydėjo garsūs, džiaugsmingi šauksmai, tuo tarpu beatodairiški Korsaro jūrininkai dirbo savo kruviną darbą tylėdami.

Kovos įkarštis ir triukšmas netrukus įkaitino net senojo Bignalo kraują, kuris, slenkant metams, jau buvo pradėjęs stingti gyslose.

— Tam vyrukui sumanumo netrūksta! — sušuko jis, žiūrėdamas į pernelyg akivaizdžius priešo miklumo padarinius: sudraskytas bures, į šiupulius sudaužytą rangautą, pasvirusius laivo stiebus. — Jeigu jis kautųsi už karalių, sakyčiau, kad tai tikras didvyris!

Bet padėtis pasidarė tokia kritiška, jog kalboms nebeliko laiko. Užuot atsakęs, Vailderis tik paragino žmones vykdyti žiaurią ir sunkią pareigą. Dabar laivai pasisuko pavėjui ir plaukė lygia greta. Pro didžiulius dūmų debesis be paliovos blykčiojo liepsnos stulpai, kuriems sušvitus, akimirką švysteldavo čia vieno, čia kito laivo rangautas. Taip praėjo nemažai laiko, nors besikaunantiems atrodė, kad prabėgo tik akimirka; staiga „Strėlės“ jūrininkai pastebėjo, kad laivas nebesiduoda valdomas taip lengvai, kaip turėtų panašiu atveju. Apie šį svarbų dalyką buvo tučtuojau pranešta Vailderiui, kuris savo ruožtu perdavė žinią vadui. Savaime suprantama, reikėjo nedelsiant aptarti to netikėto įvykio priežastis ir padarinius.

— Pažvelkit! — sušuko Vailderis. — Burės kadaruoja ant stiebų kaip skudurai. Sviedinių sproginėjimas nustelbia vėją.

— Klausykit! — atsakė labiau patyręs Bignalas. — Mūsų patrankoms pritaria dangaus kanonada. Jau prasidėjo škvalas. Įsakykite sukti kairėn, sere, kad laivas išnirtų iš dūmų! Tučtuojau sukti kairėn, sere!

Bet tingiai plaukiantis laivas, nepaisydamas gyvo būtinumo, nė nemanė klausyti įsikarščiavusių jį valdančių jūrininkų. Kol Bignalas ir karininkai, kurių pareigos vertė nesitraukti nuo vado, padedami burininkų, suko laivą, kanonieriai tebetęsė savo kruviną darbą. Be paliovos griaudė kurtinantys patrankų šūviai, nors kartkartėmis aiškiai nuskambėdavo kitas grėsmingas dundėjimas, nekeliantis abejonių, kad tai griaustinis. Tačiau žmonės veltui stengėsi aptikti kokių nors požymių, patvirtinančių jų spėjimus — akys nepajėgė padėti klausai. Laivų korpusai, rangautai, burės — viskas išnyko vinguriuojančiame rūke, kuris lyg vientisas balkšvas šydas gaubė dangų, orą, laivus ir vandenyną. Net

pabūklininkai prie patrankų, ir tie tik retkarčiais šmėkšteldavo kur-ne-kur susidariusiose properšose.

— Niekad negalvojau, kad dūmai gali taip smarkiai užgožti denį, — nebeįstengdamas nuslėpti susirūpinimo, tarė Bignalas. — Pasukt kairėn, sere! Garbės žodis, Arka, tie niekšai gerai supranta, kad tai žūtbūtinė kova!

— Mes nugalėjome! — stovėdamas tarp patrankų, sušuko antrasis padėjėjas, šluostydamas nuo veido kraują; jį buvo smarkiai sužeidusi skeveldra, ir per tą žaizdą jis nepastebėjo, kaip pasikeitė oras. — Štai jau beveik minutę jų pabūklai visai neatsako į mūsų šūvius.

— Ačiū dievui, susidorojome su niekšais! — nesitverdamas džiaugsmu, sušuko Bignalas. — Triskart valio perga...

— Palaukit, sere! — įsikišo Vailderis, ryžtingai nutraukdamas per ankstyvą vado džiaugsmą. — Kaip mane gyvą matot, mums dar teks nemažai padirbėti. Jų patrankos tyli, tas tiesa, bet žiūrėkit — dūmai pradeda sklaidytis. Jei mes liausimės šaudę, tai po kelių minučių patys galėsime viską aiškiai matyti.

Jo žodžius nutraukė pabūklininkų šauksmai, paskui visi drauge suklego iš džiaugsmo, kad piratai traukiasi. Tačiau dėl savo tariamo pranašumo jie džiūgavo neilgai, — jiems teko skaudžiai nusivilti. Ryškus, akinantis žaibas perskrodė tirštą rūką, kuris vis dar keisčiausiai gaubė jų laivą, ir taip trenkė perkūnas, jog būtų nustelbęs penkiasdešimties patrankų salvę.

— Įsakykit žmonėms palikti patrankas! — tarė Bignalas prislopintu balsu, kuris, nepaisant įtempto, nenatūralaus ramumo, nuskambėjo itin grėsmingai.— Tegul tučtuojau palieka patrankas, sere, o jūs pasirūpinkite burėmis!

Kur kas labiau susirūpinęs dėl akivaizdžiai besiartinančio viesulo, negu dėl vado žodžių, prie kurių jau seniai buvo pripratęs, Vailderis tučtuojau davė reikalingą komandą. Žmonės traukėsi nuo baterijų kaip gladiatoriai iš arenos, vieni paplūdę krauju ir nusilpę, kiti atšiaurūs ir pikti, bet visi daugiau ar mažiau sujaudinti to įnirtingo mūšio, kuriame ką tik dalyvavo. Daugelis įsirangė į gerai žinomus

lynus, kiti pakilo vantais ir dingo laivą tebegaubiančiame debesyje.

— Surifuoti bures ar visai nuleisti? — paklausė Vailderis, prisidėjęs prie lūpų garsintuvą ir pasiruošęs duoti reikiamą komandą.

— Palaukite, sere; tuoj pamatysime, ką daryti.

Kapitono padėjėjas stabtelėjo. Jis ir pats, be abejo, suprato, kad netrukus turi paaiškėti tikroji jų padėtis. Dūmai, kurie, slegiami pasunkėjusios atmosferos, buvo nusileidę iki pat denio, iš pradžių pradėjo sklaidytis, paskui kilti kamuoliais tarp stiebų, o galiausiai, pagauti stiprios oro srovės, sūkuriu nuskriejo tolyn. Dabar iš tikrųjų viskas buvo matyti kaip ant delno.

Išnyko vaiski žydrynė, kur tik prieš pusvalandį skaisčiai švietė saulė, ir visą dangų uždengė didžiulis juodas šydas. Ta pati grėsminga spalva buvo nudažiusi ir jūrą, kuri dabar atrodė niūri ir įtūžusi; bangos liovėsi ritmingai teliuskavusios ir daužėsi kaip pašėlusios, laukdamos, kol galingi vėjai parodys joms kryptį ir suteiks naujų jėgų. Žaibai blykčiojo ne per dažnai, bet jei kuris nutvieksdavo niūrią aplinką, tai sušvisdavo didingai ir akinamai. Po kiekvieno blykstelėjimo nuaidėdavo baisus tropikų griaustinio trenksmas, lyg galingas balsas visatos kūrėjo, prabilusio į savo vaikus. Atrodė, kad iš visų pusių verda atkakli ir lemtinga stichijų kova. Korsaro laivas skriejo lengvai, genamas gaiviai ir įnoringai dvelkiančio vėjo; jo burės buvo sutrauktos, o žmonės ramiai, bet energingai darbavosi, stengdamiesi likviduoti mūšio padarinius.

„Strėlė" tučtuojau pasekė įžvalgių piratų pavyzdžiu. Jos vadui pavyko nedelsiant pakreipti laivą prieš vėją, ir kai jis pasuko „Delfino" pasirinktu kursu, jūreiviai ėmė tvirtinti prie rėjų suplyšusias bures, nors iš jų dabar nebuvo beveik jokios naudos. Per daug brangaus laiko buvo prabėgę nesugrįžtamai, kol juos gaubė dūmų uždanga. Jūros spalva iš tamsiai žalios dabar virto žvilgančiai balta; nirtulingi vėjo gūsiai siautėjo virš vandens platybių, ir niekas nepajėgė pasipriešinti jų pašėlusiai jėgai.

— Gyviau, vyručiai! — sušuko pats Bignalas, matydamas, kad laivo padėtis bloga. — Nuimti bures! Nepalikti viesului nė vieno skarmalo! Garbės žodis, misteri Arka, su šitokiu vėju menki juokai. Paraginkit žmones, sere, kad jie žvaliau dirbtų!

— Nuimti bures! — sušuko Vailderis. — Piaukite jas, jei kitaip nespėsit, darbuokitės peiliais ir dantimis. Žemyn! Visi, kam brangi gyvybė, lipkit žemyn!

Energingas Vailderio balsas paveikė jūrininkus, nelyginant kokia antgamtinė jėga. Jam taip neseniai teko patirti negandą, panašų į tą, kuris vėl jiems grėsė, kad jo balsas nejučiomis nuskambėjo išgąstingai. Koks dvidešimt žmonių tuoj pat nusileido ant denio per taip sutirštėjusį orą, jog, rodės, jį galima užčiuopti ranka. Jie spruko žemyn, nelyginant paukščiai, ieškodami savo lizdų; bet ne veltui jie taip skubėjo — netekę vantų, daugelyje vietų apgadinti šūvių ir jau pradėję sverdėti, aukšti ir perkrauti rangautiniai stiebai nebeatlaikė baisios viesulo jėgos ir vienas po kito pradėjo virsti į vandenį, kol tik pačioj apačioj beliko trys stipresni, bet aplūžę ir beveik nenaudingi. Didesnė jūrininkų dalis suspėjo laiku nusileisti ant denio ir išvengti pavojaus, tačiau kai kurie, būdami per daug užsispyrę ir dar tebedegdami atšiauria kovos ugnimi, nepaklausė įspėjimo. Tos savo pačių atkaklumo aukos plūduriavo vandenyje, įsikibusios į stiebų nuolaužas, o „Strėlė“, keldama purslų debesis, lėkė pirmyn, kol galiausiai nelaimingieji išnyko tolyje.

— Tai dievo ranka! — kimiu balsu sušuko senis Bignalas, neatitraukdamas akių nuo nukentėjusio laivo. — Atsiminkite mano žodžius, Henri Arka: aš tvirtinu ir visuomet tvirtinsiu, kad mus taip nusiaubė ne pirato patrankos.

Vailderis neieškojo tokios menkos paguodos, kaip jo vadas, ir iš paskutiniųjų stengėsi, kiek leido aplinkybės, pasipriešinti nelaimei, nors ir jautė, kad jos padaryta žala nebepataisoma. Kol kaukė vėtra ir pašėlusiai trankėsi perkūnas, kol dangų čia nutvieksdavo akinantis žaibas, čia užtemdydavo apniukusi rūko skraistė, kol prieš akis ruseno siaubingi kovos pėdsakai, britų kreiserio jūrininkai liko išti-

kimi sau ir savo senoms tradicijoms. Kad ir siaučiant audrai, Bignalas ir karininkas sakė gerai žinomų komandų žodžius, drąsino žmones. Laimė, stichijų kova neilgai truko. Valandėlę padūkusi, vėtra praūžė, užleidusi vietą pasatams, o jūra, užuot įsiaudrinusi nuo priešpriešinių vėjų, aprimo.

Bet vos tik „Strėlės“ jūrininkai šiaip taip išvengė vieno pavojaus, jų ėmė tykoti kitas, ne mažiau baisus, negandas. Žiūrėdamas į nepriekaištingai simetriškus „Delfino“ stiebus, į tobulą sveikutėlio takelažo tvarką, Vailderis pajuto profesinį išdidumą ir taip būdingą kariui šlovės troškimą; o nubudus šiems jausmams, jam iš galvos išėjo ir geri Korsaro darbai, ir bet koks dėkingumas. Atrodė, kad piratų laivas tikrai užkerėtas ir kad jam padeda kažkokios antgamtinės jėgos, apsaugojusios jį nuo antrojo uragano rūstybės. Bet, blaiviau pagalvojęs ir objektyviau pasvarstęs, Vailderis buvo priverstas širdyje pripažinti, kad viską daugiausia nulėmė akylumas ir išmintingas įžvalgumas to nuostabaus žmogaus, nuo kurio, kaip rodės, priklausė ne tik laivo kryptis, bet ir jo likimas.

Tačiau nebebuvo kada galvoti apie šias permainas ir graužtis dėl priešo pranašumo. Korsaro laivas jau išskleidė daugybę plačių burių, o kadangi vėl pradėjo vienodai pūsti vėjas, jis greitai skriejo, neišvengiamai artėdamas prie kreiserio.

— Garbės žodis, misteri Arka, šiandien sėkmė lydi nenaudėlius, — pasakė senasis karys, pastebėjęs, kad „Delfinas“ plaukia jų pusėn, neabejotinai ketindamas vėl pradėti mūšį. — Įsakykit žmonėms vėl užimti pozicijas ir paruošti patrankas. Matyt, teks dar kartą susikibti su niekšais.

— Aš patarčiau kiek luktelėti,— rimtai tarė Vailderis, išgirdęs, kad laivo vadas duoda žmonėms įsakymą pasiruošti atidengti ugnį tą pat akimirksnį, kai priešas pakankamai prisiartins. — Maldauju, palūkėkite, juk mes nežinome, ką jis dabar ketina daryti.

— Kas nepripažįsta karaliaus valdžios, tas niekad neperžengs „Strėlės“ borto, — pareiškė nepalenkiamas senis.— Na, vyručiai, įkrėskit nedorėliams, kad jie spruktų

nuo savo pabūklų! Tegul pajunta, kad pavojinga lįsti prie liūto, nors jis ir sužeistas!

Vailderis suprato, kad atkalbinėti per vėlu — driokstelėjo bortinių patrankų salvė, paversdama niekais gal ir kilnius Korsaro ketinimus. Užkluptas geležinės krušos, „Delfinas" tučtuojau pakeitė kursą, tokiu būdu išvengdamas pakartotinių šūvių. Netrukus jis pasuko prie leisgyvio kreiserio, ir pasigirdo kimus balsas, įsakantis nuleisti vėliavą.

— O ko gi jūs laukiate, niekšai? — sušuko įsikarščiavęs Bignalas. — Ateikite ir nuimkite ją savo rankomis!

Tartum pajutęs priešo patyčias, „Delfinas" grakščiai sliuogtelėjo ir, nutaikęs į „Strėlės" priešakį, atidengė ugnį; viena patranka po kitos apdairiai ir nepaprastai taikliai ėmė šaudyti kaip tik į visiškai neapsaugotą laivo dalį. Bet štai džerkštelėję susidūrė priešų bortai, ir netrukus „Strėlės" denyje jau šmėsčiojo koks penkiasdešimt klaikių žmogystų, siaubingai apsiginklavusių skerdynėms. Apstulbinti tokios staigios ir pražūtingos atakos, užpultieji pasimetė, bet vos tik Bignalas ir jo padėjėjas pamatė savo laivo denyje iš dūmų išnirusias tamsias figūras, neprarasdami valdingumo, tvirtai sušaukė būrį jūrininkų ir, jų padedami, drąsiai šoko prie kitų trapų, pastodami kelią plūstantiems priešams. Pirmasis susidūrimas buvo žiaurus ir negailestingas, ir abi pusės šiek tiek atsitraukė, norėdamos sulaukti pagalbos ir atsipūsti.

— Ko gi delsiate, jūs galvažudžiai ir vagys! — šaukė bebaimis senis; jis stovėjo be kepurės priekyje savo būrio, išsiskirdamas iš kitų tarpo žilais besidraikančiais plaukais.— Matyt, žinote, kad dievas padeda teisiesiems!

Įsiutę piratai, stovėję prieš jį, atšoko ir prasiskyrė, bet čia iš „Delfino" plykstelėjo ugnies stulpas, ir pro atvirą kairįjį bortą įlėkė mirtinas šrapnelis. Įtūžęs Bignalas nirtulingai mosikavo kardu ir šaukė, kol nusilpo balsas:

— Na, ko jūs laukiate, niekšai! Pulkite! Hari. . . Hari Arka! O viešpatie! Valio!

Jis krito kaip pakirstas ir mirė, net nenujausdamas, kad pagaliau susilaukė laipsnio, kurio taip atkakliai siekė visą

gyvenimą, nepaisydamas skurdo ir pavojų. Kol kas Vailderiui sekėsi ginti denį nuo priešo spaudimo, nors piratai ne atsiliko nuožmumu ir drąsa nuo jo paties būrio; bet tą klaikią akimirką, kuri turėjo nulemti mūšio eigą, kovos maišatyje nuskambėjo balsas, suvirpinęs visus jaunuolio nervus ir net, kaip rodės, paveikęs savo atšiaurumu jo žmones.

— Praskinkite kelią! — garsiai ir aiškiai pasakė šis įsakmus balsas. — Praskinkite kelią ir eikite paskui mane! Aš pats savo ranka nuplėšiu šią pagyrūnišką vėliavą!

— Laikykitės, vyrai! — sušuko atsakydamas Vailderis.

Riksmas, dievagojimasis, plūdimai ir klaikus vaitojimas lydėjo šį baisų susirėmimą, tačiau jis buvo per žiaurus, kad galėtų ilgai tęstis. Suspausta širdimi Vailderis matė, kad, nebeatlaikydamos skaitlingų priešų veržlumo, jo šalininkų gretos retėja. Jis nesiliovė raginęs žmones, pats rodydamas narsumo pavyzdį.

Bet vienas po kito draugai krito prie jo kojų, ir Vailderis atsidūrė prie pat denio krašto. Čia jam vėl pavyko suburti saujelę žmonių, ir jie atrėmė keletą atkaklių priešo atakų.

— Aha! Mirtis išdavikams! — pasigirdo gerai pažįstamas balsas. — Užmuškit šnipą kaip šunį! Kirskit, šaunuoliai! Kas pervers jam širdį, gaus alebardą!

— Nė žingsnio, liurbiai! — atkirto ištikimasis Ričardas.— Jei nori atsidurt ant iešmo, tai mudu — baltasis ir negras — galime tau pasitarnauti.

— Dar du iš tos pat gaujos,— suriko generolas, užsimojęs kirsti marsininkui mirtiną smūgį.

Juoda pusnuogė figūra šoko į jų tarpą tiesiog po kardu, kurio ašmenys perkirto pusietės kotą it nendrę. Kad ir likęs beginklis, Scipijonas nė kiek nepabūgo; prasibrovęs iki Vailderio, nuogas iki pat juosmens, jis šoko kautis plikomis rankomis, nepaisydamas smūgių, niuksų nei užgauliojimų, kurie lyg kruša pasipylė ant jo atletiško, visiškai neapsaugoto kūno.

— Įkrėsk jiems kaip reikiant, Gvinėja, smok į dešinę ir į kairę! — šūktelėjo Fidas. — Tuoj atskubėsiu tau į pagal bą, tik susidorosiu su tuo šunsnukiu.

Visas nelaimingo generolo apsukrumas ir išmonė nuėjo niekais, ir, smogęs per šalmą, Ričardas perskėlė jam kiaušą iki pat žandikaulių.

— Liaukitės, galvažudžiai! — sušuko Vailderis, matydamas, kaip nuogą bebaimio negro kūną be perstojo daužo iš visų pusių. — Kaukitės su manim, bet pasigailėkite beginklio žmogaus!

Kai Vailderis pamatė, kad negras krinta, traukdamas paskui save du užpuolėjus, jo akyse viskas susiliejo. Tą akimirką prie pat ausies pasigirdo šios scenos sujaudinto žmogaus balsas:

— Mes savo darbą atlikome! Tas, kas smogs dar bent vieną smūgį, turės reikalo su manimi.

XXXI SKYRIUS

Išveskit jį iš čia!
Jo neišgelbės nieks pasauly.
Šekspyras, „Cimbelinas"

Ką tik aprašyta žiauri scena truko ne ilgiau, kaip ta staigi vėtra, praūžusi pro laivą; bet tylutėlis besišypsantis Karibų jūros dangus ir skaisti saulė klaikiai nesiderino su mūšio padarytomis baisybėmis.

Sumišimas, apėmęs Vailderį, pamačius krintantį Scipijoną, netrukus praėjo, ir dabar prieš akis jam iškilo siaubingai nuniokotas kreiseris — tas kadaise išdidus galiūnas — ir negyvi jūrininkai, kurie žuvo jį gindami. Apie laivą mes jau esame pakankamai kalbėję, bet, norint geriau suprasti tolimesnius įvykius, reikia nors trumpai nušviesti likusių veikėjų padėtį.

Už kelių jardų nuo tos vietos, kur buvo leista pasilikti Vailderiui, tarsi akmeninis stovėjo Korsaras. Tačiau, tik kaip reikiant įsižiūrėjus į niūrų jo veidą, kuris po jau minėtu odiniu šalmu atrodė itin nuožmus, galėjai atpažinti jo švelnius bruožus. Stebint tiesią ir didingą triumfuojančio priešo figūrą, Vailderiui nejučiomis pasivaideno, kad jis staiga kažkokiu nesuprantamu būdu net paūgėjo. Viena jo ranka spaudė jataganą, kuris, sprendžiant iš kraujo, varvančio nuo lenktų ašmenų, neabejotinai pasidarbavo grumtynėse, smogęs ne vieną mirtiną smūgį; jo koja valdingai trypė valstybinę Anglijos vėliavą, kurią nuplėšti buvo jo garbės reikalas. Rūsčiomis, bet supratingomis akimis jis nužvelgė visą sceną, nors neištarė nė žodžio ir jokiu kitu būdu neparodė pirmykščio gilaus susidomėjimo. Šalimais, beveik prisiglaudęs prie jo peties, stovėjo susigūžęs Roderikas, aptaškytais krauju drabužiais, beginklis, paniurusiomis, pilnomis pasibaisėjimo ir išgąsčio akimis ir tokiu išblyškusiu veidu, lyg jį jau būtų palikusi gyvybė.

Šen bei ten stoviniavo sužeisti belaisviai, rūškani, bet nepalaužti dvasia; ne tokie laimingi jų priešai gulėjo ant denio, paplūdę kraujais, bet jų veidų žiaurumas aiškiai bylojo, kad jie tebegalvoja apie kerštą. Tie, kurie nenukentėjo ar buvo lengvai sužeisti, jau susirado užsiėmimą: piratams rūpėjo pasiplėšti, o „Strėlės" jūreiviams — geriau pasislėpti.

Bet Korsaro nustatyta drausmė buvo tokia nuožmi, o valdžia tokia neribota, jog nuo tos akimirkos, kai jis įsakė nutraukti mūšį, nebuvo smogta nė vieno smūgio, nebuvo pralieta nė lašo kraujo. Tačiau, jei užpuolimo tikslas buvo kuo daugiau sunaikinti gyvybių, tai aukų skaičius būtų patenkinęs ir labiausiai nepasotinamus norus. Vailderis su širdgėla žiūrėjo į nukautuosius, kurių tarpe vieną po kito atpažino sustingusius it marmuras savo kuklių draugų ir ištikimų pavaldinių veidus; bet labiausiai jį sukrėtė pastirę, bet vis dar niūrūs jo senojo vado bruožai.

— Kapitone Haidegeri, — tarė jis, iš paskutiniųjų stengdamasis neprarasti deramo tvirtumo, — šiandien laimė nu-

sišypsojo jums. Aš prašau malonės ir gailestingumo tiems, kurie liko gyvi.

— Tebūnie taip. Kas nusipelnė malonės, tam ji bus suteikta. Tikiuosi, į tą skaičių galės patekti visi.

Korsaras kalbėjo iškilmingai ir svariai, ir jo tonas sakė daugiau, negu žodžiai. Kažin kaip ilgai Vailderiui būtų tekę veltui spėlioti, kas slypi šiame dviprasmiškame Korsaro atsakyme, jei staiga pasirodę keli priešo jūrininkai, kurių tarpe jis tučtuojau atpažino žymiausius „Delfino" maištininkus, nebūtų jam padėję suvokti slaptų jų vado minčių.

— Mes reikalaujame, kad būtų laikomasi senų mūsų įstatymų! — trumpai pareiškė gaujos vadovas, kreipdamasis į Korsarą rūsčiu tonu, kurį buvo galima paaiškinti, jei ne pateisinti, dar neatvėsusiu kovingumu.

— Ko jums reikia?

— Išdavikų mirties! — piktai nuskambėjo atsakymas.

— Jums žinomi mūsų laivo nuostatai. Jeigu į mūsų rankas pateko išdavikai, jie susilauks pelnyto likimo.

Jei Vailderis dar abejojo, į ką nukreiptos šių baisių teisingumo vykdytojų užmačios, jo abejonės kaip mat išsisklaidė, kai plėšikai nutempė jį su abiem draugais prie savo vado. Kad ir kaip karštai trokšdamas gyventi, net šią siaubingą akimirką jaunuolis neprarado ryžto ir narsumo. Nė valandėlę nesusvyravo jo tvirtumas, jis net nepagalvojo griebtis išsisukinėjimų, žeminančių jį, kaip karininką ir kaip žmogų. Tik neramus, klausiamas žvilgsnis nukrypo į tą, kuris vienintelis galėjo jį išgelbėti. Jis matė, kaip akmeninis Korsaro veidas sušvelnėjo nuo atkaklios vidinės kovos, bet tas truko tik trumpą akimirką — bematant šio tvirto žmogaus išraiška vėl atgavo pirmykštį šaltą ramumą. Vailderis suprato, kad žmogiškus jausmus nustelbė pareigos suvokimas ir kad jo padėtis beviltiška. Žinodamas, kad protestais vis tiek nieko nelaimės, o tik save pažemins, jaunuolis tylėdamas stovėjo tvirtas ir sustingęs ten, kur kaltintojai teikėsi jį pastatyti.

— Ko jums reikia? — pagaliau paklausė Korsaras, ir net

šio geležinių nervų žmogaus sodrus balsas nuskambėjo dusliai. — Ko jūs norite?

— Jų mirties!

— Aišku. Galite eiti — jie jūsų rankose.

Vailderis nepalūžo nuo kovos baisybių ir įtempimo, bet ramus, iškilmingas tonas, kuriuo Korsaras ištarė nuosprendį, pasmerkusį jį greitai ir gėdingai mirčiai, sukrėtė jaunuolį iki sąmonės netekimo. Kraujas suplūdo į širdį, o pasibaisėjimas taip sukaustė smegenis, jog, rodės, neatlaikys protas. Bet po valandėlės jis atsigavo ir tebestovėjo tiesus ir tvirtas, kaip visuomet, taip nustelbęs žmogišką silpnumą, jog niekas nebūtų pajėgęs įžvelgti jo pasireiškimų.

— Aš nieko nereikalauju sau, — tarė jis, nuostabiai valdydamasis. — Žinau, kad jūsų sauvališki įstatymai pasmerkė mane apgailėtinai mirčiai, bet aš reikalauju — ne, prašau, maldauju pasigailėti mano patiklių, ištikimų draugų, kurie nieko blogo negalvojo; juk jie nežinojo, ką daro, ir. . .

— Kalbėkite su jais! — tarė Korsaras, pažvelgęs į apstojusius įtūžusius banditus. — Štai jūsų teisėjai, ir vien tik jie gali parodyti gailestingumą.

Jaunuolį suėmė didžiulis, beveik nenugalimas pasišlykštėjimas, bet, sutelkęs visas jėgas, jis nuslopino jausmus ir, pasisukęs į „Delfino“ įgulą, tarė:

— Ką gi, nusižeminsiu tiek, jog kreipsiuos net į jus. Jūs tokie pat žmonės ir jūrininkai. . .

— Gana! — sukriokė Naitingeilas. — Užteks pamokslų! Pakart jį ant stiebo!

Tai pasakęs, beširdis bocmanas lyg pasityčiodamas papūtė švilpynę, ir į jos pratisą, šaižų švilpesį kaip aidas atsiliepė koks dvidešimt balsų, nedarniu choru šaukiančių įvairiomis kalbomis:

— Pakart ant stiebo! Pakart visus tris!

Vailderis paskutinį kartą pažiūrėjo į Korsarą graudžiomis akimis, bet tas tyčiom nusigręžė, kad nematytų jo žvilgsnio. Suspausta širdimi Vailderis pajuto, kad jūrininkai jį žiauriai tempia iš škancų į škafutą, kur jų niekas negalės varžyti. Atsidūrus jam prie nebūties ribos, viskas pralėkė

akimoju — ir nuožmus atvedimas, ir skubotas kilpų užnėrimas, ir kiti pasiruošimai siaubingam susidorojimui.

— Iškelt geltoną bausmės vėliavą! — užbliovė kerštingasis bako vyresnysis. — Tegul šį džentelmeną išlydi į paskutinę kelionę niekšų vėliava!

— Geltoną vėliavą! Geltoną vėliavą! — pasigavo koks dvidešimt rėksnių.— Nuleist Korsaro emblemą ir iškelti karo teismo vėliavą! Geltoną vėliavą! Geltoną vėliavą!

Linksmos patyčios ir kimus juokas, sukelti šio pikto sumanymo, įsiutino Fidą, kuris iki tol tylėdamas kentė užgauliojimus, mat, žinojo, kad vadas geriau sugebės už jį ką pasakyti, jei prireiks.

— Palaukite, niekšai! — įsikarščiavęs sušuko jis, iš apmaudo užmiršęs bet kokį apdairumą ir santūrumą. — Galvažudžiai jūs, niekšai ir bukapročiai! Vien pažiūrėjus į jūsų snukius, iš karto matyti, kad jūs niekšai ir kad pats velnias jus laimina, išleisdamas į kelionę; o kad esat bukapročiai, patys įrodėt — net kilpos ant kaklo kaip reikiant užnerti nemokat. O kokį mazgą surišot! Bet jūs dar sužinosit, nevidonai, kaip kadaruojama ant virvės, tikrai sužinosit! Ateis ir jūsų eilė, garbės žodis, ateis!

— Suveržkit mazgą, ir baigta! — šūktelėjo vienas po kito keli balsai. — Sėkmingos kelionės tiesiai į dangų!

Laimė, iš kažkurio liuko išsiveržė nauja triukšmingų šūkavimų banga, atitraukusi plėšikų dėmesį nuo šio darbo, ir pasigirdo riksmai:

— Kunige! Kunige! Papoteriauk su tais nevidonais, kol dar jie siekia kojomis žemę!

Žiaurus piratų juokas, sukeltas šio pasityčiojimo, nutilo taip staigiai, lyg į jų pašaipas būtų atsakęs pats visagalis, kuriam jie taip šventvagiškai metė iššūkį. Visi išgirdo žemą, grėsmingą balsą:

— Prisiekiu dangumi, jei kieno nors ranka ar žvilgsnis išdrįs užgauti šiame laive belaisvį, tai tegul tas išsišokėlis verčiau meldžia šių nelaimingųjų likimo, nes kitaip jam teks patirti mano rūstybę. Pasitraukite, sakau jums, ir praleiskite kapelioną.

Įžūlios rankos bematant nusviro, nešvankias lūpas sukaustė nebyli tyla, ir žmonės prasiskyrė, leisdami pasibaisėjusiam, siaubo apimtam kunigui, iš kurio ką tik tyčiojosi, prisiartinti prie tos vietos, kur vyko susidorojimas.

— Paklausykit,— ramiai, bet neprarasdamas valdingumo tarė Korsaras, — jūs dievo tarnas ir skelbiate šventą gailestingumą. Jei kokiu nors būdu galite palengvinti paskutines savo artimųjų gyvenimo akimirkas, paskubėkite.

— Kuo jie nusikalto? — atgavęs žadą, paklausė dvasiškis.

— Nesvarbu; užtenka to, kad išmušė jų valanda! Jei norėsit pasimelsti, nieko nebijokit. Net mes mielai pasiklausysime neįprastų maldos žodžių. Taip, ir šie eretikai, įžūliai apsupę jus, parpuls ant kelių ir nesudrums tylos, kaip ir tie, kurių sielas veikia šventos apeigos. Man paliepus, šaipūnai nepratars nė žodžio, o netikintieji bus kupini pagarbos. Kalbėkite maldą nesivaržydamas!

— Jūrų pabaisa! — pradėjo kapelionas, ir nuo kilnaus pasipiktinimo blyškūs jo skruostai paraudo. — Tu, kurs taip beširdiškai trypi žmonių įstatymus, taip įžūliai niekini dievo prisakymus, susilauksi žiauraus atpildo už šį nusikaltimą. Ar tau dar neužtenka tų gyvybių, kurias šiandien nuskynei? Nejau neprisisotinai jų krauju? Saugokis, nes ateis keršto valanda, kai visagalis atlygins už šiuos žiaurumus ir pasmerks tave patį pražūčiai!

— Pažvelkite čionai! — tarė Korsaras šypsodamasis, bet jo lūpos virpėjo, o išsekusio veido linksmumas atrodė dirbtinis. — Štai jums įrodymas, kaip dangus saugo teisinguosius!

— Neišmatuojama viešpaties išmintis, ir nors kol kas dar nejaučiame bekraščio jo teisingumo, neapsigauk,— jau netoli toji valanda, kai pasireikš jo didybė.

Staiga kapeliono balsas nutrūko — jo klaidžiojančios akys pamatė rūstų, mirties sukaustytą Bignalo veidą. Iki pusės kapitoną dengė vėliava, kuria Korsaras pats lavoną užklojo. Sukaupęs visas jėgas, Mertonas vėl prabilo aiškiai ir pamokomai, kaip ir dera jo šventam pašaukimui:

— Girdėjau, kad dar ne visai esi sužiaurėjęs; ir nors

kilnesnių principų ir šviesesnių dienų daigai nustelbti širdyje, jie vis dėlto nežuvę ir gali atsigauti. . .

— Užteks! Veltui stengiatės. Atlikite savo pareigą arba tylėkite.

— Ar jų likimas nuspręstas?

— Taip.

— Kuo remiantis? — paklausė čia pat tylus balsas; pasiekęs Korsaro ausis, jis suvirpino slapčiausias jo sielos stygas ir pablyškino skruostus, — juose, rodės, nebeliko nė lašo kraujo. Bet atsipeikėjęs jis tuoj pat susitvardė ir nedelsdamas ramiai atsakė:

— Įstatymu.

— Įstatymu! — pakartojo guvernantė. — Nejaugi tie, kurie įžūliai nepaiso jokios tvarkos, niekina bet kokias žmonių elgesio taisykles, dar gali kalbėti apie įstatymus? Sakykite, kad tai kraupus, pagiežingas kerštas, bet jokiu būdu nevadinkite šventu įstatymo vardu. Tačiau ne to čia atėjau. Sužinojusi, kokia čia bus daroma baisybė, noriu pasiūlyti išpirką už nuteistuosius. Pasakykite, kokios sumos norit, ir tebūnie ji verta įkaitų, o dėkingas tėvas mielai ją užmokės už savo dukters išgelbėtoją.

— Jeigu už auksą galima nupirkti jums rupimų žmonių gyvybes, — žaibo greitumu pertraukė Korsaras, — tai jo čia tiek, kiek širdis geidžia. Ką į tai pasakys mano žmonės? Ar jie sutinka priimti išpirką?

Stojo slogi tyla; paskui minia ėmė negarsiai ir grėsmingai murmėti, — buvo aišku, kad piratai nenori atsisakyti keršto. Liepsnojančios Korsaro akys atidžiai nužvelgė žiaurius jį apstojusių plėšikų veidus, jo lūpos karštligiškai trūkčiojo, bet jis tylėjo, nenorėdamas savęs žeminti tolimesniu tarpininkavimu. Paskui pasisuko į kunigą ir, kaip visada, stebėtinai ramiai pridūrė:

— Neužmirškite savo šventų pareigų — laikas bėga!

Kaip ir guvernantė, kuri jau pasitraukė į šalį, kad nematytų siaubingos scenos, jis pamažu ėmė eiti tolyn, bet jį sulaikė Vailderio balsas:

— Širdingai jums dėkoju, kad stengėtės man padėti. Jeigu norite, kad ramiai palikčiau šį pasaulį, iškilmingai pažadėkite, kol aš dar gyvas, jog išpildysite vieną mano prašymą.

— Kokį?

— Prižadėkite, kad tos, kurios drauge su manimi pateko į jūsų laivą, nepatirs skriaudos ir artimiausiu laiku galės jį palikti.

— Prižadėk, Valteri,— pasigirdo minioje slopus, liūdnas balsas.

— Prižadu.

— Daugiau aš nieko neprašau. Dabar, gerbiamas tėve, prieikite prie mano draugų ir atlikite savo šventas apeigas. Jiems, tamsuoliams, gal ir pravers jūsų paslaugos. Jei aš palieku šį linksmą ir puikų peizažą, nieko negalvodamas ir nedėkodamas tam, kuris, drįstu tikėtis, atvers man dar didingesnius vaizdus, tai nusikalstu sąmoningai, nevilties pagautas. Bet juos jūsų maldos gali paguosti.

Stojo baisinga tyla, ir kapelionas priėjo prie ištikimųjų Vailderio draugų. Kol vyko ką tik aprašyta scena, į šiuos palyginti nesvarbius žmones niekas labai nežiūrėjo ir net nepastebėjo, kad jų poza pasikeitė. Fidas sėdėjo ant denio atsegta apykakle, su kilpa ant kaklo ir nepaprastai švelniai ir rūpestingai laikė ant savo kelių leisgyvio negro galvą.

— Šis žmogus tikrai išvengs piktų priešo užmačių,— tarė kunigas, paėmęs pastirusią negro ranką. — Artinasi valanda, kai baigsis jo skriaudos ir vargai; netrukus jis atsidurs ten, kur jo nebepasieks žmonių neteisingumas. Kuo tavo bičiulis vardu, drauguži?

— Argi svarbu, kaip pavadinsi mirštantįjį? — atsakė Fidas, liūdnai linguodamas galvą. — Kadangi jis gimė kažkur Gvinėjoje, tai laivo knygose paprastai būdavo rašoma Scipijonas Afrikietis; bet jei pasakysite tiesiog Scipas, jis, be abejo, supras, apie ką kalbama.

— Ar jis tikintis? Krikščionis?

— Jeigu jau jis ne krikščionis, tai, velniai rautų, tikrai nebežinau, kas galėtų krikščionis būti! — šiurkščiai atšovė

Fidas, nors tokią valandą taip ir nederėjo. — Jeigu jau kalbam apie religiją, tai žmogus, kuris tarnauja tėvynei, yra ištikimas draugas ir neturi slaptų užmačių, ne tik kad krikščionis, bet šventasis. Klausyk, Gvinėja, balandėli, paspausk kapelionui ranką, jei laikai save krikščioniu. Tik prieš valandą to negro krumpliai buvo stipresni už ispanišką suktuvą, o dabar štai kas beliko iš milžino!

— Jo paskutinė valanda iš tikro jau netoli. Ar pasimelsti už jo vėlę, kuri netrukus apleis kūną?

— Nežinau, nežinau,— trūkčiojančiu balsu atsakė Fidas ir atsikosėjo taip smarkiai ir griausmingai, kaip šviesiausiomis ir laimingiausiomis savo gyvenimo dienomis. — Mažai vargšeliui beliko laiko, tad tegul greičiau atveria širdį. Gal jis turi ką perduoti savo draugams Afrikoje? Tokiu atveju pasirūpintumėm surasti tinkamą pasiuntinį. Na, na, vyruti? Matote, jis jau pradeda kai ką prisiminti.

— Misteri Fidai... paimk antkaklį, — vargais negalais ištarė negras.

— Taip, taip, — vėl atsikrenkštęs, atsakė Ričardas ir ėmė nirtulingai dairytis į visas puses, ieškodamas, ant ko čia išliejus savo kerštą. — Taip, taip, Gvinėja, dėl to gali būti ramus, balandėli, kaip ir dėl viso kito. Mes palaidosim tave jūros gelmėse, broleli, ir krikščioniškai, jei tik šis pastorius mūsų neapvils. Kiekvieną smulkmeną, kurią tik panorėsi perduoti savo draugams, užrašysime į laivo žurnalą ir būtinai jiems pranešime. Nemažai darganotų dienų buvo tavo amželyje, Gvinėja, daug vėtrų tau teko iškęsti; gal jos būtų ir aplenkusios tave, jei tavo odos spalva būtų buvusi bent kiek šviesesnė. Ir aš pats gal kiek engiau tave, broleli, kai per daug pasikeldavau į puikybę, kad esu baltaodis. Teatleidžia man viešpats dievas, o tu jau, tikiuosi, tikrai atleisi.

Negras bandė pasikelti, bet veltui; tuomet, pagriebęs draugą už rankos, prašneko:

— Ir misteris Fidas dar atsiprašinėja negrą! Dangaus valdovas viską atleis. Tegul misteris Ričardas daugiau apie tai negalvoja.

— Tai būtų velniškai kilnus poelgis,— atsakė Ričardas. Širdgėla ir sąžinės priekaištai be galo sukrėtė nesudėtingą jo jausmų pasaulį. — Aš taip ir neatsilyginau, kad išgelbėjai mane iš skęstančio kontrabandininko ir už daugybę kitų panašių paslaugų; todėl, kol dar galiu, noriu tau padėkoti už visa tai, nes kažin ar mums pavyks ateity drauge tarnauti.

Negras kiek sujudėjo, ir Fidas nutilo, stengdamasis suprasti, ką tai galėtų reikšti. Ilgai negalvodamas, kaip paprastai, išsiaiškino draugo mintis sau palankiausiu būdu, ką patvirtino jo tolimesni žodžiai:

— Na ką gi, gal ir pavyks. Tur būt, aname pasaulyje žmonėms gultai skirstomi panašiai kaip ir čia, tad, galimas daiktas, mes vėl atsidursime šalia kits kito. Laivo dokumentai jau išrašyti mums abiem, bet tu, matyt, pakelsi inkarą anksčiau, negu tie vagišiai suverš man kilpą, ir aplenksi mane, nuskriejęs pavėjui. Nekalbėsiu daug apie signalus, kurie mums padės susirasti aukštybėse; kadangi tu tikrai nepražiopsosi misterio Hario — juk, pirmas ten atsidūręs, geriau jį pamatysi, — tai aš pasistengsiu nesitraukti nuo jo nė per žingsnį, ir man iš to bus dviguba nauda: garantuotai neišklysiu iš kelio ir susitiksiu su tavim.

— Tai nuodėmingi žodžiai; jie gali tik pražudyti tave ir nelaimingą tavo draugą ir sudrumsti jums amžiną ramybę, — pertraukė Fidą kunigas. — Būtų didžiausia beprotybė vadovautis ir pasikliauti menkomis savo karininko jėgomis, o ne visagaliu. Patikėkite savo likimą tam. . .

— Na ir kas, jei. . .

— Nutilk! — tarė Vailderis. — Negras nori man kažką pasakyti.

Scipijono žvilgsnis nukrypo į karininką, ir jis vėl bejėgiškai bandė ištiesti ranką. Kai Vailderis padavė jam savąją, mirštančiajam pavyko priglausti ją prie lūpų; po to, mėšlungiškai truktelėjusi, ši Heraklio ranka, kuri dar prieš valandą taip sėkmingai darbavosi, gindama savo poną, dabar sustingo ir nusviro, nors spindinčios akys vis dar švelniai žiūrėjo į veidą tam, kurį taip seniai mylėjo ir kuris,

nepaisant visų patirtų skriaudų, visuomet su malonumu sutikdavo jo mylintį žvilgsnį.

Po šios scenos piratai ėmė tyliai niurnėti, paskui pradėjo reikšti nepasitenkinimą garsesniais šūksniais, kol galiausiai keli balsai atvirai ėmė piktintis, kad taip delsiama vykdyti nuosprendį.

— Susidoroti su jais! — suriaumojo minioje kažkieno grėsmingas balsas. — Dvėseną į jūrą, o gyvuosius — ant stiebo!

— Liaukis! — kaip griausmas išsiveržė iš Fido krūtinės baisus šauksmas, šią siaubingą akimirką sulaikydamas net pačius drąsiausius. — Kas drįs išmesti į vandens gelmes jūrininką, kai gyvybė teberusena gęstančiose akyse, o jo paskutiniai žodžiai tebeskamba draugo ausyse? Matyt, jums nugalabyti žmogų tas pat, kaip nutraukti vėžiui žnyplę! Štai, žiūrėkit, ko verti jūsų raišiojimai ir netikę mazgai!

Tai sakydamas, įdūkęs marsininkas sutraukė virves, kuriomis buvo šiaip taip suveržtos jo alkūnės, ir tučtuojau pririšo prie savęs negro kūną; mikliai, kaip ir dera jūrininkui, darbuodamasis, jis nesiliovė kalbėjęs:

— Kas iš jūsų, išgverėliai, galėjo susilyginti su šiuo negru, kai reikėdavo pakreipti rėją ar, plaukiant visu smarkumu, pasukti pavėjui? Kas iš jūsų galėtų atsisakyti savo davinio, kad tik sergančiam draugui tektų skanesnis kąsnelis, ar atstovėti dvigubą sargybą, kad nereikėtų vargti bičiuliui, kuris susižalojo ranką? Galvą guldau, kad nerasite žmogaus, kuriam būtų taip svetima suktybė. O dabar traukite virvę ir dėkokite dievui, kad jūs, nenaudėliai, kol kas dar galit vaikščioti žeme, o į aną pasaulį keliauja dori žmonės.

— Trauk aukštyn! — kimiai ir grėsmingai užbliovė Naitingeilas ir papūtė švilpynę. — Tegul mauna tiesiai į dangų!

— Palaukit! — sušuko kapelionas ir, laimė, spėjo sulaikyti virvę, kol ji dar neatliko savo pražūtingos paskirties.— Vardan to, kurio mielaširdingumo gali kada nors prireikti ir didžiausiam kietaširdžiui, palūkėkite dar valandėlę! Ką reiškia šie žodžiai? Ar aš teisingai perskaičiau? „Linheiveno Arka"!

— Visai teisingai! — pasakė Ričardas, truputėlį atleidęs virvę, kad būtų lengviau kalbėti; paskui, išsiėmęs iš dėžutės paskutinį žiupsnelį tabako, įsikišo į burną. — Kadangi jūs mokytas žmogus, tad nieko stebėtino, kad taip lengvai susigaudėt, nors tuos žodžius rašė ranka, labiau pratusi prie irklo, negu prie žąsies plunksnos.

— Bet iš kur tas įrašas? Kodėl šie vardai įamžinti jūsų odoje? Kantrybės, žmonės! Žvėrys jūs, šėtonai! Nejau pagailėsite mirštančiam žmogui vienos minutės neįvertinamo laiko, kuris tampa toks brangus visiems, kai tenka atsisveikinti su gyvenimu?

— Duokit jam dar minutę! — pasigirdo už jų nugaros sodrus balsas.

— Aš klausiu, iš kur atsirado šie žodžiai? — pakartojo kapelionas.

— Taip mes savotiškai atžymėjome vieną aplinkybę; bet dabar ji neturi jokios reikšmės, nes visi, kam tai svarbu, jau išvyksta į paskutinę kelionę. Negras kalbėjo apie antkaklį, mat, galvojo, kad aš pasiliksiu uoste, o jam vienam teks dreifuoti tarp dangaus ir žemės, ieškant galutinės prieplaukos.

— Gal būt, tai svarbu man? — nekantriai virpančiu balsu pertraukė misis Vilis. — O, Mertonai! Kam dar klausiate? Nejau mano troškimai išsipildė? Nejau gamta tokiu paslaptingu būdu reiškia savo teises?

— Palaukit, meldžiamoji! Jūsų klaidžiojančios mintys nepaiso realių galimybių, ir aš visai nebesusivokiu. „Linheiveno Arka“ — tai mano artimo ir brangaus draugo dvaras Anglijoje; ten man buvo pavesta rūpintis tuo neįkainojamu turtu, kurį patikėjau jūrai. Bet. . .

— Sakykit! — sušuko misis Vilis ir kaip paklaikusi puolė prie Vailderio; pagriebusi virvę, kurią prieš valandėlę piratai taip užveržė, jog jis vos kvėpavo, ji nepaprastai mikliai ją nutraukė jaunuoliui nuo kaklo. — Vadinasi, tai ne laivo pavadinimas?

— Laivo? Žinoma, ne. Bet ką reiškia tas jaudinimasis, toji baimė?

— Antkaklis! Antkaklis! Sakykit — ką jūs žinote apie tą antkaklį?

— Dabar, madam, tas jau nebeturi reikšmės,— atsakė Fidas ir, pasinaudojęs tuo, kad jo rankos laisvos, nutarė neatsilikti nuo Vailderio ir kuo ramiausiai atpalaidavo užnertą ant kaklo virvę; keli jūreiviai šoko į priekį, norėdami jam sutrukdyti, bet juos sulaikė vado žvilgsnis.— Pirmiau nuimsiu virvę — juk tokiam nemokšai, kaip aš, negražu ir pavojinga plaukti į nežinomą kelią pirmiau už savo karininką. O antkaklis priklausė šuniui; dabar jį užsimovęs ant rankos vargšas Gvinėja, kuris daugeliu atžvilgiu neturėjo sau lygių visame pasaulyje.

— Perskaitykite, — pasakė guvernantė, pajutusi, kad migla užtemdė jai akis, — perskaitykite, — pridūrė ji, drebančia ranka rodydama kunigui užrašą, aiškiai matomą varinėje plokštelėje.

— Viešpatie mielaširdingas! Ką aš matau! „Neptūnas, priklauso Poliui de Lesi“!

Garsus šauksmas išsiveržė iš guvernantės lūpų; apimta begalinio dėkingumo, ji pirmąją akimirką pakėlė į dangų rankas, bet netrukus atsipeikėjusi pripuolė prie Vailderio ir karštai prispaudė jį prie krūtinės, o širdį veriančiame jos balse skambėjo visanugalinti motiniška meilė.

— Sūnau mano! Sūnau! Jūs negalite. . . neišdrįsite atimti iš tiek daug iškentėjusios motinos vaiką, kurį jinai tik dabar atgavo! Grąžinkite man sūnų, mano taurųjį sūnų, ir aš išmelsiu jums dangaus užtarimą. Jūs drąsūs, tad nebūkite abejingi gailestingumui. Jūs, kurie nuolat susiduriate su dievo didybe, argi nematote, kad tai jo valios pasireiškimas? Tad paklausykite jo ir grąžinkite man sūnų, o aš atiduosiu jums viską, ką turiu. Jo protėviai iš seno garsėjo kaip šaunūs jūreiviai, tad kaipgi jūs galite likti kurti šiam prašymui? De Lesi našlė. . . duktė maldauja pasigailėti. Jo gyslomis teka jų bendras kraujas, ir jūs negalite jo pralieti! Parpuolusi prieš jus ant kelių, motina prašo pasigailėti jos vaiko. O! Grąžinkite man sūnų, mano sūnų!

Karšti moters maldavimai nutilo, ir laivą apgaubė tyla, panašiai kaip toji šventa rimtis, kuri įsiviešpatauja nusidėjėlio sieloje, atbudus kilnesniems jausmams. Niūrūs piratai dvejodami žvalgėsi; net jų rūsčius ir atšiaurius bruožus suvirpino vidiniai pergyvenimai. Tačiau keršto troškimas perdaug stipriai buvo užvaldęs jų protus, kad jį galėtų nustelbti žodžiai. Neaišku, kuo būtų visa pasibaigę, jei staiga nebūtų įsikišęs tas, kuris niekuomet neįsakinėdavo veltui. Jis mokėjo pagal savo užgaidas valdyti piratų jausmus: reikalui esant, juos užgniaužti arba paskatinti ir vėl pažaboti. Valandėlę jis dairėsi į šalis, stebėdamas jį apsupusius žmones, kurie traukėsi, pabūgę šio žvilgsnio, kol net seniausi piratai, pripratę paklusti jo valiai, pradėjo stebėtis tokiu nesuprantamu jos pasireiškimu. Pilnos nuostabos Korsaro akys atrodė paklaikusios, veidas buvo toks pat išbalęs, kaip ir maldaujančios motinos. Triskart prasivėrė lūpos, bet nepratarė nė žodžio; galiausiai nustėrusi, suklususi minia išgirdo pasikeitusį balsą, kuris, nepaisant vidinio susijaudinimo, tebebuvo toks pat valdingas. Išdidžiai mostelėjęs ranka, jis prašneko tokiu tonu, kuriam nepaprieštarausi:

— Išsiskirstykit! Jūs žinote, kad aš teisingas, ir žinote taip pat, kad reikalauju paklusnumo. Rytoj pranešiu savo valią.

XXXII SKYRIUS

Tai jis!
Antai ir ta žymė, kuria gamta
Jį pasirūpino apdovanoti,
Kad būt lengviau dabar jį atpažint.
Šekspyras, „Cimbelinas"

Ir štai atėjo rytojaus diena, o drauge su ja neatpažįstamai pasikeitė mūsų pasakojimo veiksmų arena. „Delfinas" ir „Strėlė" plaukė šalimais, kaip geri draugai; kreiseryje plevėsavo Anglijos vėliava, o Korsaro laivo stiebas buvo

plikas. Pėdsakai, kuriuos paliko praūžusi vėtra ir susirėmimas, buvo taip sumaniai panaikinti, jog neprityrusiai akiai būtų pasirodę, kad abu šaunūs laivai vėl pasiruošę atremti vandenyno ir priešo puolimus. Į šiaurę nutįsusi ilga žydra miglota juosta skelbė, kad čia pat žemė; kadangi netoliese plaukiojo keli kabotažiniai laivai, buvo aišku, jog piratai neturi jokių piktų kėslų.

Tačiau jų tikrieji planai dar tebebuvo paslaptis, slypinti vien tik Korsaro krūtinėje. Jo belaisvių, o taip pat ir jo paties jūrininkų veiduose galėjai matyti ir abejones, ir nuostabą, ir nepasitikėjimą. Kiaurą naktį po tos neužmirštamos dienos įvykių jis tylėdamas vaikščiojo pirmyn ir atgal po jutą, paskendęs mintyse. Tik retkarčiais ištardavo kelis žodžius, duodamas komandą, bet jei kas nors įsidrąsindavo į jį kreiptis kokiu kitu reikalu, valdingas mostas, kuriam niekas nedrįsdavo prieštarauti, padėdavo išsaugoti taip trokštamą vienatvę. Tiesa, keliskart baikščiai ir beveik nepastebimai prie jo buvo prisiartinęs Roderikas, nelyginant angelas sargas, nepaliekantis savo globotinio.

Tačiau, kai rytuose iš vandens gelmių išniro žvilganti puiki saulė, pasigirdo patrankos šūvis, kviečiantis kabotažinį laivą priplaukti prie „Delfino". Ir štai dabar pasikels uždanga ir prasidės paskutinioji mūsų dramos scena.

Sušaukęs įgulą į denį, o pagrindinius veikėjus — savo belaisvius — pas save į jutą, Korsaras kreipėsi į savo žmones.

— Daugelį metų mus siejo bendras likimas, — tarė jis.— Ilgą laiką mes klausėme tų pačių įstatymų. Nors aš nedvejodamas bausdavau prasikaltusius, bet visuomet atsižvelgdavau į jūsų reikalavimus. Jūs negalite manęs kaltinti neteisingumu. Bet mūsų sutartis nutraukiama. Aš atsiimu jums duotą žodį ir grąžinu ištikimybės priesaiką. Taip, nesiraukykit, nesipriešinkit ir neniurnėkit! Susitarimas pasibaigė, ir mūsų įstatymai nebegalioja. Juk tokios buvo sąlygos. Aš jums suteikiu laisvę ir už tai reikalauju visai menko atpildo. Kad neturėtumėte pagrindo priekaištauti, atiduodu jums visą turtą. Žiūrėkit, — pridūrė jis, pakėlęs savo purpurinę

vėliavą, taip dažnai mesdavusią iššūkį visų valstybių galiai, o dabar dengiančią maišus to metalo, kuris iš seno valdo pasaulį.— Žiūrėkite! Šie turtai priklausė man, o dabar jie jūsų. Mes sukrausime juos štai į šį kabotažinį laivą, o paskui dalinkitės patys, atsižvelgdami į savo nuopelnus. Keliaukite, žemė visiškai arti. Išsiskirstykit kas sau, patariu jūsų paties labui. Ir nedvejokite, nes patys žinote: jei ne aš, tai ir šis karališkasis kreiseris būtų jus įveikęs. Laivas priklauso man, o daugiau savo daliai reikalauju tik šių belaisvių. Sudie!

Visi tylėjo, apstulbinti šios netikėtos kalbos. Tiesą sakant, akimirksnį atrodė, kad kils maištas. Bet Korsaras numatė, kad taip gali atsitikti, ir puikiai pasiruošė atremti pasipriešinimą. „Strėlė“ stovėjo „Delfino“ traverse atsuktais į „Delfiną“ sunkiaisiais pabūklais, ir žmonės laukė pasiruošę su degančiais dagčiais rankose. Nepasirengę susirėmimui ir likę be vado, netikėtai užklupti piratai suprato, kad priešintis būtų beprotybė. Apstulbę jie kiek pastovėjo, o paskui šoko rinkti savo mantos ir gabenti į priplaukusio kabotažinio laivo denį. Kai visi piratai išsinešdino ir „Delfine“ liko tik vienos valties įgula, Korsaras padavė jiems žadėtą auksą, ir sunkiai prikrautas laivas nuskubėjo ieškoti prieglobsčio kokioje nors nuošalioje įlankėlėje.

Visą tą laiką Korsaras tylėjo lyg žemė. Paskui pasisuko į Vailderį ir, šiaip taip susitvardęs, tarė:

— Dabar teks išsiskirti ir mums. Savo sužeistuosius palieku jūsų globai. Jiems būtina jūsų gydytojų pagalba. Žinau, kad jūs nepiktnaudžiausite mano pasitikėjimu.

— Prisiekiu, kad jiems neatsitiks nieko blogo! — atsakė jaunasis de Lesi.

— Tikiu.— Priėjęs prie vyresniosios damos, karštai ir kartu nedrąsiai jis tarė: — Meldžiamoji, jeigu visų pasmerktas nusikaltėlis dar gali kreiptis į jus su prašymu, suteikite jam šią malonę.

— Sakykite, ko jums reikia: motinos širdis neliks bejausmė tam, kuris pasigailėjo jos sūnaus.

— Kai melsitės už savo sūnų, prisiminkite, kad yra dar

viena būtybė, kuriai gali padėti jūsų maldos. Štai ir viskas. O dabar,— tęsė jis tvirtesniu balsu, kaip žmogus, pasiryžęs žūt būt nustelbti širdies skausmą, kad ir kaip sunku jam būtų,— o dabar... taip... dabar reikia skirtis.— Jis apsidairė, liūdnai, su gailesčiu nužvelgė tuščią denį, kuriame dar taip neseniai virte virė gyvenimas ir linksmybės.— Valtis jau laukia jūsų.

Netrukus Vailderis padėjo savo motinai ir Gertrūdai sulipti į valtį, bet pats vis dar kažko lūkuriavo.

— O jūs? — galiausiai tarė jis.— Kas bus su jumis?

— Greitai mane visi... užmirš. Sudie!

Iš ryžtingo tono buvo aišku, kad Korsaras nelinkęs delsti. Jaunuolis kiek padvejojo, paskui paspaudė jam ranką ir nuėjo.

Kai Vailderis, po Bignalo mirties tapęs „Strėlės" vadu, vėl atsidūrė savo laive, jis tučtuojau davė įsakymą išskleisti bures ir plaukti į artimiausią tėvynės uostą. Kol tik buvo matyti „Delfine" likęs žmogus, visų akys neatsitraukdamos sekė tą dreifuojantį laivą. Iškėlęs grotą, vis dar grakštus ir visiškai tobulas, jis stovėjo tolyje, tarsi nuostabus magiškų jėgų kūrinys. Žmogus greitai vaikščiojo po denį, o šalimais šmėsčiojo kitas, mažėlesnis, tartum tos nerimstančios būtybės šešėlis. Galiausiai jų neaiškūs kontūrai visai išnyko, ir nuvargusios akys veltui stengėsi įžiūrėti, kas vyksta tolumoj dūluojančiame laive. Bet netrukus jo likimas paaiškėjo. Staiga nuo denio plykstelėjo liepsnos liežuvis ir ėmė nirtulingai šokinėti nuo vienos burės ant kitos. Iš vidaus išsiveržė didžiulis dūmų debesis, ir dusliai sugriaudė pabūklai. Po to kurį laiką buvo matyti siaubingas ir vis dėlto nuostabus reginys — degantis laivas. Galiausiai viską apgaubė didžiulis dūmų šydas, ir baisus sprogimas suvirpino jau gerokai nutolusios „Strėlės" bures, tartum pasatai būtų staiga pasisukę į priešingą pusę. Kai debesis, pakibęs virš okeano, išsisklaidė, beliko vien nykios vandens platybės, ir niekas net nebūtų galėjęs nurodyti vietos, kur dar taip neseniai plūduriavo tas nuostabus žmogaus išradingumo kūrinys. Kai kurie jūreiviai, įsikorę į aukščiausius kreiserio

stiebus, tvirtino, kad pro žiūronus mato jūroje vienišą taškelį; bet taip ir nepavyko sužinoti, ar tai valtis, ar tik sudegusio laivo nuolaužos.

Nuo to laiko baisingo Raudonojo Korsaro istorija nugrimzdo į praeitį, nustelbta naujų įvykių, kurių nestigo šioje nuotykingoje jūroje. Bet dar daugelį metų jūrininkai stūmė prailgusias naktinės sargybos valandas, kartodami pasakojimus apie beprotiškai drąsius antpuolius, kuriems neva tai vadovavęs Korsaras. Žmonių kalbos, be abejo, pagražino juos ir iškraipė, kol galiausiai tikruosius piratų vado bruožus ir net jo vardą imta painioti su kitais piktadariais, garsėjančiais žvėriškumu. Be to, vakarinėje žemyno dalyje netrukus pribrendo svarbesni ir tauresnių siekių įvykiai, todėl išblėso domėjimasis šia legenda, kuri, daugelio nuomone, buvo pernelyg klaiki ir neįtikėtina. Britų kolonijos Šiaurės Amerikoje sukilo prieš karaliaus valdžią, ir varginantis karas pagaliau baigėsi sėkmingai. Niuportas, kuriame prasidėjo mūsų pasakojimas, keliskart ėjo iš rankų į rankas: pirmiausia jį užėmė karaliaus kariuomenė, o paskui pajėgos to monarcho, kuris atsiuntė savo tautos riterius, kad būtų lengviau susidoroti su varžovu ir tuo pačiu daugiau užgrobti jo didžiulių turtų. Puikiose prieplaukose rado prieglobstį priešo laivai, o taikingose vilose ūžė jauni kareiviukai.

Daugiau kaip dvidešimt metų nuplaukė į nebūtį nuo ką tik aprašytų įvykių, ir štai šiame salos mieste vėl švenčiama: mat, sąjungininkai, sumanumo ir gausumo dėka įveikę drąsųjį britų vadą, paėmė į nelaisvę jį patį ir jo kariuomenę. Dabar, visų nuomone, karas baigtas, ir garbingi miestelėnai senu papratimu triukšmingai reiškė džiaugsmą. Tačiau vakarop linksmybės nutilo; o kai mažytį miestelį apgaubė sutemos, jame vėl įsiviešpatavo įprasta provincijos ramybė. Puiki fregata, stovinti toje pat vietoje, kur mes pirmą kartą pamatėme Korsaro laivą, jau nuleido margaspalvę šventinių vėliavėlių girliandą, kuria buvo pasipuošusi iškilmių proga. Vien tik dryžuota vėliava, kurioje ryškiai švietė tekančių žvaigždžių spiečius, plaikstėsi ant jos

gafelio. Tą akimirką į reidą įplaukė kitas, kiek mažėlesnis kreiseris, kuriame taip pat plevėsavo draugiška Naujųjų Valstijų vėliava. Šią tykią atoslūgio valandą, nurimus vėjui, jis išmetė inkarą sąsiauryje tarp Kanonikato ir Rodo, ir nuo jo link vidinio uosto pasuko valtis, irkluojama šešių tvirtų vyrų. Kai valtis priplaukė prie nuošalios, ištuštėjusios prieplaukos, praeivis, atsitiktinai ją pastebėjęs, pamatė joje dengtus neštuvus ir vienui vieną moterį. Bet, nespėjus šiam smalsiam žmogeliui net susivokti, kas tai būtų, irklai sušmėžavo, valtis priplaukė prie pat stapų, ir jūrininkų iškelti neštuvai, o taip pat ir moteriškė atsidūrė prieš jį.

— Malonėkite pasakyti, — tarė nepažįstamoji liūdnu nuolankiu balsu,— ar čia, Niuporte, gyvena kapitonas Henris de Lesi, kontinentinio laivyno jūrininkas?

— O kaipgi, žinoma, gyvena,— atsakė užkalbintas senyvas vyriškis.— Gyvena ir turi net dvi buveines,— šit ana fregata tokie pat jo namai, kaip ir tas pastatas, kurį matote va čia ant kalvos.

— Jūs per senas parodyti kelią, bet gal jūsų anūkas ar šiaip koks laisvesnis žmogus mus nuvestų pas jį; štai jam atpildas.

— Telaimina jus viešpats dievas, miledi! — atsakė senis, nepaprastai rūpestingai įsidėjęs į kišenę smulkų pinigą, kurį jam padavė moteris, ir skersomis ją nužvelgęs, lyg norėdamas įsitikinti, ar neapsiriko, taip ją pavadinęs.— Telaimina jus viešpats dievas, madam! Nors aš ir senas, gerokai vėtytas ir mėtytas ir daug nepaprastų nuotykių turėjęs tiek sausumoje, tiek jūroje, bet mielai padarysiu šią menką paslaugą tokiai kilmingai damai. Eikite paskui mane ir pamatysit, kad jūsų locmanas ne toks jau mulkis.

Dar nebaigęs liaupsinti nepaprastų savo sugebėjimų, senis pasisuko ir keliu nukėblino iš prieplaukos. Jūrininkai ir moteris patraukė iš paskos,— ji nusiminusi tylėdama ėjo šalia neštuvų.

— Jei norite užkąsti,— tarė vadovas, rodydamas pirštu per petį,— tai va garsioji smuklė, kurioje kadaise taip mėgo lankytis jūreiviai. Kaimynas Džoramas ir jo „Surūdijęs

inkaras" kadaise buvo nusipelnę ne mažesnę šlovę, kaip pats didžiausias mūsų šalies karvedys; ir nors dorasis Džo jau seniai ilsisi po velėna, jo namas tebėra toks pat tvirtas, kaip ir tą dieną, kai pirmąkart buvo atvertos jo durys. Gražiai nugyveno amželį, ką ir besakyti, kiekvienam silpnadvasiui nusidėjėliui būtų pravartu turėti prieš akis tokį pavyzdį.

Žmogus neštuvuose tyliai suvaitojo; senis tuoj pat sustojo pasiklausyti, bet, neišgirdęs daugiau nė garso, negalėjo savo smalsumo patenkinti.

— Ligonis kenčia,— vėl prašneko jis,— bet skausmams ir negandams, kurie kamuoja mūsų kūną, ateina galas paskirtu laiku. Savo amžiuje mačiau septynis kruvinus, žiaurius karus, bet tas, kuris siaučia dabar, tikiuosi, bus jau paskutinis. O per šeštąjį tokių keistenybių prisižiūrėjau, kokių žmogaus akys niekad neregėjo, ir tiek pavojų patyriau, jog nė neišporinsi!

— Matau, gyvenimas tavęs nelepino, drauguži,— romiai pertraukė jį moteris.— Tegul šis auksinas nuskaidrina dar kelias tavo gyvenimo dienas.

Luošys,— mat, vadovas buvo ne tik senas, bet ir raišas,— su dėkingumu priėmė dovaną ir taip susidomėjo monetos verte, jog įniko ją apžiūrinėti, užmiršęs netgi pokalbį. Niekas nebedrumstė gilios tylos, kol keliauninkai pagaliau priėjo prie ieškomos vilos durų.

Prieblanda tokiu metų laiku trunka neilgai, ir kol nešikai įkopė į kalvą, visiškai sutemo. Vadovas garsiai pabeldė į duris, ir jam buvo pranešta, kad jo paslaugų daugiau nebereikia.

— Ne su tokiais darbais susidorodavau,— atsakė jis,— ir gerai žinau, kad išmintingas jūreivis neatleidžia locmano tol, kol laivas neišmeta inkaro. Tur būt, senoji ponia de Lesi išvykusi, o pats kapitonas ne. . .

— Užteks, va iš jo tuojau viską sužinosime.

Durys atsidarė, ir ant slenksčio su žvake rankoje pasirodė žmogus. Tačiau šveicoriaus išvaizda nebuvo perdaug maloni. Savotiška jo išvaizda, kurios nei padarysi, nei išveng-

si, sakė, kad tai tikras jūros sūnus; o medinė koja, prilaikanti vis dar galingą atletišką kūną, aiškiai bylojo, kad pavojingas jo darbas ir įsigyta patirtis pareikalavo rizikos. Žmogaus veidas, apšviestas žvakės, kurią laikė iškėlęs virš galvos, kad galėtų geriau įžiūrėti stovinčius lauke atėjūnus, buvo griežtas, paniuręs ir net žiaurokas. Tačiau jis bematant atpažino luošį ir be jokių ceremonijų paklausė, ką reiškia „šis naktinis škvalas".

— Sužeistas jūrininkas,— atsakė moteris tokiu baikščiu balsu, jog šio jūros Cerberio širdis bematant atlyžo,— prašo savo ginklo draugą parodyti jam svetingumą ir priglausti nakčiai. Mes norėtumėme pasikalbėti su kapitonu Henriu de Lesi.

— Ką gi, jūs geroje vietoje išmetėte lotą,— atsakė jūreivis,— tą patvirtins va ir masteris Polis už savo tėvą ir tuo labiau už mielą motutę, o taip pat ir už senąją ponią — močiutę, kuri, beje, ir pati apie jūreivystę gerai nutuokia.

— Žinoma,— smalsiai dirsčiodamas per tarno petį, atsakė dailus, drąsaus veido, maždaug septyniolikos metų jaunuolis; iš jo drabužių buvo matyti, kad ir jis jau mokosi jūreivystės.— Aš pranešiu tėvui apie svečius, o tu, Ričardai, tučtuojau surask jiems patogesnį kambarį.

Tonas, kuriuo buvo pasakyti šie žodžiai, rodė, kad jaunuolis pratęs elgtis savistoviai ir įsakinėti. Ričardas bematant įvykdė įsakymą, parinkęs atvykusiems nedidelę svetainę. Netrukus į šį kambarėlį atgabeno neštuvus. Nešikai išėjo, ir moteris liko viena su sužeistuoju ir tarnu, kuris, kad ir šiurkštus, nesvyruodamas juos nuoširdžiai priėmė. Jis ir dabar kuitėsi po kambarį: aplygino lempų dagčius, pridėjo malkų į skaisčiai liepsnojantį židinį, drauge sekdamas, kad nenutrūktų pokalbis ir kad svečiams neprailgtų laikas, laukiant šeimininkų. Bet štai vidinės durys atsidarė, ir pasirodė jau pažįstamas jaunuolis, paskui kurį įžengė visi trys svarbiausi namo gyventojai.

Pirmas įėjo vidutinio amžiaus atletiško sudėjimo žmogus jūreiviška Naujųjų Valstijų laivyno kapitono uniforma. Jo žvilgsnis buvo ramus, eisena vis dar tvirta, nors metai

ir nuolatiniai pavojai jau šiek tiek pasidabravo plaukus. Viena jo ranka buvo parišta — aiškus įrodymas, kad jam neseniai teko dalyvauti kautynėse, o į kitą buvo įsikibusi ori, nebejauna dama, kuri dar galėjo didžiuotis rausvais veideliais ir skaisčiomis akimis, kas ir yra didžiausias dailiosios lyties grožis tokiame amžiuje. Paskui juos ne tokiu žvaliu žingsniu ėjo dar viena moteriškė — rami, nelyginant tykus nerimastingai praleisto gyvenimo saulėlydis. Visi trys mandagiai pasisveikino su nepažįstamąja, taktiškai vengdami tuoj pat teirautis, kas ją paskatino pas juos atvykti. Šis santūrumas, pasirodo, buvo ne šiaip sau, nes nepažįstamajai, tokiai paliegusiai — greičiau skausmo, o ne ligos palaužtai,— reikėjo laiko nusiraminti ir susikaupti, mat, ji taip jaudinosi, kad net visa drebėjo.

Ji raudojo ilgai ir graudžiai, lyg kambaryje nebūtų buvę pašalinių žmonių, ir net nebandė pradėti kalbos, kol ilgiau tylėti pasidarė nebepatogu. Jos skruostuose karštligiškai degė raudonos dėmės, kai, nusišluosčiusi ašaras, ji pagaliau kreipėsi į suglumusius šeimininkus.

— Toks apsilankymas labiau panašus į įsiveržimą,— tarė ji,— bet tas, kurio valia man yra įstatymas, panorėjo būti čionai atgabentas.

— Kodėl? — švelniai paklausė karininkas, pastebėjęs, kad jai užgniaužė gerklę.

— Numirti! — kimiai sušnibždėjo moteris.

Visi krūptelėjo nustebę; tada džentelmenas atsistojo, priėjo prie neštuvų, atsargiai praskleidė užuolaidėlę, ir susirinkusieji pamatė sužeistąjį. Akys, pakeltos į šeimininką, žvelgė sąmoningai, bet veidas jau buvo pilkas kaip žemė. Gyvybė, rodės, teruseno vien tik akyse: vis dar skaisčios ir protingos, jos spindėjo, net, galima sakyti, žėrėjo, nors kūnas buvo visai nusilpęs ir išsekęs. Sustoję prie neštuvų, visi kurį laiką liūdnai stebėjo graudų vaizdą, kaip žmogus atsisveikina su šiuo pasauliu; pagaliau kapitonas de Lesi sudrumstė iškilmingą tylą, paklausęs:

— Gal mes galime kaip nors palengvinti jūsų kančias ir išpildyti kokį nors jūsų norą?

Mirštantysis nusišypsojo, ir švelnus jo veidas aptemo nuo baisios širdgėlos, kad net kraupu pasidarė. Jis nieko neatsakė, tik nenurimdamas žiūrėjo čia į vieną, čia į kitą, kol staiga, tarsi užkerėtas, įsmeigė akis į vyresniąją damą. Toji atsakė jam tokiu pat įdėmiu žvilgsniu. Jausmai, sieję tuos du žmones, buvo tokie akivaizdūs, jog to negalėjo nepastebėti aplinkiniai.

— Mama! — švelniai tarė susirūpinęs karininkas.— Motuše, kas yra?

— Henri. . . Gertrūda. . .— garbingoji motina ištiesė rankas į sūnų, tarsi ieškodama jo paramos.— Mano vaikai, jūsų durys atsivėrė tam, kuris turėjo pilną teisę į jas pasibelsti. O, tą baisią valandą, kai jausmai užsnūsta ir mes nusilpstame, kai, ligos nukamuotas, palūžta kūnas, labiausiai išryškėja tai, kuo mus paženklino gamta. Visa tai aš matau šiame blėstančiame žvilgsnyje ir išsekusiame veide, nors, be artimų, mūsų giminės bruožų, jame mažai kas beliko.

— Giminės? — nustebo kapitonas de Lesi.— Tad mūsų svečias jums artimas?

— Tai mano brolis! — atsakė dama, ir jos galva nusviro ant krūtinės, lyg šis prisipažinimas, patvirtinęs jos kraujo ryšį, būtų jai ne tik malonus, bet ir skaudus.

Per daug nusilpęs, kad galėtų kalbėti, nepažįstamasis džiaugsmingu linktelėjimu patvirtino jos žodžius ir nebenuleido nuo jos įdėmių akių, tartum pasiryžęs žiūrėti į ją, kol tik užges gyvybė.

— Brolis! — nuoširdžiai nustebęs, pakartojo de Lesi.— Aš žinojau, kad jūs turite brolį, bet maniau, kad jis mirė dar vaikystėje.

— Aš ir pati ilgą laiką taip galvojau, nors dažnai mane apnikdavo baisios abejonės; bet dabar, pamačius šį sumenkusį veidą ir sunykusius bruožus, jos galutinai išsisklaidė. Skurdas ir nelaimės mus išskyrė. Mes abu, tikriausiai, laikėme kits kitą mirusiais.

Sužeistasis vėl vos pastebimai linktelėjo, patvirtindamas jos žodžius.

— Taip, paslaptis galutinai išaiškinta. Henri, šis nepažįstamasis — tavo dėdė, mano brolis ir buvęs auklėtinis!

— Gaila, kad susitikimo aplinkybės ne itin linksmos,— kaip tikras jūreivis, atvirai pasakė karininkas. — Bet aš džiaugiuosi, galėdamas priimti savo namuose tokį artimą giminaitį. Kas kas, bet skurdas daugiau jūsų neišskirs.

— Pažvelkite, Henri... Gertrūda! — pridūrė motina, užsidengdama akis,— šie bruožai nėra jums nematyti. Argi šiame išsekusiame veide neatpažįstate to, kurio kažkada bijojot ir drauge mylėjot?

Jos vaikai stovėjo, tarsi žado netekę, ir atidžiai stebėjo sužeistąjį, kol akys apraibo bežiūrint. Staiga duslus atodūsis, išsiveržęs iš nepažįstamojo krūtinės, juos privertė vėl krūptelėti; o kai tas prabilo tykiu, bet raiškiu balsu, išsisklaidė bet kokios abejonės ir nežinia.

— Vailderi,— tarė jis, sukaupęs paskutines jėgas,— aš atvykau paprašyti paskutinės paslaugos.

— Kapitonas Haidegeris! — sušuko karininkas.

— Raudonasis Korsaras! — sušnibždėjo jaunesnioji misis de Lesi, nejučiomis atšokusi nuo neštuvų.

— Raudonasis Korsaras! — pakartojo jos sūnus ir, negalėdamas atsispirti smalsumui, pasislinko arčiau.

— Pagaliau įkliuvo! — stačiokiškai leptelėjo Fidas ir atkrypavo prie neštuvų, tebelaikydamas rankoje pagaikštį, kuriuo be paliovos maišė židinyje žarijas, kad tik nereikėtų išeiti iš kambario.

— Aš ilgai slėpiau atgailą ir gėdą,— tęsė mirštantysis, kai nustebimas šiek tiek atslūgo,— bet karas išjudino mane ir privertė išlįsti iš savo kiauto. Mūsų šaliai prireikė mudviejų abiejų, ir mes abudu jai pasitarnavom! Jūs kovėtės niekuo neprasikaltęs, o aš negalėjau teršti mūsų švento reikalo savo gėdingu vardu. Tad tegul, minėdami mano piktadarybes, žmonės prisimena, kad aš nuveikiau ir šį tą gero. Atleisk, man, sese... motina!

— Viešpatie, kurs sukūrei žmogų, davęs jam tokią baisią prigimtį, atleisk mums, nusidėjėliams! — sušuko raudodama misis de Lesi ir, parpuolusi ant kelių, pakėlė rankas

ir akis į dangų.— O broli broli! Tu buvai auklėjamas šventais sakramentais, todėl žinai, kur reikia ieškoti išganymo.

— Jei nebūčiau užmiršęs tų priesakų, mano vardas iki šiol būtų tariamas su pagarba. Bet... Vailderi! — energingai pridūrė jis, iš kažkur įgavęs jėgų.— Vailderi!

Visi nekantraudami sužiuro į kalbantįjį. Rankoje jis laikė ritinėlį, kurį iki šiol turėjo po galva. Nežmoniškomis pastangomis jis kiek pakilo neštuvuose ir, iškėlęs abi rankas virš galvos, išskleidė margai dryžuotą vėliavą su žydru žvaigždžių nužertu lauku. Jo veidas nušvito neapsakomu džiaugsmu, kaip ir kadaise, buvusios didybės dienomis.

— Vailderi! — isteriškai juokdamasis, pakartojo jis. — Mes nugalėjome!

Jis krito aukštielninkas ir daugiau nebepajudėjo, o jo džiaugsmingą šypseną užtemdė niūrus mirties šešėlis, panašiai kaip užslinkę debesys užgožia linksmą saulės spindesį.

Ф. КУПЕР
КРАСНЫЙ КОРСАР
На литовском языке

Redaktorė R. Zagorskienė
Viršelis dail. A. Kazlausko ir A. Kubiliaus
Techn. redaktorius D. Jakubonis
Korektorė L. Greblikienė

Pasirašyta spaudai 1965.XI.12. Leidinio Nr. 4701. Tiražas 30 000 egz. Popierius 84×108$^{1}/_{32}$ — 6,625 pop. l. = = 21,73 sp. l.; 22,8 leid. l. Spaudė Valstybinė „Raidės" spaustuvė Kaune, Spaustuvininkų g. 11. Užsak. Nr. 4502.

Kaina 78 kp

7—11